

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL (5, 6, 7 ve 8. SINIF) TÜRKÇE DERS
KİTAPLARININ TEMEL BECERİLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Doktora Tezi

Hazırlayan
FUNDA ÖRGE YAŞAR

ÇANAKKALE

Aralık, 2013

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Türkçe Ders Kitaplarının Temel
Beceriler Açısından İncelenmesi**

Doktora Tezi

Hazırlayan
Funda ÖRGE YAŞAR

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU

ÇANAKKALE
Aralık, 2013

TAAHHÜTNAME

Doktora Tezi olarak sunduğum "Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Türkçe Ders Kitaplarının Temel Beceriler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

27.12.2013

Funda ÖRGE YAŞAR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne
Funda ÖRGE YAŞAR'a ait "Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Türkçe
Ders Kitaplarının Temel Beceriler Açısından İncelenmesi" adlı
çalışma, j¼rimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında
DOKTORA TEZİ olarak oybirliği/eyçekliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kemal Y¼CE

Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOğLU
(Danışman)

Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN

Doç. Dr. Bayram BAŞ

Doç. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

Tez No: 10024524

Tez Savunma Tarihi: 27.12.2013

ONAY

Doç. Dr. Ajda KAHVECİ
Enstit¼ M¼d¼r¼

14/01/2014

ÖZET

ÖRGE YAŞAR, Funda. Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Türkçe Ders Kitaplarının Temel Beceriler Açısından İncelenmesi, Doktora Tezi, Çanakkale, 2013

Bu çalışmada; Türkçe derslerinde öğrencilerde geliştirilmesi amaçlanan Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerinin İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı tespit edilmiş, Türkçe ders kitapları temel becerilere yer verme düzeyi açısından sınıflara ve yayınevlerine göre karşılaştırılmış, Türkçe öğretmenlerinin temel becerilerin Türkçe ders kitaplarına yansımaları konusundaki düşünceleri değerlendirilmiştir.

Temel becerilerin ders kitaplarındaki yer alma düzeyinin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından 231 maddeden oluşan ölçüt hazırlanmış, Türkçe ders kitaplarındaki metinler; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metin etkinlikleri, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitabındaki yönergeler bu ölçüte göre değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler nicel hâle getirilerek tablolar halinde gösterilmiş ve her tablo yorumlanmıştır. Temel becerilere yer verilme düzeyinin sınıflar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için Kruskal-Wallis H Testi uygulanmıştır. Yayınevleri arasında temel becerilere yer verme düzeyi açısından bir farklılığın olup olmadığını görmek için elde edilen veriler grafikler halinde gösterilip yorumlanmıştır. Bununla birlikte Türkçe öğretmenlerinin temel becerilerinin Türkçe ders kitaplarına yansımalarına ilişkin düşüncelerini almak amacıyla dokuz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre bütün sınıflar düzeyinde Türkçe ders kitaplarında en çok yer verilen temel becerinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin olduğu, bunu sırasıyla; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, karar verme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, problem çözme, metinler arası okuma becerilerinin izlediği tespit edilmiştir.

Temel becerilerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinde

anlamalı bir farklılığın görüldüğü, bu farklılığın 8. sınıflar lehine olduğu; diğer temel beceriler açısından sınıflar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda Türkçe ders kitaplarında karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, problem çözme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara düşük oranda yer verildiği belirlenmiştir.

Türkçe öğretmenlerine göre Türkçe ders kitapları aracılığıyla geliştirilmeye çalışılan beş temel becerinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, iletişim, yaratıcı düşünme, metinler arası okuma becerilerinin olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, temel beceriler, ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, etkinlik.

ABSTRACT

ÖRGE YAŞAR, Funda. Examination of secondary school (5., 6., 7. and 8. grades) Turkish text books in terms of basic skills, doctorate Thesis, Çanakkale, 2013

In this study, it was determined in which level are the skills of using Turkish nice, correct and effective, critical thinking, creative thinking, communication, problem solving, research, using information technologies, entrepreneurship, deciding, intertextual reading, caring about personal and social values included in text books that were prepared compliant to Turkish Lesson Education Program and Guide, Turkish textbooks were compared in terms of inclusion level of basic skills according to grades and publishing houses and the ideas of Turkish teachers related with the reflection of basic skills to Turkish textbooks were evaluated.

In order to determine the inclusion level of basic skills in text books, a criterion consisting of 231 items was prepared by the researcher and the texts in Turkish textbooks, preparation studies for the theme in student study books, text activities, end of theme evaluation studies and the directions in the teacher guide book were prepared according to this criterion. The obtained data was quantificated and displayed in tables and each table was interpreted. In order to determine whether the inclusion level of basic skills show a significant difference between grades or not, Kruskal-Wallis H Test was applied. In order to see whether there is a difference in inclusion levels of basic skills between publishing houses, the obtained data was shown in graphs and interpreted. Besides, in order to receive the opinions of Turkish teachers about the reflection of basic skills to Turkish text books, a semi-configured interview form consisting of nine questions was applied.

According to research results, it was determined that, at the level of all grades, the basic skill which mostly took place in Turkish text books was found to be the skill of using Turkish nice, correct and effective. This skill was followed respectively by critical thinking, creative thinking, communication, research, deciding, caring about personal and social values, using information technologies, entrepreneurship, problem solving, intertextual reading.

Regarding the differentiation of inclusion of basic skills in Turkish text books according to grades, it was determined that a significant difference was observed in skill of using Turkish nice, correct and effective and this difference is in favor of 8. grades and that no significant difference could be observed between grades regarding other basic skills.

As a result of the researches made, it was determined that the inclusion level of studies related with development of skills such as deciding, using information technologies, entrepreneurship, problem solving, intertextual reading, caring about personal and social values, is very low in Turkish text books.

It was determined that, according to Turkish teachers, the 5 basic skills that are developed at most through Turkish text books are the skills of using Turkish correct, nice and effective, research, communication, creative thinking and intertextual reading.

Key words: Turkish learning, Primary Education Turkish Lesson Education Program and Guide, basic skills, text book, student study book, teacher guide book, activity.

Önsöz

Dünyamızda hızla meydana gelen değişim ve gelişmeler, her alanda olduğu gibi eğitimde de önemli reform kararlarının alınmasını zorunlu kılmaktadır. Uygulanmakta olan öğretim programları çağın ihtiyaçlarını karşılayamaz hâle geldiğinde gerekli düzenlemeler yapılarak yenilenmekte ve günümüzün ve yakın geleceğin ihtiyaçlarını karşılar hâle getirilmektedir. Bu bağlamda Cumhuriyet döneminde İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programları 1924, 1926, 1930, 1936, 1948, 1968, 1981 ve 2005 yıllarında; İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programları 1924, 1929, 1931, 1938, 1949, 1962, 1981 ve 2006 yıllarında gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak yenilenmiştir.

1924-2005 yılları arasında uygulanan Türkçe öğretim programları davranışçı yaklaşıma göre yazılmışken, 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlayan Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1, 2, 3, 4 ve 5. Sınıflar) [TDÖP 1] ve 2006 yılından itibaren uygulanmaya başlayan Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7 ve 8. Sınıflar) [TDÖP 2] yapılandırmacı anlayışa göre yazılmıştır. Öğretim programlarının hazırlanmasında yapılandırmacı yaklaşımın yanı sıra çoklu zekâ, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik ve beceri yaklaşımı gibi çeşitli eğitim yaklaşım ve modelleri de etkili olmuştur. Yapılandırmacı anlayışla birlikte öğrenci; bilgiyi hazır olarak bulan ve sorgulamadan ezberleyen kişi konumundan çıkarak bilgiye ulaşmada gerekli araştırma yöntemlerini bilen ve bilgiyi anlamlandırarak olgu ve kavramlara ulaşan bir birey konumuna geçmiştir. Öğrenme sürecine aktif olarak katılımın sağlanabilmesi için öğrencinin; meraklı, katılımcı ve paylaşımcı olması yanında kendi kararlarını verebilmesi, bireylerle etkili iletişim kurabilmesi; olaylara eleştirel gözle bakabilmesi; öğrendiklerini farklı ortamlarda kullanabilmesi gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler aynı zamanda TDÖP 1 ve TDÖP 2'nin üzerinde önemle durduğu Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerileriyle kazandırılmaktadır.

Bu araştırma; TDÖP 1 ve TDÖP 2 doğrultusunda hazırlanmış ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının TDÖP 1 ve TDÖP 2'de belirtilmiş olan temel becerilere ulaşmada yeterli olup olmadıklarını ortaya koymak; temel becerilerin sınıflara ve yayınevlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek; öğretmenlerin bu konudaki düşüncelerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Tezin Birinci Bölümünde çalışmanın problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, araştırma soruları, tanımları belirtilmiş ve araştırma konusuyla ilgili araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci Bölümde öğretimde programın yeri ve önemi; Türkçe dersi öğretim programlarının tarihsel gelişimi; ilköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzunun vizyonu, dayandığı temel yaklaşımlar, özellikleri, genel amaçları; Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzuna göre Türkçe öğretimi, hazırlanan ders kitapları ve özellikleri, temel beceriler konuları üzerinde durulmuştur.

Araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve analizi konusunda bilgiler, çalışmanın Üçüncü Bölümünde yer almaktadır.

Bulgular ve Yorumlar adını taşıyan Dördüncü Bölümde, temel becerilerin Türkçe ders kitaplarında yer alması konusuyla ilgili genel değerlendirmeler yapılmış, daha sonra temel becerilerin sınıflara göre ve yayınevlerine göre farklılıklarına ilişkin elde edilen veriler yorumlanmıştır. Bununla birlikte Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonunda elde edilen veriler yorumlanmıştır.

Araştırma sonuçlarına yer veren Beşinci Bölümde çalışmadan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin öneriler yer almaktadır.

Tezde yararlanılan bütün eserler, Kaynakça Bölümünde alfabetik sıraya göre verilmiştir. Çalışmanın sonunda ise Ekler adı altında öğretmen görüşlerini almak amacıyla kullanılan görüşme formu ve Çanakkale Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan izin sunulmuştur.

Bu araştırmada; tez konumun seçiminde bana yol gösteren, metot yönünden uyarıcı ve değerli fikirleriyle bana yol gösteren danışman hocam sayın Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU'na teşekkürü bir görev bilmekteyim. Doktora tezim boyunca her zaman yardım ve desteklerini gördüğüm eğitici ve yapıcı eleştirileriyle bana destek olan tez izleme komitesi üyeleri sayın Prof. Dr. Kemal YÜCE ve sayın Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN'e teşekkürü bir borç bilirim. Bugünlere gelmemde büyük emekleri olan Türkçe Eğitimi Bölümünün değerli öğretim üyelerine çok teşekkür ederim.

Tezin istatistiksel analiz gerektiren bölümlerinde değerli fikirlerinden yararlandığım sayın Prof. Dr. Ahmet AYPAY'a, değerli arkadaşlarım Araş. Gör. Dr. Mustafa TÜRKMEN ve Araş. Gör. Dr. Osman Yılmaz KARTAL'a ayrıca çok teşekkür ederim.

Çalışmanın her aşamasında yanımda olan, beni yüreklendiren değerli eşim Prof. Dr. Okan YAŞAR'a, çalışmanın bitmesini sabırla bekleyen canım oğlum Konuralp Şansal ve biricik kızım Hanzâde İklim'e minnettarım. İyi ki varsınız...

Funda ÖRGE YAŞAR

Aralık, 2013

Çanakkale

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
	No
ÖZET	i
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
TABLolar LİSTESİ	xvii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xxviii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Araştırma Soruları	5
1.7. Tanımlar	7
1.8. İlgili Araştırmalar	9
1.8.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	9
1.8.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	20
BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE	27
2.1. Öğretimde Programın Yeri ve Önemi	27
2.2. Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Tarihsel Gelişimi	28
2.3. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun Vizyonu	30
2.4. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun Dayandığı Temel Yaklaşımlar	31
2.4.1. Yapılandırmacı Yaklaşım	31
2.4.2. Tematik Yaklaşım	33
2.4.3. Sarmal Yaklaşım	34
2.4.4. Beceri Yaklaşımı	35
2.4.5. Çoklu Zekâ Kuramı	36
2.4.6. Öğrenci Merkezli Eğitim	38

2.4.7. Bireysel Farklılıklara Duyarlı Eğitim	39
2.4.8. Beyin Temelli Öğrenme	40
2.5. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun Özellikleri	41
2.6. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun Genel Amaçları ...	43
2.6.1. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun (1, 2, 3, 4 ve 5. Sınıflar) Genel Amaçları	43
2.6.2. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun (6, 7 ve 8. Sınıflar) Genel Amaçları	44
2.7. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programına Göre Türkçe Öğretimi	44
2.7.1. Öğrenme	45
2.7.2. Öğrenme-Öğretme Süreci	45
2.7.3. Öğretmenin Rolü	46
2.7.4. Zorunlu ve Seçmeli Temalar	47
2.7.5. Metin İşleme ve Seçme	48
2.7.6. Etkinlikler	48
2.7.6.1. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda (1, 2, 3, 4 ve 5. Sınıflar) Yer Alan Etkinlik Örnekleri	49
2.7.6.2. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda (6, 7 ve 8. Sınıflar) Yer Alan Etkinlik Örnekleri	52
2.7.8. Öğrenme Tür, Yöntem ve Teknikleri	55
2.7.9. Ölçme ve Değerlendirme	56
2.8. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzuna Göre Hazırlanan Ders Kitapları ve Özellikleri	57
2.8.1. Ders Kitabı	57
2.8.2. Öğrenci Çalışma Kitabı	57
2.8.3. Öğretmen Kılavuz Kitabı	57
2.9. Etkinliklerle Öğrenme	58
2.10. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda Temel Beceriler	59
2.10.1. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi	60
2.10.2. Eleştirel Düşünme Becerisi	61
2.10.2.1. Eleştiri ve Eleştirel Düşünme Kavramları	62
2.10.2.2. Eleştirel Düşünmenin Boyutları	62
2.10.2.3. Eleştirel Düşünmenin Özellikleri	64
2.10.2.4. Eleştirel Düşünen Kişilerde Bulunması Gereken Özellikler	64
2.10.2.5. Türkçe Dersinde Eleştirel Düşünme Becerisi Kazandırma	66
2.10.3. Yaratıcı Düşünme Becerisi	66

2.10.3.1. Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşünme Kavramları	67
2.10.3.2. İnsanlarda Yaratıcı Düşüncenin Gelişim Süreci	67
2.10.3.3. Yaratıcı Düşünmenin Önündeki Engeller	68
2.10.3.4. Yaratıcı Kişilik Özellikleri	69
2.10.3.5. Türkçe Dersinde Yaratıcı Düşünme Becerisi Kazandırma	70
2.10.4. İletişim Becerisi	72
2.10.4.1. İletişim Kavramı	72
2.10.4.2. İletişimi Oluşturan Unsurlar	72
2.10.4.3. İletişimi Engelleyen Unsurlar	73
2.10.4.4. İletişim Türleri ve Etkili İletişim	74
2.10.4.5. Eğitimin İletişim Becerilerini Geliştirmeye Etkisi	75
2.10.5. Problem Çözme Becerisi	76
2.10.5.1. Problem ve Problem Çözme Kavramları	76
2.10.5.2. Problem Çözme Aşamaları	77
2.10.5.3. Türkçe Dersinde Problem Çözme Becerisi Kazandırma	78
2.10.6. Araştırma Becerisi	80
2.10.6.1. Araştırma Kavramı	80
2.10.6.2. Araştırma Becerisinin Öğeleri	81
2.10.6.3. Ulaşılan Bilgiyi Kullanılır Biçimde Yapılandırma ve Yazma	82
2.10.7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi	84
2.10.8. Girişimcilik Becerisi	86
2.10.9. Karar Verme Becerisi	88
2.10.10. Metinler Arası Okuma Becerisi	90
2.10.10.1. Metin Kavramı ve Anlam İlişkisi	91
2.10.11. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi	92
BÖLÜM III: YÖNTEM	94
3.1. Araştırma Modeli	94
3.2. Çalışma Grubu ve Materyali	95
3.3. Verilerin Toplanması	97
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi	109
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM	111
4.1. Temel Becerilerle İlgili Bulgular ve Yorum	111
4.1.1. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi	111
4.1.1.1. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Türkçe Ders	

Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	111
4.1.1.2. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	127
4.1.1.3. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	130
4.1.2. Eleştirel Düşünme Becerisi	132
4.1.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	132
4.1.2.2. Eleştirel Düşünme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	148
4.1.2.3. Eleştirel Düşünme Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	151
4.1.3. Yaratıcı Düşünme Becerisi	153
4.1.3.1. Yaratıcı Düşünme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	153
4.1.3.2. Yaratıcı Düşünme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	168
4.1.3.3. Yaratıcı Düşünme Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	171
4.1.4. İletişim Becerisi	172
4.1.4.1. İletişim Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	173
4.1.4.2. İletişim Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	188
4.1.4.3. İletişim Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	190
4.1.5. Problem Çözme Becerisi	192
4.1.5.1. Problem Çözme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	192
4.1.5.2. Problem Çözme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	207
4.1.5.3. Problem Çözme Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	210
4.1.6. Araştırma Becerisi	212
4.1.6.1. Araştırma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	212
4.1.6.2. Araştırma Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili	

Bulgular ve Yorum	227
4.1.6.3. Araştırma Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	229
4.1.7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi	230
4.1.7.1. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	231
4.1.7.2. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	246
4.1.7.3. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	249
4.1.8. Girişimcilik Becerisi	251
4.1.8.1. Girişimcilik Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	251
4.1.8.2. Girişimcilik Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	266
4.1.8.3. Girişimcilik Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	268
4.1.9. Karar Verme Becerisi	270
4.1.9.1. Karar Verme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	270
4.1.9.2. Karar Verme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	285
4.1.9.3. Karar Verme Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	287
4.1.10. Metinler Arası Okuma Becerisi	288
4.1.10.1. Metinler Arası Okuma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	289
4.1.10.2. Metinler Arası Okuma Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	304
4.1.10.3. Metinler Arası Okuma Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	306
4.1.11. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi	308
4.1.11.1. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi	308
4.1.11.2. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	324
4.1.11.3. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Sınıflar	

Düzeyinde Yayınlarına Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum	327
4.2. Temel Becerilerle İlgili İstatistiksel Analizler	329
4.2.1. Temel Becerilerin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılığına Yönelik Kruskal-Wallis H Testi	329
4.2.2. Temel Becerilerin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınlarına Göre Farklılığına Yönelik Karşılaştırmalar	335
4.3. Türkçe Öğretmenlerinin Temel Becerilerin Türkçe Ders Kitaplarına Yansımalarına Yönelik Görüşleri	344
4.3.1. Görüşmeye Katılan Türkçe Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri	344
4.3.2. Öğretmenlerin Temel Becerileri Önem Derecesine Göre Sıralamalarına Yönelik Bulgular	345
4.3.3. Öğretmenlerin Türkçe Kitapları Aracılığıyla En Çok Kazandırılan Beş Temel Beceriye Tahmin Etmelerine Yönelik Bulgular	346
4.3.4. Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitapları Aracılığıyla En Az Kazandırılan Beş Temel Beceriye Tahmin Etmelerine Yönelik Bulgular	346
4.3.5. Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Temel Becerileri Kazandırmaya Uygunluğuna Yönelik Düşünceleri	347
4.3.6. Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitaplarında Temel Becerilere Yer Verilme Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılığına Yönelik Düşünceleri	349
4.3.7. Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitaplarında Temel Becerilere Yer Verilme Düzeyinin Yayınlarına Göre Farklılığına Yönelik Düşünceleri	351
4.3.8. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Temel Becerileri Kazandırmada Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Bulgular	353
4.3.8.1. Öğretmenden Kaynaklanan Etmenler	353
4.3.8.2. Öğrencilerden Kaynaklanan Etmenler	353
4.3.8.3. Aile ve Çevreden Kaynaklanan Etmenler	354
4.3.8.4. Öğrenme Ortamından Kaynaklanan Etmenler	354
4.3.8.5. Öğrenme Materyalinden Kaynaklanan Etmenler	355
4.3.8.6. Programdan Kaynaklanan Etmenler	356
4.3.9. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Temel Becerileri Kazandırmada Karşılaştıkları Sorunları Gidermek Amacıyla Getirdikleri Önerilere Yönelik Bulgular	356
4.3.9.1. Öğretmene Yönelik Öneriler	357
4.3.9.2. Öğrencilere Yönelik Öneriler	357
4.3.9.3. Aile ve Çevreye Yönelik Öneriler	358

4.3.9.4. Öğrenme Ortamına Yönelik Öneriler	358
4.3.9.5. Öğrenme Materyaline Yönelik Öneriler	358
4.3.9.6. Program ve Öğretim Strateji, Yöntem ve Tekniklerine Yönelik Öneriler	359
4.3.10. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Temel Becerilerin Öğrencilere Daha İyi Kazandırılabilmesi İçin Getirdikleri Önerilere Yönelik Bulgular	360
4.3.11. Öğretmen Görüşmelerine Yönelik Tartışma	363
BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	367
5.1. Sonuç ve Tartışma	367
5.1.1. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma	367
5.1.2. Eleştirel Düşünme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma	369
5.1.3. Yaratıcı Düşünme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma	371
5.1.4. İletişim Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma	372
5.1.5. Problem Çözme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma	374
5.1.6. Araştırma Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma	376
5.1.7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma.....	377
5.1.8. Girişimcilik Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma.....	379
5.1.9. Karar Verme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma.....	380
5.1.10. Metinler Arası Okuma Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma	382
5.1.11. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma	383
5.2. Öneriler	387
5.2.1. Karar Vericilere Yönelik Öneriler	387
5.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	389
5.2.3. Velilere Yönelik Öneriler	390
5.2.4. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	390
KAYNAKÇA	391
EKLER	407

Kısaltmalar Listesi

A:	Atatürkçülük
AB:	Araştırma Becerisi
AD:	Ara Disiplinler
Akt.:	Aktaran
bkz.:	Bakınız
BTKB:	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi
çev.:	Çeviren
D:	Dinleme
DB:	Dil Bilgisi
EDB:	Eleştirel Düşünme Becerisi
ed.:	Editör
GB:	Girişimcilik Becerisi
GO:	Görsel Okuma
GS:	Görsel Sunu
HBDÖP:	İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu
İ:	İzleme
İB:	İletişim Becerisi
K:	Konuşma
KSDB:	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi
KVB:	Karar Verme Becerisi
MEB:	Millî Eğitim Bakanlığı
MOB:	Metinler Arası Okuma Becerisi
O:	Okuma
ÖÇK:	Öğrenci Çalışma Kitabı
ÖKK:	Öğretmen Kılavuz Kitabı
PÇB:	Problem Çözme Becerisi
SDÖP 1:	İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)
SDÖP 2:	İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6-7. Sınıflar)
TDÇ:	Toplam Değerlendirme Çalışması
TDÖP 1:	İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1, 2, 3, 4 ve 5. Sınıflar)
TDÖP 2:	İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7 ve 8. Sınıflar)
TE:	Toplam Etkinlik
THÇ:	Toplam Hazırlık Çalışması

TKB:	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi
TM:	Toplam Metin
TY:	Toplam Yönerge
vb.:	ve benzeri
vd.:	ve diğerleri
Y:	Yazma
YDB:	Yaratıcı Düşünme Becerisi

Tablolar Listesi

Tablo 2.1	Niceliksel ve Niteliksel Anlayışa Göre Zekâ	36
Tablo 2.2	Dinleme, Konuşma, Okuma, Yazma, Görsel Okuma ve Görsel Sunu Öğrenme Alanlarına Yönelik Etkinlik Örnekleri	50
Tablo 2.3	Atatürkçülük ve Ara Disiplinlere Yönelik Etkinlik Örnekleri	51
Tablo 2.4	Dinleme/İzleme, Konuşma ve Okuma Öğrenme Alanlarına Yönelik Etkinlik Örnekleri	53
Tablo 2.5	Yazma ve Dil Bilgisi Öğrenme Alanlarına Yönelik Etkinlik Örnekleri	54
Tablo 2.6	Girişimci İnsanların Sahip Olması Gereken Özellikler	87
Tablo 3.1	Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bilgiler	96
Tablo 3.2	Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bilgiler	96
Tablo 3.3	Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bilgiler	96
Tablo 3.4	Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bilgiler	96
Tablo 4.1	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	112
Tablo 4.2	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	113
Tablo 4.3	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	114
Tablo 4.4	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	115
Tablo 4.5	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	116
Tablo 4.6	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	117
Tablo 4.7	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	118
Tablo 4.8	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	119
Tablo 4.9	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	120
Tablo 4.10	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	121
Tablo 4.11	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	122

Tablo 4.12	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	123
Tablo 4.13	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	124
Tablo 4.14	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	125
Tablo 4.15	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	126
Tablo 4.16	Eleştirel Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	132
Tablo 4.17	Eleştirel Düşünme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	133
Tablo 4.18	Eleştirel Düşünme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	135
Tablo 4.19	Eleştirel Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	136
Tablo 4.20	Eleştirel Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	137
Tablo 4.21	Eleştirel Düşünme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	138
Tablo 4.22	Eleştirel Düşünme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	139
Tablo 4.23	Eleştirel Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	140
Tablo 4.24	Eleştirel Düşünme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	141
Tablo 4.25	Eleştirel Düşünme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	142
Tablo 4.26	Eleştirel Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	143
Tablo 4.27	Eleştirel Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	144
Tablo 4.28	Eleştirel Düşünme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	145
Tablo 4.29	Eleştirel Düşünme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	146

Tablo 4.30	Eleştirel Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	147
Tablo 4.31	Yaratıcı Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	153
Tablo 4.32	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	154
Tablo 4.33	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	155
Tablo 4.34	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	156
Tablo 4.35	Yaratıcı Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	157
Tablo 4.36	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	158
Tablo 4.37	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	159
Tablo 4.38	Yaratıcı Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	160
Tablo 4.39	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	161
Tablo 4.40	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	162
Tablo 4.41	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	163
Tablo 4.42	Yaratıcı Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	164
Tablo 4.43	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	165
Tablo 4.44	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	166
Tablo 4.45	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	167
Tablo 4.46	İletişim Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	173
Tablo 4.47	İletişim Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	174

Tablo 4.48	İletişim Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	175
Tablo 4.49	İletişim Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	176
Tablo 4.50	İletişim Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	177
Tablo 4.51	İletişim Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	178
Tablo 4.52	İletişim Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	179
Tablo 4.53	İletişim Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	180
Tablo 4.54	İletişim Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	181
Tablo 4.55	İletişim Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	182
Tablo 4.56	İletişim Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	183
Tablo 4.57	İletişim Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	184
Tablo 4.58	İletişim Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	185
Tablo 4.59	İletişim Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	186
Tablo 4.60	İletişim Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	187
Tablo 4.61	Problem Çözme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	192
Tablo 4.62	Problem Çözme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	193
Tablo 4.63	Problem Çözme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	194
Tablo 4.64	Problem Çözme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	195
Tablo 4.65	Problem Çözme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	196

Tablo 4.66	Problem Çözme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	197
Tablo 4.67	Problem Çözme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	198
Tablo 4.68	Problem Çözme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	199
Tablo 4.69	Problem Çözme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	200
Tablo 4.70	Problem Çözme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	201
Tablo 4.71	Problem Çözme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	202
Tablo 4.72	Problem Çözme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	203
Tablo 4.73	Problem Çözme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	204
Tablo 4.74	Problem Çözme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	205
Tablo 4.75	Problem Çözme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	206
Tablo 4.76	Araştırma Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	212
Tablo 4.77	Araştırma Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	213
Tablo 4.78	Araştırma Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	214
Tablo 4.79	Araştırma Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	215
Tablo 4.80	Araştırma Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	216
Tablo 4.81	Araştırma Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	217
Tablo 4.82	Araştırma Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	218
Tablo 4.83	Araştırma Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	219

Tablo 4.84	Araştırma Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	220
Tablo 4.85	Araştırma Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	221
Tablo 4.86	Araştırma Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	222
Tablo 4.87	Araştırma Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	223
Tablo 4.88	Araştırma Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	224
Tablo 4.89	Araştırma Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	225
Tablo 4.90	Araştırma Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	226
Tablo 4.91	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	231
Tablo 4.92	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	232
Tablo 4.93	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	233
Tablo 4.94	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	234
Tablo 4.95	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	235
Tablo 4.96	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	236
Tablo 4.97	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	237
Tablo 4.98	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	238
Tablo 4.99	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	239
Tablo 4.100	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	240
Tablo 4.101	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	241

Tablo 4.102	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	242
Tablo 4.103	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	243
Tablo 4.104	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	244
Tablo 4.105	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	245
Tablo 4.106	Girişimcilik Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	251
Tablo 4.107	Girişimcilik Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	252
Tablo 4.108	Girişimcilik Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	253
Tablo 4.109	Girişimcilik Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	254
Tablo 4.110	Girişimcilik Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	255
Tablo 4.111	Girişimcilik Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	256
Tablo 4.112	Girişimcilik Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	257
Tablo 4.113	Girişimcilik Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	258
Tablo 4.114	Girişimcilik Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	259
Tablo 4.115	Girişimcilik Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	260
Tablo 4.116	Girişimcilik Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	261
Tablo 4.117	Girişimcilik Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	262
Tablo 4.118	Girişimcilik Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	263
Tablo 4.119	Girişimcilik Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	264

Tablo 4.120	Girişimcilik Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	265
Tablo 4.121	Karar Verme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	270
Tablo 4.122	Karar Verme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	271
Tablo 4.123	Karar Verme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	272
Tablo 4.124	Karar Verme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	273
Tablo 4.125	Karar Verme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	274
Tablo 4.126	Karar Verme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	275
Tablo 4.127	Karar Verme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	276
Tablo 4.128	Karar Verme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	277
Tablo 4.129	Karar Verme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	278
Tablo 4.130	Karar Verme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	279
Tablo 4.131	Karar Verme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	280
Tablo 4.132	Karar Verme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	281
Tablo 4.133	Karar Verme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	282
Tablo 4.134	Karar Verme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	283
Tablo 4.135	Karar Verme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	284
Tablo 4.136	Metinler Arası Okuma Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	289
Tablo 4.137	Metinler Arası Okuma Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	290

Tablo 4.138	Metinler Arası Okuma Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	291
Tablo 4.139	Metinler Arası Okuma Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	292
Tablo 4.140	Metinler Arası Okuma Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	293
Tablo 4.141	Metinler Arası Okuma Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	294
Tablo 4.142	Metinler Arası Okuma Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	295
Tablo 4.143	Metinler Arası Okuma Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	296
Tablo 4.144	Metinler Arası Okuma Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	297
Tablo 4.145	Metinler Arası Okuma Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	298
Tablo 4.146	Metinler Arası Okuma Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	299
Tablo 4.147	Metinler Arası Okuma Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	300
Tablo 4.148	Metinler Arası Okuma Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	301
Tablo 4.149	Metinler Arası Okuma Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	302
Tablo 4.150	Metinler Arası Okuma Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	303
Tablo 4.151	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	308
Tablo 4.152	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	309
Tablo 4.153	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	310
Tablo 4.154	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	312
Tablo 4.155	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	313

Tablo 4.156	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	314
Tablo 4.157	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	315
Tablo 4.158	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	316
Tablo 4.159	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	317
Tablo 4.160	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	318
Tablo 4.161	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	319
Tablo 4.162	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	320
Tablo 4.163	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler	321
Tablo 4.164	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	322
Tablo 4.165	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler ...	323
Tablo 4.166	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	329
Tablo 4.167	Eleştirel Düşünme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	330
Tablo 4.168	Yaratıcı Düşünme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	330
Tablo 4.169	İletişim Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	331
Tablo 4.170	Problem Çözme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	331
Tablo 4.171	Araştırma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-	332

	Wallis H Testi	
Tablo 4.172	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	332
Tablo 4.173	Girişimcilik Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	333
Tablo 4.174	Karar Verme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	334
Tablo 4.175	Metinler Arası Okuma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	334
Tablo 4.176	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi	335
Tablo 4.177	Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	344
Tablo 4.178	Öğretmenlerin Temel Becerileri Önem Derecesine Göre Sıralamalarına Yönelik Bulgular	345
Tablo 4.179	Türkçe Ders Kitapları Aracılığıyla Öğrencilere En Çok Kazandırılan Beş Temel Beceriye Yönelik Bulgular	346
Tablo 4.180	Türkçe Ders Kitapları Aracılığıyla Öğrencilere En Az Kazandırılan Beş Temel Beceriye Yönelik Bulgular	347

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1	Tahmin Şeması	71
Şekil 2.2:	İletişim Sürecinin Öğeleri	73
Şekil 2.3	Problem Çözme Aşamaları	79
Şekil 2.4	Adair'in Karar Verme Modeli	89
Şekil 4.1	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	127
Şekil 4.2	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	128
Şekil 4.3	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	129
Şekil 4.4	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	130
Şekil 4.5	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	131
Şekil 4.6	Eleştirel Düşünme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	148
Şekil 4.7	Eleştirel Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	149
Şekil 4.8	Eleştirel Düşünme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	150
Şekil 4.9	Eleştirel Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	151

Şekil 4.10	Eleştirel Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	152
Şekil 4.11	Yaratıcı Düşünme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	168
Şekil 4.12	Yaratıcı Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	169
Şekil 4.13	Yaratıcı Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	170
Şekil 4.14	Yaratıcı Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	171
Şekil 4.15	Yaratıcı Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	172
Şekil 4.16	İletişim Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	188
Şekil 4.17	İletişim Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı ..	189
Şekil 4.18	İletişim Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	189
Şekil 4.19	İletişim Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	190
Şekil 4.20	İletişim Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	191
Şekil 4.21	Problem Çözme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders	

	Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	207
Şekil 4.22	Problem Çözme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	208
Şekil 4.23	Problem Çözme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	209
Şekil 4.24	Problem Çözme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	210
Şekil 4.25	Problem Çözme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	211
Şekil 4.26	Araştırma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	227
Şekil 4.27	Araştırma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	228
Şekil 4.28	Araştırma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	228
Şekil 4.29	Araştırma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	229
Şekil 4.30	Araştırma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	230
Şekil 4.31	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	246

Şekil 4.32	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	248
Şekil 4.33	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	248
Şekil 4.34	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	249
Şekil 4.35	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	250
Şekil 4.36	Girişimcilik Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	266
Şekil 4.37	Girişimcilik Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	267
Şekil 4.38	Girişimcilik Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	267
Şekil 4.39	Girişimcilik Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	268
Şekil 4.40	Girişimcilik Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	269
Şekil 4.41	Karar Verme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	285
Şekil 4.42	Karar Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	286

Şekil 4.43	Karar Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	286
Şekil 4.44	Karar Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	287
Şekil 4.45	Karar Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	288
Şekil 4.46	Metinler Arası Okuma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	304
Şekil 4.47	Metinler Arası Okuma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	305
Şekil 4.48	Metinler Arası Okuma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	305
Şekil 4.49	Metinler Arası Okuma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	306
Şekil 4.50	Metinler Arası Okuma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	307
Şekil 4.51	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	324
Şekil 4.52	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	326
Şekil 4.53	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin	

	Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı	326
Şekil 4.54	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı	327
Şekil 4.55	Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı	328
Şekil 4.56	Temel Becerilerin 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Karşılaştırma	336
Şekil 4.57	Temel Becerilerin 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Karşılaştırma	338
Şekil 4.58	Temel Becerilerin 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Karşılaştırma	340
Şekil 4.59	Temel Becerilerin 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Karşılaştırma	342

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Ülkelerin gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülke sınıflandırmalarından birine dâhil edilmelerinde kişi başına düşen millî gelir, sanayileşme, kişi başına düşen demir çelik tüketimi, kişi başına düşen doktor sayısı, okur-yazar oranı, insan kaynaklarının niteliği gibi bazı ölçütler kullanılmaktadır. “Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçüt ise o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Toplumsal kalkınmayı gerçekleştirebilecek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ise büyük ölçüde eğitim sisteminin görevidir” (Kurudayıoğlu ve Öрге Yaşar 2013a: 2). Bu nedenle toplumsal kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla yapılacak ilk iş, o ülkede yaşayan insanların yeterli ve nitelikli eğitim almalarını sağlamaktır.

İnsanların nitelikli eğitim alabilmeleri, öğretim programlarının içerisinde yaşanan çağın ihtiyaçlarını karşılayabilmelerine bağlıdır. Bu nedenle geçmişte uygulanmakta olan öğretim programları zamanla çağın ihtiyaçlarını karşılayamaz hâle geldiğinden gerek Türkçe dersi için, gerekse diğer dersler için uygulanan öğretim programları sürekli değiştirilmiştir. Bu bağlamda Cumhuriyet döneminde İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programları 1924, 1926, 1930, 1936, 1948, 1968, 1981 ve 2005 yıllarında; İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programları ise 1924, 1929, 1931, 1938, 1949, 1962, 1981 ve 2006 yıllarında gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak yenilenmiştir (Temizyürek ve Balcı 2006: 227-360; Özbay 2006: 54-65). 1924 yılından bu yana ilköğretim birinci ve ikinci kademe Türkçe öğretim programlarının çok sık aralıklarla değiştiği, en uzun süreyle kullanılan Türkçe öğretim programının 1981 programı olduğu görülmektedir.

1924-2005 yılları arasında uygulanan Türkçe öğretim programları davranışçı yaklaşıma göre yazılmışken 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlayan 1-5. sınıf ve 2006 yılından itibaren uygulanmaya başlayan 6-8. sınıf Türkçe öğretim programları yapılandırmacı yaklaşıma göre şekillendirilmiştir. Bu bağlamda öğretim programlarının hazırlanmasında yapılandırmacı yaklaşımın yanı sıra çoklu zekâ, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik ve beceri yaklaşımı gibi çeşitli eğitim yaklaşım ve modellerinden de yararlanılmıştır (MEB 2006: 9; MEB 2009a: 10).

Yapılandırmacı öğrenme anlayışında bilgi, öğrenen kişinin kendisi tarafından elde edilir. Birey önceden elde ettiği bilgiyi kullanır ve yeni bilgiyi yorumlar. Böylece bilgi, transfer ve yapılandırmanın bir sonucu olarak elde edilir (Ocak ve Dai 2010: 2-3).

Yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre şekillendirilen İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'na (1, 2, 3, 4 ve 5. Sınıflar) [TDÖP 1] göre öğrencilerin iletişim kurmaları, bilgi edinmeleri, öğrenmeleri ve kendilerini her yönden geliştirmelerinde dilin önemli bir yeri bulunmaktadır. Dil, öğrencilerin çevrelerindeki olayları sorgulayarak karar vermesine, farklı açılardan bakarak olayları değerlendirmesine, sosyalleşmesine ve çağdaşlaşmasına büyük katkı sağlamaktadır (MEB 2009a: 9). Bununla birlikte dil; insanların duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ya da yazılı olarak aktarmaya yarayan doğal bir iletişim aracıdır. Dilin hem aktarma hem de anlamayı sağlama olmak üzere iki farklı işlevi vardır. "İnsanlar, dil sayesinde hem duygularını, düşüncelerini, hayallerini ve deneyimlerini sözlü ya da yazılı olarak anlatabilmekte hem de dinlediklerini ve okuduklarını anlayabilmektedir" (Çetinkaya 2007: 42). Bu bağlamda TDÖP 1; "öğrencilerin hayat boyunca kullanabilecekleri dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerini kazanmaları; bu becerileri kullanarak kendilerini bilişsel, sosyal ve duygusal yönlerden geliştirmeleri; etkili iletişim kurmaları; Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma-yazma alışkanlığı edinmeleri amacıyla hazırlanmıştır" (MEB 2009a: 10).

6, 7 ve 8. sınıflar, ilköğretim birinci kademe ile ortaöğretim arasında geçiş dönemi özelliği taşımaktadır. Öğrenci bu dönemde, 1-5. sınıflarda öğrendiği bilgileri, seviyesine uygun Türk ve dünya edebiyatının seçkin örnekleriyle geliştirmekte ve kendi anlam dünyasını yapılandırmaya başlamaktadır. Bu nedenle İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7 ve 8. Sınıflar) [TDÖP 2], öncesi ve sonrası dönemler dikkate alınarak bir bütünlük içinde hazırlanmıştır (MEB 2006: 2-4). Bir sonraki aşamayı oluşturan orta öğretimde ise öğrencilere, Türkçenin imkânları çevresinde, tarihî süreçte oluşan edebî dilin gelişimi, özellikleri ve ürünlerinin öğretilmesi hedeflenmektedir.

TDÖP 2'nin amacı dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireylerin yetiştirilmesidir (MEB 2006: 3).

Davranışçı öğretim programı yerine yapılandırmacı öğretim programına geçişle birlikte öğrenci; bilgiyi hazır olarak bulan ve sorgulamadan ezberleyen bir kişiden konumundan çıkarak bilgiye ulaşmada gerekli araştırma yöntemlerini bilen ve bilgiyi

anlamlandırarak olgu ve kavramlara ulaşan bir birey konumuna geçmiştir. Bu nedenle öğrencinin öğrenme sürecine aktif olarak katılabilmesi için meraklı, katılımcı ve paylaşımcı olması yanında kendi kararlarını verebilmesi, bireylerle etkili iletişim kurabilmesi, olaylara eleştirel gözle bakabilmesi, öğrendiklerini farklı ortamlarda kullanabilmesi gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler aynı zamanda TDÖP 1 ve TDÖP 2'nin üzerinde önemle durduğu temel becerilerle kazandırılmaktadır. Bu bağlamda programda yer alan beceriler: 1. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, 2. Eleştirel düşünme, 3. Yaratıcı düşünme, 4. İletişim, 5. Problem çözme, 6. Araştırma, 7. Bilgi teknolojilerini kullanma, 8. Girişimcilik, 9. Karar verme, 10. Metinler arası okuma, 11. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerinden oluşmaktadır.

Programda Türkçe dersi kapsamında bu becerilerin öğrencilere kazandırılması için, ders kitaplarından, öğrenci çalışma kitaplarından ve öğretmen kılavuz kitaplarından yararlanılmaktadır. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarında TDÖP 1 ve TDÖP 2'nin felsefesine uygun olarak öğrencilere bu temel becerileri kazandıran, geliştiren ve pekiştiren etkinliklere yer verilmektedir.

Bu çalışma, ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları ile bu kitapları destekleyen öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarının programda belirtilmiş olan temel becerileri kazandırma, geliştirme ve pekiştirme açısından yeterli sayıda ve uygun hazırlık çalışması, etkinlik, ölçme ve değerlendirme süreçleri bakımından yeterlilik gösterip göstermediğinin ortaya konulması yanında sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarda temel becerilerinin kazandırılması ile Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen ve ders kitaplarında yer alması gereken beceri kazandırmaya ilişkin çalışma ve etkinliklere yönelik öneriler getirmektedir.

TDÖP 1'in en önemli özelliklerinden biri de, öğretim süreci sonucunda öğrencilerde geliştirilecek becerilerin bir listesini vermesi ve bu becerileri tanımlamasıdır. Bununla birlikte bu becerilerin nasıl öğretileceği ve öğrenileceği önemli bir konu haline gelmiştir. Bu durum, ders kitapları ile yardımcı kitapların sürekli değerlendirilmesini ve geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu araştırma, ders kitaplarının beceri kazandırma açısından değerlendirilmesini kapsadığından araştırmanın ilgili literatüre katkı yapması ve yeni araştırmalara kaynaklık etmesi yönünde beklentileri karşılaması öngörülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı TDÖP 1 ve TDÖP 2 doğrultusunda hazırlanmış ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının programda belirtilmiş olan temel becerilere ulaşmada yeterli olup

olmadıklarını ortaya koymak; temel becerilerin sınıflara ve yayınevlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek; öğretmenlerin bu konudaki düşüncelerini tespit etmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarında temel becerilerin ne düzeyde yer aldığını belirleyecek olması; bundan sonra yazılacak olan Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında yazar ve eğitim danışmanlarına katkı sağlayacak olması; Türkçe öğretmenlerine sınıf içi uygulamalarda temel becerilerin kazandırılmasında konu ile ilgili farkındalık kazandıracak olması; Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen ve ders kitaplarında yer alması gereken özelliklerin kitaplara ne şekilde yansıdığını ortaya koyacak olması; Türkçe öğretmenlerinin bu konudaki düşüncelerini tespit edecek olması ve bu konuda gerekli çalışmalara yardımcı olacak olmasından dolayı önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

Örneklem olarak seçilen Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğine, TDÖP 1 ve TDÖP 2’de belirtilen eğitim yaklaşım ve modellerine, TDÖP 1 ve TDÖP 2’nin özelliklerine (kazanımlar, ders işlenişi, ölçme değerlendirme, etkinlikler) uygun olarak hazırlandığı; örnekleme alınan Türkçe öğretmenlerinin ise temel beceriler konusunda bilgi sahibi olduğu kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi’nin 2012 tarih ve 2652 sayısında 2012-2013 Eğitim Öğretim yılı ile 2013 tarih ve 2664 sayısında 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında Türkçe dersi kapsamında okutulmasına karar verilen 5, 7 ve 8. sınıflarda okutulan dörder adet; 6. sınıfta okutulan üçer adet Türkçe ders kitaplarındaki metinler; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları, öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerle ve Çanakkale İl merkezinde görev yapıp 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda Türkçe dersine giren beşer Türkçe öğretmeni olmak üzere toplamda 20 Türkçe öğretmeni ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Araştırma Soruları

Millî Eğitim Bakanlığı ve özel kesim yayın evlerince hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları tek tek incelenerek aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.2.1. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.2. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.3. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.4. Eleştirel düşünme becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.5. Eleştirel düşünme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.6. Eleştirel düşünme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.7. Yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.8. Yaratıcı düşünme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.9. Yaratıcı düşünme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.10. İletişim becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.11. İletişim becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.12. İletişim becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.13. Problem çözme becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.14. Problem çözme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.15. Problem çözme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.16. Araştırma becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.17. Araştırma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.18. Araştırma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.19. Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.20. Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.21. Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.22. Girişimcilik becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.23. Girişimcilik becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.24. Girişimcilik becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.25. Karar verme becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.26. Karar verme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.27. Karar verme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.28. Metinler arası okuma becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.29. Metinler arası okuma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.30. Metinler arası okuma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.31. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi nedir?

1.2.32. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

1.2.33. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.34. Öğretmenlerin temel becerilerin ders kitaplarına yansımaları konusundaki düşünceleri nedir?

1.7. Tanımlar

Eğitim Programı: “Öğrencilerden istenilen amaçlara veya sonuçlara ulaşmalarını sağlayan, stratejiler içeren yazılı doküman veya faaliyet planıdır” (Korkmaz 2007: 3).

Öğretim Programı: “Bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına yönelik programdır” (Küçükahmet 2004: 9).

Türkçe Öğretim Programı: Türkçe dersi ile ilgili planlanmış tüm öğretim faaliyetlerini içeren programdır.

Davranışçı Kuram: “Öğrenmeyi tekrarlanma sıklığı, oranı ya da öncelikle çevresel faktörlerin bir fonksiyonu olarak kendini gösteren davranış ya da tepki türünde meydana gelen değişiklikler olarak gören kuramdır” (Schunk 2009: 16).

Yapılandırmacı Kuram: “Bilginin birey tarafından duyuvar vasıtasıyla edilgin olarak alınmadığını, tam tersine öğrenenler tarafından yapılandırıldığını, üretildiğini öne süren bir öğrenme kuramıdır” (Ün Açıkgöz 2005: 60-61’den Akt. Arslan, Orhan ve Kırbaş 2010: 86).

Yapılandırmacı Öğrenme: Bireyde mevcut olan bilgilerle yeni öğrenilen bilgiler arasında bağ kurma ve her yeni bilgiyi var olan bilgilerle bütünleştirme sürecidir.

Ders Kitabı: “Bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı bir öğretim materyalidir” (Demirel ve Kiroğlu, 2005: 2).

Öğrenci Çalışma Kitabı: “İlgili eğitim ve öğretim programlarında yer alan kazanım ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak, öğrencilere yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştıırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, yaprakları ayrı ayrı da kullanılabilen basılı/PDF formatında eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen kaset, disket, CD gibi elektronik kayıt ortamlarını kapsayan settir” (Resmi Gazete 2012, Sayı: 28409).

Öğretmen Kılavuz Kitabı: “İlgili eğitim ve öğretim programlarında yer alan kazanım ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştıırma, işlenen ünite, konu, tema, öğrenme alanlarıyla ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı/PDF formatında eserdir” (Resmi Gazete 2012, Sayı: 28409).

Beceri: “İnsanın yatkınlık ve öğrenime bağılı olarak bir işi başarma ve bir işlemleri amaca uygun olarak sonuçlandırma maharetidir” (Özby 2006: 19).

Temel Beceri: “Öğrencilerin dil becerilerindeki gelişimleriyle bağılantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir” (MEB 2006: 5).

Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi: Okuduğunu, dinlediğini ve izlediğini doğru ve tam olarak anlayabilme; Türkçenin dilbilgisi kurallarına uygun cümleler kurarak duygu, düşünce ve isteklerini açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etme becerisidir.

Eleştirel Düşünme Becerisi: “Kuşku temelli sorgulayıcı bir yaklaşımla konulara bakma, yorum yapma ve karar verme becerisidir” (Karadüz 2010: 1566).

Yaratıcı Düşünme Becerisi: “Buluşçu, yenilik arayan ya da eski sorunlara yeni çözümler getiren ve özgün düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayan” (Yenilmez ve Yolcu 2007: 96) bir beceridir.

İletişim Becerisi: “İnsanın kendisini açık ve net olarak ifade edebilme ve başkalarını dikkatli dinleme ve ne söylediklerini tam ve doğru olarak anlayabilme becerisidir” (Çetinkaya ve Alparslan 2011: 366).

Problem Çözme Becerisi: “Bireyi çözüme götürecekt kuralların edinilip kullanıma hazır olabilecek biçimde birleştirilerek bir problemin çözümünde kullanılabilme becerisidir” (Yıldırım 2007: 12).

Araştırma Becerisi: “Bireyin araştırma sürecinde neyi, nerede, nasıl bulacağını bilmesi ve elde ettiği bulguyu doğru bir şekilde kullanabilme becerisidir” (Çalışkan 2008: 74).

Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi: “Bilginin araştırılması, bulunması, işlenmesi, sunulması ve değerlendirilmesinde teknolojiyi kullanabilme becerisidir” (Semerci ve Yanpar Yelken 2010: 49).

Girişimcilik Becerisi: “Gerekli zaman ve çabayı harcayarak, beraberinde getirdiği finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstelenerek ve etkinliklerin sonucunda oluşan parasal ve kişisel tatmin ve bağımsızlığı kazanarak değeri olan yeni bir şey yaratma” (Özdemir ve Mazgal 2012: 91) becerisidir.

Karar Verme Becerisi: “Bir ihtiyacı karşılamak amacıyla var olan seçeneklerden duruma en uygun olanı seçme becerisidir” (Güçray 2001: 107).

Metinler Arası Okuma Becerisi: “Metinlerdeki düşünceler ve fikirler arasında ilişkiler kurarak yeni manalar üretme” (Akyol 2008: 211) becerisidir.

Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi: “Kişisel boyutunda güdü, karar verme, tutum, inanç, ihtiyaç gibi kavramları; toplumsal boyutunda toplumca en iyi, en doğru ve en faydalı kabul edilenleri içselleştirme ve davranışları bu doğrultuda yönlendirme” (Hezen 2009: 96) becerisidir.

1.8. İlgili Araştırmalar

Tezin bu kısmında araştırma konusuyla ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

1.8.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Demir (2006) *“İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmasında ilköğretim okullarının dördüncü ve beşinci sınıflarında okuyan öğrencilerin sosyal bilgiler derslerindeki eleştirel düşünme düzeylerinin; öğrencinin sınıfı, öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti, okul türü, sınıf mevcudu, uygulanan sosyal bilgiler öğretim programı, öğrencilerin sosyal bilgiler derslerindeki başarı durumları ve sınıf öğretmenlerinin davranışlarının demokratiklik düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre 1998 Sosyal Bilgiler Programının uygulandığı okullarda okuyan öğrencilerin eleştirel düşünme beceri alanlarından; analiz, değerlendirme, çıkarım ve öz düzenlemede yüksek; yorumlama ve açıklamada orta düzey beceriye sahip oldukları anlaşılmıştır. 2005 Sosyal Bilgiler Programının uygulandığı okullarda okuyan öğrencilerin ise analiz, değerlendirme, çıkarım ve öz düzenleme eleştirel düşünme beceri alanlarında genelde yüksek düzeyde beceri sahibi oldukları anlaşılmıştır.

Bununla birlikte dördüncü sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi başarı düzeyleri orta düzeyde; beşinci sınıf öğrencilerinin ise yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Uygulanan Sosyal Bilgiler Programı değişkenine göre ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin analiz (1998 programı lehine), çıkarım (2005 programı lehine) ve açıklama (1998 programı lehine) beceri alanlarında anlamlı bir farklılık görülürken değerlendirme, yorumlama ve öz düzenleme beceri alanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Beşinci sınıf öğrencilerinin ise analiz beceri alanında 1998 programı lehine; değerlendirme, çıkarım, yorumlama, açıklama ve öz düzenleme beceri alanlarında ise 2005 programı lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Özatalay (2007) *“İlköğretim I. Kademe Türkçe Öğretim Programında Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Temel Becerilerin Ders Kitaplarında Kullanılmasına İlişkin Durum Çalışması”* adlı çalışmasında yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda hazırlanan Türkçe ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının programda belirtilmiş olan üst düzey becerilere ulaşmada yeterli olup olmadıklarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre Türkçe ders kitaplarında % 29,20 oranla en çok eleştirel düşünme becerisine yer verildiği belirlenmiştir. Bu beceriyi sırasıyla % 24,02 ile araştırma, % 22,95 ile yaratıcı düşünme, % 22,54 ile iletişim kurma, % 12,71 ile metinler arası okuma, % 10,38 ile kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerileri izlemektedir. Problem çözme ve girişimcilik becerilerine % 5,70 oranında, bilgi teknolojilerini kullanma becerisine ise % 4,65 oranında yer verildiği görülmüştür. Türkçe ders kitaplarında en az yer alan becerinin ise % 2,47 ile karar verme becerisi olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ders kitaplarında öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerilerle ilgili ifade ve etkinlik çalışmalarının ve yönlendirmelerin yetersiz olduğu; üst düzey becerilerle ilgili yönergelerin bazı kitaplarda baştan sona aynı kalıplarla verildiği; teknoloji çağında bulunmamıza karşın bilgisayar, İnternet, projeksiyon gibi araçlara yapılan yönlendirmelerin çok az yer aldığı; çalışmaya dâhil edilen tüm kitaplarda bir önceki program doğrultusunda olduğu gibi anlama (dinleme, okuma) ve anlatma (konuşma, yazma) ile ilgili çalışmalara çok ağırlık verildiği, üst düzey becerilere yönelik işlenişlerin ise zayıf kaldığı belirlenmiştir.

Aslan (2007) *“Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Birinci Basamaktaki Öğrencilerin Temel Bilgi, Beceri ve Değerleri Kazanma Düzeyleri”* adlı çalışmasında öğretmenlerin ilköğretim birinci kademedeki öğrencilere kazandırılması gereken temel bilgi, beceri ve değerlerin hangi düzeyde kazandırılabilmesine ilişkin görüşlerini ve öğretimin niteliğinin artırılabilmesi için yapılması gerekenleri belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilere en yüksek düzeyde kazandırılabilen bilgi *bireysel gereksinimlerini karşılama yollarını bilme* bilgisi; en düşük düzeyde kazandırılabilen bilgi

ise *toplumsal sorunların neler olduğunu bilme* bilgisi olmuştur. Beceriler arasında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi en yüksek; girişimcilik becerisi en düşük düzeyde kazandırılabilen beceri olmuştur. Bununla birlikte en yüksek düzeyde kazandırılabilen değer *aile birliğine önem verme*; en düşük düzeyde kazandırılabilen değer ise *sorumluluk* değeri olmuştur. Öğretmenlere göre öğrencilere temel bilgi, beceri ve değerlerin yeterince kazandırılmamasının en önemli nedeni ise öğrenci velilerinin ilgisizliğidir.

Gömlüksiz ve Kan (2007a) “*Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Araştırma, İletişim ve Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerilerini Kazandırmadaki Etkililik Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği)*” adlı çalışmalarında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının araştırma, iletişim kurma ve Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını araştırma becerisini kazandırma açısından 2,55 oranında etkili; iletişim kurma becerisini kazandırma açısından 2,49 oranında etkili; Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini kazandırma açısından ise 2,48 oranında etkili bulduklarını ifade etmişlerdir.

Hotaman (2008) “*Yeni İlköğretim Programının Kazandırmayı Öngördüğü Temel Becerilerin Öğretmen, Veli ve Öğrenci Algıları Doğrultusunda Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında ilköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin, bu sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin ve bu sınıflarda çocuğu okuyan velilerin öğrencilerin sahip oldukları temel becerilere ilişkin algılarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen, veli ve öğrencilerin temel becerilere ilişkin algılarının olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Vural (2008) “*Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Düşünme: Yeni İlköğretim Programı Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Etkinliklerin Yaratıcılığı Geliştirmesi Açısından Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenlerin öğrencilere yaratıcı düşünme becerilerini kazandırırken yaptıkları etkinlikleri, kullandıkları materyalleri ve bu konuda karşılaştıkları sorunları betimlemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin; yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek adına öğrencilere araştırma ödevi verdikleri, *sen olsaydın* ve *beyin fırtınası* etkinliklerini yaptıkları; materyal olarak ise en çok ders ve çalışma kitaplarını daha sonra ise siyasî ve fizikî haritaları, resim ve fotoğrafları materyal olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler, sosyal bilgiler öğretiminde uygulanan yaratıcı etkinliklerin öğrencilerin derse etkin katılımını sağladığı konusunda hemfikir olduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmacı tarafından yapılan gözlem ile öğrencilere düşüncelerini açıklama

imkânı tanıyan, etkinlik planını önceden hazırlayarak derse gelen öğretmenlerin yanı sıra etkinlik öncesinde araç gereçlerin öğrencilerin kolay ulaşabilecekleri yere koymayan, etkinlik seçimlerinde tamamen kılavuz kitaplara bağlı kalan öğretmenlerin de olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için en çok zaman yetersizliği yaşadıklarını ve sınıfların çok kalabalık olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte yaratıcı düşünen bireylerin yetiştirilmesi için sosyal bilgiler dersliklerinin oluşturulması, öğretmenlerin yaratıcı düşünme ile ilgili kurslara katılmasının sağlanması ve güncel konuların öğretmenler tarafından takip edilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Yağcı (2008) "*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eleştirel Düşünme: İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirmek İçin Uyguladıkları Etkinliklerin Değerlendirilmesi*" adlı çalışmasında öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik ne tür etkinliklere yer verdiklerini tespit etmiş ve öğretmenlerin bu konuda karşılaştıkları sorunları belirlemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin öğrencilerini tartışmalara ve grup çalışmalarına katılmalarını sağladıkları; öğrencilere kendi düşüncelerini tarafsız bir şekilde ifade etmelerine imkân tanıdıkları; öğrencilerine konular arası karşılaştırma yapmak yoluyla olaylar arasındaki nedenleri sorgulatarak öğrencilerini düşünmeye sevk ettikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında yer alan etkinlikleri gerçekleştirmek için eğitim amaçlı teknolojik araçların yeterli olmadığı; öğrencilerin araç gereçlere rahatça ulaşamadıkları; öğretmen kılavuz kitabında yer alan eleştirel düşünme becerilerini kazandırmaya yönelik etkinliklerin uygulanışı hakkında bilgilerin açık ve anlaşılır nitelikte olmadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin en çok yaşadıkları sorunlar ise sınıfların kalabalık olması nedeniyle öğrencilerle yeterince ilgilenememeleri; öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilebilmesi için yeterli ortam ve olanakların sağlanamaması ve yeterli zamana sahip olmamalarıdır.

Palandökenlier (2008) "*İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Çalışma Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Yaratıcı Düşünme Becerisi Açısından Değerlendirilmesi*" adlı çalışmasında Sosyal Bilgiler dersine ait çalışma kitaplarındaki etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisini geliştirip geliştirmediğini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre 4. sınıf Sosyal Bilgiler çalışma kitaplarında *Kahraman Askerlerimiz* ve *Hikâye Yazıyorum* başlıklı etkinliklerin yaratıcılığın akıcılık, esneklik ve özgünlük alt boyutlarına göre; *Para* ve *Fotoğraf İnceleyelim* başlıklı etkinliklerin ise yaratıcılığın akıcılık ve esneklik alt boyutları açısından diğer etkinliklere göre daha etkili oldukları görülmüştür. 5. sınıf Sosyal Bilgiler çalışma kitaplarında önerilen etkinlikler içerisinde *Siz Bir Bilim*

İnsanısınız başlıklı etkinliğin yaratıcılığın akıcılık, esneklik ve özgünlük alt boyutları açısından; *Fotoğraflar* başlıklı etkinliğin yaratıcılığın akıcılık ve esneklik alt boyutları açısından; *Gölge Oyunu* başlıklı etkinliğin yaratıcılığın akıcılık ve özgünlük alt boyutları açısından daha etkili olduğu tespit edilmiştir. *Geçmişe Yolculuk*, *Ne Yapabiliriz* ve *Başbakan Sen Olsan* başlıklı etkinliklerin ise yaratıcılığın esneklik alt boyutu açısından diğer etkinliklere göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Görüşme formu ile görüşülen öğretmenler, özellikle ders-konu süresi; araç-gereç eksikliği; sınıf mevcudunun kalabalık olması; farklı öğrenci seviyelerinin yeterince göz önünde bulundurulmaması; bazı etkinliklerin ise hem kendileri hem de öğrenciler tarafından anlaşılabilmesi gibi sıkıntıların olduğunu, programın hedefine ulaşmasında bu sıkıntıların aksaklık yaratabileceğini ifade etmişlerdir.

Küçük (2008) "*İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Çalışma Kitabındaki Soruların Eleştirel Düşünme Açısından İncelenmesi*" adlı çalışmasında ilköğretim 6. sınıf Türkçe çalışma kitaplarında yer alan soruların öğrencilerde eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olup olmadığını belirlemiştir. Araştırma sonuçlarına göre tema ile ilgili etkinliklerde bilgi, kavrama ve uygulamaya ilişkin soruların ağırlıklı olduğu; analiz, sentez ve değerlendirmeye yönelik soruların yetersiz olduğu görülmüştür. Bununla birlikte tema sonu değerlendirmelerin genel bir değerlendirmeden çok tema ile ilgili etkinliklerin daha basit çerçevede oluşturulmuş sorulardan oluştuğu; öğrencilerde eleştirel düşünmeyi geliştiren soruların ise ağırlıklı olarak tema öz değerlendirme formlarında yer aldığı tespit edilmiştir.

Kuyubaşoğlu (2009) "*İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Kazandırılması İle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*" adlı çalışmasında 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılması ile ilgili öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini tespit etmeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler yaratıcı düşünme tekniklerinden en çok yaratıcı drama ve beyin fırtınasını tercih ettiklerini ancak sınıflardaki fiziksel koşulların yaratıcı düşünme etkinliklerini engellediğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte sınıfların çok kalabalık olması, yaratıcı düşünme etkinliklerin zaman alması yaratıcı düşünme etkinliklerine ilişkin dile getirilen diğer sorunlardır. Öğretmenlerin çoğu yaratıcı düşünme becerisini geliştiren etkinliklere inandıklarını, derslerde bu tür etkinlikleri uygulamak istediklerini ve buna ilişkin hizmet içi eğitim almak istediklerini söylemişlerdir. Öğrenciler ise yaratıcı düşünme etkinlikleri aracılığıyla işlenen derslerin daha zevkli geçtiğini belirtmişlerdir.

Hezen (2009) "*İlköğretim 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nun Öğelerinin Öğretim Programı'nda Yer Alan Temel Becerileri Geliştirmeye Uygunluğu*" adlı çalışmasında ilköğretim 1-5. sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı ve

Kılavuzundaki ögelerin, yine öğretim programı ve kılavuzunda yer alan temel becerileri geliştirmeye uygun olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kazanımların tüm sınıflar düzeyinde % 19,58 ile en çok eleştirel düşünme becerisini, % 1,71 ile en az girişimcilik becerisini geliştirmeye uygun olduğu tespit edilmiştir. Kazanımlar temel alınarak sınıf düzeylerine bakıldığında tüm temel becerilerin % 26,43 ile en çok dördüncü sınıfta, % 10,11 ile en az birinci sınıfta geliştirmeye uygun olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeyine göre yapılan değerlendirmede ise kazanımların eleştirel düşünme becerisini, yaratıcı düşünme becerisini ve karar verme becerisini en çok dördüncü sınıfta, en az ise birinci sınıfta geliştirdiği; araştırma becerisini ve kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini en çok beşinci sınıfta, en az birinci sınıfta geliştirdiği tespit edilmiştir. Kazanımların problem çözme becerisini en çok dördüncü ve beşinci sınıflarda, en az ise birinci sınıfta; bilgi teknolojilerini kullanma becerisini en çok beşinci sınıfta, en az ise birinci ve ikinci sınıflarda; girişimcilik becerisini en çok üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıflarda, en az ise birinci ve ikinci sınıflarda geliştirdiği; metinler arası okuma becerisini de dördüncü ve beşinci sınıflarda en çok, birinci sınıfta en az düzeyde geliştirdiği belirlenmiştir. Bununla birlikte İlköğretim 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda ölçme değerlendirme boyutunun temel becerileri nasıl ölçüp değerlendireceğine ilişkin açıklamaların olmadığı, ölçme değerlendirme aracı örnekleri arasında temel becerileri ölçme ve değerlendirmeye yönelik örneklerin de bulunmadığı ifade edilmiştir.

Şentürk (2009) "*Öğretim Programının Eleştirel Düşünmeyi Geliştirmeye Etkisinin Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)*" adlı çalışmasında öğretim programının eleştirel düşünmeyi geliştirip geliştirmedicine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerde eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesi için okullarda gerekli materyallerin olmadığı; kalabalık sınıflarda eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik farklı çalışmaların yapılmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte programın grup çalışmasına imkân sağladığı, gerekli görülen yerlerde değişikliğe imkân verdiği, öğrencilerin kendi fikirleri ile başkalarının fikirlerini karşılaştırmayı sağladığı, ders kitaplarının öğrencilerin eleştirel fikirlerini geliştirdiği, öğrencileri düşünerek ve sorgulayarak öğrenmelerini sağladığı, sınıfta tartışma ortamı oluşturmaya imkân sağladığı, öğrencileri eleştirel yazılar yazdırmaya teşvik ettiği, proje ve performans görevleriyle eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği görülmüştür.

Gömlüksiz ve Kan (2009) "*Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme ve Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğinin*

Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği)” adlı çalışmalarında öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerilerini kazandırmadaki etkisine ilişkin görüşlerini belirlemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını eleştirel düşünme becerisini kazandırma açısından 2,52 oranında etkili; yaratıcı düşünme becerisini kazandırma açısından 2,49 oranında etkili; girişimcilik becerisini kazandırma açısından ise 2,53 oranında etkili bulduklarını ifade etmişlerdir.

Hayırsever (2010) *“Sosyal Bilgiler Ders, Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılması Hedeflenen Temel Beceriler Açısından Değerlendirilmesi”* adlı çalışmada 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarını öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel beceriler açısından incelemiş ve kitapların öğrenme öğretme sürecinde öğretmenler ve öğrenciler tarafından kullanımını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen kılavuz kitabında ve öğrenci çalışma kitabında yer alan içeriğin temel becerileri kazandırmaya yönelik kısmen uygun olduğu; ders kitabının ise eleştirel düşünme, araştırma, iletişim kurma becerilerinin kazandırılmasında uygun olduğu; sosyal katılım, değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin kazandırılmasında uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Çakmak (2010) *“İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Öğretim Programının Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerini Geliştirmeye Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri (Tokat İli Örneği)”* adlı çalışmada sınıf öğretmenlerinin İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Öğretim Programının öğrencilerde yaratıcı düşüncelerinin gelişimine yönelik etkisine ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin en çok eleştiri getirdikleri konular; dilbilgisi konularının soyut ve belirsiz ele alınmış olması, yöntem ve tekniklerle ilgili etkinliklere az yer verilmiş olması, derslerde kullanılan metinlerin yaratıcı düşünmeyi geliştirmesi açısından yetersiz olması, okulların fiziksel şartlarının kazanımlar için uygun olmamasıdır. Bununla birlikte programın yaratıcı düşünme becerisinin gelişimine etkisi değerlendirildiğinde programın öğretmenlerin çoğu tarafından kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci, metin seçme ve işleme, ölçme ve değerlendirme boyutlarında olumlu bulunduğu görülmüştür.

Semerci ve Yanpar Yelken (2010) *“İlköğretim Programlarındaki Ortak Temel Becerilere İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İli Örneği)”* adlı çalışmalarında öğretmenlerin İlköğretim Programlarında yer alan ortak temel becerilere ilişkin görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler katıldıkları hizmetiçi eğitim kursunda temel becerilerin geliştirilmesinde kullanılacak yöntem ve teknikler

konusunda oldukça fazla bilgilendirildiklerini ifade etmiş, temel becerilerin nasıl değerlendirileceğine ilişkin bilgilere ise kursta çok fazla yer verilmediğini belirtmişlerdir. Öğretmenler özellikle kendilerini Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; iletişim kurma, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerinde diğer becerilere oranla daha fazla bilgi sahibi olduklarını vurgulamış, en az bilgi sahibi oldukları becerinin ise bilgi teknolojilerini kullanma olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer taraftan öğretmenler, mevcut ilköğretim programıyla bilgi teknolojilerini kullanma ve Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerinin geliştirilemeyeceğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenler temel becerileri geliştirirken en çok zamanı etkin kullanma, temel becerileri ölçme ve değerlendirme, sınıf ortamını uygun şekilde ayarlama ve öğrencileri temel beceriler doğrultusunda yönlendirme konularında zorlandıklarını belirtmiş; hangi becerinin hangi derste kazandırılacağını ve konulara uygun beceriyi belirlemede daha az zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, hangi becerinin en çok hangi derste geliştirilebileceğine ilişkin ise eleştirel düşünme becerisinin Türkçe, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde; yaratıcı düşünme becerisinin Matematik, Fen ve Teknoloji ile Güzel Sanatlar derslerinde; iletişim kurma becerisinin Türkçe dersinde; araştırma becerisinin Matematik, Fen ve Teknoloji ile Hayat Bilgisi derslerinde; problem çözme becerisinin Matematik ile Fen ve Teknoloji derslerinde; bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Fen ve Teknoloji ile Bilgisayar derslerinde; girişimcilik becerisinin Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerinde; Türkçeyi Doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin de Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerinde geliştirilebileceğini belirtmişlerdir.

Şahhüseyinoğlu ve Akkoyunlu (2010) *“İlköğretim (3-5. Sınıf) Öğrencilerine Araştırma Becerilerinin Kazandırılması Üzerine Bir Çalışma”* adlı çalışmalarında ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin merak ettikleri konuları bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak incelemelerini, elde ettikleri bilgileri değerlendirerek merak ettikleri konulara cevap bulma süreçlerini tespit etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre 3. ve 5. sınıf öğrencilerinin çalışmalarına başlama ve çalışmalarını sürdürmelerinde daha başarılı olduklarını gözlemlemiş; öğrenciler çalışmaya ilişkin ekip halinde çalışmayı, plan yapmayı, sunum yapmayı, teknolojiyi kullanmayı, yönergeleri takip etmeyi, bireysel ve ekip halinde kural koymayı ve sorumluluk almayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmen ve veliler yapılan çalışmanın daha önceden hazırlanan ödevlerden olumlu yönde farklı olduğunu vurgulamışlardır.

Güven (2010) *“Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının Girişimcilik Özellikleri Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmasında Türkiye’de Cumhuriyetin ilanından sonra 1926, 1930, 1948, 1968, 1995, 1998 ve 2005 yıllarında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından

geliştirilen Hayat Bilgisi Dersi Programlarının (1-3. Sınıflar) öğrencilere kazandırılmak istenen girişimcilik özellikleri açısından incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre 1926, 1930 ve 1948 ilkokul programlarındaki Hayat Bilgisi dersinin amaçları arasında girişimcilik özelliklerini kazandırmaya yönelik doğrudan amaç ifadelerinin yer almadığı; 2005 yılı Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğrencilere girişimcilik özellikleri kazandırma yönünden önceki programların amaçlarına göre daha belirgin olduğu, buna rağmen yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Semerci (2010) "*Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Programında Yer Alan Temel Becerilerden Eleştirel Düşünmenin Geliştirilmesine Yönelik Görüşleri*" adlı çalışmasında ilköğretim programında yer alan temel becerilerden biri olan eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesine yönelik öğretmenlerin görüşlerini tespit etmeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre eleştirel düşünmeye yönelik yapılan tanımlar incelendiğinde öğretmenlerin çok yönlü düşünme ve kendini özgürce ifade etme gibi noktalarda yoğunlaştıkları görülmüştür. Öğretmenler, eleştirel düşünmenin geliştirilmesi için okumanın önemini vurgulamış, soru sormanın ve tartışma yapmanın da gerekliliğinden bahsetmiştir. Bununla birlikte öğretmenler; eleştirel düşünmenin en çok Türkçe ve Hayat-Sosyal Bilgiler dersinde geliştirilebileceğini; eleştirel düşünmenin geliştirilmesinde ise soru-cevap ve tartışma yönteminin en iyi sonuçları verdiğini söylemişlerdir.

Kurudayıoğlu, Tüzel ve Güneş (2010) "*İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Temel Beceriler Açısından İncelenmesi*" adlı çalışmalarında Türkçe derslerinde öğrencilerde geliştirilmesi amaçlanan temel becerilere yönelik etkinliklerin ders kitaplarında ne ölçüde yer aldığını belirlemiş ve farklı yayınevlerine ait ders kitaplarını karşılaştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre Millî Eğitim Bakanlığınca yayınlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi % 76.39; eleştirel düşünme becerisi % 33.47; yaratıcı düşünme becerisi % 70.38; karar verme becerisi % 33.90; problem çözme becerisi % 33.90; araştırma becerisi % 9.01; iletişim kurma becerisi % 1.71; bilgi teknolojilerini kullanma becerisi % 1.35 oranlarında yer aldığı belirlenmiştir. Pasifik Yayınları tarafından yayınlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabında ise Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi % 76.30; eleştirel düşünme becerisi % 44.5; yaratıcı düşünme becerisi % 59.24; karar verme becerisi % 40.28; problem çözme becerisi % 24.64; araştırma becerisi % 13.74; iletişim kurma becerisi % 16.11; bilgi teknolojilerini kullanma becerisi % 2.36 oranlarında yer almıştır. Dikkati çeken en önemli nokta ise her iki yayınevine ait ders kitaplarında girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklere yer verilmemiş olmasıdır.

Başçam Çelik (2011) *“İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Eleştirel Düşünme Becerisi Kazandırma Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmasında eleştirel düşünme becerisinin geliştirilebilmesi için ders kitaplarında yer alan metinlerin sahip olması gereken özellikleri; ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik seçilip seçilmediğini; metinlerin Türkçe öğretmenleri tarafından eleştirel düşünme becerisini geliştirecek yöntem ve tekniklerle işlenip işlenmediğini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin eleştirel düşünme becerisini geliştirmek için yeterli düzeyde olmadığı; öğretmenlerin öyküleyici metinleri işlerken en çok soru-cevap, tartışma ve düz anlatım yöntemlerini kullandıkları; öğretmenlerin çoğunun öyküleyici metinleri işlerken öğretmen kılavuz kitabına bağlı kaldıkları; öğretmenlerin sınıf ortamını eleştirel düşünme becerisini geliştirebilecek demokratik bir ortama dönüştürebildikleri tespit edilmiştir.

Kurudayıoğlu ve Çelik (2011) *“9. Sınıf Türk Edebiyatı Programı'nın Eleştirel Düşünme Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”* adlı çalışmalarında Çanakkale il merkezi ve ilçelerinde görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin 9. sınıf Türk Edebiyatı Programı'nı eleştirel düşünme becerisi açısından görüşlerini değerlendirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre 9. sınıf Türk Edebiyatı Programı'nın metin seçiminde eleştirel düşünme becerisini geliştirmek açısından kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Baysal, Arkan ve Bağcı (2011) *“Sınıf Öğretmenliği Programı Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Programının Problem Çözme ve Karar Verme Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğine Yönelik Görüşleri”* adlı çalışmalarında İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Programında okuyan öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programının problem çözme ve karar verme becerilerini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretim Programını problem çözme ve karar verme becerilerini kazandırma açısından etkili bulmuşlardır.

Karaca ve Ocak (2011) *“Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Becerilere Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örnekleme)”* adlı çalışmalarında öğretmenlerin, Hayat Bilgisi ders kitaplarının becerilere uygun olup olmadığına dair görüşlerini belirlemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Programı'nda yer alan genel ve özel becerileri kazandırdığını ifade etmiştir. Bununla birlikte seminerlerden yeterince yararlanan öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre kendilerine yöneltilen becerileri daha iyi

anladıkları ve programda yer alan genel ve özel becerileri öğrencilere kazandırmada daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Gelen (2011) *“Sosyal Bilgiler Programındaki Düşünme ile İlgili Bazı Ortak Becerilerin Kazanılma Düzeyinin Belirlenmesi”* adlı çalışmasında öğrencilerin 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde düşünme becerilerini kazanma düzeylerini belirlemek ve bu dersi veren öğretmenlerin öğrencilerinin bu becerileri ne düzeyde kazandıklarına ilişkin görüşlerini saptamaya çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler düşünme becerilerinin kazandırılmasında kendilerini yeterli bulurken öğrenciler bu becerileri kazanmada kendilerini yeterli bulmamıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin mesleki tecrübeleri arttıkça bu becerileri kazandırma oranının da arttığı tespit edilmiştir.

Demir, Tutkun, Şahin ve Genç (2012) *“Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Soruların Eleştirel Düşünmeye Uygunluğu”* adlı çalışmalarında Çanakkale İlindeki sınıf öğretmenlerinin ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki soruların eleştirel düşünmeye uygunluğu hakkındaki görüşlerini ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki soruları eleştirel düşünmeye *yüksek düzeyde uygun* olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte cinsiyet, kıdem ve sınıf düzeyine göre bir değerlendirme yapıldığında; kadın öğretmenlerin ve mesleki kıdemi düşük öğretmenlerin ders kitaplarındaki soruları eleştirel düşünme bakımından daha uygun olarak değerlendirdikleri, 4. ve 5. sınıflarda görev yapan öğretmenlerin birbirine yakın bir görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

Akyürek ve Şahin (2013) *“İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”* adlı çalışmalarında ilkokul programında yer alan ortak temel becerilerden girişimcilik becerisine ilişkin öğretmen görüşlerini değerlendirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler; öğrencilerin yeterli özgüvene sahip olduklarını ve risk alma eğiliminde olduklarını ancak karar verme ve risk alma konularındaki beceri düzeylerinin düşük olduklarını ifade etmişlerdir.

Kurudayıoğlu ve Öрге Yaşar (2013a) *“İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Temel Beceriler Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmalarında Türkçe derslerinde öğrencilerde geliştirilmesi amaçlanan Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerinin Türkçe Öğretim Programına uygun olarak hazırlanan ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığını tespit etmişler ve ders kitaplarını temel becerilere yer verme düzeyi açısından karşılaştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre

Türkçe ders kitaplarında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, karar verme ve kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerini geliştiren etkinliklerin oransal olarak yüksek seviyede yer aldığı; buna karşın problem çözme, metinler arası okuma, bilgi teknolojilerini kullanma ve girişimcilik becerilerinin programın öngördüğü ölçüde ders kitaplarına yansımadağı tespit edilmiştir.

Kurudayıoğlu ve Öрге Yaşar (2013b) “12. Sınıf Türk Edebiyatı Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Temel Beceriler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmalarında Türk Edebiyatı derslerinde öğrencilerde geliştirilmesi amaçlanan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, sanat eserinden zevk alma becerilerinin Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programına uygun olarak hazırlanan ders kitaplarındaki etkinliklerde hangi düzeyde yer aldığına tespit etmiş ve ders kitaplarını bu becerilere yer verme düzeyi açısından karşılaştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre Türk Edebiyatı ders kitaplarında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme ve karar verme becerilerini geliştiren etkinliklerin oransal olarak ön sırada yer aldığı; buna karşın bilgi teknolojilerini kullanma, araştırma ve sanat eserlerinden zevk alma becerilerini geliştirmeyi hedefleyen etkinliklerin oransal olarak oldukça düşük seviyede yer aldığı görülmüştür.

1.8.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Furnham (1979) “*Assertiveness In Three Cultures: Multidimensionality And Cultural Differences*” adlı çalışmasında Güney Afrika’da yaşayan Afrika, Avrupa ve Hint kökenli hemşirelerin girişimcilik becerilerini karşılaştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre girişimcilik becerisi, kültürler arasında farklılıklara sahiptir. Avrupalı hemşireler girişimcilik becerisine göre birinci sırada yer alırken Afrikalı hemşireler ikinci; Hintli hemşireler ise üçüncü sırada yer almıştır.

Maloney (1992) “*Teacher Training In Creativity: A Phenomenological Inquiry With Teachers Who Have Participated In Creativity Coursework*” adlı çalışmasında yaratıcılık eğitimi alan öğretmenlerin kendi yaratıcılıklarını ve öğretime ilişkin yaklaşımlarını belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yaratıcılık eğitimi alan öğretmenlerin eğitimde değişiklikler yapma konusunda kendilerine daha çok güvendikleri; bu konuda öğrencilerini ve meslektaşlarını ikna ettikleri; yeni yöntemleri denedikleri; farklı konularda risk aldıkları; farklı öğrenme stillerini kullandıkları; duygulara önem verdikleri; sınıfta işbirlikçi çalışmalar yaptırdıkları; sınıftaki öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirme

konusunda neler yapmaları gerektiğinin bilincinde oldukları; yaratıcı plan ve program yapma konusunda meslektaşlarından yardım aldıkları tespit edilmiştir.

Reed ve Kromrey (2001) *“Teaching Critical Thinking In A Community College History Course: Empirical Evidence From Infusing Paul’s Model”* adlı çalışmalarında eleştirel düşünme eğitimi alan ve almayan öğrencilerin Amerikan Tarihi dersinde eleştirel düşünme becerilerinin artıp artmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre deney grubunun tarihsel düşünme ve eleştirel düşünmede kontrol grubuna oranla daha başarılı olduğu; eleştirel düşünme becerilerinin arttığı; ancak gruplar arasında diğer testlerde anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Astleitner, Brünken ve Zander (2002) *“Können Schüler Und Lehrer Kritisch Denken? Lösungserfolg Und Strategien Bei Typischen Aufgaben”* adlı çalışmalarında öğretmen ve öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine ne derecede sahip olduğunu belirlemiş ve eleştirel düşünme sırasında karşılaştıkları sorunları tespit etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler en çok bağımsız değişkeni bulma ve tümevarım alıştırmalarını çözmeye ciddi sorunlar yaşadıkları; öğretmenlerin sadece tümevarım ve kanıtlama alıştırmalarında öğrencilerden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Zhang (2003) *“Contributions Of Thinking Styles To Critical Thinking Dispositions”* adlı çalışmalarında düşünme stillerinin eleştirel düşünme becerisine katkıda bulunup bulunmadığını belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre düşünme stillerinin eleştirel düşünme eğilimlerine olumlu yönde katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte açık fikirlilik ve analitik olma becerilerinin düşünme stilleriyle çok yakın bir ilişkiye sahip olduğu görülürken düşünme stillerine en uzak olan becerinin bilişsel olgunluk becerisi olduğu görülmüştür. Düşünme stillerinden *ayrıntıcı düşünme*, *eş değerci düşünme* ve *kuralsız düşünmenin* ise eleştirel düşünmenin yedi alt boyutuyla da yakından ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Profetto-Mc Grath (2003) *“The Relationship Of Critical Thinking Skills And Critical Thinking Dispositions Of Baccalaureate Nursing Students”* adlı çalışmasında Batı Kanada’da bir üniversitenin okul öncesi eğitimi bölümünde kayıtlı olan öğrencilerin eleştirel düşünme beceri ve eğilimlerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin eleştirel düşünme becerisi üçüncü sınıf haricinde her yıl düzenli olarak artmıştır. Bununla birlikte California Eleştirel Düşünme Becerileri Testi sonuçlarına göre öğrencilerin % 38’i eleştirel düşünme becerileri bakımından yeterli bulunurken California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği verilerine göre öğrencilerin % 85’i eleştirel düşünme eğilimleri bakımında yeterli bulunmuştur.

Onyeizugbo (2003) "*Effects Of Gender, Age And Education On Assertiveness In A Nigerian Sample*" adlı çalışmasında cinsiyet, yaş ve eğitim seviyesinin girişimcilik becerisi üzerindeki etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre genel anlamda eğitim seviyesi yüksek kişilerin eğitim seviyesi daha düşük olan kişilere oranla daha fazla girişimci oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte yaşça genç erkeklerin yaşça genç kadınlara oranla daha girişimci oldukları ancak yaşça büyük kadınların kendileriyle yaşça akran erkeklere oranla daha girişimci oldukları; eğitim seviyesi düşük olan kadınların kendi kategorilerindeki erkeklere oranla daha girişimci oldukları; eğitim seviyesi yüksek olan erkeklerin ise yüksek eğitim alan erkekler ise kendi kategorilerindeki kadınlara oranla girişimci oldukları ortaya çıkmıştır.

Tiwari, Avery ve Lai (2003) "*Critical Thinking Disposition Of Hong Kong Chinese And Australian Nursing Students*" adlı çalışmalarında hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerini karşılaştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre *meraklı olma* alt becerisinin her iki grupta da en yüksek değere, *gerçeği araştırma* alt becerisinin ise en düşük değere sahip olduğu tespit edilmiştir. *Analitik olma, sistematik olma, kendine güvenme* alt becerilerinin ise iki grupta da birbirine yakın değerlere sahip olduğu görülmüştür. Verilerin tamamından hareketle ise Avustralya'da okuyan üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin Hong Kong'da okuyan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Shin, Lee, Ha ve Kim (2006) "*Critical Thinking Dispositions In Baccalaureate Nursing Students*" adlı çalışmalarında Kore'de bir üniversitenin hemşirelik bölümünde kayıtlı olan öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre açık fikirlilik, kendine güvenme ve bilişsel olgunluk açısından sınıflar arasında anlamlı farklılıkların olduğu; gerçeği araştırma, analitik olma, sistematik olma, meraklılık açısından ise sınıflar arasında anlamlı farklılıkların olmadığı görülürken eleştirel düşünme eğilimlerinin birinci sınıftan itibaren dördüncü sınıfa doğru arttığı tespit edilmiştir.

Matud, Rodriguez ve Grande (2007) "*Gender Differences In Creative Thinking*" adlı çalışmalarında yaratıcı düşünme becerisinin sosyodemografik özelliklere ve cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet ve eğitim düzeyi arasında Torrance Yaratıcı Düşünme Testi'nin Şekilsel içeriğinde akıcılık, özgünlük, ön kapalılığa karşı direnç, yaratıcılık içeriği arasında; Torrance Yaratıcı Düşünme Testi'nin Sözel içeriğinde ise akıcılık, özgünlük ve ortalama standart puanları arasında anlamlı ilişkiler görülmüştür. Buna göre üniversite mezunu kadınların ilkökul ve ortaokul mezunu kadınlara göre daha yüksek puan aldıkları; erkeklerde ise eğitim düzeyine göre bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Cinsiyetler

arasında bir karşılaştırma yapıldığında ise ilkokul ve ortaokul mezunu erkeklerin aynı düzeyde eğitim alan kadınlara oranla daha yüksek puan aldıkları; üniversite mezunu kadınların da aynı düzeyde eğitim alan erkeklere oranla daha yüksek puan aldıkları, ancak istatistiksel açıdan sadece sözel akıcılık puanları arasında anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Burke, Williams ve Skinner (2007) "*Teachers' Perceptions Of Thinking Skills In The Primary Curriculum*" adlı çalışmalarında öğretmenlerin, ilköğretim programında yer alan düşünme becerilerinin öğretimine ilişkin algılarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, ilköğretim programı aracılığıyla en çok öğretilen becerinin eleştirel düşünme becerisi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu beceriyi sırasıyla kavramsallaştırma, karar verme, yaratıcı düşünme ve bilişsel farkındalık becerileri izlemektedir. Öğretmenlere göre ilköğretim programı aracılığıyla öğrencilere en az öğretilen beceri ise problem çözme becerisidir. Araştırmacılara göre ilköğretim programı aracılığıyla en az öğretilen düşünme becerisinin problem çözme becerisi olmasının nedeni problem çözme becerisinin matematik öğretim programında daha çok yer almış olmasından kaynaklanmaktadır.

Tarmizi, Yunus, Hamzah, Abu, Nor, İsmail, Ali ve Abu Bakar (2008) "*Critical Thinking: Are Malaysian University Students Engaged?*" adlı çalışmalarında devlet üniversitesinde ve özel üniversitede okuyan öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini karşılaştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre Malezyalı üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin oldukça düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte *Sains Malaysia* üniversitesinde okuyan öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin toplam puanında en yüksek puanı aldıkları; *Teknologi Petronas* üniversitesinde okuyan öğrencilerin ise en düşük puanı aldığı; tıpta okuyan öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha gelişmiş olduğu tespit edilmiştir.

Alazzi (2008) "*Teachers's Perceptions Of Critical Thinking: A Study Of Jordanian Secondary School Social Studies Teachers*" adlı çalışmasında sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerisine yönelik görüşlerini almış ve derste eleştirel düşünme becerisini geliştirmek amacıyla düzenledikleri etkinlikleri uygularken karşılaştıkları sorunları belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Ürdün'de ortaöğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerisi ve eleştirel düşünme stratejilerine ilişkin çok fazla bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmesine karşın öğretmenlerin çoğu öğrencilerine eleştirel düşünmeyi öğrettiklerini ifade etmiştir. Öğretmenler tarafından deneme amaçlı işlenen dersler incelendiğinde ise

öğretmenlerin eleştirel düşünmeyi destekleyen uygulama ve yöntemleri kullanmadıkları belirlenmiştir. Öğretmenlere göre eleştirel düşünme becerisini geliştirmede karşılaşılan en büyük sorun öğrenci ve toplumdur. Öğretmenler öğrencilerin eleştirel düşünmeye karşı ilgili olmadıklarını, toplumun da eleştirel düşünmeye olumlu bakmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin çoğu ders kitaplarında yer alan içeriğin çok yoğun olması nedeniyle eleştirel düşünme becerisini geliştirecek etkinliklere zaman kalmadığını; öğretmen kılavuz kitaplarında eleştirel düşünmeyi nasıl geliştirebileceklerine ilişkin yeterince bilgi yer almadığını; sınıfların da eleştirel düşünmeyi etkili bir şekilde öğretemeyecek kadar büyük olduğunu ifade etmiştir.

Khandaghi, Pakmehr ve Amiri (2011) *“The Status Of College Students’ Critical Thinking Disposition In Humanities”* adlı çalışmalarında insan bilimleri ile ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin ortalamasının üzerinde bir düzeye sahip olduğu; öğrencilerde eleştirel düşünme eğilimlerinin cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Jahnke, Haertel ve Winkler (2011) *“Sechs Facetten Der Kreativitätsförderung In Der Lehre- Empirische Erkenntnisse”* adlı çalışmalarında yaratıcılığı geliştirmede yaratıcılığın altı farklı boyutunun ne derecede kullanıldığını belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğretim üyelerinden % 50’sinin yaratıcılığın *yansıtıcı öğrenme; bireysel çalışma; araştırma merakı, heyecanı uyandırma ve motivasyonu geliştirme; yaratıcı düşünme becerisini geliştirme* yönlerine derslerinde yer verdiği; öğretim üyelerinden sadece % 20’sinin yaratıcılığın diğer iki boyutu olan *farklı düşünme stillerini geliştirme; özgün fikirler bulmayı geliştirme* yönlerine yer verdikleri tespit edilmiştir.

Oyadonghan ve Eke (2011) *“Factors Affecting Student Use Of Information Technology: A Comparative Study Of Federal University Of Technology, Owerri And Niger Delta University, Amazoma”* adlı çalışmalarında Nijerya’da üniversitede okuyan öğrencilerin kütüphanede kullanabilecekleri bilgi teknolojilerini belirlemiş ve öğrencilerin bilgi teknolojilerini kullanırken karşılaştıkları problemleri tespit etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre FUTO’da okuyan öğrencilerin %75’lik bir oranla fotokopiyi kullandıkları; bunu sırasıyla % 58 oranla İnternet, % 50 oranla bilgisayar, % 50 oranla CD-Rom, % 33 oranla çıktı, % 33 oranla bağlanma, % 33 oranla OPAC ve % 8 oranla microform teknolojileri izlemektedir. NDU’da okuyan öğrencilerin % 67’lik bir oranla fotokopiyi kullandıkları; bunu ise sırasıyla % 40 oranla İnternet, % 33 oranla bilgisayar, % 33 oranla çıktı, % 33 oranla laminasyon, % 33 oranla CD-Rom, % 18 oranla tarayıcıyı izlemektedir. Ankette yer alan telefon ve faks’ı ise hiçbir öğrencinin kullanmadığı tespit edilmiştir.

Bununla birlikte FUTO’da okuyan öğrenciler bilgi teknolojilerini sırasıyla % 50 oranla İnternette gezinme, % 42 oranında e-maillere bakma, % 30 oranında ders notlarını indirme, % 25 oranında araştırma yapma, % 17 oranında ödev yazma, % 15 oranında iletişim kurma % 12 boş zamanı değerlendirme amacıyla kullanmaktadır. NDU’da okuyan öğrenciler ise bilgi teknolojilerini sırasıyla % 67 oranında İnternette gezinme, % 42 oranında e-maillere bakma, % 25 oranında ders notlarını indirme, % 20 oranında araştırma yapma, % 15 oranında iletişim kurma, % 15 oranında boş zamanı değerlendirme ve % 8 oranında ödev yazma amacıyla kullanmaktadır. Öğrenciler bilgi teknolojilerini kullanırken en çok karşılaştıkları sorunları; bilgi teknolojisi kaynaklarının yetersiz olması, bu konuda yetersiz eğitim verilmesi, kütüphane personelinin zaman zaman olumsuz tavırlar sergilemesi, zamanın kısıtlı olması, araçların eski olması, sistem hatalarının olması olarak ifade etmişlerdir.

Alduaij (2012) *“A Study of Business Administration College Students’ Decision-Making Skills At Kuwait University”* adlı çalışmasında Kuveyt Üniversitesinde İşletme Yönetimi bölümünde okuyan öğrencilerin karar verme becerilerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre karar verme becerisinin öğrencilerde ortalamanın üstünde bir düzeyde yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte karar vermenin alt becerileri olan problemi tespit edip anlama, problemin çözümüne ilişkin seçenekler belirleme becerilerinin yüksek düzeyde; amaç belirleme, karar vermeye yönelik ihtiyaçları belirleme, seçenekleri önceliğe göre sıralama, seçeneklerden en uygun olanını belirleme ortalamanın üzerinde; uygulama alt becerisinin orta düzeyde; başkaların fikrini alma alt becerisinin ise düşük düzeyde değere sahip olduğu belirlenmiştir.

Marugán de Miguelsanz, Carbonero Martín ve Palazuelo Martínez (2012) *“Assertive Skills And Academic Performance In Primary And Secondary Education, Giftedness And Conflictive Students”* adlı çalışmalarında birinci ve ikinci kademe okuyan öğrencilerin girişimcilik becerilerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre birinci ve ikinci kademe okuyan ve notları yüksek olan öğrencilerin girişimcilik davranışları notları düşük olan ve sınıfta çatışmacı davranışlar sergileyen öğrencilere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Nair ve Ngang (2012) *“Exploring Parents’ And Teachers’ Views Of Primary Pupils’ Thinking Skills And Problem Solving Skills”* adlı çalışmalarında şehirde ve köyde oturan veli ve öğretmenlerin birinci kademeye devam eden öğrencilerinin düşünme ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerini araştırmışlardır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre şehirde oturan öğrenci velilerinin öğrencilerin düşünme ve problem çözme becerilerine ilişkin kırsal kesimde oturan velilere oranla oldukça yüksek düzeyde eğilim

belirttikleri; öğretmenler açısından ise böyle bir farklılığın söz konusu olmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte anne ve babaların çocuklarının düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmek amacıyla evde çocuklarıyla değişik etkinlikler yaptıkları, öğretmenlerin de öğrencilerinde düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmek amacıyla derste etkin katılım sağladıkları belirlenmiştir.

Minnaar, Myburgh ve Poggenpoel (2012) "*Laat-adolessente Se Belewenis Van Selfhandhawing In Die Werkomgewing*" adlı çalışmalarında geç adolesan dönemdeki bireylerin kendi çalışma ortamlarında ast, üst ve makamca kendi dengi kişilerle olan girişimcilik deneyimlerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre geç adolesan dönemdeki bireylerin iletişim kurmada zorlandıkları, kendilerini yetersiz hissettikleri ve strese girdikleri; birçok kez haksız yere suçlandıkları, suçsuz olduklarını kanıtlamak için somut kanıtlara ihtiyaç duydukları; üstlerinin kendilerine kolayca gözdağı verdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte geçmişte olumsuz tecrübe edinmiş bireylerin sert davranışlar sergiledikleri ve küfürlü konuştukları gözlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Öğretimde Programın Yeri ve Önemi

Eğitim, en genel anlamıyla bireyleri belirli amaçlar doğrultusunda yetiştirme sürecidir. Bu süreç okul öncesinde, okul yaşamında ve okul sonrasında da devam eder. “Okullardaki eğitim, ülkenin eğitim politikasını uygulamaya dönüştürme amacına hizmet etme rolü üstlendirilmiş programlarla gerçekleştirilmektedir” (Kaya 2002: 90). Bu nedenle öğrenmenin etkili bir şekilde gerçekleşmesi, eğitim ve öğretimin önceden planlanmış bir program dâhilinde yapılmasına bağlıdır. Genel anlamda program; “*yapılması gerekli bir işin bölümlerini, her bölümün nasıl yapılacağını ve yapılış zamanını gösteren bir tasarı*” (Hesapçioğlu 1998: 76) anlamına gelmektedir. Bu bağlamda programlar, eğitim programı ve öğretim programı olmak üzere iki çeşittir.

Eğitim programı; “*öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir*” (Demirel 2000: 306). Dolayısıyla eğitim programının hem ders içi hem de ders dışı faaliyetler olarak kabul edilen sanatsal ve kültürel faaliyetleri, rehberlik ve sağlık hizmetleri gibi faaliyetleri kapsadığını söylemek mümkündür. Eğitim programında bulunması gereken özellikler (Karaağaçlı 2005: 9-10) aşağıda sıralanmıştır:

Eğitim programı;

- Öğretmene neyi, neden ve nasıl öğreteceğine ilişkin bilgi içermeli,
- Yöneticiye hangi eğitim ortamına ve araç-gereçlerine ihtiyaç duyulduğuna ilişkin bilgi vermeli,
- Öğrenciye ne öğreneceğine ve kendisinden beklenen etkinliklere ilişkin bilgi vermeli,
- Öğrencilere kazandırılması öngörülen yeterliliğe dayalı kazanımları göstermeli,
- İlgili disiplin alanında ihtiyaçlardan hareketle içeriğin tasarlanarak belirlenmesini ve öğretim için sıralanmasını içermelidir.

Öğretim programı ise “genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına yönelik programdır”

(Küçükahmet 2004: 9). Öğretim programının özellikleri aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır (Karaağaçlı 2005: 11):

Öğretim programı;

- Yeterliliğe dayalı kazanımlarla ilgili geçerli eğitsel yaşantıları sağlayabilecek özelliğe sahip olmalı,
- İlgili öğrenci grubunun beklenti, ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olmalı,
- Program kapsamındaki konu ve dersler birbirleriyle uyum içerisinde olmalı,
- Bilimsel ve teknolojik gelişmeleri eklemeye uygun yapısal düzene sahip olmalı,
- Konular birbirini tamamlayıcı özellikte olmalı,
- Öğretim yöntemlerinin uygulanmasına ilişkin ipuçları vermelidir.

2.2. Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte Türkiye'de siyasal, sosyal, kültürel vb. birçok alanda önemli reformlar yapılmıştır. Atılan bu önemli adımlardan biri, 1924 yılında çıkarılan Tevhidi Tedrisat Kanunu'dur. Milli Eğitimin dayandığı temel kanun niteliğinde olan Tevhidi Tedrisat Kanunu ile tüm öğretim kurumları *Maarif Vekâleti* (Milli Eğitim Bakanlığı) bünyesinde toplanmıştır (Akyüz 2005: 299). Bu nedenle, Türkiye'de öğretim programları üzerinde ilk çalışmaların 1924 yılında başladığı görülmektedir. Bu ve izleyen yıllarda eğitimin temel felsefesi; yetiştirilecek nesillere Cumhuriyet rejimini ve bu rejimin faziletlerini benimsetmek şeklinde organize edilmiştir.

Günümüzde ilkokul olarak adlandırılan eğitim basamağı; Cumhuriyetin ilk yıllarında *ilk mektep*, daha sonraki yıllarda ise *ilk okul* olarak adlandırılmıştır. 1924 yılında İkinci Heyet-i İlmiye'nin çalışmalarıyla oluşturulan *1924 İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı* Cumhuriyet Döneminin ilk programı olma özelliğine sahiptir. Bu tarihten itibaren ilkokula yönelik hazırlanan Türkçe dersi öğretim programlarında gerektiğinde bazı değişiklikler yapılarak yeni öğretim programları uygulanmaya başlamıştır. Bu bağlamda *1924 İlk Mektep Müfredat Programı*'ni sırasıyla 1926 tarihli *İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı*, 1930 *İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı*, 1936 yılında hazırlanan *İlkokul Türkçe Programı*, 1948 tarihli *İlkokul Türkçe Programı*, 1968 yılında uygulanmaya başlanan *İlkokul Türkçe Programı*, 1981 *Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı* izlemiştir. 1981 *Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı* 2005-2006 eğitim öğretim yılından

itibaren yerini *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programına* (1-5. Sınıflar) bırakmıştır (Temizyürek ve Balcı 2006: 3-5).

Günümüz eğitim sisteminde ortaokul olarak adlandırılan eğitim basamağı, 1923 yılında toplanan I. Heyet-i İlmiye'de *sultanî* olarak adlandırılmıştır. Adı geçen orta öğretim kurumları liselere dönüştürülerek birinci ve ikinci devre olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bu dönemde günümüz ortaokulları lise birinci devre olarak kabul edilmiştir. 1924 yılındaki II. Heyet-i İlmiye toplantısında ise lise birinci devre olarak kabul edilen eğitim kademesi, bağımsız orta okullara dönüştürülmüştür. Ortaokula yönelik hazırlanan Türkçe dersi öğretim programlarından ilki *1924 Lise Birinci Devre Müfredat Programı*dır. Bu programı sırasıyla *1929 Orta Mektep Türkçe Programı*, *1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı*, *1938 Ortaokul Türkçe Programı*, *1949 Ortaokul Türkçe Programı*, *1962 Ortaokul Türkçe Programı*, *1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı* izlemiştir. *1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı* 2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren yerini *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programına* (6-8. Sınıflar) bırakmıştır (Özbay 2006: 54-65).

1924 yılından bu yana ilkokul ve ortaokul Türkçe öğretim programlarının çok sık aralıklarla değiştiği, en uzun süreyle yürürlükte kalan Türkçe öğretim programının ise 1981 programı olduğu görülmektedir. 1924-2005 yılları arasında uygulanan Türkçe öğretim programları davranışçı öğrenme anlayışı doğrultusunda yazılmışken 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlayan TDÖP 1 ve 2006 yılından itibaren uygulanmaya başlayan TDÖP 2 yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre şekillendirilmiştir.

Günümüzde, 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren geçerli olmak üzere 4+4+4 olarak bilinen ve zorunlu eğitimi 12 yıla çıkaran kanunla eğitim sisteminde yeni bir dönem başlamıştır. Böyle bir yapılanmaya gidilmesinde en büyük sebep ise öğrencilerin yaş grupları ve bireysel farklılıklarını dikkate almayan sekiz yıllık kesintisiz eğitimle ülkemizin en önemli zenginliği olan genç nüfusu bilgi toplumunun gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatmanın mümkün olmamasıdır (MEB 2012a: Önsöz).

Zorunlu eğitimin liseleri de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi; ilkokul, ortaokul ve liselerde daha önce hazırlanıp uygulanan öğretim programlarının 12 yıllık zorunlu eğitimin hedefleri kapsamında gözden geçirilmesini zorunlu hâle getirmiştir. Bu bağlamda öğretim programlarının güncellenmesi çalışmalarına 2012 yılında başlanmış ve aşağıda belirtilen derslere ait program güncelleme çalışmaları tamamlanmıştır (<http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlarinin-guncellenmesine-yonelik-calismalar/icerik/160>):

- İlköğretim Kurumları İngilizce (2-8)
- İlköğretim Kurumları Fen Bilimleri (3-8)
- Ortaokul Matematik (5-8)
- Ortaöğretim Matematik (9-12)
- Ortaöğretim Fizik (9-12)
- Ortaöğretim Kimya (9-12)
- Ortaöğretim Biyoloji (9-12)

Tamamlanan öğretim programları 2013-2014 öğretim yılından itibaren kademeli olarak uygulanacaktır. Bununla birlikte güncellemesi henüz devam eden

- İlköğretim Türkçe (1-8)
- İlköğretim Matematik (1-4)
- İlköğretim Hayat Bilgisi (1-3)
- Sosyal Bilgiler (4-7)
- Ortaöğretim Dil ve Anlatım
- Ortaöğretim Türk Edebiyatı
- Ortaöğretim Tarih
- Ortaöğretim Coğrafya

öğretim programları 2014-2015 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulacaktır (<http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlarinin-guncellenmesine-yonelik-calismalar/icerik/160>).

Bu bağlamda 1924 yılında *1924 İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı* ve *1924 Lise Birinci Devre Müfredat Programı ile başlayan Türkçe Dersi Öğretim Programlarına* 2014-2015 öğretim yılında İlköğretim Türkçe (1-8) adı altında bir yenisi eklenecektir.

2.3. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun Vizyonu

TDÖP 1'in vizyonu; "öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları" şeklinde açıklanmıştır (MEB 2006: 3).

TDÖP 2'nin vizyonu ise "dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi" şeklinde ifade edilmiştir (MEB 2006: 3).

2.4. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun Dayandığı Temel Yaklaşımlar

TDÖP 1 ve TDÖP 2'de yapılandırmacı yaklaşım merkeze alınmakla birlikte, çoklu zekâ kuramı, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal yaklaşım, tematik yaklaşım ve beceri yaklaşımı gibi çeşitli kuram ve eğitim yaklaşımlarından da yararlanılmıştır (MEB 2009a: 10). Araştırmanın bundan sonraki kısmında adı geçen kuram ve yaklaşımlar hakkında bilgi verilmiştir.

2.4.1. Yapılandırmacı Yaklaşım

TDÖP 1 ve TDÖP 2'nin temelini oluşturan yapılandırmacı yaklaşım "bireyin 'zihinsel yapılandırması' sonucu gerçekleşen biliş temelli bir öğrenme yaklaşımıdır" (Erdem ve Demirel 2002: 82). Yapılandırmacı yaklaşımı diğer öğrenme yaklaşımlarından ayıran en önemli özelliği, öğrenen kişiyi merkeze alan bir yaklaşım olmasıdır. "Günümüzde eğitim-öğretim sürecinde yapılandırmacılığın etkili olup öne çıkmasında en önemli etken, öğretme kavramından farklı olarak öğrenme kavramı üzerinde durmasıdır" (Aydın 2009: 3).

"Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında bilgi dış bir kaynaktan olduğu gibi alınmaz, bunun yerine birey bilgiyi kendisi üretir ya da var olan bilgiyi kendisi keşfeder" (Ocak ve Dai 2010: 3). "Yapılandırmacılıkta her kazanılan bilgi bir sonraki bilgiyi yapılandırmaya zemin hazırlar. Çünkü yeni bilgiler önceden yapılanmış bilgiler üzerine inşa edilir. Böylece yapılandırmacı öğrenme var olanlarla yeni olan öğrenmeler arasında bağ kurma ve her yeni bilgiyi var olanlarla bütünleştirme sürecidir" (İlik 2011: 5).

Yurdakul (2008: 43-44) yapılandırmacı yaklaşımda öne sürülen öğrenme ilkelerini şöyle sıralamıştır:

- Tüm öğrenme etkinlikleri geniş bir görev ya da probleme bağlanmalıdır.
- Öğrenenlerin özgün bilgi yapılarını kendilerinin oluşturacakları yaşantılar düzenlenmeli ve bu yaşantılarla öğrenme sorumluluğu öğrenenlere bırakılmalıdır.

- Yeni öğrenmeleri oluşturmada ön bilgiler dikkate alınmalıdır.
- Öğrenme sürecinde sosyal etkileşim sağlanmalıdır.
- Anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirmek üzere özgün öğrenme görevleri tasarlanmalı ve gerçek yaşamın karmaşıklığını yansıtacak öğrenme ortamı oluşturulmalıdır.
- Çoklu gerçeklikler açığa çıkarılarak bilişsel çelişkiler yaratılmalı ve bireysel anlamın oluşmasını destekleyecek etkinlikler düzenlenmelidir.
- Bilgiyi yapılandırma sürecinin farkına varılmasını desteklemek üzere nasıl öğrenildiğinin yansıtılmasını sağlayacak yaşantılar düzenlenmelidir.
- Öğrenme için tehlikesiz, güvenli bir ortam yaratılmalıdır.
- Öğrenen düşüncelerinin desteklendiği bir öğrenme ortamı yaratılmalıdır.

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrencilerin görevi “öğretmenlerinin gözünden dünyayı görmek değil, kendi bakış açılarını oluşturmaktır” (Arkün ve Aşkar 2010: 34). Bu bağlamda yapılandırmacı öğretim yaklaşımında öğrencinin özellikleri (Karaağaçlı 2005: 363) şunlardır:

- Öğrenciler öğrenme ortamına kendilerine özgü ön bilgi ve inançlarla gelirler; bu ön bilgi, tutum ve amaçlar öğrenmeyi etkiler,
- Öğrenciler dünyayı anlamlandırmaya çalışırken yapılandırdıkları yeni bilgileri değerlendirirler ve yeni bilgileri özümleyebilir, düzenleyebilir veya reddedebilirler,
- Öğrenci bilgi tüketmekten çok bilgi üretir, yapılandırır ve uygulamaya koyar,
- Öğrenci kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul etmez, yönlendirilmeyi ve biçimlendirilmeyi beklemez, bilgiyi yorumlayarak anlamın yaratılması sürecine etkin olarak katılır,
- Öğrenci bilgiyi hem kişisel hem de sosyal olarak yapılandırır.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre sadece öğrencinin değil, öğretmenin de sorumlulukları değişmiştir. Bu bağlamda “yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen bir öğretmen, öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir yardımcı, dost ya da kendisine gereksinim duyduğunda yardım alınabilecek bir danışman konumundadır” (Ersoy 2005: 172). Yapılandırmacı öğretmenin görevleri (Brooks ve Brooks 1993: 102-117’den Akt. Ersoy 2005: 172) aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

Öğretmen;

- Öğrenci katılımını ve kabulünü teşvik etme,

- Etkileşimli fiziksel materyaller ile birlikte ham ve birincil kaynakları kullanma,
- Sınıf içinde ‘sınıflandır, çözümler, tahmin et, oluştur’ gibi eylem ifadeleri kullanma,
- Kavramlara ilişkin kendi anlamlarını öğrencilerle paylaşmadan önce öğrencilerin kavramdan ne anladıklarını ve ön bilgilerini araştırma,
- Öğrencilerin eğitim programlarıyla bağlantılı öğrenmelerini sağlama,
- Öğrencileri günlük sınıf çalışmaları bağlamında değerlendirme,
- Öğrencilerin ne bildiklerini tartışarak birbirlerinin fikirlerini karşılaştırmalarına fırsat verme,
- Öğrencileri grup etkinliklerinde yer almaya ve işbirliği içinde çalışmaya teşvik etme,
- Soru sorduktan sonra öğrenenlere düşünmeleri için zaman verme,
- Öğrencileri, tartışma ve karşılaştırma yapmaya teşvik etme ile görevlidir.

2.4.2. Tematik Yaklaşım

TDÖP 1 ve TDÖP 2’de yapılandırmacılık yaklaşımına uygun olarak tematik yaklaşım benimsenmiştir. “Tema merkezli öğretimde merkezde bir tema ya da kavram vardır. Bu tema ya da kavram değişik disiplinlerle ilişkilendirilerek öğretilmeye çalışılır. Bu modelde amaç; disiplin perspektiflerini bir araya getirmektir” (Duran 2009: 54-55).

“Ayrı bilim ve uygulamalara göre yapılan program, en büyük itina ve gayretler dahi gösterilse, çocuk doğasına uygun bir duruma getirilemez. Çünkü herhangi bir konuyu, belli bir bilimden ayrı bir parça olarak öğrenirken çocuğun gösterdiği ilgi; aynı konuyu, yaşamsal bir sorun olarak alır ve onun çözümü için şu ya da bu bilimin yardımına başvururken öğrendiği sırada gösterdiği ilgi kadar canlı ve devamlı olamaz. Yine, öğretim esnasında bir bilimden diğerine, hiçbir yaşamsal ve karşılıklı ilişkiler kurulmadan geçilmesi, nasıl çok soğuk ve sun’i ise, eğitici materyalin ayrı ders saatlerinde işlenmesi gereken küçük parçalara bölünmesi de böylece gayri tabiidir” (Hesapçioğlu 1998: 122).

“Disiplinlerarası öğretimde belirli bir kavram (ya da problem, konu) temel alınır ve bu kavrama değişik yönlerden ışık tutabilecek bilgi ve beceriler ilgili alanlardan alınarak bütünleştirilir” (Yıldırım 1996: 89). “Burada temel amaç, dersin konusunu teşkil eden kavramın incelenmesi olmakla birlikte, bu süreçte rol alan değişik konu alanlarının kavramla ilgili bilgi ve becerilerinin öğrenilmesi de önemlidir” (Yıldırım 1996: 89). Bu yaklaşım “öğrencilerin değişik alanlardaki bilgiyi birleştirmesine, bütünleştirmesine yardım eden ve kavramlar aracılığıyla öğrencileri analiz, sentez düzeyindeki düşünmelere

odaklaştıran bir yaklaşımdır” (Aybek 2001: 1). Böylece programda belirtilen öğrenme alanlarını içeren temalar belirlenerek farklı disiplinler ve ara disiplinler arasında anlamlı bağlantılar kurularak öğrencilerin derse daha etkin katılmaları, yaratıcılıklarını kullanmaları, eleştirel düşünceleri ve diğer derslere karşı daha ilgili olmaları sağlanmış olacaktır.

Öğretim programlarında tematik yaklaşımın seçilmesinde rol oynayan unsurlar, İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda (MEB 2009b: 40) [HBDÖP] şöyle sıralanmıştır:

- Bireysel farklılıkları olan öğrenciler için motivasyon kaynağı olup, öğrencilerin çalışmalarına olan ilgi ve kendilerine olan güvenlerinin diğer derslere de yansımaları sağlamak,
- Öğrencilerin, başkalarının görüş açısını daha iyi anlamalarını ve onlara saygı duymalarını sağlamak,
- Öğrencilerin yaşadıkları çevreyle olan bağlarını ve farkındalıklarını arttırmak,
- Öğrencilerin etkinliklere katılarak değişik bilgi ve beceriler edinmelerini sağlamak,
- Öğrencilerde ekip ruhu geliştirmek,
- Öğrencilerin tutumlarında ve çalışma alışkanlıklarında iyileşme sağlamak,
- Öğrencilerin okula yönelik tutumlarının iyileşmesine yardımcı olmaktır.

“Tematik yaklaşımın uygulanabilmesi için öğretmenlerin ve eğitimle ilgili herkesin çocukların dünyasını bir bütün olarak görmeleri gerekmektedir. Böylelikle öğrenciler temalar hakkında bilgi edinirken aynı zamanda yaşam becerileri ve kişisel nitelikleri de kazanma fırsatı bulacaklardır” (MEB 2009b: 40).

2.4.3. Sarmal Yaklaşım

TDÖP 1 ve TDÖP 2’de yapılandırmacılık yaklaşımına uygun olarak sarmal yaklaşım benimsenmiştir. Sarmal yapı, öğretim içeriğini düzenleme yaklaşımlarından ilerlemecilik felsefesine dayanan bir yaklaşımdır. “Bu yaklaşımda konuların ve kavramların yeri geldikçe tekrarı söz konusudur” (Aşçı, Önbaş ve Ardıç 2011: 101). “Ancak bu tekrarlar konuyu tekrar etmekten çok, her tekrarda konunun kapsamını daha da genişletmektedir” (Cengizhan 2006: 152). Bu bağlamda sarmal yaklaşıma göre yeni öğrenilen bilgilerin önceki bilgilerin üzerine inşa edildiği görülmektedir. “Her konunun kendi içindeki konuları arasında bir ardışıklık söz konusu” (Korkmaz 2006: 20) olduğundan süreklilik gerektiren konu ve etkinliklerin programa yerleştirilmesine imkân

tanır. Konuların sınıflara doğru açılarak ve derinleştirilerek düzenlenmesinde bilinenden-bilinmeyene, somuttan-soyuta, yakından-uzağa ilkelerine göre düzenlenmektedir. Bu yaklaşım “yapılandırmacı anlayışa göre tasarlanan programlarda görülür” (Taşpınar 2012: 46).

2.4.4. Beceri Yaklaşımı

Beceri yaklaşımı, yapılandırmacı yaklaşım ve öğrenci merkezli eğitim ilkesiyle birlikte uygulanan bir yaklaşımdır. Beceri yaklaşımında amaç; öğrencilerin zihinsel, sosyal ve duygusal becerilerinin geliştirmek ve bir işi yapma gücüne ulaşmasını sağlamaktır.

“Beceri yaklaşımında öğrencilere öğretilecek beceriler aktarılan ve alan becerileri olmak üzere ikiye ayrılır. Alan becerileri bir disiplinle ilgili içeriğin gerçekleştirilmesine yönelik becerilerdir” (Güneş 2012: 4). “Örneğin dil öğretiminde sözlük kullanma becerisi, mektup yazma becerisi gibi beceriler alan becerileri arasındadır” (Perrenoud 2004 ve Dionnet 2002’den Akt. Güneş 2012: 4).

“Aktarılan beceriler, çeşitli alanlarda ve günlük yaşam için gerekli olan becerilerdir. Bunlar bilgileri araştırma, öğrenmeyi sürdürme, zihinsel becerileri geliştirme ve yönetme, karar verme, sorun çözme, iletişim, işbirliği yapma gibi becerilerdir ve günlük yaşam için gerekli ve zorunludur. Bu beceriler, okuldaki öğrenmeleri kolaylaştıran ve yaşam boyu öğrenmeyi sağlayan becerilerdir” (Perrenoud 2004 ve Dionnet 2002’den Akt. Güneş 2012: 4).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan öğretim programlarında temel beceriler ve alan becerileri olmak üzere iki farklı beceri üzerinde durulmuştur. Bunlardan Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerileri bütün derslere yönelik hazırlanan öğretim programlarında hemen hemen ortak olan becerilerdir (MEB 2009a: 13). Alan becerileri ise her öğretim programında *öğrenme alanları* başlığı altında kazanımlar halinde gösterilmiştir. Örneğin Sosyal Bilgiler dersinin öğrenme alanları; 1. Birey ve toplum, 2. Kültür ve miras, 3. İnsanlar, yerler ve çevreler, 4. Üretim, dağıtım ve tüketim, 5. Zaman, süreklilik ve değişim, 6. Bilim, teknoloji ve toplum, 7. Gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler, 8. Güç, yönetim ve toplum, 9. Küresel bağlantılar (MEB 2005a: 50) alanlarında oluşurken Türkçe dersinin öğrenme alanları; 1-5. sınıflarda 1. Dinleme, 2. Konuşma, 3. Okuma, 4. Yazma ile 5. Görsel okuma ve sunu; 6-8.

sınıflarda ise 1. Dinleme, 2. Konuşma, 3. Okuma, 4. Yazma ve 5. Dilbilgisi alanlarından oluşmaktadır.

2.4.5. Çoklu Zekâ Kuramı

Eğitimde yeni bir bakış açısı getiren Çoklu Zekâ Kuramı, Harvard Üniversitesi öğretim üyelerinden Howard Gardner tarafından geliştirilmiştir. Gardner, 1983 yılında yayınladığı *Frames of Mind* adlı eserinde ilk kez Çoklu Zekâ Kuramını ortaya koymuştur. Gardner'in geliştirdiği kuram, bazı özellikleriyle geleneksel anlayıştan ayrılmaktadır. Buna göre Tablo 2.1'de zekâya ilişkin niceliksel ve niteliksel anlayışlar şöyle karşılaştırılmaktadır (Bümen 2005: 5):

Tablo 2.1: *Niceliksel ve Niteliksel Anlayışa Göre Zekâ*

Niceliksel Anlayış ZB (Zekâ Bölümü)	Niteliksel Anlayış ÇZ (Çoklu Zekâ)
▪ Tekil-bütüncül yaklaşım	▪ Çoğulcu yaklaşım
▪ Gerçek yaşamdan soyutlama	▪ Gerçek yaşam faaliyetlerini temele alma
▪ Sayısallaştırma	▪ Zekâ profili çıkarma
▪ Ölçme	▪ Yorumlama, betimleme
▪ Doğuştan gelme ve sabitlik	▪ Değişme ve gelişme
▪ Bireyleri sınıflama	▪ Bireyleri tanıma ve keşfetme

Tablo 2.1'de görüldüğü gibi niceliksel anlayışa göre zekâ, tekil ve bütüncül bir anlayışa göre ele alınmakta ve testlerde yer alan sorular gerçek yaşam problemlerini ele almamaktadır. Oysa niteliksel anlayışa göre bireyin günlük yaşamındaki faaliyetleri bir testle değerlendirilemeyecek kadar geniş ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Testte yer alan sorular ise günlük yaşamda sık sık karşımıza çıkan problem durumlarıyla belirlenebilmektedir. Niceliksel anlayışa göre zekâ doğuştan getirilen ve sabit yapı gösteren, bu nedenle de doğrudan ölçülebilen bir yapı arz etmektedir. Niteliksel anlayışta ise doğuştan getirilen bazı özelliklere ek olarak içinde bulunan kültürün de zekâ üzerine etkisi büyüktür ve zekâ bu nedenle doğrudan ölçülemez, sadece betimsel olarak yorumlanabilir (Bümen 2005: 5-6).

Çoklu Zekâ Kuramına göre eğitimde, bireylerin neler yapabildiklerinden çok neler yapabilecekleri önem kazanmıştır. "Bu kuram her kişinin doğuştan itibaren sekiz ayrı zekâya birden sahip olduğunu, fakat her kategori içinde pek çok farklı şekilde zeki olunabileceğini vurgulamaktadır. Pek çok kişi yeterli eğitim aldığı anda, her zekâyı belli bir

yeterlik düzeyine kadar geliştirebilir” (Akınoğlu 2011: 160). Ancak zekânın geliştirilmesinde kişiye olumlu katkılar sağladığı kadar kişide olumsuz etkilere neden olabilecek çevresel etkenler de bulunmaktadır. Bu etkenleri; kaynaklara ulaşım şansı, tarihsel ve kültürel etkenler, coğrafi etkenler, ailesel etkenler ve durumsal etkenler olmak üzere nitelendirmek mümkündür (Bümen 2005: 8-9).

Gardner tarafından belirlenen sekiz zekâ alanı ve özellikleri şöyle özetlenebilir:

Sözel-Dilsel Zekâ: “Pratik dil kullanımı ya da dilin anlam bilimini, ses bilim ya da fonolojiyi, dilin yapısını ya da söz dizimini etkili bir şekilde kullanma” becerisidir (Doğanay ve Tok 2007: 224). Sözel-dilsel zekâyaya sahip bireylerin hafızaları gelişmiştir, kitap okumayı ve yazmayı severler, kendilerini sözlü olarak ifade etmede başarılıdırlar, farklı dilleri öğrenmeye yatkındırlar.

Mantıksal-Matematiksel Zekâ: “Sayılarla düşünme, hesaplama, sonuç çıkarma, mantıksal ilişkiler kurma, hipotezler üretme, problem çözme, eleştirel düşünme, sayılar, geometrik şekiller gibi soyut sembollerle tanışma, bilginin parçaları arasında ilişkiler kurma becerisidir” (Köksal 2006: 475). Sayıları etkili kullanmaları, zihinsel işlemleri kolayca yapabilmeleri, sebep-sonuç ilişkisi kurabilmeleri, soyut düşünebilmeleri mantıksal-matematiksel zekâyaya sahip bireylerin temel özelliklerindedir.

Müziksel-Ritmik Zekâ: “Ritme, melodiye, tonlara karşı duyarlı olma, müziği algılama ve sunma” (Taşpınar 2012: 80) becerisidir. Müziksel-ritmik zekâyaya sahip bireyler en az bir müzik aleti çalabilir, beste yapabilir, güzel şarkı söyler, ritmik davranışlar sergileyebilir.

Görsel-Uzamsal Zekâ: “Resimler ya da görsel dünyayı doğru olarak algılama ve kişinin kendi görsel yaşantılarını yeniden yaratma” (Başaran 2004: 10) becerisidir. Bulmaca çözmeleri, hayal kurmaları, üç boyutlu resim ve nesnelere sevmeleri, grafikleri doğru okumaları görsel-uzamsal zekâyaya sahip bireylerin özellikleri arasında yer almaktadır.

Bedensel-Kinestetik Zekâ: “Vücut hareketlerini kontrol etmeyi ve vücut ile zihin arasında bir uyum sağlayan” (Bümen 2005: 14) beceridir. Bedensel-kinestetik zekâyaya sahip bireyler spor yapmayı severler, beden dilini etkili kullanırlar, hareketlidirler.

Sosyal-Kişilerarası Zekâ: “İnsanlarla ilişki kurma, onları anlama, güdüleme ve davranışlarını yorumlama” (Tok 2006: 94) becerisidir. Sosyal-kişilerarası zekâyaya sahip bireyler kendilerinden çok başkalarını düşünürler, sosyal ilişkiler kurmakta başarılıdırlar, arkadaş canlısıdırlar, empati kurabilirler, ortamı neşelendirebilirler.

İçsel-Özedönük Zekâ: “İnsanın kendi duygu ve düşüncelerinin farkında olması, güçlü ve zayıf yönlerini, ruh halini, arzu ve niyetlerini anlama ve bu doğrultuda yaşamını planlama ve yönlendirme” (Yıldızlar 2011: 69) becerisidir. Disiplinli olmaları, kendi kararlarını sorgulamaları, yalnızlıktan hoşlanmaları, hobilere sahip olmaları, gerektiğinde belirli konulara yoğunlaşmaları içsel-özedönük zekâyâ sahip bireylerin en önemli özelliklerindedir.

Doğa Zekâsı: “Doğadaki tüm canlıları tanıma, araştırma ve canlıların özellikleri üzerine düşünme becerisidir” (Akınoğlu 2011: 162). Doğa zekâsına sahip bireyler; çevreye karşı duyarlıdır, farklı bitki ve hayvanları tanır, bitki yetiştirmeyi sever, açık havada olmaktan mutlu olur.

2.4.6. Öğrenci Merkezli Eğitim

2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanan öğretim programlarında esas alınan bir diğer ilke, öğrenci merkezli eğitim ilkesidir. Öğrenci merkezli eğitim; “bireysel özellikler dikkate alınarak, bilimsel düşünme ve iletişim kurma becerisine sahip, öğrenmeyi öğrenmiş, üretken, bilgiye ulaşım kullanabilen, evrensel değerleri benimsemiş, teknolojiyi etkin kullanan ve bireyin kendini gerçekleştirme için, eğitim sürecinin, her aşamada birey katılımını sağlayacak biçimde yapılandırılmasıdır” (MEB 2007: 5).

Öğrenci merkezli öğretimde öğrencilerin bilgi toplama, düşünme ve sonuca ulaşabilmeleri oldukça önemlidir. Öğrencilerin bu özellikleri kazanabilmeleri ise derse aktif bir şekilde katılmaları ile sağlanabilmektedir. “Derslere yüksek düzeyde aktif katılım ile kastedilen, adından da anlaşılacağı gibi, yüksek düzeyde öğrenci katılımını gerçekleştiren derslerin planlanması ve yürütülmesidir. Bunu sağlamanın en etkili yolu da, öğrencileri öğrenme sürecinde mümkün olan en yüksek düzeyde aktif hale getirerek onların kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarını sağlamaktır” (Saban 2002: 226).

“Öğrenci merkezli eğitim ile bireyde geliştirilmesi beklenen hedefler belirlenirken çağdaş eğitim felsefeleri, modelde yer alan ilke ve stratejiler çağın gerekliliklerini karşılayabilen bireyler hedeflenmiştir. Bu amaçla belirlenen hedefler, günümüz ve geleceğin ihtiyaç duyulan insan profili özelliklerini taşımaktadır” (MEB 2007: 9).

Öğrenci merkezli eğitimde öğrenci (MEB 2007: 9-10):

- Kendini tanır ve bireysel özelliklerinin farkındadır,
- Bireysel, gelişim için isteklidir,
- Kendini gerçekleştirir,

- İş birliğine ve grup çalışmasına isteklidir,
- Öğrenmeyi öğrenir,
- Düşünme becerilerini geliştirir,
- Akademik becerileri yaşam becerilerine dönüştürür,
- Etkili iletişim becerisine sahiptir,
- Teknolojiyi etkin kullanır,
- Zamanını ve enerjisini verimli kullanır.

Öğrenci merkezli eğitim anlayışında okulu, öğrenciyi, öğrenme ortamlarını ve öğrenme sürecini tanımlayan bazı ilkeler belirlenmiştir. Bunlar (MEB 2007: 10):

- Öğrenmeyi öğrenme esastır.
- Her öğrenci öğrenebilir.
- Her öğrenci öğrenirken eski ve yeni bilgiler arasında özgün bağlantılar kurar.
- Düşünmeyi öğrenmek eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi geliştirir.
- Başarabilme duygusu içsel güdülenmeyi sağlar.
- Öğrenme olumsuz deneyimlerle engellendiğinde zorlaşır.
- Merak, yaratıcılık ve çok boyutlu düşünmeyi harekete geçiren ödevler, öğrenciyi daha zorlarını başarabilmeye güdüler.
- Her öğrenci farklı zamanda, farklı türde ve farklı hızda ilerleyerek gelişir.
- Farklı özelliklerdeki öğrencilerin birbirleri ile etkileşimi öğrenmeyi kolaylaştırır.
- Öğrenciler arasındaki olumlu ilişkiler öğrenmeyi arttırır.
- Her öğrenci öğrenmeye karşı farklı yetenek ve eğilime sahiptir.
- Her öğrenci yeni bilgileri kendi kalıplarına göre kavrayıp benzersiz bir anlam yaratır.

2.4.7. Bireysel Farklılıklara Duyarlı Eğitim

Kişilik, “bireyi diğer kişilerden ayıran, bireye özgü ve tutarlı olarak gösterilen davranış özellikleri” (Erden ve Akman 2001: 85) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan hareketle, insanların birbirlerinden farklı özelliklere sahip olduklarını söylemek mümkündür. Bu farklılık, gelişim psikolojisinde bireysel farklılık olarak adlandırılmaktadır. “Bireysel farklılıklarının kökeninde, tüm gelişimsel özellikler gibi hem kalıtım, hem de

çevrenin etkilerini görmek mümkündür” (Bacanlı 2000: 118). Bu nedenle “her bireyin kendine özgü anlama, algılama ve olaylara yaklaşım tarzı vardır” (Gömlüksiz ve Kan 2007b: 64).

“Her bireyin dünyayı anlamak için kullandığı öznel bir bilgi kapasitesine, düşüncelere ve deneyimlere sahip olduğu ve tüm bu özelliklerin öğrenme sürecinde etkili olabileceği düşünülürse, öğrenmede bireysel farklılıkların varlığını kabul etmek kaçınılmazdır” (Bilgin ve Bahar 2008: 23-24). “Bireysel farklılıklar dikkate alınmayıp bireylerin aynı öğrenme sürecine tabi tutulması onların yetenekleri önündeki duvarlar olur” (Gömlüksiz ve Kan 2007b: 64).

Davranışçı yaklaşıma göre hazırlanan öğretim programlarında öğrencilerin öğrenme sürecinde bireysel farklılıkları dikkate alınmamış, tüm öğrencilerin kendilerine sunulan bilgiyi aynı süre ve aynı şekilde öğrendikleri kabul edilmiştir. Oysaki “her öğrenci farklıdır ve okulda her öğrenci programda öngörülen bütün bilgi ve becerileri kazanmalıdır” (Şahin ve Şahin 2007: 311). 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanan öğretim programlarının hazırlanmasında ise öğrenciler arasında bireysel farklılıkların varlığı dikkate alınmıştır. Çünkü “bir çocuk, öğrenme fırsatları kendisine uygun olan materyaller ve konular şeklinde sunulursa daha etkili olarak öğrenir. Öğrenciler doğru tepkileri için uygun bir şekilde ödüllendirildikleri ve sadece öğretmenin değil, kendi beklentileri de karşılandığı zaman öğrenme zenginleşir” (Hollingsworth ve Hoover 1999: 20).

2.4.8. Beyin Temelli Öğrenme

TDÖP 1 ve TDÖP 2’de yapılandırmacılık yaklaşımına uygun olarak benimsenen öğrenme modellerinden biri de beyin temelli öğrenmedir. “Beyin temelli öğrenme, öğrenmenin beyinde nasıl meydana geldiğine ilişkin sinir bilim araştırmalarına dayalı bir öğrenme yaklaşımıdır” (Erduran Avcı 2007: 36).

“Beyindeki doğal eğilim bilgilerin bütünleştirilmesi olduğundan, ayrıştırılmış bilgilerin öğrenilmesine karşı bir direnç vardır” (Tüfekçi 2005: 24). Bu nedenle beyin temelli öğrenmede ezber yerine anlamlı öğrenme, zihinde yapılandırma ön plana çıkmaktadır. “Beyne dayalı öğrenmenin dikkate değer özellikleri arasında problem çözme, sorgulama, mecaz, benzetim ve gösterim kullanımı yoluyla ilişkiler kurarak örüntülüme yer almaktadır” (Odabaşı 2010: 59).

Beyin temelli öğrenme yaklaşımı (Duman 2007: 67):

- Tam öğrenme,

- Öğrenme stilleri,
- Çoklu zekâ,
- İşbirliğine dayalı öğrenme,
- Uygulamalı etkinlikler,
- Deneyimsel; yaparak, yaşayarak öğrenme,
- Problem temelli öğrenme,
- Tematik öğrenme,
- Anlamli öğrenme,
- Hareket eğitimi vb. gibi kavramları içerisinde barındıran bir yaklaşımdır.

“Beyin temelli öğrenmenin uygulandığı eğitim ortamları öğrenci merkezlidir. Eğitim ortamları bireylerin birbirleriyle sosyal etkileşimde bulunmalarına, fiziksel ve psikolojik bakımdan tehdit edici olmayan bir sınıf atmosferinde, dayanışma içinde, etkinliklere doğrudan katılarak, keşfederek öğrenmelerine olanak sağlayacak biçimde düzenlenir” (Çengelci, 2005’ten Akt. Gözüyeşil 2012: 50).

2.5. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun Özellikleri

Bilimsel yöntem ve aşamalara uygun olarak hazırlanan; çok sayıda akademisyen, uzman, müfettiş, yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşleri de dikkate alınarak geliştirilen TDÖP 1’de programın özellikleri ayrıntılı olarak ele alınmış, TDÖP 2’de ise bu özelliklere tekrara düşmemek adına yer verilmemiştir. Buna göre TDÖP 1’in özellikleri (MEB 2009a: 10-12) şu şekilde sıralanmaktadır:

- Bilgi ezberlemeye değil, bilgi üretmeye dayalı çağdaş eğitim yaklaşım ve modelleri temel alınmıştır. Bunlar yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zekâ yaklaşımı, öğrenci merkezli öğrenme, beyin temelli öğrenme, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim vb. olarak sıralanabilir.

- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme gibi temel becerilere yer verilmiştir.

- Eğitim alanındaki son bilimsel gelişmeler ve yaklaşımlar çerçevesinde, öğrencinin dil becerileri ile zihinsel becerilerini geliştirmesine ve etkili kullanmasına önem verilmiştir.

Bu amaçla düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel beceriler ön plana çıkarılmıştır.

- Öğrenme alanları günümüz dil eğitim anlayışının ve dil becerilerinin gereği olarak dinleme, konuşma, okuma, yazma başlıkları altında ele alınmıştır. Programda bu başlıklara ek olarak 1-5. sınıflar için görsel okuma ve görsel sunu; 6-8. sınıflar için ise dilbilgisi ayrı birer öğrenme alanı olarak ele alınmıştır.

- Kazanımların belirlenmesinde öğrencilerin yaş, düzey, dil ve zihin gelişimleri göz önünde bulundurulmuştur.

- Yapılandırıcı yaklaşıma göre Türkçe öğretiminde, öğrenme-öğretme sürecinin aşamaları açıklanmış, programdaki bütün kazanımların bu sürece dağılımı örnek olarak gösterilmiştir.

- Tematik yaklaşımın bir gereği olarak öğrenme öğretme sürecinde ele alınacak zorunlu ve seçmeli temalar ayrıntılı olarak verilmiştir.

- Öğrenme öğretme sürecinde yapılacak çalışmaları göstermek amacıyla, her sınıf düzeyine uygun metin işleme ve etkinlik örnekleri verilmiştir. Bu süreçte dinleme, okuma, konuşma, yazma ve 1-5. sınıflar için görsel okuma ve görsel sunu; 6-8. sınıflar için dilbilgisi etkinlikleri ayrı olarak ele alınmıştır.

- Anlama becerilerinin geliştirilmesi amacıyla sıralama, sınıflama, eleştirme, tahmin etme, ilişki kurma, özetleme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi etkinlikler verilmiş; ayrıca metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam kurmaya özen gösterilmiştir.

- İlk okuma-yazma öğretimi, dinleme ve konuşma alanlarından kopuk, sadece okuma ve yazma becerilerini geliştirme süreci olarak düşünülmendiğinden, programda diğer alanlardan ayrı olarak ele alınmamıştır. Bu nedenle bütün öğrenme alanlarıyla iç içe, özellikle dinleme ve konuşma alanlarıyla da bütünleştirilerek verilmiştir.

- İlk okuma-yazma öğretiminde "*Ses Temelli Cümle Yöntemi*" benimsenmiştir.

- Yazı öğretiminde ise birinci sınıftan itibaren bitişik eğik yazıyla başlanması ve bütün yazı çalışmalarının bitişik eğik yazı harfleriyle yapılması gerekli görülmüştür.

- Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak her öğrenme alanı için ayrı ayrı belirlenen etkinliklerle öğrencilerin süreç içinde değerlendirilmesi planlanmıştır. Kişisel değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyası, gözlem ölçekleri gibi çeşitli değerlendirme ölçekleri de verilmiştir.

2.6. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun Genel Amaçları

Çalışmanın bu kısmında, programın genel amaçları hakkında bilgi verilirken TDÖP 1 ve TDÖP 2 ayrı başlıklar hâlinde ele alınmıştır.

2.6.1. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun (1, 2, 3, 4 ve 5. Sınıflar) Genel Amaçları

Türkçe öğretiminin amacı, Türk Millî Eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak (MEB 2009a: 12) öğrencilerin:

- Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerini geliştirmek,
- Türkçeyi sevmelerini, doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağlamak,
- Düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerini geliştirmek,
- Metinler arası okuma becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek,
- Bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerilerini geliştirmek,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihninde yapılandırma becerilerini geliştirmek,
- Bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini geliştirmek,
- Bilgi teknolojilerini kullanarak okuma, metinler arası anlam kurma ve öğrenme becerilerini geliştirmek,
- Kitle iletişim araçlarıyla aktarılanları sorgulamalarını sağlamak,
- Kişisel, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmelerini sağlamak,
- Millî, manevî, ahlakî, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,
- Yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak,

- Okuma ve yazma sevgisi ile alışkanlığını kazanmalarını sağlamaktır.

2.6.2. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunun (6, 7 ve 8. Sınıflar) Genel Amaçları

TDÖP 2 ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak (MEB 2006: 4) öğrencilerin:

- Dilimizin, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,
- Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,
- Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,
- Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,
- Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,
- Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri,
- Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,
- Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,
- Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.

2.7. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programına Göre Türkçe Öğretimi

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde programa göre Türkçe öğretimi bağlamında öğrenme, öğrenme-öğretme süreci, öğretmenin bu süreçteki rolüne ilişkin açıklamalar yapılmış; zorunlu ve seçmeli temalar, programa göre metin işleme ve seçme, etkinlikler, Türkçe öğretiminde kullanılan öğrenme tür, yöntem ve tekniklere ilişkin bilgi verilmiş ve Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme çalışmalarına değinilmiştir.

Bu bölümün hazırlanmasında TDÖP 1 ve TDÖP 2 bir bütün olarak esas alınmıştır.

2.7.1. Öğrenme

Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme; öğrencinin yeni öğrendiği bilgileri zihninde yapılandırarak yeni bilgiler üretmesi ve farklı becerileri geliştirmesine dayalıdır. Bu nedenle TDÖP 1 ve TDÖP 2’de öğretimden ziyade öğrenme üzerinde önemle durulmaktadır.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre dilin kullanım alanlarını dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu oluşturmaktadır. TDÖP 1 ve TDÖP 2’ye göre dilin bu kullanım alanları aynı zamanda dil ve zihinsel becerilerin geliştirildiği öğrenme alanlarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkçe öğretiminde 1-5. sınıflarda dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu; 6-8. sınıflarda ise dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi ayrı birer öğrenme alanı olarak belirlenmiştir. Her ne kadar bu öğrenme alanları ayrı ayrı olarak belirlenmiş olsa da Türkçe öğretiminde hepsi bir bütün olarak ele alınmaktadır. Çünkü “öğrenme ve beceri geliştirme sürecinde dilin bütün alanlarından yararlanılmaktadır” (MEB 2006: 145).

TDÖP 1 ve TDÖP 2’ye göre öğrenme sürecinde dinleme, okuma ve görsel okuma ile alınan bilgiler sıralama, sınıflandırma, ilişkilendirme, sorgulama, analiz etme, sentez yapma ve değerlendirme olmak üzere farklı zihinsel işlemlerden geçirilerek anlamlı hâle getirilmekte, ardından zihinde önceden var olan bilgilerle bütünleştirilerek yapılandırılmaktadır. Zihinde yapılandırılan bilgiler konuşma, yazma ve görsel sunu ile gözden geçirilmekte ve seçilmektedir. Seçilen bu bilgiler ise sıralama, sınıflandırma, ilişkilendirme, sorgulama, analiz etme, sentez yapma ve değerlendirme gibi işlemlerden geçirilerek düzenlenmekte; ardından da ses, harf, hece, kelime ve cümlelerle aktarılmaktadır (MEB 2006: 145).

2.7.2. Öğrenme-Öğretme Süreci

TDÖP 1 ve TDÖP 2’ye göre öğrenme-öğretme süreci hazırlık, anlama, zihinde yapılandırma, kendini ifade etme, ölçme ve değerlendirme olmak üzere beş aşamada

gerçekleşmektedir (MEB 2009a: 149-157). Bu bağlamda *hazırlık aşamasında* genel anlamda derse ilişkin ön hazırlık yapma, zihinsel hazırlık yapma, ön bilgileri harekete geçirme, anahtar kelimelerle çalışma, metni tanıma ve tahmin etme, amaç, yöntem ve teknikleri belirleme çalışmaları yapılırken *anlama aşamasında* okuma, görsel okuma ve dinleme, metni inceleme, söz varlığını geliştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Zihinde yapılandırma aşamasında öğrenilen bilgilerin günlük hayatla, diğer derslerle ve ara disiplinlerle ilişkilendirilmesine yönelik çalışmaların yanı sıra metinden hareketle bir konuyu araştırma çalışmaları yapılmaktadır. Bu süreçte daha çok düşünme, sorgulama, kavramlaştırma, karar verme ve sorun çözme çalışmaları yapılmaktadır.

Kendini ifade etme aşamasında genel anlamda ön hazırlık yapma, zihinsel hazırlık yapma, ön bilgileri harekete geçirme, konu belirleme, amaç, yöntem ve teknikleri belirleme, kuralları gözden geçirme, konuşma, yazma ve görsel sunu çalışmaları yapılmaktadır.

Öğrenme öğretme sürecinin son aşaması olan *ölçme ve değerlendirme aşamasında* ise öğrencinin eksik yönlerini tamamlamasına ve becerilerini geliştirmesine yardım etmek amacıyla öğrencinin kendisini değerlendirmesi, akranlarını değerlendirmesi, öğretmenin öğrencinin gelişim düzeyini ölçmesi, öğretmenin öğrenme süreci ve kullanılan yöntem ve teknikleri değerlendirmesi vb. çalışmalar yapılmaktadır.

2.7.3. Öğretmenin Rolü

Yapılandırmacı yaklaşıma göre Türkçe öğretiminde öğretmenin rolü TDÖP 1'de ayrıntılı olarak belirlenmiş, TDÖP 2'de ise tekrara düşülmemiştir. Buna göre (MEB 2009a: 148-149) öğretmen:

- Öğrencilerin öne sürdükleri fikirleri dikkate alır,
- Öğrencilerine Türkçe dersiyle ilgili zengin kaynak ve ders materyalleri sunar,
- Türkçe öğretiminde sınıflandırma, ilişkilendirme, analiz-sentez, tahmin etme, sorun çözme, yaratıcılık gibi zihinsel becerileri geliştiren çalışmalara ağırlık verir,
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alır,
- Derslerinde uygun yöntem ve teknikleri kullanır,
- Bazı kavramları açıklamadan önce öğrencilerin bu kavramlar hakkındaki görüş ve düşüncelerini alır,
- Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle etkili iletişime geçmelerini özendirir,

- Açık uçlu sorular sorarak tartışma ortamı yaratır,
- Öğrencilerine öğrenme sürecinin her aşamasında rehberlik eder,
- Öğrencilerin düşünme ve sorun çözme becerilerini geliştirmek amacıyla öğrencilerine açıklama gerektiren sorular sorar,
- Öğrencilerini evet ya da hayır dışındaki cevaplara yönlendirir,
- Öğrencilerine bilgileri karşılaştırmaları, bilgiler arasında ilişki kurmaları, kendi görüşlerini geliştirmeleri ve zihinlerinde anlamlandırarak yeniden yapılandırmaları için yeterli süre tanır,
- Öğrencilerin öğrenme hızlarına müdahale etmeden her öğrenme aşamasında kendilerine güvenerek emin adımlarla ilerlemelerini sağlar,
- Öğrencilerini kendilerini ve akranlarını değerlendirmeye özendirir,
- Öğrenciyi bağımsız öğrenmeye yönlendirir,
- Öğrenciler arasındaki ilişkilerin demokratik olmasına dikkat eder,
- Öğrencileri okul dışı etkinliklere de yönlendirir.

2.7.4. Zorunlu ve Seçmeli Temalar

TDÖP 1'e göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında dördü zorunlu olmak üzere sekiz tema yer almaktadır. Zorunlu temalar Atatürk, Değerlerimiz, Sağlık ve Çevre, Birey ve Toplum temalarıdır. Seçmeli temalar ise Güzel Ülkem Türkiye, Yenilikler ve Gelişmeler, Oyun ve Spor, Dünyamız ve Uzay, Üretim-Tüketim ve Verimlilik, Hayal Gücü, Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, Doğal Afetler, Güzel Sanatlar temalarından oluşmaktadır. Temaların tamamında *İçerik Önerileri* başlığı altında verilen konular zorunlu olmayıp aynı tema kapsamında farklı konuların seçilmesi mümkündür (MEB 2009a: 142-143).

6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları TDÖP 2'de belirtildiği şekilde, ikisi zorunlu olmak üzere, altı temadan oluşmaktadır. Zorunlu temalar 6. sınıfta Atatürk ve Sevgi temaları; 7. sınıfta Atatürk ve Millî Kültür temaları, 8. sınıfta ise Atatürk ve Toplum Hayatı temalarıdır. Zorunlu temalar kendi sınıfı dışındaki sınıflarda seçmeli tema kapsamında okutulabilmektedir. Seçmeli temalar ise Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Alışkanlıklar, Zaman ve Mekân, Duygular, Doğa ve Evren, Güzel Sanatlar, Kavramlar ve Çağrışımlar temaları arasından seçilmektedir. Temaların tamamında *Alt Temalar* başlığı altında verilen konular zorunlu olmayıp aynı

tema altında farklı konular seçilebilmekte ve temalara aynı içeriği yansıtmak şartıyla farklı adlar verilebilmektedir (MEB 2006: 58-60).

2.7.5. Metin İşleme ve Seçme

“Tema merkezli öğretimde merkezde bir tema ya da kavram vardır. Bu tema ya da kavram değişik disiplinlerle ilişkilendirilerek öğretilmeye çalışılır. Bu modelde amaç; disiplin perspektiflerini bir araya getirmektir. Yani tema, konu ve problemlerin araştırılmasına odaklanmaktadır. Böyle bir yaklaşım sonunda öğrenciler değişik bakış açılarıyla çeşitli disiplinler arasında daha derin ilişki kurmayı öğrenerek fikirler arası ilişkileri daha açık olarak öğrenirler” (Duran 2009: 54-55).

1-5. sınıf Türkçe ders kitaplarında her temada biri öyküleyici metin, biri bilgilendirici metin, biri de şiir olmak üzere dört metin yer almaktadır. Bu metinlerden üçü ders kitabında, dinleme metni ise öğretmen kılavuz kitabında yer almaktadır. Böylece her bir kitapta 32 metin yer almaktadır. “Türkçe dersinin gereği olarak etkinlikler sözlü, yazılı ve görsel olarak yürütülmektedir. Özellikle sözlü etkinlikler öğrenci çalışma kitabında verilememektedir. Bu tür etkinliklere ilişkin öğretmen kılavuz kitabında gerekli açıklamalar ve yönlendirmeler yapılmalıdır” (MEB 2009a: 170).

6-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında ise her temada ikisi olaya dayalı metin, biri düşünceye dayalı metin olmak üzere 24 metin yer almaktadır. Atatürk temasında metin sayısı yayınevlerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Bununla birlikte Türkçe ders kitaplarında en az dört temada şiire yer verme zorunluluğu bulunmaktadır. Dinleme metni öğretmen kılavuz kitabında, diğer metinler ise ders kitabında yer almaktadır.

Tema başında verilen proje görevi ve tema sonunda yapılan tema değerlendirme çalışmaları, öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme vb. çalışmalar ile öğrenciler, tema boyunca okudukları metinler ve yaptıkları etkinlikler arasında ilişki kurabilmekte ve kendi eksikliklerini de tespit edebilmektedir. Bu çalışmalar programın öngördüğü şekilde bireysel farklılıklara duyarlı, bağımsız ya da grup içinde öğrenmeyi özendiren, öğretim etkinliklerini sınıf ve okul dışına da taşıyan bir niteliğe sahiptir.

2.7.6. Etkinlikler

TDÖP 1 ve TDÖP 2’de yer alan kazanımların günlük hayatta uygulanması; hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların öğrencilere kazandırılması amacıyla programda çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Öğretmen bu etkinlikleri bire bir uygulamak zorunda değildir. Çünkü programda, bu etkinliklerin birer örnek niteliği taşıdığı

belirtilmiştir. Programdaki etkinlikler; uygulamada öğretmene yardımcı olmak, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır (MEB 2006: 8).

2.7.6.1. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda (1, 2, 3, 4 ve 5. Sınıflar) Yer Alan Etkinlik Örnekleri

Programda yer alan etkinlik örneklerinin adları, ait oldukları öğrenme alanı, sınıf düzeyleri ve geliştirmeyi amaçladıkları temel becerilere ilişkin bilgiler Tablo 2.2 ve Tablo 2.3'te gösterilmiştir (MEB 2009a: 261-351). Tablo 2.2 ve Tablo 2.3'e bakıldığında örnek etkinliklerin Atatürkçülük (18 etkinlik), yazma (12 etkinlik), dinleme (11 etkinlik), ara disiplinler (11 etkinlik), ve okuma (9 etkinlik) öğrenme alanlarında daha yoğun olarak yer aldığı; konuşma (3 etkinlik), görsel okuma (3 etkinlik) ve görsel sunu (2 etkinlik) öğrenme alanlarında ise daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte tablolarda her bir etkinlik örneğinin hangi sınıflara yönelik olduğu ve söz konusu etkinlik örneklerinin hangi temel becerileri geliştirdiği de tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2.2: Dinleme, Konuşma, Okuma, Yazma, Görsel Okuma ve Görsel Sunu Öğrenme Alanlarına Yönelik Etkinlik Örnekleri

Etkinliğin Adı	Öğrenme Alanı	Sınıf Düzeyi	Temel Beceri	Etkinliğin Adı	Öğrenme Alanı	Sınıf Düzeyi	Temel Beceri
Sınıflama	D	1, 2	KVB	Mümkün Mü?	O	3	EDB, KVB
Özlem'in Bir Günü	D	2	KVB	Hikâye Haritası	O	2, 3	KVB
Dinle-Karşılaştır	D	2	TKB, KVB	Başlık Çeşitleri	O	4	KVB
Tahmin Et	D	3	YDB, KVB	Hikâye Haritası	O	4, 5	KVB
Eş Sesli Kelimeleri Bul	D	3	KVB	Aile Ağacı	Y	1	TKB
Eş Anlamısını Bul	D	3, 4, 5	TKB, KVB	El Birliğiyle Şiir Yazalım	Y	2	TKB, YDB, GB, KSDB, EDB, İB
Karşıtları Bul	D	4, 5	TKB, KVB	Şiir Yaz	Y	3, 4	TKB, YDB, GB, KSDB, EDB
Yerini Bul	D	4	KVB, PÇB	Boşlukları Doldur	Y	3, 4	TKB, KVB, GB, YDB
Eş Sesli Kelimeleri Bul	D	4, 5	TKB, KVB	Oyun Yaz	Y	3, 4	TKB, YDB, GB, EDB, KSDB, İB, PÇB, KVB
Neden? Çünkü...	D	4, 5	TKB, KVB	Beni Tamamla	Y	3, 4, 5	TKB, KVB
5N1K	D	4, 5	PÇB, KVB	Deyimleri Bul	Y	4, 5	TKB, KVB, YDB
Saygı Ağacı	K	2, 3	TKB	Cümleyi Tamamla	Y	4, 5	TKB
Hava Nasıl Oralarda?	K	3	TKB, AB	Kelime Türlerini Bul	Y	4, 5	TKB, KVB, GB, YDB, PÇB
Kitaplar Konuşuyor	K	4, 5	TKB, AB	Atasözlerini Bul	Y	4, 5	TKB, KVB, AB
Sebepler-Sonuç	O	1	PÇB, KVB	Beni Bul	Y	5	TKB, KVB, GB, YDB, PÇB
Hikâye Haritası	O	1	TKB, KVB	Gizli Kelimeyi Bul	Y	5	TKB, KVB, GB, YDB, PÇB
Resim-Kelime Eşleştiri	O	1	TKB	Bak Anlat	GO	1	TKB
Resimli Bulmaca	O	2	TKB	Tablo (Çizelge) İncele	GO, GS	4, 5	KVB
Resimli Bulmaca	O	3	TKB	Grafik Yorumla	GO, GS	4, 5	KVB, PÇB

Tablo 2.3: Atatürkçülük ve Ara Disiplinlere Yönelik Etkinlik Örnekleri

Etkinliğin Adı	Öğrenme Alanı	Sınıf Düzeyi	Temel Beceri	Etkinliğin Adı	Öğrenme Alanı	Sınıf Düzeyi	Temel Beceri
Atatürk'ün Ailesi	A	1	TKB	Atatürk'ün Düşünce Dünyası	A	5	TKB
Atatürk'ün Aile Ağacı	A	1	AB, TKB	Atatürk ve Türk Kadını	A	5	TKB
Atatürk'ün Çocukluğu	A	2	TKB	Atatürk ve Dil	A	5	TKB, EDB
Şiirlerle Cumhuriyet	A	1	KSDB	Yönergeleri İzleyebiliyor Musunuz?	AD	1, 2	İB, TKB
Milfi Mücadele	A	1, 2, 3	KSDB	İletişim Becerilerini Kazanıyorum	AD	2	TKB, KSDB
Atatürk'ün Doğaya Verdiği Önem	A	3	YDB, TKB	Hoşlanıyorum, Hoşlanmıyorum	AD	2	İB, TKB
Atatürk'ün İnsan Sevgisi	A	3	YDB, GB	Yönergeleri İzleyebiliyor Musunuz?	AD	3	İB, TKB
Atatürk'ün Vatan ve Millet Sevgisi	A	3	YDB, TKB	Problem Çözme Süreci	AD	3	İB, PÇB
Atatürk'ün Eğitime Verdiği Önem	A	5	KVB	Düşünen Adam	AD	3	TKB
Cumhuriyet'in Kazandırdıkları	A	3	KVB, KSDB	İnsan Hakları Kahramanı	AD	4	İB, TKB
Atatürk'ün Çocuk Sevgisi	A	3, 4	YDB	İyi Bir Konuşmacı ve Dinleyici Olmak	AD	4, 5	İB, TKB
Her Güçlüğü Yendi	A	4	PÇB, KVB	Resimlerin Söyledikleri	AD	4, 5	YDB, İB
Atatürk'ün Güçlükler Karşısında Tavrı	A	4	YDB, KVB	Yönergeleri İzleyebiliyor Musunuz?	AD	4, 5	İB, TKB
Atatürk'ün Askerî Kişiliği	A	5	KVB	Meslekler	AD	5	İB, TKB
Milfi Kültür ve Atatürk	A	4, 5	YDB, KVB, AB				

2.7.6.2. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda (6, 7 ve 8. Sınıflar) Yer Alan Etkinlik Örnekleri

Programda yer alan etkinlik örneklerinin adları, ait oldukları öğrenme alanı, sınıf düzeyleri ve geliştirmeyi amaçladıkları temel becerilere ilişkin bilgiler Tablo 2.4 ve Tablo 2.5'te gösterilmiştir (MEB 2006: 72-203). Tablo 2.4 ve Tablo 2.5'e bakıldığında örnek etkinliklerin en çok 27 etkinlik ile yazma, 24 etkinlik ile okuma, 16 etkinlik ile dil bilgisi ve 15 etkinlik ile konuşma öğrenme alanlarına yönelik olduğu; örnek etkinliklerin 7 etkinlik ile en az dinleme öğrenme alanına yönelik olduğu görülmektedir. Bununla birlikte tablolarda her bir etkinlik örneğinin hangi sınıflara yönelik olduğu ve söz konusu etkinlik örneklerinin hangi temel becerileri geliştirdiği de tabloda ayrıca belirtilmiştir.

Tablo 2.4: Dinleme/izleme, Konuşma ve Okuma Öğrenme Alanlarına Yönelik Etkinlik Örnekleri

Etkinliğin Adı	Öğrenme Alanı	Sınıf Düzeyi	Temel Beceri	Etkinliğin Adı	Öğrenme Alanı	Sınıf Düzeyi	Temel Beceri
Beğendim, Çünkü...	D	6	EDB, YDB	Kısaca	O	6	EDB, YDB
Film İzliyoruz	D/İ, K	6	TKB, EDB	Beni Düzenle	O	6	KVB, PÇB
Kafdağına Yolculuk	D/İ	6	EDB, YDB	Resimleme	O	6	YDB
Sözlük Oluşturuyorum	D/İ, O, DB	6	TKB	Çözüm Üretme	O	6	PÇB, EDB, YDB
Duyguyu Tahmin Et	D	7	YDB	Sihirli Kareler	O, D	6	TKB, PÇB
Grup Tartışması	D	8	TKB, EDB, İB, GB	Eşleştirme	O	6	TKB
Bizimkiler	K	6	TKB, YDB	Carlan Biraz	O	6	TKB, YDB
Bizim Ustanın Mutfağından	K	6	TKB, AB	Düzenimi Kaybettim Yardım Eder Misin?	O	6	TKB
Maymun Gözünü Açtı	K	6	TKB, AB, KSDB	Kelime Küpü	O	6	TKB, YDB
Ben Bir Rehberim	K	6	TKB, AB	Haftanın Hikâyesi	O	6	EDB, KVB
Çapraz Sorğu	K	6	TKB, YDB	Pano Okuma	O	6	TKB, EDB, YDB
Beni Affeder Misin?	K	6	İB, YDB	Kitap Torbası	O	6	TKB, EDB, YDB
Çözüm Yolları	K	6	PÇB	Şiir Bahçesinden	O	7	TKB
Bana Bir Masal Anlat	K	7	TKB, YDB	Karakterler Bir Arada	O	7	EDB
Ben Olsaydım	K	7	EDB, PÇB	Benim Kahramanım	O	7	EDB, YDB
Resimlerle Efsane	K	8	TKB	Ne Çıkarsa...	O	7	EDB
Dil Yâresi	K	8	TKB, YDB, EDB	Kelime Harmanı	O	7	YDB, PÇB
Hakkımı Arıyorum	K	8	TKB, EDB, PÇB, KVB	Çengel Bulmaca	O	7	KVB
Güzel Bir Gün	K	8	TKB, YDB, PÇB	Beni Dinler Misin?	O	8	TKB, YDB, AB, GB
Münazara	K	8	TKB, EDB, YDB, PÇB, KVB	Röportaj	O	8	TKB, YDB, EDB
Kelime Listeleme	O	6	TKB, EDB, YDB	Ya Kahramanım Olmasaydı!	O	8	EDB, PÇB
Tamamlama	O	6	TKB, YDB	Şifre Çözücü	O	8	YDB, AB

Tablo 2.5: Yazma ve Dil Bilgisi Öğrenme Alanlarına Yönelik Etkinlik Örnekleri

Etkinliğin Adı	Öğrenme Alanı	Sınıf Düzeyi	Temel Beceri	Etkinliğin Adı	Öğrenme Alanı	Sınıf Düzeyi	Temel Beceri
Güzel Türkçem	Y	6	TKB	Şirket Kuruyorum	Y	8	TKB, İB, KVB, GB
Pilavdan Dönenin Kaşığı Kırılısın	Y	6	TKB	Sergi	Y	8	TKB, YDB, AB
Yuvarlak Masa Yazarlığı	Y	6	TKB, YDB	Şair Gibiyim	Y	8	TKB, YDB
Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var	Y	6	TKB, EDB	Çağrışım ve Duygular	Y	8	TKB, YDB
Denemeler	Y	6	TKB, YDB, EDB	Zamanla Değişir Her Şey	Y	8	TKB, YDB, EDB
Geçmiş Yolculuk	Y	6	TKB, KSDB	Çiçekçi	DB	6	TKB
Balon Doldurma	Y	6	EDB, YDB	Gruplandırma	DB	6	TKB, KVB
Kış Hatırla	Y	6	TKB, YDB, EDB	Kelime Bankası	DB	6	TKB, YDB
Geldiğimde Sen Yoktun	Y	6	TKB	Ne Hâldeyim	DB	6	TKB
Boyal Boyal	Y	6	KVB	Tamamlama	DB	6	TKB
Macera Peşinde	Y	6	TKB, YDB	Nereye?	DB	6	TKB
Projem	Y	7	TKB, AB, YDB	Dönüştürme	DB	6	TKB
Yaşayan Zaman	Y	7	TKB, EDB, YDB	Birleşik Filler	DB	7	TKB, KVB
Adım Adım Dergicilik	Y	7	TKB, YDB	Tamamla ve Birleştir	DB	8	TKB
Resimlerin Ezgisi	Y	7	TKB, EDB	Doğru Mu, Yanlış Mı?	DB	8	TKB
Gezip Gördüklerim	Y	7	TKB, AB	Birleştirilim	DB	8	TKB
Eğer	Y	7	TKB, EDB, YDB	Dolaylı Anlat	DB	8	TKB
Çizgiler Ne Söyler?	Y	8	TKB, YDB	Benim Görevim	DB	8	TKB
Atatürk'ü Tanıyorum	Y	8	AB, YDB, BTKB	Beni Fark Et!	DB	8	TKB
Sınıf Gazetesi	Y	8	GB	Değiştir	DB	8	TKB
Gündem Oluşturma	Y	8	TKB, EDB, YDB, PCB	Biz Bir Cümleyiz	DB	8	TKB
Onu Tanıyorum	Y	8	TKB, AB				

2.7.7. Öğrenme Tür, Yöntem ve Teknikleri

TDÖP 1'de Türkçe dersinin işlenişi sırasında yararlanılacak öğrenme tür, yöntem ve teknikleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bu bağlamda programda yer alan öğrenme türleri; sesli okuma, sessiz okuma, sorgulayıcı okuma, sorgulayıcı dinleme, ikna edici konuşma, sorgulayıcı konuşma, betimleyici yazma, hikâye edici yazma, ikna edici yazma, karşılaştırmalı yazma, işbirliği yaparak yazma, planlı yazma, sorgulayıcı yazma ve not almadır. Programda yer alan yöntemler ise; gözlem ve inceleme, tartışma, problem çözme, rol oynama, gösteri, oyunlar, anlatım ve özetlemedir. Beyin fırtınası, soru-cevap, drama, kavram haritası, balık kılıcı, zihin haritası ise programda açıklanan tekniklerdir (MEB 2009a: 353-378).

TDÖP 2'de ise Türkçe dersinin işlenişi sırasında dinleme becerisini geliştirmeye yönelik; 1. Katılımlı dinleme, 2. Katılımsız dinleme/izleme, 3. Not alarak dinleme/izleme, 4. Kendini konuşanın yerine koyarak dinleme/izleme (Empati kurma), 5. Yaratıcı dinleme/izleme, 6. Seçici dinleme/izleme, 7. Eleştirel dinleme/izleme yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır. Öğrencilerde konuşma becerisini geliştirmeye yönelik kullanılan yöntem ve teknikler ise; 1. İkna etme, 2. Eleştirel konuşma, 3. Katılımlı konuşma, 4. Tartışma, 5. Kendisini karşısındakinin yerine koyarak konuşma (Empati kurma), 6. Güdümlü konuşma, 7. Kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma, 8. Serbest konuşma, 9. Yaratıcı konuşma, 10. Hafızada tutma tekniğidir. Bununla birlikte öğrencilerde okuma becerisini geliştirmeye yönelik: 1. Sessiz okuma, 2. Sesli okuma, 3. Göz atarak okuma, 4. Özetleyerek okuma, 5. Not alarak okuma, 6. İşaretleyerek okuma, 7. Tahmin ederek okuma, 8. Soru sorarak okuma, 9. Söz korosu, 10. Okuma tiyatrosu, 11. Ezberleme, 12. Metinlerle ilişkilendirme, 13. Tartışarak okuma, 14. Eleştirel okuma yöntem ve teknikleri kullanılırken yazma temel becerisini geliştirmeye yönelik 1. Not alma, 2. Özet çıkarma, 3. Boşluk doldurma, 4. Kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, 5. Serbest yazma, 6. Kontrollü yazma, 7. Güdümlü yazma, 8. Yaratıcı yazma, 9. Metin tamamlama, 10. Tahminde bulunma, 11. Bir metni kendi kelimeleriyle yeniden oluşturma, 12. Bir metinden hareketle yeni bir metin oluşturma, 13. Duyulardan hareketle yazma, 14. Grup olarak yazma, 15. Eleştirel yazma yöntem ve teknikleri hakkında bilgi verilmiştir (MEB 2006: 62-72; Karakuş ve Taş, 2007: 19-34).

2.7.8. Ölçme ve Değerlendirme

Ölçme, “belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin gözlenip gözlem sonuçlarının sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir” (Tekin 2000: 31). Değerlendirme ise “ölçme sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılarak karar verilmesi, yorum yapılmasıdır” (Küçükahmet 2004: 192). Tanımlardan anlaşılacağı üzere; değerlendirme ölçmeyi de içine alan bir kavramdır, ölçme işleminden sonra yapılır ve yoruma dayalı olduğundan kişisel kanılara dayanır.

TDÖP 1 ve TDÖP 2 değerlendirmeyi; öğrencilerin “**neyi bilmediğini değil, ne bildiklerini belirlemeye yarayan bir süreç**” olarak görmektedir. Bu nedenle TDÖP 1 ve TDÖP 2’de, ölçme ve değerlendirme ile sadece öğrenme ürünü değil, öğrencilerin öğrenme süreçleri de yakından izlenmektedir. Öğrencilerin öğrenme süreci değerlendirilerek gerektiğinde kullanılan etkinlikler, yöntem ve tekniklerin değiştirilmesi amaçlanmaktadır (MEB 2009a: 380-390).

TDÖP 1 ve TDÖP 2’de, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğrenme modeli benimsenmiştir. Programın bu anlayışı, öğrencilerin bilgi ve becerilerini ölçme ve değerlendirmede farklı değerlendirme yöntemlerinin kullanılmasını gerektirmektedir.

Programda Türkçe dersinin öğretim sürecinde ölçme ve değerlendirme çalışmaları üç boyutta ele alınmaktadır. Öğretim sürecinin başında yapılan ölçme ve değerlendirme; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini belirleme amacıyla yapılmaktadır. Bunun için tutum ölçekleri, başarı testleri, gözlem formları, dereceli puanlama anahtarları gibi araçlardan yararlanılmaktadır. Öğretim sürecinde yapılan ölçme ve değerlendirme ise öğretimin değerlendirilmesi ve öğrenme eksikliklerinin belirlenmesi olmak üzere iki amaçla yapılmaktadır. Bu türde bir ölçme değerlendirme için izleme amaçlı testler, öğrenci ürün dosyaları, performans ödevleri, öz değerlendirme formları, akran değerlendirme formları, grup değerlendirme formları, projeler, dereceleme ölçekleri vb. araçlar kullanılmaktadır (MEB 2006: 214). Öğretim sürecinin sonunda yapılan ölçme ve değerlendirme ise daha çok bilgi ve becerilerin değerlendirilmesi amacıyla yapılmaktadır. Bunun için TDÖP 1 ve TDÖP 2’de bilgi ve becerilerin değerlendirilmesinde çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı ve açık uçlu sorulardan oluşan testlerin yanı sıra öğrenci ürün dosyaları, gözlem formları, performans ödevleri vb. kullanılmaktadır. (MEB 2009a: 380).

2.8. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzuna Göre Hazırlanan Ders Kitapları ve Özellikleri

Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan öğretim programında öğrenciler için ders kitabı ve çalışma kitabı, öğretmenler için ise kılavuz kitabı olmak üzere üç kitaptan oluşan bir set hazırlanmıştır. Bu kitaplardan ders kitabı ile öğrenci çalışma kitabı birbirini tamamlayacak özelliklere sahiptir. Öğrenci böylece, ders kitabında metni okuma; çalışma kitabında ise metninle ilgili düşünme, araştırma, ilişki kurma ve etkinlikleri yapma imkânına sahip olmaktadır.

2.8.1. Ders Kitabı

Ders kitabı, “Bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı bir öğretim materyalidir” (Demirel ve Kıroğlu 2005: 2). Ders kitapları, yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan öğretim programı çerçevesinde öğrencilere ilgili eğitim-öğretim yılının başında bakanlık tarafından ücretsiz olarak verilmektedir.

2.8.2. Öğrenci Çalışma Kitabı

Öğrenci çalışma kitabı, “İlgili eğitim ve öğretim programlarında yer alan kazanım ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak, öğrencilere yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırmaya, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, yaprakları ayrı ayrı da kullanılabilen basılı/PDF formatında eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen kaset, disket, CD gibi elektronik kayıt ortamlarını kapsayan settir” (Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, Resmi Gazete 2012, Sayı: 28409). Öğrenci çalışma kitapları da ders kitaplarında olduğu gibi eğitim-öğretim yılının başında öğrencilere bakanlık tarafından ücretsiz olarak verilmektedir.

2.8.3. Öğretmen Kılavuz Kitabı

Öğretmen kılavuz kitabı, “İlgili eğitim ve öğretim programlarında yer alan kazanım ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırmaya, işlenen ünite, konu, tema, öğrenme alanlarıyla ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı/PDF formatında eserdir” (Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, Resmi Gazete 2012, Sayı: 28409). Öğretmen kılavuz kitabı

bünyesinde ders kitabı ve çalışma kitabını barındırmakta ve öğretmenin ders işleme sürecinde yapması gerekenlerle ilgili yönergeleri içermektedir. Bununla birlikte kılavuz kitabında tema tanıtım şeması, tema esasına dayalı yıllık plan, tema kazanımları, tema proje yönergeleri, metin kazanımları, öğrenci gözlem formu, öğrenci ürün dosyası değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, öz değerlendirme formu, Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği, okuma gelişim dosyası ve sözlük yer almaktadır.

2.9. Etkinliklerle Öğrenme

TDÖP 1 ve TDÖP 2’de “öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları hedeflenmektedir” (MEB 2006: 3). “Programdaki etkinlikler, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle sürekli iletişim içinde olmaları ve etkinliklerin her aşamasında katılımcı olarak yer almaları programın uygulanması açısından önemlidir” (MEB 2006: 8).

Oyun ve etkinliklerle öğretimin yararları (Gökçeğöz Karatekin, Durmuş ve Işılak 2005: 6-7) aşağıda sıralanmıştır:

- Öğrencilerin kendi irade ve varlığı dışında seyreden olayların tümünü algılayabilmeleri, değerlendirebilmeleri ve öğrenebilmeleri kolaylaşır.
- Dikkatlerin en yoğun olduğu anlar kullanılarak öğrenme kolaylaştırılır.
- Birden fazla duyu öğrenme sürecine katılır.
- Çocuklar faaliyet (oyun ve etkinlik) içinde doğal bir biçimde öğrenirler.
- Öğrenciler, birikmiş enerjilerini yerinde ve zamanında kullanmayı öğrenirler.
- Çekingen ve güvensiz öğrenciler oyun/etkinlik grubu içinde kendilerini daha rahat hissederler.
- Öğrenciler farklı şekillerde kendilerini ifade edebildikleri ve zaten sahip oldukları bir dili eğitim sürecine katarlar.
- Oyun/etkinlik aracılığıyla çocuklar karar verme, kurallara uyma, başkalarına karşı saygılı ve dürüst olma, grup içinde davranışlarını denetleme, başkaları ile iş yapabilme özelliklerini geliştirirler.

- Oyunların/etkinliklerin dinamik yapısı eğitime katılmış olur. Dolayısıyla öğrenme sıkıcı olmaktan çıkar.
- Öğrenciler kendilerini ve birbirlerini, öğretmenler de öğrencilerini tanıma imkânı bulur.
- Öğrenciler arasındaki gruplaşmalar azalır.
- Öğrenciler bizzat katıldıkları ve hoşlandıkları eylemlerden daha fazla tecrübe edinirler.
- Öğrenciler hislerini ve tutumlarını açıklama imkânına sahip olurlar.
- Öğrencilerin yaratıcı tutum ve davranışları gelişir.
- Öğrencilere durumu yalnızca kavrama yerine aynı zamanda hissetme imkânı sağlar.
- Öğrenciler derse güdülenirler.

Bu bağlamda çalışma kitaplarında metni zihninde canlandırma; bilinmeyen kelimelerin anlamını araştırma; metnin konusunu, ana fikrini, yardımcı fikrini belirleme; dinlediklerini/okuduklarını sorgulama; metnin sonucunu tahmin etme; metni kendi cümleleriyle özetleme; metinle ilgili çıkarımlar yapma; metinle ilgili karşılaştırmalar yapma; düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içerisinde ifade etme; metinden hareketle sebep-sonuç ilişkisi kuma; metne yeni başlık bulma; başlık ve metin ilişkisini yorumlama vb. etkinlikler aracılığıyla öğrencilere Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin yanı sıra bu beceriyle ilgili diğer beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır.

2.10. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda Temel Beceriler

“Temel beceriler; öğrencilerin dil becerilerindeki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir” (MEB 2006: 5). Bu becerilerin öğrencilere kazandırılması ve geliştirilmesi için diğer derslerde olduğu gibi Türkçe dersinde de çalışma kitaplarında uygun etkinliklerin yer aldığı düşünülmektedir.

TDÖP 1 ve TDÖP 2’de farklı etkinlik ve çalışmalarla kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanan temel beceriler şunlardır:

1. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili Kullanma
2. Eleştirel düşünme

3. Yaratıcı düşünme
4. İletişim
5. Problem çözme
6. Araştırma
7. Karar verme
8. Bilgi teknolojilerini kullanma
9. Girişimcilik
10. Metinler arası okuma
11. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme

Çalışmanın bundan sonraki kısmında yukarıda yer alan temel beceriler hakkında ayrı başlıklar halinde bilgi verilmiştir.

2.10.1. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sitemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir” (Ergin 1993: 3). “Dil; düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir” (Aksan 2000: 55). “Dil, düşünme ve iletişim aracı olmanın yanında; insanlararası ilişkilere bağlı toplumsal bir olgu” (Sever 2000: 2), “aynı zamanda her yönüyle bir ulusun kültürünün de aynasıdır” (Aksan 2000: 13). “Dil; sosyal etkileşim içinde, bilişsel süreçlerle ‘anlam’ oluşturularak iletişimsel amaçları karşılayan bir araç olarak değerlendirilir” (Dilidüzgün 2009: 276). Bu nedenle dilin, hayatımızda yeri ve önemi büyüktür.

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği *Genel İlkeler* bölümünün b bendinde “İlköğretim okullarının bütün sınıflarında her derste ve her durumda Türk Dilinin doğru öğretilmesi, Türkçenin güzel yazılıp konuşulması temel hedeftir” (Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Resmi Gazete 2003, Sayı: 25212) denmektedir. Bununla birlikte “Okuma yazma becerisi, gerek ilköğretim okullarında, gerekse bütün öğrenim hayatı boyunca öğrencilerin, yalnız Türkçe dersinde değil, öteki derslerde de başarılarını kuvvetle etkiler. Doğru ve hızlı okuyabilen, okuduğunu anlayabilen, kelime hazinesi geniş, dili sözlü ve yazılı olarak iyi kullanabilen öğrencilerin

bütün derslerde başarı gösterme olasılığı yüksektir” (Öz 2003: 2). Bu nedenle TDÖP 1 ve TDÖP 2’de üzerinde en çok durulan ve Türkçe ders kitaplarında etkinlikler aracılığıyla öğrencilere en çok kazandırılan temel becerinin, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi olduğu görülmektedir.

“Türkçenin doğru kullanımını amaç edinen programda, belirlenen amaçlar ve kazanımlara ulaşmak için ders esnasında birtakım etkinliklerin uygulanması önerilmiştir. Öğrencilerin okuduklarını ve dinlediklerini doğru anlamasını ve anlamlandırmasını, etkili iletişim yollarını kullanmasını sağlamak; okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikleri uygulamakla mümkündür” (Kurudayıoğlu 2013: 105). Bu nedenle anlama (dinleme, okuma) ve anlatma (konuşma, yazma) becerileri gelişmiş bir bireyde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin de gelişmiş olduğu kabul edilmelidir.

HBDÖP’te (2009: 19) öğrencilerde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olarak 1. Türkçeyi doğru kullanma, 2. Anlaşılabilir bir biçimde konuşma ve yazma, 3. Doğru anlayıp anlamadığını kontrol etme, 4. Okunaklı bir şekilde yazma, 5. Etkili bir şekilde dinleme ve 6. Türkçeyi duruma uygun olarak kullanma alt başlıklarına değinilmiştir.

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4 ve 5. Sınıflar) [SBDÖP 1] ile İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda (6 ve 7. Sınıflar) [SBDÖP 2] ise Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi ile ilgili 1. Dinleme, 2. Konuşma, 3. Okuma, 4. Yazma, 5. Görsel Okuma/Sunu maddelerine yer verilmiştir (MEB 2005a: 49; MEB 2005b).

2.10.2. Eleştirel Düşünme Becerisi

“Günümüz bilim dünyasında temel bir düşünme alanı olarak eleştirel düşüncenin önemi ve gerekliliği, eğitimden siyaset bilimine kadar çok çeşitli bilim dalı ve disiplininden bilim insanının paylaştığı ortak bir görüştür” (Başoğlu ve Mutlu 2012: 985). McCarty ve Rasool (1993: 5), “İnsan eleştirel düşünmeye ne zaman başlar? sorusuna ‘Çocuğun konuşmaya başladığı aylarla birlikte başlayan keşif soruları, eleştirel düşünmenin de başlangıcıdır’ yanıtını vermişlerdir” (Özcan 2007, Akt. Semiz 2011: 12). Bu nedenle öğrencilerde eleştirel düşünme becerisinin küçük yaşlardan itibaren başlanması gerekliliği önem kazanmaktadır.

Çalışmanın bundan sonraki kısmında eleştirel düşünme kavramı, eleştirel düşünmenin boyutları, eleştirel düşünen kişilerde bulunması gereken özellikler hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır.

2.10.2.1. Eleştiri ve Eleştirel Düşünme Kavramı

Eleştiri kavramının Almandaki karşılığı “kritik”, İngilizcedeki karşılığı ise “critique”dir. Eleştiri, genellikle bir konunun yanlış, eksik kalmış, kötü ve olumsuz yanlarını bulma olarak algılanmaktadır. “Oysa bu sözcük, kusur bulma, ayıplama anlamında değil, daha çok anlatma, açıklama amacıyla yapılan çözümlenme ve değerlendirme anlamına gelir” (Aybek 2006: 25). Bu bağlamda eleştiri “iyiyi kötüden ayırma, bir eser, kişi veya durum hakkında hüküm yürütme, iyi ve kötü taraflarını ortaya koyma, tenkit demektir” (Demir 2006: 22), “Bir durumu, bir olguyu, bir tavrı ya da bir olayı tutarlılık, doğruluk, geçerli ve güvenilirlik açılarından inceleme, yargılama ve değerlendirmedir” (Narin 2009: 31), “özellikle bilginin temellerini ve doğruluk durumunu inceleme, sına, yargılama” (Kazancı 1989: 41) olmak üzere farklı şekillerde tanımlanabilmektedir.

Literatürde eleştirel düşünme ile ilgili farklı tanımlar yapılmıştır. Bunlardan bazılarında eleştirel düşünme; “Bir konuyu birden çok yönüyle ele alıp irdelemeye çalışma” (Özdemir 2008: 19), “Kuşku temelli sorgulayıcı bir yaklaşımla konulara bakma, yorum yapma ve karar verme becerisi” (Karadüz 2010: 1566), “Kendi düşünme süreçlerimizin bilincinde olarak, başkalarının görüşlerini göz önünde tutarak öğrendiklerimizi uygulayarak, kendimizi ve çevremizdeki olayları anlayabilmeyi amaç edinen aktif ve organize zihinsel bir süreç” (Cüceloğlu 1995’ten Akt. Güven ve Kürüm 2006: 79), “Bir problem durumunu bilimsel, kültürel ve sosyal standart ve ölçütlere göre, tutarlılık ve geçerlilik bakımlarından yargılama ve değerlendirmede işe koşulan tavır, bilgi ve beceri süreçlerinin bütünüdür” (Kazancı 1989: 41’den Akt. Karadeniz 2006: 20) olarak tanımlanmıştır.

2.10.2.2. Eleştirel Düşünmenin Boyutları

Eleştirel düşünme becerilerinin belirlenmesi ve açıklanmasına yönelik çalışmalar arasında Robert Ennis tarafından yapılan *A Taxonomy of Critical Thinking Skills: Theory and Practice* (1986) adlı çalışmanın en kapsamlı çalışma olduğu söylenebilir. Robert Ennis bu çalışmada eleştirel düşünme becerilerini on iki madde olarak listelemiş, Robert Fisher, *Teaching Children to Think* (1990) adlı eserinde bu maddelerin daha iyi

anlaşılması için her bir maddenin yanına birer soru eklemiştir. Bu on iki madde ve her bir maddeye ilişkin sorular aşağıda maddeler halinde verilmiştir (Şahinel 2002: 27-28):

- Bir ifadenin anlamını kavrama (*ifade anlamlı mı?*)
- Usa vurmada herhangi bir belirsizlik olup olmadığını yargılama (*ifade açık mı?*)
- İfadelerin birbirleriyle çelişkili olup olmadığını yargılama (*ifade tutarlı mı?*)
- Mutlaka bir sonuca ulaşıp ulaşmadığını yargılama (*ifade mantıklı mı?*)
- Bir ifadenin yeterince kesin olup olmadığını yargılama (*ifade kesin mi?*)
- Bir ifadenin herhangi bir ilkeyi kullanıp kullanmadığını yargılama (*ifade bir kuralı izliyor mu?*)
- Bir gözleme dayalı olan ifadenin güvenilir olup olmadığını yargılama (*ifade tam mı?*)
- Bir ifadenin tümevarımcı bir sonucu garanti edip etmediğini yargılama (*ifade savunulabilir mi?*)
- Bir problemin belirlenip belirlenmediğini yargılama (*ifade ilişkili mi?*)
- Bir ifadenin sayılıya dayalı olup olmadığını yargılama (*ifade doğru olarak kabul edilebilir mi?*)
- Bir tanımın yeterli olup olmadığını yargılama (*ifade yeterince tanımlanmış mı?*)
- Bir ifadenin otoriteler tarafından doğru olarak kabul edilip edilmeyeceğini yargılama (*ifade doğru mu?*)

Eleştirel düşünme, kendi içerisinde farklı boyutlara ayrılmaktadır. Bu boyutlardan her biri bir halka gibi birbirinin tamamlayıcısı olma özelliğine sahiptir. Halpern (1996)'e göre eleştirel düşünmenin boyutları şu şekilde sıralanmaktadır (Akt. Kürüm 2002: 27-28):

- *Sonuç çıkarma:* Geçerli sonuçlar elde edebilmek için doğru kabul edilen durumların, olayların ya da olguların incelenerek akıl süzgecinden geçirilmesidir. Eğer elde edilen sonuç mantıksal çıkarımları izliyorsa, o zaman geçerli kabul edilir.

- *Analiz etme:* Sunulan nedenlere dayanarak ulaşılan sonuçların doğruluğunun çözümlenmesi çabasıdır. Bunun için de, nedenlerin kabul edilebilir ve tutarlı olması, sonuca destek sağlaması ve eksik bileşenlerin (örneğin varsayımlar, tartışmalar, sınırlılıklar vb.) göz önüne alınması gereklidir.

▪ *Hipotezleri test etme:* Düşüncelerimizin ya da inançlarımızın doğru olup olmadığına ilişkin ortaya atılan hipotezlerin çeşitli gözlemlere dayanarak doğruluğunun sınanmasıdır.

▪ *Olasılıkları görme:* Olasılık, belli bir çıktının (ki bu başarı olarak kabul edilebilir) oluşumunun olası çıktıların (bütün çıktılar benzer olduğunda) sayısına bölünmesidir. Olasılıkları görme ise, herhangi bir sorunun nedenlerine ve çözümüne ilişkin olası durumları tespit edebilmelidir.

▪ *Karar verme:* Belli bir sorun karşısında oluşturulabilecek bir dizi seçenek ile başlayan aktif bir süreçtir.

▪ *Sorun çözme:* Bir sorunun tanımlanması, başlayan ve çözüme doğru ulaşmayı sağlayan tüm seçenekleri içine alan bir süreçtir.

▪ *Yaratıcı düşünme:* Özgün ve kullanışlı olan bir şey üretme eylemidir.

2.10.2.3. Eleştirel Düşünmenin Özellikleri

Craver (1999: 3)'a göre eleştirel düşünmenin bazı karakteristik özellikleri vardır. Bu özellikler aşağıda verilmiştir (Akt. Semerci 2010: 1073-1074):

▪ Eleştirel düşünme doğrusal değildir. Bu nedenle, önceden belirlenmiş bir yol takip edilmemelidir.

▪ Eleştirel düşünme süreci çok yönlü bir eğilimdir ve tek bir bakış açısından anlaşılmaz.

▪ Tek bir çözümü değil daha fazla çözümü gerektirir ve her bir çözüm avantaj ve dezavantaj içerebilir.

▪ Değerlendirme ve yorum gerektirir. Eleştirel düşünmede sadece siyah ve beyaz değil gri de vardır.

▪ Farklı bakış açıları ve bu bakış açılarıyla çelişkilerin bulunması ve çoklu kriterlerin işe koşulmasını gerektirir.

▪ Problemlerin belirsiz öğelerini de kapsar.

▪ Düşünme süreci, bireyin kendi kendine düzenlenmesini gerektirir. Eleştirel düşünme öğrenildiğinde öğrenciler karşılaştıkları görev ya da problemlerde öğretmenlerinden bağımsız bu süreci uygulayabilmelidirler.

▪ Çabaya dayalıdır. Düşünme sürecinde birçok belirsizlik vardır. Bu belirsizlikleri kaldırmak için sıkı ve güçlü bir çalışma gereklidir.

2.10.2.4. Eleştirel Düşünen Kişilerde Bulunması Gereken Özellikler

Kurland (2000)'a göre eleştirel düşünen insanların sahip olması gereken bazı özellikleri vardır. Bu özellikler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- *Rasyonellik*; duygu yerine akla ve kanıtlara güvenir.
- *Farkındalık*; duygu ve düşüncelerini tartar ve kendi varsayımlarını, önyargılarını, bakış noktalarını tanır.
- *Dürüstlük*; duygusal dürtülerin, bencil davranışların ve hain amaçların farkındadır.
- *Açık fikirlilik*; tüm makul sonuçları değerlendirir, olası görüş ve bakış açılarını düşünür, alternatif yorumlara açıktır.
- *Disiplin*; kapsamlı, titiz, hassas çalışır ve ayrıntılara dikkat eder. Acele kararlardan kaçınır.
- *Değerlendirme*; alternatif varsayımları ve bakış açılarını kabul eder, kanıtlara önem verir.
- *Şüphencilik*; doğaları gereği her şeyden şüphe ederler.

Ferrett (1997: 3)' e göre ise eleştirel düşünebilen birey (Akt. Demir 2006: 51) şu özellikleri gösterir:

- İlişkili sorular sorma,
- Durumları ve tartışmaları ilişkilendirme,
- Anlama ya da bilgi eksikliklerini kabul etme,
- Merak duygusuna sahip olma,
- Yeni çözümler bulmaya eğilimli olma,
- Fikirleri analiz etmek için kriterleri tanımlama,
- Başkalarını dikkatlice dinleme ve dönüt verme,
- Eleştirel düşünmeyi yaşam boyu kendini değerlendirme süreci olarak görme,
- Karar verirken tüm gerçekleri göz önünde bulundurup acele etmeme,
- Varsayımları ve fikirleri destekleyen kanıtları araştırma,
- Düşünceleri yeni gerçeklere uyarlayabilme ve yanlış ya da uygun olmayan bilgileri reddedip akla uygun olanları bulmaya çalışma.

HBDÖP'te (2009: 17) öğrencilerde eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olarak; 1. Bildiklerini ve bilmediklerini ayırt etme, 2. Bildiklerinin doğruluğunu belirleme, 3. Olguların nedenlerini sorgulama, 4. Olaylar ve olgular arasında ilişki kurma, 5. Sunulan bilginin doğruluğunu ve bütünlüğünü belirleme, 6. Sunulan bilgideki mantıksızlıkları ve yanlış akıl yürütmeleri tanımlama, 7. Gerçekler ve kanaatler (olgular ve fikirler) arasındaki farkı fark etme, 8. Bir eylemin veya davranışın değerini ya da uygunluğunu değerlendirmek için mantıklı ölçütleri teşhis etme, 9. Fikirler ve görüşler arkasındaki mantığı ifade etme ve 10. Yargıya varma ve mantıklı sonuçlara ulaşma alt başlıklarına yer verilmiştir.

SBDÖP 1 ve SBDÖP 2'de (MEB 2005a: 46; MEB 2005b) ise eleştirel düşünme becerisi ile ilgili 1. Bir kanıtı kullanma ya da referansa dayanma, 2. Sebep-sonuç ilişkisini belirleme, 3. İlkeleri türetme, 4. Genelleme yapma, 5. Farklı bakış açılarını yakalama, 6. Kararları sorgulama, 7. Sınıflama yapma, 8. Değerlendirme (ölçüt belirleme), 9. Karşılaştırma yapma, 10. İlgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etme, 11. Kalıp yargıları fark etme, 12. Çıkarımda bulunma maddelerine yer verilmiştir.

2.10.2.5. Türkçe Dersinde Eleştirel Düşünme Becerisi Kazandırma

Türkçe dersi, öğrencilere eleştirel düşünme becerisini kazandırma açısından oldukça elverişli bir derstir. TDÖP 2'de yöntem ve teknikler hakkında bilgi verilirken öğrencilere dil becerilerini kazandırmada yöntem ve teknikler belirlenmiştir. Bunlardan eleştirel dinleme/izleme, eleştirel konuşma, eleştirel okuma ve eleştirel yazma yöntem ve teknikleri (MEB 2006: 62-72; Karakuş ve Taş, 2007: 19-34) öğrencilerde eleştirel düşünme becerisini geliştirmek amacıyla kullanılır.

Bununla birlikte "Öğretmen eleştirel düşünce becerisini kazandırabilmek için çok çeşitli stratejiler deneyip farklı araçlar kullanabilir. Münazara yaptırma, dramatizasyon, tartışma, metin yazma, metin inceleme gibi uygulamaların hepsinde sözlü ya da yazılı metin oluşturma, metinden hareketle soru ya da cevap üretme" (Başoğlu ve Mutlu 2012: 986), sebep-sonuç ilişkisi kurma, metin-başlık ilişkisi kurma, çelişkili yargıları tespit etme, bir konuyu sorgulama, benzer konuları karşılaştırma vb. söz konusudur.

2.10.3. Yaratıcı Düşünme Becerisi

Yaratıcılık; bilim adamları, düşünür ve sanatçıların üzerinde önemle durduğu bir konu olmuştur. Yaratıcılık nedir? Yaratıcı insanlar kimlerdir? Yaratıcılığın ne şekilde geliştirileceği gibi sorulara yüzyıllar boyunca yanıt aranmıştır. Eskiden yaratıcılığın doğuştan geldiği, doğuştan yaratıcı olmayan insanların daha sonra yaratıcı olamayacağı

görüşü günümüzde terk edilmiş ve iyi bir eğitimle herkesin yaratıcı olabileceği görüşü yerleşmiştir (Dikici ve Gürol 2003: 194).

TDÖP 1 ve TDÖP 2’de yer alan temel becerilerden biri de yaratıcı düşünmedir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında yaratıcılık ve yaratıcı düşünme kavramları, insanlarda yaratıcı düşünmenin gelişim süreci, yaratıcı düşünmenin önündeki engeller, yaratıcı kişilik özellikleri ve Türkçe dersinde yaratıcı düşünme becerisi kazandırma konuları hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

2.10.3.1. Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşünme Kavramları

Yaratıcılık kavramının Almancadaki karşılığı “kreativität”, İngilizcedeki karşılığı ise “creativity”dir. Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme farklı anlamlara gelmesine karşın zaman zaman birbirinin yerine kullanılan kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramlardan yaratıcılık; “hem bir süreç hem de bu sürecin sonunda ortaya özgün bir ürün koyma” (Yenilmez ve Yolcu 2007: 96), “Sorunlara, bozukluklara, kayıp ögelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma süreci, güçlükleri tanımlama ve çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme ve sonuç olarak da çözüm iletebilme” (Torrance 1963’ten Akt. Sünbül 2005a: 139), “Yeni, özgün ürünler ortaya koyma, yeni çözüm yolları bulma ve bir senteze ulaşma” (Çakmak 2010: 25), “Henüz doğru cevabı bulunmayan problemlere yeni yollar, yeni çözümler, yeni fikirler, yeni buluşlar üretme yeteneği” (Palandökenler 2008: 10), “Bireyin var olan kalıplardan kurtulması, statükoyu sorgulaması, ana yoldan ayrılması veya farklı olmaktan korkmaması” (Saban 2002: 119) olarak tanımlanmaktadır.

Yaratıcı düşünme ise “daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesnelere ya da düşünceler arasında ilişki kurulması” (Rawlinson 1995: 20), “Bir fikri, bir ürünü değiştirme, birleştirme, geliştirme, yeni bilgiler, fikirler üretme, olaylara farklı bakabilme, buluşlar yapabilme gibi eylemlerin yer aldığı” (Öztuna Kaplan ve Ercan 2011: 768) düşünme türü, “Buluşçu, yenilik arayan ya da eski sorunlara yeni çözümler getiren ve özgün düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayan bir düşünce biçimi” (Yenilmez ve Yolcu 2007: 96) olmak üzere farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme ile ilgili tanımlar göz önünde bulundurulduğunda yaratıcılığın hem zihinsel hem de performansa dayalı etkinlikleri, yaratıcı düşünmenin ise daha çok zihinsel etkinlikleri çağrıştırdığını söylemek mümkündür.

2.10.3.2. İnsanlarda Yaratıcı Düşüncenin Gelişim Süreci

Bireyin doğmasıyla birlikte fiziksel, zihinsel, sosyal ve ahlak gelişiminin temelleri atılır. Piaget'e göre bilişsel gelişim; duyuşal-motor dönem, işlem öncesi dönem, somut işlemler dönemi ve soyut işlemler dönemi olmak üzere birbirini izleyen dört dönem içinde ortaya çıkmaktadır. *Duyusal-motor dönem* 0-2 yaş arasını kapsamaktadır ve bebek bu dönemin sonuna geldiğinde karmaşık olmayan zihinsel işlemleri gerçekleştirmeye başlar. *İşlem öncesi dönem* 2-7 yaş arasını kapsamaktadır. Hayal dünyalarının çok geniş olması, bu yaş çocuklarının en önemli özelliklerindedir. Oyun oynarken izlendiklerinde kurdukları hayal dünyasında bıkip usanmadan saatlerce oynadıkları, hayali arkadaş ve oyuncakları ile konuştukları gözlenebilir. *Somut işlemler dönemi* 7-12 yaş arasını kapsamaktadır. Çocuklar bu dönemde sıralama, sınıflandırma ve karşılaştırma işlemleri için farklı şemalar geliştirir. Nesnelere renk, uzunluk gibi farklı özelliklere bağlı kalarak sınıflandırır. Her ne kadar bu dönemde çocukların bilişsel yapıları bazı problemleri zihinsel olarak çözebilecek düzeye gelmiş olsa da bu dönemde bir problemin çözümü, somut nesnelere ilişkili olmasına bağlıdır. Piaget'in bilişsel gelişim dönemlerinden sonuncusu olan soyut işlemler dönemi 12 yaş sonrasında kapsamaktadır. Çocuk bu dönemde genelleme, tümdengelim, tümevarım gibi zihinsel işlemleri kolayca yapar. Çocukta soyut düşünme becerisi geliştiğinden soyut kavramları kullanarak değişik konular hakkında fikir yürütür (Erden ve Akman 2001: 64-68; Charles 2000: 2-21; Bacanlı 2000: 63-72). Bu bilgilerden hareketle çocuklarda yaratıcı düşünme becerisinin *işlem öncesi dönemde* ortaya çıkmaya başladığını söylemek yanlış olmaz.

Yaratıcı düşünme; öğrencinin sürekli olarak "*nedir, neden, nasıl, ne kadar, bu konu ile ilgili neler söylenebilir, eğer ..... ise ne olur?*" vb. soruların yanıtlarını düşünüp araştırmasını gerektirmektedir. Zihinsel açıdan güçlü olan öğrenci, düşünmeyi öğrenmiş ve düşünmeyi sınırlayan algısal, duygusal ve ifade engellerini aşmış olacağından; karşılaştığı problemlere karşı benzersiz, özgün yeni yaklaşımlar getirmeye, çözümler üretmeye hazırdır ve buna teşvik edilmelidir (Sünbül 2005b: 156).

HBDÖP'te (2009b: 17) öğrencilerde yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olarak, 1. Özgünlük ve yeni fikirler oluşturma, 2. İmgeleme, 3. Sıra dışı bağlantılar kurma, 4. Sezgi, duygu ve tutkulara açık olma ve 5. Risk alma, cesaret gösterme ve meydan okuma alt başlıklarına yer verilmiştir.

SBDÖP 1'de (2005: 46) ise yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili 1. Esnek ve orijinal olma, 2. İmgeleme, 3. Analiz, sentez, değerlendirme yapma ve 4. Sıra dışı bağlantılar kurma maddelerine yer verilmiştir.

2.10.3.3. Yaratıcı Düşünmenin Önündeki Engeller

Yaratıcı düşünmeyi sınırlayan bazı engeller bulunmaktadır. Bu engeller bazen bireyin kendisinden, bazen de çevresinden kaynaklanmaktadır. Yaratıcı düşünmenin önündeki engelleri Rawlinson (1995: 23) şöyle sıralamıştır:

- İnsanların kendi kendilerine koydukları engeller,
- Kalıplar ya da tek bir geçerli sonuç bulma zorunluluğu,
- Muhafazakârlık,
- Açıkça görülen şeyleri sorgulamama,
- Fazla hızlı değerlendirme,
- Aptal gözükmeye korkusu.

Akay (2006: 66) ise yaratıcı düşünmeyi engelleyen duygusal faktörleri şöyle sıralamıştır:

- Kendine güvensizlik,
- Hata yapma ve eleştirilme korkusu,
- Mükemmeli isteme ve uyumculuk,
- Engellerden korkma,
- Bilişsel çelişkilere direnç,
- Kimlik algısından doğan savunma mekanizmalarıdır.

2.10.3.4. Yaratıcı Kişilik Özellikleri

Lyman (1989)'a göre yaratıcı düşünebilen bireylerin bazı kişilik özellikleri vardır. Bu özellikler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır (Akt. Saban 2002: 120-121):

- Yaratıcı insanlar cesurdurlar, kendilerine güvenleri yüksektir ve risk almaktan çekinmezler,
- Yaratıcı kişiler yüksek enerjili bir yapıya sahiptirler,
- Yaratıcı kişiler isteklidirler ve idealisttirler,
- Yaratıcı kişiler meraklı, şakacı ve neşeli bir yapıya sahiptirler,
- Yaratıcı insanlar maceracı bir yapıya sahiptirler,
- Yaratıcı kişiler bağımsızdırlar ve kendi başlarına kalmayı severler.

İmrek (2003: 75) ise yaratıcı bir bireyde görülen özellikleri şöyle sıralamıştır:

- Sorunlara karşı duyarlılık,
- Dinamik ve kapasiteli bir hafıza,
- Hayal etme gücü (Farklı kaynakları bir araya getirerek yaratma gücü),
- Anlama ve düşünme hızı,
- Algısal engellemeden kaçınma (Şartlanmışlıkları bir kenara itebilme),
- Soru sorucu veya şüpheli tutum,
- Neden? sorusu ile sebepleri analiz etme,
- Değer yargılarını sorgulayabilme (Kalıplaşmış davranmama),
- Var olan bilgileri yenileri yaratma için kullanma (Deneyimi olumlu kullanma),
- Kim? yerine Nasıl? sorusunu sorarak çözüm arama,
- Özgünlük (Önyargısız olma, orijinal olma),
- Yorumlarda esneklik,
- Mücadele ve dayanma gücü,
- Soruna değişik açıdan bakabilme,
- Olumlu tutum, açık fikirlilik,
- Amaçlara yöneltici, özendirici tutumu.

2.10.3.5. Türkçe Dersinde Yaratıcı Düşünme Becerisi Kazandırma

Öğrencilere diğer derslerde olduğu gibi, Türkçe derslerinde de yaratıcı düşünme becerisini kazandırmak oldukça önemlidir. Yaratıcı düşünmenin öğrenciler açısından yararları, Yaratıcı Düşünme Dersi Öğretim Programında (2012b: 6-7) şöyle sıralanmıştır:

Yaratıcı Düşünme;

- Fırsatların farkına varma ve bunlardan yararlanma,
- Karşılaştıkları sorunlara yeni çözüm yolları bulma,
- Eğitimle merak duygularının harekete geçirilmesi sonucu çok yönlü düşünme,
- Özgün düşünme becerilerini kazanma,
- Farklı olayın farklı düzeylerde orijinallik gerektirdiğini ortaya koyma ve bütünleştirme,
- Araştırma ve deney yapma eğilimlerini artırma,

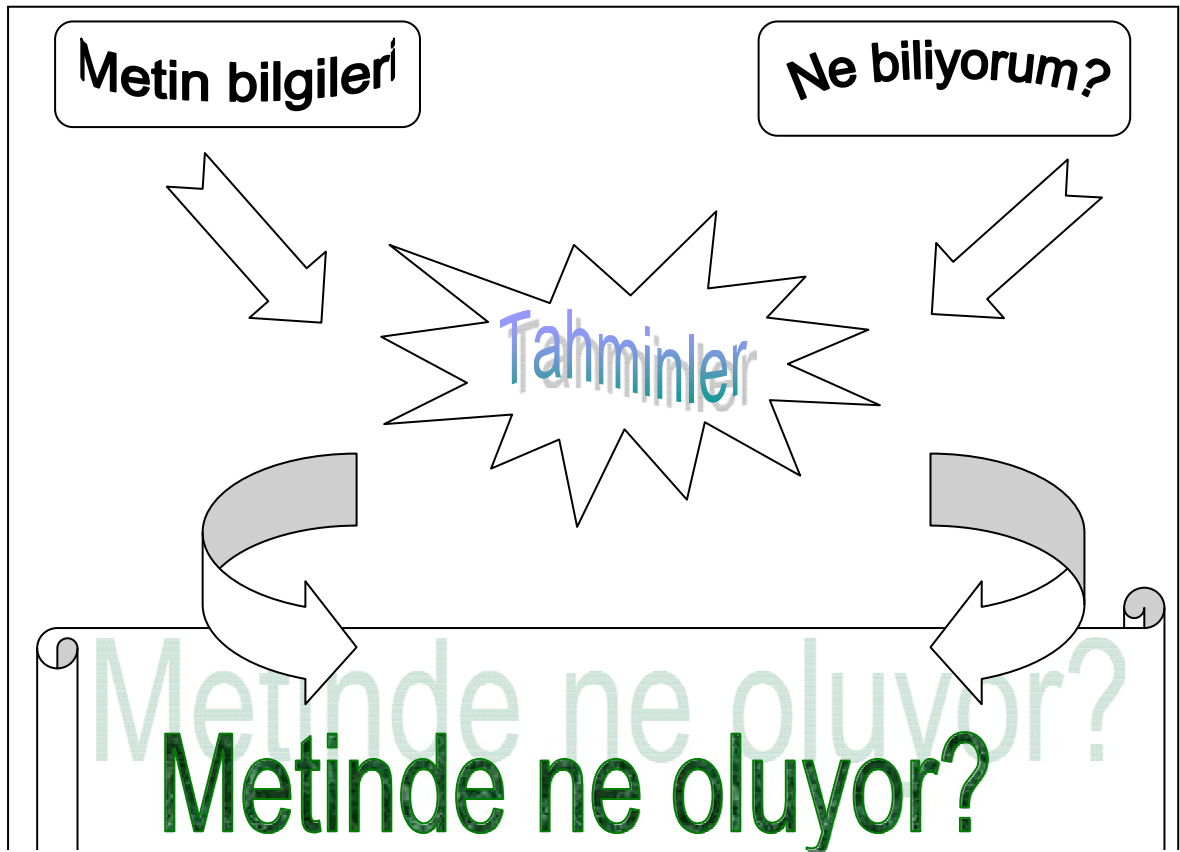
- Esnek düşünme becerilerini geliştirme,
- Duygu ve düşüncelerini farklı yollarla ifade edebilme,
- Orijinal, yeni yaşantıları denemeye cesaretle katılmaları becerilerini kazandırmak için gereklidir.

Bununla birlikte Yaratıcı Düşünme Dersi Öğretim Programında öğrencilerde yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek için gerekli ilkelere yer verilmiştir. Bunlar (MEB 2012b: 7):

- Ara ara öğrencilere düşüncelerini ifade etmeleri için fırsat vermek,
- Her düşünceye saygı göstermek,
- Eleştiriye yer vermemek,
- Tek doğru cevaba kilitlenmemek,
- Öğrencilerin yanlıştan korkmalarını önlemek,
- Sürekli mantıklı cevaplar beklentisi içinde olmamak,
- Öğrencilerde yaratıcılıklarının gelişebileceği inancını yerleştirmektir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan hikâye edici metinler ve öğrenci çalışma kitaplarında verilen kelimenin çağrışımlarını yazma, metnin devamını tahmin etme, metni tamamlama vb. etkinlikler aracılığıyla öğrencilere yaratıcı düşünme becerisini kazandırmak mümkündür. Metnin devamını tahmin etmeye yönelik aşağıdaki Tahmin Şeması (Akyol 2008: 294) örnek olarak verilebilir:

Şekil 2.1: Tahmin Şeması

2.10.4. İletişim Becerisi

Bireyler, yaşamları boyunca doğalarının bir gereği olarak diğer bireylerle iletişim halindedir. “Yeme-içme ne kadar önemli ise iletişim de o kadar önemlidir. İletişim insan ilişkilerinin her türünü içine alır. Bu bakımdan insanlar birbirleriyle iyi bir iletişim kurabildiği ölçüde gelişir, güçlenir ve başarılı olurlar” (Ulutaşdemir 2007: 37).

İletişim becerisi, TDÖP 1 ve TDÖP 2’de yer alan temel becerilerden biridir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında iletişimi oluşturan unsurlar, iletişimi engelleyen unsurlar, etkili iletişim ve eğitimin iletişim becerilerini geliştirmeye etkisi konuları hakkında bilgi verilmiştir.

2.10.4.1. İletişim Kavramı

İletişimin, literatürde çeşitli tanımları bulunmaktadır. Bu bağlamda iletişim; “enformasyon, düşünce, bilgi ve tutumların anlaşmayı gerçekleştirebilecek ortak bir dil aracılığıyla kişiler, gruplar ve toplumlar arasında aktarılmasını gerçekleştiren dinamik bir süreç” (Yumlu 1994: 11’den Akt. Fidan 2009: 21), “İnsanlar arasında duygu, düşünce ve bilgilerin her türlü yolla başkalarına bildirim” (Sara Kuzu 2003), “Bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci” (Ulutaşdemir 2007: 37), “Bir iletinin karşılıklı olarak paylaşılması süreci” (Çetinkaya 2011: 568), “İletilmek istenen materyalin, ilgili herkes tarafından tamamen anlaşılabilmesi amacıyla bilgi, kanaat ya da düşüncenin; yazı, konuşma ve görsel araçlarla veya bunların bir arada kullanımıyla iletilmesi, alınması veya değiştirilmesi” (Sillars 1997: 1’den Akt. Doğan 2009: 186) olarak tanımlanmıştır. Tanımlardan hareketle iletişimin duygu, düşünce, istek ve bilgi paylaşımını sağlayan bir bildirim olduğu ortaya çıkmaktadır.

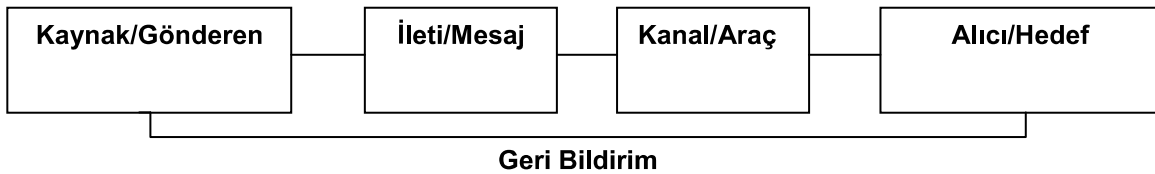
2.10.4.2. İletişimi Oluşturan Unsurlar

İletişim sürecinin; kaynak (gönderen), ileti (mesaj), kanal (araç) alıcı (hedef) ve geri bildirim olmak üzere beş temel ögesi bulunmaktadır. Kaynak, “bir konuşmada konuşmacıyı, bir kongrede/sempozyumda tebliğ sunucusunu, eserlerde yazarı, kitle iletişim sürecinde ise yayının ya da iletinin üretiminde katkıları olan kişi ya da grubu kapsayabilir” (Gökçe 2006: 27). Dolayısıyla kaynağın temel görevi iletişimi başlatmaktır.

İleti, “kaynaktan alıcıya gönderilen sözel, görsel ya da her ikisinin de bulunduğu bir üründür” (Çetinkaya 2011: 568). Kanal, “gönderen ile alıcı arasında iletinin gitmesini sağlayan araçtır” (Kılıçaslan 2011: 76). İletişim sırasında farklı kanallardan yararlanmak mümkündür. Sözelimi “kaynak birim duygularını, düşüncelerini hedef birime dil aracılığıyla iletiyorsa işitme kanalından; yüz ifadeleri, el kol hareketleri ile iletiyorsa görme kanalından söz edilebilir” (Kızılloluk 2001: 154). Alıcı, “iletişimi başlatan kaynak tarafından ulaşılmak istenen birey, grup, kurum ya da toplumdur” (Fidan 2009: 39). “Alıcının aldığı iletiyi yorumlayarak sözlü ya da sözsüz bir şekilde tepkide bulunması” (Çetinkaya 2011: 568) ise geri bildirim oluşturur. Böylece hem kaynaktan alıcıya hem de alıcıdan kaynağa doğru bir ileti akışı gerçekleşerek iletişim ortaya çıkar. İletişimin gerçek anlamda olabilmesi, alıcının kaynağa gönderdiği mesaja karşılık cevap niteliği taşıyan başka bir mesajla karşılık vermesi halinde gerçekleşir.

Şekil 2.2: İletişim Süreci Öğeleri

İletişim sürecini, unsurlarıyla birlikte aşağıdaki gibi görselleştirmek mümkündür:

2.10.4.3. İletişimi Engelleyen Unsurlar

Bireyler arasındaki iletişimde bazen ister bilinçli, ister bilinçsiz bir şekilde olsun, ortaya çıkan bazı engeller nedeniyle iletişim kesintiye uğramakta, bozulmakta ve yanlış yorumlanmaktadır. “İletişim engelleri, bir mesajın verilmesini ve alınmasını olumsuz yönde etkileyen engellerdir” (Tutar ve Yılmaz 2005: 71’den Akt. Yazıcı ve Gündüz 2010: 39). İlgili literatür incelendiğinde iletişim engellerinin uzman ve araştırmacılar tarafından farklı başlıklar altında sınıflandırıldığı görülmektedir. Bu sınıflandırmalardan bazıları şöyledir:

İletişim engellerini, Yazıcı ve Gündüz (2010: 40-50) statü farklılıkları, kişisel engeller, dil güçlükleri, dinleme yetersizliği, ifade açıklığının bulunmaması, geri beslemenin yetersizliği, empatik iletişimin kurulamaması, gürültü, dürüstlük ve güvenilirlik yetersizliği, aşırı bilgi yükleme, zaman baskısı ve uygun olmayan yer, iletişim ortamı, kesintiler, bilgi eksikliği, geçmiş deneyimler, seçici algılama önyargı ve varsayımlar, fiziksel mesafe; Çedikçi Elgünler ve Çedikçi Fener (2011: 35-38) mesaj, kanal ve araçlar, gürültü, dil, iletişim amacının belirlenmemesi, önyargılar, görüş farklılıkları, algılama farklılıkları, tutum ve davranışlar, sosyo-kültürel farklar, sahip olunan bilgi düzeyi, örgüt

büyüklüğü ve örgütün fiziksel yapısı, geri besleme yetkisizliği, aşırı bilgi yüklemesi, statü farklılıkları, yönetim tarzı, hiyerarşi, rol ilişkileri, zaman baskısı olarak ele almışlardır.

2.10.4.4. İletişim Türleri ve Etkili İletişim

İletişim; sözlü iletişim, yazılı iletişim ve sözsüz iletişim (Kılıçaslan 2011; Fidan 2009; Gökçe 2006) olmak üzere farklı türlerde gerçekleştirilebilmektedir.

“İnsanlar arasındaki karşılıklı konuşmanın her türü, örneğin yüz yüze görüşmeler, resmi ve gayri resmi toplantılar, hitaplar, sohbetler vb. genelde sözlü iletişim olarak nitelendirilir” (Gökçe 2006: 45). Bu bağlamda, insanın günlük hayatının büyük bir bölümünü sözlü iletişimle geçirdiğini söylemek mümkündür. Sözlü iletişimin dil ve dil ötesi olmak üzere iki farklı alt türü bulunmaktadır. Bu türlerden dille iletişimde bireyler duygu, düşünce, bilgi ve isteklerini dil aracılığıyla birbirlerine ileterek anlamlı hâle getirirler. Dil ötesi iletişim ise sesin niteliği ile ilgilidir. Bu nedenle bu tür iletişimde sesin hızı, şiddeti, ses tonu, vurgu gibi unsurlar önem kazanmaktadır. “Dille iletişimde kişilerin *ne söyledikleri*, dil ötesi iletişimde ise *nasıl söyledikleri* önemlidir (Dökmen 2003: 127’den Akt. Saraç 2006).

Yazılı iletişim; kaynak tarafından gönderilecek duygu, düşünce ve bilgilerin metin ya da bir belge üzerinde alıcıya gönderilmesiyle oluşan bir iletişim türüdür. “Yazılı iletişim, sözlü iletişime göre biraz gecikmeli olarak kurulur. Çünkü yazılı iletişimde iletinin alınması ve algılanması, yorumlanması ve bunun sonucunda tepki verilmesi yüz yüze iletişimde olduğu gibi şimdi ve burada değil, daha çok zamana yayılır” (Gökçe 2006: 51). Zaman alıcı bir iletişim türü olarak görülse de “uzaktan haberleşmede, bilgi ve deneyimleri zamanda biriktirmede sözlü iletişime göre da güvenilir bir yol olarak” (Fidan 2009: 83-84) kabul edilmektedir.

Sözsüz iletişim, “iletişimin el kol, yüz ve beden hareketlerinde, renklerle, dinlemeyle, kokularla, dokunmayla meydana getirdiği bir şeklidir” (Fidan 2009: 47). “Kişilerarası ilişkilerde, yüz-yüze, el ve kol hareketleri ile sembolik kasların dili bizlere pek çok şey anlatır. Sözsüz iletişimde beden isteklerini ya da hissettiklerini simgesel davranışlara dönüştürerek ifade etmektedir” (Kılıçaslan 2011: 44). Bu nedenle insanın günlük hayatında sözlü iletişimle birlikte en çok kullandığı iletişim türünün sözsüz iletişim olduğunu söylemek mümkündür.

Yukarıda açıklanan iletişim türlerinin arasında en etkili olanı yüz yüze gerçekleştirildiğinden sözlü iletişimdir. “Etkili iletişim için gerekli olan en önemli beceriler

etkili dinleme ve etkili tepki vermedir” (Cihangir 2004: 7). Bu bağlamda etkili iletişim kullanan birey (Cihangir 2004: 7):

- Önemser, anlamaya çalışır,
- Kabul eder, destekler,
- Saygı duyar,
- Yerinde ve uygun sorular sorar,
- Karşısındaki kişiye güvenir, düşüncelerine ve duygularına önem verir,
- Sorunun çözümü için birlikte hareket eder,
- Kişiye konuşması için fırsat verir,
- Sözsüz mesajlarıyla da saygı duyduğunu ve önemsedğini gösterir,
- Karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerine odaklanır,
- Temel amacı anlayabilmek ve beraber çözüm üretmektir.

2.10.4.5. Eğitimin İletişim Becerilerini Geliştirmeye Etkisi

İletişim becerisi; dinleme, okuma, konuşma ve yazmada kullanılan sözlü, yazılı ve beden dilini etkili bir şekilde ve bulunulan ortama uygun olarak kullanmayı kapsamaktadır. Bu beceriler sadece Türkçe dersi kapsamında değil, diğer derslerde de geliştirilmeye çalışılmaktadır. “Dil, en önemli sosyalleşme aracı olduğundan, ana dili eğitimi sürecinde elde edilecek kazanımlar çocuğun başarısında belirleyici rol oynar” (Karadağ 2012: 569). Bu bağlamda öğrencilerde iletişim becerisini geliştirmeye yönelik HBDÖP’te (2009b: 18), 1. Dinleme, 2. Duygularını ve düşüncelerini yazılı, sözlü veya beden diliyle ifade etme, 3. Geri bildirim alma-verme, 4. İletişim araçlarını kullanma, 5. Davranışsal incelikler sergileme, 6. Tartışma, 7. Bağlantı kurma, 8. Açık fikirli olma, 9. İkna etme, 10. Ortak bir amaç çevresinde toplanma alt başlıklarına yer verilmiştir.

SBDÖP 1 (MEB 2005a: 46) ve SBDÖP 2’de (MEB 2005b) ise iletişim becerisi ile ilgili 1. Dinleme, 2. Sözlü ya da yazılı olarak kendini ifade etme, 3. Tartışma, 4. Bağlantı kurma, 5. Farklı perspektiften bakma, 6. Açık fikirli olma, 7. Başkalarının düşünce ve duygularını anlama, 8. Farklılıklara saygı duyma, 9. Görüşlerini gerekçelendirme, 10. Ortak bir amaç çevresinde toplanma ve 11. Dönemin şartlarına uygun olarak geçmişteki insanların düşünce, amaç ve duygularını anlama (Tarihsel Empati) maddelerine yer verilmiştir.

Türkçe ders kitaplarında karşılıklı konuşmalara dayanan metinler ve öğrenci çalışma kitaplarında kendini ve başkalarını tanıtmaya, empati kurma, teşekkür etme, özür dileme, kutlama vb. günlük yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler aracılığıyla öğrencilere iletişim becerisini kazandırmak mümkündür.

2.10.5. Problem Çözme Becerisi

“Yirmi birinci yüzyıl bilgi toplumlarında, bireylerin ‘okuma, yazma, konuşma ve hesap yapma’ olarak adlandırılan temel becerilerin ötesinde, ‘yeni yeterlilikleri’ kazanmalarına gereksinim duyulmaktadır. Bu yeterliliklerin başında, bireylerin özel ve iş hayatlarında karşılaştıkları ‘problemleri tanımlama ve onlara mantıklı ve etkili çözümler üretme’ becerisi gelmektedir” (Saban 2002: 207).

Problem çözme becerisi, TDÖP 1 ve TDÖP 2’de yer alan temel becerilerden biridir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında problem ve problem çözme kavramları üzerinde durulmuş, problem çözme aşamaları ve Türkçe dersinde problem çözme becerisini kazandırma konuları hakkında açıklamalar yapılmıştır.

2.10.5.1. Problem ve Problem Çözme Kavramları

Problem, bireyin bir işi gerçekleştirmek üzere olduğu sırada işini yapmasını güçleştiren engel olarak tanımlanabilir. “Problem, bir soruyu cevaplamak, bir nesnenin yerini belirlemek, bir işi güvence altına almak, bir öğrenciyi öğretmek gibi şeyler olabilir” (Schunk 2009: 196). Problemler, “genellikle belirsizlik, doğruluk ve gerçekliğinden emin olunmayan durumlardan, güçlük içeren sorular ve ilişkilerden oluşur (Kalaycı 2001: 8).

Problem çözme; Matematik, Fizik, Kimya gibi sayısal alanlarda olduğu gibi Tarih, Mantık ve Sosyoloji gibi sayısal olmayan alanlarda da karşımıza çıkan problemlerin çözümünü kapsayan geniş bir alana sahiptir. “Problem çözme; herhangi bir problemi çözüme ulaştırmak için belli mantıksal ardılığı olan adımlarının bilinçli olarak izlendiği bilişsel-davranışsal bir süreç olarak tanımlanabilir” (Kalaycı 2001: 11). Başka bir ifadeyle; “Problem çözme, kişilerin otomatik bir çözümlerinin olmadığı bir hedefe ulaşma çabalarıdır” (Schunk 2009: 196).

Problem konusuyla ilgili literatür incelendiğinde problemlerin farklı araştırmacılar tarafından farklı başlıklar altında incelendiği görülmektedir. Bu bağlamda Thorndike problemleri; günlük problemler ve entelektüel problemler, Simon (1974), yapılandırılmış problemler ve yapılandırılmamış problemler, Gilhooly (1982), zorluk içeren problemler ve akıl yürütmeyi gerektiren problemler, Kneeland (2001), hallet problemleri ve kökten çöz problemleri olarak ele almışlardır (Kalaycı 2001: 10).

2.10.5.2. Problem Çözme Aşamaları

“Problem çözme davranışı bireyden bireye, problemden probleme değişiklik gösterse bile, problem çözme işleminde oldukça kesinleşmiş ortak olarak görünen bazı temel yönler bulunmaktadır (Dinçer 1995'ten Akt. Yıldız 2003: 27).

Kneeland (2001: 14-83)'a göre bir problemi altı aşamada çözmek mümkündür. Bu aşamalar şunlardır:

- *Problemin anlaşılması:* Problem çözmenin ilk aşamasıdır. Bu aşama; problemin tespit edilmesi ve problemle ilgili *ne kadar acil? ne kadar önemli? bu kimin sorumluluğunda?* gibi sorular sorulmasını gerektirir.

- *Gerekli bilgilerin toplanması:* Problemi oluşturan ya da problemin altında yatan ana gerçeklerin bulunmasını içeren aşamadır. Bu aşamada bilginin araştırılması, doğru soruların sorulması, konu ile ilgili kişilerle görüşülmesi, başka kaynakların araştırılması ve gerçeklerin ya da ana noktaların ortaya konulması çalışmaları yapılmalıdır.

- *Problemin köküne inme:* Problemin asıl sebebinin araştırıldığı aşamadır. Bu nedenle bu aşamada belirtilerin ve sebeplerin birbirinden ayrılması, ana sebebinin bulunması, diğer tekniklerin kullanılması ve sonuçların ve kısıtlamaların belirlenmesi çalışmaları yapılmalıdır.

- *Çözüm yollarını geliştirme:* Bu aşama, problem çözme sürecinin önem kazandığı aşamadır. Bu aşamada elde bulunan bütün çözümlerin kontrol edilmesi, soruların sorulması, genel hataların bulunması, stratejik olarak düşünülmesi, tek bir çözüm yolunun geliştirilmesi çalışmaları yapılmalıdır.

- *En iyi çözüm yolunun seçimi:* Problemin çözümü için seçenekler arasında en doğru olanına karar verme aşamasıdır. Bu seçenek belki mantıklı, bilimsel veya kuramsal olarak en iyi seçenek olmak zorunda değildir. Ancak en pratik ve en gerçekçi çözümü içeren seçenek olmalıdır. Bu aşamada etkin bir karara varılması, nasıl karar verileceğine karar verilmesi, mantıklı bir yol seçilmesi, içgüdülere güvenilmesi, çözüm seçilirken hatalardan kaçınılmasına dikkat edilmelidir.

- *Problemi çözme:* Problemin çözüme ulaştığı son aşamadır. Bu aşamada problemin çözümü için görsel plan oluşturulması, planın gerçekleştirilebilir hale getirilmesi, sonuçlardan ders alma çalışmaları yapılmalıdır.

2.10.5.3. Türkçe Dersinde Problem Çözme Becerisi Kazandırma

Türkçe ders kitaplarında yer alan hikâye edici metinler aracılığıyla öğrencilere problem çözme becerisinin tüm aşamalarını kazandırmak mümkündür. Buna örnek olarak aşağıdaki hikâye işleniş örneğini vermek mümkündür (Coşkun 2007: 258-259):

Top Tavşan

Top Tavşan bembeyaz, tostombul, sevimli bir tavşandı. Yürürken top gibi zıpladığı için herkes ona Top Tavşan derdi. Annesi ve babasıyla ormanın yanındaki küçük evde oturuyorlardı. Top Tavşan evinin yakınında oynardı. Çünkü annesi ona “Sakin ormana gitme! Orada çok ağaç var. Evin yolunu şaşırırsın, kaybolursun.” demişti.

Top Tavşan ormanı çok merak ediyordu. Bir gün dayanamadı, gizlice ormana gitti. Burada çok büyük ağaçlar vardı. Ağaç dallarında kuş yuvaları, yuvalarda yavru kuşlar vardı. “Cik! Cik! Cik!” diye ötüyorlardı.

Top Tavşan, yakından gelen bir sesle yerinden sıçradı: “Tak! Tak! Tak!”

Bu bir ağaçkakandı. Sivri gagasıyla yandaki ağacı gagalıyordu. Yavrusu da ağaç kovuğundan onu seyrediyordu.

O sırada yoldaki taşlardan biri yürümeye başladı. Ağır ağır Top Tavşan’ın önünden geçti. Evini sırtında taşıyan bu hayvanı siz de tanıdınız mı? Evet, bu bir kaplumbağaydı.

Artık akşam olmaya, hava kararmaya başlamıştı. Hava karardıkça Top Tavşan yolları göremez oldu. Şimdi eve nasıl dönecekti?

Sol tarafta bir yol gördü. Hemen o yana gitti. Ne yazık ki bu yol ormanın daha içlerine giden bir yoldu. Sağ tarafta bir yol gördü, o yana koştu. Fakat bu yol da evine gitmiyordu. Top Tavşan nereye gideceğini bilmiyordu.

Karşıdan gelen tilkiyi görünce hemen bir ağacın arkasına saklandı. Tilki, onu görmeden geçti. Yolun kenarındaki delikten içeri girdi. Bu kocaman delik tilkinin yuvasıydı.

Artık ormandaki bütün hayvanlar uyumuştur. Her yeri sessizlik kaplamıştı. Birden Top Tavşan’ın arkasından “Huu! Huu!” diye sesler gelmeye başladı.

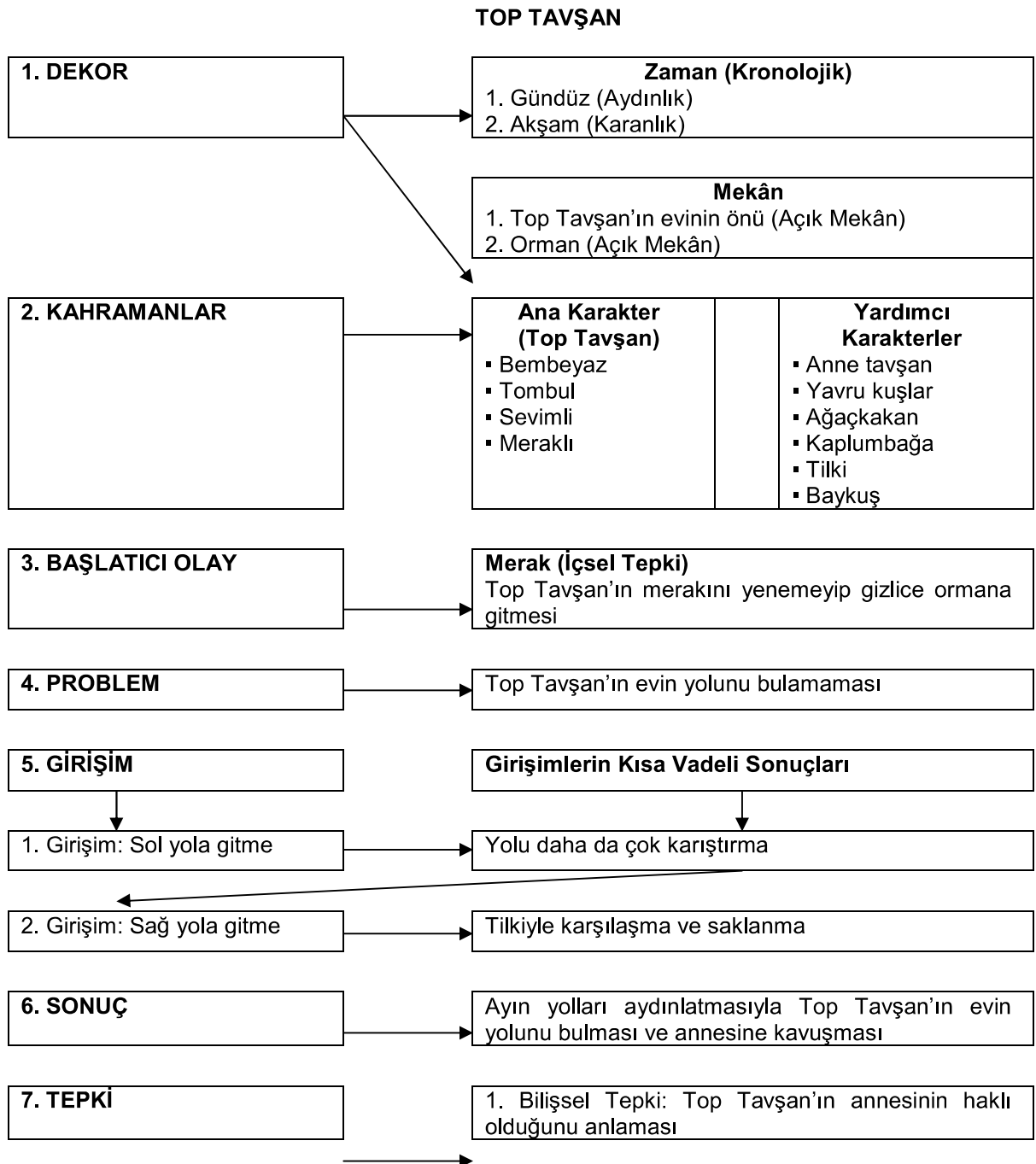
Kocaman bir baykuş, arkasındaki ağacın dalına tünemiş ötüyordu: “Huuu! Huuu! Fakat o ne? Birden her yer aydınlanmaya başladı. Ay gökyüzüne çıkmış, her tarafa ışıklar gönderiyordu.

Top Tavşan artık yolları görebiliyordu. Hemen evine koştu. Annesi onu merak içinde evin önünde karşıladı. Top Tavşan yaşadıklarını annesine anlattı. Annesi “İyi ki başına kötü bir olay gelmedi. Ay her gece çıkmaz. Her gece böyle aydınlık olmaz. Evden uzaklaşmamalısın. Uzaklaşmak zorunda kalırsan hava kararmadan eve dönmelisin.” dedi. Bir daha evden uzak yerlere gitmedi.

Serpil URAL

Cumhuriyet Dönemi Çocuk ve Gençlik Öyküleri Seçkisi

Şekil 2.3: Problem Çözme Aşamaları

	2. Duygusal Tepki: Anne tavşanın çocuğunun başına bir şey gelmediğine sevinmesi
--	---

HBDÖP'te (2009b: 18) öğrencilerde problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olarak, 1. Problemi fark etme, 2. Problemin kime ait olduğunu belirleme, 3. Problemi aydınlatmak için uygun sorular oluşturma, 4. Problemi tanımlama ve açıklama, 5. Probleme özgü bilgi kaynaklarını tanıma, 6. Probleme yönelik çözüm seçenekleri belirleme, 7. Her çözüm yolunun muhtemel sonuçlarını düşünme, 8. En uygun yolu seçme, 9. Problemin çözümünde yardıma gereksinim olup olmadığını belirleme ve 10. Uygun çözüm yolunu uygulama alt başlıklarına yer verilmiştir.

SBDÖP 1 (MEB 2005a: 48) ve SBDÖP 2'de (MEB 2005b) ise problem çözme becerisi ile ilgili 1. Problemi tanımlama ve sınırlandırma, 2. Problemin çözümüne yönelik hipotezler ortaya atma, 3. Veri ve kaynak araştırması yapma, 4. Hipotezleri test etme, 5. Probleme yönelik bir çözüme varma maddelerine yer verilmiştir.

2.10.6. Araştırma Becerisi

Günümüzde bilimsel eğitimin temel özellikleri sayılırken problemi tanımlama ve çözme, araştırma tekniklerini kullanabilme becerileri ve araştırmaya yönelik olumlu tutumlar öne çıkmaktadır. Çağdaş bir bireyin bu özelliklere sahip olabilmesi ancak eğitimle gerçekleşebilir. Bu nedenle okul öncesi eğitimden başlayarak her tür ve düzeydeki okullarda öğrencilere araştırma becerisini kazandırmaya yönelik etkinliklerin düzenlenmesi gerekmektedir (Büyüköztürk 1999: 258).

TDÖP 1 ve TDÖP 2'de yer alan temel becerilerden bir diğeri araştırma becerisidir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında araştırma kavramı ve araştırma becerisinin öğeleri üzerinde durulmuş, bilgiyi yapılandırma ve yazma hakkında bilgi verilmiştir.

2.10.6.1. Araştırma Kavramı

Araştırma kavramı ile ilgili çok değişik tanımlar yapılmıştır. Bunlardan bazılarında araştırma; "Temelde bir arama, öğrenme, bilinmeyeni bilinir yapma, karanlığa ışık tutma, kısaca bir aydınlanma sürecidir; mevcut durumdan özlenen duruma geçebilmek için gerekli kararları almada zorunlu olan verileri toplayıp değerlendirmedir" (Karasar 2005: 22), "Birbirini izleyen ve etkileyen adım ya da etkinliklerden oluşan sistematik bir süreçtir" (Büyüköztürk 2009: 1), "İnsan davranışını anlamaya ve bu konuda bilgi birikimini arttırmaya çalışan çok yönlü bir etkinliktir" (Büyüköztürk, Çokluk Bökeoğlu ve Köklü 2008:

3), “Herhangi bir durumu, çeşitli yönleri ile ve belirli kurallar içerisinde ortaya koyma çalışmalarıdır” (Yeşil 2010: 49) şeklinde tanımlanmıştır.

2.10.6.2. Araştırma Becerisinin Öğeleri

Araştırma-inceleme yoluyla öğretimin sağlıklı gerçekleşebilmesi, öğrencilerde araştırma becerilerinin gelişmiş olmasına bağlıdır. Ohrlich, Harder, Callahan ve Gibson (1998) ve Sunal ve Haas (2005)'a göre araştırma-inceleme süreci için gerekli beceriler aşağıda sıralanmıştır (Akt: Doğanay 2007: 296-297):

- *Gözlem yapma*: Bir nesnenin adını, özelliklerini ve ondaki değişimi belirleme; nesne ya da olayları birden fazla gözleme; insan, nesne ve olayların gözlemlenebilmesi için sorular hazırlama; gözlem sonuçlarını düzenli bir şekilde organize etme; çıkarım ve gözleme dayalı yargıları ayırt etme vb. becerileri kapsar.

- *Sınıflama*: Olay ve nesnelerin özelliklerini belirleme; nesnelere ve olayları belirlenen bir özelliğe göre sınıflandırma; aynı nesne ve olaylar için ölçütler belirleyerek farklı gruplar oluşturma; gözlem sonuçlarını kodlayarak tablolar halinde sunma; oluşturulan gruplara değişik adlar verme vb. becerileri kapsar.

- *İletişim*: Olay ve nesnelere, başkalarının da anlayabileceği şekilde tanımlama; gözlemler elde edilen verileri resim, tablo, grafik, harita gibi görsellerle destekleyerek sunma vb. becerileri kapsar.

- *Çıkarım yapma*: Gözlem sonuçlarından hareketle açıklamalar yapma ve önermeler oluşturma; bir çıkarımı destekleyen gözlemleri örnek gösterme; aynı gözlemler için farklı çıkarımlar yapma; çıkarımları test etme ve bunun için uygun durumları belirleme becerilerini kapsar.

- *Yordama*: Gözlem sonuçlarından hareketle gelecekle ilgili tahminde bulunma; gözlem sonuçlarının tam olarak açıklayamadığı sonuçlar hakkında akıl yürütme; yordamaları sınamak için farklı yöntemler bulma vb. becerileri kapsar.

- *Ölçme*: Nesnelerin uzunluk, alan, hacim, ağırlık, ısı, hız gibi özelliklerini belirleme; bu özellikleri ölçmek için uygun araçları seçme; ölçüğün doğruluk ve hassaslık özelliklerini belirleme becerilerini kapsar.

- *Yer-zaman ilişkisini kullanma*: Yön ve hareketi belirleme; bir durumdaki değişime neden olan kuralları öğrenme vb. becerileri kapsar.

- *İşlevsel tanımlar yapma:* İşlevsel olan ve olmayan tanımları birbirinden ayırt etme; yeni problemler için işlevsel tanımlar yapma becerilerini kapsar.

- *Denence kurma:* Denencenin gözlem, çıkarım ve yordamadan ayrılan yönlerini belirleme; değişkenler arasındaki ilişkilere dayalı deneceler kurma ve bunları sınaama; denenceyi destekleyen ve desteklemeyen gözlemleri birbirinden ayırma vb. becerileri kapsar.

- *Verileri yorumlama:* Verileri ve onlardan hareketle yapılan çıkarımları belirleme; verileri tablo ve grafiklerle sunma; verilerden çıkarımlar yapma; verileri denencelerle ilişkilendirme; deneysel sonuçlarla destekleyen genellemeler oluşturma becerilerini kapsar.

- *Değişkenleri kontrol etme:* Bağımlı ve bağımsız değişkenleri belirleme; manipüle edilecek ve kontrol edilecek değişkenleri belirleme; kontrol edilen değişkenlerin etkisini sabit tutarak etkisi araştırılacak değişkeni manipüle ederek deneyler yapma.

- *Deney yapma:* Problemi seçme ve sınırlama; denenceler kurma; deneysel işlemleri yapma ve sonuçlarını rapor etme becerilerini kapsar.

2.10.6.3. Ulaşılan Bilgiyi Kullanılabilir Biçimde Yapılandırma ve Yazma

Bir araştırmacının; araştırmasını tamamladıktan sonra yapması gereken en önemli iş, araştırmada elde edilen verilerin belirli bir plana göre düzenleyerek sunuma hazır hâle getirmesidir. Bu bağlamda bir araştırma raporunun yazımında genellikle şu sıra izlenir (Punch 2005; Yıldırım ve Şimşek 2008; Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel 2008; Genç 2010):

- *Sorunun açıklanması:* Üzerinde durulması gereken ve çözümlenmek istenen sorun araştırmacının problemi. Araştırmalarda genellikle bir problem vardır ancak bazı araştırmalarda birden fazla araştırma problemi de olabilir (Genç 2010: 80).

- *Kavramsal çerçeve:* Araştırma probleminin kuramsal çerçevesini oluşturmak araştırmacının kendi içinde tutarlı olması bakımından önemlidir. Kuramsal çerçeve araştırmacıya; araştırma problemiyle ilgili boyutların tanımlanmasında, bunların birbirleriyle olan ilişkilerinin saptanmasında, bilgi toplama araçlarının boyutlarının belirlenmesinde vb. yardımcı olur (Yıldırım ve Şimşek 2008: 86).

- *Araştırma soruları:* Araştırmaya konu olan problemin soru olarak ifade edilmiş şeklidir. Araştırmacının diğer tüm aşamalarını derinden etkiler ve araştırma yapılmasına temel oluşturur (Yıldırım ve Şimşek 2008: 86).

- *Yöntem:* Araştırmanın nasıl yürütüleceğine ilişkin bilgileri içerir. Katılımcılar, çalışma grubu, araçlar, uygulama aşamaları vb. hakkında bilgi verilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel 2008: 284).

- *Verilerin çözümlenmesi:* Toplanan verilerin analizine ilişkin istatistik sonuçlar özetlenir. Raporun sonuç kısmını destekleyecek şekilde gereksiz ayrıntılara girmeden hazırlanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel 2008: 284).

- *Tartışma:* Araştırmada elde edilen verilerin ilgili araştırmalarla benzerlik ve farklılıklarına dayalı yorumları içerir (Genç 2010: 94).

- *Sonuç:* Araştırmacının, durumu özetledikten sonra problem çözümüne ilişkin son değerlendirmeyi içerir. Yapılan çalışmada elde edilen verilerden hareketle problem çözümüne sağlanan katkının, alınacak önlemler için oluşturulduğu kabul edilen dayanakların ifade edilmesidir (Karasar 2005: 253).

- *Öneriler:* Araştırma sonucuna bağlı olarak problemin çözümünü sağlamak ya da problemi kolaylaştırmak amacıyla öngörülen değişiklikleri ve izlenmesi gereken yaklaşımları içerir (Karasar 2005: 254).

- *Kaynaklar:* Araştırmada yararlanılan kaynakların belirli kriterlere göre sıralı olarak yer aldığı bölümdür.

- *Ekler:* Araştırma için alınan izin mektupları, ölçme formları, soru formları, pilot çalışma örnekleri vb. içerir (Punch 2005: 258).

HBDÖP'te (2009b: 17-18) öğrencilerde araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olarak, 1. Soru sorma, 2. Gözlem yapma, 3. Tahmin etme, 4. Veri toplama, 5. Verileri kaydetme, 6. Verileri düzenleme, 7. Verileri açıklama ve 8. Araştırma sonuçlarını sunma alt başlıklarına yer verilmiştir.

SBDÖP 1 (MEB 2005a: 47) ve SBDÖP 2'de (MEB 2005b) ise araştırma becerisi ile ilgili 1. Ana fikri çıkarmak için okuma, 2. Ana fikri bulmak için bölüm ve konu başlıklarını kullanma, 3. Çalışılan konu ile ilgili paragrafları seçme, 4. Okuduğunu yorumlama, 5. İlgili terim ve kelimenin anlamını bulmak için sözlük, kelime listesi oluşturma, 6. Kelime anlamına ulaşmak için uygun kaynakları kullanma, 7. Artan sosyal bilimler kavramlarını tanıma ve anlama, 8. Olgu ve fikirleri ayırma, propagandayı tanıma, 9. Yazarın yargısını tanıma, 10. Metni anlamaya yardımcı olan resimlerdeki ipuçlarını ve açıklamaları kullanma, 11. Değişik amaçlar için okuma (eleştirel, analitik, soru cevaplamak için, fikir oluşturmak için), 12. Değişik şekillerde basılmış materyalleri okuma (kitap, gazete, dergi), 13. Anlamı zenginleştirmek için edebi metinleri inceleme (tarihi roman, hikâye...),

14. Kütüphane kullanma (bilgisayarda katalog tarama, kitap fiş katalogu kullanma), 15. Özel referans kaynaklarına ulaşma (almanak, ansiklopedi, sözlük, il yıllıkları, mikrofişler, dergiler), 16. Basılı ve görsel kaynaklardaki bilgilere ulaşma (gazete, dergi, televizyon, radyo, video kaset...), 17. Kitabın farklı bölümlerini kullanma (dizin, içindekiler...), 18. Anahtar sözcükleri, ciltlerdeki rakam ve harfleri, indeksi ve referansları kullanma, 19. Bilgi kaynaklarını değerlendirme (basılı, görsel, elektronik), 20. Uygun bilgi kaynağı kullanma, 21. Kaynak olarak toplumu kullanma ve bireylerle görüşmeler yapma (sözlü tarih çalışmaları), 22. Bilgiyi kullanılabilir biçimlerde planlama ve yazma (Konunun ana fikrini çıkarma, özet hazırlama, not alma, bilgiyi kaydetme, dipnot, italik kullanma, bilgi için dinleme, yönergeyi kullanma, rapor yazma), 23. Yararlandığı kaynakları “Kaynakça”da titizlikle gösterme maddelerine yer verilmiştir.

Araştırma becerisinin öğrenci çalışma kitaplarında daha çok anlamı bilinmeyen kelimelerin sözlükten araştırılması, temaya hazırlık çalışmalarında verilen bir konunun araştırılması vb. etkinlikler aracılığıyla geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

2.10.7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi

Bireylerin daha çağdaş, daha rahat bir ortamda yaşama isteği teknolojideki hızlı gelişmeyi de harekete geçirmiştir. “Bugün bilgisayarlar, uydu antenleri, çağrı cihazları, I-Pot, cep telefonları gibi araçlar teknolojik gelişimin geldiği son noktalar olmuştur” (Özel 2008: 217). Günümüze kadar gelişerek gelen teknoloji, ağırlıklı olarak eğitim amaçlı olmamasına karşın, günümüzde bu anlayış yavaş yavaş değişim göstermeye başlamıştır” (Özel 2008: 217). Çünkü “teknolojik olanaklardan yararlanmayan eğitim, artık, günün toplumsal ve bireysel beklenti ve gereksinimlerine yanıt verememektedir” (Karasar 2004: 117).

Öğretim programları gözden geçirildiğinde, öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi ve becerilerin nicelik ve nitelik olarak sürekli arttırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda “eğitimi daha etkili kılma, yani bilgi teknolojilerinden yararlanmanın birincil önem taşıdığı kabul edilmektedir” (Özel 2008: 221). Bilgi teknolojileri “bilginin toplanması, işlenmesi, saklanması ve gerektiğinde herhangi bir yere iletilmesini ya da herhangi bir yerden bu bilgiye erişilmesini sağlayan teknolojiler” (Elibol 2005: 157) olarak tanımlanmaktadır.

Bilgi teknolojileri; bilgi araştırmaya, bilgi oluşturmaya ve bilişsel süreçleri geliştirmeye yönelik önemli bir işleve sahiptir. Bilgi teknolojilerinden bilgisayarın, eğitim alanındaki katkıları (Keser 1988'den Akt. Kurfalı 2007: 49) aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Öğrenmeye etkin katılım sağlar. Böylece öğrenci pasif konumdan aktif konuma geçerek bilgileri daha kalıcı öğrenme imkânına sahip olur.

- Etkileşimli bir araçtır. Öğrenci bilgisayar karşısında denetim yetkisini kullanmayı öğrenir.

- Büyük bir esnekliğe sahiptir, etkin bir pekiştirmecidir ve sabrı sonsuzdur.

- İstenildiği kadar tekrar etme olanağı sağlar.

- Hızlı öğrenmeyi sağladığından öğrenci zamanının geri kalan kısmını başka uğraşları için kullanabilir.

- Yazı tahtası ve ders kitabı kadar geneldir. Yazı, çizim, grafik, sayı, renk, ses vb. çeşitli bildirim simgeleri durgun ya da hareketli olarak kullanılabilir ve çeşitli kaynaklardan yararlanılabilir.

- Uygun biçimde hazırlanmış her türlü programı kullanabilir.

- Ders yazılımlarında çok çeşitli sürprizlere yer verilerek eğitim zevkli ve ilginç hale getirilebilir.

- Öğrenmeyi bireyselleştirmektedir. Ancak aynı zamanda grup öğretiminde de kullanılabilir.

- Programlı eğitim ilkelerinin dayandığı ilkelerin uygulanmasına hizmet eder.

- Eğitimde yönetim, araştırma, ölçme-değerlendirme ve öğretim hizmetlerinde kullanılabilir.

- Öğrencinin verdiği soruları kaydeden ve istenildiği an sonuçları bildirebilen eşsiz bir sınav aracıdır.

SBDÖP 1 (MEB 2005a: 48) ve SBDÖP 2'de (MEB 2005b) öğrencilerde bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olarak, 1. Yönergeyi kullanarak bilgisayarı işletme, 2. Farklı kaynaklardan toplanmış bilgiyi kaydetme, biçimlendirme, tekrar kullanma, 3. Biçimlendirdiği bilgiyi sunma, 4. Metin, grafik, renk, ses efektleri kullanarak çoklu ortamda rapor hazırlama, 5. Telefonu ve televizyonu kullanarak bilgiye ulaşma, 6. Günlük hayatta ulaşabildiği teknolojik ürünleri amacına uygun olarak kullanma alt başlıklarına yer verilmiştir. HBDÖP'te (2009b: 18-19) ise bu alt başlıklara ek olarak 1. Bilgiyi bulma, 2. Bilgiyi kullanılabilir biçimde planlama, 3. Kütüphaneden ve yazılı kaynaklardan yararlanma, 4. Toplumdaki bilgi kaynaklarını kullanma, 5. Toplumdaki bireylerle görüşmeler yapma, 6. Yerel gazeteleri kullanma, 7. Bilgiye ulaşabilmek için gerekli her türlü kaynağı, araç ve gereci kullanma alt başlıkları da yer almaktadır.

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarında özellikle de teknolojik gelişmeleri işleyen metinler aracılığıyla geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

2.10.8. Girişimcilik Becerisi

İnsanların sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçmesiyle birlikte önemi artan girişimcilik, orta çağdan günümüze kadar pek çok teorisyen tarafından tanımlanmıştır. Ancak buna karşın günümüzde girişimcilikle ilgili gerek uygulamada olsun gerekse teorik anlamda olsun, farklı meslek dallarına mensup kişiler tarafından farklı düşünceler öne sürülmektedir. Buna göre “Bir *ekonomist* açısından girişimci; kaynakları, işgücünü, makine teçhizatı ve diğer varlıkları bir araya getiren ve önceki değerlerinden daha fazla bir değer yaratmalarını sağlayan bir kişiyi ifade ederken bir *psikolog* için girişimci; bir şey elde etmek veya bir şeye ulaşmak, denemeler yapmak, başarmak ve diğerlerinin elindeki otoriteyi almak ihtiyacında olan ve bu tür güdülerle güdülenen insanlar anlamına gelir. Bir *işadamı* için girişimci ise bir tehdit unsuru ve saldırgan bir rakip anlamına gelebileceği gibi bir müşteri, bir müttefik veya diğerlerinin refahı ve mutluluğu için çalışan bir kişi olarak da ifade edilebilir” (Arıkan 2002: 28).

Genel anlamda girişimci; ekonomik mal ve/veya hizmet üretmek ve/veya pazarlamak için üretim faktörlerini ele geçirip düzenli bir biçimde bir araya getiren, kâr amacı güden ve girişimlerinin sonucu doğabilecek tüm risklere katlanan kişidir (Arıkan 2002; Güney 2008; Marangoz 2012). “Girişimciler fırsatları kullanan ve yenilik yapanlardır, o yüzden de girişimciler sadece yeni şirket kuranlar olmak zorunda değildirler. Girişimciler, imkânları teşhis eder, gereken kaynakları bir araya getirir, pratik bir eylem planı uygular ve sonuçlarını belirli bir zamanda ve esnek bir biçimde elde eder” (Gözek ve Akbay 2012: 46).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere girişimcinin, sıradan bir insana göre farklı özellik ve becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu beceriler aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 2.6: *Girişimci İnsanların Sahip Olması Gereken Özellikler*

TEKNİK BECERİLER	
1.	Yazma
2.	Sözlü iletişim
3.	Çevreyi izleme
4.	Teknik yönetim
5.	Teknoloji
6.	Dinleme
7.	Organize etme becerisi
8.	Şebeke oluşturma becerisi
9.	Yönetimsel tarzlar
10.	Antrenör türü liderlik
11.	Ekip oyuncusu olma
YÖNETİM BECERİLERİ	
1.	Planlama ve amaç oluşturma
2.	Karar verme
3.	İnsan ilişkileri
4.	Pazarlama
5.	Finansman
6.	Muhasebe
7.	Yönetim
8.	Kontrol
9.	Müzakere
10.	Büyüme yönetmek
KİŞİSEL GİRİŞİMSSEL BECERİLER	
1.	İçsel kontrol/disiplinli olmak
2.	Risk almak
3.	Yenilikçi olmak
4.	Değişime dönük olmak
5.	Sabırlı olmak

6.	Vizyon sahibi bir lider olmak
7.	Değişimi yönetme yeteneği

(Kaynak: Hisrich ve Peters 1998: 21; Güney 2008: 60-61)

“Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, toplumların yapısını değiştirirken bunun bir parçası olan girişimcinin ve girişimciliğin ekonomik değerini ve toplumdaki önemini de arttırmıştır. Bunun bir yansıması olarak bireye ve bireysel yeteneğe dayalı girişimcilik ön plana çıkmış ve insanın entelektüel üretkenlik kabiliyeti önem kazanmıştır” (Patır ve Karahan 2010: 28). Bu nedenle öğrencilerde girişimcilik becerisini kazandırmak ve geliştirmek önem arz etmektedir. Bu bağlamda TDÖP 2’de (2009a: 139) girişimcilik becerisi ile ilgili; iş yerlerini ve belli hizmetleri simgeleyen sembollerin anlamını bilme, haritadaki sembollerin anlamını bilme, reklamın yaşamımızdaki önemini kavrama, bir iletişim aracı olarak gazetelerin önemi kavrama, meslekleri tanıma kazanımları yer almaktadır.

HBDÖP’te (2009b: 19) öğrencilerde girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olarak 1. Grubun henüz fark edilmeyen ortak ihtiyaçlarına duyarlı olma, 2. Risk alma, 3. Yeni fikirlere, bilgi ve becerilere açık olma, 4. Kendini olası eleştirilere ve başarısızlıklara açık tutma, 5. Kaybetmeyi göze alarak yenilikleri deneme cesareti gösterme ve bundan zevk alma alt başlıklarına değinilmiştir.

SBDÖP 1 (MEB 2005a: 48) ve SBDÖP 2’de (MEB 2005b) ise girişimcilik becerisi ile ilgili 1. Meslekleri ve çevresindeki iş yerlerini tanıma, 2. Çevresindeki tanınmış ve başarılı girişimcileri tanıma, 3. Kişilerin ekonomi içinde, çalışan ve tüketici olarak oynadıkları rolleri keşfetme, 4. Eğitimin kendi gelecekleri üzerindeki önemli rolünü anlama, 5. Ekonominin temel kavramlarını edinme, 6. Girişimciliğin karşı karşıya olduğu zorlukları anlama ve 7. Yenilikçi fikirler sunma ve ürünler tasarlayabilme maddelerine yer verilmiştir.

Türkçe ders kitapları ve öğrenci çalışma kitapları göz önünde bulundurulduğunda öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırmaya yönelik başarılı girişimcilerin hayatını işleyen metinlere yer verildiği, öğrencinin girişimci olmasını gerektirecek grup çalışmalarının yer aldığı görülmektedir.

2.10.9. Karar Verme Becerisi

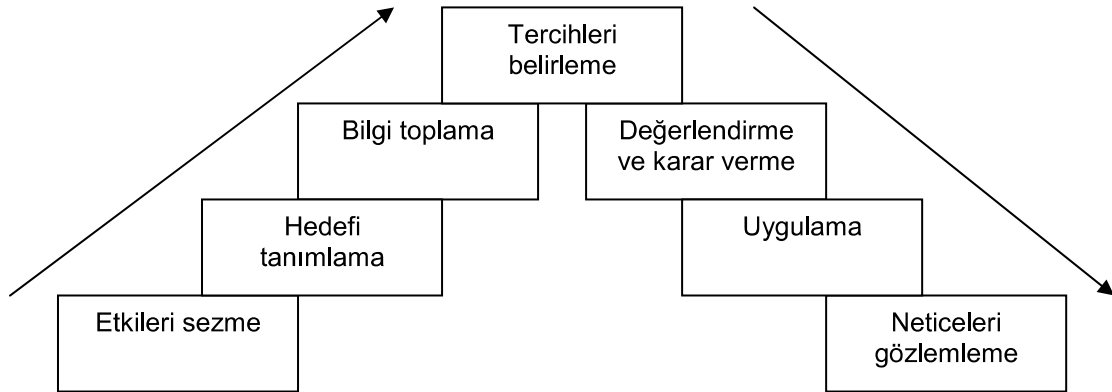
Karar verme, karşılaşılan bir problemin çözümü için var olan seçenekler arasından duruma en uygun olan seçeneği belirlemektir. İnsanlar yaşamları boyunca farklı zaman

ve nedenlerle karar vermek durumunda kalırlar. “Bu kararların sonucu bazen yaşamın gidişatını da önemli ölçüde etkileyen, geri dönüşü olmayan kararlardır” (Özatalay 2007: 102).

Folino (1999: 7-8) kararlarımızı günlük kararlar, daha önemli kararlar ve kritik önemi olan kararlar olmak üzere üç başlık altında incelemektedir. Bunlardan günlük kararlarımız; hangi gömleği giyeceğimiz, işe nasıl gideceğimiz, öğlen yemeğimizi nerede yiyeceğimiz gibi basit kararlardan oluşmaktadır. Daha önemli kararlarımız; hangi arabayı satın alacağımız, A adayını mı yoksa B adayını mı çalıştıracacağımız gibi günlük kararlara oranla biraz daha önemli olan kararlardır. Kritik önemi olan kararlar ise yaşamımızı derinden etkilemekte ve hangi mesleğe sahip olacağımız, iş yerimizi yeni bir yere taşıyıp taşımayacağımız, para kaynaklarımızı nereden temin edeceğimiz gibi kararlardan oluşmaktadır.

Hangi karar türü olursa olsun, etkili karar vermenin bazı aşamaları bulunmaktadır. Adair (2005: 11) karar verme sürecini yedi aşamalı bir modelle açıklamaktadır.

Şekil 2.4: Adair'in Karar Verme Modeli

Adair'in Karar Verme Modeli (2005: 11)

Bu modelde *etkileri sezme*; mevcut olan bir problemin henüz türü belli olmadan, problem belirtilerinin farkında olma aşamasını ifade etmektedir. *Hedefi tanımlama*; bir karara ihtiyaç duyulduğunda amacı belirleme aşamasını, *bilgi toplama* ise; verileri toplama, sınıflandırma, hakkında karar verilecek konuyla ilgili gerçekleri gözden geçirme ve muhtemel sebepleri belirleme, zamanla ilgili sınırları belirleme aşamasını temsil etmektedir. *Tercihleri belirleme* aşaması; karar verme yöntemlerinin belirlendiği;

değerlendirme ve karar verme aşaması ise konuyla ilgili artı ve eksilerin belirlendiği, sonuçların gözden geçirildiği aşamadır. *Uygulama* aşaması; kararı gerçekleştirmek üzere harekete geçildiği aşamayı temsil etmektedir. Sonuncu aşamayı ise *neticeleri gözlemlene* aşaması oluşturmaktadır.

Yaralıoğlu (2010: 3-5) ise karar verme aşamalarını:

1. Sorunun tanımlanması
2. Soruna ilişkin bilgi toplanması
3. Bilgilerin sınıflanması, çözümlenmesi ve yorumu
4. Seçeneklerin ortaya konması
5. En uygun seçeneğin belirlenmesi
6. Seçeneği karar haline getirmek ve uygulamak
7. Değerlendirme olarak belirlemiştir.

Karar verme becerisi insanda yaradılıştan itibaren görülen, eğitim yoluyla düşünme yöntem ve teknikleri aracılığıyla geliştirilebilen bir beceridir (Adair 2005: 29). Bu bağlamda *Türkçe Dersi Öğretim Programında karar verme becerisine yer verilmiş ancak bu beceriyle ilgili programda herhangi bir açıklama yer almamıştır*. Bununla birlikte HBDÖP'te (2009b: 19) öğrencilerde karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olarak 1. Hangi konuda karar vereceğini belirleme, 2. Karar alternatifleri üretme, 3. Verilebilecek kararların sonuçlarını düşünme, 4. Değerleri betimleme, 5. En uygun kararı verme, 6. Kararı uygulama, 7. Verdiği kararın ve sonuçlarının sorumluluğunu üstlenme alt başlıklarına değinilmiştir.

SBDÖP 1 (MEB 2005a: 48) ve SBDÖP 2'de (MEB 2005b) ise karar verme becerisi ile ilgili 1. Sorunun farkına varma, 2. Sorunu tespit edebilme ve tanıma, 3. Sorunun çözümü için hipotez ileri sürme, 4. Sorunun çözümü için veri toplama, düzenleme ve değerlendirme, 5. Hipotezi test etme, 6. Çözüm yollarını öğrenme, 7. Çözüm yollarından uygun olanına karar verip uygulamaya koyma ve 8. Çözümü değerlendirme maddelerine yer verilmiştir.

Türkçe ders kitapları ve öğrenci çalışma kitapları göz önünde bulundurulduğunda öğrencilere karar verme becerisini kazandırmaya yönelik karar verme konusunu işleyen metinlere yer verildiği, öğrencinin karar vermesine yönelik etkinliklere yer verildiği görülmektedir.

2.10.10. Metinler Arası Okuma Becerisi

“Metinler arasılık, bir metnin başka metinlerle olan paylaşımıdır” (Coşkun Ögeyik 2008: 21). Metinler arası okumanın üst düzey bilişsel becerileri geliştirdiği kabul edilmektedir. Çünkü metinler arası okuma ile birey metinde ele alınan konuyla ilgili olarak başka metinleri, yaptığı araştırmaları, hayatındaki benzer olay ve durumları eğitim ortamına taşıma imkânına sahip olmaktadır (Ünal 2007). Davranışçı yaklaşıma göre hazırlanan öğretim programlarına göre anlam kurma, daha çok metnin kendisiyle sınırlı kalmış, metinler arası anlam kurmaya ilişkin fazla imkân tanımamıştır. Ülkemizde yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan öğretim programlarıyla birlikte metinler arası okuma da uygulanmaya başlamıştır. (Özatalay 2007: 105).

2.10.10.1. Metin Kavramı ve Anlam İlişkisi

“Metin, belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür” (Günay 2007: 44). “Metin kelimesi bir kitabın içindeki kısımları, başlı başına tek bir konuyu, makaleyi veya birkaç paragraftan oluşan ve bir ana fikre sahip olan yazıları anlatmak için kullanılmaktadır” (Akyol 2008: 211).

Metinlerden; metin içi anlam kurma, metin dışı anlam kurma ve metinler arası anlam kurma olmak üzere üç farklı şekilde anlam kurmak mümkündür.

Metin içi anlam kurmada aranan anlam metnin içindedir ve aranan anlam bir cümlede ya da bir paragrafta yer almış olabilir. Metin içi anlam kurmada “tanıma ve hatırlama gibi basit düzeydeki bilişsel süreçler kullanılır” (Akyol 2008: 211).

Metin dışı anlam kurmada metnin yanında başka bir metnin üretilmesi söz konusudur. Metin dışı anlam kurmada birey analiz, sentez ve değerlendirme gibi daha üst düzeyli bilişsel süreçleri kullanmaktadır. Metin dışı anlam kurma içten dışı anlam kurma ve dıştan içe anlam kurma olmak üzere iki farklı şekilde gerçekleştirilebilir. “İçten dışı anlam kurmada metindeki bir kavram, düşünce, resim vb. okuyucuyu ön yaşantıları ile ilişki kurmaya yöneltebilir. Okuyucu kısa bir süre için karşılaştığı kavram ve düşüncelerin etkisiyle önündeki metinden ayrılır ve metnin yanında bir metin oluşturur, sonra tekrar orijinal metne döner” (Akyol 2008: 212). “Dıştan içe anlam kurmada ise okuyucu, önündeki metinde çözemediği bir kavramı, kelimeyi vb. dışardan yardım alarak çözüp metni yorumlamaya devam eder” (Akyol 2008: 212).

Metinler arası anlam kurmada ise, önceki metinlerden hareketle yeni bir metnin türetilmesi söz konusudur. “Her metin, geniş bir bağlam göz önünde tutularak yazılır, yine

her metin, kendisinden önce yazılmış ve biçem, izlek ya da bir başka açıdan az ya da çok etkilenmiş olup bu metinlerle doğrudan ya da dolaylı bir etkileşim içindedir” (Günay 2007: 211). Bu tür anlam kurmada birey üst düzey bilişsel süreçleri kullanmak zorundadır.

Scholes (1985) okuma ile metinler arası anlam kurmada üç önemli kavram olan okuma, yorumlama ve kritik yapma kavramları üzerinde durmaktadır. Scholes (1985)'a göre okumada metin içerisinde metin, yorumlamada metin üzerine metin ve kritik etmede metne karşı metin üretilmektedir (Akt. Akyol 2008: 214).

Türkçe ders kitapları ve öğrenci çalışma kitapları göz önünde bulundurulduğunda öğrencilere metinler arası okuma becerisini kazandırmaya yönelik etkinliklerin metinde işlenen konu, ana düşünce, olay, yer, zaman ve kişi bakımından daha önce okunan metinlerle ilişki kurulmasına yönelik olduğu görülmektedir.

2.10.11. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi

Değerler, insanların davranışlarını belirleme ve yönlendirmede yararlandıkları; kendilerini değerlendirme başta olmak üzere başka insanları, olay ve olguları değerlendirmede kullandıkları ölçütlerdir. “Değerler; bireyin düşünce, tutum, davranış ve yapıtlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkarlar ve toplumsal bütünselliğin ayrılmaz bir ögesini oluştururlar. Bir toplumun yaşamında her şey değerlere göre algılanır ve diğerleriyle karşılaştırılır. Bireyler içinde yaşadıkları grup, toplum ve kültür değerlerini genellikle benimseyerek bunları muhakeme ve seçimlerinde birer ölçüt olarak kullanırlar” (Tokdemir 2007: 15). Birey bu ölçütleri kullanarak neyin daha iyi, doğru, güzel, önemli, adil vb. olduğu hakkında yargılara kolaylıkla ulaşabilir.

SBDÖP 1’de (2005a: 86) değerlerin özellikleri şöyle sıralanmıştır:

- Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır,
- Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir,
- Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır,
- Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir,
- Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değer normu da içerir.

Literatürde değerler, uzman ve araştırmacılar tarafından farklı başlıklar halinde sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda değerleri; *bireysel değerler*, *iş değerleri*, *amaç ve araç*

değerler, millî ve manevî değerler, ulusal ve evrensel değerler, kişisel ve sosyal değerler, dinî değerler, siyasî değerler, hukukî ve iktisadî değerler, teknik değerler, hümanist değerler (Tokdemir 2007: 24; MEB 2009b; Tahiroğlu 2011: 51) vb. olmak üzere çeşitlere ayırmak mümkündür. ***Bu değerler, her ne kadar birbirinden farklıymış olarak düşünülse de temelde hiçbirini diğerlerinden kesin çizgilerle ayırmak mümkün değildir, hepsi az çok birbirleriyle bağlantılıdır.***

Yukarıda adı geçen değerler arasında hiç şüphesiz kişisel ve sosyal değerlerin önemi büyüktür. Çünkü kişisel değerler “kişinin karakter özelliklerinin gelişiminde önemli rol oynar” (Öztürk Samur 2011: 13). Sosyal değerler ise “geleneğe, göreneğe, örf-adetlere ve toplumsal kuralların birçoğunu içine almaktadır” (Öztürk Samur 2011: 13). Bireylerin bu değerlere sahip olmaması ya da bireylerde bu değerlerin yeterince gelişmiş olmaması, hem kişisel hem de sosyal hayatlarında önemli zorluklara neden olabilmektedir.

SBDÖP 1 (MEB 2005a: 86) ve SBDÖP 2’de (MEB 2005b) öğrencilere; 1. Adil olma, 2. Aile birliğine önem verme, 3. Bağımsızlık, 4. Bilimsellik, 5. Çalışkanlık, 6. Dayanışma, 7. Duyarlılık, 8. Dürüstlük, 9. Estetik, 10. Hoşgörü, 11. Misafirperverlik, 12. Sağlıklı olmaya önem verme, 13. Saygı, 14. Sevgi, 15. Sorumluluk, 16. Temizlik, 17. Vatanseverlik ve 18. Yardımseverlik değerleri kazandırılacağı ifade edilmiştir.

TDÖP 2’de, programın temel yaklaşımı hakkında bilgi verilirken “*Türkçe Dersi Öğretim Programı’yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır*” (MEB 2006: 3) ifadelerine yer verilmiş olması Türkçe dersi kapsamında değerlerin önemini ortaya koymaktadır. Söz konusu değerler Türkçe dersinde öğrencilere metinler aracılığıyla öğretilmektedir (Şen 2008: 766).

“Eğitim programlarında belirlenen belli başlı kırktan fazla karakter özelliği vardır: Sabır, kararlılık, inanç, özgüven, barış, dostluk, vefa, hoşgörü, alçakgönüllülük, duyarlılık, dürüstlük, sorumluluk, güvenilirlik, bilimsellik, saygı, adil olma, cesaret, sevgi, vatan sevgisi, iyilik, yardımseverlik, misafirperverlik, dayanışma, merhamet, tutumluluk, paylaşma, kanaatkârlık, çalışkanlık, temizlik, zamanı kullanma, bağlılık, onur, özgürlük, nezaket, estetik, şefkat, azim, huzur, doğaya saygı, öz saygı, aileye bağlılık” (Kurudayıoğlu, Baş ve Aytan 2013: 23-24) gibi. Bu bağlamda değerler ile kazanımların oluşmasında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerini en fazla destekleyen dersin Türkçe

dersi olduğu gör÷lmektedir. Türkçe dersi, değer öğretimi açısından disiplinler arası ilişkilerin doğmasına imkân sağlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek 2008: 187). Bazı kaynaklarda bu yönteme belgesel tarama da denilmektedir. Belgesel tarama genel tarama ve içerik çözümlemesi olmak üzere iki farklı amaçla yapılmaktadır. Bunlardan genel tarama, “hemen her araştırmada izlenen ‘alanyazın’ ya da ‘literatür’ taraması olarak bilinen bir taramadır” (Karasar 2005: 184). İçerik çözümlemesi ise; “metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2008: 253) ve “belli bir metnin, kitabın, belgenin belli özelliklerini sayısallaştırarak belirleme amacı ile yapılan” (Karasar 2005: 184) bir taramadır.

Araştırmada, örnekleme adları verilen Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları genel tarama yöntemi ile okunmuş; içerik çözümlemesiyle de 1. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma (TKB), 2. Eleştirel düşünme (EDB), 3. Yaratıcı düşünme (TDB), 4. İletişim (İB), 5. Problem çözme (PÇB), 6. Araştırma (AB), 7. Karar verme (KVB), 8. Bilgi teknolojilerini kullanma (BTKB), 9. Girişimcilik (GB), 10. Metinler arası okuma (MOB) ve 11. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme (KSDB) üst düzey becerileri araştırmacı tarafından HBDÖP, SBDÖP 1 ve SBDÖP 2’de temel becerilerle ilgili yer alan kazanımlar göz önünde bulundurularak hazırlanan ölçütlere göre incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin temel becerilerin Türkçe ders kitaplarına ne ölçüde yansıdığına ilişkin görüşlerini öğrenmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme “beceri, duyarlık, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsayan” (Patton 1987: 108’den Akt. Yıldırım ve Şimşek 2008: 119) bir tekniktir. Görüşme tekniği kendi içerisinde yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış görüşmeler olmak üzere üçe ayrılır. Yarı yapılandırılmış görüşmede anket soruları önceden belirlenir ve bu sorularla veriler toplanmaya çalışılır (Karasar, 2005: 167). Bu tür görüşmeler “hem sabit

seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir” (Büyükoztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2008: 234).

3.2. Çalışma Grubu ve Materyali

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Çanakkale İl merkezinde görev yapan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır.

Temel becerilerin Türkçe ders kitaplarına yansımalarına ilişkin öğretmen görüşlerini almak amacıyla Çanakkale İl Merkezinde görev yapan 20 Türkçe öğretmeninden oluşan örneklem grubunun belirlenmesinde basit seçkisiz örnekleme kullanılmıştır. Bu bağlamda Çanakkale İl merkezinde görev yapıp 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda Türkçe derslerine giren beşer öğretmen seçilmiştir. Öğretmenlerin kimliğini gizlemek için kadın öğretmenler K1, K2, K3...; erkek öğretmenler ise E1, E2, E3... olarak kodlanmıştır.

Bu araştırmanın çalışma materyalini ise Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi'nin 2012 tarih ve 2652 sayısında 2012-2013 eğitim öğretim yılında ve 2013 tarih ve 2664 sayısında 2013-2014 eğitim öğretim yılında Türkçe dersi kapsamında okutulmasına karar verilen 5, 6, 7 ve 8. sınıf;

1. Ders kitapları (DK),
2. Öğrenci çalışma kitapları (ÖÇK),
3. Öğretmen kılavuz kitapları (ÖKK) oluşturmaktadır.

Çalışma materyalinin örneklemini ise her sınıfta okutulacak dörder takım (ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı) oluşturmaktadır. 6. sınıflarda Türkçe dersi kapsamında okutulacak ders kitaplarından sadece üç farklı yayınevinin kitapları basılmış olması, 6. sınıflarda incelenen takım sayısının üç adette kalmasına neden olmuştur.

Ders kitaplarının belirlenmesinde Millî Eğitim Bakanlığınca yayınlanan ders kitaplarının her sınıf düzeyinde bir adet yer almasına dikkat edilmiştir. Bununla birlikte özel sektör tarafından yayınlanan ders kitaplarının belirlenmesinde rastlantısal yöntem kullanılmak istenmesine karşın 5, 7 ve 8. sınıflar için Türkçe ders kitaplarının sadece üç farklı özel yayınevi tarafından basılmış olması nedeniyle bu kitaplar zorunlu olarak örnekleme dâhil edilmiştir.

Örnekleme oluşturan kitaplara ilişkin bilgiler Tablo 3.1, 3.2, 3.3 ve 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3.1: Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bilgiler

NO	Kitabın Adı	Yazarı/Yazarları	Yayınevi
1	İlköğretim Türkçe 5	Sema BAŞAR - Seda ZEYBEK KÖKEN	MEB Yayınları/ Ankara
2	İlköğretim Türkçe 5	Osman ALACALI	Ada Matbaacılık/ Ankara
3	İlköğretim Türkçe 5	Aliyar KARACA - Cemal Kutay ÖZÜNLÜ	Koza Yayın Dağıtım/ Ankara
4	İlköğretim Türkçe 5	Münevver OĞAN - Müzeyyen ÖZKARA Ahmet AKTAŞ - Ercüment DEMİR Sebahat BOZBEY - Kemal KÖKSAL	Özgün Yayınları/ Ankara

Tablo 3.2 Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bilgiler

NO	Kitabın Adı	Yazarı/Yazarları	Yayınevi
1	İlköğretim Türkçe 6	KOMİSYON	MEB Yayınları/ Ankara
2	İlköğretim Türkçe 6	Hatice BIYIKLI - Yaşar ÖZTAŞ	Doku Yayıncılık/ Ankara
3	İlköğretim Türkçe 6	Fatma KARABIYIK	Evren Yayıncılık/ Ankara

Tablo 3.3 Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bilgiler

NO	Kitabın Adı	Yazarı/Yazarları	Yayınevi
1	İlköğretim Türkçe 7	KOMİSYON	MEB Yayınları/ Ankara
2	İlköğretim Türkçe 7	Şükran KAPLAN - Gülay YILDIRIM ŞEN	Gizem Yayıncılık/ Ankara
3	İlköğretim Türkçe 7	Ahmet KAPULU - Aliyar KARACA	Koza Yayın Dağıtım/ Ankara
4	İlköğretim Türkçe 7	Melike GÜNYÜZ-İbrahim Hakan KARATAŞ Mehmet Ali ÖZKAN	Özgün Yayınları/ Ankara

Tablo 3.4: Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bilgiler

NO	Kitabın Adı	Yazarı/Yazarları	Yayınevi
1	İlköğretim Türkçe 8	Abdulkadir ALTAN - Serdar ARHAN Sema BAŞAR - Gülderen ÖZTÜRKER Derya YILMAZ	MEB Yayınları/ Ankara
2	İlköğretim Türkçe 8	Derya ŞAHİN	Bisiklet Yayıncılık/ Ankara
3	İlköğretim Türkçe 8	Şenay AKÖZ - Özlem FINDIK	Harf Yayıncılığı/ Ankara
4	İlköğretim Türkçe 8	Melike GÜNYÜZ - Aynur SÜMER Sedat KANSU- Yılmaz YEŞİL Yavuz YÜKSEL	Özgün Yayınları/ Ankara

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından alınan karar doğrultusunda Tebliğler Dergisi'nin 2012 tarih ve 2652 sayısında 2012-2013 Eğitim Öğretim yılında ve 2013 tarih ve 2664 sayısında 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında Türkçe dersi kapsamında okutulmasına karar verilen 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapların incelenmesiyle ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerin değerlendirilmesiyle elde edilmiştir.

TÖDP'te yer alan temel becerilerin ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları aracılığıyla ne ölçüde kazandırılabilir olduğunun belirlenmesi için alanyazında konuyla ilgili taramalar yapılmış; HBDÖP, SBDÖP 1 ve SBDÖP 2 de temel becerilerle ilgili yer alan kazanımlardan hareketle ölçütler oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçütlere ilişkin ikisi alan eğitimcisi, biri pedagoğ olmak üzere üç alan uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütlere göre ölçüte son şekli verilmiştir. Buna göre örnekleme de yer alan Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları aşağıda yer alan ölçüte göre tek tek incelenmiştir.

Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Deyim ve atasözlerini kullanmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
2. Noktalama işaretlerine dikkat ederek yazmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
3. Yazım kurallarına dikkat ederek yazmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
4. Duygu ve düşüncelerini açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etmeye yönelik etkinlikler,
5. Türkçenin cümle yapısına uygun cümle kurmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
6. İşlenen metni dil ve anlatım yönünden değerlendirmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
7. Birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek vermeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
8. Tekerleme, bilmece, sayısmaca, şiir ezberlemeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
9. Anlamı bilinmeyen kelimelerin sözlükten araştırılmasına yönelik etkinlik ve ifadeler,
10. Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yapmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
11. Okul dergisi ve gazetesi için yazılar yazmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,

12. Yazma ve şiir okuma yarışmalarına katılmaya yönelik ifadeler,
13. Anlatım bozukluklarını bulma ve düzeltmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
14. Dinleme yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
15. Okuma kurallarını uygulamaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
16. Öğrencinin kendisini sözlü olarak ifade edebilme alışkanlığı kazanmasına yönelik etkinlikler,
17. Öğrencinin kendisini yazılı olarak ifade edebilme alışkanlığı kazanmasına yönelik etkinlikler,
18. Verilen bilgilerden hareketle çıkarımlarda (ana fikir, ana duygu, yardımcı fikir, yardımcı duygu, öznel ve nesnel yargılar) bulunmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
19. Standart Türkçe ile konuşmaya yönlendiren etkinlik ve ifadeler,
20. Sesini ve beden dilini etkili kullanmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
21. Öğrencinin kendi konuşmasını içerik, dil ve anlatım, sunum tekniği, sesini ve beden dilini kullanabilme yönünden değerlendirmesini sağlayan ifadeler,
22. Okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
23. Planlı yazı yazmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
24. Farklı türde metinler (olay, düşünce, bildirme yazıları, şiir vb.) yazmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
25. Verilen bilgileri veya işlenen metni yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirmeye yönelik etkinlik ve ifadeler.

Eleştirel Düşünme Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini değerlendirme ve test etmeye yönelik ifadeler,
2. Konuyla ilgili olmayan bilgileri ayıklamaya yönelik ifadeler,
3. Çelişkili yargıları belirlemeye yönelik ifade ve etkinlikler,
4. Bir konuyu derinlemesine sorgulamaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
5. Farklı konu ve alanlarda kendini değerlendirmeyi sağlayan etkinlikler,
6. Bildiklerini ve bilmediklerini belirlemeye yönlendiren ifadeler,
7. Eleştirel okumaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
8. Verilen bilgilerden anlam ya da sonuç çıkarmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,

9. Benzer konuları karşılaştırmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
10. Bilgileri analiz etmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
11. Yaşanan, izlenen ya da örnek verilen bir olaya yönelik sorgulayıcı bakma ile ilgili etkinlik ve ifadeler,
12. İşlenen metinde konu, başlık, fotoğraf ilişkisini yorumlatmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
13. Metindeki kararlara ve sonuçlara sorgulayıcı bakmayla ilgili etkinlik ve ifadeler,
14. Verilen bilgilerin günümüzde geçerli olup olmamasına yönelik ifadeler,
15. Verilen bilgileri değerlendirmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
16. Verilen bilgi ve düşüncelerle kendi bilgi ve düşünceleri arasında karşılaştırma yapmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
17. İşlenen metinden hareketle genelleme yapmaya yönlendiren ifadeler,
18. Kanıtlanmış gerçeklerle öne sürülen iddialar arasındaki farklılıkları bulmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
19. Farklı alanlar arasında ilişki kurmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
20. Etkili ve anlamlı sorular sormaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
21. Bir konudaki düşüncelerin gerekçelendirilerek açıklanmasına yönelik etkinlik ve ifadeler,
22. Sebep-sonuç ilişkisi içeren konuşma yapmaya ya da yazı yazmaya yönlendiren ifadeler,
23. Metnin işlenmesi sırasında sıralamaya ve sınıflamaya yönlendiren etkinlik ve ifadeler,
24. Yapılan bir yönlendirmeyi sorgulamaya yönelik ifadeler,
25. Cümle ve paragraflar arasında ilişki kurmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
26. Metnin ana ve yardımcı fikirlerini bulmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
27. İşlenen metni ya da bir kişiye ait düşünceyi kendi cümleleriyle ifade etmeye yönelik etkinlikler.

Yaratıcı Düşünme Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Doğru-yanlış, evet-hayır dışındaki cevaplara yönlendirmeye yönelik ifadeler,

2. Verilen resim, metin, cümle ve sözcüklerden hareketle yeni fikirlerin oluşturulmasına yönelik etkinlik ve ifadeler,
3. Zihindeki kalıpları yıkıp özgün fikir ve ürünler üretmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
4. Bir soruna ilişkin farklı yaklaşımlar getirme, değişik boyutları ortaya koymaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
5. Açık uçlu sorulara farklı fikirler üretmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
6. Olaylar ve eşya arasında bilinenin dışında sıra dışı bağlantılar kurmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
7. Öğrenilen konularla ilgili özgün fikirlerin üretilmesi ve düşüncelerin özgürce ifade edilebilmesi için gerekli ortam oluşturmaya yönelik uyarılar,
8. Öğrencilerin işlenen konuyla ilgili soru sorabilmelerine fırsat vermeye yönelik uyarılar,
9. Önemli buluşlar yapmış olan kişileri tanıtmaya yönelik metin ve etkinlikler,
10. Bir durum hakkındaki düşünceleri başka bir duruma uyarlamaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
11. İşlenen metin ve konuyla ilgili sonucu tahmin etmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
12. Resim ve metinlerdeki verileri kullanarak ya da değiştirerek yeni resim ve metinler oluşturmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
13. Öğrencileri istedikleri bir konu hakkında yeni bir buluş gerçekleştirmelerini, yeni tasarımlar yapmalarını sağlayan etkinlik ve ifadeler,
14. Yaratıcı olma konusunu işlemiş metinler,
15. Metne farklı başlıklar bulmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
16. Verilen bazı bilgilerden hareketle öğrencilerin canlandırmalar yapmasını sağlayan etkinlik ve ifadeler,
17. Öğrencilerin bir temel fikri ve ürünü değiştirmeye ya da birleştirmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
18. İşlenen metindeki problemleri tarafların ve eksikliklerin görülmesine yönelik etkinlik ve ifadeler.

İletişim Becerisine Yönelik Ölçütler

1. İletişim kavramı ile ilgili bilgilendirme ya da yönlendirme,
2. Konuşmacının sözünü kesmeden, başkalarını rahatsız etmeden dinleme ile ilgili ifadeler,
3. Konuşmacıya konu ile ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almaya yönlendiren ifadeler,
4. Konuşmacıyı uygun yöntem ve teknikleri kullanarak dinlemeye yönlendiren ifadeler,
5. Konuşma ve yazmada hedef kitleye uygun bir üslûp kullanma ile ilgili uyarılar,
6. Bir konuşmayı uygun bir şekilde başlatma, sürdürme ve bitirme ile ilgili etkinlik ve ifadeler,
7. Konuşmada belirlenen konu bütünlüğünün korunmasına özen gösterme ile ilgili uyarılar,
8. Karşılıklı konuşmalarda karşısındaki kişiye söz hakkı tanıma ile ilgili uyarılar,
9. Beden dilini gerekli yerlerde etkili kullanma ile ilgili etkinlik ve uyarılar,
10. Topluluk karşısında duygu ve düşüncelerini paylaşma, şiir okuma, tiyatro yapmaya yönlendiren etkinlik ve ifadeler,
11. Başkalarının duygu ve düşüncelerini anlama ve empati kurmaya yönelik metin, etkinlik ve ifadeler,
12. Farklı görüşlere karşı saygılı olmaya yönelik uyarılar,
13. Kendini ve başkalarını tanıtmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
14. Başkalarını yetenek, başarı, terfi gibi durumlar karşısında iltifat ve tebrik etmeye yönlendiren metin, etkinlik ve ifadeler,
15. İletişim sırasında gürültü, kavga, kıskançlık gibi iletişimi engelleyen unsurlardan kaçınmaya yönlendiren ifadeler,
16. Grup içerisindeki kişilerle etkili iletişim içinde olmaya yönlendiren ifadeler,
17. Teşekkür etme, yardım isteme, izin isteme, soru sorma, özür dileme gibi günlük yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
18. Gerektiğinde konuşmasını görsel, işitsel materyaller ve farklı iletişim araçları ile desteklemeye yönlendiren ifadeler,

19. Gerektiğinde kendi duygu, düşünce ve davranışları ile karşısındakinin duygu, düşünce ve davranışları arasında karşılaştırma yapmaya ve bağlantı kurmaya yönelik etkinlikler,

20. Başkalarına karşı kendi hakkını koruma ve kendini savunmaya yönlendiren ifadeler,

21. Başkalarının haklarına saygı göstermeye yönlendiren ifadeler,

22. İletişim anında kızgınlık, coşku ve heyecanı kontrol etmeye yönlendiren ifadeler,

23. İletişim anında tahriklere kapılmama, kavgadan uzak durmaya yönlendiren ifadeler,

24. Başkalarıyla iletişim halindeyken görgü ve nezaket kurallarına uygun davranmaya yönlendiren ifadeler,

25. Konuşmada dönüt alma ve vermeye yönlendiren ifadeler,

26. Bir problemin çözümünde olaya farklı açılardan bakmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,

27. Yapılan bir konuşmada kendi görüşlerini açıklama, örneklendirme, gerekçelendirme ile ilgili yönlendirmeler,

28. Gerektiğinde ortak bir amaç çerçevesinde hareket etme ile ilgili yönlendirmeler.

Problem Çözme Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Problemi belirlemeye ve anlamaya yönelik etkinlik ve ifadeler,

2. Problem üzerinde düşünmeye ve araştırma yapmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,

3. Toplanan verilerin incelenmesine yönelik etkinlik ve ifadeler,

4. Problemin çözümü için gruptakilerle konuyu tartışmaya, birbirinden farklı çözümler üretmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,

5. Problemin çözümü için eksikliklerin giderilmesine yönelik uyarılar,

6. Problemin çözümü için plan yapmaya ve olası çözüm yollarını belirlemeye yönlendiren ifadeler,

7. Problemi çözmek için uygun yöntem ve teknikleri, araç ve gereçleri kullanmaya yönlendiren ifadeler,

8. Toplanan verilerle problemi çözmek için uygulamaya geçmeye yönlendiren ifadeler,

9. Problem çözme sürecinde elde edilen verilerin, izlenen yolun problemi çözmeye yarayıp yaramayacağına ilişkin ifadeler,

10. Problemin çözülemeyip sürmesi durumunda strateji değişikliği yapılacağına yönelik ifadeler,

11. Çözümün yararlı olup olmadığına yönelik değerlendirme yapılmasına yönelik ifadeler,

12. Bulunan çözümün açıklanmasına yönlendiren ifadeler,

13. Çözümün raporlaştırılmasına yönlendiren ifadeler,

14. Örnek bir problem çözümünü içeren metin.

Araştırma Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Araştırma kavramı ile ilgili bilgilendirme ya da yönlendirme,

2. Araştırmanın nasıl yapılacağına yönelik yönlendirme,

3. Araştırma konusunun tanımlanması ve onunla ilgili bilgilerin belirlenmesine yönelik ifadeler,

4. Araştırma konusunun sınırlandırılmasına yönelik ifadeler,

5. Problem çözümü için plan oluşturmaya yönelik ifadeler,

6. Araştırma sırasında çıkabilecek sorunlara yönelik uyarılar,

7. Araştırma konusu ile ilgili etkinlik çalışmalarına yönlendirmeler,

8. Araştırma konusu ile ilgili sonucu tahmin etmeye yönelik ifadeler,

9. Araştırma konusu ile ilgili veri toplama çalışmalarına yönlendirme,

10. Veri toplama araçlarının belirlenmesine yönelik ifadeler,

11. Verilerin fotoğraf makinesi, kamera, ses kayıt cihazı vb. araçlarla kaydedilmesi ya da not edilmesi ile ilgili etkinlik, ifade ve uyarılar,

12. Verilerin analiz ve sentez edilmesine yönelik yönlendirmeler,

13. Verilerdeki eksikliklerin belirlenmesi ve tamamlanmasına yönelik yönergeler,

14. Düzenlenen verilerin yorumlanıp değerlendirilmesine yönelik ifadeler,

15. Araştırma sonuçlarının paylaşım şekline yönelik yönergeler,

16. Araştırma sonuçlarının paylaşılmasına yönelik etkinlikler,
17. Kelime anlamına ulaşmak için uygun kaynakları kullanmaya yönelik etkinlikler,
18. Değişik şekillerde basılmış materyalleri okuma (kitap, gazete, dergi...),
19. Kütüphane kullanmaya yönelik etkinlik ve ifadeler (bilgisayarda katalog tarama, kitap fiş kataloğu kullanma...),
20. Özel referans kaynaklarına ulaşmaya yönelik etkinlik ve ifadeler (yıllık, ansiklopedi, sözlük, il yıllıkları, mikro fişler, dergiler vb.),
21. Basılı ve görsel kaynaklardaki bilgilere ulaşmaya yönelik etkinlik ve ifadeler (gazete, dergi, televizyon, radyo, videokaset vb.),
22. Kaynak olarak toplumu kullanma ve bireylerle görüşmeler yapmaya yönelik etkinlik ve ifadeler (sözlü tarih çalışmaları).

Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Teknoloji kavramı ile ilgili bilgilendirme ya da yönlendirme,
2. Teknoloji kullanımının kapsadığı alanlara yönelik bilgilendirme ya da yönlendirme,
3. Teknolojik araçların nasıl kullanılacağına yönelik bilgilendirme ya da yönlendirme,
4. Bilgi teknolojilerini kullanmaya yönelik yönlendirmeler,
5. İnternet, bilgisayar ve projeksiyon gibi araçlar kullanılarak yapılacak etkinlikler,
6. Bilgiyi, doğru teknolojik araçları seçerek paylaşmaya yönelik uyarılar,
7. Teknolojik ürünlerin tanıtımı ile ilgili metin ve etkinlikler,
8. Teknolojik ve bilimsel konuları işleyen metinler,
9. Bilgi teknolojilerinin türü, gelişimi, kullanım alanı gibi bilgileri kapsayan araştırma, proje, ödev gibi çalışma ve etkinliklere yönlendirme,
10. Teknolojinin olumlu ve olumsuz yönlerini ele alan araştırma, proje, ödev, münazara gibi çalışma ve etkinliklere yönlendirme,
11. Bilgi teknolojilerini kullanarak sunum yapma ile ilgili etkinlikler,
12. Bilgi teknolojilerini sadece gerektiğinde kullanmaya yönelik uyarılar.

Girişimcilik Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Girişimcilik kavramı ile ilgili bilgilendirme ya da yönlendirme,
2. Girişimci olmanın önemi ile ilgili açıklamalar,
3. Girişimci insanın özellikleri ile ilgili bilgilendirme ya da yönlendirme,
4. Girişimcilikle ilgili konuları ele alan metinler,
5. Girişimci insanın özelliklerini tanıtmaya ilişkin araştırma, proje, ödev gibi çalışma ve etkinliklere yönlendirme,
6. Arz-talep, kâr-zarar, üretim-tüketim, enflasyon, devalüasyon, zam, vergi, bütçe, ithalat, ihracat gibi ekonominin temel kavramlarını edinmeye yönelik ifadeler,
7. Başarılı girişimcileri tanıtan metinler,
8. Başarılı girişimcileri tanıtmak için araştırma, proje, ödev gibi çalışmalara yönlendirme,
9. Kendine güven duygusunu geliştiren metin ve etkinlikler,
10. Risk alma ile ilgili metin ve etkinlikler,
11. Bir ürünü ya da konuyu tanıtmaya ve pazarlamaya, sunmaya yönelik etkinlikler,
12. Sorumluluk bilincini geliştiren etkinlikler,
13. Meslekleri, işyerlerini, işadamlarını tanımaya yönelik metin ve etkinlikler,
14. Planlı çalışma, programlara bağlı olma, zamanını verimli kullanma ile ilgili etkinlik ve uyarılar,
15. Bir gruba liderlik yapmaya yönelik etkinlikler,
16. Geleceğe yönelik hazırlık yapmaya yönelik etkinlik ve ifadeler,
17. Temel ekonomi bilgisine sahip olmalarına yönelik etkinlikler,
18. Girişimciliğin sosyal ve ekonomik hayat içindeki rolünü kavramaya yönelik ifadeler,
19. Yenilik yapmanın ve araştırmacı olmanın önemini kavramaya yönelik etkinlikler,
20. Girişimcilik türlerini fark etmeye yönelik etkinlikler,
21. Girişimcilikteki kaynakların nasıl bir araya getirileceğini fark etme çalışmaları,
22. Girişimciliğe teşvik eden faktörleri tanımaya yönelik etkinlikler,

23. Girişimcilerin özellikleri ile kendi özellikleri arasında kıyaslama yaparak girişimcilik özelliklerinin farkında olmayı sağlayan ifadeler,

24. Genç girişimcileri bekleyen iş fırsatlarının farkında olma çalışmaları,

25. Bir iş fikri geliştirme ve projeye dönüştürülmesi sürecine yönlendirme,

26. İş kurma sürecinin temel adımları ve iş plânı hazırlamada bilgi sahibi olmayı sağlayan etkinlikler,

27. Kendi işini kurmanın avantaj ve dezavantajlarının farkında olmaya yönelik etkinlikler,

28. İş ahlâkı, sosyal ve yasal sorumluluk bilincini yerleştirme,

29. İşletme kavramı, türleri ve fonksiyonları hakkında bilgi sahibi olmaya yönelik ifadeler,

30. Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşları tanımaya yönelik etkinlikler,

31. Atatürk'ün girişimcilik yönlerini tanımaya yönelik etkinlikler, ifadeler,

32. İnsanlarla olan ilişkilerde uyumlu davranışlarla ilgili etkinlikler, ifadeler, metinler vb.

33. Çok yönlü, çok boyutlu düşünme ile ilgili etkinlikler,

34. Kendine güven duygusunu geliştiren yönerge ve etkinlikler,

35. Kendisini denetleme (oto kontrol) ile ilgili etkinlikler,

36. Girişimciliğin karşı karşıya olduğu zorlukları anlama ile ilgili ifade ve etkinlikler,

37. Çalışmalarda plan yapma ve yapılan planı uygulama ile ilgili yönergeler,

38. Yenilikçi fikirler sunma ve ürünler tasarlama ile ilgili yönlendirme, etkinlik vb.

39. Bir araştırma sonucunu, bilgi vb. sembol, şema, kroki, grafik oluşturarak sunma ya da bunları okuyabilme,

40. Gazete, TV vb. basının, reklâmın girişimcilikteki yeri ve önemini açıklayıcı ve kavratıcı ifadeler.

Karar Verme Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Öğrenciyi, karar verilmesi gereken bir sorunla karşı karşıya getirmeye yönelik etkinlikler,

2. Öğrenciye sorunu tespit etmede yol göstermeyle ilgili ifadeler,

3. Karar verilecek konuyu belirtmeye yönelik ifadeler,
4. Verilecek bir kararla ilgili amaç belirlemeye yönelik ifadeler,
5. Sorunun çözümü için kaynak araştırması yapmaya, başkalarından tavsiye almaya, gözlem yapmaya yönlendiren ifadeler,
6. Sorunun çözümü için toplanan verilerin analiz edilmesine yönelik yönlendirmeler,
7. Sorunun çözümü için farklı çözümler üretmeye yönelik etkinlik ve ifadeler,
8. Belirlenen çözümlerden en uygun olanına karar vermeye yönlendiren ifadeler,
9. Karar verme aşamasında başka kişilerin görüşlerini de değerlendirmeye yönelik ifadeler,
10. Öğrencinin karar verme sürecinde doğru ve yanlış tartışmaya, sakin olmaya, acele etmemeye, zamanı iyi kullanmaya yönlendiren ifadeler,
11. Karşılaşılabilecek olumsuz durumları göz önünde bulundurmaya yönelik uyarılar,
12. Verilen kararın sorumluluğunu üstlenmeye yönelik ifadeler,
13. Verilen karardan etkilenebilecek kişilerin bilgilendirilmesine yönelik ifadeler,
14. Verilen kararın uygulanmasına yönelik plan yapmaya yönlendirme,
15. Verilen kararın uygulanmasına yönlendirme,
16. Verilen kararın soruna çözüm getirip getirmediğini değerlendirmeye yönelik ifadeler,
17. Karar verme ile ilgili metin, etkinlik ve ifadeler.

Metinler Arası Okuma Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Öğrencileri, metinde işlenen konu ile ilgili daha önce okunan metinler arasında ilişki kurmaya yönlendiren ifadeler,
2. Öğrencileri işlenen metinle aynı konuyu ele alan başka metinleri bulmaya yönlendiren ifadeler,
3. Farklı metinler arasında düşünce, olay, yer, zaman, kişi bakımından ilişki kurmaya yönelik etkinlikler,
4. Öğrencileri okudukları çeşitli metinleri birlikte yorumlamaya yönlendiren etkinlik ve ifadeler,
5. Okunan metinleri yorumlamaya yönlendiren etkinlik ve ifadeler,

6. Bir tema içerisinde yer alan farklı metinler arasında tema bütünlüğünü anlamaya yönelik etkinlik ve ifadeler.

Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisine Yönelik Ölçütler

1. Öğrencinin kendisini tanımasına yönelik etkinlik ve ifadeler,
2. Öğrencinin görev ve sorumluluklarının bilincinde olmasına yönelik metin, etkinlik ve ifadeler,
3. Öğrencinin kendisine güven duymasına yönlendiren etkinlik ve ifadeler,
4. Öğrencinin; çevresindeki kişiler tarafından güvenilir, dürüst, duyarlı ve temiz bulunmasının önemine yönelik uyarılar,
5. Öğrenciye problem çözme ve karar verme becerilerini kazandıracak etkinlikler,
6. Öğrenciye eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini kazandıracak etkinlikler,
7. Kişisel ve sosyal değerleri yansıtan resimler, bu değerleri içeren metin ve etkinlikler,
8. Öğrenciyi alçak gönüllü ve hoşgörülü olmaya yönlendiren etkinlik ve ifadeler,
9. Öğrenciyi saygılı ve misafirperver olmaya yönlendiren etkinlik ve ifadeler,
10. Öğrenciyi dürüst ve adil olmaya yönlendiren etkinlik ve ifadeler,
11. Öğrenciyi kendi sağlığına dikkat etmeye yönlendiren ifadeler,
12. Öğrenciyi kendisi ve çevresiyle barışık olmaya yönlendiren etkinlik ve ifadeler,
13. Öğrenciyi içinde yaşadığı toplumun değerlerini, inançlarını, gelenek ve göreneklerin bilincinde olmaya yönlendiren metin, etkinlik ve ifadeler,
14. Öğrenciyi yardımlaşmaya yönelten metin ve etkinlikler,
15. Öğrenciyi başkalarının değerlerine saygı göstermeye yönelik metin, etkinlik ve ifadeler,
16. Öğrenciyi sivil toplum çalışmalarına yönlendiren metin, etkinlik ve ifadeler,
17. Öğrenciyi vatandaşlık görevlerini yerine getirmeye yönelten metin, etkinlik ve ifadeler,
18. Öğrenciyi kişisel temizliğe önem vermeye yönelik uyarı ve etkinlikler,
19. Öğrenciyi iyi, güzel, doğru, çalışkan ve başarılı olanı takdir etmeye yönlendiren etkinlik ve ifadeler,

20. Öğrenciyi kendi hak ve hürriyetlerinin farkında olması ile ilgili metin, etkinlik ve ifadeler,

21. Öğrenciyi anayasa ve demokrasi ilkelerinin farkında olmasına ve benimsenmesine yönlendiren etkinlik ve ifadeler,

22. Resmi ve dini bayramlara gereken önemi göstermeye ilişkin metin, etkinlik ve ifadeler.

Temel becerilere ilişkin elde edilen verilerden hareketle sınıf ve yayınevlerine göre farklı tablolar ve grafikler oluşturulmuştur.

Öğretmenlerin temel becerilerin ders kitaplarına ne ölçüde yansıdığına ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan dokuz adet açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmada iç geçerliliği sağlamak için iki alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarından, görüşme formunda yer alan soruların anlaşılır olup olmadığını ve soruların ele alınan araştırma konusunu kapsayıp kapsamadığını belirlemeleri istenmiştir. Alan uzmanlarından gelen dönütlere göre sorular tekrar gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve örneklem dışı tutulan iki Türkçe öğretmeni ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşmede soruların öğretmenler tarafından anlaşılabilirliği sınanmış, açık uçlu soruların istenilen verileri sağladığı kanısına varılarak Türkçe öğretmenlerine Ek 1'de yer alan görüşme formu uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Araştırmada;

Temel becerilerle ilgili genel durumu belirlemek amacıyla yüzde cinsinden hesaplamaları yapılmıştır. Bu bağlamda temel becerilerin Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alma oranları hesaplanırken ilgili temel becerinin tekrarlanma sayısı toplam etkinlik sayısına bölünmüştür.

Temel becerilerin sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi ve Mann Whitney U-Testi uygulanmıştır.

Temel becerilerin yayınevlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla farklı istatistiksel testler denenmiş ancak kitap sayısının her yayınevi düzeyinde az olması nedeniyle istatistiksel testler uygulanamamıştır. Bu nedenle yayınevleri arasında temel becerilere yer verme düzeyi açısından bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi için elde

edilen veriler oransal hale getirilerek her sınıf düzeyi için grafikler oluşturulmuş, grafiklerden hareketle yorumlar yapılmıştır.

Öğretmenlerle yapılan görüşme sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, bulgular dokuz ana tema altında gruplandırılmıştır. Bunlar; “Temel becerilerin önem derecesi; Türkçe ders kitapları aracılığıyla öğrencilere en çok kazandırılan beş temel beceri; Türkçe ders kitapları aracılığıyla öğrencilere en az kazandırılan beş temel beceri; Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin temel becerileri kazandırmaya yönelik uygunluğu; Türkçe ders kitaplarında temel becerilere yer verilme düzeyinin sınıflara göre farklılığı; Türkçe ders kitaplarında temel becerilere yer verilme düzeyinin yayınevlerine göre farklılığı; Türkçe dersinde temel becerileri kazandırmada karşılaşılan sorunlar; Türkçe dersinde temel becerileri kazandırmada karşılaşılan sorunları gidermeye yönelik öneriler; Türkçe dersinde temel becerilerin öğrencilere daha iyi kazandırılabilmesi için yapılabilecekler” olarak belirlenmiştir. *Öğretmenlerin görüşlerini daha iyi yansıtabilmek amacıyla, araştırmanın sonunda elde edilen sonuçlar tartışma bölümünde benzer araştırma bulgularıyla karşılaştırılmıştır.*

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümünde yapılan incelemeler sonrasında elde edilen bulgulara ve bunlara ait yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Temel Becerilerle İlgili Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde TDÖP 2'de yer alan temel becerilerin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alma düzeyine yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.1. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi

Bu bölümde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.1.1. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Bu bölümde 4.1 - 4.15 arasındaki tablolarda Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik tablolar ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.1: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Birey ve Toplum	5	5	2	1	41	39	4	2	114	74	166	121
Atatürk	5	5	2	1	45	43	4	2	114	74	170	125
Sağlık ve Çevre	5	5	2	1	42	34	4	2	122	85	175	127
Değerlerimiz	5	5	2	1	37	32	4	2	126	85	174	125
Dünya'mız ve Uzay	5	5	2	1	44	42	4	2	130	92	185	142
Güzel Ülkem Türkiye	5	5	2	1	35	26	4	2	120	83	166	117
Yenilikler ve Gelişmeler	5	5	2	1	48	43	4	2	138	84	197	135
Güzel Sanatlar	5	5	2	1	44	39	4	2	128	84	183	131
Toplam	40	40	16	8	336	298	32	16	992	661	1.416	1.023
%	100	100	100	50.0	100	88.7	100	50.0	100	66.6	100	72.2

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.1) ders kitabındaki bütün metinlerin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.1'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 16 adet olan temaya hazırlık çalışmalarının toplamda 8 defa TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta, 336 etkinlikten 298'inin TKB'yi geliştirmeye uygun olduğu görülmüştür. Bu bölümde "Sağlık ve Çevre" ile "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; "Birey ve Toplum", "Atatürk" ile "Dünya'mız ve Uzay" temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 32 tema sonu değerlendirme çalışmasından 16'sının TKB'ye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 661 adetinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu bölümde "Dünya'mız ve Uzay", "Sağlık ve Çevre" ile "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda yer verildiği hâlde, "Birey ve Toplum" ile "Atatürk" temalarında en düşük oranda yer verildiği belirlenmiştir.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB'nin toplamda 1.023 defa geliştirildiği; bunun

% 64.6'sinin ÖKK, % 31.5'inin ÖÇK ve % 3.9'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda öğretmen kılavuz kitapları TKB'nin geliştirilmesinde ön plana çıkmakta ve dersin öğretmenine çok sayıda çalışma/etkinlik örneği sunmaktadır.

Tablo 4.2: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Sonrası		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Birey ve Toplum	5	5	4	4	30	22	7	5	120	102	166	138
Atatürk	5	5	3	2	33	27	7	7	156	112	204	153
Güzel Ülkem Türkiye	5	5	6	5	27	20	8	6	151	103	197	139
Hayal Gücü	5	5	4	3	27	24	10	9	144	98	190	139
Yenilikler ve Gelişmeler	5	5	6	3	28	23	10	9	172	118	221	158
Dünya'mız ve Uzay	5	5	4	3	27	22	6	6	149	105	191	141
Değerlerimiz	5	5	8	2	27	23	10	10	171	116	221	156
Sağlık ve Çevre	5	5	6	5	26	20	5	4	160	114	202	148
Toplam	40	40	41	27	225	181	63	56	1.223	868	1.592	1.172
%	100	100	100	65.9	100	80.4	100	88.9	100	71.0	100	73.6

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.2'ye bakıldığında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki tüm metinlerin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 41 adet temaya hazırlık çalışmasından 27'sinin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta sayıları 225 olan etkinliklerin 181'inde TKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Birey ve Toplum" ile "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; "Hayal Gücü" ve "Değerlerimiz" temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından 56'sının TKB'ye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.223 yönergeden 868 tanesi TKB'yi geliştirmeye yöneliktir. "Birey ve Toplum", "Atatürk" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere en yüksek oranda yer verildiği halde, "Değerlerimiz" temasında en düşük oranda yer verildiği görülmüştür.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB'nin toplamda 1.172 defa geliştirildiği görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda TKB'nin % 74.1'inin ÖKK, % 22.5'inin ÖÇK ve % 3.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir. Bu bağlamda TKB'nin geliştirilmesinde öğretmen kılavuz kitapları ön plana çıkmaktadır.

Tablo 4.3: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Birey ve Toplum	5	5	4	2	29	18	8	7	151	104	197	136
Atatürk	5	5	4	2	28	24	10	8	155	108	202	147
Güzel Ülkem Türkiye	5	5	4	4	26	21	6	5	138	81	179	116
Doğal Afetler	5	5	4	2	28	19	8	5	155	101	200	132
Sağlık ve Çevre	5	5	4	3	41	29	7	6	140	94	197	137
Oyun ve Spor	5	5	4	2	25	24	8	5	121	71	163	107
Değerlerimiz	5	5	4	2	29	26	9	9	126	73	173	115
Dünyamız ve Uzay	5	5	4	3	28	22	11	10	118	70	166	110
Toplam	40	40	32	20	234	183	67	55	1.104	702	1.477	1.000
%	100	100	100	62.5	100	78.2	100	82.1	100	63.6	100	67.7

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki bütün metinlerin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.3'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasından 20'sinin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 234 etkinlikten 183'ünde TKB'nin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu bölümde "Sağlık ve Çevre", "Birey ve Toplum" ile "Doğal Afetler" temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en az sayıda; "Oyun ve Spor", "Değerlerimiz" ile "Atatürk" temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 67 tema sonu değerlendirme çalışmasından 55'inde TKB'nin geliştirilmesi söz konusu olmuştur.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.104 yönergeden 702 adetinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu bölümde "Atatürk", "Birey ve Toplum" ile "Dünyamız ve Uzay" temalarında TKB'yi

geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda; “Güzel Ülkem Türkiye” ile “Oyun ve Spor” temalarında ise en düşük oranda yer verilmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB’nin toplamda 1.000 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda bunun % 70.2’sinin ÖKK, % 25.8’inin ÖÇK ve % 4’ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. TKB’nin geliştirilmesinde öğretmen kılavuz kitapları ön plana çıkmakta ve TKB’nin kazandırılmasına ilişkin öğretmenlere oldukça fazla yönerge sunulmaktadır.

Tablo 4.4: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDC	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Birey ve Toplum	5	5	4	2	33	31	10	9	104	83	156	130
Atatürk	5	5	3	3	35	31	10	8	126	90	179	137
Güzel Ülkem Türkiye	5	5	4	2	34	26	9	7	101	76	153	116
Hayal Gücü	5	5	4	4	32	23	8	8	102	83	151	123
Yenilikler ve Gelişmeler	5	5	4	1	35	28	7	5	96	72	147	111
Oyun ve Spor	5	5	4	4	30	27	7	4	106	82	152	122
Değerlerimiz	5	5	4	4	30	29	7	8	106	78	152	124
Sağlık ve Çevre	5	5	5	3	32	29	8	7	105	77	155	121
Toplam	40	40	32	23	261	224	66	56	846	641	1.245	984
%	100	100	100	71.9	100	85.8	100	84.8	100	75.8	100	79.0

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.4 gözden geçirildiğinde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda incelenen diğer 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında olduğu gibi bu ders kitabında da yer alan tüm metinlerin bu beceriyi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 temaya hazırlık çalışmasından 23’ünün TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 261 etkinlikten 224’ünde TKB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Hayal Gücü”, “Güzel Ülkem Türkiye” ile “Yenilikler ve Gelişmeler” temalarında TKB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; “Değerlerimiz” ile “Birey ve Toplum” temalarında ise en fazla sayıda yer

verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından 56'sının TKB'yi geliştirmeyi amaçladığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 846 yönergeden 641'inin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. “Hayal Gücü”, “Birey ve Toplum” ile “Oyun ve Spor” temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek, “Atatürk” temasında ise en düşük oranda yer aldığı görülmektedir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB'nin toplamda 984 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 65.1'inin ÖKK, % 30.8'inin ÖÇK ve % 4.1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.5: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Okuma Kültürü	5	5	4	4	34	32	14	12	102	68	159	121
Atatürk	5	5	4	3	35	33	13	11	81	45	138	97
Sevgi	5	5	4	3	33	31	13	10	71	49	126	98
Duygular	5	5	4	4	34	32	16	14	100	82	159	137
Zaman ve Mekân	5	5	4	2	43	41	14	12	71	54	137	114
Doğa ve Evren	5	5	4	3	49	47	10	7	105	79	173	141
Toplam	30	30	24	19	228	216	80	66	530	377	892	708
%	100	100	100	79.2	100	94.7	100	82.5	100	71.1	100	79.4

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.5) ders kitabındaki bütün metinlerin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.5'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 24 adet olan temaya hazırlık çalışmalarının toplamda 19 defa TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 228 etkinlikten 216'sında TKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Doğa ve Evren” temasında TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda yer verildiği görülmektedir. Diğer temaların hepsinde TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin eşit sayıda ve daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 80 olan

tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla TKB'nin 66 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 530 yönergeden 377 adetinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Temalar içerisinde “*Duygular*”, “*Zaman ve Mekân*” ile “*Doğa ve Evren*” temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda; “Atatürk” temasında ise en düşük oranda yer verilmiştir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB'nin toplamda 708 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda TKB'nin % 53.2'sinin ÖKK, % 42.5'inin ÖÇK ve % 4.3'ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir. TKB'nin geliştirilmesinde öğretmen kılavuz kitabındaki oranın beşinci sınıflara göre düştüğü, öğrenci çalışma kitabındaki oranın ise arttığı görülmektedir.

Tablo 4.6: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Toplum Hayatı	5	5	-	-	53	50	10	8	148	106	216	169
Atatürkçülük	5	5	-	-	59	53	15	12	151	103	230	173
Doğa ve Evren	5	5	-	-	55	50	11	9	174	124	245	188
Duygular	5	5	-	-	57	54	11	9	153	115	226	183
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	5	-	-	58	52	10	8	165	134	238	199
Sevgi	5	5	-	-	49	44	9	7	146	123	209	179
Toplam	30	30	-	-	331	303	66	53	937	705	1.364	1.091
%	100	100	-	0.0	100	91.5	100	80.3	100	75.2	100	80.0

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yoplam Yönerge

Tablo 4.6'ya bakıldığında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki tüm metinlerin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta 331 etkinlikten 303'ünde TKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Atatürkçülük” ile “Kavramlar ve Çağrışımlar” temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinlikler en az sayıda yer almaktadır. TKB'yi geliştirmeye

yönelik etkinliklere ise “*Toplum Hayatı*” ve “*Duygular*” temalarında en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından 53’ünün TKB’yi geliştirmeyi amaçladığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 705 tanesinin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Temalar içerisinde “*Doğa ve Evren*” ile “*Atatürkçülük*” temalarında TKB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda yer verildiği halde, “*Sevgi*” ile “*Kavramlar ve Çağrışımlar*” temalarında en düşük oranda yer verilmiştir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB’nin toplamda 1.091 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda TKB’nin % 64.6’sının ÖKK, % 32.6’sının ÖÇK ve % 2.8’inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.7: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Sevgi	5	5	-	-	38	33	15	13	95	76	153	127
Atatürk	6	6	-	-	47	41	13	11	121	100	187	158
Kişisel Gelişim	5	5	-	-	39	32	14	10	97	78	155	125
Güzel Sanatlar	5	5	-	-	36	30	16	12	80	68	137	115
Duygular	5	5	-	-	34	29	13	9	84	74	136	117
Doğa ve Evren	5	5	-	-	31	26	13	10	82	67	131	108
Toplam	31	31	-	-	225	191	84	65	559	463	899	750
%	100	100	-	0.0	100	84.9	100	77.4	100	82.8	100	83.4

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yoplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki bütün metinlerin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.7’ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Bu kitapta 225 etkinlikten 191’inde TKB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. TKB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “*Kişisel Gelişim*”, “*Atatürk*” ve “*Güzel Sanatlar*” temalarında en az sayıda; “*Sevgi*”, “*Duygular*” ile “*Doğa ve Evren*” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da sayıları

84 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla TKB'nin 65 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 463'ünün Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. TKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin “*Duygular*”, “*Güzel Sanatlar*” ve “*Atatürk*” temalarında en yüksek oranda, “*Sevgi*” ve “*Kişisel Gelişim*” temalarında ise en düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB'nin toplamda 750 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 61.7'sinin ÖKK, % 34.1'inin ÖÇK ve % 4.2'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.8: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
İletişim	5	5	-	-	43	35	13	11	106	83	167	134
Atatürk	5	5	-	-	40	35	14	12	65	56	124	108
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	5	-	-	37	32	14	11	68	55	124	103
Milli Kültür	5	5	-	-	41	33	14	13	70	61	130	112
Doğa ve Evren	5	5	-	-	47	41	13	11	78	59	143	116
Toplum Hayatı	5	5	-	-	43	40	13	10	62	54	123	109
Toplam	30	30	-	-	251	216	81	68	449	368	811	682
%	100	100	-	0.0	100	86.1	100	84.0	100	82.0	100	84.1

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yoplam Yönerge

Tablo 4.8 gözden geçirildiğinde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki tüm metinlerin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta toplam sayıları 251 olan etkinliklerden 216'sında TKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “İletişim” ve “Milli Kültür” temalarında en az sayıda, “*Toplum Hayatı*”, “*Atatürk*” ile “*Kavramlar ve Çağrışımlar*” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte

ÖÇK’da 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından 68’inin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 368’inin TKB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Toplum Hayatı*”, “*Milli Kültür*” ve “*Atatürk*” temalarında TKB’yi geliştirmeye yönelik yönergelere en yüksek oranda, “*Doğa ve Evren*” ile “*İletişim*” temalarında ise en düşük oranda yer verildiği görülmektedir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB’nin toplamda 682 defa geliştirilmeye çalışıldığı belirlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda TKB’nin % 54’ünün ÖKK, % 41.6’sının ÖÇK ve % 4.4’ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo 4.9: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Milli Kültür	5	5	4	3	37	32	15	13	99	86	160	139
Atatürk	5	5	5	4	35	29	15	12	77	62	137	112
Duygular	5	5	5	4	35	29	19	15	55	51	119	104
Okuma Kültürü	5	5	4	3	39	28	16	14	56	48	120	98
Doğa ve Evren	5	5	6	4	38	27	15	12	85	71	149	119
Sevgi	5	5	4	3	30	21	16	14	55	42	110	85
Toplam	30	30	28	21	214	166	96	80	427	360	795	657
%	100	100	100	75.0	100	77.6	100	83.3	100	84.3	100	82.6

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.9) ders kitabındaki bütün metinlerin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.9’a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunların toplamda 21 defa TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu kitapta 214 etkinlikten 166’sında TKB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. TKB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “*Okuma Kültürü*” ile “*Doğa ve Evren*” temalarında en az sayıda, “*Milli Kültür*”, “*Duygular*” ile “*Atatürk*” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da sayıları 96 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla TKB’nin 80 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 360 tanesinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Duygular”, “Milli Kültür” ve “Okuma Kültürü” temalarında TKB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Sevgi” ve “Atatürk” temalarında ise en düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB’nin toplamda 657 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda; bunun % 54.8’inin ÖKK, % 40.6’sının ÖÇK ve % 4.6’sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.10: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Okuma Kültürü	5	5	1	1	38	32	14	12	95	74	153	124
Atatürk	5	5	1	1	37	30	10	8	93	70	146	114
Doğa ve Evren	5	5	1	1	46	39	10	7	80	68	142	120
Milli Kültür	5	5	1	1	43	39	7	6	95	75	151	126
Kişisel Gelişim	5	5	1	1	35	31	7	6	73	59	121	102
Zaman ve Mekân	5	5	1	-	38	34	11	9	74	63	129	111
Toplam	30	30	6	5	237	205	59	48	510	409	842	697
%	100	100	100	83.3	100	86.4	100	81.3	100	80.2	100	82.8

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yoplam Yönerge

Tablo 4.10’a bakıldığında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki tüm metinlerin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 6 temaya hazırlık çalışmasının olduğu, bunlardan 5’inin TKB’yi geliştirilmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta toplamda 237 adet olan etkinliklerin 205’inde TKB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. TKB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Okuma Kültürü” ile “Atatürk” temalarında en az sayıda, “Milli Kültür”, “Kişisel Gelişim” ile “Zaman ve Mekân” temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 59 tema sonu değerlendirme çalışmasından 48’inin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 409'unun TKB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Doğa ve Evren”, “Zaman ve Mekân” ile “Kişisel Gelişim” temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Atatürk” ve “Okuma Kültürü” temalarında ise en düşük oranda yer aldığı belirlenmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB'nin toplamda 697 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 58.7'sinin ÖKK, % 37'sinin ÖÇK ve % 4.3'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.11: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Sevgi	5	5	12	10	38	32	6	4	69	61	130	112
Atatürk	5	5	8	7	27	22	8	5	76	61	124	100
Kişisel Gelişim	5	5	10	9	34	28	6	4	96	85	151	131
Milli Kültür	5	5	12	10	28	22	8	6	106	84	159	127
Toplum Hayatı	5	5	6	5	36	27	8	7	91	80	146	124
Zaman ve Mekân	5	5	8	5	28	20	7	5	83	68	131	103
Toplam	30	30	56	46	191	151	43	31	521	439	841	697
%	100	100	100	82.1	100	79.1	100	72.1	100	84.3	100	82.9

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yoplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki bütün metinlerin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.11'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 56 adet olan temaya hazırlık çalışmalarının toplamda 46 defa TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 191 etkinlikten 151'inde TKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Toplum Hayatı” ile “Zaman ve Mekân” temalarında en az sayıda, “Atatürk”, “Sevgi” ve “Kişisel Gelişim” temalarında ise en fazla sayıda yer verilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 43 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla TKB'nin 31 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 439 adetinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Kişisel Gelişim*” ve “*Sevgi*” temalarında TKB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “*Milli Kültür*” ile “*Zaman ve Mekân*” temalarında ise en düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB’nin toplamda 697 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda TKB’nin % 63’ünün ÖKK, % 32.7’sinin ÖÇK ve % 4.3’ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.12: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Zaman ve Mekân	5	5	-	-	33	29	13	10	59	51	110	95
Atatürk	5	5	1	1	35	26	15	13	64	49	120	94
Milli Kültür	6	6	4	3	39	34	18	15	65	57	132	115
Toplum Hayatı	5	5	2	2	39	35	16	14	63	54	125	110
Bilim ve Teknoloji	5	5	5	4	42	34	16	15	54	43	122	101
Kişisel Gelişim	5	5	-	-	30	25	15	13	65	56	115	99
Toplam	31	31	12	10	218	183	93	80	370	310	724	614
%	100	100	100	83.3	100	83.9	100	86.0	100	83.8	100	84.8

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.12) ders kitabındaki bütün metinlerin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 12 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunların toplamda 10 defa TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta toplamda 218 adet etkinlikten 183’ünde TKB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. TKB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Atatürk” ile “Bilim ve Teknoloji” temalarında en az sayıda, “*Toplum Hayatı*” ile “*Zaman ve Mekân*” temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 93 tema sonu değerlendirme çalışmasından 80 tanesinin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 310'unun TKB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Milli Kültür*”, “*Zaman ve Mekân*” ile “*Kişisel Gelişim*” temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “*Atatürk*” ile “*Bilim ve Teknoloji*” temalarında ise en düşük oranda yer aldığı görülmektedir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB'nin toplamda 614 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 50.5'inin ÖKK, % 44.5'inin ÖÇK ve % 4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 4.13: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Kullanma Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Duygular	5	5	1	1	37	28	10	8	84	75	137	117
Atatürk	6	6	3	2	37	28	10	7	90	80	146	123
Doğa ve Evren	5	5	6	5	35	31	10	9	74	65	130	115
Toplum Hayatı	5	5	6	4	33	27	10	6	78	69	132	111
İletişim	5	5	8	6	29	24	10	8	63	58	115	101
Zaman ve Mekân	5	5	4	4	25	21	10	8	48	41	92	79
Toplam	31	31	28	22	196	159	60	46	437	388	752	646
%	100	100	100	78.6	100	81.1	100	76.7	100	88.8	100	85.9

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.13'e bakıldığında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan bütün metinlerin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.13'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 22'sinin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir. Kitapta 196 etkinlikten 159'unda TKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “*Duygular*” ile “*Atatürk*” temalarında en az sayıda, “*Doğa ve Evren*”, “*Zaman ve Mekân*” ile “*İletişim*” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 60 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla TKB'nin 46 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 388 tanesinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*İletişim*”,

“Duygular” ve “Atatürk” temalarında TKB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda, “Zaman ve Mekân” ile “Doğa ve Evren” temalarında ise en düşük oranda yer verildiği tespit edilmiştir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB’nin toplamda 646 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmüştür. Yapılan değerlendirmeler sonucunda TKB’nin % 60.1’inin ÖKK, % 35.1’inin ÖÇK ve % 4.8’inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.14: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDC	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Toplum Hayatı	4	4	Proj	1	42	31	9	7	76	66	131	109
Atatürkçülük	6	6	-	-	43	36	7	6	87	82	143	130
Güzel Sanatlar	4	4	-	-	33	28	8	5	59	56	104	93
Kişisel Gelişim	4	4	Proj	1	31	29	9	7	47	45	91	86
Zaman ve Mekân	4	4	-	-	29	24	8	6	73	71	114	105
Okuma Kültürü	4	4	-	-	37	32	9	6	77	74	127	116
Toplam	26	26	2	2	215	180	50	37	419	394	710	639
%	100	100	100	100	100	83.7	100	74.0	100	94.0	100	90.0

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki tüm metinlerin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 2 adet projenin yer aldığı her ikisinin de TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. *Proje aracılığıyla bu becerinin geliştirilmesinin amaçlanmış olması, kitabı diğer kitaplardan farklılaştırmaktadır.* Kitapta toplamda 215 adet olan etkinliklerden 180’inde TKB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. TKB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Toplum Hayatı” ve “Atatürkçülük” temalarında en az sayıda, “*Kişisel Gelişim*”, “*Güzel Sanatlar*”, “*Zaman ve Mekân*” ile “*Okuma Kültürü*” temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 50 tema sonu değerlendirme çalışmasından 37’sinin TKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 394 tanesinin TKB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Zaman ve Mekân”, “Okuma Kültürü” ve “Kişisel Gelişim” temalarında TKB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda, “Toplum Hayatı” ve “Atatürkçülük” temasında ise en düşük oranda yer almıştır.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB'nin toplamda 639 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 61.7'sinin ÖKK, % 34.3'ünün ÖÇK ve % 4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.15: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	TKB	THÇ	TKB	TE	TKB	TDÇ	TKB	TY	TKB	Toplam	TKB
Toplum Hayatı	5	5	6	4	34	24	12	10	81	69	138	112
Atatürk	6	6	5	5	44	35	10	8	116	104	181	158
Zaman ve Mekân	5	5	4	4	33	26	10	7	76	64	128	106
Milli Kültür	5	5	5	4	19	16	10	8	66	54	105	87
Doğa ve Evren	5	5	5	5	34	26	10	9	61	52	115	97
Okuma Kültürü	5	5	5	4	28	24	10	8	53	45	101	86
Toplam	31	31	30	26	192	151	62	50	453	388	768	646
%	100	100	100	86.7	100	78.6	100	80.6	100	85.7	100	84.1

TM: Toplam Metin, TKB: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yoplam Yönerge

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.15) ders kitabında yer alan tüm metinlerin TKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.15'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 30 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunların toplamda 26 defa TKB'yi geliştirdiği görülmektedir. Kitapta 192 etkinlikten 151'inde TKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Toplum Hayatı” ile “Atatürk” temalarında en az sayıda, “Milli Kültür” ile “Okuma Kültürü” temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 62 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla TKB'nin 50 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 388'inde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin geliştirildiği görülmektedir. “Atatürk”, “Toplum Hayatı”

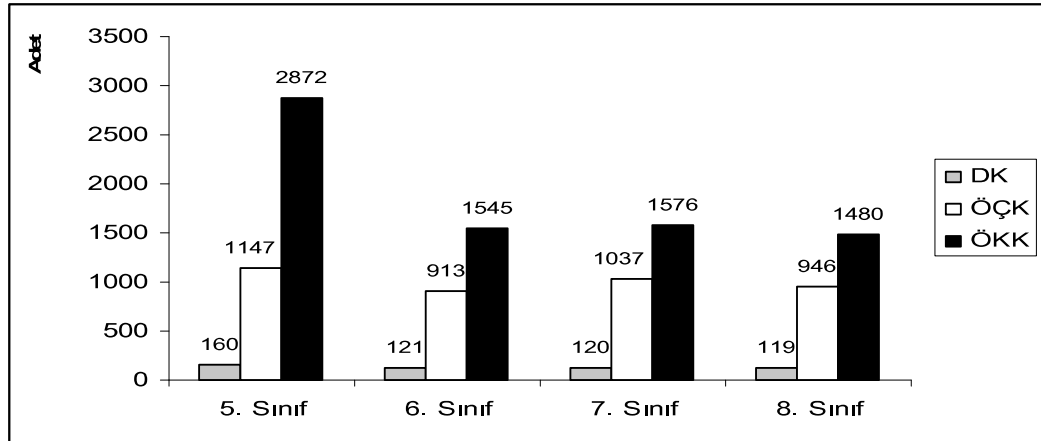
ile “Doğa ve Evren” temalarında TKB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Milli Kültür” ile “Zaman ve Mekân” temalarında ise en düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir. Ancak en yüksek değerler ile en düşük değerlerin birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla TKB’nin toplamda 646 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda bunun % 60.1’inin ÖKK, % 35.1’inin ÖÇK ve % 4.8’inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

4.1.1.2. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde 4.1 - 4.4 arasındaki şekillerde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Şekil 4.1: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

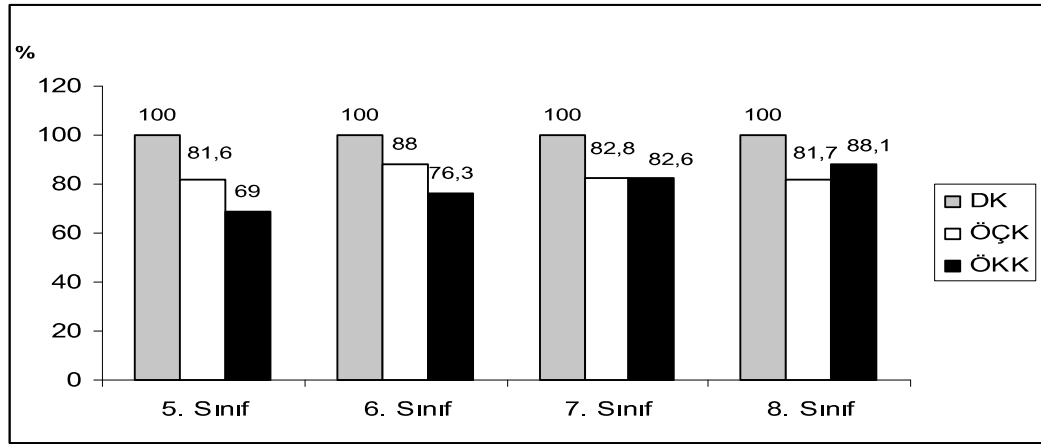

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.1 - 4.4) Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin ders kitaplarında 5. sınıflarda daha fazla, diğer sınıflarda ise birbirine yakın sayıda olduğu, sayının orana göre hesaplandığında ise oranların eşit olduğu görülmektedir (Şekil 4.1 ve 4.2). Öğrenci çalışma kitaplarında TKB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla sayıda yer verilirken bu oranın 6 ve 8. sınıflarda birbirine yakın olduğu, buna karşın bu oranın 7. sınıfta bir miktar artış gösterdiği görülmektedir. 5. sınıfta bu

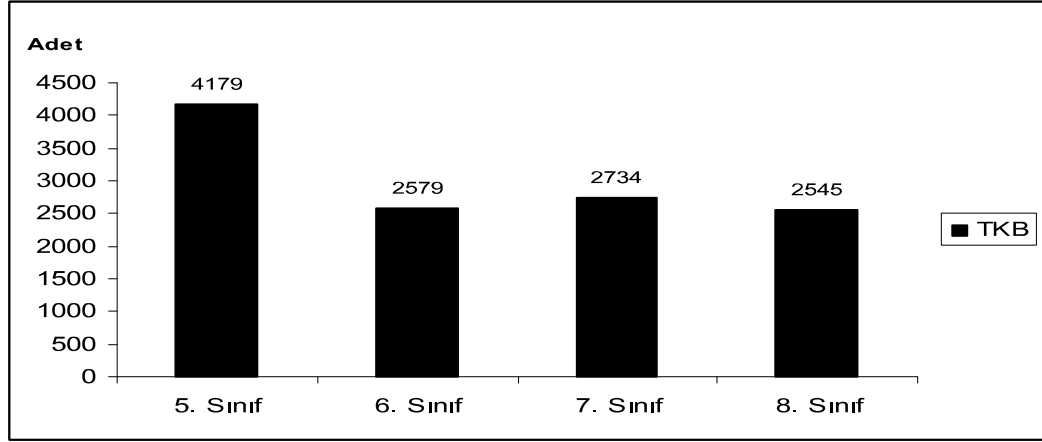
beceriye geliştirmeye yönelik etkinliklerin daha fazla sayıda olmasında 5. sınıfta tema sayısının sekiz; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise altı olmasından kaynaklanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabında ise Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin niceliksel olarak ders kitapları ve ğrenci çalışma kitaplarına oranla daha yoğun olduğu görülmektedir. Bu oran üst sınıflara doğru giderek azalsa da tüm sınıf seviyelerinde bu durumu görmek mümkündür.

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, ğrenci çalışma kitapları ve ğretmen kılavuz kitaplarında yer alan toplam çalışma sayısına oranının sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğinde (şekil 4.2) TKB'nin ğrenci çalışma kitaplarında tüm sınıf seviyelerinde % 81.6 - % 88 aralığında yer aldığı görülmektedir. Bu durum TKB'nin Türkçe dersinin öngördüğü temel becerilerden biri olmasından kaynaklanmaktadır. Buna karşın ğretmen kılavuz kitaplarında 5. sınıfta % 69 seviyesinde olan oran, ilerleyen sınıflara doğru düzenli bir artış eğilimi göstererek 8. sınıfta % 88.1'e ulaşmaktadır.

şekil 4.2: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, ğrenci alışma Kitapları ve ğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam alışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı*

Şekil 4.3: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

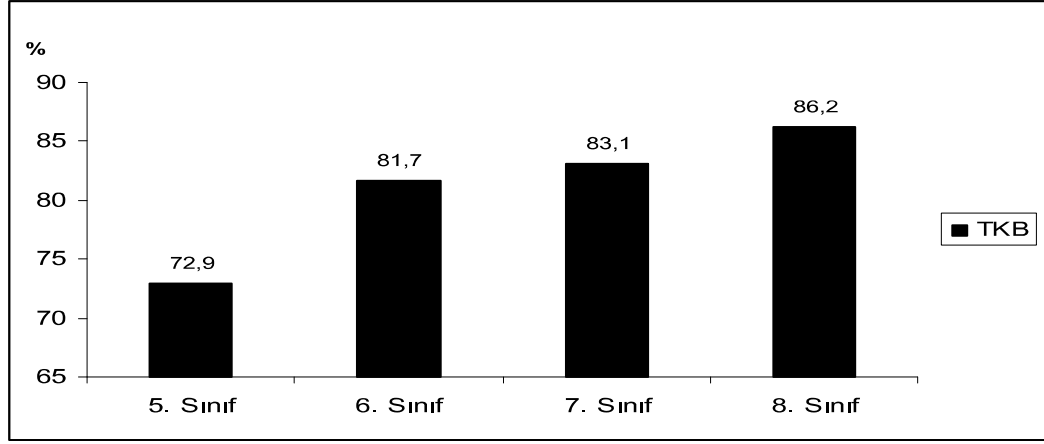

Şekil 4.3'e bakıldığında incelenen Türkçe ders kitaplarında TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en üst seviyede, 6 ve 8. sınıflarda birbirine yakın seviyede yer aldığı görülmektedir. 7. sınıfta ise TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin bir miktar artış gösterdiği görülmektedir. Bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinliklerin 5. sınıfta daha fazla sayıda olmasında 5. sınıfta tema sayısının sekiz; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise altı olmasından kaynaklanmaktadır.

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi sayısının toplam çalışma sayısına oranlandığında söz konusu becerinin üst sınıflara doğru düzenli bir artış içerisinde olduğu görülmektedir. 5. sınıfta TKB'yi geliştirmeye yönelik etkinlik sayısının diğer sınıflara göre daha fazla sayıda olmasına karşın etkinlik sayısının 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma sayısına oranı alındığında TKB'nin 5. sınıflarda % 72.9'luk bir oranla en düşük orana sahip olduğu görülmektedir. (Şekil 4.4).

Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının öğrenciye TKB'yi kazandırabilecek şekilde düzenlendiği görülmekle birlikte incelenen ders kitapların Türkçe dersine ait olması nedeniyle TKB'nin oransal olarak daha fazla kazandırılması gerektiği de açıktır. Unutulmamalı ki Türkçe dersi diğer derslerin de temelini oluşturmaktadır. Öğrencilerin diğer derslerde başarılı olabilmeleri ancak dinlediklerini ve okuduklarını anlamalarına; kendilerini yazılı ve sözlü olarak etkili ifade edebilmelerine bağlıdır.

Şekil 4.4: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

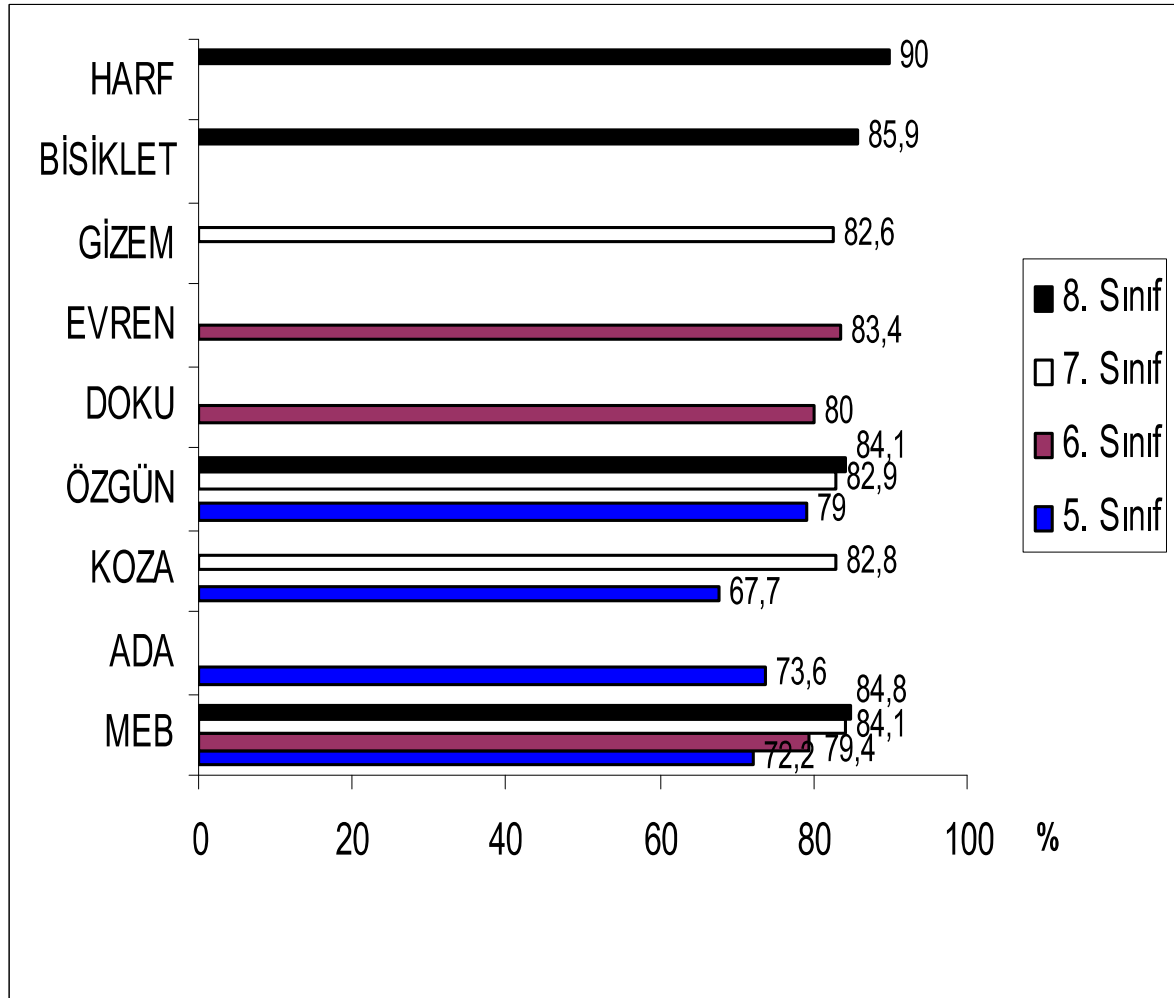

4.1.1.3. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınlarına Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin yayınları düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.5 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.5: Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; TKB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5. sınıfta Özgün, 6. sınıfta Evren, 7. sınıfta MEB, 8. sınıfta Harf yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte TKB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5. sınıfta Koza, 6. sınıfta MEB, 7. sınıfta Gizem, 8. sınıfta Özgün yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.5). Yayınevleri arasında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yer verme bakımından önemli bir farklılığın olmadığı; hepsinin TKB'yi geliştirmeye önem verdikleri görülmektedir.

4.1.2. Eleştirel Düşünme Becerisi

Bu bölümde eleştirel düşünme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Bu bölümde, 4.16 – 4.30 arasındaki tablolarda eleştirel düşünme becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.16: Eleştirel Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Birey ve Toplum	5	2	2	1	41	16	4	3	114	44	166	66
Atatürk	5	1	2	1	45	21	4	3	114	49	170	75
Sağlık ve Çevre	5	2	2	1	42	20	4	3	122	54	175	80
Değerlerimiz	5	1	2	1	37	17	4	3	126	52	174	74
Dünya'mız ve Uzay	5	-	2	1	44	18	4	3	130	57	185	79
Güzel Ülkem Türkiye	5	1	2	1	35	12	4	3	120	49	166	66
Yenilikler ve Gelişmeler	5	1	2	1	48	23	4	3	138	61	197	89
Güzel Sanatlar	5	3	2	1	44	18	4	3	128	57	183	82
Toplam	40	11	16	8	336	145	32	24	992	423	1.416	611
%	100	27.5	100	50.0	100	43.1	100	75.0	100	42.6	100	43.1

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Eleştirel düşünme becerisinin MEB Türkçe 5 kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde, ders kitabındaki 40 metinden sadece 11'inin (genele oranı % 27.5) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.16'ya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 16 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı; bunlardan 8'inin EDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir.

Kitapta, sayıları 336 olan etkinlikten 145'inde EDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Güzel Sanatlar" ile "Dünya'mız ve Uzay" temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; "Değerlerimiz" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. "Değerlerimiz" ile "Sağlık ve çevre" temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin daha fazla sayıda olmasının temel nedeni temaların kapsam bakımından bu beceriyi kazandırmaya elverişli olmasıdır. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 32 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla EDB'nin 24 kez geliştirildiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 423 adetinin eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu bölümde "Güzel Sanatlar", "Dünya'mız ve Uzay" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek orandadır. Bunun temel nedeni ise söz konusu temaların EDB'yi geliştirmeye kapsam itibarıyla uygun düşmesidir. Buna karşın "Birey ve Toplum" ile "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında EDB'yi geliştiren yönergeler en düşük oranda yer almaktadır.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB'nin toplamda 611 defa geliştirildiği; bunun % 69.2'sinin ÖKK, % 29'unun ÖÇK ve %1.8'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.17: Eleştirel Düşünme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDC	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Birey ve Toplum	5	2	4	2	30	6	7	4	120	61	166	75
Atatürk	5	1	3	1	33	13	7	6	156	67	204	88
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	6	2	27	10	8	5	151	73	197	90
Hayal Gücü	5	1	4	1	27	11	10	7	144	60	190	80
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	6	2	28	12	10	3	172	73	221	90
Dünya'mız ve Uzay	5	-	4	1	27	8	6	3	149	63	191	75
Değerlerimiz	5	-	8	3	27	10	10	4	171	74	221	91
Sağlık ve Çevre	5	1	6	3	26	10	5	3	160	58	202	75
Toplam	40	5	41	15	225	80	63	35	1.223	529	1.592	664
%	100	12.5	100	36.6	100	35.6	100	55.6	100	43.3	100	41.7

Tablo 4.17'ye bakıldığında eleştirel düşünme becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden sadece 5'inin (genele oranı % 12.5) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.17'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 41 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu; bunlardan 15'inin EDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta, sayıları 225 olan etkinliklerin 80'inde EDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Birey ve Toplum", "Atatürk" ile "Dünya'mız ve Uzay" temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; "Sağlık ve Çevre", "Hayal Gücü" ile "Yenilikler ve Gelişmeler" temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. "Sağlık ve Çevre", "Hayal Gücü" ile "Yenilikler ve Gelişmeler" temalarında etkinliklerin fazla olması, temaların öngördüğü kazanımları gerçekleştirme düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 63 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla EDB'nin 35 kez geliştirildiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.223 yönergeden 529 adetinin eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde "Birey ve Toplum", "Güzel Ülkem Türkiye" ile "Değerlerimiz" temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek; "Sağlık ve Çevre", "Hayal Gücü" ile "Dünya'mız ve Uzay" temalarında ise en düşük orandadır.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB'nin toplamda 664 defa geliştirildiği görülmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda EDB'nin % 79.6'sının ÖKK, % 19.6'sının ÖÇK ve % 0.8'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.18: Eleştirel Düşünme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDC	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Birey ve Toplum	5	3	4	1	29	8	8	2	151	69	197	83
Atatürk	5	-	4	1	28	10	10	7	155	73	202	91
Güzel Ülkem Türkiye	5	2	4	1	26	8	6	3	138	52	179	66
Doğal Afetler	5	3	4	2	28	11	8	5	155	74	200	95
Sağlık ve Çevre	5	2	4	1	41	13	7	6	140	66	197	88
Oyun ve Spor	5	-	4	3	25	8	8	1	121	55	163	67
Değerlerimiz	5	-	4	2	29	13	9	3	126	52	173	70
Dünyamız ve Uzak	5	-	4	2	28	7	11	5	118	52	166	66
Toplam	40	10	32	13	234	78	67	32	1.104	493	1.477	626
%	100	25.0	100	40.6	100	33.3	100	47.8	100	44.7	100	42.4

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda eleştirel düşünme becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 40 metinden sadece 10'unun (genele oranı % 25) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı; bunlardan 13'ünün EDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta sayıları 234 olan etkinliklerin 78'inde EDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Sağlık ve Çevre", "Birey ve Toplum" ile "Dünya'mız ve Uzak" temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; "Değerlerimiz", "Doğal Afetler" ile "Oyun ve Spor" temalarında en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. "Değerlerimiz", "Doğal Afetler" ile "Oyun ve Spor" temalarında EDB'ye yönelik etkinliklerin fazla olması, temaların kapsamından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte ÖÇK'da 67 tema sonu değerlendirme çalışmasından 32'sinin EDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.104 yönergeden 493 tanesinin EDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. "Doğal Afetler", "Atatürk" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en fazla sayıdadır. Bu temalarda etkinliklerin fazla olması, temaların öngördüğü kazanımları gerçekleştirme düşüncesinden

kaynaklanmaktadır. “Güzel Ülkem Türkiye” ve “Değerlerimiz” temalarında ise EDB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler en düşük orandadır.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB’nin toplamda 626 defa geliştirildiği; bunun % 78.8’inin ÖKK, % 19.6’sının ÖÇK ve % 1.6’sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.19: Eleştirel Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge		Toplam	EDB
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB		
Birey ve Toplum	5	3	4	1	33	8	10	1	104	48	156	61
Atatürk	5	4	3	2	35	13	10	7	126	53	179	79
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	4	34	16	9	1	101	37	153	58
Hayal Gücü	5	2	4	3	32	9	8	2	102	44	151	60
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	4	2	35	7	7	1	96	41	147	51
Oyun ve Spor	5	2	4	2	30	7	7	1	106	48	152	60
Değerlerimiz	5	1	4	3	30	8	7	2	106	43	152	57
Sağlık ve Çevre	5	3	5	4	32	12	8	2	105	38	155	59
Toplam	40	15	32	21	261	80	66	17	846	352	1.245	485
%	100	37.5	100	65.6	100	30.7	100	25.8	100	41.6	100	39.0

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yoplam Yönerge

Tablo 4.19 gözden geçirildiğinde eleştirel düşünme becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden sadece 15’inin (genele oranı % 37.5) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.19 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında sayıları 32 adet olan temaya hazırlık çalışmalarından 21’inin EDB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 261 etkinlikten 80’inde EDB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Yenilikler ve Gelişmeler”, “Oyun ve Spor” ile “Hayal Gücü” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en az sayıda yer aldığı görülmektedir. Buna karşın “Güzel Ülkem Türkiye” ile “Sağlık ve Çevre” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en fazla sayıda yer aldığı tespit edilmiştir. Bu temalarda EDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin daha fazla

olmasında, temaların kapsamının buna uygun olması etkilidir. Bununla birlikte ÖÇK’da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından 17’sinin EDB’yi geliştirdiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 846 yönergeden 352 adetinin EDB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde “*Birey ve Toplum*”, “*Oyun ve Spor*” ile “*Hayal Gücü*” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda olduğu belirlenmiştir. Bunda etken faktör, temaların içeriğinin EDB’yi geliştirmeye yönelik çalışma yapılmasına imkân tanınmasıdır. Buna karşın “Sağlık ve Çevre” ile “Güzel Ülkem Türkiye” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler en düşük oranda yer almıştır.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB’nin toplamda 485 defa geliştirildiği görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucundan EDB’nin % 72.6’sının ÖKK, % 24.3’ünün ÖÇK ve % 3.1’inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.20: Eleştirel Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Okuma Kültürü	5	3	4	3	34	12	14	4	102	45	159	67
Atatürk	5	1	4	3	35	14	13	6	81	38	138	62
Sevgi	5	-	4	2	33	9	13	4	71	30	126	45
Duygular	5	3	4	3	34	14	16	5	100	59	159	84
Zaman ve Mekân	5	1	4	2	43	15	14	5	71	31	137	54
Doğa ve Evren	5	3	4	3	49	20	10	5	105	46	173	77
Toplam	30	11	24	16	228	84	80	29	530	249	892	389
%	100	36.7	100	66.7	100	36.8	100	36.3	100	47.0	100	43.6

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Eleştirel düşünme becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.20) ders kitabındaki 30 metinden sadece 11’inin (genele oranı % 36.7) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 24 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 16’sının EDB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 228 etkinlikten 84’ünde EDB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Doğa ve Evren” ile “Zaman ve Mekân” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; “Duygular” ile “Atatürk” temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği tespit edilmiştir.

Bununla birlikte ÖÇK’da 80 tema sonu değerlendirme çalışmasından 29’unun EDB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 530 yönergeden 249’unun EDB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Duygular”, “Atatürk” ile “Doğa ve Evren” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Sevgi” ile “Zaman ve Mekân” temalarında ise en düşük oranda olduğu görülmektedir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB’nin toplamda 389 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda EDB’nin % 64’ünün ÖKK, % 33.2’sinin ÖÇK ve % 2.8’inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.21: Eleştirel Düşünme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Toplum Hayatı	5	2	-	-	53	15	10	4	148	63	216	84
Atatürkçülük	5	-	-	-	59	17	15	4	151	69	230	90
Doğa ve Evren	5	2	-	-	55	14	11	4	174	77	245	97
Duygular	5	4	-	-	57	16	11	5	153	70	226	95
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	4	-	-	58	20	10	5	165	69	238	98
Sevgi	5	4	-	-	49	14	9	3	146	61	209	82
Toplam	30	16	-	-	331	96	66	25	937	409	1.364	546
%	100	53.3	-	0.0	100	29.0	100	37.9	100	43.6	100	40.0

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.21’e bakıldığında eleştirel düşünme becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden sadece 16’sının (genele oranı % 53.3) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.21 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta sayıları 331 olan etkinliklerin 96’sında EDB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Sevgi”, “Kavramlar ve Çağrışımlar” ile “Toplum Hayatı” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda yer verildiği görülmektedir. Diğer temaların hepsinde EDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin eşit sayıda ve daha fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da sayıları 66

olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla EDB'nin 25 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 409 adetinin eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde “*Duygular*”, “*Atatürkçülük*” ile “*Doğa ve Evren*” temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “*Sevgi*” ile “*Kavramlar ve Çağrışımlar*” temalarında ise en düşük oranda olduğu görülmektedir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB'nin toplamda 546 defa geliştirildiği; bunun % 74.9'unun ÖKK, % 22.2'sinin ÖÇK ve % 2.9'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.22: Eleştirel Düşünme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Sevgi	5	1	-	-	38	13	15	7	95	47	153	68
Atatürk	6	1	-	-	47	15	13	5	121	52	187	73
Kişisel Gelişim	5	4	-	-	39	12	14	4	97	43	155	63
Güzel Sanatlar	5	5	-	-	36	13	16	4	80	37	137	59
Duygular	5	2	-	-	34	9	13	3	84	42	136	56
Doğa ve Evren	5	1	-	-	31	6	13	4	82	31	131	42
Toplam	31	14	-	-	225	68	84	27	559	252	899	361
%	100	45.2	-	0.0	100	30.2	100	32.1	100	45.1	100	40.2

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda eleştirel düşünme becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 31 metinden sadece 14'ünün (genele oranı % 45.2) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.22 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Kitapta sayıları 225 olan etkinliklerin 68'inde EDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “*Atatürk*” ile “*Kişisel Gelişim*” temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en az sayıda; “*Güzel Sanatlar*”, “*Duygular*”, “*Doğa ve Evren*” ile “*Sevgi*” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı tespit edilmiştir. Söz konusu

temalar, kapsam itibariyle eleştirel düşünme becerisini kazandırmaya oldukça elverişlidir. Bununla birlikte ÖÇK'da 84 tema sonu değerlendirme çalışmasından 27'sinde EDB'nin geliştirildiği belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 252 tanesinin EDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde “Sevgi” ve “Duygular” temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Doğa ve Evren” temasında ise en düşük oranda olduğu belirlenmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB'nin toplamda 361 defa geliştirildiği görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda EDB'nin % 69.8'inin ÖKK, % 26.3'ünün ÖÇK ve % 3.9'unun da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.23: Eleştirel Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
İletişim	5	3	-	-	43	13	13	4	106	46	167	66
Atatürk	5	3	-	-	40	12	14	5	65	27	124	47
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	3	-	-	37	15	14	2	68	22	124	42
Milli Kültür	5	1	-	-	41	13	14	5	70	36	130	55
Doğa ve Evren	5	2	-	-	47	20	13	2	78	26	143	50
Toplum Hayatı	5	4	-	-	43	13	13	5	62	33	123	55
Toplam	30	16	-	-	251	86	81	23	449	190	811	315
%	100	53.3	-	0.0	100	34.3	100	28.4	100	42.3	100	38.8

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.23 gözden geçirildiğinde eleştirel düşünme becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 16'sinin (genele oranı % 53.3) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.23 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Kitapta 251 etkinlikten 86'sı EDB'yi geliştirmeye yöneliktir. EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “İletişim” ve “Toplum Hayatı” temalarında en az sayıda, “Kavramlar ve Çağrışımlar” ile “Doğa ve Evren” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 81 olan tema sonu

değerlendirme çalışmaları aracılığıyla EDB'nin 23 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 190'ının eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Toplum Hayatı*” ve “*Milli Kültür*” temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Kavramlar ve Çağrışımlar” ile “Doğa ve Evren” temalarında ise en düşük oranda olduğu tespit edilmiştir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB'nin toplamda 315 defa geliştirildiği; bunun % 60.3'ünün ÖKK, % 34.6'sının ÖÇK ve % 5.1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.24: Eleştirel Düşünme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Milli Kültür	5	3	4	3	37	15	15	10	99	47	160	78
Atatürk	5	3	5	3	35	13	15	5	77	39	137	63
Duygular	5	3	5	2	35	9	19	9	55	27	119	50
Okuma Kültürü	5	3	4	2	39	10	16	4	56	24	120	43
Doğa ve Evren	5	3	6	2	38	9	15	8	85	34	149	56
Sevgi	5	5	4	3	30	7	16	5	55	28	110	48
Toplam	30	20	28	15	214	63	96	41	427	199	795	338
%	100	66.7	100	53.6	100	29.4	100	42.7	100	46.6	100	42.5

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Eleştirel düşünme becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.24) ders kitabındaki 30 metinden 20'sinin (genele oranı % 66.7) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.24'e göre öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının ortalama % 53.6'sında eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Kitapta toplam 214 etkinlikten 63'ünün EDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür. EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Okuma Kültürü” ile “Doğa ve Evren” temalarında en az sayıda, “*Milli Kültür*” ve “*Atatürk*” temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği

görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 96 tema sonu değerlendirme çalışmasından 41'inin EDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 199'unun EDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Sevgi" ve "Atatürk" temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, "Doğa ve Evren" ile "Okuma Kültürü" temalarında ise en düşük oranda olduğu görülmektedir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB'nin toplamda 338 defa geliştirildiği görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda EDB'nin % 58.9'unun ÖKK, % 35.2'sinin ÖÇK ve % 5.9'unun da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.25: Eleştirel Düşünme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Okuma Kültürü	5	4	1	1	38	12	14	6	95	38	153	61
Atatürk	5	4	1	-	37	16	10	4	93	40	146	64
Doğa ve Evren	5	3	1	1	46	17	10	4	80	40	142	65
Milli Kültür	5	2	1	1	43	16	7	2	95	44	151	65
Kişisel Gelişim	5	5	1	1	35	16	7	4	73	36	121	62
Zaman ve Mekân	5	3	1	1	38	15	11	2	74	39	129	60
Toplam	30	21	6	5	237	92	59	22	510	237	842	377
%	100	70.0	100	83.3	100	38.8	100	37.2	100	46.5	100	44.8

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.25'e bakıldığında eleştirel düşünme becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 30 metinden 21'inin (genele oranı % 70) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.25 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında 6 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 5'inin EDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 237 etkinlikten 92'si EDB'yi geliştirmeyi amaçlamıştır. EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Doğa ve Evren" ile "Milli Kültür" temalarında en az sayıda, "Kişisel Gelişim" ve "Atatürk" temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da

sayıları 59 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla EDB'nin 22 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 237 tanesinin eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Doğa ve Evren” ile “Kişisel Gelişim” temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Okuma Kültürü” ve “Atatürk” temalarında ise en düşük oranda olduğu tespit edilmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB'nin toplamda 377 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda EDB'nin % 62.9'unun ÖKK, % 31.6'sının ÖÇK ve % 5.6'sının da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.26: Eleştirel Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Sevgi	5	3	12	6	38	9	6	1	69	33	130	52
Atatürk	5	-	8	4	27	8	8	1	76	36	124	49
Kişisel Gelişim	5	3	10	7	34	11	6	2	96	63	151	86
Milli Kültür	5	3	12	6	28	5	8	3	106	54	159	71
Toplum Hayatı	5	2	6	4	36	11	8	4	91	51	146	72
Zaman ve Mekân	5	1	8	5	28	10	7	3	83	44	131	63
Toplam	30	12	56	32	191	54	43	14	521	281	841	393
%	100	40.0	100	57.1	100	28.3	100	32.6	100	53.9	100	46.7

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda eleştirel düşünme becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 30 metinden 12'sinin (genele oranı % 40) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 56 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 32'sinin EDB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta toplamda 191 etkinlikten 54'ünde EDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Sevgi”, “Kişisel Gelişim” ve “Milli Kültür” temalarında en az sayıda, “Zaman ve Mekân” ile “Atatürk” temalarında ise en fazla

sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 43 tema sonu değerlendirme çalışmasından 14’ünün EDB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 281’inin EDB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Kişisel Gelişim*” ve “*Toplum Hayatı*” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Atatürk” ve “Sevgi” temalarında ise en düşük oranda olduğu belirlenmiştir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB’nin toplamda 393 defa geliştirildiği; bunun % 71.5’inin ÖKK, % 25.4’ünün ÖÇK ve % 3.1’inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.27: Eleştirel Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Zaman ve Mekân	5	2	-	-	33	10	13	2	59	29	110	43
Atatürk	5	4	1	1	35	10	15	3	64	30	120	48
Milli Kültür	6	5	4	3	39	12	18	6	65	37	132	63
Toplum Hayatı	5	4	2	1	39	11	16	5	63	31	125	52
Bilim ve Teknoloji	5	4	5	3	42	11	16	5	54	28	122	51
Kişisel Gelişim	5	5	-	-	30	6	15	2	65	36	115	49
Toplam	31	24	12	8	218	60	93	23	370	191	724	306
%	100	77.4	100	66.7	100	27.5	100	24.7	100	51.6	100	42.3

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Eleştirel düşünme becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.27) ders kitabındaki 31 metinden 24’ünün (genele oranı % 77.4) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.27 gözden geçirildiğinde öğrenci çalışma kitabında 12 temaya hazırlık çalışmasının olduğu, bunlardan 8’inin EDB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 218 etkinlikten 60’ında EDB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. EDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Bilim ve Teknoloji” ile “Toplum Hayatı” temalarında en az sayıda, “Zaman ve Mekân” ile “*Kişisel Gelişim*” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da sayıları 93 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla EDB’nin 23 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 191 adetinin EDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Milli Kültür*” ve “*Kişisel Gelişim*” temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; “*Toplum Hayatı*” ile “*Zaman ve Mekân*” temalarında ise en düşük oranda olduğu tespit edilmiştir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB'nin toplamda 306 defa geliştirildiği belirlenmiştir. EDB'nin % 62.5'inin ÖKK, % 29.7'sinin ÖÇK ve % 7.8'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.28: Eleştirel Düşünme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Duygular	5	5	1	-	37	18	10	5	84	50	137	78
Atatürk	6	5	3	3	37	15	10	4	90	54	146	81
Doğa ve Evren	5	5	6	5	35	20	10	4	74	44	130	78
Toplum Hayatı	5	4	6	5	33	15	10	4	78	42	132	70
İletişim	5	5	8	6	29	12	10	2	63	40	115	65
Zaman ve Mekân	5	3	4	2	25	7	10	8	48	33	92	53
Toplam	31	27	28	21	196	87	60	27	437	263	752	425
%	100	87.1	100	75.0	100	44.4	100	45.0	100	60.2	100	56.5

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.28'e bakıldığında eleştirel düşünme becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 31 metinden 27'sinin (genele oranı % 87.1) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bu kitap, incelenen ders kitapları arasında eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer vermiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabındaki 28 temaya hazırlık çalışmasından 21'i EDB'yi geliştirmeye yöneliktir. Kitapta toplamda 196 etkinlikten 87'sinde EDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “*Atatürk*” ve “*Duygular*” temalarında en az sayıda, “*Doğa ve Evren*” ile “*İletişim*” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 60 tema sonu değerlendirme çalışmasından 27 tanesinin EDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 263'ünün EDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Zaman ve Mekân” ile “İletişim” temalarında EDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Toplum Hayatı”, “Doğa ve Evren” ile “Duygular” temalarında ise en düşük oranda olduğu görülmektedir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB'nin toplamda 425 defa geliştirildiği; bunun % 61.9'unun ÖKK, % 31.7'sinin ÖÇK ve % 6.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.29: Eleştirel Düşünme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDC	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Toplum Hayatı	4	4	Proj	1	42	16	9	4	76	47	131	72
Atatürkçülük	6	4	-	-	43	15	7	4	87	52	143	75
Güzel Sanatlar	4	4	-	-	33	12	8	4	59	34	104	54
Kişisel Gelişim	4	3	Proj	1	31	11	9	6	47	21	91	42
Zaman ve Mekân	4	3	-	-	29	6	8	7	73	44	114	60
Okuma Kültürü	4	3	-	-	37	8	9	3	77	42	127	56
Toplam	26	21	2	2	215	68	50	28	419	240	710	359
%	100	80.8	100	100	100	31.6	100	56.0	100	57.3	100	50.6

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda eleştirel düşünme becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 26 metinden 21'inin (genele oranı % 80.8) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bu kitap, incelenen ders kitapları arasında eleştirel düşünme becerisine yönelik etkinliklere çok sayıda yer veren kitaplardan biridir.

Tablo 4.29'a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmaları kapsamında 2 proje çalışması ile EDB'nin geliştirilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Proje çalışması ile bu becerinin geliştirilmesi olumlu bir yaklaşımdır. Kitapta 215 etkinlikten 68'inde EDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Okuma Kültürü” ve “Atatürkçülük” temalarında en az sayıda, “Kişisel Gelişim” ve “Güzel Sanatlar” temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte

ÖÇK’da sayıları 50 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla EDB’nin 28 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 240 tanesinin eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Toplum Hayatı*” ile “*Zaman ve Mekân*” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “*Kişisel Gelişim*” ve “*Okuma Kültürü*” temalarında en düşük oranda olduğu tespit edilmiştir.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB’nin toplamda 359 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda EDB’nin % 66.8’inin ÖKK, % 27.4’ünün ÖÇK ve % 5.8’inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.30: Eleştirel Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	EDB	THÇ	EDB	TE	EDB	TDÇ	EDB	TY	EDB	Toplam	EDB
Toplum Hayatı	5	4	6	5	34	13	12	5	81	43	138	70
Atatürk	6	3	5	5	44	20	10	3	116	60	181	91
Zaman ve Mekân	5	2	4	3	33	13	10	4	76	34	128	56
Milli Kültür	5	2	5	4	19	5	10	2	66	34	105	47
Doğa ve Evren	5	4	5	5	34	10	10	3	61	39	115	61
Okuma Kültürü	5	5	5	3	28	9	10	2	53	19	101	38
Toplam	31	20	30	25	192	70	62	19	453	229	768	363
%	100	64.5	100	83.3	100	36.5	100	30.6	100	50.6	100	47.3

TM: Toplam Metin, EDB: Eleştirel Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Eleştirel düşünme becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.30) ders kitabında yer alan 31 metinden 20’sinin (genele oranı % 80.8) eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bu kitap, incelenen ders kitapları arasında eleştirel düşünme becerisine yönelik etkinliklerin yüksek düzeyde yer aldığı kitaplardan biridir.

Tablo 4.30 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 30 çalışmanın yer aldığı, bunlardan 25’inin EDB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu kitapta toplamda 192 adet olan etkinliklerden 70’inde EDB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. EDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Doğa ve Evren” ile “Atatürk”

temalarında en az sayıda, “*Milli Kültür*” ile “*Zaman ve Mekân*” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 62 tema sonu değerlendirme çalışmasından 19’unun EDB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

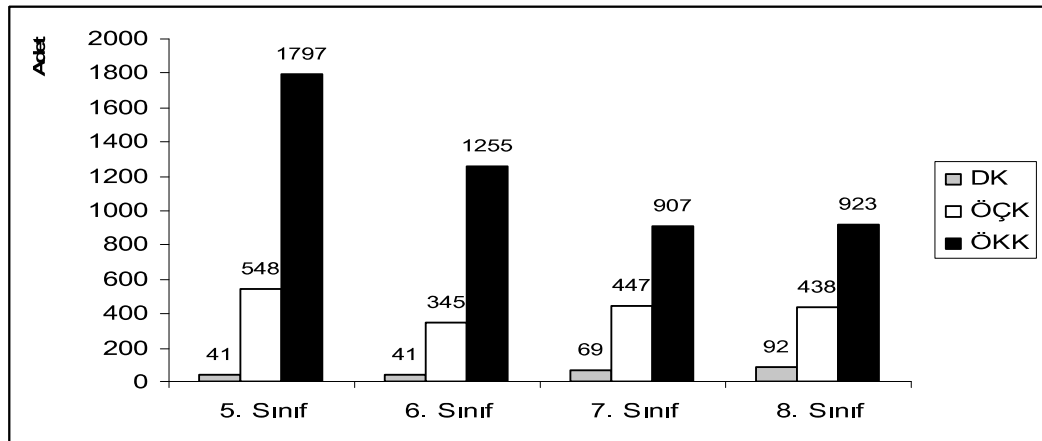
Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 229 tanesinin EDB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Doğa ve Evren*”, “*Atatürk*” ile “*Milli Kültür*” temalarında EDB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda, “*Okuma Kültürü*” ile “*Zaman ve Mekân*” temalarında ise en düşük orandadır.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla EDB’nin toplamda 363 defa geliştirildiği; bunun % 63.1’inin ÖKK, % 31.4’ünün ÖÇK ve % 5.5’inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

4.1.2.2. Eleştirel Düşünme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, 4.6 – 4.9 arasındaki şekillerde eleştirel düşünme becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Şekil 4.6: Eleştirel Düşünme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

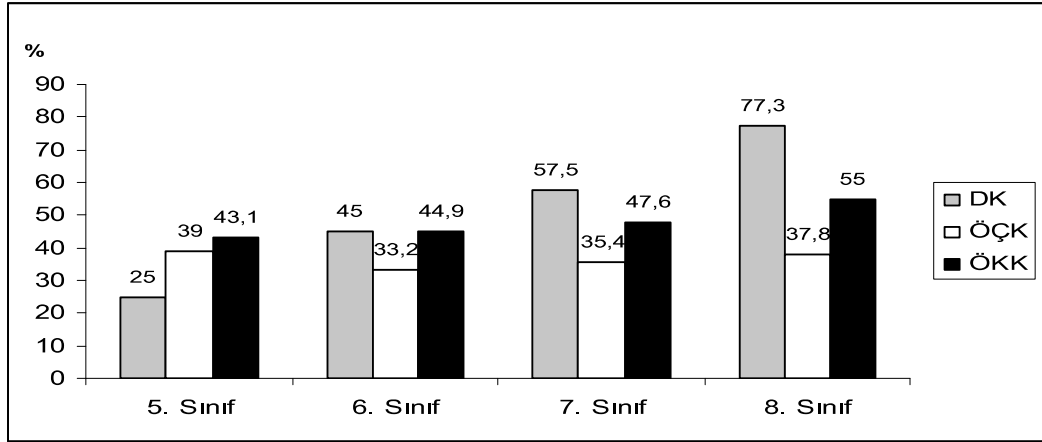

Eleştirel düşünme becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.6 - 4.9) eleştirel düşünme becerisinin ders kitaplarında yer alma düzeyinin, üst sınıflara doğru giderek düzenli bir artış sergilediği görülmektedir (Şekil 4.6). Öğrenci çalışma kitaplarında EDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla

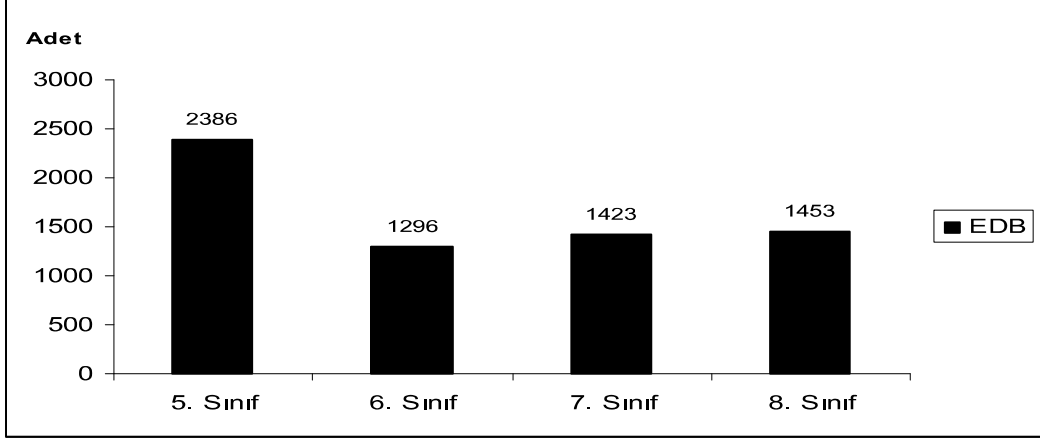
sayıda yer verilirken etkinlik sayısının 6. sınıflarda düştüğü; 7. sınıftan itibaren tekrar artarak 8. sınıflarda 438 adete ulaştığı görülmektedir (Şekil 4.6). Bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinliklerin 5. sınıfta sayısal olarak daha fazla olmasında 5. sınıfta tema sayısının sekiz; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise altı olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin 6. sınıflarda diğer sınıflara oranla daha az sayıda yer almasının temel nedeni ise incelenen kitap sayısının 6. sınıflarda üç; 5, 7 ve 8. sınıflarda dört olması ile ilgilidir. İncelenen kitap takımları (DK+ÖÇK+ÖKK) içerisinde öğretmen kılavuz kitaplarında eleştirel düşünme becerisinin niceliksel olarak en üst düzeyde olduğu görülmektedir.

Eleştirel düşünme becerisi düzeyinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan toplam çalışma sayısına oranının sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğinde EDB'nin üst sınıflara doğru giderek arttığı görülmektedir (Şekil 4.7). Bu durum eleştirel düşünme becerisine üst sınıflarda daha fazla yer verilmesi gerektiği ilkesine paralellik göstermektedir.

Şekil 4.7: Eleştirel Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

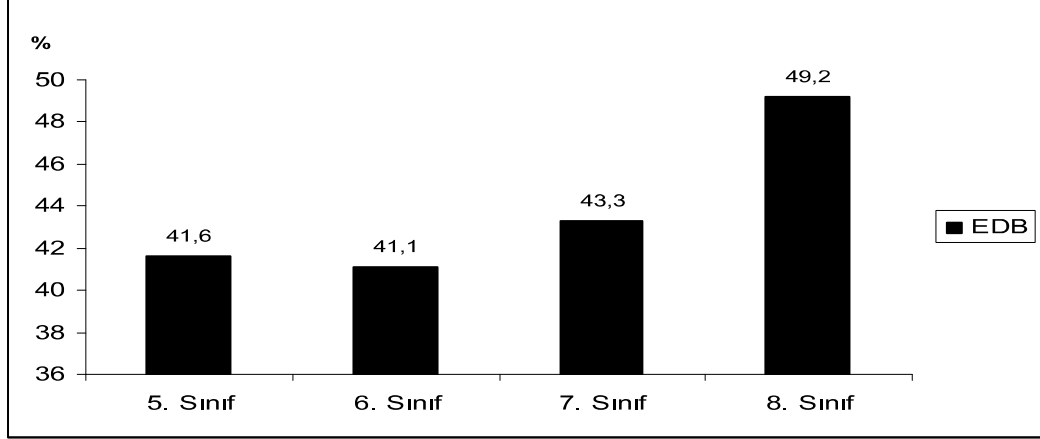
Şekil 4.8: Eleştirel Düşünme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

İncelenen kitaplarda EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinlikler niceliksel olarak 5. sınıfta en üst seviyede yer almakta, bu durum 6. sınıftan itibaren düzenli olarak artan bir eğilim göstermektedir (Şekil 4.8). Eleştirel düşünme becerisi sayısının toplam çalışma sayısına oranlandığında bu becerinin üst sınıflara doğru arttığı görülmektedir (Şekil 4.9). EDB'yi geliştirmeye yönelik etkinlik sayısı 5. sınıfta en fazla sayıda olmasına karşın etkinlik sayısı 5. sınıf kitaplarındaki toplam çalışma sayısına oranlandığında ise % 41.6'lık bir oranla en düşük düzeyde kaldığı görülmektedir (Şekil 4.8). Eleştirel düşünme becerisinin üst sınıflara doğru artan bir orana sahip olması, programın felsefesine ve kapsamına uyan bir yaklaşımdır. Ders kitaplarında yer alan metin ve etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin sorgulayıcı düşünceleri, doğru karar vermeleri ve sebep-sonuç ilişkileri kurmaları bu beceri kapsamında gerekli kazanımları oluşturacaktır.

Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının öğrencilere EDB'yi yeterli sayıda kazandırabilecek şekilde düzenlendiği görülmektedir. İncelenen ders kitaplarındaki metin etkinlikleri, öğrenciye verilmek istenen bilgiyi doğrudan vermemiş; öğrencilerin sorgulama, sebep-sonuç ilişkileri kurma, karşılaştırma ve bilgilerden çıkarımlar yapma ve öneriler getirme imkânı sağlamıştır.

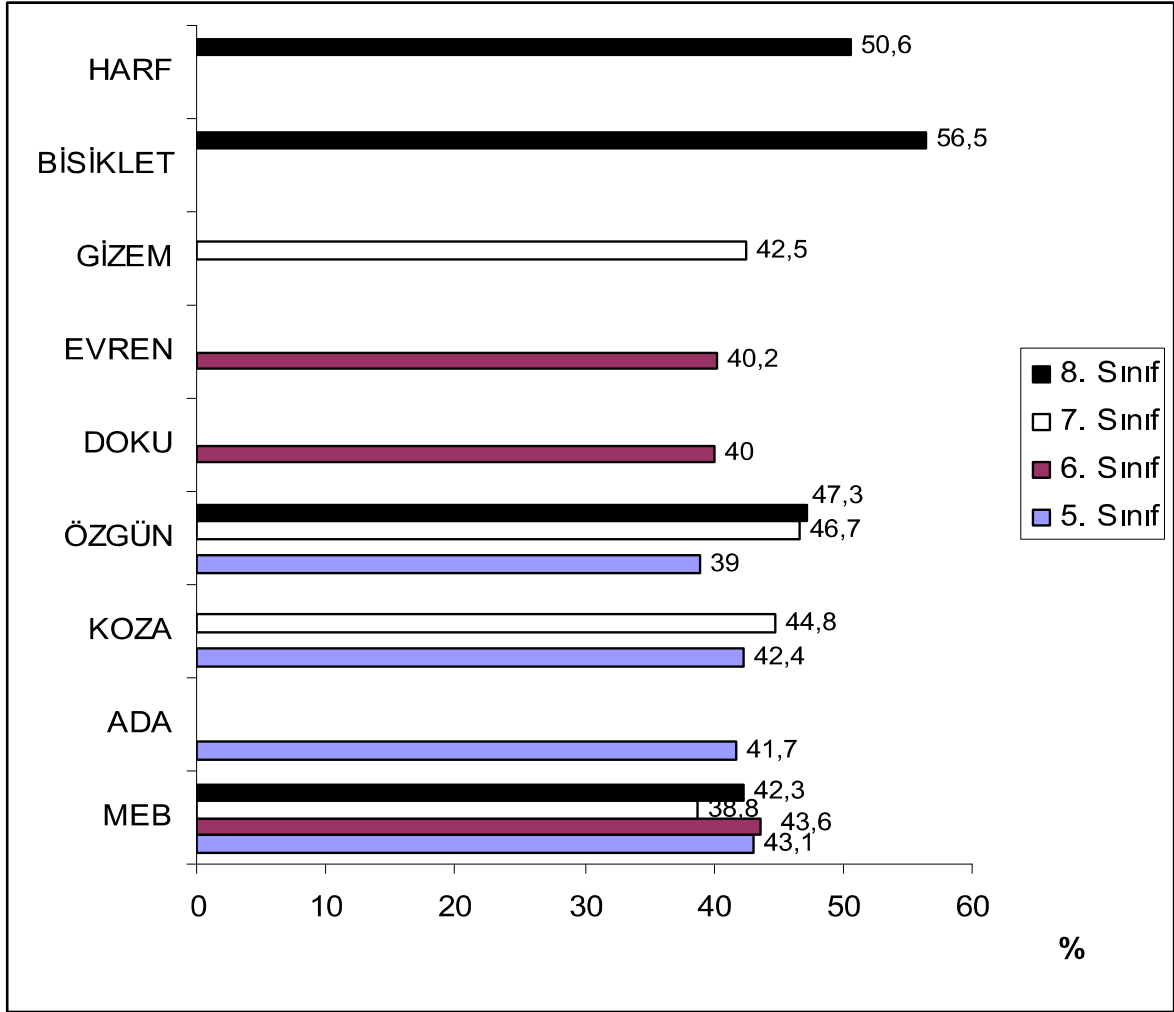
Şekil 4.9: Eleştirel Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

4.1.2.3. Eleştirel Düşünme Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde eleştirel düşünme becerisinin yayınevleri düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.10 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.10: Eleştirel Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Eleştirel düşünme becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; EDB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5 ve 6. sınıflarda MEB, 7. sınıfta Özgün, 8. sınıfta Bisiklet yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte EDB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5. sınıfta Özgün, 6. sınıfta Doku, 7 ve 8. sınıflarda MEB yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.10). Eleştirel düşünme becerisine yer verilme oranı Bisiklet ve Harf yayınlarında % 50'yi aşarken geriye kalan yayınevlerinde bu oranın % 38.8 - % 47.3 arasında bir değere sahip olduğu görülmektedir.

4.1.3. Yaratıcı Düşünme Becerisi

Bu bölümde yaratıcı düşünme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.3.1. Yaratıcı Düşünme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Çalışmanın bu bölümünde, 4.31 – 4.45 arasındaki tablolarda yaratıcı düşünme becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.31: Yaratıcı Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Birey ve Toplum	5	1	2	1	41	19	4	-	114	26	166	47
Atatürk	5	1	2	1	45	18	4	-	114	17	170	37
Sağlık ve Çevre	5	1	2	1	42	21	4	-	122	26	175	49
Değerlerimiz	5	1	2	1	37	19	4	-	126	30	174	51
Dünya'mız ve Uzay	5	3	2	1	44	21	4	-	130	27	185	52
Güzel Ülkem Türkiye	5	1	2	1	35	15	4	-	120	19	166	36
Yenilikler ve Gelişmeler	5	1	2	1	48	25	4	-	138	16	197	43
Güzel Sanatlar	5	3	2	1	44	22	4	-	128	22	183	48
Toplam	40	12	16	8	336	160	32	-	992	183	1.416	363
%	100	30.0	100	50.0	100	47.6	100	0.0	100	18.4	100	25.6

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yaratıcı düşünme becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.31) ders kitabındaki 40 metinden 12'sinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.31'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 16 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan % 50'sinin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu

görülmektedir. Kitapta, sayıları 336 olan etkinliklerin 160'ında YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Atatürk", "Dünya'mız ve Uzay" ile "Yenilikler ve Gelişmeler" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; "Değerlerimiz", "Birey ve Toplum" ile "Güzel Sanatlar" temalarında en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 32 tema sonu değerlendirme çalışması olmasına karşın bunlardan hiçbirinin YDB'ye yönelik olmaması dikkat çekicidir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 183'ü yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir. Bu bölümde "Değerlerimiz" ile "Birey ve Toplum" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara bağlı olarak en yüksek oranda olduğu görülmektedir. Buna karşın "Yenilikler ve Gelişmeler" ile "Atatürk" temalarında yönergelerin en düşük oranda olduğu tespit edilmiştir.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 363 defa geliştirildiği; bunun % 51.8'inin ÖKK, % 46.3'ünün ÖÇK ve % 1.9'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.32: Yaratıcı Düşünme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Birey ve Toplum	5	1	4	2	30	22	7	3	120	32	166	60
Atatürk	5	-	3	-	33	21	7	3	156	38	204	62
Güzel Ülkem Türkiye	5	1	6	4	27	11	8	1	151	35	197	52
Hayal Gücü	5	5	4	3	27	15	10	3	144	44	190	70
Yenilikler ve Gelişmeler	5	4	6	5	28	13	10	2	172	43	221	67
Dünya'mız ve Uzay	5	1	4	3	27	19	6	3	149	38	191	64
Değerlerimiz	5	1	8	5	27	11	10	-	171	32	221	49
Sağlık ve Çevre	5	-	6	2	26	11	5	2	160	42	202	57
Toplam	40	13	41	24	225	123	63	17	1.223	304	1.592	481
%	100	32.5	100	58.5	100	54.7	100	27.0	100	24.9	100	30.2

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Tablo 4.32'ye bakıldığında yaratıcı düşünme becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden 13'ünün yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.32 gözden geçirildiğinde öğrenci çalışma kitabında 41 temaya hazırlık çalışmasının olduğu, bunlardan 24'ünün YDB'ye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 225 etkinlikten 123'ünde YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Değerlerimiz" ve "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en az sayıda; "Birey ve Toplum" ile "Dünya'mız ve Uzay" temalarında ise en fazla sayıda olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 2'sinde YDB'nin geliştirildiği belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.223 yönergeden 304 tanesinin YDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Hayal Gücü" ile "Birey ve Toplum" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek; "Değerlerimiz" ve "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında ise en düşük orandadır.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 481 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda YDB'nin % 63.2'sinin ÖKK, % 34'ünün ÖÇK ve % 2.8'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo 4.33: Yaratıcı Düşünme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Birey ve Toplum	5	-	4	2	29	20	8	2	151	22	197	46
Atatürk	5	-	4	2	28	19	10	-	155	16	202	37
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	3	26	14	6	3	138	27	179	47
Doğal Afetler	5	1	4	1	28	15	8	2	155	23	200	42
Sağlık ve Çevre	5	1	4	2	41	25	7	1	140	18	197	47
Oyun ve Spor	5	-	4	1	25	14	8	4	121	14	163	33
Değerlerimiz	5	-	4	1	29	16	9	3	126	20	173	40
Dünyamız ve Uzay	5	2	4	1	28	20	11	5	118	22	166	50
Toplam	40	4	32	13	234	143	67	20	1.104	162	1.477	342
%	100	10.0	100	40.6	100	61.1	100	29.9	100	14.7	100	23.2

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda yaratıcı düşünme becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 40 metinden % 10'unun yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 33'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 13'ünün YDB'ye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 234 etkinlikten 143'ünde YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Sağlık ve Çevre", "Değerlerimiz" ile "Doğal Afetler" temalarında en az; "Dünyamız ve Uzay", "Atatürk" ile "Birey ve Toplum" temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 67 tema sonu değerlendirme çalışmasından 20'sinin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.104 yönergeden 162 adetinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara bağlı olarak YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin "Güzel Ülkem Türkiye" ile "Dünyamız ve Uzay" temalarında en fazla sayıda; "Atatürk" ile "Oyun ve Spor" temalarında en az sayıda olduğu belirlenmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 342 defa geliştirildiği; bunun % 51,5'inin ÖÇK, % 47,4'ünün ÖÇK ve % 1,1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.34: Yaratıcı Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDC	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Birey ve Toplum	5	1	4	2	33	15	10	-	104	18	156	36
Atatürk	5	-	3	1	35	14	10	-	126	28	179	43
Güzel Ülkem Türkiye	5	1	4	2	34	15	9	2	101	27	153	47
Hayal Gücü	5	5	4	2	32	19	8	1	102	24	151	51
Yenilikler ve Gelişmeler	5	3	4	2	35	17	7	2	96	22	147	46
Oyun ve Spor	5	2	4	1	30	15	7	3	106	25	152	46
Değerlerimiz	5	1	4	2	30	11	7	3	106	23	152	40
Sağlık ve Çevre	5	1	5	1	32	16	8	3	105	21	155	42
Toplam	40	14	32	13	261	122	66	14	846	188	1.245	351
%	100	35.0	100	40.6	100	46.7	100	21.2	100	22.2	100	28.2

Tablo 4.34 gözden geçirildiğinde yaratıcı düşünme becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 40 metinden 14'ünün yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 temaya hazırlık çalışmasından 13'ünün YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 261 etkinlikten 122'sinde YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Atatürk", "Değerlerimiz" ve "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; "Sağlık ve Çevre", "Yenilikler ve Gelişmeler" ile "Birey ve Toplum" temalarında en fazla sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından 14'ünde YDB'nin geliştirildiği belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 846 yönergeden 188'inde YDB'nin geliştirilmeye amaçlandığı görülmektedir. "Güzel Ülkem Türkiye" ile "Oyun ve Spor" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; "Birey ve Toplum" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında ise en düşük oranda yer aldığı görülmektedir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 351 defa geliştirildiği görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda YDB'nin % 53.6'sının ÖKK, % 42,5'inin ÖÇK ve % 3.9'unun da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.35: Yaratıcı Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Okuma Kültürü	5	2	4	2	34	11	14	1	102	20	159	36
Atatürk	5	1	4	-	35	12	13	2	81	19	138	34
Sevgi	5	1	4	2	33	9	13	1	71	30	126	43
Duygular	5	1	4	1	34	14	16	2	100	22	159	40
Zaman ve Mekân	5	1	4	2	43	16	14	-	71	25	137	44
Doğa ve Evren	5	2	4	2	49	14	10	1	105	24	173	43
Toplam	30	8	24	9	228	76	80	7	530	140	892	240
%	100	26.7	100	37.5	100	33.3	100	8.8	100	26.4	100	26.9

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yaratıcı düşünme becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.35) ders kitabında yer alan 30 metinden 8'inin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.35'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 24 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 9'unun YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 228 etkinlikten 76'sında YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Doğa ve Evren" ile "Zaman ve Mekân" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; "Okuma Kültürü" ile "Atatürk" temalarında en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 80 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla YDB'nin 7 defa geliştirildiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 530 yönergeden 140 adetinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde "Sevgi" ile "Zaman ve Mekân" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, "Okuma Kültürü" temasında ise en düşük oranda olduğu görülmektedir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 240 defa geliştirildiği; bunun % 58.3'ünün ÖKK, % 38.3'ünün ÖÇK ve % 3.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.36: Yaratıcı Düşünme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Toplum Hayatı	5	2	-	-	53	23	10	1	148	30	216	56
Atatürkçülük	5	-	-	-	59	20	15	1	151	32	230	53
Doğa ve Evren	5	1	-	-	55	25	11	-	174	24	245	50
Duygular	5	1	-	-	57	21	11	-	153	33	226	55
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	3	-	-	58	20	10	-	165	38	238	61
Sevgi	5	1	-	-	49	19	9	1	146	26	209	47
Toplam	30	8	-	-	331	128	66	3	937	183	1.364	322
%	100	26.7	-	0.0	100	38.7	100	4.5	100	19.5	100	23.6

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Tablo 4.36'ya bakıldığında yaratıcı düşünme becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 8'inin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta sayıları 331 olan etkinliklerin 128'inde YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Atatürkçülük" ile "Kavramlar ve Çağrışımlar" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; "Sevgi", "Toplum Hayatı" ile "Doğa ve Evren" temalarında en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 66 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla YDB'nin sadece 3 defa geliştirilmesinin hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden % 19.5'inin (183 adet) YDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde "Kavramlar ve Çağrışımlar" ile "Duygular" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, "Doğa ve Evren" temasında ise en düşük oranda yer aldığı belirlenmiştir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 322 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda YDB'nin % 56,8'inin ÖKK, % 40,7'sinin ÖÇK ve % 2.5'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.37: Yaratıcı Düşünme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Sevgi	5	2	-	-	38	13	15	3	95	18	153	36
Atatürk	6	-	-	-	47	26	13	3	121	24	187	53
Kişisel Gelişim	5	1	-	-	39	17	14	1	97	17	155	36
Güzel Sanatlar	5	4	-	-	36	13	16	2	80	15	137	34
Duygular	5	3	-	-	34	20	13	4	84	22	136	49
Doğa ve Evren	5	2	-	-	31	19	13	5	82	17	131	43
Toplam	31	12	-	-	225	108	84	18	559	113	899	251
%	100	38.7	-	0.0	100	48.0	100	21.4	100	20.2	100	27.9

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda yaratıcı düşünme becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 31 metinden 12'sinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.37'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Bu kitapta 225 etkinlikten 108'inde YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Sevgi" ve "Duygular" temalarında en az sayıda; "Doğa ve Evren" ile "Atatürk" temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 84 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından 18 adetinin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 113'ünün yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Duygular" ile "Doğa ve Evren" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, diğer temalarda ise birbirine yakın olmak üzere daha düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 251 defa geliştirildiği; bunun % 50.2'sinin ÖÇK, % 45'inin ÖKK ve % 4.8'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.38: Yaratıcı Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
İletişim	5	1	-	-	43	15	13	1	106	16	167	33
Atatürk	5	2	-	-	40	21	14	2	65	13	124	38
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	2	-	-	37	18	14	1	68	14	124	35
Milli Kültür	5	2	-	-	41	16	14	1	70	17	130	36
Doğa ve Evren	5	2	-	-	47	18	13	3	78	24	143	47
Toplum Hayatı	5	-	-	-	43	14	13	-	62	15	123	29
Toplam	30	9	-	-	251	102	81	8	449	99	811	218
%	100	30.0	-	0.0	100	40.6	100	9.8	100	22.0	100	26.9

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.38 gözden geçirildiğinde yaratıcı düşünme becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan

30 metinden 9'unun yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta toplam sayıları 251 olan etkinliklerden % 40.6'sında (102 adet) YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Doğa ve Evren" ile "Toplum Hayatı" temalarında en az sayıda; "Kavramlar ve Çağrışımlar" ile "Atatürk" temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmüştür. Bununla birlikte ÖÇK'da 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından 8'inin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 99'unun YDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Doğa ve Evren" ile "Milli Kültür" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temaların içeriğine uygun olarak en yüksek oranda, "İletişim" temasında ise en düşük oranda yer aldığı görülmektedir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 218 defa geliştirildiği; bunun % 50.5'inin ÖÇK, % 45.4'ünün ÖKK ve % 4.1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.39: Yaratıcı Düşünme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Milli Kültür	5	2	4	2	37	17	15	1	99	19	160	41
Atatürk	5	1	5	2	35	14	15	4	77	22	137	43
Duygular	5	2	5	2	35	14	19	4	55	13	119	35
Okuma Kültürü	5	4	4	-	39	13	16	5	56	12	120	34
Doğa ve Evren	5	1	6	3	38	19	15	3	85	22	149	48
Sevgi	5	2	4	-	30	15	16	1	55	16	110	34
Toplam	30	12	28	9	214	92	96	18	427	104	795	235
%	100	40.0	100	32.1	100	43.0	100	18.8	100	24.4	100	29.6

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yaratıcı düşünme becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.39) ders kitabındaki 30 metinden 12'sinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.39 gözden geçirildiğinde öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 9 adetinin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 214 etkinlikten 92 adetinde YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Okuma Kültürü" temasında en az sayıda; "Sevgi" ile "Doğa ve Evren" temalarında en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 96 tema sonu değerlendirme çalışmasından 18'inin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 104 tanesinin YDB geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Sevgi" ve "Atatürk" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda; "Milli Kültür" ve "Okuma Kültürü" temalarında ise en düşük oranda yer verildiği görülmektedir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 235 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda YDB'nin % 50.6'sının ÖÇK, % 44.3'ünün ÖKK ve % 5.1'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.40: Yaratıcı Düşünme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Okuma Kültürü	5	2	1	-	38	22	14	2	95	15	153	41
Atatürk	5	-	1	1	37	20	10	4	93	13	146	38
Doğa ve Evren	5	2	1	1	46	24	10	3	80	21	142	51
Milli Kültür	5	2	1	1	43	24	7	2	95	22	151	51
Kişisel Gelişim	5	1	1	1	35	16	7	1	73	14	121	33
Zaman ve Mekân	5	3	1	-	38	17	11	3	74	16	129	39
Toplam	30	10	6	4	237	123	59	15	510	101	842	253
%	100	33.3	100	66.7	100	51.9	100	25.4	100	19.8	100	30.0

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.40'a bakıldığında yaratıcı düşünme becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 10'unun yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.40 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında 6 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan YDB'nin 4 defa geliştirilmeye amaçlandığı görülmektedir. Kitapta 237

etkinlikten 123'ünde YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Doğa ve Evren" ile "Zaman ve Mekân" temalarında en az sayıda; "Okuma Kültürü" ile "Atatürk" temalarında en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 59 tema sonu değerlendirme çalışmasından 15 adetinin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 101'inin YDB'yi geliştirmeye amaçladığı görülmektedir. "Doğa ve Evren" ile "Milli Kültür" temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; "Atatürk" ile "Okuma Kültürü" temalarında ise en düşük oranda yer aldığı belirlenmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 253 defa geliştirildiği; bunun % 56.1'inin ÖÇK, % 39.9'unun ÖKK ve % 4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.41: Yaratıcı Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDC	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Sevgi	5	2	12	8	38	21	6	2	69	26	130	59
Atatürk	5	3	8	8	27	12	8	4	76	12	124	39
Kişisel Gelişim	5	1	10	4	34	22	6	1	96	22	151	50
Milli Kültür	5	3	12	5	28	13	8	3	106	27	159	51
Toplum Hayatı	5	2	6	2	36	17	8	3	91	19	146	43
Zaman ve Mekân	5	2	8	5	28	13	7	1	83	20	131	41
Toplam	30	13	56	32	191	98	43	14	521	126	841	283
%	100	43.3	100	57.1	100	51.3	100	32.6	100	24.2	100	33.7

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda yaratıcı düşünme becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 30 metinden 13'ünün yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.41'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 56 temaya hazırlık çalışmasının olduğu, bunlardan 32'sinin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 191 etkinlikten 98'inde YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Sevgi" temasında en az sayıda; "Toplum Hayatı" temasında en fazla sayıda

yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte ÖÇK’da sayıları 43 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından 14’ünün YDB’yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 126 adetinin YDB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Sevgi” ve “Milli Kültür” temalarında YDB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; “Atatürk” ile “Toplum Hayatı” temalarında ise en az oranda yer aldığı görülmektedir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB’nin toplamda 283 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda YDB’nin % 50.9’unun ÖÇK, % 44.5’inin ÖKK ve % 4.6’sının da ders kitapları aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.42: *Yaratıcı Düşünme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Zaman ve Mekân	5	3	-	-	33	17	13	1	59	15	110	36
Atatürk	5	1	1	-	35	14	15	1	64	11	120	27
Milli Kültür	6	-	4	2	39	20	18	3	65	12	132	37
Toplum Hayatı	5	1	2	2	39	15	16	-	63	17	125	35
Bilim ve Teknoloji	5	-	5	1	42	21	16	-	54	12	122	34
Kişisel Gelişim	5	2	-	-	30	11	15	1	65	17	115	31
Toplam	31	7	12	5	218	98	93	6	370	84	724	200
%	100	22.6	100	41.7	100	45.0	100	6.1	100	22.7	100	27.6

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yaratıcı düşünme becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.42) ders kitabındaki 31 metinden 7’sinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 12 adet olan temaya hazırlık çalışmaları aracılığıyla YDB’nin toplamda 5 defa geliştirilmeye amaçlandığı görülmektedir. Bu kitapta 218 etkinlikten 98’i YDB’nin geliştirilmesini amaçlamıştır. YDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Toplum Hayatı”, “Atatürk” ile “Bilim ve Teknoloji” temalarında en az sayıda; “Zaman ve Mekân”, “Milli Kültür” ile “Kişisel Gelişim” temalarında temanın içeriğine bağlı olarak en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 93 tema

sonu değerlendirme çalışmasından 6'sının YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 84'ünün YDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Toplum Hayatı*” ve “*Kişisel Gelişim*” temalarında temanın amaç ve kazanımlarına uygun olarak YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte “Atatürk” ve “Milli Kültür” temalarında ise YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en az sayıda yer aldığı görülmektedir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 200 defa geliştirildiği; bunun % 54.5'inin ÖÇK, % 42'sinin ÖÇK ve % 3.5'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.43: *Yaratıcı Düşünme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Duygular	5	2	1	1	37	16	10	1	84	11	137	31
Atatürk	6	-	3	-	37	16	10	1	90	13	146	30
Doğa ve Evren	5	2	6	1	35	18	10	-	74	13	130	34
Toplum Hayatı	5	-	6	3	33	14	10	-	78	13	132	30
İletişim	5	-	8	2	29	14	10	-	63	12	115	28
Zaman ve Mekân	5	3	4	3	25	12	10	-	48	10	92	28
Toplam	31	7	28	10	196	90	60	2	437	72	752	181
%	100	22.6	100	35.7	100	45.9	100	3.3	100	16.5	100	24.1

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.43'e bakıldığında yaratıcı düşünme becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 31 metinden 7'sinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.43'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 10 adetinin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 196 etkinlikten 90'ında YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Duygular” ile “Atatürk” temalarında en az sayıda; “Zaman ve Mekân” ile “İletişim” temalarında en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla

birlikte ÖÇK'da sayıları 60 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından sadece 3'ünün YDB'yi geliştirdiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 72 tanesinin YDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Zaman ve Mekân” ile “İletişim” temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler fazla sayıda; “Duygular” temasında ise az sayıda yer verilmiştir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 181 defa geliştirildiği görülmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda YDB'nin % 56.4'ünün ÖÇK, % 39.8'inin ÖÇK ve % 3.8'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.44: *Yaratıcı Düşünme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Toplum Hayatı	4	1	Proj	1	42	10	9	1	76	22	131	35
Atatürkçülük	6	1	-	-	43	13	7	1	87	13	143	28
Güzel Sanatlar	4	-	-	-	33	10	8	3	59	21	104	34
Kişisel Gelişim	4	2	Proj	1	31	13	9	1	47	19	91	36
Zaman ve Mekân	4	1	-	-	29	7	8	1	73	20	114	29
Okuma Kültürü	4	2	-	-	37	9	9	4	77	23	127	38
Toplam	26	7	2	2	215	62	50	11	419	118	710	200
%	100	26.9	100	100	100	28.8	100	22.0	100	28.2	100	28.2

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda yaratıcı düşünme becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 26 metinden 7'si yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Tablo 4.44 gözden geçirildiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 2 adet projenin yer aldığı, ikisinin de YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitabın bu özelliği onu diğer kitaplardan farklılaştırmaktadır. Kitapta 215 etkinlikten 62 adetinin YDB'nin geliştirilmesini amaçladığı belirlenmiştir. YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Toplum Hayatı” ve “Atatürkçülük” temalarında en az sayıda; “Kişisel Gelişim” ile “Zaman ve Mekân” temalarında en fazla sayıda yer aldığı

görülmüştür. Bununla birlikte ÖÇK'da 50 tema sonu değerlendirme çalışmasından 11 adetinin YDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu anlaşılmıştır.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 118 tanesinin YDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Kişisel Gelişim*” ve “*Güzel Sanatlar*” temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda; “*Atatürkçülük*” temasında ise en düşük oranda yer almıştır.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 200 defa geliştirildiği; bunun % 59'unun ÖKK, % 37.5'inin ÖÇK ve % 3.5'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.45: *Yaratıcı Düşünme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	YDB	THÇ	YDB	TE	YDB	TDÇ	YDB	TY	YDB	Toplam	YDB
Toplum Hayatı	5	1	6	3	34	14	12	1	81	15	138	34
Atatürk	6	2	5	1	44	17	10	2	116	35	181	57
Zaman ve Mekân	5	2	4	3	33	13	10	1	76	26	128	45
Milli Kültür	5	2	5	2	19	9	10	1	66	18	105	32
Doğa ve Evren	5	-	5	2	34	15	10	2	61	15	115	34
Okuma Kültürü	5	1	5	3	28	12	10	1	53	24	101	41
Toplam	31	8	30	14	192	80	62	8	453	133	768	243
%	100	25.8	100	46.7	100	41.7	100	12.9	100	29.4	100	31.6

TM: Toplam Metin, YDB: Yaratıcı Düşünme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yaratıcı düşünme becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.45) ders kitabında yer alan 31 metinden 8'inin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.45'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 30 adet olan temaya hazırlık çalışmalarının toplamda 14 defa YDB'yi geliştirdiği görülmektedir. Bu kitapta toplamı 192 olan etkinliklerin 80'inde YDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “*Atatürk*” temasında en az sayıda, “*Milli Kültür*” ve “*Okuma Kültürü*” temalarında en fazla sayıda yer verilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 62 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından 8 adetinin YDB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu belirlenmiştir.

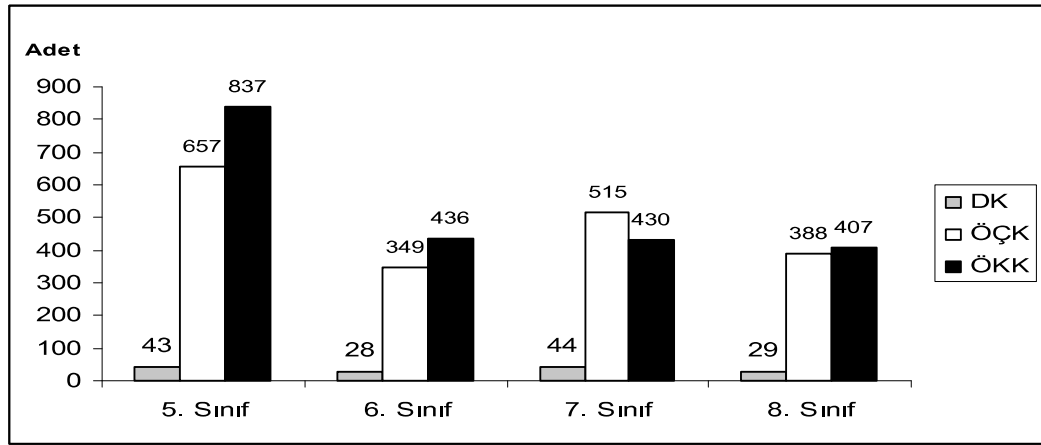
Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 133'ünün YDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Okuma Kültürü” ile “Zaman ve Mekân” temalarında YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda; “Toplum Hayatı” temasında ise en düşük oranda yer almıştır.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla YDB'nin toplamda 243 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda YDB'nin % 54.5'inin ÖKK, % 36.4'ünün ÖÇK ve % 9.1'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

4.1.3.2. Yaratıcı Düşünme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, 4.11 – 4.14 arasındaki şekillerde yaratıcı düşünme becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Şekil 4.11: Yaratıcı Düşünme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

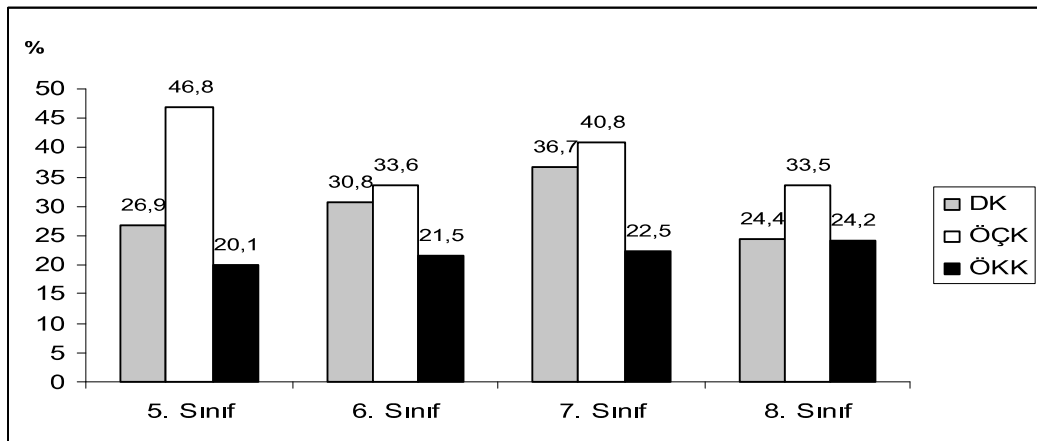

Yaratıcı düşünme becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.11 – 4.14) yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik metinlerin 5 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında daha çok yer aldığı görülmektedir. Bu durum, 6 ve 8. sınıf ders kitaplarında azalma gösterse de sayı olarak sınıfların birbirine yakın olduğu görülmektedir. (Şekil 4.11). Öğrenci çalışma kitaplarında YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla sayıda olduğu görülmektedir. YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinlik sayıları 6 ve 8. sınıfta birbirine yakın iken etkinlik sayısının 7. sınıfta tekrar bir miktar arttığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitaplarında YDB'yi geliştirmeye yönelik

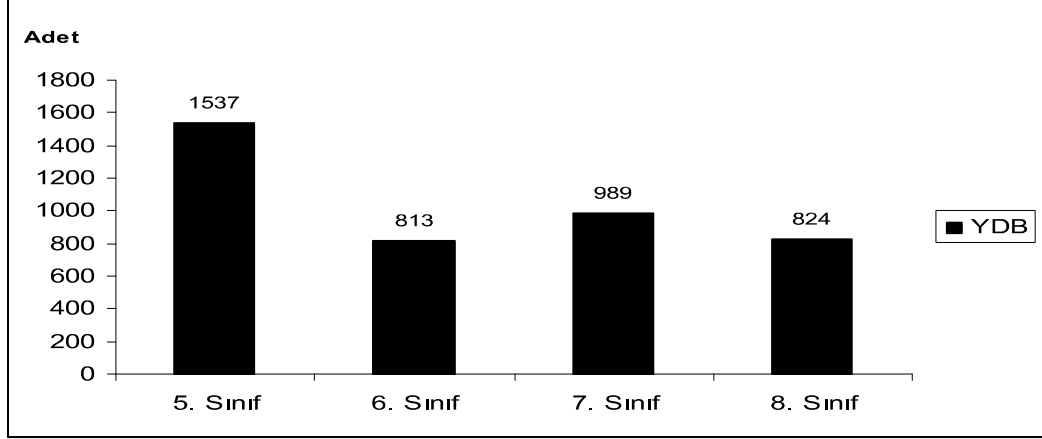
etkinlikler niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla sayıda yer alırken etkinliklerin 6, 7 ve 8. sınıflarda birbirine yakın bir sayıya sahip olduğu görülmektedir. 5. sınıfta bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinliklerin sayısal olarak daha fazla olmasında 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında tema sayısının sekiz; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise altı olmasından kaynaklanmaktadır.

Yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alma toplam çalışma sayısına oranının sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğinde (Şekil 4.12) ders kitaplarındaki metinlerin % 26.9 - % 36.7 arasın bir oranla yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu ve bu becerinin 5. sınıftan 7. sınıfa doğru arttığı görülmektedir. Bu durum, üst sınıflara doğru yaratıcı düşünme becerisine daha fazla yer verilmesi ilkesi ve programın hedeflediği kazanımlarla uyumludur. 8. sınıfta ise yaratıcı düşünme becerisinin metinlerde yer alma oranı % 24.4 seviyesine gerilemiştir. Öğrenci çalışma kitaplarında ise YDB'nin 5 sınıfta % 50'ye yaklaştığı; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise % 33.6 - % 40.8 arasında yer aldığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitaplarında yaratıcı düşünme becerisine yer verilme düzeyinin üst sınıflara doğru düzenli bir yükselme içerisinde olduğu görülmektedir. YDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler 5. sınıfta % 20.1 oranında yer verilirken bu oranın 8. sınıfta % 24.2'ye ulaştığı tespit edilmiştir. Yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklere üst sınıflara doğru daha fazla verilmesi, olması gereken genel ilke ile bütünlük göstermektedir.

Şekil 4.12: Yaratıcı Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

Şekil 4.13: Yaratıcı Düşünme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

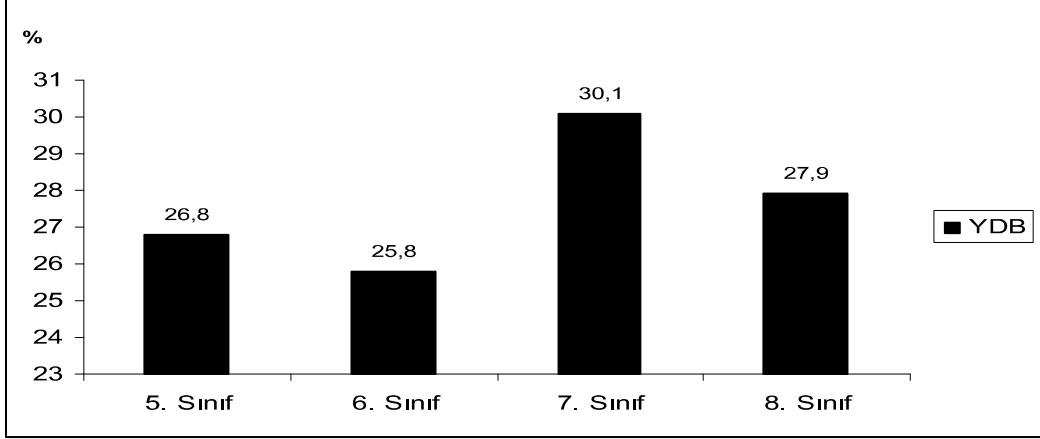

İncelenen Türkçe ders kitaplarında YDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla, 6. sınıfta ise en az sayıda olduğu görülmektedir. 7. sınıfta etkinlik sayısı artış gösterirken 8. sınıfta tekrar düşmüştür (Şekil 4.13). 5. sınıfta bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinliklerin daha fazla olmasında 5. sınıfta tema sayısının sekiz; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise altı olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte yaratıcı düşünme becerisine yönelik etkinlik sayısı toplam çalışma sayısına oranı alındığında YDB'nin 5, 6 ve 8. sınıflarda birbirine yakın bir orana sahip olduğu; 7. sınıfta % 30.1'e kadar ulaştığı görülmektedir (Şekil 4.14). YDB'ye ait oran 8. sınıfta 7. sınıfa göre bir miktar azalmış olsa da bu oranın 5 ve 6. sınıflara ait orandan daha fazla olduğu dikkatten kaçmamaktadır.

Türkçe dersinde öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmek için ders kitabından ziyade öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı öne çıkmaktadır. Öğrenci çalışma kitabındaki yaratıcı etkinliklerin ve öğretmen kılavuz kitabındaki yönergelerin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesi ve derse etkin katılımlarını sağlaması açısından yeterli ve niteliklidir. Yaratıcı düşünme becerisine sahip bireylerin düşünmeyi öğrenecekleri, bir problemle ilgili hipotez geliştirme konusunda beceri sahibi olacakları düşünüldüğünde; YDB'ye 5. sınıftan 8. sınıfa doğru giderek artan bir oranda yer verilmesi olumlu bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bu yaşlardaki çocukların yaratıcılık özellikleri uygun çalışmalar yaptırıldığı takdirde daha da gelişecektir. Ancak hangi yaş grubunda hangi etkinliğin daha faydalı olacağı iyi tespit edilmelidir.

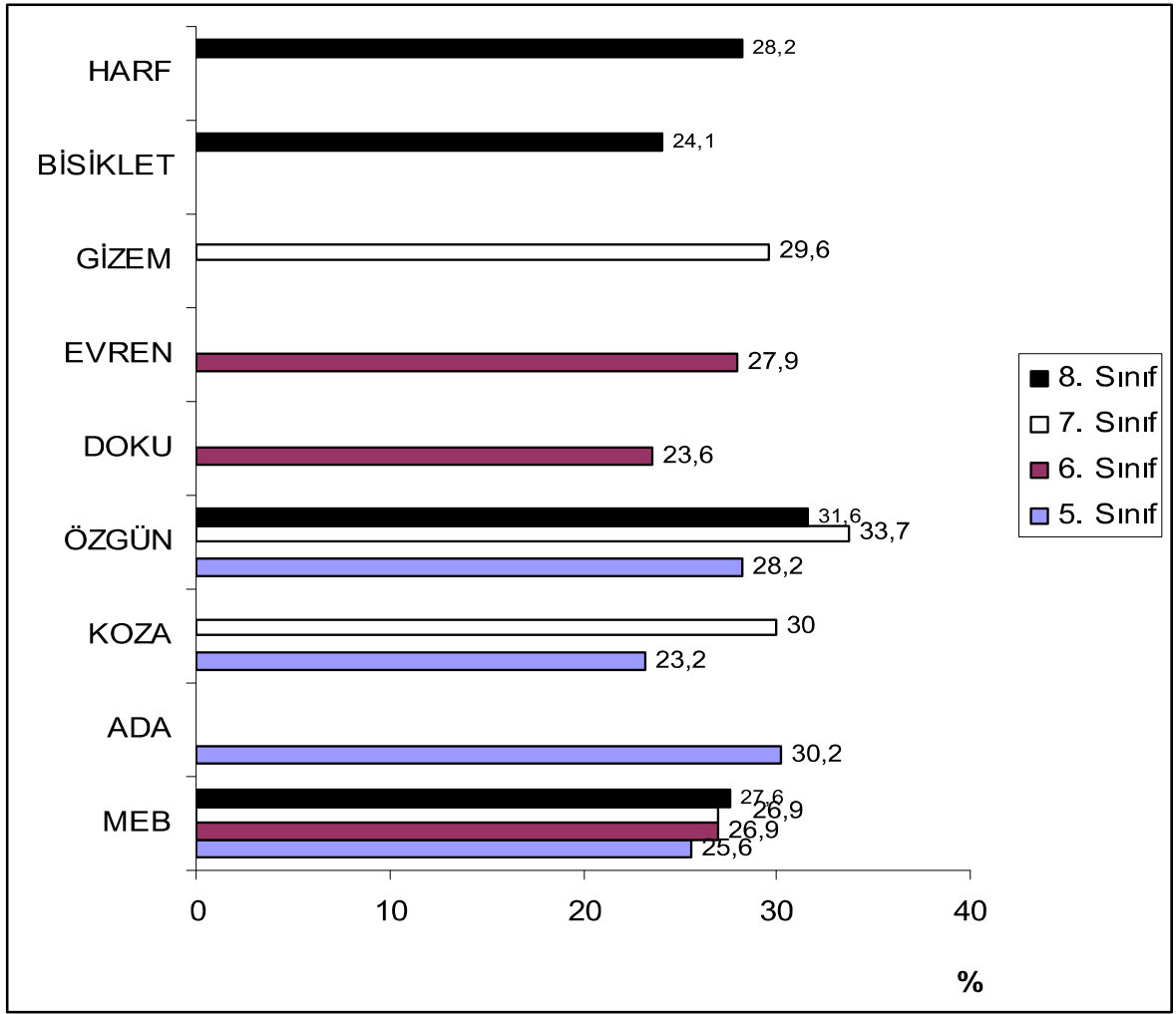
Şekil 4.14: *Yaratıcı Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı*

4.1.3.3. Yaratıcı Düşünme Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınlarına Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde yaratıcı düşünme becerisinin yayınevleri düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.15 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.15: *Yaratıcı Düşünme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı*

Yaratıcı düşünme becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; YDB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5. sınıfta Ada, 6. sınıfta Evren; 7 ve 8. sınıflarda Özgün yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte YDB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5. sınıfta Koza, 6. sınıfta Doku, 7. sınıfta MEB, 8. sınıfta Bisiklet yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.15). Türkçe ders kitaplarında yaratıcı düşünme becerisinin oranlarına bakıldığında oranların Özgün, Ada ve Koza yayınlarında % 30'un üzerinde olduğu; diğer yayınevlerinde ise bu oranın % 23.2 - % 29.6 arasında olduğu görülmektedir.

4.1.4. İletişim Becerisi

Bu bölümde iletişim becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.4.1. İletişim Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Çalışmanın bu bölümünde, 4.46 – 4.60 arasındaki tablolarda iletişim becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.46: İletişim Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDC	İB	TY	İB	Toplam	İB
Birey ve Toplum	5	5	2	-	41	4	4	-	114	31	166	40
Atatürk	5	-	2	-	45	4	4	-	114	37	170	41
Sağlık ve Çevre	5	1	2	-	42	2	4	-	122	38	175	41
Değerlerimiz	5	3	2	-	37	3	4	-	126	32	174	38
Dünya'mız ve Uzay	5	1	2	-	44	1	4	-	130	46	185	48
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	2	-	35	1	4	-	120	36	166	37
Yenilikler ve Gelişmeler	5	1	2	-	48	7	4	-	138	44	197	52
Güzel Sanatlar	5	-	2	-	44	5	4	-	128	30	183	35
Toplam	40	11	16	-	336	27	32	-	992	294	1.416	332
%	100	27.5	100	0.0	100	8.0	100	0.0	100	29.6	100	23.4

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

İletişim becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.46) ders kitabındaki 40 metinden sadece 11'inin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.46'ı gözden geçirildiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmaları kapsamında İB'yi geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilmediği görülmektedir. Kitapta, sayıları 336 olan etkinliklerden 27'sinde İB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Güzel Ülkem Türkiye" ile "Dünya'mız ve Uzay" temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en az sayıda; "Yenilikler ve Gelişmeler" ile "Güzel Sanatlar" temalarında ise en yüksek sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 32 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 294 adetinin iletişim becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde “Dünya’mız ve Uzay” ile “Atatürk” temalarında İB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek; “Güzel Sanatlar” ve “Değerlerimiz” temalarında en düşük orandadır.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB’nin toplamda 332 defa geliştirildiği; bunun % 88.6’sının ÖKK, % 8.1’inin ÖÇK ve % 3.3’ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.47: İletişim Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Birey ve Toplum	5	3	4	1	30	9	7	-	120	46	166	59
Atatürk	5	-	3	-	33	4	7	-	156	48	204	52
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	6	-	27	3	8	-	151	40	197	43
Hayal Gücü	5	-	4	-	27	6	10	-	144	33	190	39
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	6	-	28	4	10	1	172	53	221	58
Dünya’mız ve Uzay	5	-	4	-	27	5	6	1	149	44	191	50
Değerlerimiz	5	-	8	-	27	1	10	-	171	47	221	48
Sağlık ve Çevre	5	1	6	-	26	1	5	-	160	43	202	45
Toplam	40	4	41	1	225	33	63	2	1.223	354	1.592	394
%	100	10.0	100	2.4	100	14.7	100	3.2	100	28.9	100	24.7

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.47’ye bakıldığında iletişim becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden 4’ünün iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.47’ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 41 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan sadece 1’inin İB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta, 225 etkinlikten 33’ünde İB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Sağlık ve Çevre” ile “Değerlerimiz” temalarında İB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en az sayıda yer aldığı görülmektedir. Buna karşın “Birey ve Toplum” ile “Hayal Gücü” temalarında İB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en çok sayıda yer

verilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından 2'si İB'yi geliştirmeyi hedeflemektedir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.223 yönergeden 354 adetinin iletişim becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde “Birey ve Toplum”, “Atatürk” ile “Yenilikler ve Gelişmeler” temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek; “Hayal Gücü” ve “Değerlerimiz” temalarında en düşük orandadır.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 394 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda İB'nin % 89.8'inin ÖKK, % 9.1'inin ÖÇK ve % 1.1'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.48: İletişim Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Birey ve Toplum	5	2	4	2	29	5	8	-	151	51	197	60
Atatürk	5	-	4	3	28	3	10	-	155	45	202	51
Güzel Ülkem Türkiye	5	2	4	1	26	4	6	-	138	33	179	40
Doğal Afetler	5	1	4	1	28	5	8	-	155	46	200	53
Sağlık ve Çevre	5	-	4	2	41	10	7	-	140	39	197	51
Oyun ve Spor	5	2	4	1	25	5	8	-	121	32	163	40
Değerlerimiz	5	1	4	1	29	5	9	-	126	37	173	44
Dünyamız ve Uzay	5	-	4	1	28	4	11	-	118	26	166	31
Toplam	40	8	32	12	234	41	67	-	1.104	309	1.477	370
%	100	20.0	100	37.5	100	17.5	100	0.0	100	28.0	100	25.1

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda iletişim becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 40 metinden sadece 8'inin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 12'sinin İB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 234 etkinlikten 41'inde İB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Atatürk”, “Güzel Ülkem Türkiye” ile “Dünya'mız ve Uzay” temalarında İB'yi

geliştirmeye yönelik etkinliklerin en az sayıda; “Sağlık ve Çevre” temasında ise en fazla sayıda olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 67 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin İB’yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.104 yönergeden 309 tanesinin İB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Birey ve Toplum” ile “Doğal Afetler” temalarında İB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek; “Dünyamız ve Uzay” ile “Güzel Ülkem Türkiye” temalarında ise en az oranda olduğu belirlenmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB’nin toplamda 370 defa geliştirildiği; bunun % 83.5’inin ÖKK, % 14.3’ünün ÖÇK ve % 2.2’sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.49: İletişim Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Birey ve Toplum	5	2	4	1	33	7	10	-	104	35	156	45
Atatürk	5	1	3	-	35	1	10	-	126	40	179	42
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	34	2	9	-	101	27	153	29
Hayal Gücü	5	2	4	-	32	5	8	-	102	28	151	35
Yenilikler ve Gelişmeler	5	1	4	-	35	3	7	-	96	29	147	33
Oyun ve Spor	5	2	4	1	30	4	7	-	106	31	152	38
Değerlerimiz	5	-	4	-	30	2	7	-	106	41	152	43
Sağlık ve Çevre	5	-	5	-	32	2	8	-	105	38	155	40
Toplam	40	8	32	2	261	26	66	-	846	269	1.245	305
%	100	20.0	100	6.3	100	10.0	100	0.0	100	31.8	100	24.5

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.49 gözden geçirildiğinde iletişim becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden sadece 8’inin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.49 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında 32 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 2’sinin İB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 261 etkinlikten 26’sında İB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Atatürk”, “Değerlerimiz” ile “Sağlık ve Çevre” temalarında İB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en

az sayıda; “*Birey ve Toplum*” ile “*Hayal Gücü*” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK’da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin İB’nin geliştirilmesine yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 846 yönergeden 269 adetinin İB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde “*Değerlerimiz*” ile “*Sağlık ve Çevre*” temalarında İB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek; “*Güzel Ülkem Türkiye*” ile “*Hayal Gücü*” temalarında ise en düşük oranda olduğu tespit edilmiştir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB’nin toplamda 305 defa geliştirildiği görülmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda İB’nin % 88.2’sinin ÖKK, % 9.2’sinin ÖÇK ve % 2.6’sının da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.50: İletişim Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Okuma Kültürü	5	2	4	-	34	1	14	-	102	40	159	43
Atatürk	5	-	4	-	35	3	13	-	81	31	138	34
Sevgi	5	1	4	-	33	-	13	-	71	32	126	33
Duygular	5	2	4	1	34	5	16	-	100	45	159	53
Zaman ve Mekân	5	3	4	-	43	1	14	-	71	25	137	29
Doğa ve Evren	5	-	4	-	49	2	10	-	105	33	173	35
Toplam	30	8	24	1	228	12	80	-	530	206	892	227
%	100	26.7	100	4.2	100	5.3	100	0.0	100	38.9	100	25.4

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

İletişim becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.50) ders kitabındaki 30 metinden 8’inin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 24 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan sadece 1’inin İB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 228 etkinlikten 12’sinde İB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “*Okuma Kültürü*” ile “*Zaman ve Mekân*” temalarında İB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; “*Duygular*” ile “*Atatürk*” temalarında ise en fazla sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. “*Sevgi*” temasında ise bu becerinin geliştirilmesi amaçlanmamıştır. Bununla birlikte

ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin İB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 530 yönergeden 206'sının İB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Sevgi” ve “Duygular” temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Doğa ve Evren” ile “Zaman ve Mekân” temalarında ise en düşük oranda olduğu görülmektedir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 227 defa geliştirildiği; bunun % 90.7'sinin ÖKK, % 5.7'sinin ÖÇK ve % 3.6'sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.51: İletişim Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Toplum Hayatı	5	2	-	-	53	6	10	-	148	63	216	71
Atatürkçülük	5	1	-	-	59	3	15	-	151	46	230	50
Doğa ve Evren	5	-	-	-	55	2	11	-	174	50	245	52
Duygular	5	1	-	-	57	2	11	-	153	48	226	51
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	58	5	10	-	165	47	238	52
Sevgi	5	1	-	-	49	4	9	-	146	32	209	37
Toplam	30	5	-	-	331	22	66	-	937	286	1.364	313
%	100	16.7	-	0.0	100	6.6	100	0.0	100	30.5	100	22.9

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.51'e bakıldığında iletişim becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden sadece 5'inin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.51 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Kitapta 331 etkinlikten 22'sinde İB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Doğa ve Evren” ile “Duygular” temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en az sayıda; “Toplum Hayatı” ile “Kavramlar ve Çağrışımlar” temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin İB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 286 adetinin iletişim becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde “*Toplum Hayatı*” ve “*Duygular*” temalarında İB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Sevgi” ile “Kavramlar ve Çağrışımlar” temalarında ise en düşük oranda olduğu görülmektedir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB’nin toplamda 313 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. İB’nin % 91.4’ünün ÖKK, % 7’sinin ÖÇK ve % 1.6’sının da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.52: İletişim Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Sevgi	5	-	-	-	38	1	15	-	95	40	153	41
Atatürk	6	-	-	-	47	13	13	-	121	41	187	54
Kişisel Gelişim	5	1	-	-	39	3	14	-	97	22	155	26
Güzel Sanatlar	5	-	-	-	36	2	16	-	80	20	137	22
Duygular	5	2	-	-	34	3	13	-	84	25	136	30
Doğa ve Evren	5	-	-	-	31	-	13	-	82	23	131	23
Toplam	31	3	-	-	225	22	84	-	559	171	899	196
%	100	9.7	-	0.0	100	9.8	100	0.0	100	30.6	100	21.8

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda iletişim becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 31 metinden sadece 3’ünün iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.52 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Kitapta 225 etkinlikten 22’sinde İB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Sevgi” ile “Güzel Sanatlar” temalarında İB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en az sayıda; “Atatürk” temasında ise en fazla sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. “Doğa ve Evren” temasında adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmemiştir. Bununla birlikte ÖÇK’da 84 tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin İB’ye yönelik olmadığı görülmektedir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 171 tanesinin İB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde “Sevgi” ve “Atatürk” temalarında

İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, "Kişisel Gelişim" ve "Güzel Sanatlar" temasında ise en az oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 171 defa geliştirildiği; bunun % 87.2'sinin ÖKK, % 11.2'sinin ÖÇK ve % 1.6'sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.53: İletişim Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDC	İB	TY	İB	Toplam	İB
İletişim	5	5	-	-	43	6	13	5	106	47	167	63
Atatürk	5	3	-	-	40	3	14	-	65	25	124	31
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	2	-	-	37	1	14	-	68	32	124	35
Milli Kültür	5	-	-	-	41	-	14	-	70	29	130	29
Doğa ve Evren	5	-	-	-	47	-	13	-	78	22	143	22
Toplum Hayatı	5	3	-	-	43	1	13	1	62	24	123	29
Toplam	30	13	-	-	251	11	81	6	449	179	811	209
%	100	43.3	-	0.0	100	4.4	100	7.4	100	39.9	100	25.8

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Tablo 4.53 gözden geçirildiğinde iletişim becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 13'ünün iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.53 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta 251 etkinlikten 11'inde İB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Kavramlar ve Çağrışımlar" ile "Toplum Hayatı" temalarında en az sayıda, "İletişim" temasında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 81 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla İB'nin 6 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 179'unun iletişim becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Kavramlar ve Çağrışımlar" ile "İletişim" temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, "Doğa ve Evren" temasında ise en düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 209 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda İB'nin % 85.6'sının ÖKK, % 8.1'inin ÖÇK ve % 6.3'ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.54: İletişim Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Milli Kültür	5	3	4	-	37	1	15	-	99	44	160	48
Atatürk	5	3	5	-	35	-	15	-	77	28	137	31
Duygular	5	2	5	-	35	-	19	-	55	25	119	27
Okuma Kültürü	5	3	4	-	39	3	16	-	56	19	120	25
Doğa ve Evren	5	1	6	-	38	2	15	-	85	33	149	36
Sevgi	5	2	4	-	30	-	16	-	55	21	110	23
Toplam	30	14	28	-	214	6	96	-	427	170	795	190
%	100	46.7	100	0.0	100	2.8	100	0.0	100	39.8	100	23.9

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

İletişim becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.54) ders kitabında yer alan 30 metinden 14'ünün iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.54 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta toplam sayıları 214 olan etkinliklerden sadece 6'sının İB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür. İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Milli Kültür" temasında en az sayıda; "Okuma Kültürü" temasında en fazla sayıda yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından 6'sında İB'nin geliştirildiği görülmektedir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 170'inde İB'nin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. "Duygular" ile "Milli Kültür" temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, "Doğa ve Evren" ile "Sevgi" temalarında ise en düşük oranda yer aldığı görülmektedir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 338 defa geliştirildiği; bunun % 89.5'inin

ÖKK, % 3.2'sinin ÖÇK ve % 7.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.55: İletişim Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Okuma Kültürü	5	2	1	-	38	4	14	-	95	35	153	41
Atatürk	5	1	1	-	37	3	10	-	93	34	146	38
Doğa ve Evren	5	-	1	-	46	3	10	-	80	24	142	27
Milli Kültür	5	-	1	-	43	4	7	-	95	24	151	28
Kişisel Gelişim	5	2	1	-	35	-	7	-	73	27	121	29
Zaman ve Mekân	5	-	1	-	38	2	11	-	74	26	129	28
Toplam	30	5	6	-	237	16	59	-	510	170	842	191
%	100	16.7	100	0.0	100	6.8	100	0.0	100	33.3	100	22.7

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Tablo 4.55'e bakıldığında iletişim becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 5'inin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.55 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta 237 etkinlikten 16'sı İB'nin geliştirilmesini amaçlamaktadır. İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Zaman ve Mekân" temasında en az sayıda, "Okuma Kültürü" ve "Milli Kültür" temalarında ise en fazla sayıda olduğu görülmektedir. ÖÇK'da sayıları 59 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarının hiçbirinde bu becerinin geliştirilmesi amaçlanmamıştır.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 170 tanesinin iletişim becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Kişisel Gelişim" ve "Okuma Kültürü" temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, "Doğa ve Evren" ile "Milli Kültür" temalarında ise en düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 191 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda bunun % 89'unun ÖKK, % 8.4'ünün ÖÇK ve % 2.6'sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.56: İletişim Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Sevgi	5	1	12	1	38	3	6	1	69	35	130	41
Atatürk	5	1	8	-	27	4	8	-	76	29	124	34
Kişisel Gelişim	5	3	10	-	34	4	6	-	96	33	151	40
Milli Kültür	5	-	12	-	28	7	8	-	106	41	159	48
Toplum Hayatı	5	1	6	-	36	6	8	-	91	38	146	45
Zaman ve Mekân	5	1	8	-	28	3	7	1	83	24	131	29
Toplam	30	7	56	1	191	27	43	2	521	200	841	237
%	100	23.3	100	1.8	100	14.1	100	4.7	100	38.4	100	28.2

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda iletişim becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 30 metinden 7'sinin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 56 temaya hazırlık çalışmasının olduğu, bunlardan sadece 1'inin İB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta toplamda 191 adet etkinlikten 27'sinde İB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Sevgi" ile "Zaman ve Mekân" temalarında en az sayıda, "Milli Kültür" ve "Toplum Hayatı" temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 43 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 2'sinin İB'yi geliştirdiği belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 200'ünün İB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Sevgi" (toplama oranı % 50.7) ve "Toplum Hayatı" (% 41.8) temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, "Zaman ve Mekân" temasında ise en az oranda yer aldığı belirlenmiştir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 237 defa geliştirildiği; bunun % 84.4'ünün ÖKK, % 12.7'sinin ÖÇK ve % 2.9'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.57: İletişim Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Zaman ve Mekân	5	-	-	-	33	2	13	-	59	27	110	29
Atatürk	5	1	1	-	35	4	15	-	64	25	120	30
Milli Kültür	6	3	4	-	39	3	18	-	65	28	132	34
Toplum Hayatı	5	2	2	-	39	3	16	-	63	28	125	33
Bilim ve Teknoloji	5	2	5	-	42	1	16	-	54	22	122	25
Kişisel Gelişim	5	3	-	-	30	3	15	-	65	26	115	32
Toplam	31	11	12	-	218	16	93	-	370	156	724	183
%	100	35.5	100	0.0	100	7.3	100	0.0	100	42.2	100	25.3

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

İletişim becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.57) ders kitabında yer alan 31 metinden 11'inin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.57 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta 218 etkinlikten 16'sında İB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. İB'yi geliştirmeye yönelik etkinlikler "Bilim ve Teknoloji" temasında en az sayıda iken "Milli Kültür" temasında en çok sayıdadır. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 93 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarının hiçbirinde bu becerinin geliştirilmesi amaçlanmamıştır.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 156 adetinin İB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Zaman ve Mekân" ile "Toplum Hayatı" temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek; "Atatürk" ve "Kişisel Gelişim" temalarında ise en düşük oranda olduğu tespit edilmiştir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 183 defa geliştirildiği görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda İB'nin % 85.2'sinin ÖKK, % 8.8'inin ÖÇK ve % 6'sının da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.58: İletişim Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Duygular	5	3	1	-	37	2	10	-	84	37	137	42
Atatürk	6	2	3	-	37	-	10	-	90	32	146	34
Doğa ve Evren	5	1	6	-	35	-	10	-	74	26	130	27
Toplum Hayatı	5	2	6	-	33	-	10	-	78	34	132	36
İletişim	5	5	8	2	29	4	10	-	63	25	115	36
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	25	4	10	1	48	23	92	28
Toplam	31	13	28	2	196	10	60	1	437	177	752	203
%	100	41.9	100	7.1	100	5.1	100	1.7	100	40.5	100	27.0

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.58'e bakıldığında iletişim becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 31 metinden 13'ünün iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 2'sinin İB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 196 etkinlikten 10'unda İB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Duygular" temasında en az; "Zaman ve Mekân" ile "İletişim" temalarında ise en çok olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 60 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin İB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 177'sinin İB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Zaman ve Mekân" ile "Duygular" temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; "Doğa ve Evren" ile "Atatürk" temalarında ise en düşük oranda yer aldığı görülmektedir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 203 defa geliştirildiği; bunun % 87.2'sinin ÖKK, % 6.4'ünün ÖÇK ve % 6.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.59: İletişim Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Toplum Hayatı	4	1	Proj	1	42	1	9	-	76	31	131	34
Atatürkçülük	6	1	-	-	43	2	7	-	87	38	143	41
Güzel Sanatlar	4	1	-	-	33	1	8	-	59	33	104	35
Kişisel Gelişim	4	1	Proj	1	31	2	9	-	47	30	91	34
Zaman ve Mekân	4	-	-	-	29	2	8	-	73	31	114	33
Okuma Kültürü	4	1	-	-	37	3	9	-	77	28	127	32
Toplam	26	5	2	2	215	11	50	-	419	191	710	209
%	100	19.2	100	100	100	5.1	100	0.0	100	45.6	100	29.4

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda iletişim becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 26 metinden 5'inin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.59'a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmaları kapsamında 2 proje çalışmasının yer aldığı her ikisinin de İB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Proje çalışması bu becerinin geliştirilmesi bakımından olumlu bir yaklaşımdır. Kitapta 215 etkinlikten 11'inde İB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Toplum Hayatı" ve "Güzel Sanatlar" temalarında en az sayıda; "Okuma Kültürü" temasında ise en fazla sayıda olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 50 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarının hiçbirinde bu becerinin geliştirilmediği görülmektedir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 191 tanesinin iletişim becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Kişisel Gelişim" ve "Güzel Sanatlar" temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; "Okuma Kültürü" temasında ise en düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 209 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda bunun % 91.4'ünün ÖKK, % 6.2'sinin ÖÇK ve % 2.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.60: İletişim Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	İB	THÇ	İB	TE	İB	TDÇ	İB	TY	İB	Toplam	İB
Toplum Hayatı	5	3	6	2	34	6	12	2	81	34	138	47
Atatürk	6	2	5	-	44	4	10	2	116	33	181	41
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	33	2	10	3	76	25	128	30
Milli Kültür	5	1	5	-	19	3	10	2	66	23	105	29
Doğa ve Evren	5	1	5	-	34	4	10	3	61	23	115	31
Okuma Kültürü	5	-	5	-	28	1	10	2	53	28	101	31
Toplam	31	7	30	2	192	20	62	14	453	166	768	209
%	100	22.6	100	6.7	100	10.4	100	22.6	100	36.6	100	27.2

TM: Toplam Metin, İB: İletişim Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

İletişim becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.60) ders kitabındaki 31 metinden 7'sinin iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.60 incelendiğinde öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 30 çalışmanın yer aldığı, bunlardan sadece 2'sinin İB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 192 etkinlikten 20'sinde İB'nin geliştirilmesi düşünülmektedir. İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Okuma Kültürü" temasında en az sayıda; "Toplum Hayatı" temasında ise en çok sayıda olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 62 tema sonu değerlendirme çalışmasından 14'ünün İB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

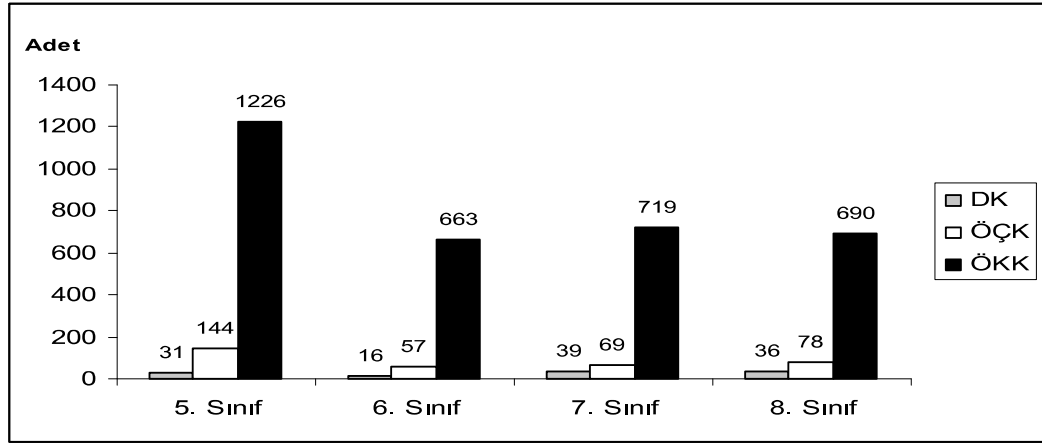
Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 166 tanesinin İB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Okuma Kültürü" ile "Toplum Hayatı" temalarında İB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin yüksek oranda; "Atatürk" temasında ise düşük oranda yer aldığı belirlenmiştir.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla İB'nin toplamda 209 defa geliştirildiği; bunun % 79.4'ünün ÖKK, % 17.2'sinin ÖÇK ve % 3.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

4.1.4.2. İletişim Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde, 4.16 – 4.19 arasındaki şekillerde iletişim becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Şekil 4.16: İletişim becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

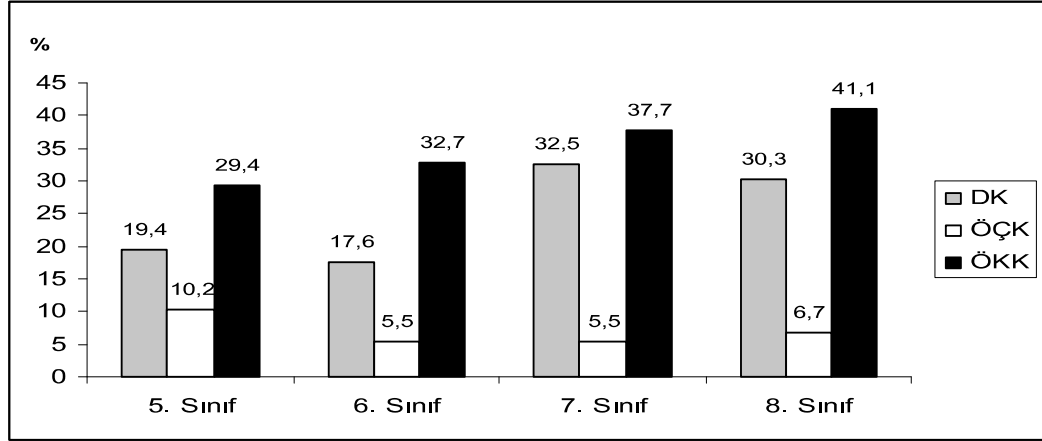
İletişim becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.16 - 4.19) Türkçe ders kitaplarında iletişim becerisini geliştirmeye yönelik metinlerin en çok 7. sınıf, en az ise 6. sınıf kitaplarında yer aldığı görülmektedir (Şekil 4.16).

Öğrenci çalışma kitaplarında İB'yi geliştirmeye yönelik çalışma sayısı 6. sınıflarda 57 iken bu sayı 8. sınıflarda 78'e ulaşmaktadır. 6. sınıflarda İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en az sayıda olmasının nedeni ise bu sınıfta incelen kitap sayısının üç olması ile ilgilidir. 5. sınıfta bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinlikler sayısal olarak daha fazladır. Bunun en önemli nedeni ise tema sayısının 5. sınıflarda sekiz; 6, 7 ve 8. sınıflarda altı olmasından kaynaklanmaktadır. Şekil 4.16'ya bakıldığında iletişim becerisinin kazandırılmasında öğretmen kılavuz kitabının ön plana çıktığı görülmektedir.

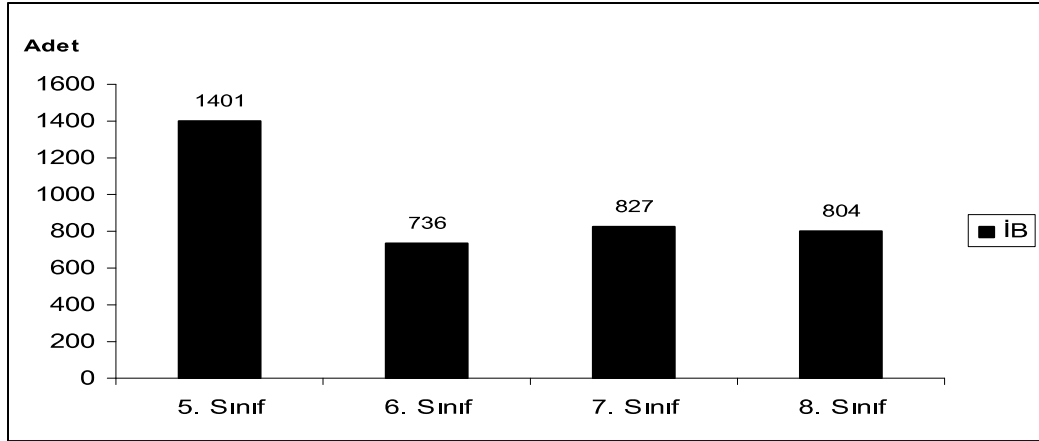
İletişim becerisini geliştiren etkinlik sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma sayısına oranı alındığında öğretmen kılavuz kitaplarında İB'ye yer verilme düzeyinin üst sınıflara doğru giderek arttığı görülmektedir (Şekil 4.17). Ders kitapları ile öğretmen kılavuz kitaplarında bu tablo oldukça belirgindir. Bu durum, iletişim becerisinin üst sınıflara doğru daha fazla kazandırılma eğilimine

paralellik göstermektedir. Bununla birlikte iletişim becerisinin geliştirilmesi, girişimcilik becerisinin gelişimine de temel oluşturmaktadır.

Şekil 4.17: İletişim Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

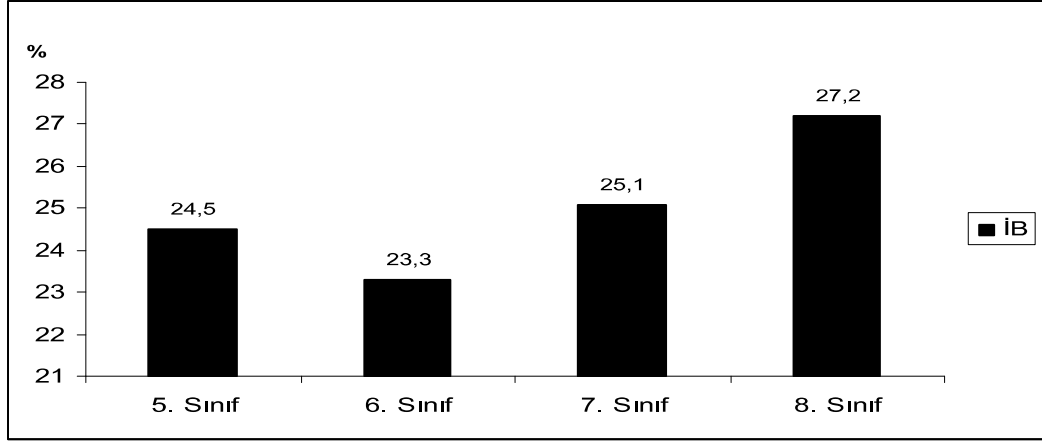
Şekil 4.18: İletişim Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

İncelenen kitaplarda İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla sayıda; 6. sınıfta ise en az sayıda olduğu görülmektedir. 7 ve 8. sınıflara gelindiğinde ise İB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin sayısal olarak tekrar arttığı belirlenmiştir. 5. sınıfta bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en fazla sayıda olmasında 5. sınıfta tema sayısının sekiz; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise altı olmasından kaynaklanmaktadır. Buna karşın iletişim becerisini geliştiren etkinlik sayısı toplam çalışma sayısına oranlandığında iletişim becerisinin 6. sınıftan 8. sınıfa doğru giderek arttığı görülmektedir (Şekil 4.19). Soyut işlemler dönemine yeni yeni geçmekte olan öğrencilerin etkili iletişim becerilerini bu yaşlarda öğreneceği göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle

iletişim becerisinin çalışma ve etkinliklerde yer alma düzeyi üst sınıflara doğru artan bir eğri gösterse de aslında istenilen düzeyde olmadığı açıktır.

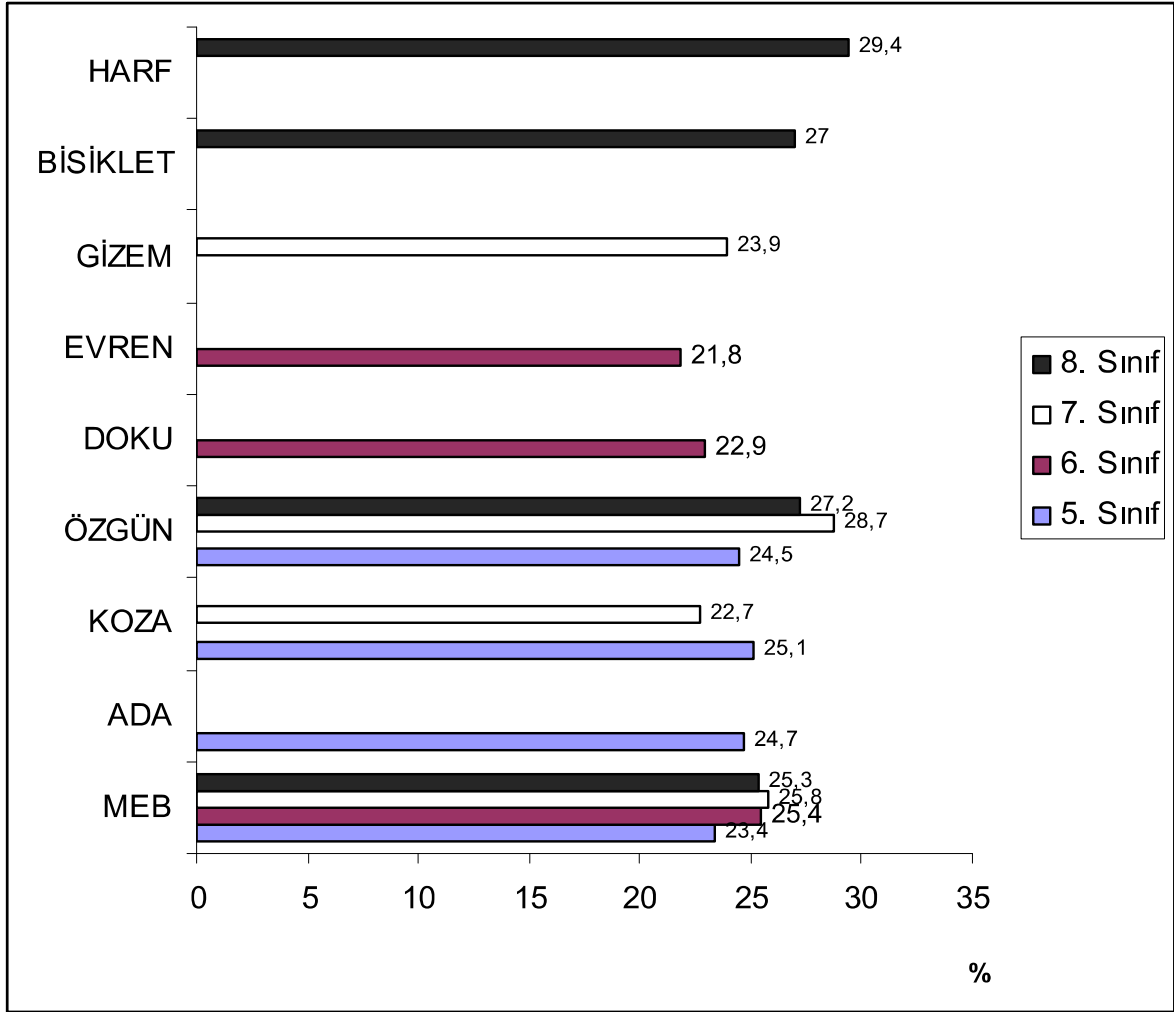
Şekil 4.19: İletişim Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

4.1.4.3. İletişim Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde iletişim becerisinin yayınevleri düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.20 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.20: İletişim Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

İletişim becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; İB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5. sınıfta Koza, 6. sınıfta MEB; 7. sınıfta Özgün, 8. sınıfta Harf yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte İB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5. sınıfta MEB, 6. sınıfta Evren, 7. sınıfta Koza, 8. sınıfta MEB yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.20). Türkçe ders kitaplarında iletişim becerisinin oranlarına bakıldığında oranların % 21.8 - % 29.4 arasında olması adı geçen becerinin Türkçe ders kitaplarında diğere becerilere göre daha yüksek olduğu ancak bireyler arasındaki iletişimin hayati bir göreve sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu oranın düşük olduğu gözden kaçmamaktadır.

4.1.5. Problem Çözme Becerisi

Bu bölümde problem çözme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.5.1. Problem Çözme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Çalışmanın bu bölümünde 4.61 – 4.75 arasındaki tablolarda problem çözme becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.61: *Problem Çözme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDC	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Birey ve Toplum	5	2	2	-	41	5	4	-	114	-	166	7
Atatürk	5	1	2	-	45	-	4	-	114	1	170	2
Sağlık ve Çevre	5	-	2	-	42	5	4	-	122	2	175	7
Değerlerimiz	5	2	2	-	37	5	4	-	126	2	174	9
Dünya'mız ve Uzay	5	-	2	-	44	5	4	-	130	2	185	7
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	2	-	35	5	4	-	120	-	166	5
Yenilikler ve Gelişmeler	5	1	2	-	48	3	4	-	138	-	197	4
Güzel Sanatlar	5	1	2	-	44	1	4	-	128	-	183	2
Toplam	40	7	16	-	336	29	32	-	992	7	1.416	43
%	100	17.5	100	0.0	100	8.6	100	0.0	100	0.7	100	3.0

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Problem çözme becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.61) ders kitabındaki 40 metinden 7'sinin problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.61'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 16 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bu çalışmalardan hiçbirinin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı

görülmektedir. Kitapta, sayıları 336 olan etkinliklerin 29'unda PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Birey ve Toplum”, “Sağlık ve Çevre”, “Değerlerimiz”, “Dünya'mız ve Uzay” ile “Güzel Ülkem Türkiye” temalarında en fazla sayıda, “Güzel Sanatlar” temasında en az sayıda olduğu; “Atatürk” temasında ise söz konusu becerinin geliştirilmesine ilişkin etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 32 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 7 adetinin problem çözme becerisini geliştirmeye amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde “Birey ve Toplum”, “Güzel Ülkem Türkiye”, “Yenilikler ve Gelişmeler” ile “Güzel Sanatlar” temalarında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin niceliksel olarak birbirine yakın olduğu görülmektedir.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 43 defa geliştirildiği; bunun % 16.3'ünün ÖKK, % 67.4'ünün ÖÇK ve % 16.3'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.62: *Problem Çözme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDÇ	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Birey ve Toplum	5	1	4	1	30	5	7	-	120	1	166	8
Atatürk	5	-	3	-	33	2	7	-	156	1	204	3
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	6	-	27	2	8	-	151	-	197	2
Hayal Gücü	5	1	4	-	27	2	10	-	144	6	190	9
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	6	-	28	5	10	-	172	2	221	7
Dünya'mız ve Uzay	5	1	4	-	27	1	6	-	149	1	191	3
Değerlerimiz	5	-	8	-	27	-	10	-	171	1	221	1
Sağlık ve Çevre	5	2	6	1	26	4	5	1	160	8	202	16
Toplam	40	5	41	2	225	21	63	1	1.223	20	1.592	49
%	100	12.5	100	4.9	100	9.3	100	1.6	100	1.6	100	3.1

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.62'ye bakıldığında problem çözme becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden 5'inin problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 41 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan sadece 2'sinin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 225 etkinlikten 21'inde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Değerlerimiz" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı; "Birey ve Toplum" ile "Yenilikler ve Gelişmeler" temalarında PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda; "Dünyamız ve Uzay" temasında ise en az sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında 1.223 yönergeden 20'si PÇB'ye yöneliktir. "Güzel Ülkem Türkiye" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler yer verilmediği; "Hayal Gücü" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara uygun olarak PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda; diğer temalarda ise birbirine yakın sayıda olduğu görülmektedir.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 49 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda PÇB'nin % 40.8'inin ÖKK, % 59'unun ÖÇK ve % 10.2'sinin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.63: Problem Çözme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge		Toplam	PÇB
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDÇ	PÇB	TY	PÇB		
Birey ve Toplum	5	-	4	-	29	1	8	-	151	1	197	2
Atatürk	5	-	4	-	28	-	10	2	155	2	202	4
Güzel Ülkem Türkiye	5	1	4	-	26	1	6	-	138	5	179	7
Doğal Afetler	5	5	4	1	28	-	8	-	155	-	200	6
Sağlık ve Çevre	5	3	4	-	41	3	7	1	140	1	197	8
Oyun ve Spor	5	2	4	-	25	-	8	-	121	-	163	2
Değerlerimiz	5	-	4	-	29	1	9	1	126	-	173	2
Dünyamız ve Uzay	5	-	4	-	28	-	11	-	118	-	166	-
Toplam	40	11	32	1	234	6	67	4	1.104	9	1.477	31
%	100	27.5	100	3.1	100	2.6	100	6.0	100	0.8	100	2.1

Yukarıdaki tabloda problem çözme becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 40 metinden 11'inin problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.63'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu; bunlardan sadece 1'inin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 234 etkinlikten 6'sında PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin sadece "Birey ve Toplum", "Güzel Ülkem Türkiye", "Sağlık ve Çevre" ile "Değerlerimiz" temalarında yer aldığı; "Sağlık ve Çevre" temasındaki etkinliklerin diğer temalara oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 67 olan tema sonu değerlendirme çalışmasından 4'ü PÇB'yi geliştirmeye yöneliktir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.104 yönergeden 9 adetinin problem çözme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde "Doğal Afetler", "Oyun ve Spor", "Değerlerimiz" ile "Dünyamız ve Uzay" temalarında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı; "Güzel Ülkem Türkiye" temasında en fazla sayıda olduğu, diğer temalarda ise bu sayının çok az olduğu belirlenmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 31 defa geliştirildiği; bunun % 29'unun ÖKK, % 35.5'inin ÖÇK ve % 35.5'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.64: Problem Çözme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDC	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Birey ve Toplum	5	1	4	-	33	-	10	-	104	2	156	3
Atatürk	5	2	3	-	35	1	10	1	126	3	179	7
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	34	1	9	-	101	2	153	3
Hayal Gücü	5	-	4	-	32	2	8	1	102	-	151	3
Yenilikler ve Gelişmeler	5	1	4	-	35	4	7	-	96	4	147	9
Oyun ve Spor	5	-	4	-	30	4	7	-	106	-	152	4
Değerlerimiz	5	-	4	-	30	3	7	-	106	2	152	5
Sağlık ve Çevre	5	2	5	-	32	5	8	1	105	5	155	13
Toplam	40	6	32	-	261	20	66	3	846	18	1.245	47
%	100	15.0	100	0.0	100	7.7	100	4.5	100	2.1	100	3.8

Tablo 4.64 gözden geçirildiğinde problem çözme becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden 6'sının problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının olduğu, bunlardan hiçbirinin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 261 etkinlikten 20'sinde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Birey ve Toplum" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı görülmektedir. Buna karşın "Sağlık ve Çevre" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda, "Atatürk" ve "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında ise az sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından 3'ünün PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 846 yönergeden 18'inin PÇB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Değerlerimiz" ile "Yenilikler ve Gelişmeler" temalarında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda olduğu; temanın içeriği ve hedeflenen kazanımlara uygun olmasına karşın "Hayal Gücü" ile "Oyun ve Spor" temalarında bu beceriyi geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı görülmektedir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 47 defa geliştirildiği; bunun % 38.3'ünün ÖKK, % 47.9'unun ÖÇK ve % 12.8'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.65: Problem Çözme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDC	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Okuma Kültürü	5	-	4	-	34	1	14	-	102	1	159	2
Atatürk	5	-	4	-	35	2	13	-	81	5	138	7
Sevgi	5	-	4	-	33	1	13	-	71	4	126	5
Duygular	5	-	4	-	34	3	16	-	100	1	159	4
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	43	3	14	-	71	1	137	4
Doğa ve Evren	5	2	4	3	49	11	10	-	105	6	173	22
Toplam	30	2	24	3	228	21	80	-	530	18	892	44
%	100	6.7	100	12.5	100	9.2	100	0.0	100	3.4	100	4.9

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönelim Yönerge

Problem çözme becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.65) ders kitabındaki 30 metinden 2'sinin problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.65'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 24 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 3'ünün PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 228 etkinlikten 21'inde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Doğa ve Evren” temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en fazla sayıda olduğu; “Okuma Kültürü” ve “Sevgi” temalarında ise en az sayıda olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 80 olan tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 530 yönergeden 18 adetinin problem çözme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde “Atatürk” ile “Doğa ve Evren” temalarında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en fazla sayıda, “Okuma Kültürü”, “Duygular” ile “Zaman ve Mekân” temalarında ise en az sayıda yer verildiği görülmektedir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 44 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda bunun % 40.9'unun ÖKK, % 54.5'inin ÖÇK ve % 4.5'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.66: Problem Çözme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDC	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Toplum Hayatı	5	1	-	-	53	-	10	-	148	6	216	7
Atatürkçülük	5	-	-	-	59	3	15	-	151	1	230	4
Doğa ve Evren	5	-	-	-	55	6	11	-	174	4	245	10
Duygular	5	-	-	-	57	1	11	-	153	2	226	3
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	1	-	-	58	3	10	-	165	2	238	6
Sevgi	5	2	-	-	49	1	9	-	146	3	209	6
Toplam	30	4	-	-	331	14	66	-	937	18	1.364	36
%	100	13.3	-	0.0	100	4.2	100	0.0	100	1.9	100	2.6

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.66'ya bakıldığında problem çözme becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 4'ünün problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta sayıları 331 olan etkinliklerin 14'ünde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Toplum Hayatı" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı; "Doğa ve Evren" temasında ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere en fazla sayıda; "Duygular" ve "Sevgi" temalarında ise en az sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 18 tanesinin PÇB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde "Toplum Hayatı" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda, diğer temalarda ise birbirine yakın sayıda olduğu belirlenmiştir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 36 defa geliştirildiği; bunun % 50'sinin ÖKK, % 38.9'unun ÖÇK ve % 11.1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.67: Problem Çözme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDC	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Sevgi	5	1	-	-	38	2	15	1	95	4	153	8
Atatürk	6	-	-	-	47	1	13	-	121	2	187	3
Kişisel Gelişim	5	-	-	-	39	2	14	-	97	2	155	4
Güzel Sanatlar	5	-	-	-	36	-	16	-	80	-	137	-
Duygular	5	2	-	-	34	1	13	-	84	5	136	8
Doğa ve Evren	5	2	-	-	31	2	13	-	82	3	131	7
Toplam	31	5	-	-	225	8	84	1	559	16	899	30
%	100	16.1	-	0.0	100	3.6	100	1.2	100	2.9	100	3.3

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda problem çözme becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 31 metinden 5'inin problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.67'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Bu kitapta 225 etkinlikten 8'inde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Atatürk" ve "Duygular" temalarında düşük düzeyde; "Sevgi" ve "Kişisel Gelişim" temalarında ise yüksek düzeyde olduğu; "Güzel Sanatlar" temasında ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 84 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 16'sının problem çözme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Duygular" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda, diğer temalarda ise birbirine yakın sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte "Güzel Sanatlar" temasında da adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin yer almadığı görülmüştür.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 30 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda PÇB'nin % 53.3'ünün ÖKK, % 30'unun ÖÇK ve % 16.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.68: Problem Çözme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDC	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
İletişim	5	-	-	-	43	4	13	-	106	2	167	6
Atatürk	5	-	-	-	40	-	14	-	65	1	124	1
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	1	-	-	37	-	14	-	68	1	124	2
Milli Kültür	5	-	-	-	41	1	14	-	70	2	130	3
Doğa ve Evren	5	-	-	-	47	6	13	-	78	3	143	9
Toplum Hayatı	5	1	-	-	43	1	13	-	62	2	123	4
Toplam	30	2	-	-	251	12	81	-	449	11	811	25
%	100	6.7	-	0.0	100	4.7	100	0.0	100	2.4	100	3.1

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.68 gözden geçirildiğinde problem çözme becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 2'sinin problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta toplam sayıları 251 olan etkinliklerden 12'sinde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Atatürk" ile "Kavramlar ve Çağrışımlar" temalarında yer almadığı; adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere "Doğa ve Evren" temasında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 11'inin PÇB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Doğa ve Evren" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere temaların içeriğine ve kazanımlarına uygun olarak en fazla sayıda, diğerlerinde ise birbirine yakın düzeyde yer verildiği görülmektedir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 25 defa geliştirildiği; bunun % 44'ünün ÖKK, % 48'inin ÖÇK ve % 8'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.69: Problem Çözme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDÇ	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Milli Kültür	5	1	4	-	37	1	15	-	99	2	160	4
Atatürk	5	-	5	1	35	1	15	-	77	2	137	4
Duygular	5	-	5	-	35	4	19	-	55	1	119	5
Okuma Kültürü	5	-	4	-	39	3	16	-	56	-	120	3
Doğa ve Evren	5	1	6	2	38	2	15	-	85	6	149	11
Sevgi	5	1	4	-	30	2	16	-	55	2	110	5
Toplam	30	3	28	3	214	13	96	-	427	13	795	32
%	100	10.0	100	10.7	100	6.1	100	0.0	100	3.0	100	4.0

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Problem çözme becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.69) ders kitabındaki 30 metinden 3'ünün problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.69'a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasının olduğu, bunlardan 3'ünün PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 214 etkinlikten 13'ünde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Duygular" temasında diğer temalara oranla daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 96 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 13 tanesinin problem çözme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Okuma Kültürü" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere yer verilmediği belirlenmiştir. Buna karşın "Doğa ve Evren" temasında adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin fazla sayıda; diğer temalarda ise oransal olarak az ancak birbirine yakın düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 32 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda PÇB'nin % 40.6'sının ÖKK, % 50'sinin ÖÇK ve % 9.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.70: Problem Çözme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDC	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Okuma Kültürü	5	1	1	-	38	-	14	-	95	1	153	2
Atatürk	5	-	1	-	37	1	10	-	93	1	146	2
Doğa ve Evren	5	1	1	-	46	2	10	2	80	6	142	11
Milli Kültür	5	-	1	-	43	-	7	-	95	1	151	1
Kişisel Gelişim	5	1	1	-	35	1	7	-	73	1	121	3
Zaman ve Mekân	5	-	1	-	38	-	11	1	74	3	129	4
Toplam	30	3	6	-	237	4	59	3	510	13	842	23
%	100	10.0	100	0.0	100	1.7	100	5.1	100	2.5	100	2.7

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.70'e bakıldığında problem çözme becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 3'ünün problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 6 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan hiçbirinin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 237 etkinlikten 4'ünde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Okuma Kültürü", "Millî Kültür" ile "Zaman ve Mekân" temalarında yer verilmediği; "Doğa ve Evren" temasında ise diğer temalara nazaran daha fazla yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 59 tema sonu değerlendirme çalışmasından 3'ünün PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 13'ünün PÇB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Doğa ve Evren" ile "Zaman ve Mekân" temalarında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda olduğu, diğer temalarda ise bu beceriye yer verilme düzeyinin birbirine yakın olduğu belirlenmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 23 defa geliştirildiği; bunun % 56.5'inin ÖKK, % 30.4'ünün ÖÇK ve % 13'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.71: Problem Çözme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDÇ	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Sevgi	5	-	12	3	38	-	6	-	69	3	130	6
Atatürk	5	-	8	-	27	1	8	1	76	2	124	4
Kişisel Gelişim	5	2	10	2	34	1	6	-	96	-	151	5
Millî Kültür	5	-	12	1	28	-	8	-	106	3	159	4
Toplum Hayatı	5	1	6	2	36	3	8	-	91	9	146	15
Zaman ve Mekân	5	1	8	2	28	-	7	-	83	1	131	4
Toplam	30	4	56	10	191	5	43	1	521	18	841	38
%	100	13.3	100	17.9	100	2.6	100	2.3	100	3.5	100	4.5

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda problem çözme becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 30 metinden 4'ünün problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.71'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 56 adet temaya hazırlık çalışmasının olduğu, bunlardan 10'unun PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir.

Kitapta 191 etkinlikten 5'inde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Atatürk" ve "Kişisel Gelişim" temalarında az sayıda yer aldığı; "Toplum Hayatı" temasında ise temanın içeriğine uygun olarak etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği belirlenmiştir. Diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmemiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 43 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 18 adetinin problem çözme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Kişisel Gelişim" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler yer verilmediği; "Toplum Hayatı" temasında yönergelerin en fazla sayıda olduğu, diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 38 defa geliştirildiği görülmektedir. PÇB'nin % 47.4'ünün ÖKK, % 42.1'inin ÖÇK ve % 10.5'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.72: Problem Çözme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDÇ	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Zaman ve Mekân	5	-	-	-	33	2	13	-	59	2	110	4
Atatürk	5	-	1	-	35	2	15	1	64	1	120	4
Milli Kültür	6	-	4	1	39	1	18	-	65	-	132	2
Toplum Hayatı	5	1	2	1	39	2	16	-	63	3	125	7
Bilim ve Teknoloji	5	1	5	-	42	4	16	-	54	2	122	7
Kişisel Gelişim	5	2	-	-	30	-	15	-	65	1	115	3
Toplam	31	4	12	2	218	11	93	1	370	9	724	27
%	100	12.9	100	16.7	100	5.0	100	1.1	100	2.4	100	3.7

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Problem çözme becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.72) ders kitabındaki 31 metinden 4'ünün problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 12 temaya hazırlık çalışmasından 2'sinin PÇB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Kitapta 218 etkinlikten

11’inde PÇB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. PÇB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Kişisel Gelişim” temasında yer almadığı; “*Bilim ve Teknoloji*” temasında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 93 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1’inin PÇB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 9’unun PÇB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Millî Kültür” temasında PÇB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler yer verilmediği; “*Toplum Hayatı*” temasında adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin fazla sayıda, diğer temalarda ise oransal olarak birbirine yakın sayıda olduğu tespit edilmiştir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB’nin toplamda 27 defa geliştirildiği; bunun % 33.3’ünün ÖKK, % 51.9’unun ÖÇK ve % 14.8’inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.73: *Problem Çözme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDC	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Duygular	5	1	1	-	37	1	10	1	84	1	137	4
Atatürk	6	1	3	-	37	-	10	-	90	-	146	1
Doğa ve Evren	5	1	6	-	35	-	10	-	74	4	130	5
Toplum Hayatı	5	-	6	-	33	-	10	-	78	2	132	2
İletişim	5	1	8	-	29	2	10	-	63	1	115	4
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	25	-	10	-	48	-	92	-
Toplam	31	4	28	-	196	3	60	1	437	8	752	16
%	100	12.9	100	0.0	100	1.5	100	1.7	100	1.8	100	2.1

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.73’e bakıldığında problem çözme becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 31 metinden 4’ünün problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.73’e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan hiçbirinin PÇB’yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 196 etkinlikten 3’ünde PÇB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. PÇB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “*İletişim*” temasında yüksek; “*Duygular*” temasında düşük düzeyde yer verildiği;

diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 60 olan tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 8 tanesinin problem çözme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Atatürk" ile "Zaman ve Mekân" temalarında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler hiç yer verilmediği; "Doğa ve Evren" temasında adı geçen beceriye yönelik yönergelerin en fazla sayıda, diğer temalarda ise oransal olarak birbirine yakın sayıda olduğu tespit edilmiştir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 16 defa geliştirildiği görülmüştür. İncelemeler sonucunda PÇB'nin % 50'sinin ÖKK, % 25'inin ÖÇK ve % 25'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.74: *Problem Çözme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDC	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Toplum Hayatı	4	2	Proj	1	42	2	9	-	76	1	131	6
Atatürkçülük	6	-	-	-	43	1	7	-	87	2	143	3
Güzel Sanatlar	4	-	-	-	33	3	8	1	59	-	104	4
Kişisel Gelişim	4	1	Proj	1	31	1	9	-	47	6	91	9
Zaman ve Mekân	4	-	-	-	29	3	8	-	73	1	114	4
Okuma Kültürü	4	-	-	-	37	1	9	-	77	1	127	2
Toplam	26	3	2	2	215	11	50	1	419	11	710	28
%	100	11.5	100	100	100	5.1	100	2.0	100	2.6	100	3.9

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda problem çözme becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 26 metinden 3'ünün problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 2 adet proje aracılığıyla PÇB'nin geliştirilmeye amaçlandığı görülmektedir. Kitabın bu özelliği onu diğer kitaplardan farklılaştırmaktadır. Kitapta 215 etkinlikten 11'inde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin oransal olarak "Zaman ve Mekân" ile "Güzel Sanatlar" temalarında diğer temalara göre daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir.

Bununla birlikte ÖÇK'da 50 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 11 tanesinin PÇB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Güzel Sanatlar" temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı; "Kişisel Gelişim" temasında bu beceriyi geliştiren yönergelerin sayıca fazla olduğu; diğer temalarda ise oransal olarak birbirine yakın olduğu belirlenmiştir.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 28 defa geliştirildiği; bunun % 39.3'ünün ÖKK, % 50'sinin ÖÇK ve % 10.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.75: Problem Çözme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	PÇB	THÇ	PÇB	TE	PÇB	TDÇ	PÇB	TY	PÇB	Toplam	PÇB
Toplum Hayatı	5	2	6	2	34	1	12	1	81	3	138	9
Atatürk	6	-	5	1	44	-	10	-	116	2	181	3
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	33	-	10	-	76	2	128	2
Milli Kültür	5	1	5	1	19	1	10	-	66	1	105	4
Doğa ve Evren	5	2	5	-	34	2	10	1	61	4	115	9
Okuma Kültürü	5	-	5	-	28	1	10	-	53	3	101	4
Toplam	31	5	30	4	192	5	62	2	453	15	768	31
%	100	16.1	100	13.3	100	2.6	100	3.2	100	3.3	100	4.0

TM: Toplam Metin, PÇB: Problem Çözme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönelim Yönerge

Problem çözme becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.75) ders kitabındaki 31 metinden 5'inin problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.75'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 30 adet olan temaya hazırlık çalışmalarının toplamda 4 defa PÇB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta toplamı 192 olan etkinliklerin 5'inde PÇB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Atatürk" ile "Zaman ve Mekân" temalarında yer almadığı; "Doğa ve Evren" temasında ise diğer temalara oranla daha yüksek düzeyde yer aldığı

görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 62 olan tema sonu değerlendirme çalışmasından 2'sinin PÇB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu belirlenmiştir.

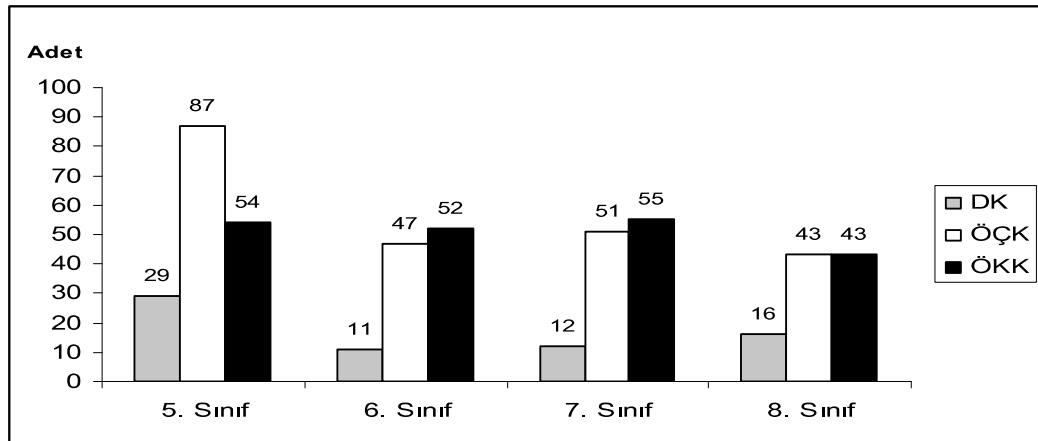
Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 15'inde problem çözme becerisinin geliştirildiği görülmektedir. “Doğa ve Evren” temasında PÇB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler daha fazla yer alırken “Millî Kültür” temasında bu sayının en düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Diğer temalarda adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin birbirine yakın oranlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla PÇB'nin toplamda 31 defa geliştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda PÇB'nin % 48.4'ünün ÖKK, % 35.5'inin ÖÇK ve % 16.1'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

4.1.5.2. Problem Çözme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, 4.21 – 4.24 arasındaki şekillerde problem çözme becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Şekil 4.21: Problem Çözme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

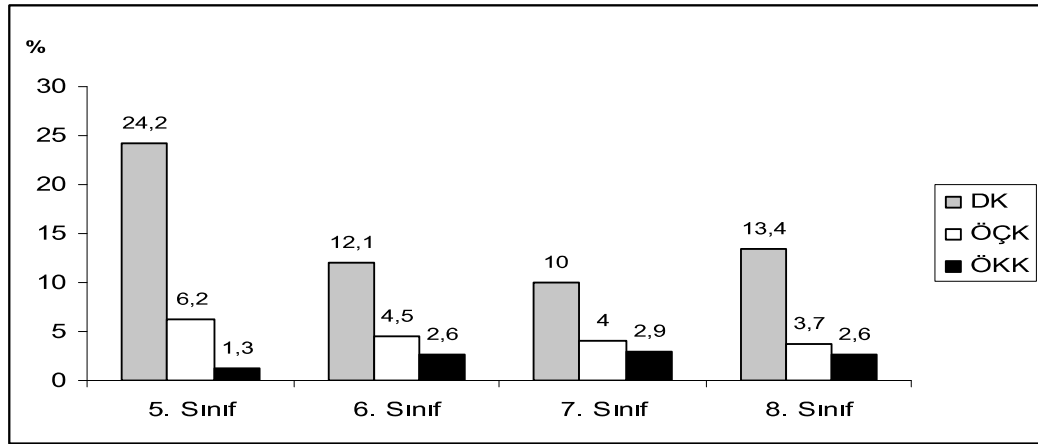

Problem çözme becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.21 - 4.24) Türkçe ders kitaplarında problem çözme becerisine yönelik metinlerin 5. Sınıfta niceliksel olarak en fazla sayıda yer aldığı; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise daha az olduğu görülmektedir (Şekil 4.21). Öğrenci çalışma kitaplarında PÇB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla sayıda olduğu; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise bu

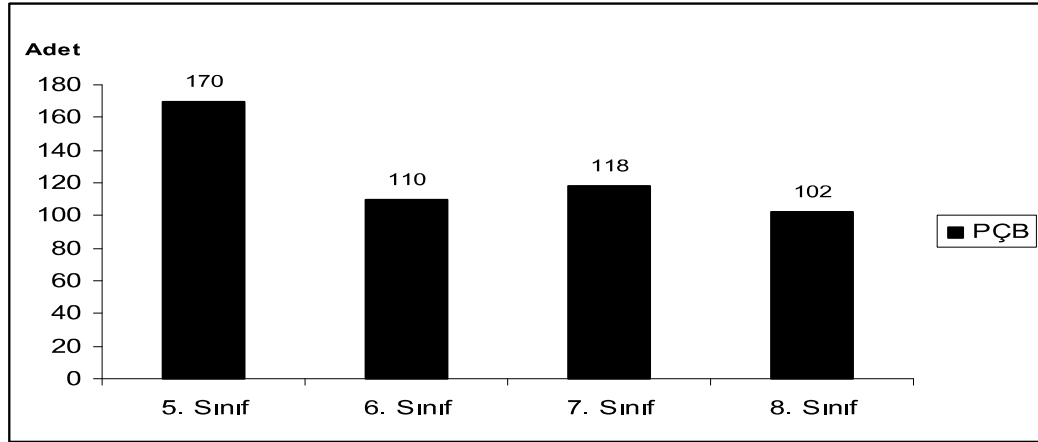
sayının birbirine yakın olduğu görülmektedir. 5. sınıfta bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinliklerin daha fazla sayıda olmasının temel nedeni tema sayısının 5. sınıfta sekiz; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise altı olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte problem çözme becerisine yönelik çalışmaların en az ders kitaplarında yer aldığı görülmektedir.

Problem çözme becerisine yönelik etkinliklerin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan toplam çalışma sayısına oranının sınıflara göre dağılımı incelendiğinde problem çözme becerisinin 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında % 24.2 oranla yer aldığı; 6, 7 ve 8. sınıflarda % 10 - % 13.4 aralığında birbirine çok yakın oranlara sahip olduğu görülmektedir. Öğrenci çalışma kitaplarında ise PÇB'ye yönelik çalışmalar 5. sınıftan 8. sınıfa doğru oransal olarak küçülme göstermektedir. Öğretmen kılavuz kitaplarında PÇB'ye yönelik çalışmalar üst sınıflara doğru giderek artmaktadır. Ancak bu durumu oransal olarak ifade etmek gerekirse problem çözme becerisinin % 1.3 - % 2.9 aralığında değişim gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte problem çözme becerisini geliştiren çalışmaların bütün sınıflarda hem ders kitabı, hem öğrenci çalışma kitabı hem de öğretmen kılavuz kitabında çok düşük oranlarla yansıdığı görülmektedir.

Şekil 4.22: *Problem Çözme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı*

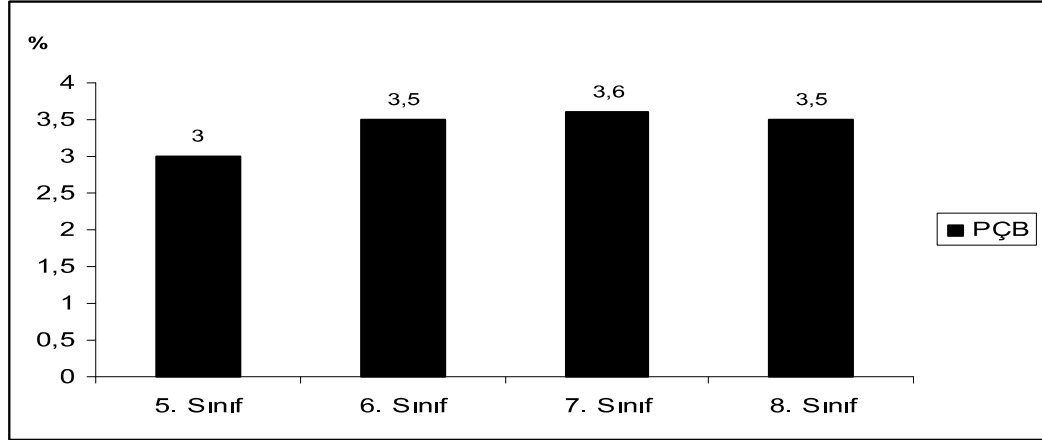

Şekil 4.23: Problem Çözme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

Problem çözme becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre sayısal dağılımına bakıldığında PÇB'ye yönelik çalışmaların en çok 5. sınıfta yer aldığı, bunu sırasıyla 7, 5 ve 8. sınıfların izlediği görülmektedir (Şekil 4.23). Ancak problem çözme becerisinin bütün sınıflarda yetersiz sayıda olduğu da açıktır. Buna karşın problem çözme becerisine yönelik etkinlik sayısı toplam çalışma sayısına oranlandığında ise PÇB'nin üst sınıflara doğru giderek artan bir eğri gösterdiği ve % 3 - % 3.6 gibi oldukça düşük bir orana sahip olduğu görülmektedir (Şekil 4.24). Öğrencilerin bilişsel gelişim özellikleri dikkate alındığında 5. sınıfta soyut düşünmeye başlayan öğrencilerin 6. sınıftan itibaren soyut işlemler dönemine geçtikleri bilinmektedir. Soyut işlemler döneminde problem çözme becerisini geliştiren çalışmalara daha fazla sayıda yer verilmesi gerekirken ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara çok az sayıda yer verildiği görülmektedir. Türkçe ders kitaplarında diğer becerilere yer verilme düzeyi dikkate alındığında, PÇB'nin çok gerilerde kaldığı görülmektedir. Bu sonuç TDÖP'nin felsefesi ve kapsamıyla örtüşmemektedir. Problem çözme becerisine sahip olmayan bireylerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme, girişimcilik vb. becerileri geliştirerek harekete geçirmeleri zor görünmektedir.

Şekil 4.24: Problem Çözme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

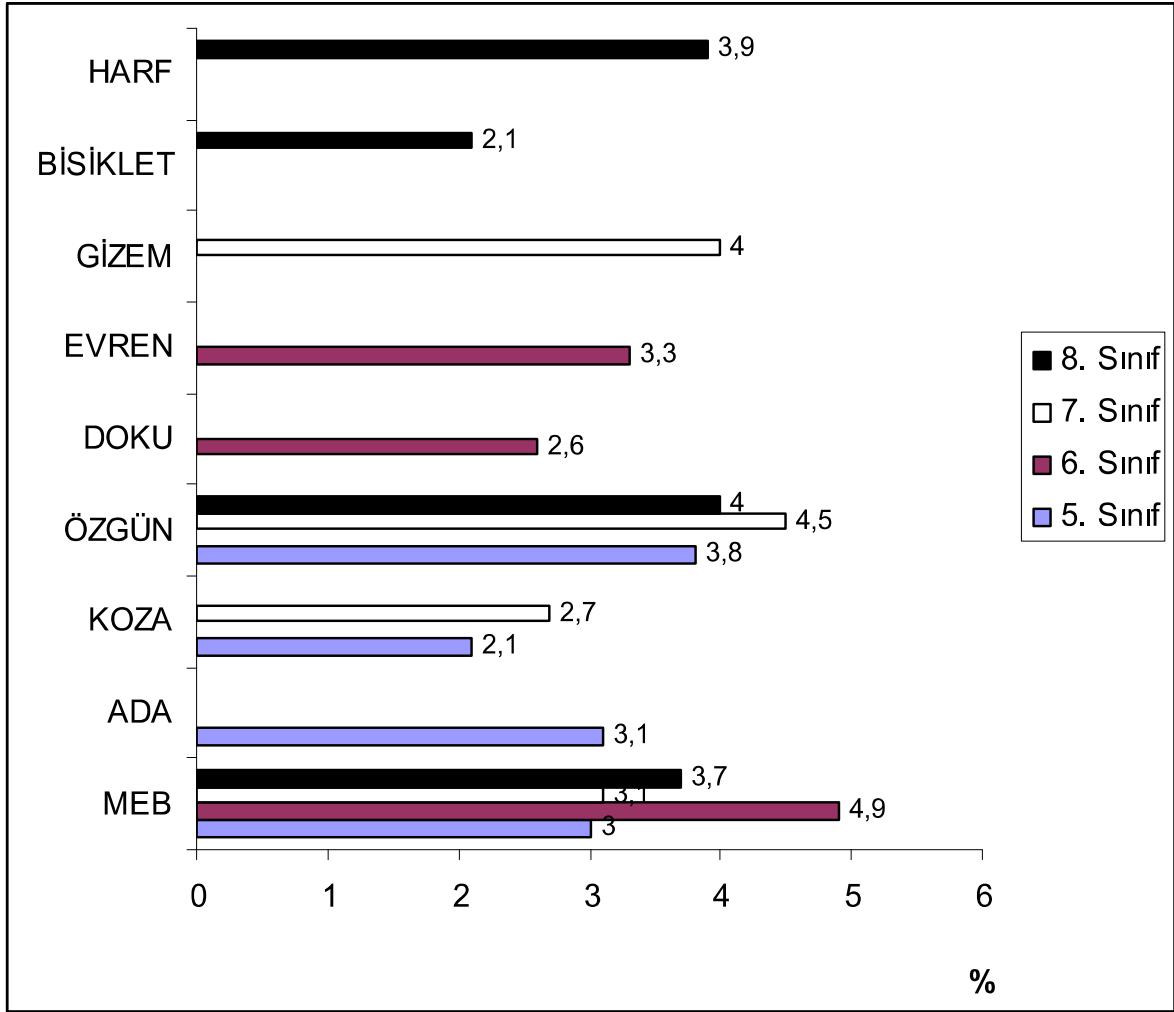

4.1.5.3. Problem Çözme Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde, problem çözme becerisinin yayınevleri düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.25 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.25: Problem Çözme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Problem çözme becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; PÇB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5 ve 7. sınıflarda Özgün; 6. sınıfta MEB, 8. sınıfta Harf yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte PÇB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5 ve 7. sınıflarda Koza, 6. sınıfta Doku, 8. sınıfta Bisiklet yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.25). Türkçe ders kitaplarında problem çözme becerisinin oranlarına bakıldığında oranların % 2.1 - % 4.9 arasında olması adı geçen becerinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin az olduğu görülmektedir. Bu veriler yayınevleri düzeyinde problem çözme becerisine yönelik çalışmalara yeterince yer verilmediğini göstermektedir.

4.1.6. Araştırma Becerisi

Bu bölümde araştırma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.6.1. Araştırma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Çalışmanın bu bölümünde 4.76 – 4.90 arasındaki tablolarda araştırma becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.76: Araştırma Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Birey ve Toplum	5	-	2	-	41	6	4	1	114	16	166	23
Atatürk	5	-	2	-	45	5	4	1	114	21	170	27
Sağlık ve Çevre	5	4	2	-	42	5	4	1	122	20	175	30
Değerlerimiz	5	2	2	-	37	3	4	1	126	21	174	27
Dünya'mız ve Uzay	5	2	2	-	44	9	4	1	130	18	185	30
Güzel Ülkem Türkiye	5	2	2	-	35	12	4	1	120	21	166	36
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	2	-	48	3	4	1	138	25	197	29
Güzel Sanatlar	5	1	2	-	44	6	4	1	128	25	183	33
Toplam	40	11	16	-	336	49	32	8	992	167	1.416	235
%	100	27.5	100	0.0	100	14.6	100	25.0	100	16.8	100	16.6

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Araştırma becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.76) ders kitabında yer alan 40 metinden 11'inin araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.76'ya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 16 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bu çalışmalardan hiçbirinin AB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta, sayıları 336 olan etkinliklerin 49'unda AB'nin geliştirilmesi

amaçlanmıştır. Bu bölümde “Güzel Ülkem Türkiye” temasında AB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en çok; “Değerlerimiz” ile “Yenilikler ve Gelişmeler” temalarında ise az yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 32 tema sonu değerlendirme çalışmasından 8’inde AB’nin geliştirildiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 167 adetinin araştırma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde “Güzel Sanatlar”, “Atatürk” ile “Yenilikler ve Gelişmeler” temalarında AB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; “Dünyamız ve Uzay” temasında ise en düşük oranda yer aldığı görülmektedir.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB’nin toplamda 235 defa geliştirildiği; bunun % 71.1’inin ÖKK, % 24.3’ünün ÖÇK ve % 4.6’sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.77: Araştırma Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	30	6	7	2	120	14	166	22
Atatürk	5	-	3	2	33	6	7	-	156	30	204	38
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	6	-	27	2	8	-	151	30	197	32
Hayal Gücü	5	-	4	-	27	3	10	-	144	15	190	18
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	6	-	28	7	10	-	172	20	221	27
Dünyamız ve Uzay	5	2	4	-	27	2	6	-	149	21	191	25
Değerlerimiz	5	-	8	-	27	4	10	-	171	22	221	26
Sağlık ve Çevre	5	1	6	-	26	3	5	-	160	34	202	38
Toplam	40	3	41	2	225	33	63	2	1.223	186	1.592	226
%	100	7.5	100	4.9	100	14.7	100	3.2	100	15.2	100	14.2

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.77’ye bakıldığında araştırma becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 40 metinden 3’ünün araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 41 adet olan temaya hazırlık çalışmalarından 2’sinin AB’nin geliştirilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 225

etkinlikten 33'ünde AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Yenilikler ve Gelişmeler” temasında AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda; “Güzel Ülkem Türkiye” ile “Dünyamız ve Uzay” temalarında ise en az sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından 2'sinin AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.223 yönergeden 186 tanesinin AB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Sağlık ve Çevre”, “Güzel Ülkem Türkiye” ile “Atatürk” temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla oranda; diğer temalarda ise birbirine yakın oranda yer aldığı görülmektedir.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 226 defa geliştirildiği görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda AB'nin % 82.3'ünün ÖKK, % 16.4'ünün ÖÇK ve % 1.3'ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.78: Araştırma Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	29	4	8	-	151	14	197	18
Atatürk	5	-	4	1	28	4	10	-	155	27	202	32
Güzel Ülkem Türkiye	5	2	4	2	26	6	6	2	138	25	179	37
Doğal Afetler	5	1	4	3	28	4	8	1	155	22	200	31
Sağlık ve Çevre	5	2	4	1	41	8	7	-	140	13	197	24
Oyun ve Spor	5	-	4	-	25	4	8	-	121	16	163	20
Değerlerimiz	5	1	4	2	29	2	9	1	126	21	173	27
Dünyamız ve Uzay	5	2	4	-	28	6	11	2	118	18	166	28
Toplam	40	8	32	9	234	38	67	6	1.104	156	1.477	217
%	100	20.0	100	28.1	100	16.2	100	9.0	100	14.1	100	14.7

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda araştırma becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 40 metinden 8'inin araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.78'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 32 adet olan temaya hazırlık çalışmalarının toplamda 9 defa AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 234 etkinlikten 38'inde AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Değerlerimiz" temasında en az sayıda, "Güzel Ülkem Türkiye", "Sağlık ve Çevre" ile "Dünyamız ve Uzay" temalarında en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 67 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından 6'sı AB'yi geliştirmeye yöneliktir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.104 yönergeden 156 adetinin araştırma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde "Güzel Ülkem Türkiye", "Atatürk" ile "Değerlerimiz" temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda yer aldığı; diğer temalarda da bu oranın daha az olduğu belirlenmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 217 defa geliştirildiği; bunun % 71.9'unun ÖKK, % 24.4'ünün ÖÇK ve % 3.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.79: Araştırma Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	33	2	10	-	104	8	156	10
Atatürk	5	-	3	-	35	3	10	-	126	23	179	26
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	34	6	9	-	101	13	153	19
Hayal Gücü	5	-	4	-	32	5	8	-	102	8	151	13
Yenilikler ve Gelişmeler	5	2	4	-	35	4	7	1	96	8	147	15
Oyun ve Spor	5	-	4	-	30	4	7	-	106	10	152	14
Değerlerimiz	5	-	4	-	30	2	7	-	106	8	152	10
Sağlık ve Çevre	5	2	5	-	32	4	8	-	105	17	155	23
Toplam	40	4	32	-	261	30	66	1	846	95	1.245	130
%	100	10.0	100	0.0	100	11.5	100	1.5	100	11.2	100	10.4

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönelim Yönerge

Tablo 4.79 gözden geçirildiğinde araştırma becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden 4'ünün araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan hiçbirinin AB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 261 etkinlikten 30'unda AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Güzel Ülkem Türkiye" temasında AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en fazla sayıda yer aldığı; "Birey ve Toplum" ile "Değerlerimiz" temalarında ise en az sayıda yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 846 yönergeden 95'inin AB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Atatürk" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin oransal olarak birbirine yakın düzeyde yer aldığı görülmektedir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 130 defa geliştirildiği görülmüştür. Yapılan değerlendirmeler sonucunda bunun % 73.1'inin ÖKK, % 23.8'inin ÖÇK ve % 3.1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.80: Araştırma Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Okuma Kültürü	5	1	4	1	34	3	14	-	102	29	159	34
Atatürk	5	-	4	1	35	2	13	-	81	26	138	29
Sevgi	5	-	4	-	33	-	13	-	71	16	126	16
Duygular	5	-	4	-	34	3	16	-	100	12	159	15
Zaman ve Mekân	5	2	4	1	43	2	14	-	71	21	137	26
Doğa ve Evren	5	-	4	-	49	5	10	-	105	23	173	28
Toplam	30	3	24	3	228	15	80	-	530	127	892	148
%	100	10.0	100	12.5	100	6.6	100	0.0	100	24.0	100	16.6

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Araştırma becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.80) ders kitabındaki 30 metinden 3'ünün araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.80'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 24 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 3'ünün AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 228

etkinlikten 15'inde AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Sevgi” temasında AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı; “Okuma Kültürü” ve “Duygular” temalarında ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere diğer temalara oranla daha fazla yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 80 tema sonu değerlendirme çalışmasının yer aldığı, bunlardan hiçbirinin AB'yi geliştirmede tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 530 yönergeden 127 adetinin araştırma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde “Atatürk”, “Zaman ve Mekân” ile “Okuma Kültürü” temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; “Duygular” temasında ise en düşük oranda olduğu görülmektedir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 148 defa geliştirildiği; bunun % 85.8'inin ÖKK, % 12.2'sinin ÖÇK ve % 2'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.81: Araştırma Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Toplum Hayatı	5	-	-	-	53	5	10	-	148	19	216	24
Atatürkçülük	5	1	-	-	59	2	15	-	151	41	230	44
Doğa ve Evren	5	-	-	-	55	2	11	-	174	41	245	43
Duygular	5	-	-	-	57	3	11	-	153	19	226	22
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	58	4	10	-	165	30	238	34
Sevgi	5	1	-	-	49	-	9	-	146	30	209	31
Toplam	30	2	-	-	331	16	66	-	937	180	1.364	198
%	100	6.7	-	0.0	100	4.8	100	0.0	100	19.2	100	14.5

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.81'e bakıldığında araştırma becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 2'sinin araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta 331 etkinlikten 16'sında AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Sevgi” temasında AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer

almadığı; diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinlik sayılarının birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK’da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin AB’yi geliştirmedeği belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 180 tanesinin AB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde “Atatürkçülük” ile “Doğa ve Evren” temalarında AB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla oranda, “Duygular” temasında ise en düşük oranda olduğu belirlenmiştir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB’nin toplamda 198 defa geliştirildiği görülmektedir. İncelemeler sonucunda AB’nin % 90.9’unun ÖKK, % 8.1’inin ÖÇK ve % 1’inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 4.82: Araştırma Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Sevgi	5	-	-	-	38	1	15	-	95	19	153	20
Atatürk	6	1	-	-	47	9	13	-	121	26	187	36
Kişisel Gelişim	5	-	-	-	39	2	14	-	97	20	155	22
Güzel Sanatlar	5	-	-	-	36	4	16	-	80	16	137	20
Duygular	5	-	-	-	34	1	13	-	84	11	136	12
Doğa ve Evren	5	-	-	-	31	3	13	-	82	21	131	24
Toplam	31	1	-	-	225	20	84	-	559	113	899	134
%	100	3.2	-	0.0	100	8.9	100	0.0	100	20.2	100	14.9

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda araştırma becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 31 metinden sadece 1’inin araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.82’ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Kitapta 225 etkinlikten 20’sinde AB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. AB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Sevgi” ile “Duygular” temalarında az sayıda; “Atatürk” temasında ise daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 84 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin AB’yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 113'ünün araştırma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Doğa ve Evren” ile “Atatürk” temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, “Duygular” temasında ise en az oranda olduğu tespit edilmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 134 defa geliştirildiği; bunun % 84.3'ünün ÖKK, % 14.9'unun ÖÇK ve % 0.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.83: Araştırma Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
İletişim	5	1	-	-	43	4	13	-	106	37	167	42
Atatürk	5	1	-	-	40	2	14	-	65	19	124	22
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	37	4	14	-	68	14	124	18
Milli Kültür	5	1	-	-	41	1	14	-	70	23	130	25
Doğa ve Evren	5	1	-	-	47	4	13	-	78	33	143	38
Toplum Hayatı	5	1	-	-	43	3	13	-	62	15	123	19
Toplam	30	5	-	-	251	18	81	-	449	141	811	164
%	100	16.7	-	0.0	100	7.2	100	0.0	100	31.4	100	20.2

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.83 gözden geçirildiğinde araştırma becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 30 metinden 5'inin araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta toplam sayıları 251 olan etkinliklerden 18'inde AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Kavramlar ve Çağrışımlar” temasında en fazla sayıda, “Milli Kültür” temasında ise en az sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin AB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 141'inin AB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Doğa ve Evren” ile “İletişim” temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temaların içeriğine ve kazanımlarına uygun olarak en yüksek oranda

yer aldığı; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin oransal olarak birbirine yakın sayıda olduğu görülmektedir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 164 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda AB'nin % 86'sının ÖKK, % 11'inin ÖÇK ve % 3'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmüştür.

Tablo 4.84: Araştırma Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDC	AB	TY	AB	Toplam	AB
Milli Kültür	5	-	4	-	37	5	15	-	99	25	160	30
Atatürk	5	1	5	-	35	2	15	-	77	20	137	23
Duygular	5	-	5	-	35	2	19	-	55	5	119	7
Okuma Kültürü	5	-	4	-	39	3	16	-	56	15	120	18
Doğa ve Evren	5	1	6	-	38	5	15	-	85	21	149	27
Sevgi	5	-	4	-	30	2	16	-	55	11	110	13
Toplam	30	2	28	-	214	19	96	-	427	97	795	118
%	100	6.7	100	0.0	100	8.9	100	0.0	100	22.7	100	14.8

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Araştırma becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.84) ders kitabında yer alan 30 metinden 2'sinin araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.84'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinin AB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 214 etkinlikten 19'unda AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Milli Kültür" ile "Doğa ve Evren" temalarında en çok sayıda; diğer temalarda ise birbirine yakın ancak az sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da toplam sayıları 96 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin AB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 97 tanesinin araştırma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Okuma Kültürü", "Atatürk", "Milli Kültür" temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; "Duygular" temasında ise en düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 118 defa geliştirildiği; bunun % 82.2'sinin ÖKK, % 16.1'inin ÖÇK ve % 1.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.85: Araştırma Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Okuma Kültürü	5	-	1	-	38	5	14	-	95	25	153	30
Atatürk	5	1	1	1	37	3	10	-	93	27	146	32
Doğa ve Evren	5	1	1	1	46	4	10	-	80	14	142	20
Milli Kültür	5	1	1	1	43	3	7	-	95	17	151	22
Kişisel Gelişim	5	-	1	-	35	3	7	-	73	10	121	13
Zaman ve Mekân	5	1	1	-	38	3	11	2	74	11	129	17
Toplam	30	4	6	3	237	21	59	2	510	104	842	134
%	100	13.3	100	50.0	100	8.9	100	3.4	100	20.4	100	15.9

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.85'e bakıldığında araştırma becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 4'ünün araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 6 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 3'ünün AB'yi geliştirdiği görülmektedir. Kitapta toplamda 237 etkinlikten 21'inde AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Milli Kültür" temasında az sayıda; "Okuma Kültürü" temasında ise temanın içeriğine ve hedeflenen kazanımlara uygun olarak daha fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 59 tema sonu değerlendirme çalışmasından 2'sinin AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 104'ünün AB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Okuma Kültürü" ile "Atatürk" temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda olduğu, diğer temalarda ise bu beceriye yer verilme düzeyinin birbirine yakın oranlarda olduğu belirlenmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 134 defa geliştirildiği görülmektedir.

AB'nin % 77.6'sının ÖKK, % 19.4'ünün ÖÇK ve % 3'ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.86: Araştırma Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Sevgi	5	-	12	1	38	6	6	-	69	12	130	19
Atatürk	5	-	8	-	27	2	8	-	76	16	124	18
Kişisel Gelişim	5	-	10	-	34	4	6	-	96	7	151	11
Milli Kültür	5	1	12	1	28	2	8	1	106	16	159	21
Toplum Hayatı	5	-	6	-	36	2	8	-	91	19	146	21
Zaman ve Mekân	5	2	8	-	28	7	7	-	83	16	131	25
Toplam	30	3	56	2	191	23	43	1	521	86	841	115
%	100	10.0	100	3.6	100	12.0	100	2.3	100	16.5	100	13.7

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda araştırma becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 30 metinden 3'ünün araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.86'ya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 56 adet temaya hazırlık çalışmasından 2'sinin AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 191 etkinlikten 23'ünde AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Toplum Hayatı" temasında en az sayıda; "Zaman ve Mekân" ile "Kişisel Gelişim" temalarında en çok sayıda yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 43 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından sadece 1'inin AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 86 adetinin araştırma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Atatürk" ile "Toplum Hayatı" temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; "Kişisel Gelişim" temasında en düşük oranda yer aldığı; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 115 defa geliştirildiği; bunun % 74.8'inin

ÖKK, % 22.6'sının ÖÇK ve % 2.6'sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.87: Araştırma Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDÇ	AB	TY	AB	Toplam	AB
Zaman ve Mekân	5	2	-	-	33	2	13	1	59	13	110	18
Atatürk	5	-	1	-	35	4	15	-	64	20	120	24
Milli Kültür	6	5	4	-	39	1	18	-	65	11	132	17
Toplum Hayatı	5	-	2	1	39	2	16	-	63	10	125	13
Bilim ve Teknoloji	5	-	5	1	42	4	16	-	54	16	122	21
Kişisel Gelişim	5	-	-	-	30	3	15	-	65	7	115	10
Toplam	31	7	12	2	218	16	93	1	370	77	724	103
%	100	22.6	100	16.7	100	7.3	100	1.1	100	20.8	100	14.2

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Araştırma becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.87) ders kitabındaki 31 metinden 7'sinin araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 12 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 2'sinin AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 218 adet etkinlikten 16'sında AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Milli Kültür" temasında en az sayıda, "Atatürk" temasında ise en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 93 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 77'sinin AB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Atatürk" ile "Bilim ve Teknoloji" temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara uygun olarak daha yüksek oranda yer aldığı belirlenmiştir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 103 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda; bunun % 74.8'inin ÖKK, % 18.4'ünün ÖÇK ve % 6.8'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmüştür.

Tablo 4.88: Araştırma Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDC	AB	TY	AB	Toplam	AB
Duygular	5	1	1	-	37	4	10	-	84	5	137	10
Atatürk	6	3	3	-	37	6	10	-	90	8	146	17
Doğa ve Evren	5	2	6	-	35	5	10	-	74	5	130	12
Toplum Hayatı	5	-	6	-	33	4	10	-	78	9	132	13
İletişim	5	1	8	-	29	3	10	-	63	4	115	8
Zaman ve Mekân	5	2	4	-	25	6	10	-	48	5	92	13
Toplam	31	9	28	-	196	28	60	-	437	36	752	73
%	100	29.0	100	0.0	100	14.3	100	0.0	100	8.2	100	9.7

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.88'e bakıldığında araştırma becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 31 metinden 9'unun araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.88'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan hiçbirinin AB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 196 etkinlikten 28'inde AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Zaman ve Mekân" ile "Atatürk" temalarında en çok sayıda; diğer temalarda ise oransal olarak birbirine yakın sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 60 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin AB'yi geliştirmediği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 36 tanesinin araştırma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Duygular" temasında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda yer verildiği; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin oransal olarak birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 73 defa geliştirildiği; bunun % 49.3'ünün ÖKK, % 38.4'ünün ÖÇK ve % 12.3'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.89: Araştırma Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDC	AB	TY	AB	Toplam	AB
Toplum Hayatı	4	1	Proj	1	42	1	9	-	76	17	131	20
Atatürkçülük	6	-	-	-	43	-	7	1	87	18	143	19
Güzel Sanatlar	4	2	-	-	33	2	8	-	59	16	104	20
Kişisel Gelişim	4	-	Proj	1	31	3	9	-	47	7	91	11
Zaman ve Mekân	4	1	-	-	29	-	8	-	73	15	114	16
Okuma Kültürü	4	1	-	-	37	5	9	1	77	13	127	20
Toplam	26	5	2	2	215	11	50	2	419	86	710	106
%	100	19.2	100	100	100	5.1	100	4.0	100	20.5	100	14.9

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda araştırma becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 26 metinden 5'inin araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 2 adet proje aracılığıyla AB'nin geliştirilmeye amaçlandığı görülmektedir. Kitabın bu özelliği onu diğer kitaplardan farklılaştırmaktadır. Kitapta 215 adet etkinlikten 11'inde AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Atatürkçülük" ile "Zaman ve Mekân" temalarında yer almadığı; "Okuma Kültürü" temasında ise en çok sayıda yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 50 tema sonu değerlendirme çalışmasından 2'sinin AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 86 tanesinin AB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Güzel Sanatlar" ile "Toplum Hayatı" temalarında AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda yer aldığı; diğer temalarda da adı geçen becerinin geliştirilmesine ilişkin yönergelerin oransal olarak birbirine yakın olduğu belirlenmiştir.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 106 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Değerlendirmeler sonucunda AB'nin % 81.1'inin ÖKK, % 14.2'sinin ÖÇK ve % 4.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.90: Araştırma Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	AB	THÇ	AB	TE	AB	TDC	AB	TY	AB	Toplam	AB
Toplum Hayatı	5	-	6	1	34	5	12	-	81	13	138	19
Atatürk	6	2	5	-	44	5	10	-	116	17	181	24
Zaman ve Mekân	5	1	4	-	33	4	10	-	76	13	128	18
Milli Kültür	5	3	5	1	19	4	10	1	66	14	105	23
Doğa ve Evren	5	2	5	1	34	4	10	-	61	12	115	19
Okuma Kültürü	5	3	5	2	28	3	10	-	53	8	101	16
Toplam	31	11	30	5	192	25	62	1	453	77	768	119
%	100	35.5	100	16.7	100	13.0	100	1.6	100	17.0	100	15.5

TM: Toplam Metin, AB: Araştırma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Araştırma becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.90) ders kitabındaki 31 metinden 11'inin araştırma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.90'a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 30 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunların toplamda 5 defa AB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 192 etkinlikten 25'inde AB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "*Toplum Hayatı*" ve "*Atatürk*" temalarında en çok sayıda yer aldığı; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin niceliksel olarak birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 62 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından sadece 1'inin AB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 77'sinde araştırma becerisinin geliştirilmeye amaçlandığı görülmektedir. AB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere "*Milli Kültür*" ile "*Doğa ve Evren*" temalarında diğer temalara oranla daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir.

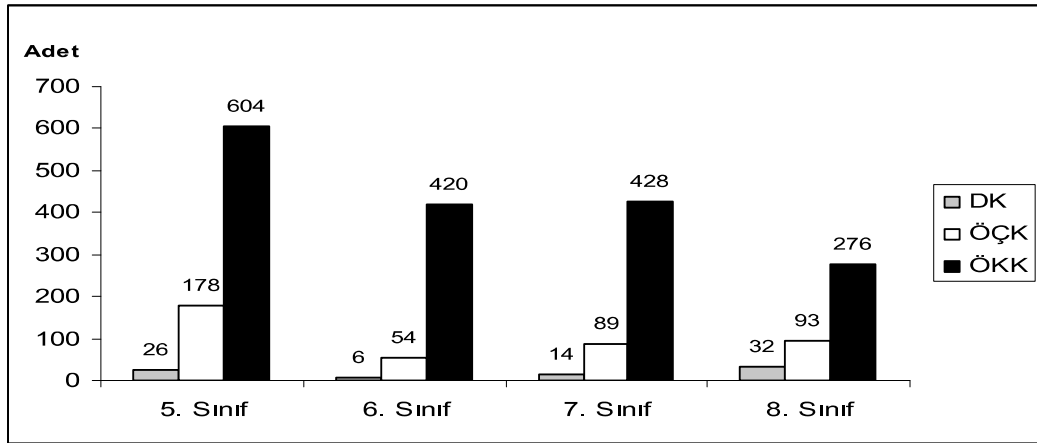
Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla AB'nin toplamda 119 defa geliştirildiği; bunun % 64.7'sinin ÖKK, % 26.1'inin ÖÇK ve % 9.2'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

4.1.6.2. Araştırma Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde 4.26 – 4.29 arasındaki şekillerde araştırma becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Şekil 4.26: Araştırma becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

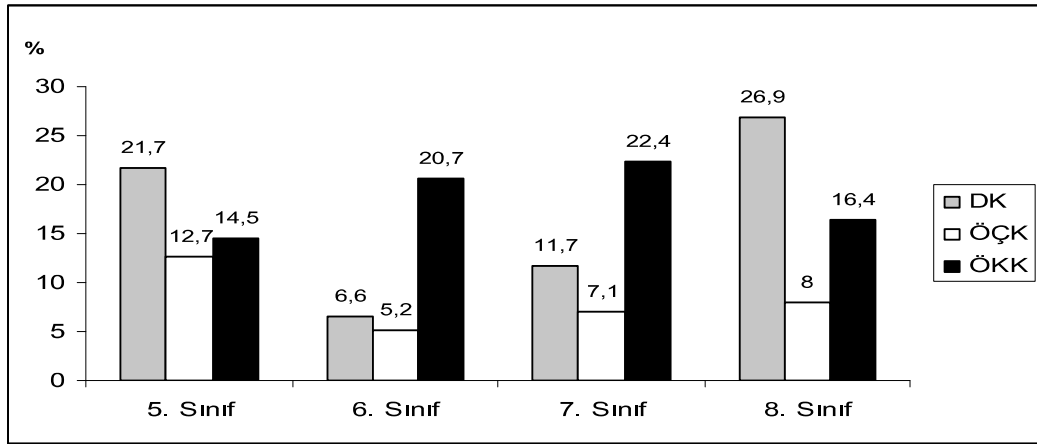
Araştırma becerisinin 5, 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.26 - 4.29) ders kitaplarında araştırma becerisine yönelik metinlere yer verilme düzeyinin 5. sınıflarda genel ortalamanın üzerinde bir değere sahip olduğu, bu değer 6 sınıftan 8. sınıfa doğru giderek arttığı görülmektedir. 6. sınıflara ait ders kitaplarında AB'ye yönelik metin sayısı sadece 6 iken bu sayının 8. sınıf ders kitaplarında 32'ye ulaştığı görülmektedir (Şekil 4.26).

Öğrenci çalışma kitaplarında AB'yi geliştirmeye yönelik etkinlikler sayısal olarak 5. sınıfta en üst seviyede, 6. sınıfta ise en düşük seviyededir. Araştırma becerisini geliştiren etkinliklerin 7 ve 8. sınıflarda ise birbirine yakın sayıda olduğu görülmektedir. 5. sınıfa ait öğretmen kılavuz kitaplarında araştırma becerisine sayısal olarak daha çok yer verilirken bu sayının 6 ve 7. sınıflarda niceliksel olarak birbirine yakın olduğu; 8. sınıfta ise sayının en aza indiği görülmektedir.

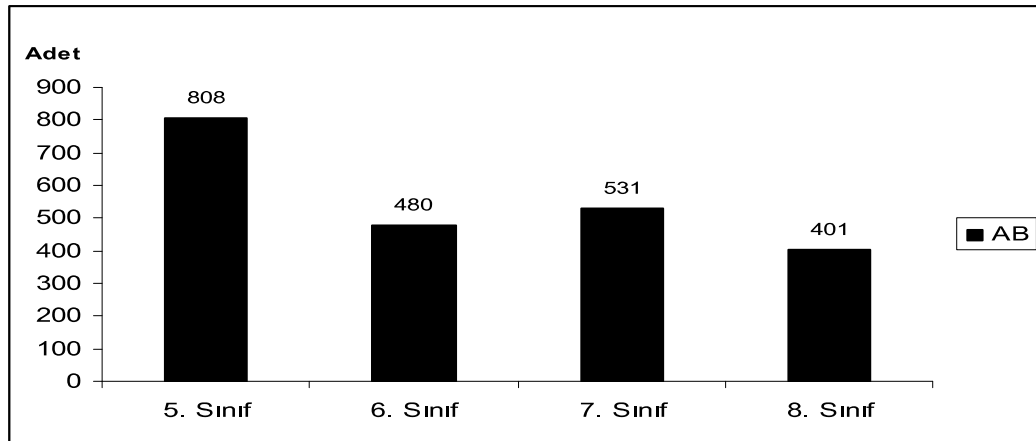
Araştırma becerisini geliştiren çalışma sayısı 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan toplam çalışma sayısına oranının sınıflara göre dağılımı incelendiğinde; araştırma becerisine ders kitaplarında yer verilme düzeyinin 5. sınıf hariç tutulduğunda 6. sınıftan itibaren artarak

8. sınıfta en yüksek orana ulaştığı görülmektedir (Şekil 4.27). Öğrenci çalışma kitabındaki oranlar ders kitabına göre biraz değişse de durumun ders kitaplarıyla benzer olduğu görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabında ise araştırma becerisinin oransal olarak 5. sınıftan 7. sınıfa doğru giderek arttığı; 8. sınıfta ise oransal olarak bir miktar düştüğü görülmektedir (Şekil 4.27).

Şekil 4.27: *Araştırma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı*

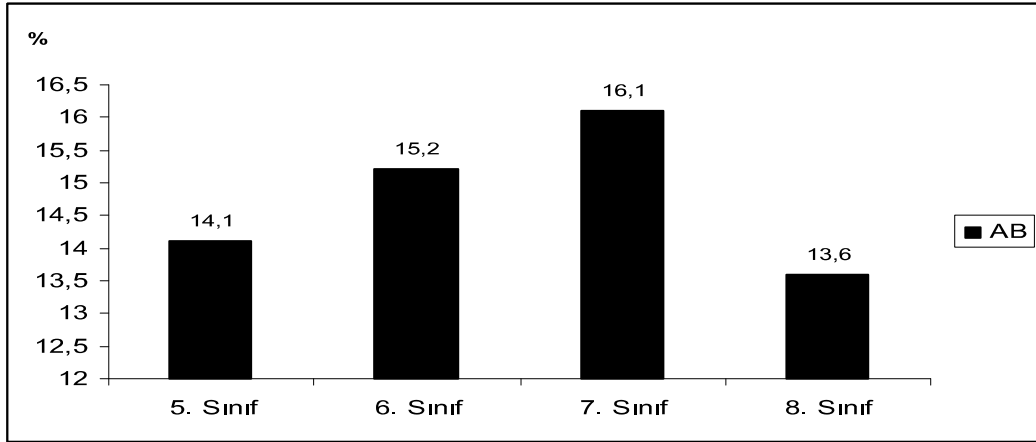

Şekil 4.28: *Araştırma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı*

İncelenen kitaplarda AB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla sayıda olduğu görülmektedir. AB'ye yönelik etkinliklerin 6 ve 8. sınıflarda birbirine yakın bir düzeye sahip olduğu, 7. sınıfta bir miktar arttığı görülmektedir. Türkçe ders kitaplarında araştırma becerisine yer verilme düzeyinin niceliksel olarak yeterli bir sayıya sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 4.29: Araştırma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

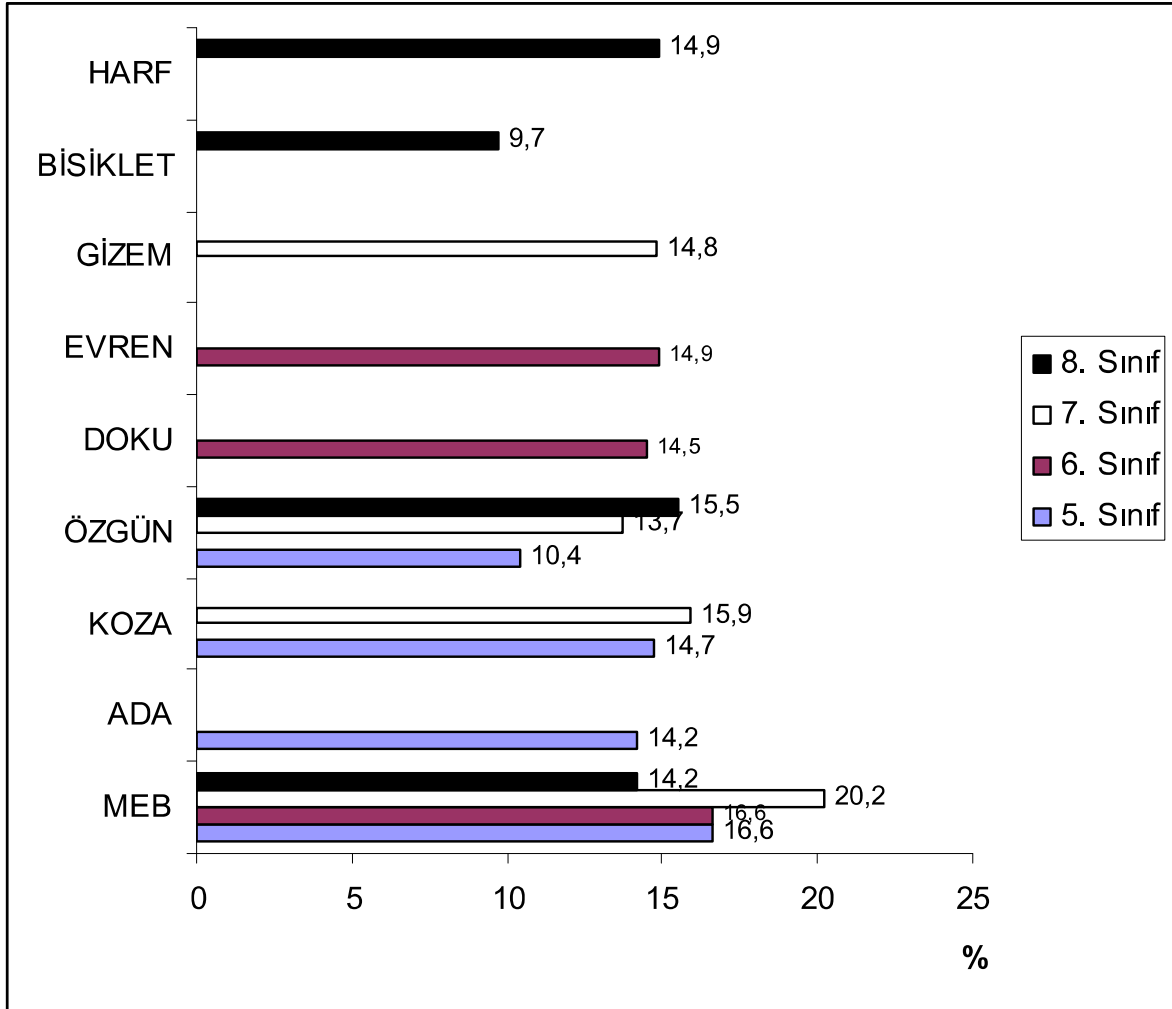
Araştırma becerisini geliştiren çalışma sayısı toplam çalışma sayısına oranlandığında AB'nin 5. sınıftan 7. sınıfa doğru düzenli bir şekilde arttığı, 8. sınıfta ise tekrar düştüğü görülmektedir (Şekil 4.29). Araştırma becerisini geliştiren etkinliklere 5. sınıftan itibaren artarak yer verilmesi hem "öğrenene görelilik" ilkesine uygun olması hem de üst bilişsel yeterlilikleri oluşturması açısından önem taşımaktadır.

Türkçe ders kitaplarında araştırma becerisi ile ilgili özellikler, diğer beceriler arasında üst sıralarda yer almaktadır. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarının öğrencileri; araştırma konusu ile ilgili kaynakları inceleme, veri toplama, gözlem yapma ve çalışma sonuçlarını düzenleme, sıralama ve sınıflandırma gibi etkinliklere yönlendirmesi olumlu bir yaklaşımdır.

4.1.6.3. Araştırma Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma becerisinin yayınevleri düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.30 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.30: Araştırma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Araştırma becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; AB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5, 6 ve 7. sınıflarda MEB; 8. sınıfta Özgün yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte AB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5 ve 7. sınıfta Özgün, 6. sınıfta Doku, 8. sınıfta Bisiklet yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.30). Türkçe ders kitaplarında araştırma becerisine yer verme bakımından 5, 6 ve 7. sınıflarda MEB yayınları ön plana çıkarken diğer yayınevleri arasında bu beceriye yer verme düzeyi bakımından önemli bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

4.1.7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi

Bu bölümde bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.7.1. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Çalışmanın bu bölümünde 4.91 – 4.105 arasındaki tablolarda bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.91: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Birey ve Toplum	5	-	2	-	41	-	4	1	114	3	166	4
Atatürk	5	-	2	-	45	-	4	1	114	9	170	10
Sağlık ve Çevre	5	3	2	-	42	1	4	1	122	5	175	10
Değerlerimiz	5	1	2	-	37	-	4	1	126	3	174	5
Dünya'mız ve Uzay	5	2	2	-	44	1	4	1	130	5	185	9
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	2	-	35	1	4	1	120	3	166	5
Yenilikler ve Gelişmeler	5	4	2	-	48	13	4	1	138	17	197	35
Güzel Sanatlar	5	1	2	-	44	-	4	1	128	7	183	9
Toplam	40	11	16	-	336	16	32	8	992	52	1.416	87
%	100	27.5	100	0.0	100	4.8	100	25.0	100	5.2	100	6.1

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.91) ders kitabındaki 40 metinden 11'inin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.91'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 16 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bu çalışmalardan hiçbirinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta, sayıları 336 olan etkinliklerin 16'sında BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Yenilikler ve Gelişmeler" temasında BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en fazla sayıda, "Sağlık ve Çevre", "Dünya'mız ve Uzay" ile "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında ise en az sayıda yer aldığı görülmektedir. "Birey ve Toplum", "Atatürk", "Değerlerimiz" ve "Güzel Sanatlar" temalarında ise adı geçen becerinin

geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmemiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 32 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla BTKB'nin 8 kez geliştirilmeye hedeflendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 52 adetinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde "Yenilikler ve Gelişmeler" temasında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara bağlı olarak en yüksek oranda yer aldığı görülmüştür.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 87 defa geliştirildiği; bunun % 59.8'inin ÖKK, % 27.6'sının ÖÇK ve % 12.6'sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.92: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Birey ve Toplum	5	1	4	-	30	-	7	1	120	3	166	5
Atatürk	5	-	3	-	33	-	7	-	156	5	204	5
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	6	-	27	-	8	-	151	5	197	5
Hayal Gücü	5	1	4	-	27	2	10	-	144	6	190	9
Yenilikler ve Gelişmeler	5	5	6	-	28	4	10	2	172	12	221	23
Dünya'mız ve Uzay	5	3	4	1	27	4	6	-	149	4	191	12
Değerlerimiz	5	-	8	-	27	-	10	-	171	4	221	4
Sağlık ve Çevre	5	1	6	-	26	-	5	-	160	6	202	7
Toplam	40	11	41	1	225	10	63	3	1.223	45	1.592	70
%	100	27.5	100	2.4	100	4.4	100	4.8	100	3.7	100	4.4

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.92'ye bakıldığında bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 40 metinden 11'inin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 41 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan sadece 1'inin BTKB'yi geliştirdiği görülmektedir. Kitapta sayıları 225 olan etkinliklerin 10'unda BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde

“Birey ve Toplum”, “Atatürk”, “Güzel Ülkem Türkiye”, “Değerlerimiz” ile “Sağlık ve Çevre” temalarında BTKB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı; “Yenilikler ve Gelişmeler” ile “Dünya’mız ve Uzay” temalarında ise BTKB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından 3’ünün BTKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.223 yönergeden 45 tanesinin BTKB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Yenilikler ve Gelişmeler” temasında temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara uygun olarak BTKB’yi geliştirmeye yönelik yönergelere en yüksek oranda; diğer temalarda ise birbirine yakın oranda yer verildiği belirlenmiştir.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB’nin toplamda 70 defa geliştirildiği; bunun % 64.3’ünün ÖKK, % 20’sinin ÖÇK ve % 15.7’sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.93: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	29	-	8	-	151	3	197	3
Atatürk	5	-	4	-	28	-	10	-	155	8	202	8
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	26	-	6	-	138	8	179	8
Doğal Afetler	5	1	4	1	28	-	8	-	155	7	200	9
Sağlık ve Çevre	5	2	4	-	41	-	7	-	140	4	197	6
Oyun ve Spor	5	1	4	-	25	-	8	-	121	2	163	3
Değerlerimiz	5	-	4	2	29	-	9	-	126	3	173	5
Dünyamız ve Uzay	5	3	4	-	28	3	11	-	118	11	166	17
Toplam	40	7	32	3	234	3	67	-	1.104	46	1.477	59
%	100	17.5	100	9.4	100	1.3	100	0.0	100	4.2	100	4.0

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 40 metinden 7’sinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.93'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 3'ünün BTKB'yi geliştirdiği görülmektedir. Kitapta sayıları 234 olan etkinlikten 3'ünde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin sadece "Dünyamız ve Uzay" temasında yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 67 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla BTKB'yi geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilmediği belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.104 yönergeden 46 adetinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara bağlı olarak BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin "Dünyamız ve Uzay" temasında en yüksek oranda; "Oyun ve Spor", "Birey ve Toplum" ve "Değerlerimiz" temalarında ise en düşük oranda yer aldığı belirlenmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 59 defa geliştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda BTKB'nin % 78'inin ÖKK, % 10.2'sinin ÖÇK ve % 11.8'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.94: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	33	-	10	1	104	1	156	2
Atatürk	5	1	3	-	35	1	10	-	126	3	179	5
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	34	-	9	-	101	-	153	-
Hayal Gücü	5	1	4	-	32	3	8	-	102	1	151	5
Yenilikler ve Gelişmeler	5	5	4	2	35	7	7	2	96	6	147	22
Oyun ve Spor	5	-	4	-	30	-	7	-	106	1	152	1
Değerlerimiz	5	-	4	-	30	-	7	-	106	1	152	1
Sağlık ve Çevre	5	1	5	-	32	-	8	-	105	2	155	3
Toplam	40	8	32	2	261	11	66	3	846	15	1.245	39
%	100	20.0	100	6.3	100	4.2	100	4.5	100	1.8	100	3.1

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.94 gözden geçirildiğinde bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders

kitabında yer alan 40 metinden 8'inin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan sadece 2'sinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta sayıları 261 olan etkinliklerin 11'inde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Birey ve Toplum", "Güzel Ülkem Türkiye", "Oyun ve Spor", "Değerlerimiz" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. Buna karşın "Yenilikler ve Gelişmeler" ile "Hayal Gücü" temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en fazla sayıda yer aldığı tespit edilmiştir. ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından 3'ünün BTKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 846 yönergeden 15'inin BTKB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Yenilikler ve Gelişmeler" temasında temanın içeriğine ve kazanımlarına uygun olarak BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda olduğu; "Güzel Ülkem Türkiye" adlı temada ise bu beceriyi geliştirmeye yönelik yönergelere yer verilmediği görülmektedir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 39 defa geliştirildiği; bunun % 38.5'inin ÖKK, % 41'inin ÖÇK ve % 20.5'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.95: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDC	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Okuma Kültürü	5	-	4	1	34	-	14	-	102	3	159	4
Atatürk	5	-	4	-	35	1	13	-	81	9	138	10
Sevgi	5	-	4	-	33	-	13	-	71	1	126	1
Duygular	5	-	4	-	34	1	16	-	100	3	159	4
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	43	1	14	-	71	7	137	8
Doğa ve Evren	5	2	4	-	49	1	10	-	105	10	173	13
Toplam	30	2	24	1	228	4	80	-	530	33	892	40
%	100	6.7	100	4.2	100	1.8	100	0.0	100	6.2	100	4.5

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.95) ders kitabında yer alan 30 metinden 2'sinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.95'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 24 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan sadece 1'inin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta sayıları 228 olan etkinliklerin 4'ünde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Okuma Kültürü" ve "Sevgi" temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı; diğer temalarda ise en az sayıda (1 adet) yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 80 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 530 yönergeden 33 adetinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde "Atatürk", "Zaman ve Mekân" ile "Doğa ve Evren" temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere en yüksek oranda, "Sevgi" temasında ise en düşük oranda yer verildiği görülmektedir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 40 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. İncelemeler sonucunda bunun % 82.5'inin ÖKK, % 12.5'inin ÖÇK ve % 5'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.96: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDC	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Toplum Hayatı	5	-	-	-	53	-	10	-	148	1	216	1
Atatürkçülük	5	1	-	-	59	-	15	-	151	6	230	7
Doğa ve Evren	5	2	-	-	55	-	11	-	174	10	245	12
Duygular	5	-	-	-	57	-	11	-	153	3	226	3
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	58	-	10	-	165	5	238	5
Sevgi	5	1	-	-	49	-	9	-	146	10	209	11
Toplam	30	4	-	-	331	-	66	-	937	35	1.364	39
%	100	13.3	-	0.0	100	0.0	100	0.0	100	3.7	100	2.9

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.96'ya bakıldığında bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 4'ünün bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta sayıları 331 olan etkinliklerin hiçbirinde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmamıştır. Bu bölümde hiçbir temada BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı tespit edilmiştir. ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 35 tanesinin BTKB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde "Sevgi" ile "Doğa ve Evren" temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, "Toplum Hayatı" temasında ise en düşük oranda yer aldığı belirlenmiştir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 39 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda BTKB'nin % 89.7'sinin ÖKK, % 10.3'ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo 4.97: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Sevgi	5	-	-	-	38	-	15	-	95	2	153	2
Atatürk	6	1	-	-	47	6	13	-	121	5	187	12
Kişisel Gelişim	5	-	-	-	39	-	14	-	97	3	155	3
Güzel Sanatlar	5	-	-	-	36	1	16	-	80	5	137	6
Duygular	5	-	-	-	34	-	13	-	84	2	136	2
Doğa ve Evren	5	2	-	-	31	1	13	-	82	7	131	10
Toplam	31	3	-	-	225	8	84	-	559	24	899	35
%	100	9.7	-	0.0	100	3.6	100	0.0	100	4.3	100	3.9

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer

alan 31 metinden 3'ünün bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.97'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Bu kitapta 225 etkinlikten 8'inde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Sevgi", "Kişisel Gelişim" ve "Duygular" temalarında yer almadığı; "Atatürk" temasında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 84 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin BTKB'yi geliştirmedeği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 24'ünün bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Doğa ve Evren" ile "Güzel Sanatlar" temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda, diğer temalarda ise birbirine yakın olmak üzere düşük oranda olduğu tespit edilmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 35 defa geliştirildiği; bunun % 68.6'sının ÖKK, % 22.9'unun ÖÇK ve % 8.5'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.98: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
İletişim	5	-	-	-	43	2	13	-	106	10	167	12
Atatürk	5	1	-	-	40	1	14	-	65	3	124	5
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	37	-	14	-	68	3	124	3
Milli Kültür	5	-	-	-	41	1	14	-	70	4	130	5
Doğa ve Evren	5	1	-	-	47	1	13	-	78	8	143	10
Toplum Hayatı	5	-	-	-	43	-	13	-	62	1	123	1
Toplam	30	2	-	-	251	5	81	-	449	29	811	36
%	100	6.7	-	0.0	100	2.0	100	0.0	100	6.5	100	4.4

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Tablo 4.98 gözden geçirildiğinde bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders

kitabındaki 30 metinden 2'sinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta toplam sayıları 251 olan etkinliklerden 5'inde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Kavramlar ve Çağrışımlar" ile "Toplum Hayatı" temalarında yer almadığı; "İletişim" temasında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 29'unun BTKB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Doğa ve Evren" ile "İletişim" temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temaların içeriğine ve kazanımlarına uygun olarak en yüksek oranda, "Toplum Hayatı" temasında ise en düşük oranda yer aldığı görülmektedir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 36 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda bunun % 80.6'sının ÖKK, % 13.9'unun ÖÇK ve % 5.5'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.99: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Milli Kültür	5	-	4	-	37	1	15	-	99	1	160	2
Atatürk	5	-	5	-	35	-	15	-	77	6	137	6
Duygular	5	-	5	-	35	-	19	-	55	1	119	1
Okuma Kültürü	5	-	4	-	39	1	16	-	56	4	120	5
Doğa ve Evren	5	1	6	-	38	1	15	-	85	6	149	8
Sevgi	5	-	4	-	30	-	16	-	55	-	110	-
Toplam	30	1	28	-	214	3	96	-	427	18	795	22
%	100	3.3	100	0.0	100	1.4	100	0.0	100	4.2	100	2.8

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.99) ders kitabında yer alan 30 metinden sadece 1'inin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.99'a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan hiçbirinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 214 etkinlikten 3'ünde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Milli Kültür", "Okuma Kültürü" ile "Doğa ve Evren" temalarında az sayıda yer aldığı; "Atatürk", "Duygular" ile "Sevgi" temalarında ise yer almadığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 96 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 18 tanesinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye amaçladığı görülmektedir. "Atatürk", "Okuma Kültürü" ile "Doğa ve Evren" temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda yer aldığı, "Sevgi" temasında ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik tek bir yönergeye bile yer verilmediği tespit edilmiştir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 22 defa geliştirildiği; bunun % 81.8'inin ÖKK, % 13.6'sının ÖÇK ve % 4.6'sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.100: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Okuma Kültürü	5	-	1	-	38	-	14	-	95	2	153	2
Atatürk	5	1	1	-	37	-	10	-	93	5	146	6
Doğa ve Evren	5	-	1	-	46	-	10	-	80	5	142	5
Milli Kültür	5	-	1	1	43	1	7	-	95	-	151	2
Kişisel Gelişim	5	-	1	-	35	1	7	-	73	1	121	2
Zaman ve Mekân	5	-	1	-	38	-	11	-	74	1	129	1
Toplam	30	1	6	1	237	2	59	-	510	14	842	18
%	100	3.3	100	16.7	100	0.8	100	0.0	100	2.7	100	2.1

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.100'e bakıldığında bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 30 metinden sadece 1'inin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 6 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 1'inin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta toplamda 237 adet olan etkinliklerden 2'sinde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Milli Kültür" ve "Kişisel Gelişim" temalarında az sayıda yer verildiği; "Okuma Kültürü", "Atatürk", "Doğa ve Evren" ile "Zaman ve Mekân" temalarında ise yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 59 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 14'ünün BTKB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Doğa ve Evren" ile "Atatürk" temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda olduğu, "Milli Kültür" temasında ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin yer almadığı belirlenmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 18 defa geliştirildiği görülmüştür. Bu bağlamda BTKB'nin % 77.8'inin ÖKK, % 16.7'sinin ÖÇK ve % 5.5'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.101: *Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Sevgi	5	-	12	-	38	-	6	-	69	3	130	3
Atatürk	5	-	8	-	27	-	8	-	76	5	124	5
Kişisel Gelişim	5	-	10	-	34	-	6	-	96	-	151	-
Milli Kültür	5	-	12	-	28	-	8	-	106	6	159	6
Toplum Hayatı	5	-	6	-	36	2	8	-	91	4	146	6
Zaman ve Mekân	5	-	8	1	28	-	7	-	83	6	131	7
Toplam	30	-	56	1	191	2	43	-	521	24	841	27
%	100	0.0	100	1.8	100	1.0	100	0.0	100	4.6	100	3.2

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan metinlerden hiçbirinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.101'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 56 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan sadece 1'inin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 191 etkinlikten sadece 2'sinde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu etkinlikler "Toplum Hayatı" temasında yer almaktadır. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 43 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 24 adetinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirdiği görülmektedir. "Kişisel Gelişim" temasında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 27 defa geliştirildiği; bunun % 88.9'unun ÖKK, % 11.1'inin ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.102: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Zaman ve Mekân	5	-	-	-	33	-	13	-	59	1	110	1
Atatürk	5	1	1	-	35	-	15	-	64	-	120	1
Milli Kültür	6	-	4	-	39	-	18	-	65	2	132	2
Toplum Hayatı	5	-	2	-	39	-	16	-	63	3	125	3
Bilim ve Teknoloji	5	5	5	4	42	7	16	-	54	16	122	32
Kişisel Gelişim	5	-	-	-	30	1	15	-	65	2	115	3
Toplam	31	6	12	4	218	8	93	-	370	24	724	42
%	100	19.4	100	33.3	100	3.7	100	0.0	100	6.5	100	5.8

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.102) ders kitabındaki 31 metinden 6'sının bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 12 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunların toplamda 4 defa BTKB'yi geliştirdiği görülmektedir. Kitapta 218 etkinlikten 8'inde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Bilim ve Teknoloji" temasında temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara

bağlı olarak en fazla sayıda; “Kişisel Gelişim” temasında en az sayıda yer aldığı; diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 93 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin BTKB’yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 24’ünün BTKB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Bilim ve Teknoloji” temasında temanın amaç ve kazanımlarına uygun olarak BTKB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte “Atatürk” temasında BTKB’yi geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı görülmüştür.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB’nin toplamda 42 defa geliştirildiği belirlenmiştir. Bu bağlamda BTKB’nin % 57.1’inin ÖKK, % 28.6’sının ÖÇK ve % 14.3’ünün de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.103: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Duygular	5	-	1	-	37	-	10	-	84	1	137	1
Atatürk	6	1	3	-	37	-	10	-	90	3	146	4
Doğa ve Evren	5	1	6	1	35	4	10	-	74	2	130	8
Toplum Hayatı	5	-	6	-	33	-	10	-	78	-	132	-
İletişim	5	3	8	-	29	3	10	-	63	-	115	6
Zaman ve Mekân	5	-	4	1	25	-	10	-	48	-	92	1
Toplam	31	5	28	2	196	7	60	-	437	6	752	20
%	100	16.1	100	7.1	100	3.6	100	0.0	100	1.4	100	2.7

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.103’e bakıldığında bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 31 metinden 5’inin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.103’e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunların toplamda 2 defa BTKB’yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 196 etkinlikten 7’sinde BTKB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Doğa ve Evren” temasında en fazla sayıda yer verildiği; “Duygular”, “Atatürk”, “Toplum Hayatı” ile “Zaman ve Mekân” temalarında ise hiç yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte K'da sayıları 60 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin BTKB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 6 tanesinin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Toplum Hayatı”, “İletişim” ile “Zaman ve Mekân” temalarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere yer verilmediği; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik olan yönergelerin çok az sayıda olduğu tespit edilmiştir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait K ve KK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 20 defa geliştirildiği; bunun % 30'unun KK, % 45'inin K ve % 25'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.104: *Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		ğrenci alışma Kitabı						ğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	TH	BTKB	TE	BTKB	TD	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Toplum Hayatı	4	-	Proj	1	42	-	9	-	76	2	131	3
Atatürkçülük	6	-	-	-	43	-	7	-	87	-	143	-
Güzel Sanatlar	4	-	-	-	33	-	8	-	59	4	104	4
Kişisel Gelişim	4	-	Proj	1	31	-	9	-	47	1	91	2
Zaman ve Mekân	4	1	-	-	29	-	8	-	73	1	114	2
Okuma Kültürü	4	-	-	-	37	-	9	-	77	4	127	4
Toplam	26	1	2	2	215	-	50	-	419	12	710	15
%	100	3.8	100	100	100	0.0	100	0.0	100	2.9	100	2.1

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, TH: Temaya Hazırlık alışması, TE: Toplam Etkinlik, TD: Toplam Değerlendirme alışması, TY: Ynlem Yönerge

Yukarıdaki tabloda bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 26 metinden sadece 1'inin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında ğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 2 adet proje aracılığıyla BTKB'nin geliştirilmeye amaçlandığı görülmektedir. Kitabın bu özelliği

onu diğer kitaplardan farklılaştırmaktadır. Kitapta 215 etkinlik yer almaktadır ancak bu etkinliklerden hiçbiri BTKB'yi geliştirmeye yönelik değildir. Bununla birlikte ÖÇK'da 50 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 12 tanesinin BTKB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Atatürkçülük" temasında BTKB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı; diğer temalarda da adı geçen becerinin geliştirilmesine ilişkin yönergelere düşük oranda yer verildiği belirlenmiştir.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB'nin toplamda 15 defa geliştirildiği; bunun % 80'inin ÖKK, % 13.3'ünün ÖÇK ve % 6.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.105: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	BTKB	THÇ	BTKB	TE	BTKB	TDÇ	BTKB	TY	BTKB	Toplam	BTKB
Toplum Hayatı	5	-	6	-	34	-	12	-	81	-	138	-
Atatürk	6	-	5	-	44	-	10	-	116	2	181	2
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	33	1	10	-	76	3	128	4
Milli Kültür	5	-	5	1	19	1	10	-	66	1	105	3
Doğa ve Evren	5	1	5	-	34	1	10	-	61	-	115	2
Okuma Kültürü	5	-	5	-	28	-	10	-	53	-	101	-
Toplam	31	1	30	1	192	3	62	-	453	6	768	11
%	100	3.2	100	3.3	100	1.6	100	0.0	100	1.3	100	1.4

TM: Toplam Metin, BTKB: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.105) ders kitabındaki 31 metinden sadece 1'inin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.105'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 30 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan sadece 1'inin BTKB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta toplamı 192 olan etkinliklerin 3'ünde BTKB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Toplum Hayatı", "Atatürk" ile

“Okuma Kültürü” temalarında yer almadığı; diğer temalarda ise birer adet etkinliğin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da sayıları 62 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin BTKB’yi geliştirmedeği belirlenmiştir.

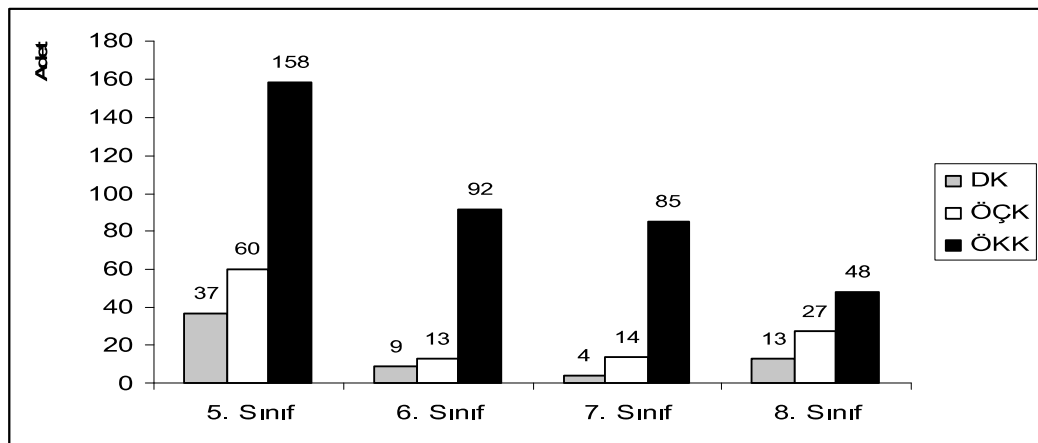
Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 6’sının bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Toplum Hayatı”, “Doğa ve Evren” ile “Okuma Kültürü” temalarında BTKB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler yer verilmezken diğer temalarda adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin birbirine yakın ve az sayıda olduğu görülmektedir.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla BTKB’nin toplamda 11 defa geliştirildiği görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda BTKB’nin % 54.5’inin ÖKK, % 36.4’ünün ÖÇK ve % 9.1’inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

4.1.7.2. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde, 4.31 – 4.34 arasındaki şekillerde bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Şekil 4.31: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.31-4.34) araştırma kapsamındaki ders kitaplarında bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin diğer sınıflara oranla 5. sınıfta daha fazla yer aldığı görülmektedir (Şekil 4.31).

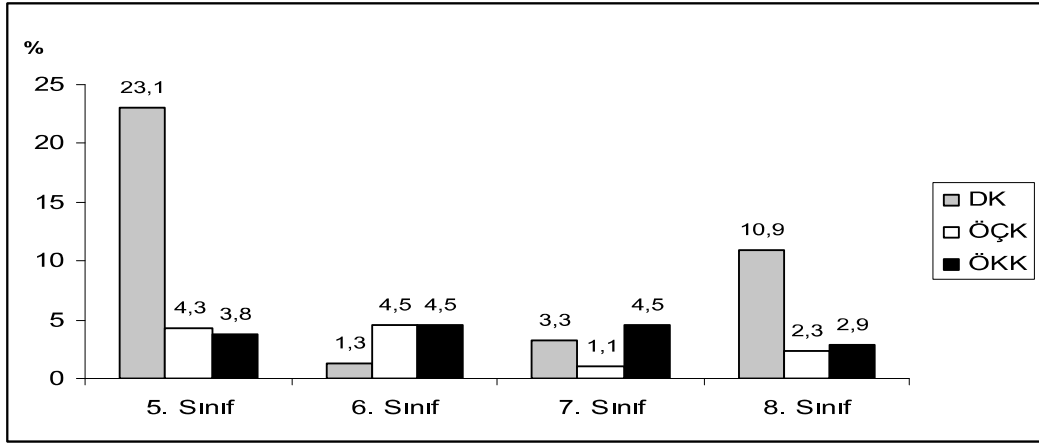
Bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinliklerin 5. sınıfta daha fazla olmasında tema sayısının sekiz; diğer sınıflarda ise altı olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak genele bakıldığında bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında oldukça az sayıda ve oranda yer aldığı gözden kaçmamaktadır.

Öğrenci çalışma kitaplarında BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla sayıda olduğu, bu sayının 6. sınıftan itibaren 8. sınıfa doğru arttığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitaplarında ise BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en üst, 6. ve 7. sınıfta birbirine yakın bir seviyede olduğu görülürken bu sayının 8. sınıfta tekrar arttığı görülmektedir.

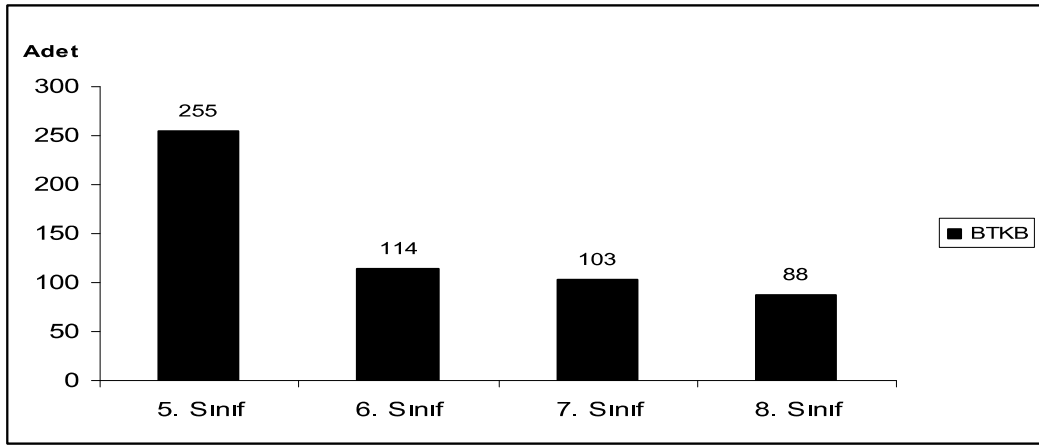
Bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştiren etkinliklerin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında sınıflara göre dağılımı (%) şöyledir:

Ders kitaplarında bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin 5. sınıfta en yüksek oranda olduğu; buna karşın 6, 7 ve 8. sınıflarda % 1.3 - % 10.9 arasında bir orana sahip olduğu görülmektedir. Tablo 4.31 gözden geçirildiğinde 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında BTKB'ye yer verilen çalışma sayısının 37 olduğu görülmektedir. Ders kitaplarında bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik metinlerin fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Öğrenci çalışma kitaplarında bilgi teknolojilerini kullanma becerisine yer veren etkinlik sayısı toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında, sınıflara göre bu oranın 5 ve 6. sınıflarda birbirine yakın olduğu, 7 ve 8. sınıflarda ise % 1.1 - % 2.3 arasında olduğu görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitaplarında da buna benzer bir şekilde bilgi teknolojilerini kullanma becerisine düşük bir oranda yer verilmiştir. Bilgi teknolojilerini kullanma becerisine yönelik etkinlikler 6 ve 7. sınıflarda yüksek, 5 ve 8. sınıflarda ise % 2.9 - % 3.8 oranındadır.

Şekil 4.32: *Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı*

Şekil 4.33: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

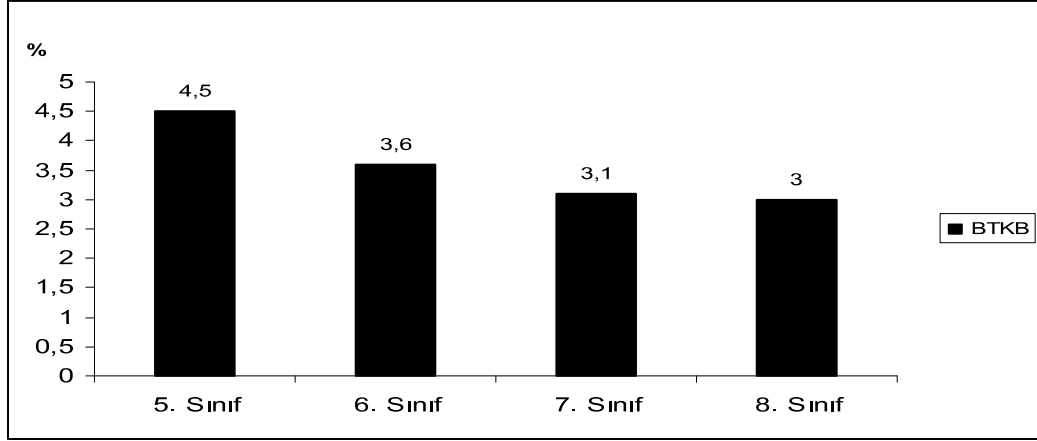

İncelenen kitaplarda BTKB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en yüksek oranda olduğu; bu oranın 6. sınıftan itibaren giderek azaldığı görülmektedir. Bununla birlikte bilgi teknolojilerini kullanma becerisine yönelik çalışma sayısının toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında bu oranın üst sınıflara doğru giderek azaldığı görülmektedir (Şekil 4.33 ve 4.34). Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında düşük bir sayı ve oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Türkçe ders kitaplarındaki çalışma/etkinliklerde bu becerinin yer alma düzeyi son derece düşük düzeydedir. İncelenen kitaplarda bilgisayar ve İnternet gibi bilgi teknolojileri kapsamında etkinlik ve projeler yapma adına yönlendirmelerin yetersiz olduğu görülmektedir. Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, bilgi toplumunu oluşturan bireylerin yetiştirilmesi sürecinde ihtiyaç duyulan bir kazanımdır. Bilgi teknolojilerini ders etkinliklerinde kullanma, öğrenmeye katkı sağladığına inanma ve keşfederek öğrenme

sürecine katkıları nedeniyle bu beceriye Türkçe ders kitaplarında daha fazla yer verilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

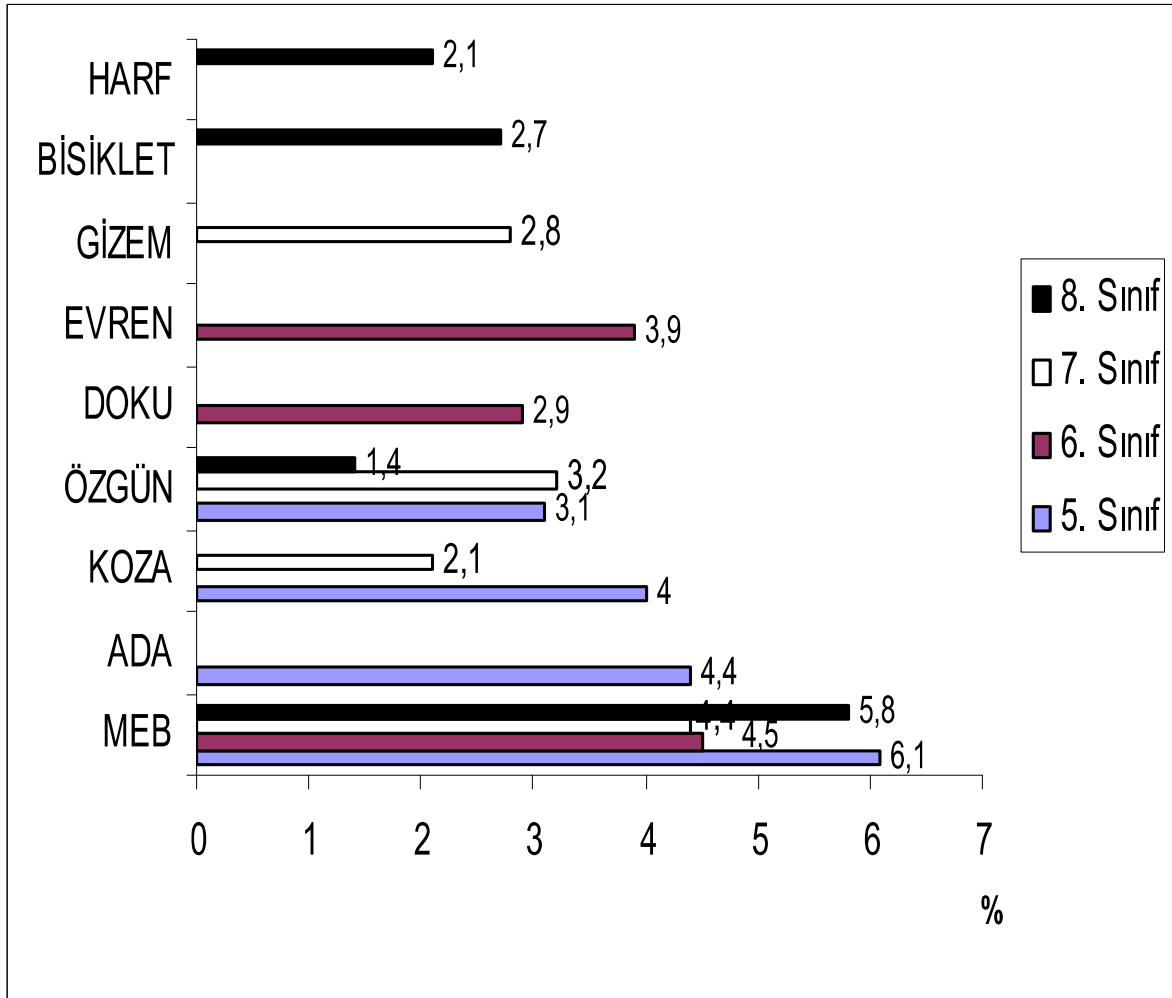
Şekil 4.34: *Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı*

4.1.7.3. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin yayınevleri düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.35 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.35: Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; BTKB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin tüm sınıflarda MEB yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte BTKB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5. sınıfta Özgün, 6. sınıfta Doku, 7. sınıfta Koza, 8. sınıfta Özgün yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.35). Türkçe ders kitaplarında bilgi teknolojilerini kullanma becerisi bakımından yayınevleri arasında MEB lehine bir farklılık görülmektedir. Bu durum MEB yayınlarının BTKB'nin önemini iyi tespit etmiş olması bakımından önem taşımaktadır.

4.1.8. Girişimcilik Becerisi

Bu bölümde girişimcilik becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.8.1. Girişimcilik Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Çalışmanın bu bölümünde, 4.106 – 4.120 arasındaki tablolarda girişimcilik becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.106: Girişimcilik Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDC	GB	TY	GB	Toplam	GB
Birey ve Toplum	5	1	2	-	41	-	4	-	114	2	166	3
Atatürk	5	3	2	-	45	8	4	-	114	7	170	18
Sağlık ve Çevre	5	2	2	-	42	1	4	-	122	1	175	4
Değerlerimiz	5	-	2	-	37	1	4	-	126	2	174	3
Dünya'mız ve Uzay	5	1	2	-	44	-	4	-	130	4	185	5
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	2	-	35	1	4	-	120	3	166	4
Yenilikler ve Gelişmeler	5	2	2	-	48	5	4	-	138	9	197	16
Güzel Sanatlar	5	-	2	-	44	1	4	-	128	2	183	3
Toplam	40	9	16	-	336	17	32	-	992	30	1.416	56
%	100	22.5	100	0.0	100	5.1	100	0.0	100	3.0	100	4.0

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Girişimcilik becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.106) ders kitabında yer alan 40 metinden 9'unun girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.106'ya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 16 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bu çalışmalardan hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı

görülmektedir. Kitapta, sayıları 336 olan etkinliklerin 17'sinde GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Atatürk” temasında GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en fazla sayıda olduğu; “Birey ve Toplum” ile “Dünya'mız ve Uzay” temalarında ise yer almadığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 32 olan tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla GB'nin geliştirilmesine yönelik çalışmalara yer verilmediği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 30 adetinin girişimcilik becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde “Yenilikler ve Gelişmeler” ile “Atatürk” temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara bağlı olarak en fazla sayıda; “Sağlık ve Çevre” temasında ise en az sayıda olduğu görülmektedir.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 56 defa geliştirildiği; bunun % 53.6'sının ÖKK, % 30.3'ünün ÖÇK ve % 16.1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.107: Girişimcilik Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDÇ	GB	TY	GB	Toplam	GB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	30	1	7	-	120	3	166	4
Atatürk	5	2	3	-	33	3	7	-	156	6	204	11
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	6	-	27	-	8	-	151	2	197	2
Hayal Gücü	5	-	4	-	27	2	10	-	144	3	190	5
Yenilikler ve Gelişmeler	5	2	6	-	28	2	10	-	172	10	221	14
Dünya'mız ve Uzay	5	-	4	-	27	1	6	1	149	1	191	3
Değerlerimiz	5	2	8	-	27	1	10	-	171	4	221	7
Sağlık ve Çevre	5	-	6	-	26	3	5	-	160	6	202	9
Toplam	40	6	41	-	225	13	63	1	1.223	35	1.592	55
%	100	15.0	100	0.0	100	5.8	100	1.6	100	2.9	100	3.5

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.107'ye bakıldığında girişimcilik becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 40 metinden 6'sının girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 41 temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinin GB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı görülmektedir. Bu kitapta 225 etkinlikten 13'ünde GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Güzel Ülkem Türkiye" temasında GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı; "Hayal Gücü", "Yenilikler ve Gelişmeler" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında ise GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin GB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.223 yönergeden 35 tanesinin GB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Yenilikler ve Gelişmeler" ile "Atatürk" temalarında temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara uygun olarak GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda; diğer temalarda ise birbirine yakın düzeyde olduğu görülmektedir.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 55 defa geliştirildiği; bunun % 63.6'sının ÖKK, % 25.5'inin ÖÇK ve % 10.9'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.108: Girişimcilik Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDC	GB	TY	GB	Toplam	GB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	29	1	8	-	151	2	197	3
Atatürk	5	3	4	1	28	-	10	-	155	-	202	4
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	26	1	6	-	138	5	179	6
Doğal Afetler	5	-	4	-	28	-	8	-	155	3	200	3
Sağlık ve Çevre	5	-	4	-	41	-	7	-	140	-	197	-
Oyun ve Spor	5	-	4	-	25	-	8	-	121	-	163	-
Değerlerimiz	5	-	4	1	29	-	9	-	126	1	173	2
Dünyamız ve Uzay	5	1	4	-	28	1	11	-	118	1	166	3
Toplam	40	4	32	2	234	3	67	-	1.104	12	1.477	21
%	100	10.0	100	6.3	100	1.3	100	0.0	100	1.1	100	1.4

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda girişimcilik becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 40 metinden 4'ünün girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.108'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 32 adet olan temaya hazırlık çalışmalarının toplamda 2 defa GB'yi geliştirdiği görülmektedir. Kitapta sayıları 234 olan etkinliklerin 3'ünde GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin sadece "Birey ve Toplum", "Güzel Ülkem Türkiye" ile "Dünyamız ve Uzay" temalarında yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 67 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbiri GB'yi geliştirmeye yönelik değildir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.104 yönergeden 12 adetinin girişimcilik becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde "Atatürk", "Sağlık ve Çevre" ile "Oyun ve Spor" temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı; diğer temalarda da bu sayının çok az olduğu belirlenmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 21 defa geliştirildiği görülmüştür. Değerlendirmeler sonucunda; bunun % 57.1'inin ÖKK, % 23.8'inin ÖÇK ve % 19.1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 4.109: Girişimcilik Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDC	GB	TY	GB	Toplam	GB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	33	-	10	-	104	1	156	1
Atatürk	5	1	3	-	35	4	10	-	126	3	179	8
Güzel Ülkem Türkiye	5	1	4	-	34	-	9	-	101	2	153	3
Hayal Gücü	5	-	4	-	32	-	8	-	102	-	151	-
Yenilikler ve Gelişmeler	5	2	4	3	35	4	7	-	96	-	147	9
Oyun ve Spor	5	-	4	-	30	-	7	-	106	-	152	-
Değerlerimiz	5	1	4	1	30	1	7	-	106	4	152	7
Sağlık ve Çevre	5	-	5	-	32	4	8	-	105	4	155	8
Toplam	40	5	32	4	261	13	66	-	846	14	1.245	36
%	100	12.5	100	12.5	100	5.0	100	0.0	100	1.7	100	2.9

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.109 gözden geçirildiğinde girişimcilik becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden 5'inin girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 temaya hazırlık çalışmasından 4'ünde GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kitapta sayıları 261 olan etkinliklerin 13'ünde GB'nin geliştirildiği belirlenmiştir. Bu bölümde "Birey ve Toplum", "Güzel Ülkem Türkiye", "Hayal Gücü" ile "Oyun ve Spor" temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı görülmektedir. Buna karşın "Sağlık ve Çevre", "Atatürk" ile "Yenilikler ve Gelişmeler" temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 846 yönergeden 14'ünün GB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Değerlerimiz" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda; "Birey ve Toplum", "Atatürk" ile "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında ise az sayıda olduğu tespit edilmiştir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 36 defa geliştirildiği; bunun % 38.9'unun ÖKK, % 47.2'sinin ÖÇK ve % 13.9'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.110: Girişimcilik Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDC	GB	TY	GB	Toplam	GB
Okuma Kültürü	5	-	4	-	34	-	14	-	102	8	159	8
Atatürk	5	3	4	-	35	3	13	-	81	9	138	15
Sevgi	5	-	4	-	33	-	13	-	71	3	126	3
Duygular	5	-	4	-	34	1	16	-	100	4	159	5
Zaman ve Mekân	5	-	4	1	43	1	14	-	71	4	137	6
Doğa ve Evren	5	1	4	-	49	1	10	-	105	6	173	8
Toplam	30	4	24	1	228	6	80	-	530	34	892	45
%	100	13.3	100	4.2	100	2.6	100	0.0	100	6.4	100	5.0

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Girişimcilik becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.110) ders kitabındaki 30 metinden 4'ünün girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.110'a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 24 adet temaya hazırlık çalışmasından sadece 1'inin GB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta sayıları 228 olan etkinliklerin 6'sında GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Okuma Kültürü" ve "Sevgi" temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı; "Atatürk" temasında ise temanın içeriğine ve hedeflenen kazanımlara uygun olarak en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 80 tema sonu değerlendirme çalışmasından GB'nin hiçbir çalışmayla geliştirilmeye hedeflenmediği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 530 yönergeden 34 adetinin girişimcilik becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde "Atatürk" ile "Okuma Kültürü" temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda, "Duygular" temasında ise en az sayıda olduğu görülmektedir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 45 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda yapılan incelemeler sonucunda GB'nin % 75.6'sının ÖKK, % 15.5'inin ÖÇK ve % 8.9'unun da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo 4.111: Girişimcilik Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDÇ	GB	TY	GB	Toplam	GB
Toplum Hayatı	5	-	-	-	53	-	10	-	148	6	216	6
Atatürkçülük	5	3	-	-	59	2	15	-	151	8	230	13
Doğa ve Evren	5	-	-	-	55	-	11	-	174	5	245	5
Duygular	5	-	-	-	57	-	11	-	153	10	226	10
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	58	-	10	-	165	4	238	4
Sevgi	5	-	-	-	49	-	9	-	146	1	209	1
Toplam	30	3	-	-	331	2	66	-	937	34	1.364	39
%	100	10.0	-	0.0	100	0.6	100	0.0	100	3.6	100	2.9

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.111'e bakıldığında girişimcilik becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 3'ünün girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta 331 etkinlikten sadece 2'sinde GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde yer alan etkinliklerin "Atatürkçülük" temasına ait olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 34 tanesinin GB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde "Duygular" ile "Atatürkçülük" temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda, "Sevgi" temasında ise en az sayıda yer aldığı belirlenmiştir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 39 defa geliştirildiği; bunun % 87.2'sinin ÖKK, % 5.1'inin ÖÇK ve % 7.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.112: Girişimcilik Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDÇ	GB	TY	GB	Toplam	GB
Sevgi	5	-	-	-	38	-	15	-	95	5	153	5
Atatürk	6	3	-	-	47	8	13	-	121	12	187	23
Kişisel Gelişim	5	2	-	-	39	-	14	-	97	5	155	7
Güzel Sanatlar	5	1	-	-	36	-	16	-	80	4	137	5
Duygular	5	1	-	-	34	1	13	-	84	5	136	7
Doğa ve Evren	5	-	-	-	31	-	13	-	82	5	131	5
Toplam	31	7	-	-	225	9	84	-	559	36	899	52
%	100	22.6	-	0.0	100	4.0	100	0.0	100	6.4	100	5.8

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda girişimcilik becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 31 metinden 7'sinin girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.112'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Bu kitapta 225 etkinlikten 9'unda GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Duygular" temasında az sayıda; "Atatürk" temasında ise en fazla sayıda olduğu; diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. ÖÇK'da sayıları 84 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 36'sının girişimcilik becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Atatürk", "Doğa ve Evren" ile "Duygular" temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda, diğer temalarda ise birbirine yakın seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 52 defa geliştirildiği; bunun % 69.2'sinin ÖKK, % 17.3'ünün ÖÇK ve % 13.5'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.113: Girişimcilik Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDÇ	GB	TY	GB	Toplam	GB
İletişim	5	-	-	-	43	-	13	-	106	6	167	6
Atatürk	5	1	-	-	40	-	14	1	65	2	124	4
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	37	-	14	-	68	2	124	2
Milli Kültür	5	1	-	-	41	-	14	-	70	3	130	4
Doğa ve Evren	5	-	-	-	47	3	13	-	78	3	143	6
Toplum Hayatı	5	-	-	-	43	-	13	-	62	7	123	7
Toplam	30	2	-	-	251	3	81	1	449	23	811	29
%	100	6.7	-	0.0	100	1.2	100	1.2	100	5.1	100	3.6

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.113 gözden geçirildiğinde girişimcilik becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 30 metinden 2'sinin girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta toplam sayıları 251 olan etkinliklerden 3'ünde GB'nin

geliştirilmesi amaçlanmıştır. GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin sadece “Doğa ve Evren” temasında yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin GB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 23'ünün GB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Toplum Hayatı” ve “İletişim” temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere temaların içeriğine ve kazanımlarına uygun olarak en fazla sayıda, “Kavramlar ve Çağrışımlar” temasında ise en az sayıda yer verildiği görülmektedir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 29 defa geliştirildiği belirlenmiştir. İncelemeler sonucunda; bunun % 79.3'ünün ÖKK, % 13.8'inin ÖÇK ve % 6.9'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.114: Girişimcilik Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDÇ	GB	TY	GB	Toplam	GB
Milli Kültür	5	-	4	-	37	-	15	-	99	3	160	3
Atatürk	5	2	5	-	35	1	15	-	77	1	137	4
Duygular	5	-	5	-	35	-	19	-	55	1	119	1
Okuma Kültürü	5	-	4	-	39	-	16	-	56	1	120	1
Doğa ve Evren	5	-	6	-	38	1	15	-	85	7	149	8
Sevgi	5	-	4	-	30	-	16	-	55	1	110	1
Toplam	30	2	28	-	214	2	96	-	427	14	795	18
%	100	6.7	100	0.0	100	0.9	100	0.0	100	3.3	100	2.3

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Girişimcilik becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.114) ders kitabında yer alan 30 metinden 2'sinin girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.114'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasının olduğu, bunlardan hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 214 etkinlikten sadece 2'sinde GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin birer etkinlikle “Atatürk” ile “Doğa ve Evren”

temalarında yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 96 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 14 tanesinin girişimcilik becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Doğa ve Evren” temasında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en fazla sayıda yer verildiği, diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin oransal olarak birbirine yakın düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 18 defa geliştirildiği; bunun % 77.8'inin ÖKK, % 11.1'inin ÖÇK ve % 11.1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.115: Girişimcilik Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDC	GB	TY	GB	Toplam	GB
Okuma Kültürü	5	1	1	-	38	2	14	-	95	5	153	8
Atatürk	5	2	1	-	37	6	10	-	93	3	146	11
Doğa ve Evren	5	-	1	1	46	2	10	-	80	2	142	5
Milli Kültür	5	1	1	-	43	3	7	-	95	4	151	8
Kişisel Gelişim	5	-	1	-	35	1	7	-	73	14	121	15
Zaman ve Mekân	5	-	1	-	38	1	11	-	74	2	129	3
Toplam	30	4	6	1	237	15	59	-	510	30	842	50
%	100	13.3	100	16.7	100	6.3	100	0.0	100	5.9	100	5.9

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.115'e bakıldığında girişimcilik becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 30 metinden 4'ünün girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 6 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 1'inin GB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta toplamda 237 adet olan etkinliklerden 15'inde GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Kişisel Gelişim” ile “Zaman ve Mekân” temalarında az sayıda; “Atatürk” temasında ise temanın içeriğine ve hedeflenen kazanımlara uygun

olarak en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 59 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 30'unun GB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Kişisel Gelişim" temasında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda yer verildiği, diğer temalarda ise bu beceriye yer verilme düzeyinin birbirine yakın oranlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 50 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda GB'nin % 60'ının ÖKK, % 32'sinin ÖÇK ve % 8'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.116: Girişimcilik Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDÇ	GB	TY	GB	Toplam	GB
Sevgi	5	-	12	-	38	2	6	-	69	1	130	3
Atatürk	5	3	8	-	27	3	8	-	76	2	124	8
Kişisel Gelişim	5	1	10	-	34	1	6	-	96	4	151	6
Milli Kültür	5	1	12	-	28	1	8	-	106	1	159	3
Toplum Hayatı	5	-	6	-	36	1	8	-	91	3	146	4
Zaman ve Mekân	5	-	8	-	28	2	7	-	83	-	131	2
Toplam	30	5	56	-	191	10	43	-	521	11	841	26
%	100	16.7	100	0.0	100	5.2	100	0.0	100	2.1	100	3.1

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda girişimcilik becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 30 metinden 5'inin girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.116'ya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 56 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan hiçbirinde GB'yi geliştirmeye yönelik çalışmaların yer almadığı görülmektedir. Kitapta 191 etkinlikten 10'unda GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Kişisel Gelişim", "Milli Kültür" ve "Toplum Hayatı" temalarında en az sayıda; "Atatürk" temasında ise temanın içeriğine uygun olarak en fazla sayıda yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 43

olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 11 adetinin girişimcilik becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Zaman ve Mekân*” temasında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin hiç yer almadığı; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 26 defa geliştirildiği; bunun % 42.3'ünün ÖKK, % 38.5'inin ÖÇK ve % 19.2'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.117: Girişimcilik Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDÇ	GB	TY	GB	Toplam	GB
Zaman ve Mekân	5	-	-	-	33	1	13	-	59	4	110	5
Atatürk	5	1	1	-	35	-	15	-	64	2	120	3
Milli Kültür	6	1	4	-	39	-	18	-	65	1	132	2
Toplum Hayatı	5	1	2	-	39	-	16	-	63	3	125	4
Bilim ve Teknoloji	5	-	5	-	42	-	16	-	54	2	122	2
Kişisel Gelişim	5	1	-	-	30	1	15	-	65	4	115	6
Toplam	31	4	12	-	218	2	93	-	370	16	724	22
%	100	12.9	100	0.0	100	0.9	100	0.0	100	4.3	100	3.0

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Girişimcilik becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.117) ders kitabındaki 31 metinden 4'ünün girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 12 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan hiçbirinin GB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 218 etkinlikten sadece 2'sinde GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere sadece birer etkinlikle “*Zaman ve Mekân*” ile “*Kişisel Gelişim*” temalarında yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 93 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 16'sının GB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Zaman ve Mekân” ile “Kişisel Gelişim” temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler diğer temalara oranla daha fazla yer verildiği belirlenmiştir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 22 defa geliştirildiği; bunun % 72.7'sinin ÖKK, % 9.1'inin ÖÇK ve % 18.2'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.118: Girişimcilik Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TÇ	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDC	GB	TY	GB	Toplam	GB
Duygular	M	-	1	-	37	-	10	-	84	3	137	3
Atatürk	6	1	3	-	37	2	10	-	90	1	146	4
Doğa ve Evren	5	-	6	-	35	1	10	-	74	3	130	4
Toplum Hayatı	5	-	6	-	33	2	10	-	78	1	132	3
İletişim	5	-	8	-	29	-	10	-	63	-	115	-
Zaman ve Mekân	5	1	4	-	25	-	10	-	48	1	92	2
Toplam	31	2	28	-	196	5	60	-	437	9	752	16
%	100	6.5	100	0.0	100	2.6	100	0.0	100	2.1	100	2.1

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.118'e bakıldığında girişimcilik becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan 31 metinden 2'sinin girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.118'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan hiçbirinin GB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 196 etkinlikten 5'inde GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Atatürk” ve “Toplum Hayatı” temalarında fazla sayıda, “Doğa ve Evren” temasında az sayıda yer aldığı; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 60 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin GB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 9 tanesinin girişimcilik becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “İletişim” temasında GB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler hiç yer verilmediği; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin sayısal olarak birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB’nin toplamda 16 defa geliştirildiği görülmüştür. Bu bağlamda GB’nin % 56.3’ünün ÖKK, % 31.2’sinin ÖÇK ve % 12.5’inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.119: Girişimcilik Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDC	GB	TY	GB	Toplam	GB
Toplum Hayatı	4	1	Proj	1	42	-	9	-	76	2	131	4
Atatürkçülük	6	1	-	-	43	5	7	-	87	3	143	9
Güzel Sanatlar	4	-	-	-	33	-	8	-	59	5	104	5
Kişisel Gelişim	4	1	Proj	1	31	-	9	-	47	2	91	4
Zaman ve Mekân	4	-	-	-	29	-	8	-	73	3	114	3
Okuma Kültürü	4	-	-	-	37	-	9	-	77	3	127	3
Toplam	26	3	2	2	215	5	50	-	419	18	710	28
%	100	11.5	100	100	100	2.3	100	0.0	100	4.3	100	3.9

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda girişimcilik becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan 26 metinden 3’ünün girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 2 adet proje aracılığıyla GB’nin geliştirilmeye amaçlandığı görülmektedir. Kitabın bu özelliği onu diğer kitaplardan farklılaştırmaktadır. Kitapta 215 etkinlikten 5’inde GB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. GB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “Atatürkçülük” temasında yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK’da 50 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin GB’yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 18 tanesinin GB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Güzel Sanatlar” temasında GB’yi geliştirmeye

yönelik yönergelerin en fazla sayıda yer aldığı; diğer temalarda da adı geçen becerinin geliştirilmesine ilişkin yönergelerin oransal olarak yakın olduğu belirlenmiştir.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB'nin toplamda 28 defa geliştirildiği; bunun % 64.3'ünün ÖKK, % 25'inin ÖÇK ve % 10.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.120: Girişimcilik Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	GB	THÇ	GB	TE	GB	TDC	GB	TY	GB	Toplam	GB
Toplum Hayatı	5	-	6	-	34	2	12	-	81	-	138	2
Atatürk	6	2	5	1	44	2	10	-	116	1	181	6
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	33	-	10	-	76	1	128	1
Milli Kültür	5	-	5	2	19	2	10	-	66	1	105	5
Doğa ve Evren	5	-	5	-	34	3	10	-	61	-	115	3
Okuma Kültürü	5	-	5	-	28	1	10	-	53	3	101	4
Toplam	31	2	30	3	192	10	62	-	453	6	768	21
%	100	6.5	100	10.0	100	5.2	100	0.0	100	1.3	100	2.7

TM: Toplam Metin, GB: Girişimcilik Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönelim Yönerge

Girişimcilik becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.120) ders kitabındaki 31 metinden 2'sinin girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.120'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 30 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 3'ünün GB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta toplamı 192 olan etkinliklerin 10'unda GB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Zaman ve Mekân" temasında yer almadığı, "Milli Kültür" temasında ise diğer temalara oranla daha fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 62 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin GB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 6'sının girişimcilik becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Toplum Hayatı" ile "Doğa ve Evren" temalarında GB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere yer verilmezken adı geçen becerinin

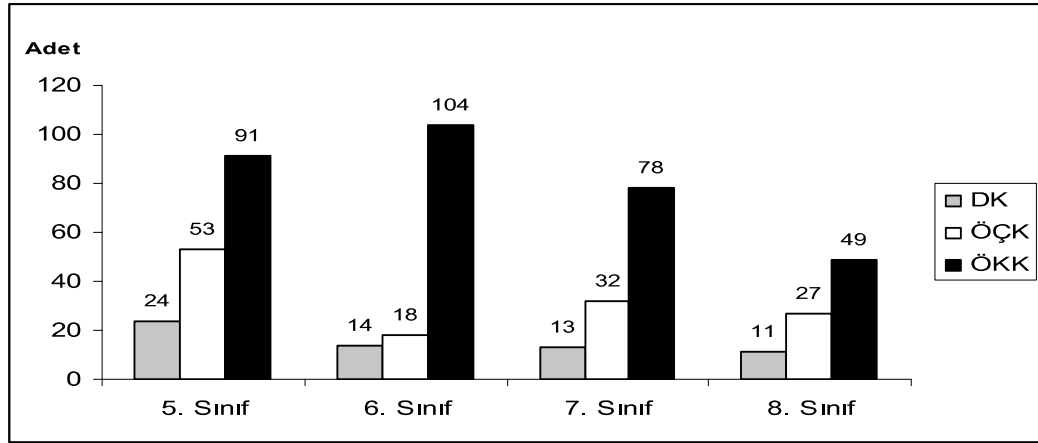
geliştirilmesine yönelik yönergelerle en fazla sayıda “Okuma Kültürü” temasında yer verildiği, diğer temalarda ise birbirine yakın oranlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla GB’nin toplamda 21 defa geliştirildiği; bunun % 28.6’sının ÖKK, % 61.9’unun ÖÇK ve % 9.5’inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

4.1.8.2. Girişimcilik Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, 4.36 – 4.39 arasındaki şekillerde girişimcilik becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Şekil 4.36: Girişimcilik Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

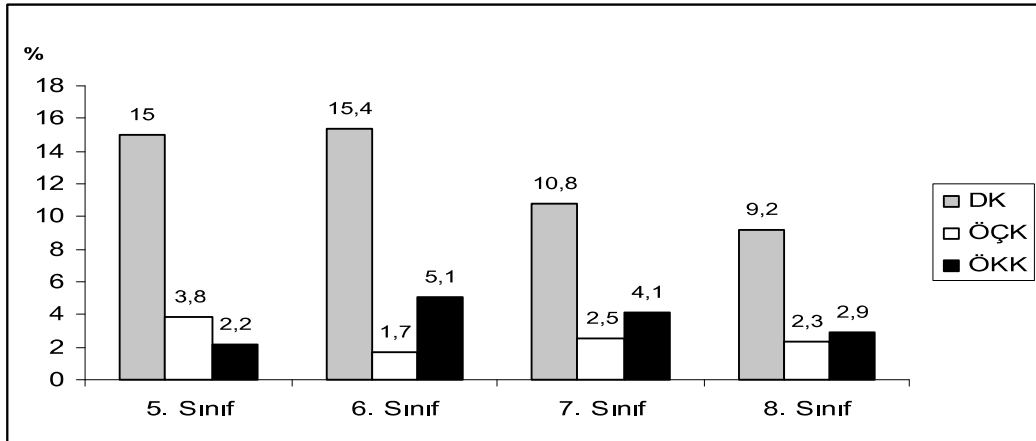
Girişimcilik becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.36 - 4.39) girişimcilik becerisinin üst sınıflara ait ders kitaplarında niceliksel olarak azaldığı görülmektedir (Şekil 4.36). Öğrenci çalışma kitaplarında GB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla, 6. sınıfta en az olduğu; 7. ve 8. sınıflarda ise birbirine yakın bir sayıda olduğu görülmektedir (Şekil 4.37). GB’yi geliştiren çalışmaların 6. sınıf öğrenci çalışma kitaplarında en az sayıda olmasında incelenen kitap sayısının bu sınıfta üç olmasıyla yakından ilgilidir. Öğretmen kılavuz kitabında ise girişimcilik becerisinin niceliksel olarak daha fazla yer aldığı ancak 6. sınıftan 8. sınıfa doğru giderek azaldığı görülmektedir. Genel bir değerlendirme yapıldığında girişimcilik becerisinin Türkçe ders kitaplarına oldukça az sayıda yansıdığı görülmektedir.

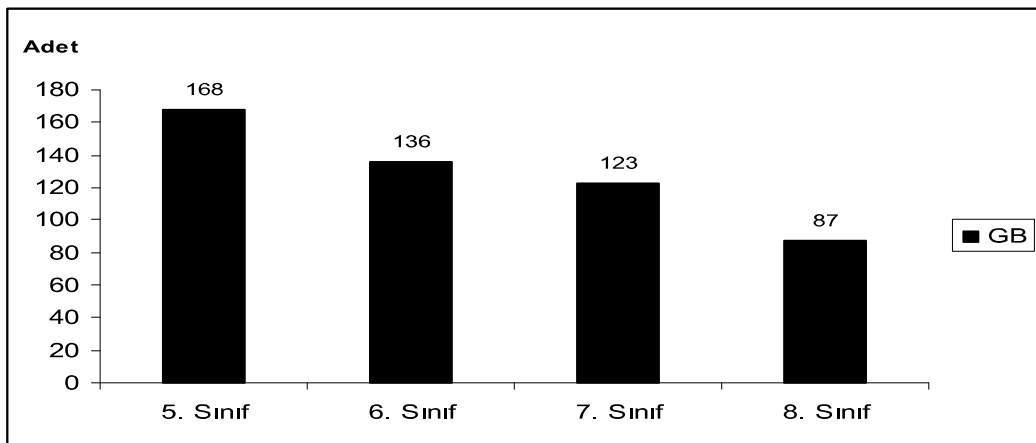
Girişimcilik becerisi sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranının sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğinde

GB'ye yönelik çalışmaların ders kitaplarında en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Buna karşın Şekil 4.36 gözden geçirildiğinde bu becerinin niceliksel olarak ders kitaplarında en az düzeyde olduğu görülmektedir. Girişimcilik becerisinin geliştirilmesi ders kitaplarında % 9.2 - % 15.4 oranlarında geliştirilmesi amaçlanırken öğrenci çalışma kitaplarında bu oranın % 1.7 - % 3.8, öğretmen kılavuz kitabında ise % 2.2 - % 5.1 olduğu görülmektedir. Buradan hareketle girişimcilik becerisine Türkçe kitaplarında yer verilme oranının oldukça düşük olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.37).

Şekil 4.37: Girişimcilik Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

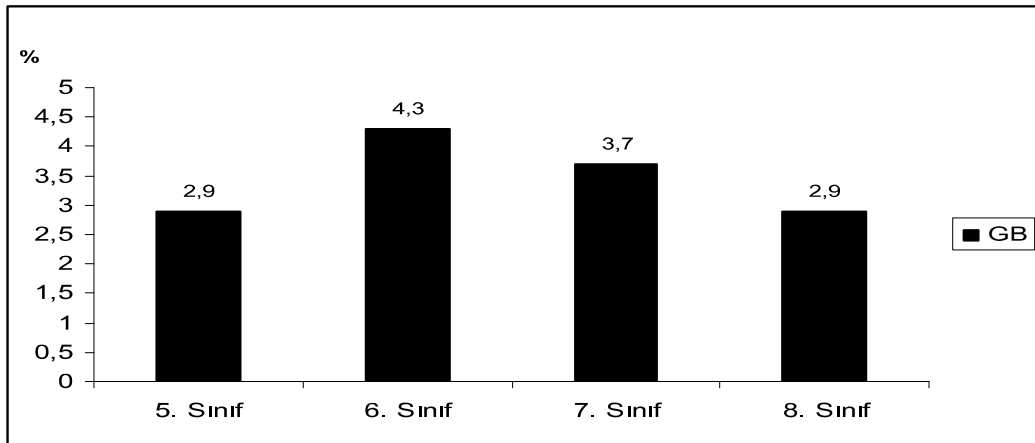
Şekil 4.38: Girişimcilik Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

İncelenen kitaplarda GB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en üst; 6 ve 7. sınıflarda birbirine yakın, 8. sınıfta ise en az seviyede olduğu

görülmektedir. Şekil 4.38 gözden geçirildiğinde girişimcilik becerisine yer verme düzeyinin üst sınıflara doğru azaldığı görülmektedir. Girişimcilik becerisini geliştiren etkinliklerin toplam çalışma/etkinlik sayısına oranlandığında ise bu becerinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin % 5'in altında kaldığı görülmektedir. 6. sınıfta diğer sınıflardan farklı olarak incelenen kitap sayısının sadece üç olmasına karşın girişimcilik becerisine yer verilme oranının % 4.3 seviyesine yükselmesi ise dikkat çekicidir. (Şekil 4.39).

Şekil 4.39: Girişimcilik Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

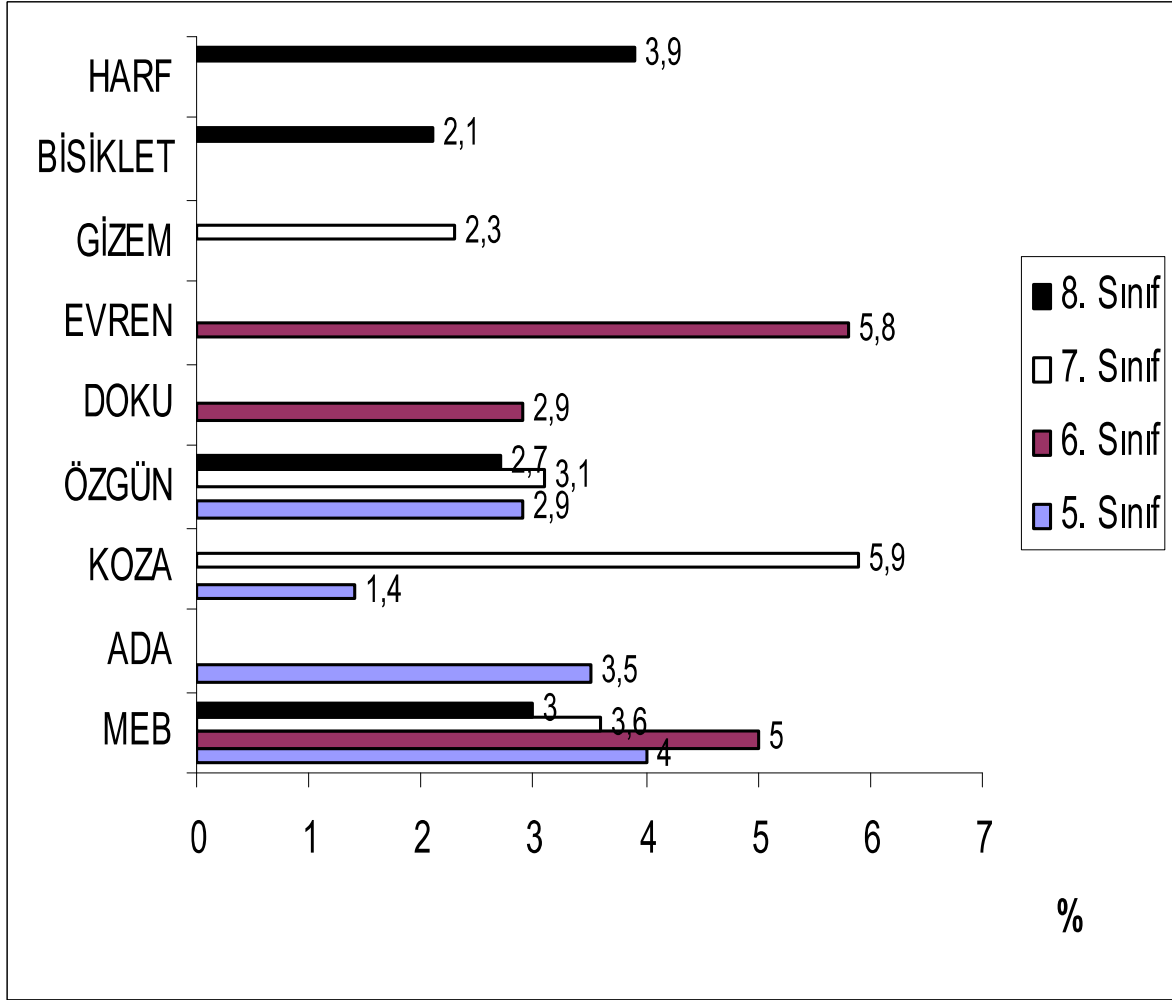

Sosyal ilişkilerde ve iş hayatında başarılı olan bir bireyin temel özelliklerinden biri de girişimci olmasıdır. Ülkelerin, kalkınma sürecini tetikleyecek başarılı girişimcilere ihtiyacı bulunmaktadır. Bu nedenle eğitimde, girişimci bireylerin yetiştirilmesi önemli bir görevdir. Yapılandırmacı kurama göre şekillendirilmiş TDÖP, girişimcilik becerisini de geliştirmeyi amaç edinmiştir. Türkçe ders kitaplarında girişimcilik becerisine yer verilme oranı incelenen sınıflara göre % 2.9 - % 4.3 arasında değişim göstermektedir. Bu oranlar dikkate alındığında bu beceriye verilmesi gereken yer ve önem bakımından kitapların yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Girişimci, lider, bağımsız çalışan ve risk alan bireylerin yetiştirilebilmesi açısından bu beceri ile ilgili çalışma ve etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

4.1.8.3. Girişimcilik Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınlarına Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde girişimcilik becerisinin yayınevleri düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.40 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.40: Girişimcilik Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Girişimcilik becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; GB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5. sınıfta MEB, 6. sınıfta Evren, 7. sınıfta Koza, 8. sınıfta Harf yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte GB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5. sınıfta Koza, 6. sınıfta Doku, 7. sınıfta Gizem, 8. sınıfta Bisiklet yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.40). Türkçe ders kitaplarında girişimcilik becerisi bakımından yayınevleri arasında büyük bir farklılık görülmemektedir. Oransal yansımaların genellikle % 1.4- % 5.9 arasında olması nedeniyle GB'ye verilmesi gereken önemi karşılayacak düzeyde olmadığı görülmektedir.

4.1.9. Karar Verme Becerisi

Bu bölümde karar verme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.9.1. Karar Verme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Çalışmanın bunda sonraki kısmında 4.121 – 4.135 arasındaki tablolarda karar verme becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.121: Karar Verme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Birey ve Toplum	5	-	2	1	41	2	4	-	114	17	166	20
Atatürk	5	1	2	1	45	5	4	-	114	18	170	25
Sağlık ve Çevre	5	-	2	1	42	2	4	-	122	15	175	18
Değerlerimiz	5	-	2	1	37	3	4	-	126	17	174	21
Dünya'mız ve Uzay	5	2	2	1	44	3	4	-	130	17	185	23
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	2	1	35	2	4	-	120	16	166	19
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	2	1	48	4	4	-	138	18	197	23
Güzel Sanatlar	5	-	2	1	44	5	4	-	128	16	183	22
Toplam	40	3	16	8	336	26	32	-	992	134	1.416	171
%	100	7.5	100	50.0	100	7.7	100	0.0	100	13.5	100	12.1

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönelim Yönerge

Karar verme becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.121) ders kitabındaki 40 metinden 3'ünün karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.121'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 16 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bu çalışmalardan 8'inin KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu

görülmektedir. Kitapta, sayıları 336 olan etkinliklerin 26'sında KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Atatürk" ile "Güzel Sanatlar" temalarında KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği; diğer temalarda ise bu beceriyi geliştiren etkinlik oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 32 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin KVB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 134 adetinin karar verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin bütün temalarda birbirine yakın oranda yer aldığı görülmektedir.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 171 defa geliştirildiği; bunun % 78.4'ünün ÖKK, % 19.9'unun ÖÇK ve % 1.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.122: Karar Verme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Birey ve Toplum	5	1	4	-	30	2	7	-	120	13	166	16
Atatürk	5	1	3	-	33	3	7	-	156	13	204	17
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	6	-	27	3	8	2	151	18	197	23
Hayal Gücü	5	-	4	-	27	3	10	1	144	17	190	21
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	6	-	28	6	10	4	172	14	221	24
Dünya'mız ve Uzay	5	-	4	-	27	5	6	-	149	16	191	21
Değerlerimiz	5	-	8	-	27	9	10	4	171	17	221	30
Sağlık ve Çevre	5	-	6	-	26	5	5	-	160	16	202	21
Toplam	40	2	41	-	225	36	63	11	1.223	124	1.592	173
%	100	5.0	100	0.0	100	16.0	100	17.5	100	10.1	100	10.9

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.122'ye bakıldığında karar verme becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden sadece 2'sinin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 41 adet olan temaya hazırlık çalışmalarından hiçbirinin KVB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 225 etkinlikten 36'sında KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Yenilikler ve Gelişmeler”, “Dünya'mız ve Uzay”, “Değerlerimiz” ile “Sağlık ve Çevre” temalarında KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından 11'inin KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.223 yönergeden 124 tanesinin KVB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin bütün temalarda birbirine yakın oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 173 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda KVB'nin % 71.7'sinin ÖKK, % 27.2'sinin ÖÇK ve % 1.1'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4.123: Karar Verme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Birey ve Toplum	5	-	4	1	29	1	8	3	151	18	197	23
Atatürk	5	1	4	-	28	5	10	2	155	19	202	27
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	26	3	6	-	138	12	179	15
Doğal Afetler	5	-	4	-	28	4	8	1	155	17	200	22
Sağlık ve Çevre	5	-	4	-	41	3	7	1	140	15	197	19
Oyun ve Spor	5	-	4	1	25	3	8	3	121	16	163	23
Değerlerimiz	5	-	4	-	29	3	9	1	126	19	173	23
Dünyamız ve Uzay	5	-	4	-	28	1	11	1	118	19	166	21
Toplam	40	1	32	2	234	23	67	12	1.104	135	1.477	173
%	100	2.5	100	6.3	100	9.8	100	17.9	100	12.2	100	11.7

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda karar verme becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 40 metinden sadece 1'inin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.123'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 2'sinin KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta sayıları 234 olan etkinliklerin 23'ünde KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin bütün temalarda niceliksel olarak birbirine yakın sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 67 tema sonu değerlendirme çalışmasından 12'sinin KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.104 yönergeden 135 adetinin karar verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde "Dünya'mız ve Uzay", "Değerlerimiz" ile "Oyun ve Spor" temalarında KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin diğer temalara oranla daha fazla sayıda yer aldığı belirlenmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 173 defa geliştirildiği; bunun % 78'inin ÖKK, % 21.4'ünün ÖÇK ve % 0.6'sının da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.124: Karar Verme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Birey ve Toplum	5	1	4	-	33	10	10	7	104	16	156	34
Atatürk	5	1	3	-	35	3	10	3	126	18	179	25
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	34	5	9	5	101	18	153	28
Hayal Gücü	5	1	4	-	32	6	8	4	102	16	151	27
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	4	-	35	9	7	3	96	15	147	27
Oyun ve Spor	5	1	4	-	30	5	7	3	106	15	152	24
Değerlerimiz	5	-	4	-	30	6	7	3	106	13	152	22
Sağlık ve Çevre	5	-	5	-	32	-	8	4	105	16	155	20
Toplam	40	4	32	-	261	44	66	32	846	127	1.245	207
%	100	10.0	100	0.0	100	16.9	100	48.5	100	15.0	100	16.6

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.124 gözden geçirildiğinde karar verme becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden 4'ünün karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinin KVB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 261 etkinlikten 44'ünde KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Birey ve Toplum”, “Yenilikler ve Gelişmeler”, “Oyun ve Spor” ile “Değerlerimiz” temalarında KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak daha fazla sayıda yer aldığı; buna karşın diğer temalarda bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinliklere az sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından 32'sinin KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 846 yönergeden 127'sinin KVB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin bütün temalarda birbirine yakın oranda yer aldığı görülmektedir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 207 defa geliştirildiği; bunun % 61.3'ünün ÖKK, % 36.7'sinin ÖÇK ve % 2'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.125: Karar Verme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Okuma Kültürü	5	-	4	-	34	5	14	8	102	7	159	20
Atatürk	5	-	4	-	35	1	13	5	81	8	138	14
Sevgi	5	1	4	-	33	9	13	8	71	2	126	20
Duygular	5	-	4	-	34	9	16	10	100	5	159	24
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	43	4	14	9	71	2	137	15
Doğa ve Evren	5	-	4	-	49	4	10	4	105	2	173	10
Toplam	30	1	24	-	228	32	80	44	530	26	892	103
%	100	3.3	100	0.0	100	14.0	100	55.0	100	4.9	100	11.5

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Karar verme becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.125) ders kitabındaki 30 metinden sadece 1'inin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.125'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 24 temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinin KVB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta

sayıları 228 olan etkinliklerin 32'sinde KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Sevgi" ve "Duygular" temalarında KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin en fazla sayıda yer aldığı; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin birbirine yakın oranlarda olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 80 tema sonu değerlendirme çalışmasından 44'ünün KVB'yi geliştirdiği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 530 yönergeden 26 adetinin karar verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde "Atatürk" temasında KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda; "Doğa ve Evren", "Sevgi" ile "Zaman ve Mekân" temalarında ise en az sayıda olduğu belirlenmiştir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 103 defa geliştirildiği görülmüştür. Bu bağlamda KVB'nin % 25.2'sinin ÖKK, % 73.8'inin ÖÇK ve % 1'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.126: Karar Verme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Toplum Hayatı	5	-	-	-	53	12	10	5	148	11	216	28
Atatürkçülük	5	-	-	-	59	12	15	10	151	8	230	30
Doğa ve Evren	5	-	-	-	55	5	11	4	174	10	245	19
Duygular	5	-	-	-	57	12	11	5	153	11	226	28
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	58	6	10	5	165	11	238	22
Sevgi	5	-	-	-	49	8	9	5	146	10	209	23
Toplam	30	-	-	-	331	55	66	34	937	61	1.364	150
%	100	0.0	-	0.0	100	16.6	100	51.5	100	6.5	100	11.0

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönelim Yönerge

Tablo 4.126'ya bakıldığında karar verme becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan metinlerden hiçbirinin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta sayıları 331 olan etkinliklerin 55'inde KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde yer alan etkinliklere "Toplum Hayatı", "Atatürkçülük" ile "Duygular" temalarında en fazla sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte

ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından 34'ünün KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 61 tanesinin KVB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin bütün temalarda sayısal olarak birbirine yakın oranda olduğu belirlenmiştir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 150 defa geliştirildiği; bunun % 40.7'sinin ÖKK, % 59.3'ünün ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.127: Karar Verme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Sevgi	5	-	-	-	38	6	15	3	95	1	153	10
Atatürk	6	-	-	-	47	9	13	5	121	8	187	22
Kişisel Gelişim	5	-	-	-	39	7	14	9	97	9	155	25
Güzel Sanatlar	5	-	-	-	36	8	16	9	80	5	137	22
Duygular	5	-	-	-	34	6	13	5	84	-	136	11
Doğa ve Evren	5	-	-	-	31	7	13	5	82	5	131	17
Toplam	31	-	-	-	225	43	84	36	559	28	899	107
%	100	0.0	-	0.0	100	19.1	100	42.9	100	5.0	100	11.9

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda karar verme becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.127'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Kitapta 225 etkinlikten 43'ünde KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Doğa ve Evren", "Duygular" ile "Güzel Sanatlar" temalarında fazla sayıda; diğer temalarda ise birbirine yakın sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 84 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından 36'sının KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 28'inin karar verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Duygular" temasında KVB'yi

geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı; “Sevgi” temasında adı geçen beceriyi geliştirmeye yönelik yönergelerin en az sayıda; diğer temalarda ise birbirine yakın seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB’nin toplamda 107 defa geliştirildiği; bunun % 26.2’sinin ÖKK, % 73.8’inin ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.128: Karar Verme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
İletişim	5	-	-	-	43	11	13	8	106	1	167	20
Atatürk	5	-	-	-	40	8	14	8	65	2	124	18
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	37	5	14	10	68	3	124	18
Milli Kültür	5	-	-	-	41	10	14	7	70	1	130	18
Doğa ve Evren	5	-	-	-	47	5	13	7	78	4	143	16
Toplum Hayatı	5	-	-	-	43	8	13	6	62	-	123	14
Toplam	30	-	-	-	251	47	81	46	449	11	811	104
%	100	0.0	-	0.0	100	18.7	100	56.8	100	2.4	100	12.8

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönelim Yönerge

Tablo 4.128 gözden geçirildiğinde karar verme becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta toplam sayıları 251 olan etkinliklerden 47’sinde KVB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KVB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “İletişim”, “Atatürk”, “Milli Kültür” ve “Toplum Hayatı” temalarında diğer temalara oranla daha fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından 46’sının KVB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 11’inin KVB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Toplum Hayatı” temasında KVB’yi geliştirmeye yönelik yönergelere yer verilmediği, diğer temalarda da bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin oransal olarak birbirine yakın olduğu görülmektedir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 104 defa geliştirildiği görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda bunun % 10.6'sının ÖKK, % 89.4'ünün de ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.129: Karar Verme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Milli Kültür	5	1	4	-	37	9	15	3	99	3	160	16
Atatürk	5	-	5	-	35	7	15	6	77	4	137	17
Duygular	5	1	5	-	35	10	19	8	55	2	119	21
Okuma Kültürü	5	2	4	-	39	11	16	6	56	5	120	24
Doğa ve Evren	5	-	6	-	38	6	15	4	85	2	149	12
Sevgi	5	-	4	-	30	6	16	9	55	4	110	19
Toplam	30	4	28	-	214	49	96	36	427	20	795	109
%	100	13.3	100	0.0	100	22.9	100	37.5	100	4.7	100	13.7

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Karar verme becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.129) ders kitabındaki 30 metinden 4'ünün karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.129'a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinin KVB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta 214 etkinlikten 49'unda KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Milli Kültür", "Duygular" ile "Okuma Kültürü" temalarında en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 96 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından 36'sının KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 20 tanesinin karar verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı, bu yönergelerin bütün temalarda birbirine yakın sayıda yer aldığı tespit edilmiştir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 109 defa geliştirildiği; bunun % 18.3'ünün ÖKK, % 78'inin ÖÇK ve % 3.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.130: Karar Verme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Okuma Kültürü	5	-	1	-	38	12	14	5	95	10	153	27
Atatürk	5	-	1	-	37	6	10	3	93	7	146	16
Doğa ve Evren	5	-	1	-	46	7	10	2	80	2	142	11
Milli Kültür	5	-	1	-	43	15	7	3	95	5	151	23
Kişisel Gelişim	5	1	1	-	35	9	7	2	73	1	121	13
Zaman ve Mekân	5	-	1	-	38	13	11	4	74	5	129	22
Toplam	30	1	6	-	237	62	59	19	510	30	842	112
%	100	3.3	100	0.0	100	26.2	100	32.2	100	5.9	100	13.3

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.130'a bakıldığında karar verme becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden sadece 1'inin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 6 temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinin KVB'yi geliştirmeyi amaçlamadığı görülmektedir. Bu kitapta 237 etkinlikten 62'sinde KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Okuma Kültürü", "Milli Kültür" ile "Zaman ve Mekân" temalarında en fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 59 tema sonu değerlendirme çalışmasından 19'unun KVB'yi geliştirdiği belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 30'unun KVB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Okuma Kültürü" temasında KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda; "Kişisel Gelişim" temasında ise en düşük oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 112 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda KVB'nin % 26.7'sinin ÖKK, % 72.3'ünün ÖÇK ve % 1'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo 4.131: Karar Verme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Sevgi	5	-	12	-	38	8	6	1	69	2	130	11
Atatürk	5	-	8	-	27	9	8	2	76	2	124	13
Kişisel Gelişim	5	1	10	-	34	7	6	3	96	8	151	19
Milli Kültür	5	-	12	-	28	4	8	1	106	8	159	13
Toplum Hayatı	5	-	6	-	36	7	8	1	91	3	146	11
Zaman ve Mekân	5	-	8	-	28	3	7	1	83	6	131	10
Toplam	30	1	56	-	191	38	43	9	521	29	841	77
%	100	3.3	100	0.0	100	19.9	100	20.9	100	5.6	100	9.2

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda karar verme becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 30 metinden sadece 1'inin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.131'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 56 temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinde KVB'yi geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilmediği görülmektedir. Kitapta 191 etkinlikten 38'inde KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Sevgi", "Atatürk" ile "Kişisel Gelişim" temalarında en fazla sayıda yer aldığı; diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin niceliksel olarak birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 43 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından 9'unun KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 29 adetinin karar verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere bütün temalarda birbirine yakın sayıda yer verildiği görülmektedir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 77 defa geliştirildiği; bunun % 37.7'sinin ÖKK, % 61'inin ÖÇK ve % 1.3'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.132: Karar Verme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Zaman ve Mekân	5	-	-	-	33	7	13	9	59	5	110	21
Atatürk	5	-	1	-	35	9	15	11	64	2	120	22
Milli Kültür	6	-	4	-	39	10	18	10	65	5	132	25
Toplum Hayatı	5	-	2	-	39	8	16	10	63	6	125	24
Bilim ve Teknoloji	5	-	5	-	42	9	16	10	54	6	122	25
Kişisel Gelişim	5	-	-	-	30	9	15	11	65	5	115	25
Toplam	31	-	12	-	218	52	93	61	370	29	724	142
%	100	0.0	100	0.0	100	23.9	100	65.6	100	7.8	100	19.6

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Karar verme becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.132) ders kitabındaki 31 metinden hiçbirinin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 12 temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinin KVB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Bu kitapta 218 etkinlikten 52'sinde KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin tüm temalarda birbirine niceliksel olarak yakın olarak yer aldığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 29'unun KVB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin bütün temalarda niceliksel olarak birbirine yakın sayıda olduğu belirlenmiştir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 142 defa geliştirildiği; bunun % 20.4'ünün ÖKK, % 79.6'sının ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.133: Karar Verme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Duygular	5	-	1	-	37	7	10	4	84	2	137	13
Atatürk	6	-	3	-	37	8	10	4	90	1	146	13
Doğa ve Evren	5	-	6	-	35	9	10	5	74	2	130	16
Toplum Hayatı	5	-	6	-	33	4	10	5	78	2	132	11
İletişim	5	-	8	-	29	8	10	7	63	4	115	19
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	25	4	10	2	48	2	92	8
Toplam	31	-	28	-	196	40	60	27	437	13	752	80
%	100	0.0	100	0.0	100	20.4	100	45.0	100	3.0	100	10.6

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.133'e bakıldığında karar verme becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.133'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 28 adet olan temaya hazırlık çalışmalarından hiçbirinin KVB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Bu kitapta 196 etkinlikten 40'ında KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Doğa ve Evren" ile "İletişim" temalarında fazla sayıda yer aldığı; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere birbirine yakın sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 60 tema sonu değerlendirme çalışmasından 27'sinin KVB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 13 tanesinin karar verme becerisini geliştirmeye amaçladığı görülmektedir. KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere bütün temalarda niceliksel olarak birbirine yakın sayıda yer verildiği tespit edilmiştir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 80 defa geliştirildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda KVB'nin % 16.3'ünün ÖKK, % 83.7'sinin de ÖÇK aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.134: Karar Verme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Toplum Hayatı	4	-	Proj	-	42	11	9	4	76	4	131	19
Atatürkçülük	6	-	-	-	43	8	7	2	87	3	143	13
Güzel Sanatlar	4	-	-	-	33	9	8	2	59	6	104	17
Kişisel Gelişim	4	-	Proj	-	31	5	9	2	47	2	91	9
Zaman ve Mekân	4	-	-	-	29	8	8	1	73	3	114	12
Okuma Kültürü	4	-	-	-	37	5	9	2	77	7	127	14
Toplam	26	-	2	-	215	46	50	13	419	25	710	84
%	100	0.0	100	0.0	100	21.4	100	26.0	100	6.0	100	11.8

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda karar verme becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 2 adet projenin yer aldığı ancak bu projelerin KVB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı görülmektedir. Bu kitapta toplamda 215 adet olan etkinliklerden 46'sında KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Toplum Hayatı", "Güzel Sanatlar", "Zaman ve Mekân" ile "Atatürkçülük" temalarında en fazla sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. ÖÇK'da 50 tema sonu değerlendirme çalışmasından 13'ünün KVB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 25 tanesinin KVB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Güzel Sanatlar" ve "Okuma Kültürü" temalarında KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda yer aldığı; diğer temalarda da adı geçen becerinin geliştirilmesine ilişkin yönergelerin niceliksel olarak birbirine yakın olduğu belirlenmiştir.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 84 defa geliştirildiği; bunun % 29.8'inin ÖKK, % 70.2'sinin ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.135: Karar Verme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KVB	THÇ	KVB	TE	KVB	TDÇ	KVB	TY	KVB	Toplam	KVB
Toplum Hayatı	5	-	6	1	34	11	12	6	81	2	138	20
Atatürk	6	-	5	2	44	15	10	5	116	3	181	25
Zaman ve Mekân	5	-	4	1	33	14	10	4	76	3	128	22
Milli Kültür	5	-	5	1	19	9	10	7	66	1	105	18
Doğa ve Evren	5	-	5	-	34	11	10	7	61	4	115	22
Okuma Kültürü	5	-	5	1	28	5	10	7	53	5	101	18
Toplam	31	-	30	6	192	65	62	36	453	18	768	125
%	100	0.0	100	20.0	100	33.9	100	58.1	100	4.0	100	16.3

TM: Toplam Metin, KVB: Karar Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Karar verme becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.135) ders kitabındaki 31 metinden hiçbirinin karar verme becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı görülmüştür.

Tablo 4.135'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 30 adet temaya hazırlık çalışmasından 6'sının KVB'yi geliştirdiği görülmektedir. Bu kitapta toplamı 192 olan etkinliklerin 65'inde KVB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Atatürk", "Zaman ve Mekân", "Toplum Hayatı" ile "Doğa ve Evren" temalarında diğer temalara nazaran daha fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 62 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından 36'sının KVB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu belirlenmiştir.

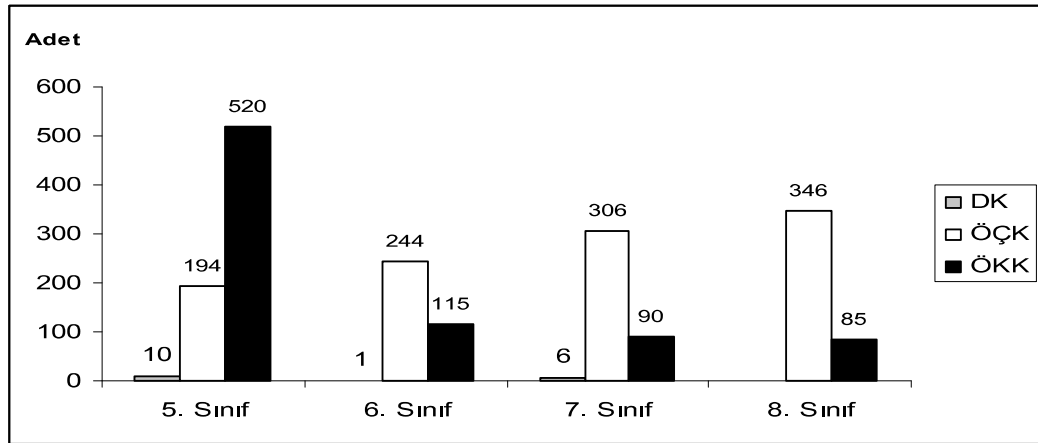
Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 18'inde karar verme becerisinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. KVB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranla "Okuma Kültürü" temasında görüldüğü, diğer temalarda adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelere daha az sayıda yer verildiği tespit edilmiştir.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KVB'nin toplamda 125 defa geliştirildiği; bunun % 14.4'ünün ÖKK, % 85.6'sının da ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

4.1.9.2. Karar Verme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu kısmında, 4.41 – 4.44 arasındaki şekillerde karar verme becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

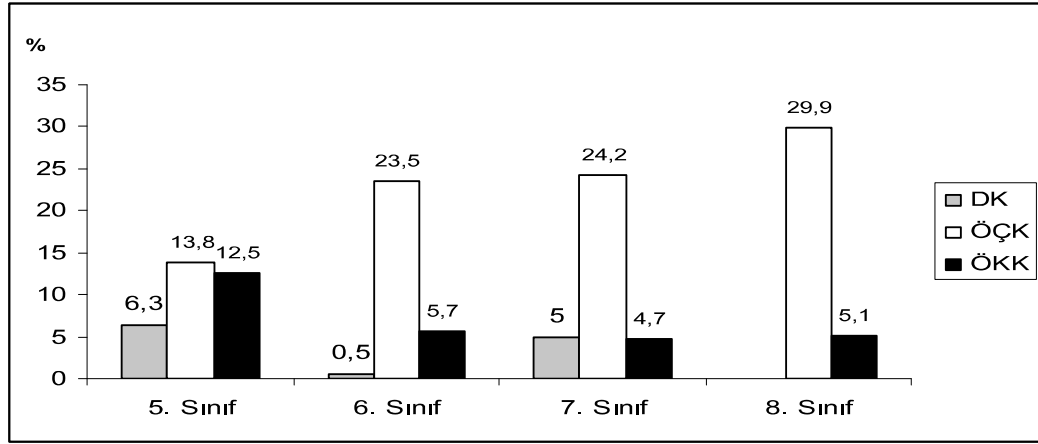
Şekil 4.41: Karar Verme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

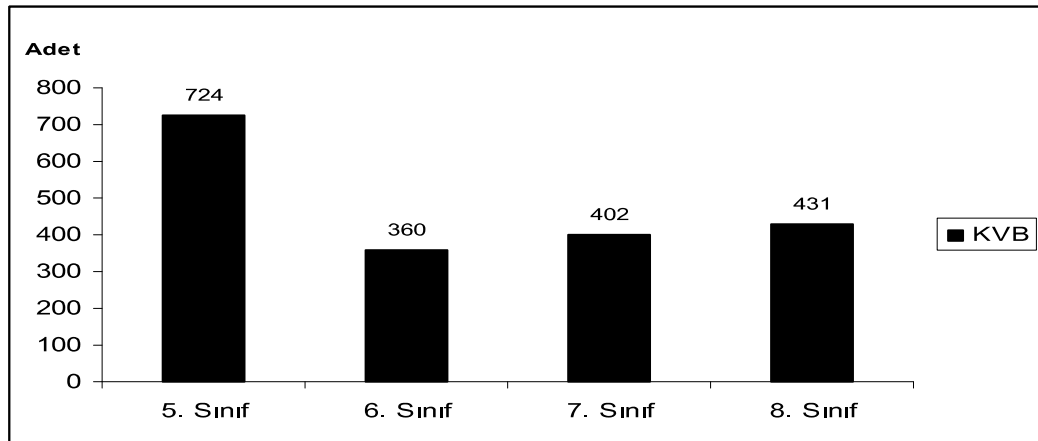
Karar verme becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.41 - 4.44) karar verme becerisinin 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında niceliksel olarak az olduğu; 8. sınıf ders kitaplarında ise bu beceriye yer verilmediği görülmektedir (Şekil 4.41). Öğrenci çalışma kitaplarında KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıftan 8. sınıfa doğru düzenli bir artış sergilediği görülmektedir (Şekil 4.42). Buna karşın karar verme becerisi öğretmen kılavuz kitabında niceliksel olarak en çok 5. sınıfta yer alırken bu becerinin 8. sınıfa doğru düzenli olarak azaldığı görülmektedir.

Karar verme becerisini geliştirmeye yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki toplam çalışma/etkinlik sayısına oranlandığında; bu becerinin 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında % 0.5 - % 6.3 arası bir değere sahip olduğu görülmektedir. Bu oran öğrenci çalışma kitaplarında % 13,8 - % 29.9 arası bir değere sahiptir. KSDB'ye yer verilme düzeyi öğretmen kılavuz kitaplarında 5. sınıflar için % 12,5 düzeyinde 6, 7 ve 8. sınıflar için ise yaklaşık % 5 düzeyindedir (Şekil 4.42). Bu bağlamda karar verme becerisini geliştirme bakımından öğrenci çalışma kitapları ön plana çıkmaktadır.

Şekil 4.42: Karar Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

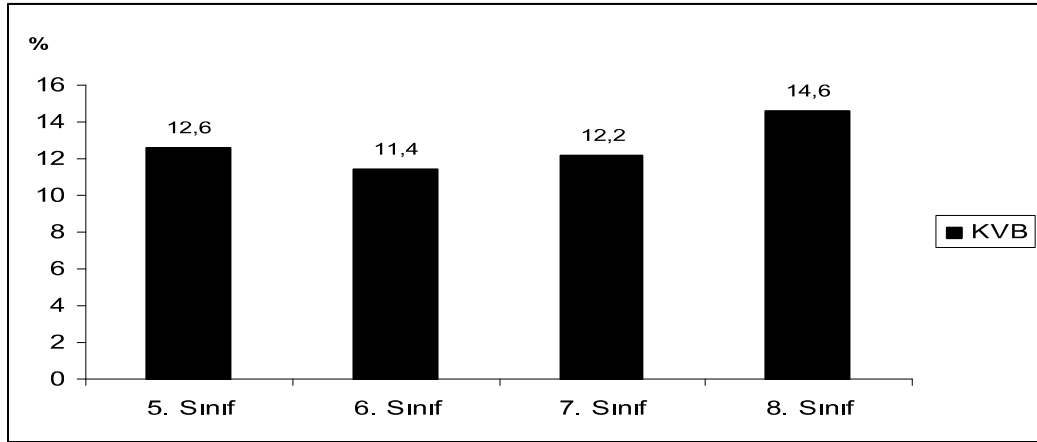
Şekil 4.43: Karar Verme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

İncelenen kitaplarda KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla olduğu; 7 ve 8. sınıflarda ise birbirine yakın bir sayıya sahip olduğu görülmektedir. KVB'ye yönelik çalışmaların 6. sınıfta en az sayıda olmasında incelenen kitap sayısının üç olması ile ilgilidir. KVB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin 5. sınıfta daha fazla yer almasında ise 5. sınıfta tema sayısının sekiz; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise altı olmasından kaynaklanmaktadır.

Karar verme becerisine yönelik çalışmaların toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında ise bu oranın tüm sınıflarda % 11'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda 5, 6 ve 7. sınıflar birbirine yakın bir orana sahipken bu oran 8. sınıfta en yüksek seviyeye (% 14,6) ulaşmaktadır (Şekil 4.44).

Şekil 4.44: Karar Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

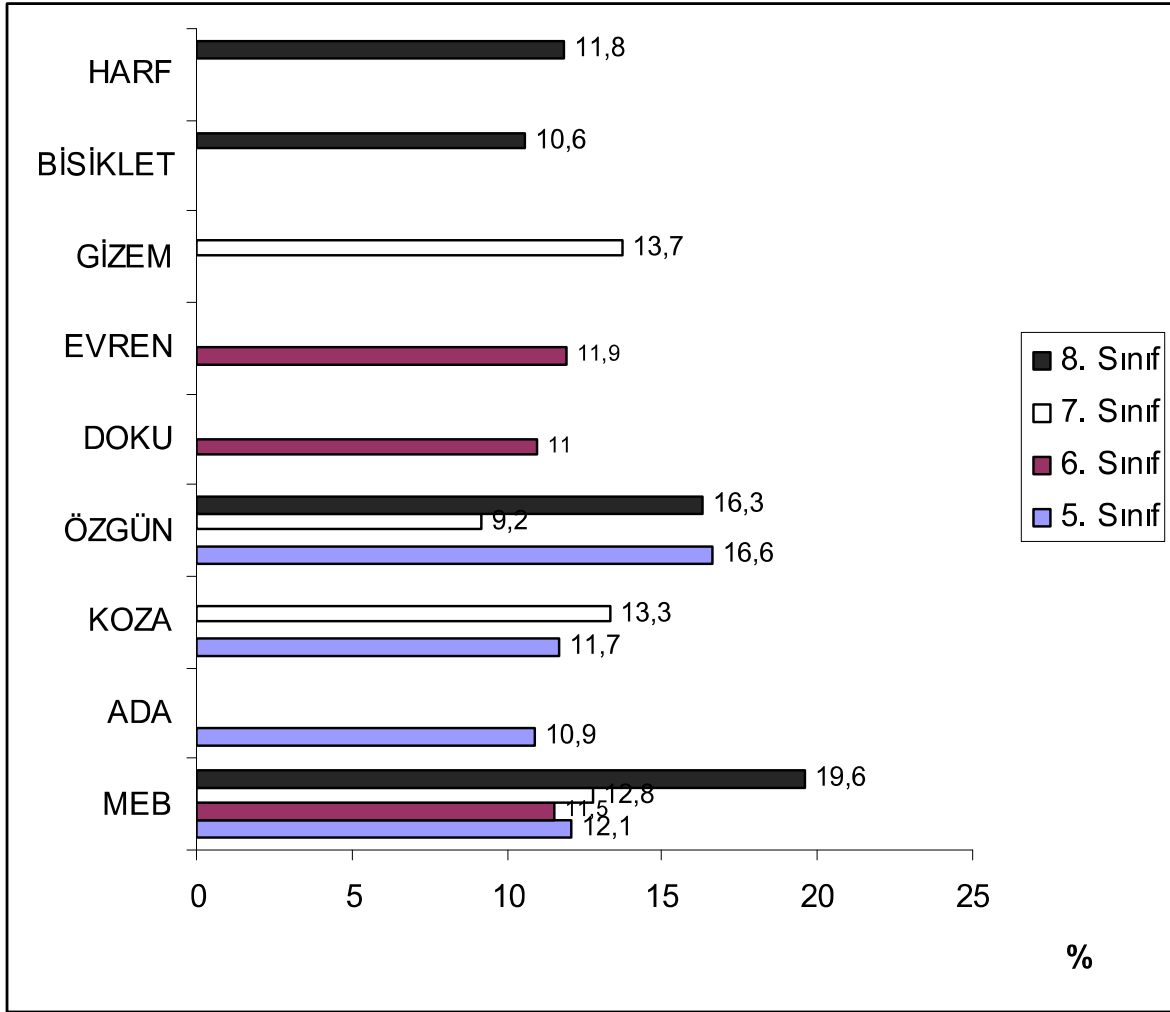

Türkçe ders kitaplarındaki çalışma/etkinliklerde karar verme becerisine yer verme oranı 5. sınıftan 8. sınıfa doğru giderek artmaktadır. Karar verme becerisine üst sınıflara doğru daha yüksek bir oranda yer verilmesi “öğrenene görelilik” ilkesine uygundur. Öğrencilerin bağımsız olarak karar vermeleri, karar verme sorumluluğunu taşımaları, karar verme seçeneklerini üretmeleri, verdikleri kararın sonuçlarını üstlenme becerisi gösterebilmeleri hayatları boyunca kullanacakları kazanımlar olacaktır. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarında karar verme becerisini kazandıracak çalışma ve etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Çünkü bireyin karar alma yetenekleri küçük yaşlardan itibaren geliştirilmelidir.

4.1.9.3. Karar Verme Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınlarına Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde karar verme becerisinin yayınları düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.45 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.45: Karar Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Karar verme becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; KVB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5. sınıfta Özgün, 6. sınıfta Evren, 7. sınıfta Gizem, 8. sınıfta MEB yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte KVB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5. sınıfta Ada, 6. sınıfta Doku, 7. sınıfta Özgün, 8. sınıfta Bisiklet yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.45). Türkçe ders kitaplarında metinler arası okuma becerisi bakımından yayınevleri arasında büyük bir farklılık görülmemektedir.

4.1.10. Metinler Arası Okuma Becerisi

Bu bölümde metinler arası okuma becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.10.1. Metinler Arası Okuma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde, 4.136 – 4.150 arasındaki tablolarda metinler arası okuma becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.136: Metinler Arası Okuma Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDÇ	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Birey ve Toplum	5	-	2	-	41	3	4	-	114	-	166	3
Atatürk	5	-	2	-	45	-	4	-	114	-	170	-
Sağlık ve Çevre	5	-	2	-	42	3	4	-	122	1	175	4
Değerlerimiz	5	-	2	-	37	3	4	-	126	2	174	5
Dünya'mız ve Uzay	5	-	2	-	44	2	4	-	130	2	185	4
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	2	-	35	2	4	-	120	-	166	2
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	2	-	48	-	4	-	138	2	197	2
Güzel Sanatlar	5	-	2	-	44	-	4	-	128	3	183	3
Toplam	40	-	16	-	336	13	32	-	992	10	1.416	23
%	100	0.0	100	0.0	100	3.9	100	0.0	100	1.0	100	1.6

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Metinler arası okuma becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.136) ders kitabında yer alan metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.136'ya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 16 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bu çalışmalardan hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta, sayıları 336 olan etkinliklerin 13'ünde MOB'nin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bölümde "Değerlerimiz", "Sağlık ve Çevre" ile "Birey ve Toplum" temalarında MOB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere daha fazla sayıda yer verildiği; "Atatürk", "Yenilikler ve Gelişmeler" ile "Güzel Sanatlar" temalarında ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. ÖÇK'da ise 32

tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında toplamda 992 yönergeden sadece 10 adetinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde “Birey ve Toplum”, “Atatürk” ve “Güzel Ülkem Türkiye” temalarında MOB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere yer verilmezken diğer temalarda da bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelere çok az sayıda yer verildiği görülmektedir.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 23 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 43.5'inin ÖKK, % 56.5'inin ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.137: Metinler Arası Okuma Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDC	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	30	-	7	-	120	-	166	-
Atatürk	5	-	3	-	33	1	7	-	156	2	204	3
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	6	-	27	-	8	-	151	-	197	-
Hayal Gücü	5	-	4	-	27	-	10	-	144	1	190	1
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	6	-	28	1	10	-	172	2	221	3
Dünya'mız ve Uzay	5	-	4	-	27	-	6	-	149	1	191	1
Değerlerimiz	5	-	8	-	27	-	10	-	171	1	221	1
Sağlık ve Çevre	5	-	6	-	26	-	5	-	160	1	202	1
Toplam	40	-	41	-	225	2	63	-	1.223	8	1.592	10
%	100	0.0	100	0.0	100	0.9	100	0.0	100	0.7	100	0.6

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Tablo 4.137'ye bakıldığında metinler arası okuma becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 41 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan hiçbirinin MOB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı, 225 etkinlikten de sadece 2'sinde MOB'nin geliştirilmeye hedeflendiği görülmektedir. Etkinliklerden biri “Atatürk” diğeri ise “Yenilikler ve Gelişmeler” temasında yer almaktadır.

ÖÇK’da ise 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB’yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.223 yönergeden sadece 8 tanesinin MOB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Birey ve Toplum” ile “Güzel Ülkem Türkiye” temalarında adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergeler yer verilmezken diğer temalardaki yönergelerin niceliksel olarak birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB’nin toplamda 10 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmüştür. Verilerin incelenmesi sonucunda MOB’nin % 80’inin ÖKK, % 20’sinin ise ÖÇK aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.138: Metinler Arası Okuma Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDÇ	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	29	-	8	-	151	2	197	2
Atatürk	5	-	4	-	28	-	10	-	155	-	202	-
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	26	-	6	-	138	1	179	1
Doğal Afetler	5	-	4	-	28	-	8	-	155	2	200	2
Sağlık ve Çevre	5	-	4	-	41	1	7	-	140	-	197	1
Oyun ve Spor	5	-	4	-	25	-	8	-	121	-	163	-
Değerlerimiz	5	-	4	-	29	-	9	-	126	1	173	1
Dünyamız ve Uzay	5	-	4	-	28	-	11	-	118	1	166	1
Toplam	40	-	32	-	234	1	67	-	1.104	7	1.477	8
%	100	0.0	100	0.0	100	0.4	100	0.0	100	0.6	100	0.5

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda metinler arası okuma becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı görülmüştür.

Tablo 4.138’e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan hiçbirinin MOB’yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte 234 etkinlikten de sadece 1’inde MOB’nin geliştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da sayıları 67 olan tema sonu değerlendirme

çalışmaları arasında MOB'yi geliştirmeye yönelik çalışmaların yer almadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında toplamda 1.104 yönergeden 7 adetinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde MOB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler “Atatürk”, “Sağlık ve Çevre” ile “Oyun ve Spor” temalarında yer verilmediği; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergeler az sayıda yer verildiği belirlenmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 8 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 87.5'inin ÖKK, % 12.5'inin ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.139: Metinler Arası Okuma Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDÇ	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Birey ve Toplum	5	-	4	-	33	-	10	-	104	1	156	1
Atatürk	5	-	3	-	35	-	10	-	126	1	179	1
Güzel Ülkem Türkiye	5	-	4	-	34	-	9	-	101	1	153	1
Hayal Gücü	5	-	4	-	32	-	8	-	102	2	151	2
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	4	-	35	-	7	-	96	-	147	-
Oyun ve Spor	5	-	4	-	30	1	7	-	106	1	152	2
Değerlerimiz	5	-	4	-	30	-	7	-	106	1	152	1
Sağlık ve Çevre	5	-	5	-	32	1	8	-	105	-	155	1
Toplam	40	-	32	-	261	2	66	-	846	7	1.245	9
%	100	0.0	100	0.0	100	0.8	100	0.0	100	0.8	100	0.7

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.139 gözden geçirildiğinde metinler arası okuma becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 32 adet olan temaya hazırlık çalışmalarından hiçbirinde MOB'nin geliştirilmeye amaçlanmadığı, 261 etkinlikten ise sadece 2'sinde MOB'nin geliştirildiği görülmektedir. Söz konusu etkinliklerden biri “Oyun ve Spor” diğeri ise “Sağlık ve Çevre” temasında yer almaktadır. Bununla birlikte ÖÇK'da

66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 846 yönergeden 7'sinin MOB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Hayal Gücü” temasında MOB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda olduğu; “Yenilikler ve Gelişmeler” ile “Sağlık ve Çevre” temalarında ise bu beceriyi geliştirmeye yönelik yönergelerin yer almadığı görülmektedir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 9 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmüştür. Değerlendirmeler sonucunda bunun % 77.8'inin ÖKK, % 22.2'sinin ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.140: Metinler Arası Okuma Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDC	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Okuma Kültürü	5	-	4	-	34	-	14	-	102	-	159	-
Atatürk	5	-	4	-	35	-	13	-	81	-	138	-
Sevgi	5	-	4	-	33	-	13	-	71	2	126	2
Duygular	5	-	4	-	34	1	16	-	100	4	159	5
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	43	1	14	-	71	-	137	1
Doğa ve Evren	5	-	4	-	49	3	10	-	105	1	173	4
Toplam	30	-	24	-	228	5	80	-	530	7	892	12
%	100	0.0	100	0.0	100	2.2	100	0.0	100	1.3	100	1.3

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Metinler arası okuma becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.140) ders kitabında yer alan metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.140'a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 24 adet olan temaya hazırlık çalışmalarından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı, 228 etkinlikten ise sadece 5'inde MOB'nin geliştirildiği görülmektedir. Bu bölümde “Okuma Kültürü”, “Atatürk” ve “Sevgi” temalarında MOB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı; “Doğa ve Evren” temasında bu beceriyi geliştirmeye yönelik yönergelere daha fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da tema sonu değerlendirme çalışmaları aracılığıyla MOB'nin geliştirilmesinin amaçlanmadığı görülmüştür.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 530 yönergeden 7 adetinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Okuma Kültürü”, “Atatürk” ile “Zaman ve Mekân” temalarında MOB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler yer verilmezken adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin “Duygular” temasında en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB’nin toplamda 12 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 58.3’ünün ÖKK, % 41.7’sinin ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.141: Metinler Arası Okuma Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDÇ	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Toplum Hayatı	5	-	-	-	53	-	10	-	148	1	216	1
Atatürkçülük	5	-	-	-	59	-	15	-	151	1	230	1
Doğa ve Evren	5	-	-	-	55	-	11	-	174	-	245	-
Duygular	5	-	-	-	57	-	11	-	153	-	226	-
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	58	-	10	-	165	-	238	-
Sevgi	5	-	-	-	49	1	9	-	146	1	209	2
Toplam	30	-	-	-	331	1	66	-	937	3	1.364	4
%	100	0.0	-	0.0	100	0.3	100	0.0	100	0.3	100	0.3

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yoplam Yönerge

Tablo 4.141’e bakıldığında metinler arası okuma becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı, 331 tane etkinlikten “Sevgi” temasında olmak üzere sadece 1’inin MOB’nin geliştirilmesini amaçladığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB’yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 3 tanesinin MOB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Doğa ve Evren”, “Duygular” ile “Kavramlar ve Çağrışımlar” temalarında MOB’yi geliştirmeye yönelik yönergeler yer almazken diğer

temalarda bu beceriye yer verilme oranının az sayıda ve birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 4 defa geliştirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Elde edilen verilerin değerlendirilmesiyle MOB'nin % 75'inin ÖKK, % 25'inin ÖÇK aracılığıyla kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo 4.142: Metinler Arası Okuma Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDC	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Sevgi	5	-	-	-	38	-	15	-	95	1	153	1
Atatürk	6	-	-	-	47	-	13	-	121	1	187	1
Kişisel Gelişim	5	-	-	-	39	-	14	-	97	-	155	-
Güzel Sanatlar	5	-	-	-	36	1	16	-	80	2	137	3
Duygular	5	-	-	-	34	-	13	-	84	-	136	-
Doğa ve Evren	5	-	-	-	31	-	13	-	82	2	131	2
Toplam	31	-	-	-	225	1	84	-	559	6	899	7
%	100	0.0	-	0.0	100	0.4	100	0.0	100	1.0	100	0.8

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda metinler arası okuma becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabında yer alan metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.142'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı, 225 etkinlik arasından "Güzel Sanatlar" temasında olmak üzere sadece 1'inde MOB'nin geliştirilmesinin amaçlandığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 84 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 6'sının metinler arası okuma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Kişisel Gelişim" ve "Duygular" temalarında bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergeler yer verilmediği, "Doğa ve Evren" ile "Güzel Sanatlar" temalarında MOB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere diğer temalara oranla daha fazla sayıda yer verildiği tespit edilmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 7 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 85.7'sinin ÖKK, % 14.3'ünün ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.143: *Metinler Arası Okuma Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDÇ	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
İletişim	5	-	-	-	43	-	13	-	106	1	167	1
Atatürk	5	-	-	-	40	-	14	-	65	1	124	1
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	-	-	-	37	-	14	-	68	-	124	-
Milli Kültür	5	-	-	-	41	-	14	-	70	3	130	3
Doğa ve Evren	5	-	-	-	47	4	13	-	78	1	143	5
Toplum Hayatı	5	-	-	-	43	-	13	-	62	1	123	1
Toplam	30	-	-	-	251	4	81	-	449	7	811	11
%	100	0.0	-	0.0	100	1.6	100	0.0	100	1.6	100	1.4

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.143 gözden geçirildiğinde metinler arası okuma becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı, toplamda sayıları 251 olan etkinliklerden sadece 4'ünde MOB'nin geliştirildiği belirlenmiştir. MOB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere sadece "Doğa ve Evren" temasında yer verildiği görülmektedir. ÖÇK'da ise 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında toplamda 449 yönergeden 7'sinin MOB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Milli Kültür" temasında MOB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en fazla sayıda yer verilirken "Kavramlar ve Çağrışımlar" temasında bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergeler yer verilmediği görülmektedir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 11 defa geliştirilmeye çalışıldığı;

bunun % 63.6'sının ÖKK, % 36.4'ünün ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.144: Metinler Arası Okuma Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDÇ	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Milli Kültür	5	-	4	-	37	-	15	-	99	2	160	2
Atatürk	5	-	5	-	35	-	15	-	77	1	137	1
Duygular	5	-	5	-	35	-	19	-	55	-	119	-
Okuma Kültürü	5	-	4	-	39	-	16	-	56	-	120	-
Doğa ve Evren	5	-	6	-	38	-	15	-	85	1	149	1
Sevgi	5	-	4	-	30	-	16	-	55	1	110	1
Toplam	30	-	28	-	214	-	96	-	427	5	795	5
%	100	0.0	100	0.0	100	0.0	100	0.0	100	1.2	100	0.6

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Metinler arası okuma becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.144) ders kitabında yer alan metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı görülmüştür.

Tablo 4.144'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasından, 214 etkinlikten ve 96 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 5 tanesinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Duygular" ve "Okuma Kültürü" temalarında ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik tek bir yönergeye bile yer verilmediği tespit edilmiştir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 5 defa geliştirilmeye çalışıldığı belirlenmiştir. Elde edilen verilerin incelenmesiyle MOB'nin % 100'ünün ÖKK aracılığıyla kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo 4.145: Metinler Arası Okuma Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDÇ	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Okuma Kültürü	5	-	1	-	38	-	14	-	95	3	153	3
Atatürk	5	-	1	-	37	-	10	-	93	5	146	5
Doğa ve Evren	5	-	1	-	46	-	10	-	80	3	142	3
Milli Kültür	5	-	1	-	43	1	7	-	95	-	151	1
Kişisel Gelişim	5	-	1	-	35	-	7	-	73	-	121	-
Zaman ve Mekân	5	-	1	-	38	2	11	-	74	1	129	3
Toplam	30	-	6	-	237	3	59	-	510	12	842	15
%	100	0.0	100	0.0	100	1.3	100	0.0	100	2.4	100	1.8

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.145'e bakıldığında metinler arası okuma becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yer alan metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 6 adet olan temaya hazırlık çalışmalarından hiçbirinde MOB'nin geliştirilmeye amaçlanmadığı görülmektedir. Kitapta 237 etkinlikten sadece 3'ünde MOB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. MOB'yi geliştirmeye yönelik etkinlikler "Zaman ve Mekân" temasında 2 adet iken "Okuma Kültürü", "Atatürk", "Doğa ve Evren" ile "Kişisel Gelişim" temalarında ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 59 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 12'sinin MOB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Doğa ve Evren" ile "Atatürk" temalarında MOB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda olduğu, "Milli Kültür" ve "Kişisel Gelişim" temalarında ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin yer almadığı belirlenmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 15 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 80'inin ÖKK, % 20'sinin ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.146: Metinler Arası Okuma Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDC	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Sevgi	5	-	12	-	38	-	6	-	69	2	130	2
Atatürk	5	-	8	-	27	-	8	-	76	-	124	-
Kişisel Gelişim	5	-	10	-	34	-	6	-	96	3	151	3
Milli Kültür	5	-	12	-	28	-	8	-	106	1	159	1
Toplum Hayatı	5	-	6	-	36	-	8	-	91	4	146	4
Zaman ve Mekân	5	-	8	-	28	-	7	-	83	1	131	1
Toplam	30	-	56	-	191	-	43	-	521	11	841	11
%	100	0.0	100	0.0	100	0.0	100	0.0	100	2.1	100	1.3

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda metinler arası okuma becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.146'ya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 56 adet olan temaya hazırlık çalışmasından, 191 etkinlikten ve 43 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 11 adetinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Atatürk" temasında MOB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere hiç yer verilmediği; "Toplum Hayatı" temasında yönergelere en fazla sayıda, diğerlerinde ise az sayıda yer verildiği görülmektedir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 11 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 100'ünün ÖKK aracılığıyla öğrencilere kazandırılmaya amaçlandığı görülmektedir.

Tablo 4.147: Metinler Arası Okuma Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDC	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Zaman ve Mekân	5	-	-	-	33	2	13	-	59	-	110	2
Atatürk	5	-	1	-	35	-	15	-	64	-	120	-
Milli Kültür	6	-	4	-	39	-	18	-	65	-	132	-
Toplum Hayatı	5	-	2	-	39	-	16	-	63	-	125	-
Bilim ve Teknoloji	5	-	5	-	42	-	16	-	54	-	122	-
Kişisel Gelişim	5	-	-	-	30	-	15	-	65	1	115	1
Toplam	31	-	12	-	218	2	93	-	370	1	724	3
%	100	0.0	100	0.0	100	0.9	100	0.0	100	0.3	100	0.4

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Metinler arası okuma becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.147) ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 12 adet temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinde MOB'nin geliştirilmediği görülmektedir. Bu kitapta toplamda 218 etkinlikten sadece 2'sinde MOB'nin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. MOB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "*Zaman ve Mekân*" temasında yer aldığı, diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 93 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden sadece 1'inin MOB'yi geliştirmeyi amaçladığı, adı geçen yönergeye ise "*Kişisel Gelişim*" temasında yer verildiği görülmektedir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 3 defa geliştirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesiyle bunun % 33.3'ünün ÖKK, % 66.7'sinin ÖÇK aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.148: Metinler Arası Okuma Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDC	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Duygular	5	-	1	-	37	2	10	-	84	3	137	5
Atatürk	6	-	3	-	37	1	10	-	90	2	146	3
Doğa ve Evren	5	-	6	-	35	1	10	-	74	2	130	3
Toplum Hayatı	5	-	6	-	33	-	10	-	78	1	132	1
İletişim	5	-	8	-	29	-	10	-	63	1	115	1
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	25	-	10	-	48	-	92	-
Toplam	31	-	28	-	196	4	60	-	437	9	752	13
%	100	0.0	100	0.0	100	2.0	100	0.0	100	2.1	100	1.7

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.148'e bakıldığında metinler arası okuma becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.148'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 28 adet olan temaya hazırlık çalışmalarından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Bu kitapta 196 etkinlikten 4'ünde MOB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. MOB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Duygular" temasında niceliksel olarak diğer temalara göre daha fazla olduğu; "Toplum Hayatı", "İletişim" ile "Zaman ve Mekân" temalarında ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergeler yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 60 olan tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbir MOB'nin geliştirilmesine yönelik değildir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 9 tanesinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Zaman ve Mekân" temasında MOB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler hiç yer verilmediği; "Doğa ve Evren" ile "Duygular" temalarında ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik yönergeler niceliksel olarak diğer temalara göre daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 13 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 69.2'sinin ÖKK, % 30.8'inin ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.149: Metinler Arası Okuma Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDÇ	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Toplum Hayatı	4	-	Proj	-	42	-	9	-	76	1	131	1
Atatürkçülük	6	-	-	-	43	-	7	-	87	-	143	-
Güzel Sanatlar	4	-	-	-	33	-	8	-	59	2	104	2
Kişisel Gelişim	4	-	Proj	-	31	-	9	-	47	-	91	-
Zaman ve Mekân	4	-	-	-	29	-	8	-	73	-	114	-
Okuma Kültürü	4	-	-	-	37	-	9	-	77	-	127	-
Toplam	26	-	2	-	215	-	50	-	419	3	710	3
%	100	0.0	100	0.0	100	0.0	100	0.0	100	0.7	100	0.4

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda metinler arası okuma becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 2 adet projenin yer aldığı ancak bu projelerin MOB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte kitapta toplamda 215 etkinlikten ve ÖÇK'da 50 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 3 tanesinin MOB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Güzel Sanatlar" temasında yer alan yönergelerin "Toplum Hayatı" temasındaki yönergelere göre daha fazla olduğu, adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelere ise "Atatürkçülük", "Kişisel Gelişim", "Zaman ve Mekân" ile "Okuma Kültürü" temalarında yer verilmediği belirlenmiştir.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 3 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmüştür. Elde edilen verilerin incelenmesiyle % 100'ünün ÖKK aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.150: Metinler Arası Okuma Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	MOB	THÇ	MOB	TE	MOB	TDÇ	MOB	TY	MOB	Toplam	MOB
Toplum Hayatı	5	-	6	-	34	1	12	-	81	2	138	3
Atatürk	6	-	5	-	44	-	10	-	116	-	181	-
Zaman ve Mekân	5	-	4	-	33	-	10	-	76	-	128	-
Milli Kültür	5	-	5	-	19	-	10	-	66	1	105	1
Doğa ve Evren	5	-	5	-	34	-	10	-	61	1	115	1
Okuma Kültürü	5	-	5	-	28	-	10	-	53	-	101	-
Toplam	31	-	30	-	192	1	62	-	453	4	768	5
%	100	0.0	100	0.0	100	0.5	100	0.0	100	0.9	100	0.7

TM: Toplam Metin, MOB: Metinler Arası Okuma Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Metinler arası okuma becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.150) ders kitabındaki metinlerden hiçbirinin metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı görülmüştür.

Tablo 4.150'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında sayıları 30 adet olan temaya hazırlık çalışmasından hiçbirinin MOB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı görülmektedir. Kitapta toplamı 192 olan etkinliklerin 1'inde -o da "Toplum Hayatı" temasında olmak üzere- MOB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 62 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin MOB'nin geliştirilmesine yönelik olmadığı belirlenmiştir.

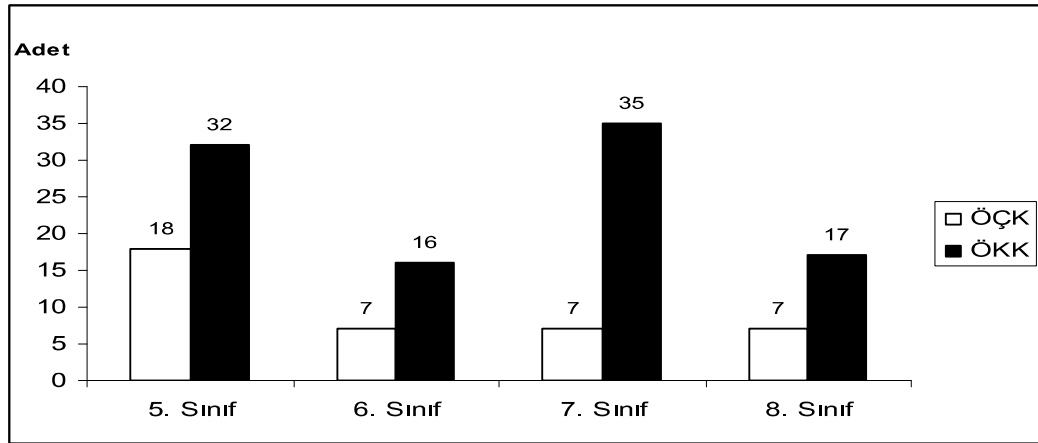
Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 4'ünde metinler arası okuma becerisi geliştirilmektedir. "Atatürk", "Zaman ve Mekân" ile "Okuma Kültürü" temalarında MOB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler yer verilmezken diğer temalarda adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin birbirine yakın ancak düşük oranda olduğu görülmektedir.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla MOB'nin toplamda 5 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 80'inin ÖKK, % 20'sinin ise ÖÇK aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

4.1.10.2. Metinler Arası Okuma Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

4.49 – 4.49 arasındaki şekillerde metinler arası okuma becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

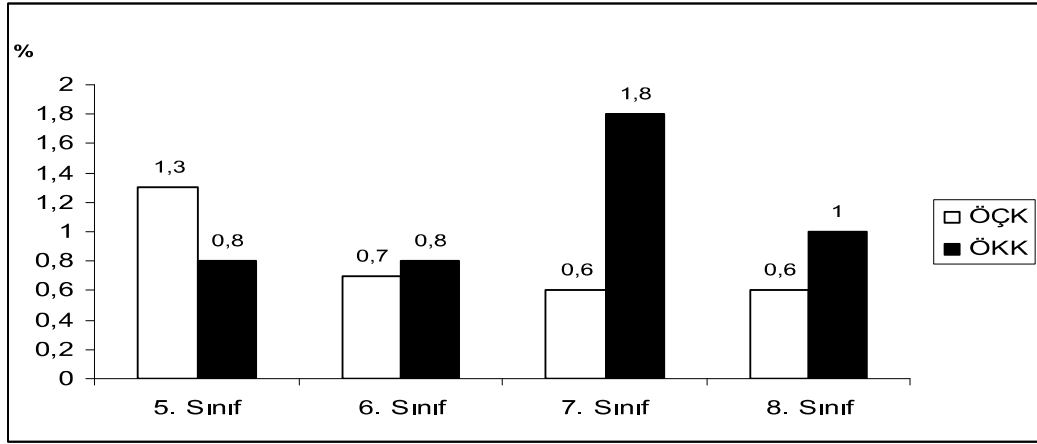
Şekil 4.46: Metinler Arası Okuma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

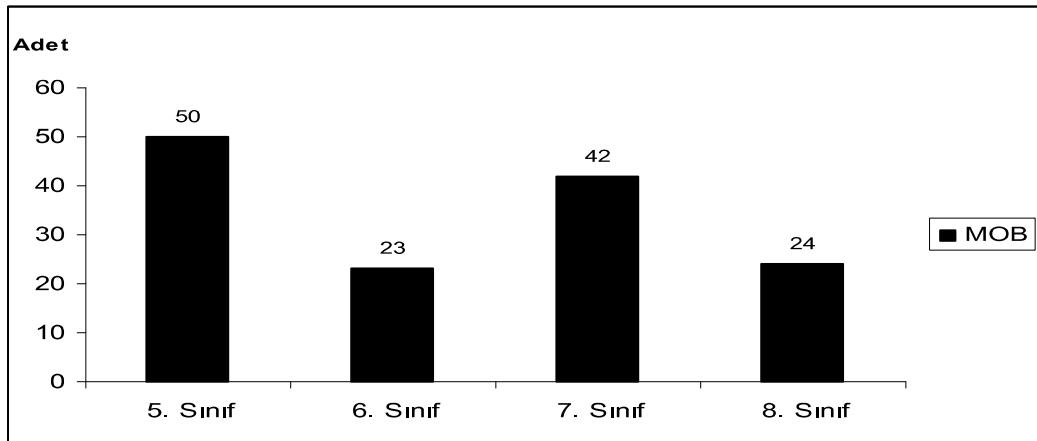
Metinler arası okuma becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.46 - 4.49) metinler arası okuma becerisine hiçbir ders kitabında yer verilmediği görülmektedir (Şekil 4.46 ve 4.47). Öğrenci çalışma kitaplarında MOB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla; 6, 7 ve 8. sınıflarda ise eşit sayıda olduğu görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabında ise metinler arası okuma becerisinin niceliksel olarak 5 ve 7. sınıf kitaplarında diğerlerine oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

Metinler arası okuma becerisi çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranının sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğinde (Şekil 4.47); bu becerinin öğrenci çalışma kitapları dikkate alındığında 5. sınıfta daha çok yer aldığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitaplarında ise MOB'yi geliştiren çalışmaların oranı 7. sınıfta en fazla; diğer sınıflarda ise daha azdır. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında metinler arası okuma becerisine yer verilme düzeyinin oldukça az olduğu görülmektedir.

Şekil 4.47: *Metinler Arası Okuma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı*

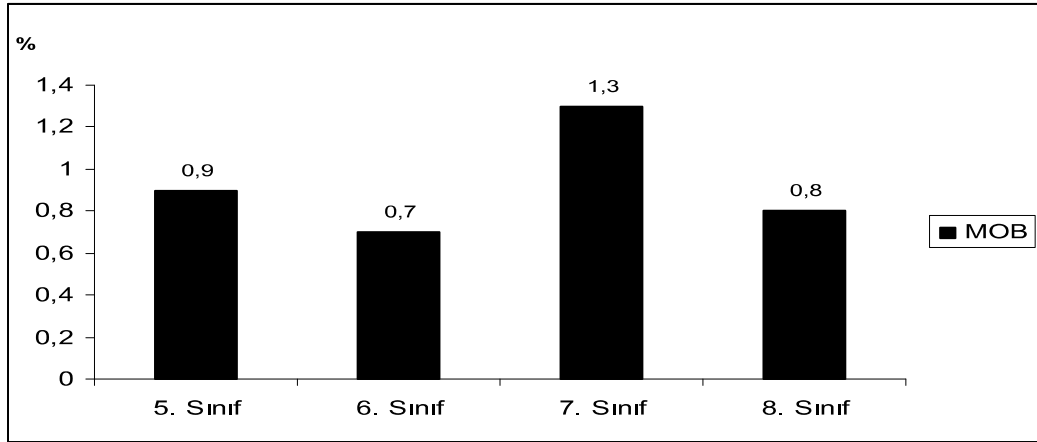

Şekil 4.48: *Metinler Arası Okuma Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı*

İncelenen kitaplarda MOB'yi geliştirmeye yönelik etkinlikler 5. sınıfta en fazla sayıda yer alırken 5. sınıfı 7. sınıf kitaplarının izlediği görülmektedir. MOB'yi geliştiren çalışmalar 6 ve 8. sınıflarda birbirine yakın düzeydedir. Buna karşın metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların toplam çalışma/etkinlik sayısına oranlandığında, oranların 7.sınıflar haricinde birbirine yakın olduğu görülmektedir (Şekil 4.48 ve 4.49).

Şekil 4.49: *Metinler Arası Okuma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı*

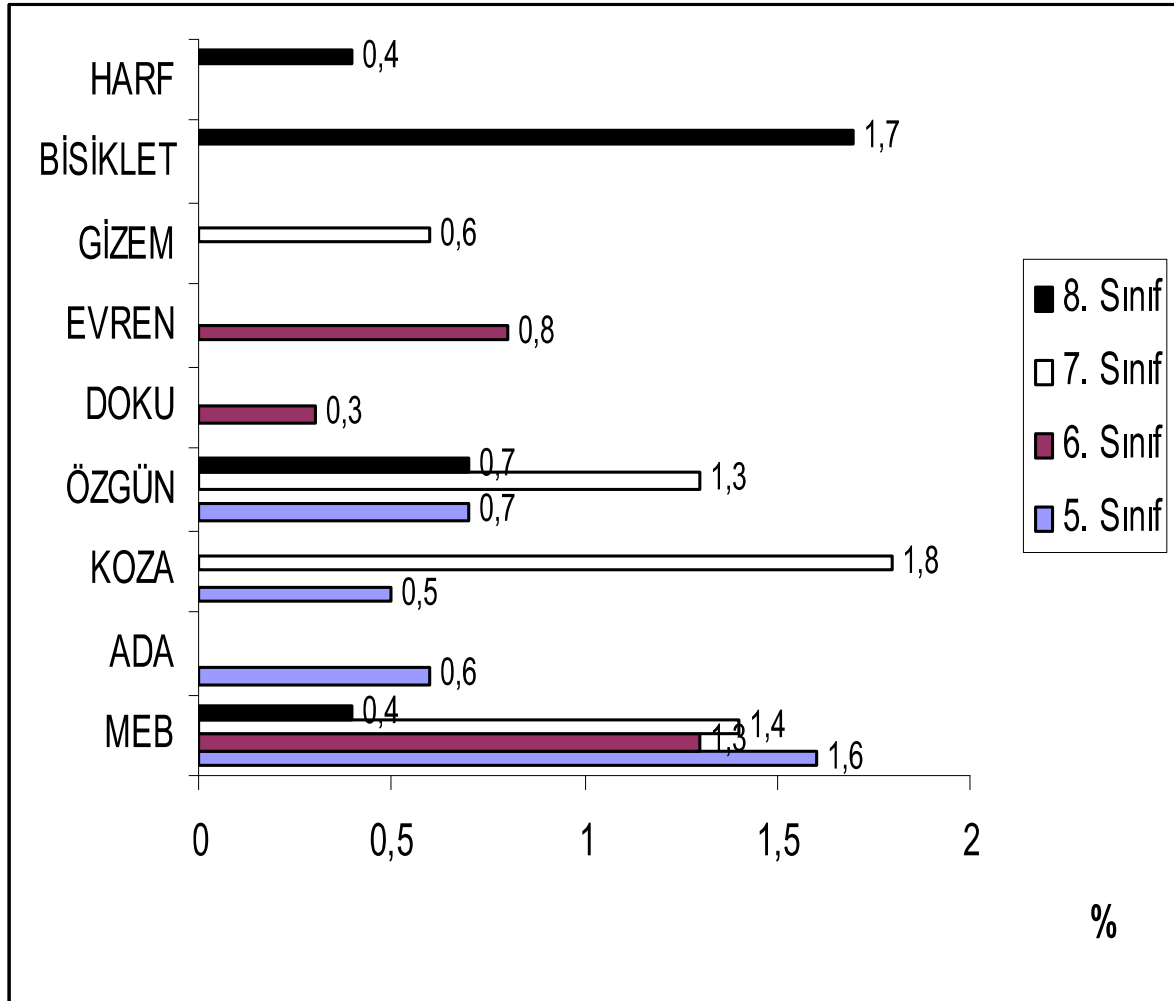
“Metinler arası okuma becerisi, bireye okudukları çeşitli metinleri düşünerek bu metinler arasında anlam kurma, yorum yapma, okullarda okunan çeşitli derslerdeki ve sınıflar arasında anlam kurma, yorum yapma, okullarda okunan çeşitli derslerdeki ve sınıflar düzeyindeki metinler arasında ilişki kurma özelliğini kazandırır. Ayrıca Türkçe dersinde bu beceri yoluyla tüm dersler arasında ve sınıflar düzeyinde bağlantı kurulmalıdır” (Özatalay 2007: 208). Metinler arası okuma becerisinin bu öneminden hareketle Türkçe kitaplarında MOB’ye daha fazla yer verilmesi beklenirken bu becerinin Türkçe ders kitaplarında % 0.7 - % 1.3 arasında bir değere sahip olması düşündürücüdür.

4.1.10.3. Metinler Arası Okuma Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde metinler arası okuma becerisinin yayınevleri düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.50 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.50: Metinler Arası Okuma Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Metinler arası okuma becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; MOB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5 ve 6. sınıflarda MEB, 7. sınıfta Koza, 8. sınıfta Bisiklet yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte MOB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5. sınıfta Koza, 6. sınıfta Doku, 7. sınıfta Gizem, 8. sınıfta Harf yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.50). Türkçe ders kitaplarında metinler arası okuma becerisi bakımından yayınevleri arasında büyük bir farklılık görülmemektedir. Oransal yansımaların genellikle % 1'in altında olduğu görülmektedir. Bu durum ise Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı yazarlarının bu beceriyi kazandırma bakımından eşit duyarlılık sergilediği anlamına gelmektedir.

4.1.11. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi

Bu bölümde kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi; sınıflara göre farklılaşma durumu ve yayınevlerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.11.1. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

4.151 – 4.165 arasındaki tablolarda kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki metin; öğrenci çalışma kitaplarındaki temaya hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler, tema sonu değerlendirme çalışmaları; öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerde yer alma düzeyine yönelik veriler ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.151: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin MEB Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDC	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Birey ve Toplum	5	4	2	1	41	6	4	1	114	13	166	25
Atatürk	5	1	2	1	45	4	4	1	114	5	170	12
Sağlık ve Çevre	5	3	2	1	42	2	4	1	122	1	175	8
Değerlerimiz	5	5	2	1	37	8	4	1	126	10	174	25
Dünya'mız ve Uzay	5	1	2	1	44	1	4	1	130	3	185	7
Güzel Ülkem Türkiye	5	5	2	1	35	3	4	1	120	6	166	16
Yenilikler ve Gelişmeler	5	1	2	1	48	2	4	1	138	2	197	7
Güzel Sanatlar	5	2	2	1	44	4	4	1	128	8	183	16
Toplam	40	22	16	8	336	30	32	8	992	48	1.416	116
%	100	55.0	100	50.0	100	8.9	100	25.0	100	4.8	100	8.2

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin MEB Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.151) ders kitabındaki 40 metinden 22'sinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.151'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 16 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bu çalışmalardan 8'inin KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu

görülmektedir. Kitapta, sayıları 336 olan etkinliklerin 30'unda KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde “Değerlerimiz” ile “Birey ve Toplum” temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği; diğer temalarda ise bu oranın birbirine yakın düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 32 tema sonu değerlendirme çalışmasından 8'inin KSDB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 992 yönergeden 48 adetinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde “Birey ve Toplum” ile “Değerlerimiz” temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara bağlı olarak en fazla sayıda; “Sağlık ve Çevre” ile “Yenilikler ve Gelişmeler” temalarında ise en az sayıda yer aldığı görülmektedir.

MEB Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 116 kez geliştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda; bunun % 41.4'ünün ÖKK, % 39.6'sının ÖÇK ve % 19'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.152: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Ada Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Birey ve Toplum	5	3	4	2	30	4	7	-	120	15	166	24
Atatürk	5	3	3	1	33	1	7	-	156	7	204	12
Güzel Ülkem Türkiye	5	4	6	2	27	-	8	-	151	3	197	9
Hayal Gücü	5	-	4	2	27	2	10	-	144	11	190	15
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	6	2	28	-	10	-	172	9	221	11
Dünya'mız ve Uzay	5	-	4	-	27	1	6	-	149	10	191	11
Değerlerimiz	5	4	8	4	27	4	10	-	171	17	221	29
Sağlık ve Çevre	5	4	6	1	26	5	5	-	160	15	202	25
Toplam	40	18	41	14	225	17	63	-	1.223	87	1.592	136
%	100	45.0	100	34.1	100	7.6	100	0.0	100	7.1	100	8.5

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Tablo 4.152'ye bakıldığında kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Ada Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki

40 metinden 18'inin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 41 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 14'ünün KSDB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta sayıları 225 olan etkinliklerin 17'sinde KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Güzel Ülkem Türkiye" ile "Yenilikler ve Gelişmeler" temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı; "Sağlık ve Çevre", "Birey ve Toplum" ile "Değerlerimiz" temalarında ise KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği görülmüştür. Bununla birlikte ÖÇK'da 63 tema sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin KSDB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 1.223 yönergeden 87 tanesinin KSDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Değerlerimiz", "Birey ve Toplum" ile "Sağlık ve Çevre" temalarında temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara uygun olarak KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda; diğer temalarda ise birbirine yakın sayıda yer aldığı görülmektedir.

Ada Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 136 defa geliştirildiği; bunun % 64'ünün ÖKK, % 22.8'inin ÖÇK ve % 13.2'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.153: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Koza Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Birey ve Toplum	5	4	4	2	29	5	8	3	151	13	197	27
Atatürk	5	3	4	-	28	3	10	-	155	14	202	20
Güzel Ülkem Türkiye	5	3	4	-	26	1	6	-	138	10	179	14
Doğal Afetler	5	1	4	-	28	-	8	1	155	8	200	10
Sağlık ve Çevre	5	2	4	1	41	-	7	1	140	9	197	13
Oyun ve Spor	5	4	4	1	25	3	8	-	121	13	163	21
Değerlerimiz	5	5	4	1	29	4	9	4	126	15	173	29
Dünyamız ve Uzay	5	1	4	-	28	-	11	-	118	9	166	10
Toplam	40	23	32	5	234	16	67	9	1.104	91	1.477	144
%	100	57.5	100	15.6	100	6.8	100	13.4	100	8.2	100	9.7

Yukarıdaki tabloda kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Koza Türkçe 5 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 40 metinden 23'ünün kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.153'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 5'inin KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu kitapta 234 etkinlikten 16'sında KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Doğal Afetler", "Sağlık ve Çevre" ile "Dünyamız ve Uzay" temalarında yer almadığı; "Birey ve Toplum", "Değerlerimiz" ile "Oyun ve Spor" temalarında ise en fazla sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 67 olan tema sonu değerlendirme çalışmasından 9'unun KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 1.104 yönergeden 91 adetinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bölümde "Değerlerimiz", "Oyun ve Spor", "Atatürk" ile "Birey ve Toplum" temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerle temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara uygun olarak niceliksel olarak en fazla sayıda yer verildiği belirlenmiştir.

Koza Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 144 defa geliştirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda KSDB'nin % 63.2'sinin ÖKK, % 20.8'inin ÖÇK ve % 16'sının da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo 4.154: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Özgün Türkçe 5 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Birey ve Toplum	5	2	4	2	33	4	10	-	104	8	156	16
Atatürk	5	4	3	1	35	3	10	-	126	12	179	20
Güzel Ülkem Türkiye	5	5	4	1	34	2	9	1	101	5	153	14
Hayal Gücü	5	-	4	-	32	3	8	-	102	8	151	11
Yenilikler ve Gelişmeler	5	-	4	1	35	3	7	-	96	8	147	12
Oyun ve Spor	5	3	4	2	30	3	7	1	106	5	152	14
Değerlerimiz	5	4	4	2	30	6	7	-	106	9	152	21
Sağlık ve Çevre	5	1	5	1	32	1	8	2	105	7	155	12
Toplam	40	19	32	10	261	25	66	4	846	62	1.245	120
%	100	47.5	100	31.3	100	9.6	100	6.1	100	7.3	100	9.6

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.154 gözden geçirildiğinde kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Özgün Türkçe 5 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 40 metinden 19'unun kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 32 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 10'unun KSDB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 261 etkinlikten 25'inde KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Değerlerimiz", "Birey ve Toplum" ile "Oyun ve Spor" temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği; diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin oransal olarak birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından 4'ünün KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise 846 yönergeden 62'sinin KSDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Atatürk" ile "Değerlerimiz" temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en yüksek oranda yer verildiği; diğer temalarda ise bu beceriyi geliştirmeye yönelik yönergelerin oransal olarak birbirine yakın düzeyde olduğu görülmektedir.

Özgün Türkçe 5 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 120 defa geliştirilmeye çalışıldı; bunun % 51.7'sinin ÖKK, % 32.5'inin ÖÇK ve % 15.8'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.155: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin MEB Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Okuma Kültürü	5	1	4	-	34	-	14	-	102	5	159	6
Atatürk	5	3	4	1	35	1	13	-	81	8	138	13
Sevgi	5	5	4	2	33	2	13	1	71	5	126	15
Duygular	5	3	4	2	34	1	16	-	100	8	159	14
Zaman ve Mekân	5	5	4	1	43	2	14	-	71	9	137	17
Doğa ve Evren	5	1	4	-	49	3	10	-	105	8	173	12
Toplam	30	18	24	6	228	9	80	1	530	43	892	77
%	100	60.0	100	25.0	100	3.9	100	1.3	100	8.1	100	8.6

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin MEB Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.155) ders kitabındaki 30 metinden 18'inin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.155'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 24 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 6'sının KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu kitapta 228 etkinlikten 9'unda KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Okuma Kültürü" temasında KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere yer verilmediği; diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere birbirine yakın sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 80 olan tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin KSDB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 530 yönergeden 43 adetinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirdiği görülmüştür. Temalar içerisinde "Zaman ve Mekân" temasında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en fazla sayıda yer aldığı, "Okuma Kültürü" temasında ise bu becerinin en az sayıda desteklediği görülmektedir.

MEB Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 77 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 55.8'inin ÖKK, % 20.8'inin ÖÇK ve % 23.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.156: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Doku Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Toplum Hayatı	5	4	-	-	53	8	10	1	148	18	216	31
Atatürkçülük	5	3	-	-	59	5	15	-	151	16	230	24
Doğa ve Evren	5	1	-	-	55	5	11	-	174	6	245	12
Duygular	5	3	-	-	57	5	11	-	153	14	226	22
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	2	-	-	58	2	10	-	165	10	238	14
Sevgi	5	4	-	-	49	5	9	-	146	10	209	19
Toplam	30	17	-	-	331	30	66	1	937	74	1.364	122
%	100	56.7	-	0.0	100	9.1	100	1.5	100	7.9	100	8.9

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.156'ya bakıldığında kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Doku Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 17'sinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının yer almadığı görülmektedir. Kitapta sayıları 331 olan etkinliklerin 30'unda KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde "Toplum Hayatı", "Doğa ve Evren" ile "Sevgi" temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere en fazla sayıda yer verildiği; diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin niceliksel olarak birbirine yakın sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 66 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin KSDB'yi geliştirdiği belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 937 yönergeden 74 tanesinin KSDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Temalar içerisinde "Toplum Hayatı", "Atatürkçülük" ile "Duygular" temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temaların içeriğine ve hedeflediği kazanımlarına uygun olarak en yüksek oranda; "Doğa ve Evren" temasında ise en düşük oranda yer aldığı belirlenmiştir.

Doku Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 122 defa geliştirilmeye çalışıldığı belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda bunun % 60.7'sinin ÖKK, % 25.4'ünün ÖÇK ve % 13.9'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.157: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Evren Türkçe 6 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Sevgi	5	5	-	-	38	1	15	1	95	10	153	17
Atatürk	6	4	-	-	47	4	13	1	121	11	187	20
Kişisel Gelişim	5	2	-	-	39	1	14	1	97	10	155	14
Güzel Sanatlar	5	1	-	-	36	2	16	1	80	7	137	11
Duygular	5	3	-	-	34	2	13	1	84	8	136	14
Doğa ve Evren	5	-	-	-	31	-	13	1	82	4	131	5
Toplam	31	15	-	-	225	10	84	6	559	50	899	81
%	100	48.4	-	0.0	100	4.4	100	7.1	100	8.9	100	9.0

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Evren Türkçe 6 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 31 metinden 15'inin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.157'ye bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Kitapta 225 etkinlikten 10'unda KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Doğa ve Evren" temasında yer almadığı; "Atatürk", "Güzel Sanatlar" ile "Duygular" temalarında en fazla sayıda yer aldığı; diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere niceliksel olarak birbirine yakın oranda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 84 olan tema sonu değerlendirme çalışmasından 6'sının KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 559 yönergeden 50'sinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Sevgi", "Kişisel Gelişim", "Duygular" ve "Atatürk" temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler en

yüksek oranda, “Doğa ve Evren” temasında ise en düşük oranda yer verildiği tespit edilmiştir.

Evren Türkçe 6 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK’da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB’nin toplamda 81 defa geliştirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda KSDB’nin % 61.7’sinin ÖKK, % 19.8’inin ÖÇK ve % 18.5’inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.158: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin MEB Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDC	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
İletişim	5	2	-	-	43	1	13	-	106	4	167	7
Atatürk	5	4	-	-	40	4	14	-	65	5	124	13
Kavramlar ve Çağrışımlar	5	2	-	-	37	1	14	-	68	4	124	7
Milli Kültür	5	4	-	-	41	-	14	-	70	10	130	14
Doğa ve Evren	5	-	-	-	47	2	13	-	78	5	143	7
Toplum Hayatı	5	5	-	-	43	4	13	1	62	9	123	19
Toplam	30	17	-	-	251	12	81	1	449	37	811	67
%	100	56.7	-	0.0	100	4.8	100	1.2	100	8.2	100	8.3

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.158 gözden geçirildiğinde kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin MEB Türkçe 7 ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 17’sinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Kitapta toplam sayıları 251 olan etkinliklerden 12’sinde KSDB’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KSDB’yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “Milli Kültür” temasında yer almadığı; diğer temalarda ise bu oranın birbirine yakın düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK’da 81 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1’inin KSDB’yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 449 yönergeden 37’sinin KSDB’yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Toplum Hayatı” ve “Milli Kültür” temalarında

KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerle temaların içeriğine ve kazanımlarına uygun olarak en yüksek oranda; "İletişim" temasında ise en az oranda yer verildiği görülmektedir.

MEB Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 67 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 55.2'sinin ÖKK, % 19.4'ünün ÖÇK ve % 25.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.159: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Gizem Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Milli Kültür	5	5	4	-	37	-	15	-	99	10	160	15
Atatürk	5	4	5	-	35	5	15	-	77	3	137	12
Duygular	5	3	5	1	35	-	19	-	55	4	119	8
Okuma Kültürü	5	2	4	2	39	-	16	-	56	1	120	5
Doğa ve Evren	5	2	6	1	38	1	15	-	85	7	149	11
Sevgi	5	2	4	2	30	2	16	-	55	5	110	11
Toplam	30	18	28	6	214	8	96	-	427	30	795	62
%	100	60.0	100	21.4	100	3.7	100	0.0	100	7.0	100	7.8

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Gizem Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.159) ders kitabındaki 30 metinden 18'inin öğrencilerde kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.159'a bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 6'sının KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu kitapta 214 etkinlikten 8'inde KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Milli Kültür", "Duygular" ile "Okuma Kültürü" temalarında yer almadığı, diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere az sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 96 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin KSDB'yi geliştirmedeği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 427 yönergeden 30 tanesinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Milli

"Kültür" ile "Sevgi" temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin en yüksek oranda yer aldığı, diğer temalarda ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin oransal olarak birbirine yakın düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Gizem Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 62 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmüştür. Elde edilen verilerin incelenmesiyle; bunun % 48.4'ünün ÖKK, % 22.6'sının ÖÇK ve % 29'unun da ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.160: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Koza Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Okuma Kültürü	5	1	1	-	38	4	14	-	95	8	153	13
Atatürk	5	3	1	-	37	5	10	-	93	7	146	15
Doğa ve Evren	5	2	1	1	46	1	10	-	80	3	142	7
Milli Kültür	5	5	1	1	43	3	7	-	95	10	151	19
Kişisel Gelişim	5	3	1	1	35	-	7	-	73	3	121	7
Zaman ve Mekân	5	1	1	-	38	1	11	1	74	2	129	5
Toplam	30	15	6	3	237	14	59	1	510	33	842	66
%	100	50.0	100	50.0	100	5.9	100	1.7	100	6.5	100	7.8

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Tablo 4.160'a bakıldığında kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Koza Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 30 metinden 15'inin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 6 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 3'ünün KSDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Kitapta toplamda 237 adet olan etkinliklerden 14'ünde KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Kişisel Gelişim" temasında yer verilmediği; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin oransal olarak birbirine yakın düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 59 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 510 yönergeden 33'ünün KSDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Milli Kültür*” ile “*Okuma Kültürü*” temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerin temanın içeriğine ve hedeflediği kazanımlara uygun olarak en yüksek oranda yer aldığı; diğer temalarda ise bu beceriye yer verilme düzeyinin birbirine yakın oranlarda olduğu belirlenmiştir.

Koza Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 66 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 50'sinin ÖKK, % 27.3'ünün ÖÇK ve % 22.7'sinin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.161: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Özgün Türkçe 7 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Sevgi	5	4	12	4	38	5	6	-	69	11	130	24
Atatürk	5	2	8	1	27	3	8	-	76	7	124	13
Kişisel Gelişim	5	3	10	1	34	1	6	-	96	4	151	9
Milli Kültür	5	5	12	4	28	1	8	-	106	9	159	19
Toplum Hayatı	5	3	6	3	36	5	8	-	91	7	146	18
Zaman ve Mekân	5	4	8	-	28	-	7	-	83	8	131	12
Toplam	30	21	56	13	191	15	43	-	521	46	841	95
%	100	70.0	100	23.2	100	7.9	100	0.0	100	8.8	100	11.3

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Yukarıdaki tabloda kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Özgün Türkçe 7 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 30 metinden 21'inin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.161'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 56 adet temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 13'ünde KSDB'yi geliştirmeye yönelik çalışmaların olduğu görülmektedir. Kitapta 191 etkinlikten 15'inde KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere “*Zaman ve Mekân*” temasında yer verilmediği, diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin niceliksel olarak birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 43

olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin KSDB'yi geliştirmedeği tespit edilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 521 yönergeden 46 adetinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelerle "Sevgi" temasında en yüksek oranda yer verildiği, bu oranın diğer temalarda birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Özgün Türkçe 7 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 95 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu bağlamda KSDB'nin % 48.4'ünün ÖKK, % 29.5'inin ÖÇK ve % 22.1'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.162: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin MEB Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Zaman ve Mekân	5	2	-	-	33	6	13	-	59	4	110	12
Atatürk	5	1	1	-	35	5	15	-	64	4	120	10
Milli Kültür	6	2	4	1	39	1	18	-	65	7	132	11
Toplum Hayatı	5	4	2	2	39	4	16	-	63	11	125	21
Bilim ve Teknoloji	5	1	5	1	42	3	16	-	54	-	122	5
Kişisel Gelişim	5	2	-	-	30	4	15	-	65	13	115	19
Toplam	31	12	12	4	218	23	93	-	370	39	724	78
%	100	38.7	100	33.3	100	10.6	100	0.0	100	10.5	100	10.8

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin MEB Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.162) ders kitabında yer alan 31 metinden 12'sinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 12 temaya hazırlık çalışmasının yer aldığı, bunlardan 4'ünün KSDB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 218 etkinlikten 23'ünde KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklere "Zaman ve Mekân" ile "Kişisel Gelişim" temalarında diğer temalara oranla daha fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da 93 tema

sonu değerlendirme çalışmasından hiçbirinin KSDB'yi geliştirmeye yönelik olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 370 yönergeden 39'unun KSDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “Bilim ve Teknoloji” temasında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergeler yer verilmediği; “*Kişisel Gelişim*” ile “*Toplum Hayatı*” temalarında ise adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelerin temaların içeriğine ve hedeflediği kazanımlara uygun olarak diğer temalara nazaran daha yüksek oranda yer aldığı belirlenmiştir.

MEB Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 78 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 50'sinin ÖKK, % 34.6'sının ÖÇK ve % 15.4'ünün de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 4.163: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Bisiklet Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDC	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Duygular	5	3	1	-	37	2	10	-	84	5	137	10
Atatürk	6	1	3	-	37	5	10	-	90	2	146	8
Doğa ve Evren	5	-	6	-	35	5	10	-	74	2	130	7
Toplum Hayatı	5	5	6	2	33	5	10	1	78	13	132	26
İletişim	5	2	8	1	29	7	10	-	63	4	115	14
Zaman ve Mekân	5	1	4	-	25	4	10	-	48	6	92	11
Toplam	31	12	28	3	196	28	60	1	437	32	752	76
%	100	38.7	100	10.7	100	11.7	100	1.7	100	7.3	100	10.1

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Toplam Yönerge

Tablo 4.163'e bakıldığında kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Bisiklet Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi görülmektedir. Bu bağlamda ders kitabındaki 31 metinden 12'sinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.163'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 28 temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunlardan 3'ünün KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta 196 etkinlikten 28'inde KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin “*İletişim*”, “*Toplum Hayatı*” ile “*Zaman ve Mekân*”

temalarında fazla sayıda; diğer temalarda ise bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin oransal olarak daha az sayıda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 60 olan tema sonu değerlendirme çalışmalarından sadece 1'inde KSDB'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 437 yönergeden 32 tanesinin kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. “*Toplum Hayatı*” ile “*Zaman ve Mekân*” temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere temaların içeriği ve hedefledikleri kazanımlara uygun olarak yüksek oranda yer verildiği belirlenmiştir.

Bisiklet Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 76 defa geliştirilmeye çalışıldığı görülmüştür. Yapılan incelemelerle KSDB'nin % 42.1'inin ÖKK, % 42.1'inin ÖÇK ve % 15.8'inin de ders kitabı aracılığıyla kazandırılmaya çalışıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4.164: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Harf Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler*

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Toplum Hayatı	4	3	Proj	1	42	1	9	1	76	13	131	19
Atatürkçülük	6	3	-	-	43	7	7	-	87	5	143	15
Güzel Sanatlar	4	-	-	-	33	-	8	-	59	6	104	6
Kişisel Gelişim	4	1	Proj	1	31	2	9	-	47	6	91	10
Zaman ve Mekân	4	1	-	-	29	1	8	-	73	6	114	8
Okuma Kültürü	4	1	-	-	37	1	9	-	77	6	127	8
Toplam	26	9	2	2	215	12	50	1	419	42	710	66
%	100	34.6	100	100	100	5.6	100	2.0	100	10.0	100	9.3

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Yukarıdaki tabloda kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Harf Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre ders kitabındaki 26 metinden 9'unun kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tabloya bakıldığında öğrenci çalışma kitabında temaya hazırlık bölümünde 2 adet projenin yer aldığı ve her iki projenin de KSDB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Bu kitapta toplamda 215 adet olan etkinliklerden 12'sinde KSDB'nin

geliştirilmesi amaçlanmaktadır. KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Güzel Sanatlar" temasında yer almadığı; bu beceriyi geliştiren etkinliklere en çok "Atatürkçülük" temasında yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ÖÇK'da 50 tema sonu değerlendirme çalışmasından sadece 1'inin KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 419 yönergeden 42 tanesinin KSDB'yi geliştirmeyi amaçladığı görülmektedir. "Toplum Hayatı", "Kişisel Gelişim" ve "Güzel Sanatlar" temalarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere temaların içeriği ve hedefledikleri kazanımlara uygun olarak yüksek oranda yer verildiği belirlenmiştir.

Harf Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 66 defa geliştirilmeye çalışıldığı belirlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda KSDB'nin % 63.6'sının ÖKK, % 22.7'sinin ÖÇK ve % 13.6'sının da ders kitabı aracılığıyla kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo 4.165: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Özgün Türkçe 8 Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı		Öğrenci Çalışma Kitabı						Öğretmen Kılavuz Kitabı		Genel Toplam	
	Metin		Temaya Hazırlık		Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Yönerge			
	TM	KSDB	THÇ	KSDB	TE	KSDB	TDÇ	KSDB	TY	KSDB	Toplam	KSDB
Toplum Hayatı	5	4	6	4	34	6	12	2	81	19	138	35
Atatürk	6	2	5	-	44	5	10	-	116	9	181	16
Zaman ve Mekân	5	3	4	-	33	2	10	-	76	7	128	12
Milli Kültür	5	3	5	2	19	3	10	-	66	6	105	14
Doğa ve Evren	5	-	5	3	34	3	10	-	61	-	115	6
Okuma Kültürü	5	1	5	1	28	-	10	-	53	7	101	9
Toplam	31	13	30	10	192	19	62	2	453	48	768	92
%	100	41.9	100	33.3	100	9.9	100	3.2	100	10.6	100	12.0

TM: Toplam Metin, KSDB: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi, THÇ: Temaya Hazırlık Çalışması, TE: Toplam Etkinlik, TDÇ: Toplam Değerlendirme Çalışması, TY: Yönerge

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Özgün Türkçe 8 ders kitaplarında yer alma düzeyi incelendiğinde (Tablo 4.165) ders kitabındaki 31 metinden 13'ünün kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür.

Tablo 4.165'e bakıldığında öğrenci çalışma kitabında 30 adet temaya hazırlık çalışmasının bulunduğu, bunların 10 defa KSDB'yi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu kitapta toplamı 192 olan etkinliklerin 19'unda KSDB'nin geliştirilmesi

amaçlanmaktadır. KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin "Okuma Kültürü" temasında yer almadığı; "Milli Kültür" ve "Toplum Hayatı" temalarında ise bu beceriyi geliştiren etkinliklere diğer temalara nazaran fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ÖÇK'da sayıları 62 olan tema sonu değerlendirme çalışmasından 2'sinin KSDB'nin geliştirilmesine yönelik olduğu belirlenmiştir.

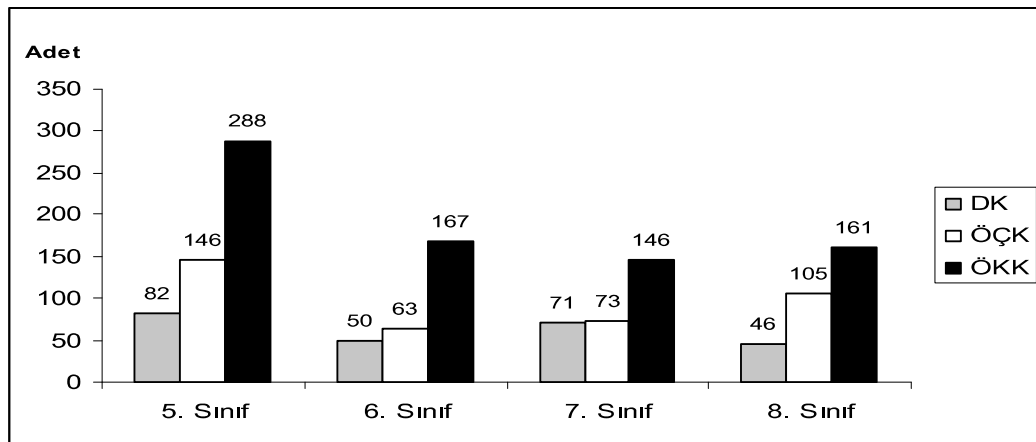
Öğretmen kılavuz kitabında ise toplamda 453 yönergeden 48'inde kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin geliştirildiği görülmüştür. "Doğa ve Evren" temasında KSDB'yi geliştirmeye yönelik yönergelere yer verilmezken "Toplum Hayatı" temasında, temanın içeriği ve hedeflediği kazanımlara uygun olarak adı geçen becerinin geliştirilmesine yönelik yönergelere en yüksek oranda yer verildiği, diğer temalarda yönergelerin birbirine yakın oranlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Özgün Türkçe 8 ders kitabı ile bu kitaba ait ÖÇK ve ÖKK'da yer alan metin, çalışma, etkinlik ve yönergeler aracılığıyla KSDB'nin toplamda 92 defa geliştirilmeye çalışıldığı; bunun % 52.2'sinin ÖKK, % 33.7'sinin ÖÇK ve % 14.1'inin de ders kitabı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir.

4.1.11.2. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bundan sonraki kısmında, 4.1 – 4.4 arasındaki şekillerde kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin sınıflar düzeyinde niceliksel ve oransal dağılımına yönelik şekiller ve bunlara ait yorumlar yer almaktadır.

Şekil 4.51: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı*

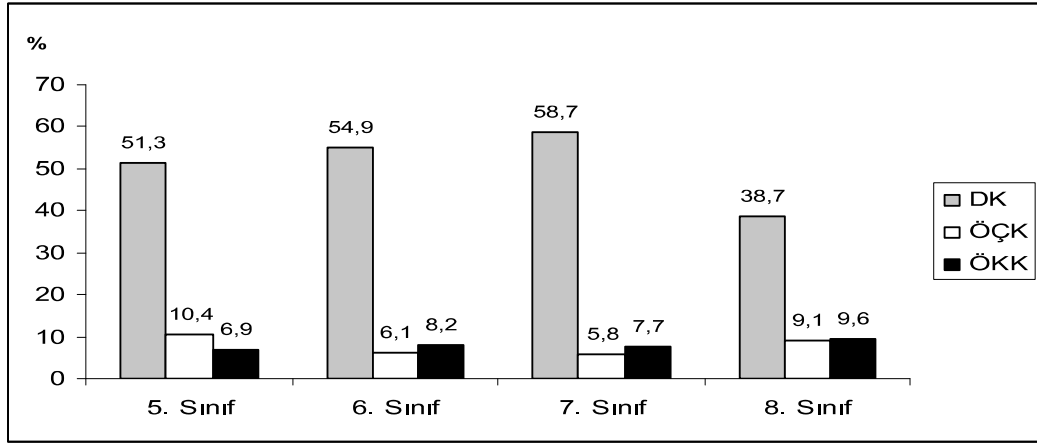

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre dağılımına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında (Şekil 4.51 - 4.54) incelenen ders kitaplarında kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik çalışma sayısının ortalama değerinin 62 olduğu görülmektedir. Buradan hareketle KSDB'ye yönelik çalışmaların 5 ve 7. sınıflarda genel ortalamanın (62.2 adet) üzerinde; 6 ve 8. sınıflarda ise genel ortalamanın altında yer aldığı görülmektedir (Şekil 4.51).

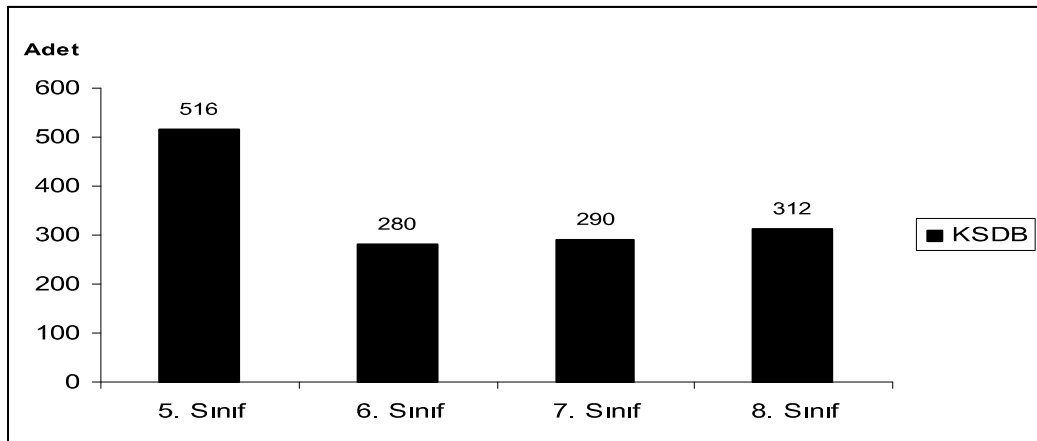
Öğrenci çalışma kitaplarında KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinlikler niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla sayıda iken bu sayı 6. sınıfta azalmış, 8. sınıfa doğru ise tekrar yükselmiştir (Şekil 4.51). Öğretmen kılavuz kitabında ise kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin niceliksel olarak bu üçlü kitap seti içerisinde en üst düzeyde olduğu görülmektedir. KSDB'yi geliştiren çalışmaların sayısı 5. sınıftan 7. sınıfa doğru giderek azalsa da 8. sınıfta tekrar arttığı görülmektedir.

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranının sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğine bu becerinin niceliksel olarak en fazla öğretmen kılavuz kitapları aracılığıyla geliştirilmesinin amaçlanmış olduğu ancak oransal açıdan ders kitapları aracılığıyla daha fazla geliştirildiği görülmektedir. Ders kitaplarında yer alan çalışmaların KSDB'yi % 38.7 - % 58.7 aralığında geliştirmeyi amaçlamış olması değer öğretimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda ***Türkçe dersi, değer öğretimi açısından, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerini en fazla destekleyen ve disiplinler arası etkileşimi arttıran bir özellik göstermektedir.*** Öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarında kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin tüm sınıf seviyelerinde birbirine yakın değer gösterdiği görülmektedir (Şekil 4.52).

Şekil 4.52: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı

Şekil 4.53: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Niceliksel Dağılımı

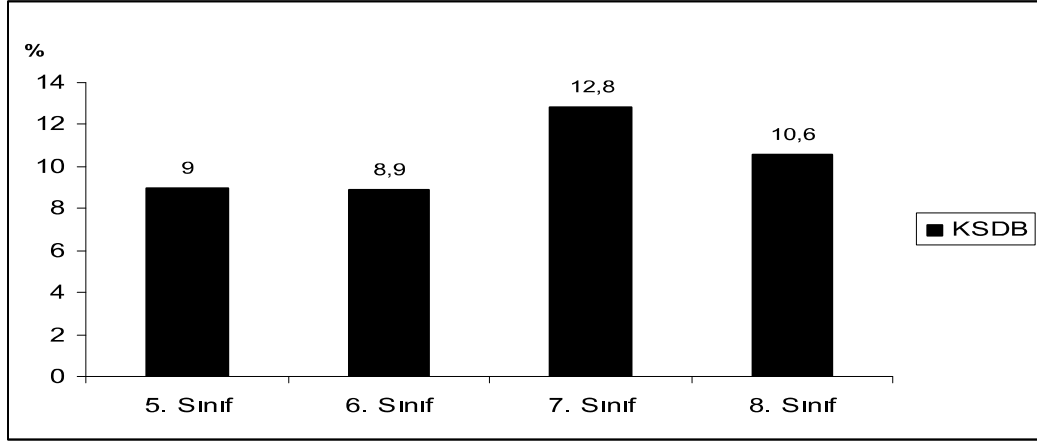

İncelenen kitaplarda KSDB'yi geliştirmeye yönelik etkinliklerin niceliksel olarak 5. sınıfta en fazla sayıda olduğu, bu değer 6. sınıflarda bir miktar düştüğü; daha sonra ise 8. sınıfa doğru giderek arttığı görülmektedir. 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bu beceriye en fazla sayıda yer verilmesi Sosyal Bilgiler dersindeki değer eğitimi çalışmalarını da olumlu yönde desteklemektedir (Şekil 4.53).

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan çalışma/etkinlik sayısına oranının sınıflara göre dağılımı incelendiğinde bu beceriye Türkçe ders kitaplarında % 9 - % 13 oranında yer verildiği görülmektedir. Bu durum değer öğretimi açısından Türkçe derslerini ön plana çok çıkarmasa da Türkçe derslerinin Sosyal Bilgiler dersini destekleyen ve disiplinlerarası ilişkiyi doğuran bir orana sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ders kitaplarında kişisel ve

sosyal değerlere önem verme becerisine yer verme oranı 5. sınıftan 7. sınıfa doğru artış göstermektedir. 8. sınıfa gelindiğinde ise oranın bir miktar azaldığı görülmektedir.

Şekil 4.54: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Sınıflara Göre Dağılımı*

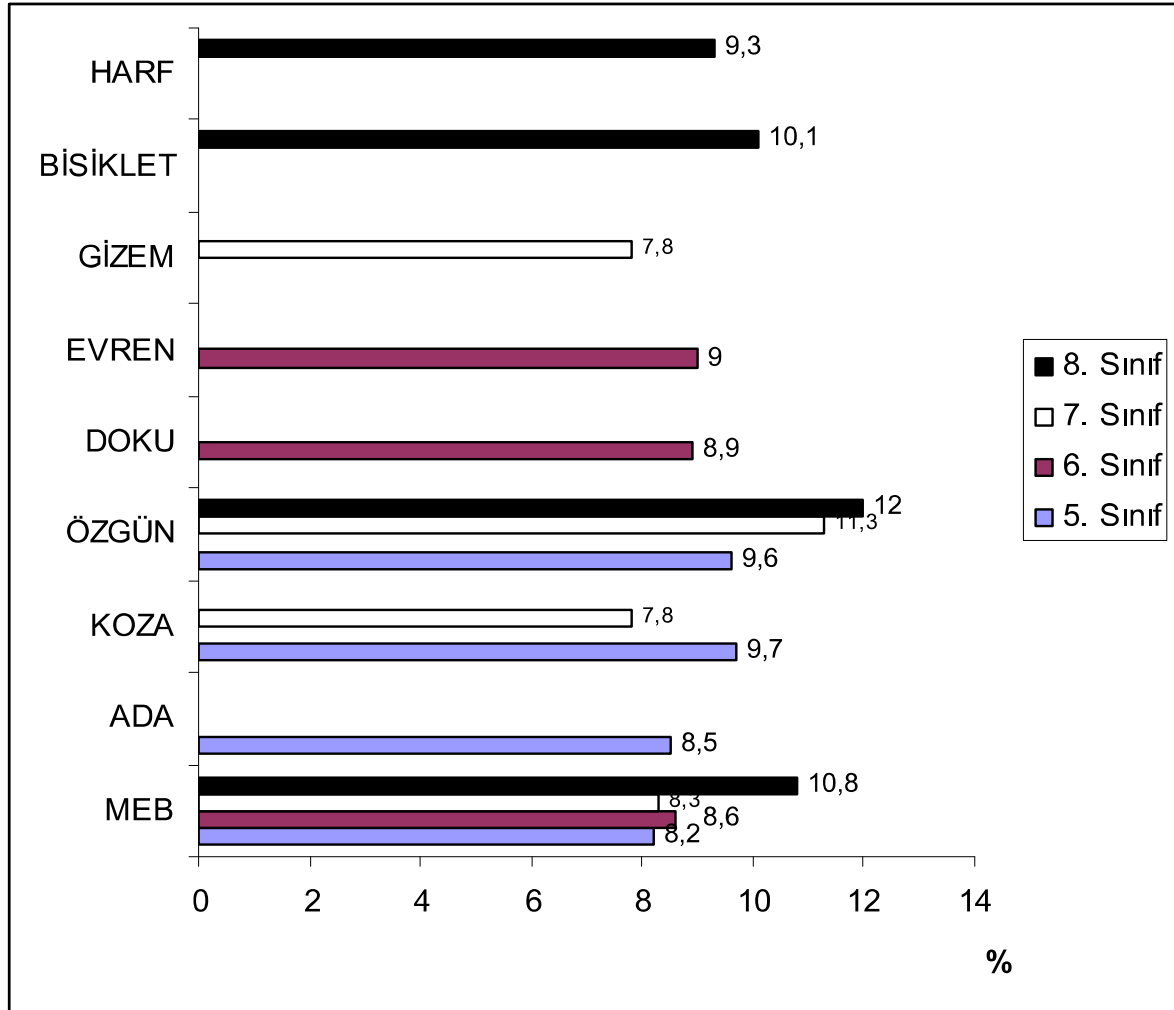

“Kant’a göre insanların mutluluğa ulaşabilmelerinin ve devletlerin geleceklerine güvenle bakabilmelerinin yolu ahlâklı, erdemli insanlar yetiştirmekten geçer” (Yayla, 2005). Ahlâklı ve erdemli insanlar yetiştirmenin yolu da değer eğitimidir. “Birey, ilk dinî ve ahlâkî bilgi ve tutumlarını ailesinden öğrenir.” (Aydın, 2005). Aileden sonra okul, çevre, medya ve bilişim teknolojileri de değer oluşumu üzerinde etkili olmaktadır. Buna karşın “değerler, formal bir eğitim içinde sistemli, hissedilebilir, bilinçli, kontrol edilebilir bir şekilde verilmelidir.” (Coşkun Keskin 2012: 1503). Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren temel ahlâkî ilke ya da inançlardır. Aile birliğine önem verme, adil olma, hoşgörü, misafirperverlik, barış, çalışkanlık, dayanışma, vatanseverlik, yardımseverlik, sorumluluk, dürüstlük, duyarlılık, sevgi, saygı vb. bir bireyin sahip olması gereken değerlerdir. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi % 10,33’tür. Bu değer 5. sınıftan itibaren üst sınıflara doğru küçük bir miktarda da olsa arttığı görülmektedir. 6. sınıftan itibaren soyut işlemler dönemine giren çocukların duyuşsal yeterlilikleri arasında yer alan değer eğitimi üst sınıflara doğru artan bir oranda yer verilmesi olumlu bir yaklaşımdır.

4.1.11.3. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Sınıflar Düzeyinde Yayınlarına Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorum

Bu bölümde kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin yayınlar düzeyinde oransal dağılımına yönelik Şekil 4.55 ve şekle ait yorum yer almaktadır.

Şekil 4.55: Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi Sayısının 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam Çalışma Sayısına Oranının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisine yönelik çalışma sayısının 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam çalışma/etkinlik sayısına oranı alındığında; KSDB'ye en fazla yer veren yayınevlerinin 5. sınıfta Koza, 6. sınıfta Doku, 7 ve 8. sınıfta Özgün yayınları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte KSDB'ye en az yer veren yayınevlerinin ise 5 ve 6. sınıfta MEB, 7. sınıfta Koza, 8. sınıfta Harf yayınları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.55). Türkçe ders kitaplarında kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi bakımından yayınevleri arasında büyük bir farklılık görülmemektedir. Oransal yansımaların genellikle % 10 civarında olduğu görülmektedir. Bu durum ise Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı yazarlarının bu beceriyi kazandırma bakımından eşit duyarlılık sergilediği anlamına gelmektedir.

4.2. Temel Becerilerle İlgili İstatistiksel Analizler

Çalışmanın bu bölümünde TDÖP 2'de yer alan temel becerilerin sınıflara ve yayınevlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik analiz sonuçlarına ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.2.1. Temel Becerilerin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılığına Yönelik Kruskal-Wallis H Testi

Bu bölümde temel becerilerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığına yönelik Kruskal-Wallis H Testi sonuçlarına ve yorumlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.166: *Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi*

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
5	4	2,50	3	13,073	,004	8-5, 8-6,
6	4	7,25				8-7, 7-5,
7	4	9,88				7-6, 6-5
8	4	14,38				

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının TKB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.166'da verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının TKB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. ($x^2 = 13,073$; $p < .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının TKB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olduğunu gösterir. Sınıfların sıra ortalamaları dikkate alındığında, inceleme sonrasında TKB'ye ilişkin etkinliklerin en çok 8. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarında olduğu, bunu 7, 6 ve 5. sınıfların izlediği görülmektedir.

Tablo 4.167: Eleştirel Düşünme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	x^2	p
5	4	6,50	3	5,625	,131
6	4	5,75			
7	4	8,75			
8	4	13,00			

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının EDB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.167'de verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının EDB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. ($x^2 = 5,625$; $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının EDB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.168: Yaratıcı Düşünme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	x^2	p
5	4	7,38	3	3,772	,287
6	4	5,63			
7	4	11,88			
8	4	9,13			

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının YDB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.168'de verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının YDB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. ($x^2 = 3,772$, $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe

ders kitaplarının YDB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.169: *İletişim Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi*

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	x ²	p
5	4	7,13	3	6,655	,084
6	4	4,88			
7	4	8,75			
8	4	13,25			

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının İB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.169'da verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının İB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. ($x^2 = 6,655$, $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının İB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.170: *Problem Çözme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi*

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	x ²	p
5	4	6,00	3	1,529	,676
6	4	9,00			
7	4	9,75			
8	4	9,25			

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının PÇB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.170'te verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının PÇB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını

göstermektedir. ($\chi^2 = 1,529$, $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının PÇB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.171: *Araştırma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi*

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
5	4	7,00	3	1,883	,597
6	4	10,25			
7	4	10,00			
8	4	6,75			

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının AB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.171'de verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının AB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. ($\chi^2 = 1,883$, $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının AB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.172: *Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi*

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
5	4	11,63	3	3,866	,276
6	4	9,75			
7	4	7,00			
8	4	5,63			

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının BTKB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.172'de verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının BTKB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. ($\chi^2 = 3,866$, $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının BTKB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.173: *Girişimcilik Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi*

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
5	4	6,88	3	3,684	,298
6	4	11,88			
7	4	9,25			
8	4	6,00			

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının GB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.173'te verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının GB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. ($\chi^2 = 3,684$, $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının GB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.174: Karar Verme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	x^2	p
5	4	8,75	3	1,613	,657
6	4	6,00			
7	4	9,25			
8	4	10,00			

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının KVB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.174'te verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının KVB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. ($x^2 = 1,613$, $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının KVB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.175: Metinler Arası Okuma Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	x^2	p
5	4	7,75	3	2,239	,524
6	4	7,88			
7	4	11,50			
8	4	6,88			

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının MOB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.175'te verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının MOB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. ($x^2 = 2,239$, $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe

ders kitaplarının MOB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.176: *Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Kruskal-Wallis H Testi*

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	x^2	p
5	4	7,75	3	5,854	,119
6	4	7,50			
7	4	5,50			
8	4	13,25			

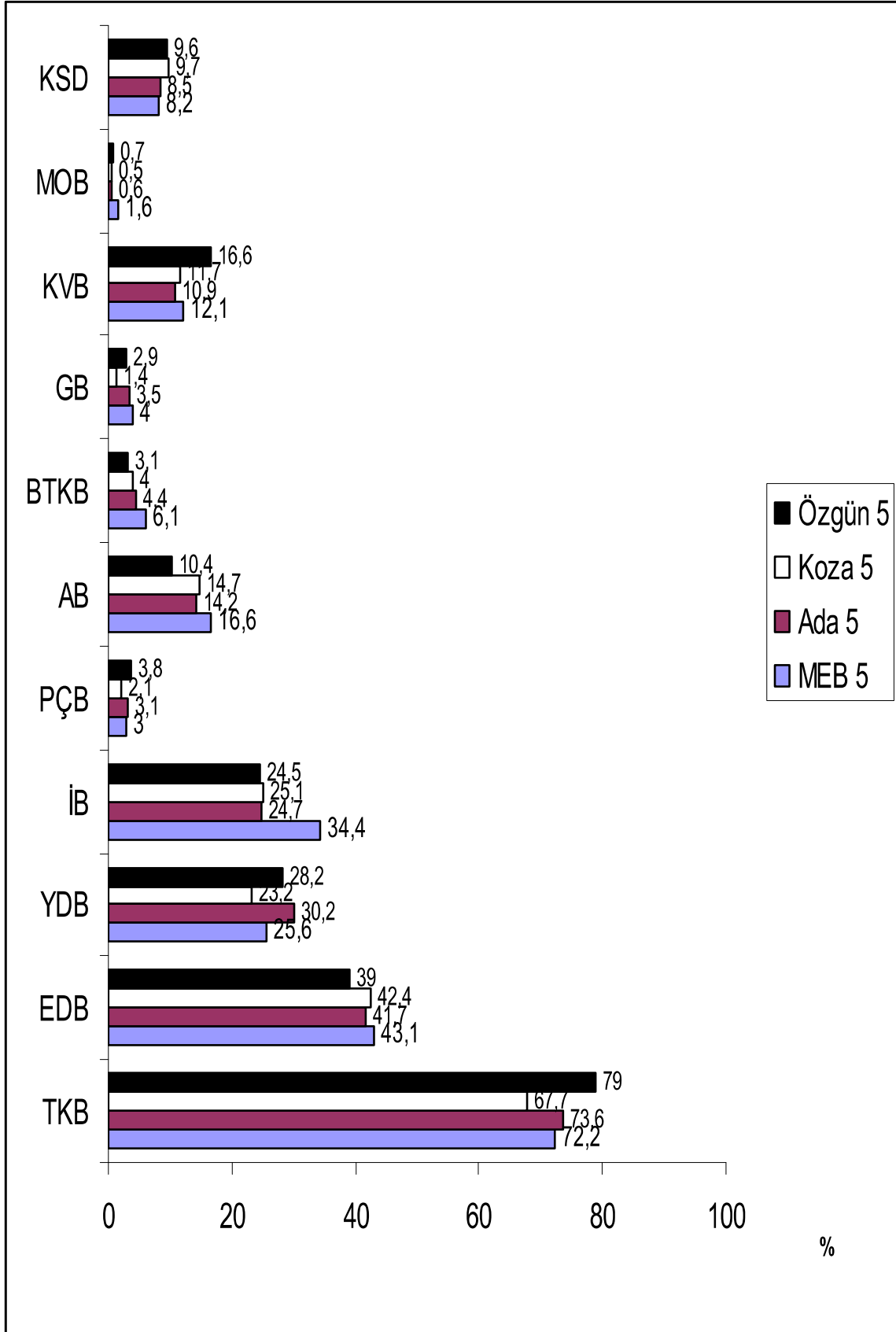
5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının KSDB'ye yönelik puanların Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.176'da verilmiştir.

Analiz sonuçları, incelemeye alınan Türkçe ders kitaplarının KSDB'ye yönelik aldıkları puanların, sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. ($x^2 = 5,854$, $p > .05$). Bu bulgu, farklı sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının KSDB'yi geliştirmede farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

4.2.2. Temel Becerilerin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınevlerine Göre Farlılığına Yönelik Karşılaştırmalar

Bu bölümde temel becerilerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin yayınevlerine göre anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığına yönelik oransal karşılaştırma şekillerine ve yorumlarına yer verilmiştir.

Şekil 4.56: Temel Becerilerin 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınnevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Karşılaştırma

Temel becerileri geliştirmeye yönelik çalışmaların oranı yayınevlerine göre karşılaştırıldığında 5. sınıflarda;

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi açısından Özgün ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Eleştirel düşünme becerisi açısından MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Yaratıcı düşünme becerisi açısından Ada ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında Ada yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

İletişim becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında MEB ile Koza, Özgün ve Ada yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine *önemli* bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Problem çözme becerisi açısından Özgün ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Araştırma becerisi açısından MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi açısından MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

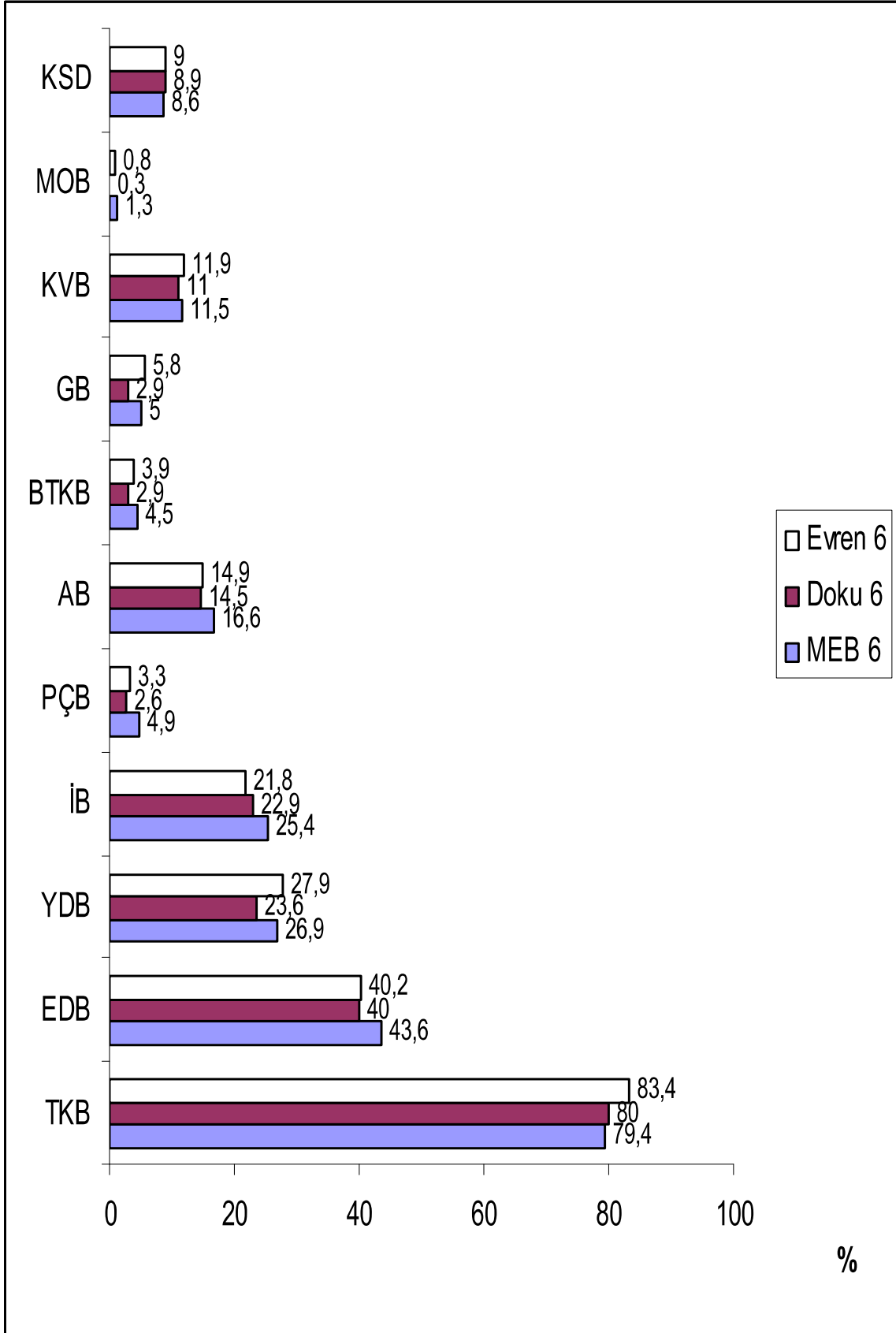
Girişimcilik becerisi açısından MEB ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Karar verme becerisi açısından Özgün ile Ada yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Metinler arası okuma becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

Şekil 4.57: Temel Becerilerin 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınnevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Karşılaştırma

Temel becerileri geliştirmeye yönelik çalışmaların oranı yayınevlerine göre karşılaştırıldığında 6. sınıflarda;

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Eleştirel düşünme becerisi açısından MEB ile Doku yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevine ait kitap arasında belirgin bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Yaratıcı düşünme becerisi açısından Evren ile Doku yayınlarına ait kitaplar arasında Evren yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevine ait kitap arasında önemli bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

İletişim becerisi açısından MEB ile Evren yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevine ait kitap arasında belirgin bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Problem çözme becerisi açısından MEB ile Doku yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevine ait kitap arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Araştırma becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi açısından MEB ile Doku yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevine ait kitap arasında önemli bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

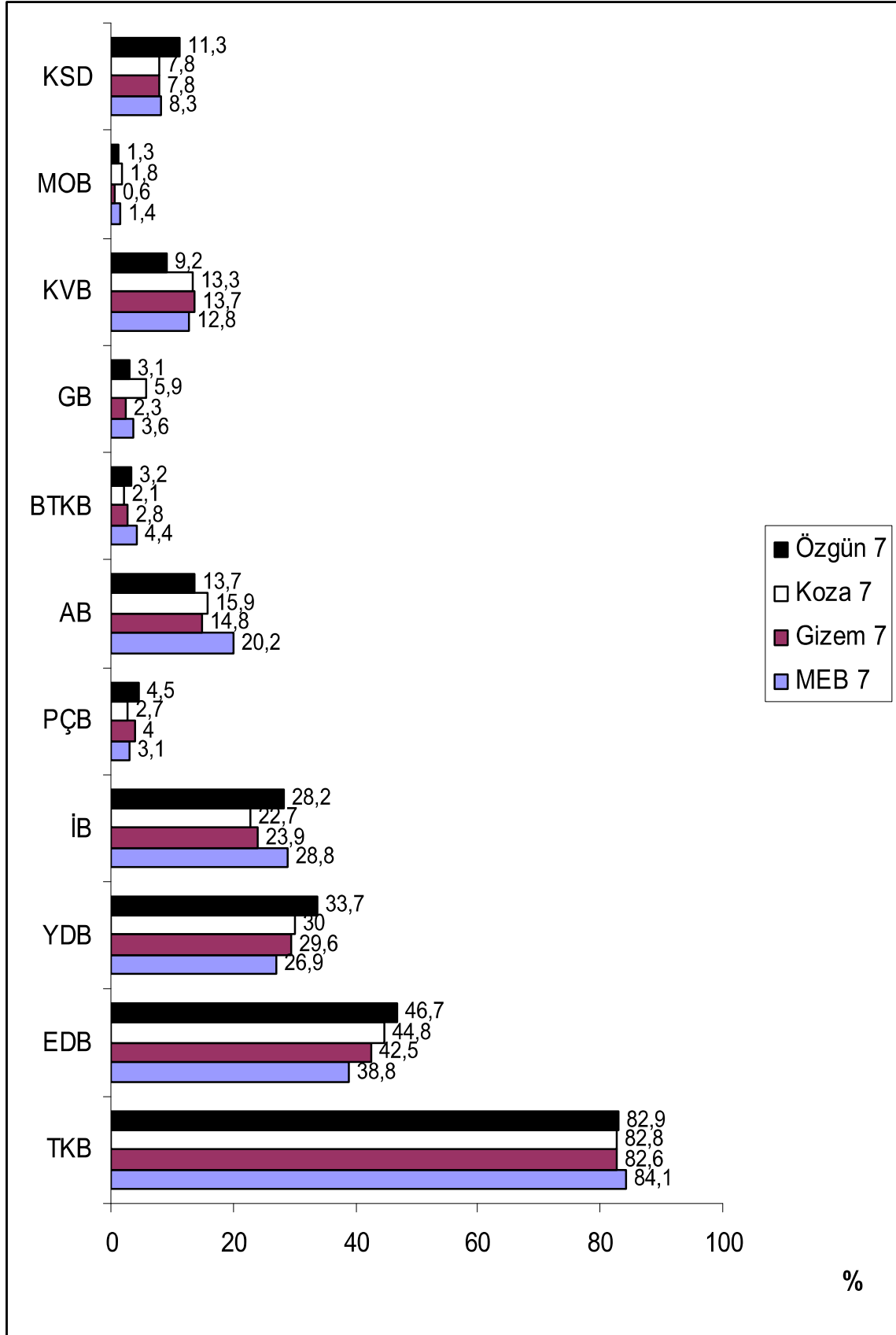
Girişimcilik becerisi açısından Evren ile Doku yayınlarına ait kitaplar arasında Evren yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevine ait kitap arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Karar verme becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Metinler arası okuma becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

Şekil 4.58: Temel Becerilerin 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Karşılaştırma

Temel becerileri geliştirmeye yönelik çalışmaların oranı yayınevlerine göre karşılaştırıldığında 7. sınıflarda;

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Eleştirel düşünme becerisi açısından Özgün ile MEB yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Yaratıcı düşünme becerisi açısından Özgün ile MEB yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

İletişim becerisi açısından Özgün ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Problem çözme becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Araştırma becerisi açısından MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

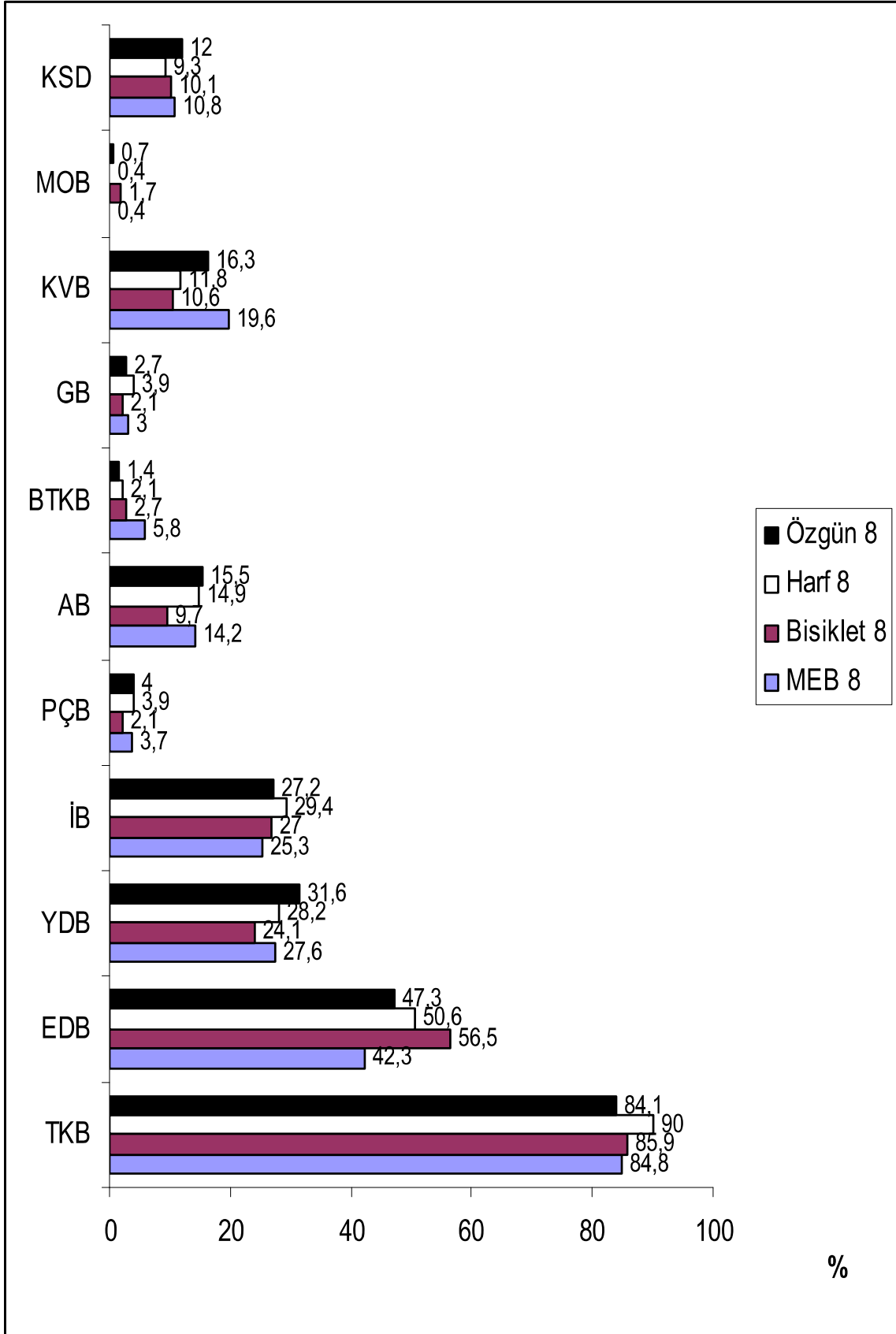
Girişimcilik becerisi açısından Koza ile Gizem yayınlarına ait kitaplar arasında Koza yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Karar verme becerisi açısından Gizem ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında Gizem yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Metinler arası okuma becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi açısından Özgün, MEB, Gizem ve Koza yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu görülmüştür.

Şekil 4.59: Temel Becerilerin 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyinin Yayınnevlerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Karşılaştırma

Temel becerileri geliştirmeye yönelik çalışmaların oranı yayınevlerine göre karşılaştırıldığında 8. sınıflarda;

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi açısından Harf ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında Harf yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Eleştirel düşünme becerisi açısından Bisiklet ile MEB yayınlarına ait kitaplar arasında Bisiklet yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Yaratıcı düşünme becerisi açısından Özgün ile Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

İletişim becerisi açısından Harf ile MEB yayınlarına ait kitaplar arasında Harf yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Problem çözme becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Araştırma becerisi açısından Özgün ile Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi açısından MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

Girişimcilik becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Karar verme becerisi açısından MEB ile Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında MEB yayınları lehine *büyük* bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Metinler arası okuma becerisi açısından yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi açısından Özgün ile Harf yayınlarına ait kitaplar arasında Özgün yayınları lehine bir farklılığın bulunduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

4.3. Türkçe Öğretmenlerinin Temel Becerilerin Türkçe Ders Kitaplarına Yansımaya Yönelik Görüşleri

Çalışmanın bu bölümünde Türkçe Öğretmenlerinin TDÖP'te belirtilen temel becerilerin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.3.1. Görüşmeye Katılan Türkçe Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Bu bölümde görüşmeye katılan Türkçe Öğretmenlerine ait demografik özellikler hakkında bilgi verilmiştir (Tablo 4.177).

Tablo 4.177: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Öğretmen	Mezun Olunan Program	Meslekî Kıdem	Görevli Olduğu Okul Türü	Okuttuğu Sınıf	Okuttuğu Yayınevi
K1	Lisans (EF)	11-15 yıl	Devlet	6. Sınıf	Özel
K2	Lisans (FEF)	11-15 yıl	Devlet	7. Sınıf	Özel
K3	Lisans (EF)	20+ yıl	Devlet	8. Sınıf	Özel
E1	Lisans (FEF)	20+ yıl	Devlet	5. Sınıf	MEB
E2	Lisans (EF)	11-15 yıl	Devlet	6. Sınıf	Özel
K4	Lisans (FEF)	11-15 yıl	Devlet	7. Sınıf	Özel
K5	Lisans (EF)	11-15 yıl	Devlet	8. Sınıf	Özel
K6	Lisans (EF)	11-15 yıl	Devlet	7. Sınıf	MEB
E3	Lisans (FEF)	20+ yıl	Devlet	6. Sınıf	MEB
K7	Lisans (FEF)	16-20 yıl	Devlet	6. Sınıf	Özel
E4	Lisans Tamamlama	20+ yıl	Özel	5. Sınıf	MEB
E5	Lisans (EF)	11-15 yıl	Devlet	6. Sınıf	Özel
K8	Lisans (EF)	6-10 yıl	Özel	8. Sınıf	MEB
K9	Lisans (EF)	0-5 yıl	Özel	5. Sınıf	MEB
K10	Lisans Tamamlama	20+ yıl	Devlet	8. Sınıf	Özel
E6	Lisans (EF)	6-10 yıl	Devlet	8. Sınıf	Özel
K11	Yüksek Lisans	11-15 yıl	Devlet	7. Sınıf	Özel
K12	Lisans (EF)	20+ yıl	Devlet	5. Sınıf	Özel
K13	Lisans (EF)	11-15 yıl	Özel	5. Sınıf	MEB
E7	Lisans (EF)	16-20 yıl	Özel	7. Sınıf	MEB

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda Türkçe dersine giren beşer öğretmen üzerinde görüşme yapılmıştır. Tablo 4.177 gözden geçirildiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerden % 65'inin kadın, % 35'inin erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mezun oldukları program göz önüne alındığında sırasıyla % 60'ının Eğitim Fakültesi Lisans, % 25'inin Fen

Edebiyat Fakültesi Lisans, % 10'unun Lisans Tamamlama, % 5'inin de Yüksek Lisans mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerden % 45'i 11-15 yıl, % 30'u 20 yıl ve üzeri, % 10'u 6-10 yıl, % 10'u 16-20 yıl ve % 5'i 0-5 yıl arası meslekî kıdeme sahiptir. Öğretmenlerden % 75'i devlet okullarında, % 25'i ise özel okullarda görev yapmaktadır. Ayrıca görüşme yapılan öğretmenlerden % 55'i özel sektöre ait ders kitaplarını, % 45'i ise Millî Eğitim Bakanlığınca yayınlanan ders kitaplarını okutmaktadır.

4.3.2. Öğretmenlerin Temel Becerileri Önem Derecesine Göre Sıralamalarına Yönelik Bulgular

Bu bölümde görüşmeye katılan Türkçe öğretmenlerinin temel becerileri kendileri açısından önem derecesine göre sıralamalarına yönelik bilgi verilmiştir (Tablo 4.178).

Tablo 4.178: Öğretmenlerin Temel Becerileri Önem Derecesine Göre Sıralamalarına Yönelik Bulgular

Önem Sıralaması	Temel Becerinin Adı	f
1	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi	17
2	Yaratıcı düşünme becerisi	7
3	Eleştirel düşünme becerisi	9
4	İletişim becerisi	5
5	Araştırma becerisi	6
6	Problem çözme becerisi	5
7	Karar verme becerisi	7
8	Girişimcilik becerisi	6
9	Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi	5
10	Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi	8
11	Metinler arası okuma becerisi	6

Tablo 4.178'de öğretmenlerin temel becerileri önem sırasına göre yaptıkları sıralamanın frekans dağılımı görülmektedir. Buna göre Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin öğretmenler tarafından en fazla önem verilen beceri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler, önem sıralamasına göre yaratıcı düşünme becerisini ikinci sıraya, eleştirel düşünme becerisini üçüncü sıraya, iletişim becerisini dördüncü sıraya, araştırma becerisini beşinci sıraya, problem çözme becerisini altıncı sıraya, karar verme becerisini yedinci sıraya, girişimcilik becerisini sekizinci sıraya, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini dokuzuncu sıraya, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini onuncu sıraya koymuşlardır. Bununla birlikte metinler arası okuma becerisinin öğretmenler tarafından en az önem verilen beceri olduğu tespit edilmiştir.

4.3.3. Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitapları Aracılığıyla En Çok Kazandırılan Beş Temel Beceriye Tahmin Etmelerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde görüşmeye katılan Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitapları aracılığıyla öğrencilere en çok kazandırılan beş temel beceriyi tahmin etmelerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir (Tablo 4.179).

Tablo 4.179: *Türkçe Ders Kitapları Aracılığıyla Öğrencilere En Çok Kazandırılan Beş Temel Becerinin Tahmin Edilmesine Yönelik Bulgular*

Temel Becerinin Adı	f
<i>Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi</i>	16
<i>Araştırma becerisi</i>	14
<i>İletişim becerisi</i>	13
<i>Yaratıcı düşünme becerisi</i>	12
<i>Metinler arası okuma becerisi</i>	11
<i>Eleştirel düşünme becerisi</i>	10
<i>Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi</i>	10
<i>Problem çözme becerisi</i>	5
<i>Karar verme becerisi</i>	5
<i>Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi</i>	3
<i>Girişimcilik becerisi</i>	1

Tablo 4.179'da öğretmenlerin ders kitapları aracılığıyla en çok kazandırılan beş temel beceriyi belirlemeye yönelik yaptıkları sıralamanın frekans dağılımı görülmektedir. Buna göre öğretmenler ders kitapları aracılığıyla öğrencilere en çok Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, iletişim, yaratıcı düşünme ve metinler arası okuma becerilerinin kazandırıldığını düşünmektedir.

4.3.4. Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitapları Aracılığıyla En Az Kazandırılan Beş Temel Beceriye Tahmin Etmelerine Yönelik Bulgular

Tablo 4.180: *Türkçe Ders Kitapları Aracılığıyla Öğrencilere En Az Kazandırılan Beş Temel Becerin Tahmin Edilmesine Yönelik Bulgular*

Temel Becerin Adı	f
<i>Girişimcilik becerisi</i>	17
<i>Problem çözme becerisi</i>	15
<i>Karar verme becerisi</i>	15
<i>Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi</i>	13
<i>Eleştirel düşünme becerisi</i>	10
<i>Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi</i>	8
<i>Yaratıcı düşünme becerisi</i>	8
<i>Araştırma becerisi</i>	5
<i>Metinler arası okuma becerisi</i>	5
<i>Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi</i>	2
<i>İletişim becerisi</i>	2

Tablo 4.180’de öğretmenlerin ders kitapları aracılığıyla en az kazandırılan beş temel beceriyi belirlemeye yönelik yaptıkları sıralamanın frekans dağılımı görülmektedir. Buna göre öğretmenler; girişimcilik, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma ve eleştirel düşünme becerilerinin ders kitapları aracılığıyla öğrencilere en az kazandırılan beceriler olduğunu düşünmektedir.

4.3.5. Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Temel Becerileri Kazandırmaya Uygunluğuna Yönelik Düşünceleri

Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklere ilişkin görüşleri incelendiğinde etkinlikleri uygun bulduklarına ve uygun bulmadıklarına dair farklı görüşlere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilere göre öğretmenlerin % 45’i ders kitaplarındaki etkinliklerin temel becerileri kazandırmaya uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin temel becerileri kazandırmaya uygun olduğunu ifade eden bazı öğretmenler, müfredatı yetiştirememelerine neden olduğu için ve öğrencilerin dikkatini dağıttığı için etkinliklerin sayı bakımından fazla olmasını da eleştirmişlerdir. Bu konuda E5 *“Etkinlikler kazandırılmak istenen temel becerilere uygun fakat bazı metinlerde etkinlik sayısı oldukça fazla olduğu için müfredatın yetiştirilmesinde bazı sınıflarda sıkıntılar yaşanıyor.”* demiştir. K12 ise *“Uygun olduğunu düşünüyorum ancak kitaplarda seçilen çok uzun metinler, etkinliklerin de uzamasına neden oluyor. Öğrenciler etkinliklerden sıkılıyor vermek istediğiniz becerileri öğrenci alamıyor.”* cümleleriyle bu konuya ilişkin düşüncelerini dile getirmiştir.

Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin özellikle bazı temel becerileri geliştirmede daha etkili olduğunu savunan K6 ve E4 düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmektedirler:

“Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikleri birtakım eksikliklere rağmen yeterli görüyorum. Ancak kitaplardaki metin uzunlukları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme gibi bazı temel becerileri kazandırırken diğer temel becerileri kazandırma hususunda öğretmenleri zorluyor.” (K6)

“Türkçe dersinde yaptırılan çalışmalarını göz önünde bulundurduğum zaman çalışmalardan en çok temaya hazırlık çalışmalarını temel becerileri kazandırmada yeterli buluyorum. Çünkü öğrenci temaya hazırlık çalışmalarını yaparken genellikle araştırma yapmak ve ele alınan konuyla ilgili neyi bilip bilmediğini sorgulamak zorunda kalıyor. Bu durum öğrencinin araştırma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştiriyor.” (E4)

K10 *“Uygun olan etkinlikler var ama hepsine uygun demek doğru değil. Etkinlikler ek bir kaynağa ihtiyaç duyulmayacak kadar uygun değil.”* diyerek öğrencilere temel becerileri kazandırmada etkinliklerin tek başına yeterli olmadığını, öğretmene bu konuda daha çok görev düştüğünü vurgulamaktadır.

Ders kitapları, yönetmeliğe uygun yazılmış olsa da öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında ders kitaplarının temel becerileri kazandırmada bazı eksikliklere sahip olduğu da dile getirilmiştir. Nitekim görüşme yapılan öğretmenlerden % 55'i ders kitaplarındaki etkinliklerin temel becerileri kazandırmaya uygun olmadığını söylemişlerdir. Bu konuda K11 düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

“Türkçe ders kitaplarında temel becerileri kazandırmaya yönelik hazırlanan etkinlikler için yetersiz ve Türkiye şartları göz önüne alınmadan hazırlanmış diyebilirim. Sınıfların olumsuz fiziksel özellikleri -sınıfların küçük olması, sıraların halen eski düzende kullanılıyor olması ve bu suretle arkada oturan çocukların ilgisiz olması, gürültü yapıyor olmaları...- materyal eksiklikleri, sınıf mevcutlarının çok kalabalık olması zaten bu etkinliklerin amacına ulaşmasına engel. Bir de bu olumsuz şartlar göz önüne alınmadan ve biraz da özensizce hazırlanmış bu etkinliklerin tam da uygun olduğunu belirtmem yanlış olur.”

Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin özellikle girişimcilik, problem çözme ve yaratıcılık becerilerini kazandırmada yetersiz kaldığını ifade eden K1 ve E6 düşüncelerini şu sözlerle açıklamışlardır:

“Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin temel becerileri geliştirmeye uygun olmadığını düşünüyorum. Etkinlik sayısı çok ama etkinlikler nitelikli değil, temel becerileri geliştirebilecek özellikte değil birçoğu. Girişimcilik, problem çözme, karar verme gibi

becerileri geliştirmeye yönelik etkinliklere ise çok az yer verilmektedir. Bu durum bence ders kitaplarını yazan kişilerin okullarda görev yapan öğretmenlerden oluşmamasından ve ders kitaplarının tek tip olmasından kaynaklanıyor.” (K1)

“Ders kitaplarının temel beceriler hususunda yeterli olmadığı kanaatindeyim. Özellikle yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinin tam yetkinleştirilmediğini düşünüyorum.” (E6)

Ders kitaplarındaki etkinliklerin öğrenci seviyesinin altında kalması nedeniyle yetersiz gördüğünü belirten E3 *“Etkinlikler, temel becerileri kazandırmada yetersiz ve seviye olarak düşük kalıyor.”* sözleriyle ve K8 *“Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin öğrencilere temel becerileri kazandırmada düzeyin altında kalmaktadır.”* sözleriyle ifade etmişlerdir.

4.3.6. Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitaplarında Temel Becerilere Yer Verilme Düzeyinin Sınıflara Göre Farklılığına Yönelik Düşünceleri

Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarında temel becerilerin yer alma düzeyine ilişkin görüşleri incelendiğinde; becerilerin sınıflara göre farklılaştığını söyleyen öğretmenlerin yanında becerilerin sınıflara göre farklılaşmasının söz konusu olmadığını söyleyen öğretmenlerin de olduğu tespit edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilere göre öğretmenlerin % 75’i ders kitaplarında temel becerilere yer verilme düzeyinin sınıflara göre farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir.

K1 *“Evet, bir farklılığın olduğunu düşünüyorum. Çünkü her sınıf düzeyinde farklı bir yayınevine ait ders kitabı okutuluyor. Bu nedenle de ders kitaplarında farklı bakış açıları oluyor. Bu durum da temel becerilerin sınıflara göre daha farklı bir düzeyde yer almasına neden olabilir.”* sözleriyle bu farklılığın yayınevlerinden kaynaklandığını belirtmiştir. K2 de bu konuda aynı düşünceye sahip olduğunu *“Evet, bence gösteriyordur. Bu farklılığın kitapların farklı yayınevleri tarafından yazılmasından kaynaklandığını düşünüyorum. Sonuçta her bir yayınevine ait kitaplarda kullanılan metinler birbirinden farklılık gösteriyor. Metinler farklı olunca bunlara bağlı olarak farklı etkinliklere yer veriliyor ve bu etkinlikler de farklı temel becerileri geliştiriyor.”* şeklinde ifade etmektedir.

Öğretmenlerden bir kısmı temel becerilere yer verilme düzeyinin sınıf seviyesine göre değiştiğini ifade etmişlerdir.

“Evet, bir farklılık gösteriyor. Eğitim, yaş ve bilgi seviyesine göre değişiyor.” (E1)

“Farklıdır. Yaş düzeyine göre artıyor.” (K5)

“Evet, farklılık gösteriyor. Sınıf düzeyi yükseldikçe temel becerilerin basamakları ve birbirleriyle ilişkilendirilmesine yönelik etkinlikler kitaplarda yer alıyor.” (K8)

“Evet, bir farklılık vardır. 5. sınıf öğrencileri temel becerileri yeni yeni kazanmaya başlıyor. 8. sınıf öğrencilerinde ise bu temel beceriler geliştirilmiş oluyor. Ders kitaplarında temel becerilere yer verilme düzeyi de buna bağlı olarak değişiyor.” (E7)

Ders kitaplarında temel becerilere yer verilme düzeyinin üst sınıflara doğru arttığını belirten bazı öğretmenler, hangi becerilerin hangi yaş gruplarında daha ön planda olduğunu da vurgulamışlardır:

“Temel becerilere yer verilme düzeyi sınıflar arasında olması gereken yani yaş grubuna uygun farklılıklar gösteriyor. Türkçe ders kitaplarında alt sınıflarda yaratıcı düşünme, iletişim kurma ve araştırmaya yönelik etkinliklere daha fazla; üst sınıflarda ise eleştirel düşünme, girişimcilik gibi temel becerileri geliştiren etkinliklere daha fazla yer verilmektedir.” (E4)

“Aslında çok da fazla bir farkın olduğunu düşünmüyorum. Ama yine de araştırma ve eleştirel düşünme becerilerinin 7. ve 8. sınıflarda öğrencilere daha çok kazandırıldığını, iletişim ve kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerinin 5. ve 6. Sınıflarda öğrencilere daha çok kazandırıldığını söyleyebilirim.” (K6)

“Evet farklıdır. Bu durum yaş seviyesine göre değişiklik gösteriyor. Yaş arttıkça yaratıcı düşünme azalıyor ancak eleştirel düşünme artıyor. Etkinlikler de buna bağlı olarak ders kitaplarında sınıflara göre farklı sayı ve yoğunlukta hazırlanıyor.” (K10)

“Farklılık gösteriyor. Öğrencilerin anlama ve yorumlama düzeyine göre etkinliklerin içerikleri değişmektedir. 5 ve 6. sınıflarda yaratıcı düşünmeye, 7 ve 8. sınıflarda daha çok eleştirel düşünme, problem çözme ve karar vermeye yönelik etkinlikler yer alıyor.” (K13)

K4 ve K9 ise E4, K10 ve K13'ten farklı olarak temel becerilere yer verilme düzeyinin üst sınıflara doğru giderek azaldığını düşünmektedir. K4, *“Farklıdır, ancak mantıken artması gerekiyorken giderek azalıyor.”* K9 ise *“Türkçe ders kitaplarında temel becerilere yer verilme düzeyi sınıflar arasında farklılık göstermektedir. 5 ve 6. sınıflara göre 7 ve 8. sınıflarda üst düzey düşünmeye yönelik becerilere daha fazla yer verilmesi gerekirken bu becerilere yönelik etkinlikler giderek azalmaktadır.”* şeklinde düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Öğretmenlerin % 25'i ise ders kitaplarında temel becerilere yer verilme düzeyinin sınıflara göre farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Bu konuda öğretmenler görüşlerini şöyle açıklamışlardır:

“Farklılık gösterdiğini düşünmüyorum. Çünkü etkinlikler sınıflara göre çok da fazla farklılık göstermiyor bence. Bir bakıyorsunuz ki 5. sınıflara yönelik ders kitaplarındaki bazı etkinliklerin aynısı 8. sınıfta da karşınıza çıkıyor. Bu durumda örneğin 5. sınıfta bir etkinlik öğrencinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirirken aynı tür etkinliğin 8. sınıfta yer alması benim için sekizinci sınıf öğrencisinin yaratıcılığını geliştirmiyor.” (K3)

“Sınıf düzeylerine göre bir farklılık yok bana göre. Bütün sınıf seviyeleri aynı düzeye göre hazırlanmış.” (E3)

“Var olan temel becerilerin sınıflar arasında farklılık göstermediğini söyleyebilirim. Ders kitapları 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri için kendi düzeylerinde aynı temel becerileri kazandırmaya yönelik etkinlikleri içermektedir.” (E6)

K7 *“Sınıflar arasında çok fazla farklılık bulunmuyor.”* K12 ise, *“Hemen hepsinin aynı olduğunu düşünüyorum.”* sözleriyle ders kitaplarını temel becerilere yer verme düzeyleri açısından aynı görmelerine karşın küçük istisnaların da olabileceğine işaret etmişlerdir.

4.3.7. Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitaplarında Temel Becerilere Yer Verilme Düzeyinin Yayınevlerine Göre Farklılığına Yönelik Düşünceleri

Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarında temel becerilerin yer alma düzeyine ilişkin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerden % 55'i yayınevleri arasında temel becerilere yer verilme düzeyinin farklılaştığını; % 10'u ise bu konuda yayınevleri arasında bir farklılığın olmadığını ifade etmişlerdir. Görüşülen öğretmenlerden % 35'i ise bu konuda herhangi bir yorumda bulunmamıştır.

Yayınevleri arasında temel becerilere yer verilme düzeyi bakımından bir farklılığın söz konusu olmadığını K10, *“Aralarında önemli bir farklılık yok.”* K12 ise, *“Hayır, farklılık göstermiyor.”* şeklinde dile getirmişlerdir.

Ders kitaplarındaki etkinliklerin temel becerileri geliştirmesinde yayınevlerinin farklı özelliklere sahip olduğunu söyleyen öğretmenlerden 8'i (% 72) özel sektöre bağlı ders kitaplarının temel becerileri geliştirmede daha etkili olduğunu dile getirmişlerdir.

“Evet, bence Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarıyla özel sektör tarafından yayınlanan ders kitapları arasında fark vardır. Özel sektörü temel becerilere yer verilmesi düzeyi açısından daha verimli buluyorum. Hatta özel sektör bile kendi içerisinde farklılık gösteriyordur. Bu durum tamamen kitabı hazırlayan kişilerin deneyimine göre değişebilir. Kadro güçlüyse kitap da güzel olur, etkinlikler de kaliteli olur.” (K3)

“Temel becerilere yer verilme düzeyi özel sektör tarafından yayınlanan ders kitaplarında daha fazla diye düşünüyorum. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarını o açıdan yeterli görmüyorum.” (K7)

K6, okul-öğrenci-çevre şartlarını göz önünde bulundurarak ders kitaplarını hazırlattığı için özel sektör yayınlarının daha başarılı olduğunu *“Farklılık gösteriyor. Şöyle ki, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ders kitaplarının hazırlanmasında ülkemizin genel şartları daha ön plana alınmakta, özel sektöre ait yayınlar ise daha çok okul-öğrenci-çevre şartlarına uygun hazırlanmaktadır. Bu durum da ister istemez temel becerileri geliştirmeye yönelik etkinliklerin özel sektör tarafından yayınlanan ders kitaplarında daha etkili olmasına neden oluyor.”* cümleleriyle belirtmektedir.

Bazı öğretmenlere göre temel becerileri kazandırması açısından özel sektör yayınlarının Millî Eğitim Bakanlığı yayınlarına nazaran başarılı olmasının temel nedeni daha zengin bir içerik sunmasından, daha ilgi çekici ve etkinliklerin daha nitelikli olmasından kaynaklanmaktadır. Bu konuda E4, *“Önemli derecede farklılık gösteriyor. Örneğin metinlerin ilgi çekiciliği, görselleri ve metni anlama, analiz etme ile ilgili çalışma ve etkinlikler özel yayınlarda çok daha nitelikli. Bu farklılıklar özel yayınevlerinin lehinedir.”* demektedir. E1 ise, *“Evet, var. Özel sektör daha zengin imkânlar sunuyor.”* demiştir. E3 ise *“Farklılık gösteriyor. Özel yayınevleri daha ayrıntılı ve zengin içerikli olarak hazırlanıyor.”* diyerek bu konudaki görüşlerini belirtmiştir.

Temel becerilere yer verilme düzeyinin özel sektör yayınlarında daha yüksek olduğunu belirten öğretmenlerin bazıları bu farklılığın özel sektörün gündemi daha yakından takip etmesine bağlamıştır:

“Farklılık gösteriyor. Özel sektör tarafından yayınlanan ders kitaplarındaki metinler ve etkinlikler daha güncel ve öğrencinin dikkatini çekmede daha etkili. Becerilerin kazandırılmasına yönelik pekiştirici etkinlikler daha sık kullanılıyor. Bu farklılık özel sektör yayınlarının lehine oluyor.” (K8)

“Özel sektör tarafından yayınlanan Türkçe ders kitaplarının Türkçe dersi temel becerilerine yer verme düzeyi bakımından Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarından daha başarılı olduğunu düşünüyorum. Özel sektör tarafından yayınlanan kitaplar daha güncel ve etkinlikleri daha pekiştirici.” (K9)

Görüşülen öğretmenlerden 3'ü (% 28) ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarının temel becerileri geliştirmede daha etkili olduğunu dile getirmişlerdir.

“Evet, farklılık var. Kendi müfredatını dikkate aldığı için MEB yayınları daha iyi.”
(E2)

“Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarının etkinlikler ve içerik yönünden daha doyurucu olduğunu düşünüyorum.” (E5)

“MEB yayınlarına bağlı kitaplar daha geniş kapsamlı ve programa uygundur.” (K13)

4.3.8. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Temel Becerileri Kazandırmada Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Bulgular

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler incelendiğinde Türkçe dersinde temel becerilerin kazandırılmasını zorlaştıran bazı etmenlerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Temel becerileri kazandırmayı zorlaştıran etmenlerin öğretmenden, öğrencilerden, aile ve çevreden, öğrenme ortamından, öğrenme materyalinden, programdan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.3.8.1. Öğretmenden Kaynaklanan Etmenler

Öğretmenlerin bazı temel beceriler hakkında yeterince bilgi sahibi olmaması temel becerileri kazandırmada bazı sorunlara neden olabilmektedir. Bu konudaki görüşünü K3 şu cümlelerle ifade etmektedir:

“Ben en çok bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmada zorlanıyorum. Çünkü kendim de bu konuda çok başarılı sayılmam. Genç arkadaşlar bilgi teknolojilerini kullanmaya daha yatkın. Akıllı tahta vb. kullanmayı biliyorlar. Bizim, yani daha yaşlı öğretmenlerin bu konuda eksiklikleri var.”

4.3.8.2. Öğrencilerden Kaynaklanan Etmenler

Temel becerilerin kazandırılmasını zorlaştıran etmenlerden birinin de öğrenciler olduğunu ve öğrencilerin isteksiz, hoşgörüsüz ve kolaya yönelen bir yapıya sahip olduğunu savunan K1 ve E2 görüşlerini;

“Çalıştığım okulda öğrenci profili daha önce çalıştığım okuldan çok farklı. Öğrencilerin dersle çok fazla ilgisi yok. Derse ilgi göstermedikleri için bırakın temel becerileri geliştirmeyi, kitaptaki metinleri okuturken ve etkinlikleri yaptırırken bile sorunlarla karşılaşıyorum. Öğrenciler ‘bu metinlerin bizimle ne ilgisi var’ diye itiraz ediyorlar. Dolayısıyla etkinlikleri de yapmak istemiyorlar.” (K1)

“Eleştirel düşünme becerisini kazandırmaya çalışırken öğrenciler birbirine kötü davranıyor. Öğrenci işlediğimiz konuya örnek verdiğinde ya da bir cümle kurması gerektiğinde tesadüfen sınıftan bir arkadaşının adını veriyor. Arkadaşı da hemen itiraz ediyor. Yani sınıfta öğrenciler arasında hiç hoşgörü yok. Öğrencilerden araştırma yapmalarını istediğimde evde bilgisayarlarının olmadığını söyleyenler çıkıyor. Ama nedense iş oyuna geldiğinde herkes oyun oynamak için İnternet cafeye gidiyor. Gerçek anlamda ödevini araştıran öğrenci yok, ödevler hazır indiriliyor.” (E2) cümleleriyle açıklamışlardır.

4.3.8.3. Aile ve Çevreden Kaynaklanan Etmenler

Öğretmenlere göre ailenin çocuklarına karşı kayıtsız kalması, ailelerin farklı özelliklere sahip olması da becerileri kazandırmada bazı sorunlara neden olmaktadır. Bu konudaki görüşlerini K1 ve K10 şu şekilde açıklamaktadırlar:

“... veliler de çocuklarına karşı oldukça kayıtsız davranıyor. Kendi çocuklarıyla yeterince ilgilenmiyorlar.” (K1)

“Her ailenin kendi çocuğuna farklı bir bakış açısı vardır. Biz mecburen ailenin durumunu göz önünde bulundurmamak zorunda kalıyoruz. Temel becerileri de ona göre geliştirmek durumunda kalıyoruz.” (K10)

Okulda öğrenilen ya da geliştirilmeye çalışılan becerilerin evde pekiştirilmemesinden yakınan K13 bu konudaki düşüncesini, *“Temel becerileri kazandırırken davranış devamlılığı konusunda sorunlar bulunmaktadır. Kazanılan temel becerinin devamlılığı sağlanamamaktadır. Bu durumun oluşmasında çocuğun yaşadığı çevre ve aile şartları önemlidir.”* sözleriyle ifade etmektedir.

4.3.8.4. Öğrenme Ortamından Kaynaklanan Etmenler

Öğrenci sayısının çok olduğu sınıflarda temel becerileri kazandırmada zorluk yaşayan öğretmenlerimizden K4, bu konudaki görüşlerini *“Sınıfların kalabalık olması nedeniyle öğrencilerin her birine söz hakkı verilemiyor. Grup çalışmasına kalabalık sınıf engel teşkil etmektedir.”* şeklinde belirtmiştir.

K5 ise *“Sınıflar çok kalabalık, grup çalışması yapamıyoruz. Kargaşa ortaya çıkıyor.”* sözleriyle kalabalığın grup çalışmalarına izin vermediğini ifade etmiştir.

K11 ise *“Türkçe derslerinde temel becerilerden özellikle eleştirel düşünme ile yaratıcı düşünme kalabalık sınıf ortamında kazandırılmaları çok zor becerilerdir. Sınıfların kalabalık olması öğrencilerle birebir ilgilenme imkânını sıfırlıyor, zamanın verimli*

kullanmada sıkıntı yaratıyor.” diyerek eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi bazı temel becerilerin öğrencilere kazandırılabilmesi için sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

4.3.8.5. Öğrenme Materyalinden Kaynaklanan Etmenler

Öğretmenler, Türkçe dersinde temel becerilerin geliştirilmesinde kullanılan ders ve öğrenci çalışma kitaplarının yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenler bu konuda neden böyle düşündüklerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

Ders kitaplarının öğrenci seviyelerine uygun olmadığını düşünen K2, *“Bir kere ders kitapları hazırlanırken öğrenci düzeyi kesinlikle göz ardı ediliyor. Bazı okullarda okutulmak zorunda kalınan kitaplar o okulun düzeyine uygun olmayabiliyor. Bu nedenle etkinliklerin de öğrencilerin düzeyine uygun olmadığını düşünüyorum. Etkinlikler uygun olmayınca öğrencilerde temel becerileri kazandırmada da sorun yaşayabiliyoruz.”* K7 ise, *“Uygulama ve etkinliklerin seviyeye uygun olmamasından ve yetersiz olmasından kaynaklanan sorunlar var.”* şeklinde görüşlerini açıklamışlardır.

Ders kitaplarının öğrencilere temel becerileri kazandırmada önemli bir yere sahip olduğunu ancak kullanılan kitapların ilgi çekici olmadığını düşünen K9, *“Türkçe dersi temel becerilerini kazandırmada sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler, ek çalışmalar yapılsa da asıl kaynak yıl boyunca kullanılan ders kitaplarıdır. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin bazıları öğrencinin ilgisini çekerken büyük çoğunluğu öğrencinin ilgisini çekmemektedir ve öğrenciye çok uzun gelmektedir. Bu nedenle temel becerileri kazandırmaya yönelik etkinlikleri öğrenci açısından ilgi çekici hale getirmekte sıkıntılar yaşıyorum. Kısacası ders kitaplarını etkili kullanmak zorlaşıyor.”* cümleleriyle ifade etmektedir.

K11, *“Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin uzun olması ve bazen öğrencilerin ilgisini çekmeyen ya da seviyelerine uygun olmayan metinlerin bulunması dersleri olumsuz etkilemekte dolayısıyla bu becerileri kazandırmada bize sıkıntı yaratmaktadır.”* diyerek metinlerin çok uzun olmasının, öğrencilerin ilgisini çekmemesinin öğrencilere temel becerileri kazandırmada olumsuz etkilere neden olduğunu belirtmiştir.

Ders kitaplarının bazı temel becerileri geliştirmede eksikliklere sahip olduğunu düşünen E4, *“Kitaplardaki görsellerin niteliği düşüktür. Görsellere bakarak yapılması gereken anlatımlara, öğrencilerde yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yardımcı olmamaktadır. Araştırma yapmaya, yaratıcı düşünmeye çok az yer vermektedir.”* şeklinde; E6 ise *“Özellikle yaratıcı düşünme, girişimcilik, iletişim kurma ve eleştirel*

düşünme becerilerini kazandırmaya çalışırken birtakım sorunlarla karşılaşyoruz. Ders kitaplarının da eleştirel ve yaratıcı düşünme hususunda eksiklerin yanı sıra, öğrencilerimizin görsel medyadan olumsuz etkilenmesi, bu temel becerilerin yeterli düzeyde kazandırılmasını engellemektedir.” şeklinde açıklamıştır.

4.3.8.6. Programdan Kaynaklanan Etmenler

Bazı öğretmenler programdaki konuların yoğunluğundan dolayı programı yetiştirme kaygısı içindedir. Bu durum, temel becerilerin yeterince geliştirilememesine neden olmaktadır.

“En temel sorunum bütün temel becerileri geliştirebilecek kadar zamanımızın olmaması. Bu nedenle önemli gördüğüm, o gün işleyeceğim konuya uygun, amaçlarıma uygun becerilerin geliştirilmesine daha fazla zaman harcıyorum.” (K6)

E4 ise bu konudaki endişesini, *“Karşılaştığım en önemli sorunların başında metinlerin zorlama ve gereğinden fazla uzun olmasıdır. Bu nedenle etkinliklere ayırmamız gereken zaman azalmaktadır.”* şeklinde ifade etmektedir.

K1'e göre öğrencilerin bir önceki kademedeki farklı bir öğretmen tarafından okutulması temel becerileri kazandırmada öğretmenin işini zorlaştırmaktadır. K1 bu konudaki düşüncelerini şu cümlelerle açıklamaktadır:

“Bir diğer sorun ise öğrencilerin temel beceriler konusunda bir önceki eğitim kademesinden eksik gelmelerinden kaynaklanıyor. Öğrencinin o konuda bir bilgisi olmayınca biz bu saatten sonra ne yapabiliriz ki?”

E5, *“Müfredatta, özellikle de 8. sınıf müfredatında konuların işleniş sırasında bazı sıkıntılar yaşıyoruz. Bazı konuların diğerlerine göre daha önce anlatılması gerekirken daha sonra işlendiğini görüyoruz. Bu durum da ister istemez öğrencilere temel becerilerin kazandırılmasını da olumsuz yönde etkiliyor.”* cümleleriyle temel becerilerin kazandırılmasında konuların birbiri üzerine bina edilecek şekilde verilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

4.3.9. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Temel Becerileri Kazandırmada Karşılaştıkları Sorunları Gidermek Amacıyla Getirdikleri Önerilere Yönelik Bulgular

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenler, Türkçe dersinde temel becerilerin kazandırılmasını zorlaştıran etmenlere yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Bu

önerilerin; öğretmene, öğrencilere, aile ve çevreye, öğrenme ortamına, öğrenme materyaline ve programa yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.3.9.1. Öğretmene Yönelik Öneriler

Öğretmenler, öğrencilere temel becerileri kazandırmaya çalışırken öz eleştiri yaparak kendilerine yönelik bazı önerilerde bulunmuşlardır. Bu konudaki görüşünü K6 şu cümleyle ifade etmektedir:

“Öğrenciye daha fazla zaman ayırmak gerekir.”

K8 ise *“Öğretmen, ders kitaplarına paralel olarak öğrenciye becerileri kazandırmaya yönelik uygulamaya dönük etkinlikler oluşturmalı, sınıf ortamının dışında da gözlem, araştırma ve sorgulama sürecini destekleyen çalışmalarla öğrencide kalıcı öğrenmeyi sağlamalıdır.”* K9 ise, *“Öğretmenin sadece ders kitaplarına bağlı kalmadan Türkçe Öğretimi Programı doğrultusunda sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikleri çeşitlendirmesi gerekmektedir. Öğrencilerin sorgulayarak araştırarak ve uygulayarak gerçekleştireceği etkinlikler temel becerileri kazandırmada daha etkili olacaktır.”* diyerek öğretmenin kılavuz kitabına bağlı kalmadan yaratıcı etkinlikler oluşturarak öğrencilerini etkin çalışmalara yönlendirmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

K10, öğrencilere temel becerilerin kazandırılabilmesi için önce çocuğu ve ailesini yakından tanımanın öneminden bahsederek çocuklardaki eksikliklerin belirlenmesinin temel becerileri kazandırma açısından faydalı olacağını şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Her şeyden önce çocuğun sevgisini kazanmak şarttır. Ardından aile yapısını tanımamız gerekiyor. Çocuğun yeteneklerini de keşfetmek önemlidir. Ardından çocuğun eksiklerini belirleyerek temel becerileri ona göre kazandırabilir ya da geliştirebiliriz.”*

4.3.9.2. Öğrencilere Yönelik Öneriler

Temel becerilerin öğrencilere daha iyi kazandırılması her ne kadar öğretmenlere düşen bir görev olarak kabul edilse bile, öğrencilere de bu konuda önemli görevler düşmektedir. Bu konuda E1, *“Öğrenci okulunu, öğretmenini ve dersini sevmeli. Yoksa derste de başarılı olamaz, hayatında da. Hayatını planlayabilmeli ve kendi ayakları üzerinde durmayı öğrenmeli.”* demiştir.

4.3.9.3. Aile ve Çevreye Yönelik Öneriler

Öğretmenlere göre aile ve çevreye yönelik düzenlemelerle öğrencilere temel becerileri kazandırmada daha başarılı olmak mümkündür. Bu konudaki görüşlerini K2 ve E1 şu şekilde açıklamaktadırlar:

“Ailenin okula katılımı sağlanmalıdır.” (K2)

“Velilerde değişimin olması gerekiyor.” (E1)

4.3.9.4. Öğrenme Ortamına Yönelik Öneriler

Öğretmenlerden gelen önerilerden bir diğeri öğrenme ortamlarının iyileştirilmesine yöneliktir. K11 bu konudaki düşüncelerini *“Sınıfların fiziki şartlarının iyileştirilmesinin dışında, en azından bütün öğrencilerin tahtayı ve öğretmeni kolay görebilecekleri oturma şekli sağlanmalıdır. Öğrenci mevcutları en fazla 25 ile sınırlandırılmalıdır.”* şeklinde belirtmiştir.

K7 ise *“Okul ve sınıf kitaplıkları daha zengin ve kullanılır hâle getirilebilir.”* diyerek öğrenciyi ders dışı çalışmalara yönelten düzenlemelerin önemini dile getirmiştir.

4.3.9.5. Öğrenme Materyaline Yönelik Öneriler

Öğretmenler, Türkçe dersinde temel becerilerin geliştirilmesinde kullanılan ders ve öğrenci çalışma kitaplarının yazımı sürecinde yer alması gereken uzmanlık alanları ve öğretim ilkeleri gözetilerek gerekli düzeltmelerin yapılarak temel becerilerin öğrencilere daha başarılı bir şekilde kazandırılabilceğini dile getirmişlerdir. Bu konuda görüş bildiren bazı öğretmenler şunları söylemektedir:

“Ders kitapları acilen değişmeli, öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik hazırlanmalı. Mesela çocuk psikoloğu, çocuk edebiyatçısı gibi değerli insanların eşliğinde hazırlanmalı kitaplar. Metinler kısaltılmalı, çünkü metin çok uzun olunca öğrencilerin dikkati dağılabiliyor. Ve biz etkinlikleri yaptırmakta zorluk çekiyoruz.” (K1)

“Ders kitaplarında öğrenci düzeyine uygun metin ve etkinliklere yer verilmelidir.” (K2)

“Yaş düzeyleri dikkate alınarak metinlerin hazırlanması gerekiyor.” (K5)

“Yaş gruplarına uygun uzunlukta ve temel becerilere hizmet eden nitelikli metinler seçilmelidir. Çünkü Türkçe dersi etkinlik yaptırmaktan ziyade metinler üzerinde daha fazla yoğunlaşmamızı gerektiren bir derstir. Öğrenciler yaratıcı düşünme, eleştirel

düşünme, problem çözme gibi becerileri metinlerden hareketle kazanmalıdır. Bununla birlikte metinlerde kullanılan anlatım da çok önemlidir. Öğrenci metni okurken öyle bir haz almalı ki Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmayı metinden hareketle öğrensın. Bununla birlikte metinler temel becerileri kazandırmaya yönelik hazırlanırken temel becerilerin yaş gruplarına göre doğru sıralanmasına da dikkat edilmelidir. Görseller nitelikli ve olaylar zincirini anlatacak ve çıkarımlar yaptırabilecek düzeyde olmalıdır.” (E4)

“Metinler ve metinlerle ilgili etkinlikler öğrencilerin ilgisini çekebilecek ve kolay anlaşılır hazırlanmalıdır.” (K11)

“Ünitelere uygun daha seçkin metinler bulunmalı ve bunlarla ilgili öğrencilerin de dikkatini çekebilecek etkinlikler hazırlanmalı. Tabi etkinlikler hazırlanırken aynı tip etkinliklerin yer almamasına dikkat edilmeli.” (K12)

“Etkinliklerin öğrencilerin davranış, yaşayış ve çevresel şartlara uygun olması gerekir. Etkinlikler, davranış ve kazanımın devamını getirecek şekilde düzenlenmelidir.” (K13)

4.3.9.6. Program ve Öğretim Strateji, Yöntem ve Tekniklerine Yönelik Öneriler

Bazı öğretmenler, temel becerilerin öğrencilere daha iyi kazandırılması adına programda bazı değişikliklere gidilmesinin zorunluluğundan bahsederek derste kullanılan yöntem ve teknikleri de gerektiğinde değiştirmenin yararını şu cümlelerle açıklamışlardır:

“Müfredatın, temel becerileri geliştirmeye daha işlevsel hâle getirilmesi gerekir.” (K3)

“Türkçe dersinin sadece bir bilgi dersi olmadığı aynı zamanda bir beceri kazanma (dilimizi doğru ve güzel kullanma becerisi) dersi olduğundan hareketle okuduğunu anlama ve yorumlama yeteneklerini geliştirici yöntemlere daha fazla yer verilmelidir.” (E3)

“Daha önceki soruda bahsettiğim hususla ilgili olarak özellikle 8. sınıf müfredatında konuların işleniş sırası bakımından uygun düzenlemeler yapılabilir. Bunun yanında konu sayısı ve etkinlik sayısı bakımından yoğun olan 6 ve 7. sınıf müfredatlarında birtakım sadeleştirmeler yapılabilir.” (E5)

“Daha çok gündelik hayatla bağdaştırılması temel becerilerin daha etkili-etkin kazandırılmasına yardımcı olabilir. Teorik olarak ders kitaplarındaki becerilerin kazandırılmasının çok da yeterli olmadığını, mutlaka pratiğe geçirilmesinin uygun olacağını düşünüyorum. Karşılaştığımız en büyük sorun, teorikte her şeyin dört

dörtlükmüş gibi gösterilmesi fakat pratikte temel becerilerin kazandırılmasında çok cılız kalınmasıdır.” (E6)

“Dersleri soru-cevap şeklinde öğrenci merkezli işleyebiliriz.” (E7)

4.3.10. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Temel Becerilerin Öğrencilere Daha İyi Kazandırılabilmesi İçin Getirdikleri Önerilere Yönelik Bulgular

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenler, Türkçe dersinde temel becerilerin daha iyi kazandırılmasına yönelik bazı önerilerde bulunmuşlardır. Getirilen öneriler, öğretmenlerden yapılan alıntılarla aşağıda açıklanmıştır.

Öğretmenler, öğrencilere temel becerileri daha iyi kazandırmak amacıyla öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılması gerektiğini belirtmişlerdir. Temel becerilerin tiyatro, münazara, yarışma ve çeşitli oyunlar aracılığıyla öğrencilere kazandırılacağını belirten K1 bu konudaki görüşünü şu cümlelerle ifade etmektedir:

“Öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılımı sağlanmalı. Öğrencilere tiyatro aracılığıyla Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi; münazara ile araştırma, iletişim ve eleştirel düşünme becerisi geliştirilebilir. Ancak şöyle bir sorun var bu konuda. Öğrencileri zorunlu olarak haftada 30 saat okulda tutuyoruz. Bu sefer 31. saat olarak sosyal faaliyet yaptırmak istediğinizde ona bile katılmak istemeyenler oluyor. Okul saatleri biraz daha esnetilirse öğrencilerin bu gibi faaliyetlere katılma istekleri de artacaktır diye düşünüyorum.”

K2 ise sosyal faaliyetlerin zorunlu olması gerektiğini düşünmekte ve çekingen öğrencilerin öğretmenler tarafından cesaretlendirilmesini istemektedir. Bu konudaki düşüncesini *“Sosyal faaliyetlere katılımın zorunlu olması gerekir. Çünkü öğrenciler tiyatro, münazara vb. sosyal faaliyetlerde iletişim, araştırma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, girişimcilik vb. becerileri daha iyi kazanabilir. Grup çalışmalarına katılmak istemeyecek kadar çekingen öğrencilerin öğretmenler tarafından yüreklendirilmesi gerekir. Derslerde hiç konuşmayan öğrencilerle daha fazla ilgilenilip onların da sosyal etkinliklere katılımı sağlanmalı.”* şeklinde açıklamaktadır.

“Sınıf içi münazaralar öğrencilerde araştırma, eleştirel düşünme, iletişim gibi bazı becerileri geliştireceği için münazaralara önem vermek gerekir. Bunun yanında öğrencilere kitap okutturup sunum yaptırılmalı. Türkçeyle ilgili yarışmalar, Türkçeyle ilgili oyunlar da bence temel becerileri geliştirebilecek faaliyetler arasındadır.” (K4)

Öğretmenler, grup çalışmalarlarıyla da öğrencilere bazı temel becerileri kazandırmanın mümkün olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konudaki görüşünü E2 şu cümleyle ifade etmektedir:

“Girişimcilik ve iletişim becerilerini geliştirmek adına grup çalışması yaptırılmalı ve bu gruplara proje ödevi verilmeli. Bunun için mümkün olduğunca girişimci öğrenciyle pasif öğrencilerin bir araya getirilmesine gayret edilmeli. Böylece gruplar daha dengeli olur.”

“Grup çalışmaları yaptırarak öğrencilerin grup içerisindeki arkadaşlarıyla iletişim kurmaları ve işbirliği yapmaları sağlanmalıdır.” (K4)

Görüşülen öğretmenlerden bazıları öğrencilere temel becerileri kazandırabilmesi için önce öğretmenlerin bu konuda uzman olan kişilerden hizmet içi eğitim almaları gerektiğini söylemişlerdir. Bu konuda K5 *“Hizmetiçi eğitim aracılığıyla bizlere farklı etkinlikler öğretilir. Ayrıca interaktif eğitimlerle alanımızda eğitim alabiliriz.”* demiştir.

K11, *“Türkçe öğretmenlerine üniversitede daha çok alanları ile ilgili eğitim verilmelidir. Bence en azından benim öğrencilik yıllarımda alanımızdan ziyade başka derslerle çok uğraştık. Türkçe ile ilgili derinlemesine bilgi almamıza rağmen, çocuklara anlatacağımız şekliyle eğitim almadık. Bu temel beceriler ve onların nasıl kazandırılacağı üzerinde daha fazla durulabilir. Ayrıntı ve derinlemesine bilgi alırken vereceğimiz bilgiler arka planda kaldı diyebilirim.”* cümleleriyle öğretmen adaylarının lisans eğitimleri süresince temel beceriler konusunda yeterince eğitim alamamasından yakınmaktadır.

Görüşülen öğretmenlerden bazıları öğrencilere temel becerileri kazandırmak için derste işlenen konulara uygun olarak farklı etkinliklerin yapılabileceğini belirtmişlerdir.

“Öğrencilere proje ödevi verilmeli ama öğrenci o ödevini hazırlarken bilgi teknolojilerini kullanmamalı, çünkü işin içine bilgisayar girdiğinde ödevler kes-kopyala-yapıştır hazırlanıyor. Bunun önüne geçmek lazım. O yüzden bence en doğrusu öğrenciler ödevlerini el yazısıyla yazmalı, farklı kaynaklardan yararlanarak karşılaştırmalar yapmalı. Biz eskiden nasıl kütüphaneye gidiyorduksak onlar da kütüphanelere gidip araştırma yapmalı.” (E1)

K7 ise bu konuda öğrencilerin kaynaklara daha rahat ulaşmalarını sağlamak için okul ve sınıf kitaplıklarının zenginleştirilmesi gerektiğini söyleyip temel becerileri kazandırmak amacıyla yaratıcı yazma çalışmaları, okuma alışkanlığını geliştirme çalışmaları gibi ek uygulamalara yer vermek gerektiğini ifade etmiştir.

E7, *“Her bir becerinin daha iyi kazandırılmasının temelinde okuma alışkanlığı vardır. Öğrencilere daha etkili bir okuma alışkanlığının kazandırılması gerektiğine*

inanıyorum. Eski sisteme göre şu anki ders kitapları daha güzel. Parçalar bazen sınıf seviyesine uygun olmayabiliyor. Parçalar/metinler seçilirken biraz daha dikkat edilebilir. Günlük hayatla ilgili metinler seçilebilir.” diyerek temel becerilerin daha iyi kazandırılabilmesi için öğrencilere öncelikle okuma alışkanlığının geliştirilmesi gerektiğine ve ders kitaplarındaki metinlerin güncel yaşamla uyumlu olması gerektiğine vurgu yapmıştır. K13 de *“Öğrencilerin kitap okuması ve araştırma yapması ile ilgili davranışlar kazandırılmalıdır.”* diyerek bu konuya katıldığını söylemiştir.

K6, *“Özellikle öğrenciyi ve çevre şartlarını iyi bilmek gerekir. Veli ile iletişim kurmak da çok önemli. Temel becerileri kazandırmak hususunda en önemli konu budur. Türkçe dersini sevdirmek çok önemlidir. İlgi ve dikkat, öğrencinin bu becerileri kazanmasında büyük bir yere sahip. Onlara daha aktif olacakları bir ortam oluşturmalıyız.”* diyerek öğrencilerin rahat ortamlarda derse daha çok yoğunlaştığını, temel becerilerin de ancak böyle bir ortamda daha iyi kazandırılabilmesine işaret etmektedir. K3 de bu konuya katıldığını *“Öğrenciler sınıf ortamında serbest olmalı, çünkü zorlama etkinlikler öğrencileri bağlıyor. Bu nedenle öğrencinin daha rahat hareket etmesini sağlayan etkinlikler hazırlanmalı.”* cümleleriyle belirtmektedir.

E6, *“Temel becerilerin iyi kazandırılabilmesi için öğrencilerle öncelikle doğru ve etkili iletişim kurulabilmesi son derece önemlidir. Ayrıca eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi çocuklarımıza kazandırmalı, ön yargıdan uzak, dünyayla entegre olmuş bir gençlik yetiştirebilmek için elimizden gelenin en iyisini yapmalıyız.”* K10, *“Öğretmen, okulu ve dersi sevdirmeli, aşama aşama, çocuğu sıkıntıya sokmadan eğitim vermeli ve her şeyden önemlisi çocuklar arasında ayrımcılık yapmamalı”* derken öğretmenlere de temel becerilerin kazandırılması açısından önemli görevler düştüğünü bu cümlelerle ifade etmiştir.

Bazı öğretmenler, mevcut ders kitaplarının temel becerilerin kazandırılmasında yeterli olmadığını düşündükleri için Türkçe ders kitaplarının yeniden düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda E4 *“Ders kitapları yeniden düzenlenmeli ve yazılmalıdır. Metinlerin niteliği artırılmalıdır. Etkinlikler birbirini tekrar eden olmaktan çok kolaydan zora, araştırmayı, yaratıcılığı, eleştirel düşünmeyi, problem çözmeyi pedagojik bir sıralama içerisinde ele almalıdır.”* E3, *“Etkinliklerin daha güncel ve zengin içerikli olmasına özen gösterilmeli, okuma parçalarında günümüz yazarlarının eserlerinden de faydalanılmalıdır.”* E5, *“Etkinliklerde eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik kelime avı, bulmaca, hikâye haritası oluşturma, giriş-gelişme-sonuç bölümlerinden birinin eksik bırakıldığı metinleri tamamlayabilme vb. etkinliklere dilbilgisi etkinliklerinden daha fazla yer verilebilir.”* K12, *“Etkinlikler tekrarla dolu olduğu için*

öğrenci merkezli olmaktan uzaklaşıyor. Temel beceriler, dikkat çekici ve öğrencinin daha etkin olduğu etkinlikler kullanılarak kazandırılmalıdır.” E3, “Temel becerileri kazandırma bakımından konu ezberi yerine anlama ve yorumlama çalışmalarına önem verilmeli, sözlü ve yazılı kompozisyon çalışmalarına önem verilmeli.” K8 “Bilgi teknolojilerini kullanmaya öğrenciyi yönlendiren, farklı bakış açıları kazandırabilen, araştıran, sorgulayan ve problem çözme becerisi gelişmiş bireyler yetiştirmeye yönelik hazırlanan metinler güncel, etkili etkinliklerle desteklenmelidir.” K9, “Türkçe programında yer alan hedef ve davranışları kazandırıcı ders kitaplarının hazırlanmasına ve seçimine dikkat edilmelidir. Ders kitaplarında yer alan metinler öğrencinin düzeyine uygun olmalı, ilgi çekici olmalı ve en önemlisi güncel olmalıdır. Ders kitapları yeterli hassasiyet ve profesyonellikte hazırlanmadığı sürece öğrenciler için ilgi çekici olmayacaktır.” önerilerini getirmişlerdir.

4.3.11. Öğretmen Görüşmelerine Yönelik Tartışma

Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin, öğrencilere ders kitapları aracılığıyla en çok kazandırılan beş temel becerinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma (16 kişi), araştırma (14 kişi), iletişim (13 kişi), yaratıcı düşünme (12 kişi) ve metinler arası okuma (11 kişi) olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.179). Ders kitapları aracılığıyla öğrencilere en çok kazandırılan beş temel beceri içerisinde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin birinci sırada yer alması araştırma konusunun Türkçe dersi ile ilgili olmasından ve görüşülen öğretmenlerin Türkçe öğretmeni olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerin metinler arası okuma becerisini en çok kazandırılan beş temel beceri arasında düşünmüş olmaları ilgi çekicidir. Çünkü öğretmenlerden temel becerileri önem derecesine göre sıralamaları istendiğinde metinler arası okuma becerisini son sıraya, yani on birinci sıraya yerleştirdikleri görülmüştür (Tablo 4.178).

Öğretmenlere göre Türkçe ders kitapları aracılığıyla öğrencilere en az kazandırılan beş temel becerinin ise girişimcilik (17 kişi), problem çözme (15 kişi), karar verme (15 kişi), bilgi teknolojilerini kullanma (13 kişi) ve eleştirel düşünme (10 kişi) olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.180). Öğretmenlerin ders kitapları aracılığıyla öğrencilere en az kazandırılan beş temel beceri içerisinde eleştirel düşünme becerisine yer vermiş olmaları yine dikkat çekicidir çünkü öğretmenler temel becerileri önem derecesine göre sıraladıklarında eleştirel düşünme becerisini üçüncü sıraya yerleştirmişlerdir (Tablo 4.179).

Görüşmelerden elde edilen verilere göre öğretmenlerin % 45'i ders kitaplarındaki etkinliklerin temel becerileri kazandırmaya uygun olduğunu, % 55'i ise uygun olmadığını düşünmektedir. Bu bulgu Karaca ve Ocak (2011)'in ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Programı'nda yer alan genel ve özel becerileri kazandırmasına ilişkin araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte Hayırsever (2010) de benzer bir sonuca ulaşarak İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında ve çalışma kitabında yer alan çalışmaların eleştirel düşünme, araştırma, iletişim becerilerinin kazandırılmasında uygun olduğunu; sosyal katılım, değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin kazandırılmasında uygun olmadığını tespit etmiştir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler incelendiğinde Türkçe dersinde temel becerilerin kazandırılmasını zorlaştıran bazı etmenlerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilgisayar, projeksiyon, tepegöz vb. teknolojik araçların derslerde önemli bir görevi vardır. Öğretmenlerin bu teknolojik araçları kullanmamaları derslerin ilgi çekici olmaktan uzak bir hâle gelmesine, bilgi teknolojileriyle ilgili becerilerin öğrencilere kazandırılmamasına, dolayısıyla öğrencinin de derste sıkılmasına neden olabilmektedir. Görüşülen öğretmenlerden biri bilgi teknolojilerini kullanmada yetersiz kaldığını ifade etmiştir. Bu bulgu Karakoç Öztürk (2008)'ün araştırmasında öğretmenlerin özellikle bilgisayar, tepegöz ve projeksiyonu kullanmayı bilmediklerine ilişkin araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte Susar (2001)'in ilköğretim okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin eğitim teknolojilerini kullanma yeterlilikleri hakkında yaptığı araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin bu konuda kendilerini yetersiz gördüklerini tespit etmiştir. Dolayısıyla araştırma bulgularıyla sözü edilen araştırmaların bulguları örtüşmektedir.

Sınıf, laboratuvar, amfi gibi öğrenme ortamları derslerin işlendiği ana yerlerdir. Öğrenme ortamlarından kaynaklanan bazı olumsuzluklar öğrencilerde temel becerilerinin kazandırılma sürecini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bazı öğretmenler sınıfların çok kalabalık olduğunu, bu kalabalığın grup çalışmalarına izin vermediğini, öğrencilerle birebir ilgilenmenin mümkün olmadığını düşünmektedir. Bu bağlamda Vural (2008)'in sınıf mevcudunun fazla olmasının verimli ders işlemeyi engellediğine ilişkin araştırma sonucu bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte Kuru (2008) da benzer bir sonuca ulaşarak sınıf mevcudunun kalabalık olması durumunda öğretmen ve öğrenci arasında iletişim kurmanın zor olduğunu, bu durumun da gerçekleştirilmek istenen çalışmaları olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Benzer bir şekilde Susar Kırmızı ve Akkaya (2007) sınıfların kalabalık olmasının etkinliklerin zamanında tamamlanmasını engellediğine ilişkin bulgular elde etmiştir. Kuyubaşoğlu (2009)'nun araştırma sonuçlarına göre ise öğretmenler sınıflardaki fiziksel koşulların yaratıcı düşünme etkinliklerini

engellediğini ifade etmiştir. Bununla birlikte sınıfların çok kalabalık olması ve yaratıcı düşünme etkinliklerin zaman alması yaratıcı düşünme etkinliklerine ilişkin dile getirilen sorunlar arasındadır. Dolayısıyla bu bulgularla araştırma bulguları arasında da bir benzerlik bulunmaktadır.

Ders kitapları derslerde kullanılan ana kaynaklardır. Ancak ders kitaplarında bazı eksiklik ve yetersizliklerin olması öğrencilerde temel becerilerinin kazandırılma sürecini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Görüşülen öğretmenlerden bazıları ders kitaplarında yer alan metinlerin uzun ve sıkıcı olduğunu, görsellerin niteliksiz olduğunu, öğrenci seviyesine uygun olmadığını düşünmektedir. Bu bağlamda Anılan, Çalışır, Genç ve Okkırman (2008)'in Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin uzun, öğrenci seviyesinin üstünde olduğu, metinlerin öğrenciler tarafından sıkıcı bulunduğu ile ilgili görüşleri bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte Kuru (2008) da benzer bir sonuca ulaşarak metinde yer alan görsellerle metnin konusunun her zaman birbiriyle uyumlu olmadığını, bu nedenle de metinle görseller arasında ilişki kurma etkinliklerinin başarılı sonuçlar vermediğini belirtmiştir. Benzer bir şekilde Çakmak (2010: 104) öğretmenlerin metinlerle ilgili görsellerin daha renkli ve ilgi çekici bir hâle getirilmesini istemelerine ilişkin bulgular elde etmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular adı geçen araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Görüşülen öğretmenlerden bazıları; ailelerin çocuklarına karşı kayıtsız kalması, farklı özelliklere sahip olmasının da becerileri kazandırmada sorunlara neden olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda Coşkun Keskin ve Söylemez (2012)'in konulan kuralların uygulanamamasının, diğer ebeveynlerle kıyaslanmanın, kuşak çatışması yaşamanın, iletişim sıkıntısı yaşamanın ve arkadaş etkisinde kalmanın değer eğitiminde yaşanan sorunlar olduğuna ilişkin araştırma sonuçları bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Baydar (2009: 110-112) da benzer bir sonuca ulaşarak çevrenin olumsuz etkisi ve aile büyüklerinin örnek olmamasının değer öğretiminde karşılaşılan en büyük sorun olduğunu ifade etmiştir. Aslan (2007) da aynı sonuca ulaşarak öğretmenlere göre öğrencilere temel bilgi, beceri ve değerlerin yeterince kazandırılmamasının en önemli nedeninin öğrenci velilerinin çocuklarına karşı ilgisiz olmasından kaynaklandığını belirlemiştir.

Bazı öğretmenler, programın yoğun olması nedeniyle öğrencilere ders kitaplarındaki etkinlikleri yaptırabilecek kadar zaman kalmadığını düşünmektedir. Bu bulgu, Vural (2008: 209)'ın beşinci sınıf sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmede yaşanan en büyük sorunun zaman yetersizliği olduğu bulgusuyla örtüşmektedir. Kuru (2008) da benzer bir sonuca ulaşarak öğretmenlerin zaman sıkıntısı nedeniyle etkinlikleri öngörülen sürede yetiştiremediklerini, etkinliklerin

yetişmediği durumlarda ise etkinliği ev ödevi olarak öğrencilere verdiklerini, bu durumun da ödevin öğrenci tarafından yapılıp yapılmadığına dair güvensizlik oluşturduğunu ve becerilerin kazanımının gözlenmesinde sıkıntılar olduğunu ifade ettiklerini belirtmiştir. Bununla birlikte Karakoç Öztürk (2008) da aynı sonuca ulaşarak öğretmenlerin etkinlik sayısının çok olması nedeniyle etkinlikleri yetiştiremediklerini, yetiştiremedikleri etkinlikleri ise ev ödevi olarak verdiklerini belirtmiştir.

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Ortaokul Türkçe ders kitaplarının temel beceriler açısından incelendiği bu araştırma; Türkçe ders kitaplarındaki (ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı) metin, etkinlik, çalışma ve yönergeler aracılığıyla kazandırılması düşünülen temel becerilerin hangi düzeyde yer aldığını belirlemeye yönelik bir çalışma özelliği taşımaktadır. Çalışmada, Türkçe ders kitaplarında temel becerilerin yer alma sayısı, bu becerilerin toplam çalışma/etkinlik/yönergelere oranı, becerilerin sınıflara ve yayınevlerine göre farklılaşma durumları saptanmıştır. Yapılan bu saptamaların dışında Türkçe öğretmenlerinin temel becerilerin Türkçe ders kitaplarında yer almasına yönelik görüşleri de alınmıştır. Bu bağlamda çalışma sonucunda elde edilen tüm sonuçlara ilişkin değerlendirme ve bu çalışmaya benzer araştırmalarla tartışmalar her bir temel beceri için ayrı ayrı yapılmıştır.

5.1.1. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların sayısı 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarına yansıma oranı % 79.36'dır. Bu bağlamda Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin temel beceriler arasında *birinci* sırada yer aldığı görülmektedir. Bu durum, incelenen kitapların Türkçe dersine ait olmasından kaynaklanmaktadır. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğinde, bu becerinin üst sınıflara doğru giderek arttığı görülmüştür (bkz. Şekil 4.4). Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştiren çalışmalar -5. sınıflar haricinde- diğer sınıflarda genel ortalamanın üzerinde yer almıştır. Türkçe ders kitaplarında bu beceriye yer verilme oranı 5. sınıfta % 72.9 iken bu oran 8. sınıfta % 86.2'ye ulaşmıştır.

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini kazandırmaya yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelediğinde, 5. sınıfta MEB ile Ada yayınlarına ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı, Özgün ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın bulunduğu; 6. sınıfta MEB, Doku ve Evren yayınlarına ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı; 7. sınıfta MEB, Koza,

Özgün ve Gizem yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı; 8. sınıfta ise MEB ve Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Harf ile Özgün yayınları arasında **Harf** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın olduğu saptanmıştır (bkz. Şekil 4.5).

Öğretmenler, temel becerileri önem derecesine göre sıralarken Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini *birinci* sraya yerleştirmişlerdir. Bununla birlikte görüşü alınan 20 öğretmenden 16'sı Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Türkçe ders kitapları aracılığıyla *en çok* kazandırılan beş temel beceriden biri olduğunu düşünmektedir.

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri gelişmiş bir bireyin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi de gelişmiştir. “Öğrenciler dinleme ve okuma becerilerini bilgi alırken yazma ve konuşma becerilerini ise kendilerini ifade ederken kullanmaktadır. O halde Türkçeyi doğru güzel ve etkili kullanma becerisinin *bütün derslerde ortak beceri olarak kabul edilmesi* önemli bir gerekliliktir.” (Kan 2006: 74). Tüm dersler için ortak bir beceri olarak kabul edilen Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine Türkçe ders kitaplarında üst sınıflara doğru artan bir oranda yer verilmiş olması, bu dersin geliştirmeyi hedeflediği en temel beceri olmasından kaynaklanmakla birlikte öğrenene görelilik ilkesiyle de uyumlu olmuştur.

Doku Türkçe 6, Evren Türkçe 6 ve MEB Türkçe 7 kitaplarında temaya hazırlık çalışmalarının yer almaması nedeniyle bu becerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara yer verilemediği belirlenmiştir. Bununla birlikte Harf Türkçe 8 kitabında temaya hazırlık çalışmalarında 2 adet proje çalışması ile bu beceriye ilişkin kazanımların oluşturulması amaçlanmıştır.

Türkçe ders kitaplarında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yer verme düzeyine ilişkin sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Kan (2006: 199) araştırmasında; “Yeni TDÖP’ün Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin öğrenciler 5. sınıf TDÖP’ü kendilerine bu beceriyi kazandırmada etkili bulmaktadır” sonucuna ulaşmıştır. Kurudayıoğlu, Tüzel ve Güneş (2010: 8) araştırmalarında MEB Türkçe 7 ders kitabında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine % 76.39 oranında; Pasifik Türkçe 7 ders kitabında ise % 76.30 oranında yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmada da Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin Türkçe ders kitaplarında 5. sınıftan

itibaren 8. sınıfa doğru % 72.9 - % 86.2 arasında yer verilmiş olması bu bulguları desteklemektedir.

5.1.2. Eleştirel Düşünme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarına yansımaları oranı % 43.4'tür. Buradan hareketle eleştirel düşünme becerisinin on bir temel beceri arasında *ikinci* sırada yer aldığı görülmektedir. Eleştirel düşünme becerisinin sınıflar düzeyinde dağılımı gözden geçirildiğinde bu becerinin üst sınıflara doğru giderek arttığı görülmüştür (bkz. Şekil 4.9). 5 ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında eleştirel düşünme becerisine yer verilme düzeyi genel ortalamanın bir miktar altında, 7 ve 8. sınıflarda ise üstündedir. Bu durum, eleştirel düşünme becerisine üst sınıflara doğru daha fazla yer verme ilkesiyle de örtüşmektedir. Eleştirel düşünme becerisine niceliksel olarak 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında en fazla sayıda yer verilirken toplam çalışmalar dikkate alınarak oransal hesaplamalar yapıldığında eleştirel düşünme becerisinin 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında daha yoğun olduğu görülmüştür.

Eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelediğinde, 5. sınıfta MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın olduğu, diğer yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı; 6. sınıfta MEB, Doku ve Evren yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 7. sınıfta MEB ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında **Koza** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu, MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın bulunduğu, Gizem ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın olduğu; 8. sınıfta ise MEB ile Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında **Bisiklet** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın bulunduğu, Harf ile MEB yayınlarına ait kitaplar arasında **Harf** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu, Özgün ile Bisiklet yayınları arasında ise **Bisiklet** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın olduğu saptanmıştır (bkz. Şekil 4.10).

Eleştirel düşünme becerisi öğretmenler tarafından önem derecesine göre *üçüncü* sıraya yerleştirilmiş olmasına karşın görüşü alınan 20 öğretmenden 10'u Türkçe ders kitapları aracılığıyla *en az* geliştirilen becerilerden birinin eleştirel düşünme becerisi olduğunu ifade etmiştir.

Bilişsel gelişim özellikleri bakımından 5. sınıfta soyut düşünmeye başlayan çocuk, 6. sınıfta soyut işlemler dönemine girmektedir. Buna bağlı olarak bu dönemde çocuklar hem soyut düşünmeye hem de gerçeğe ilişkin farklı seçenekler üretmeye başlar. Dolayısıyla

incelenen Türkçe ders kitaplarında çocukların bilişsel gelişim özelliklerine uygun bir şekilde eleştirel düşünme becerisine 5. sınıftan 8. sınıfa doğru artan bir oranda yer verildiği görülmüştür. Bununla birlikte Türkçe ders kitaplarında bu beceri ile ilgili olarak yeterli sayıda etkinlik, çalışma, metin ve yönergeler yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Doku Türkçe 6, Evren Türkçe 6 ve MEB Türkçe 7 kitaplarında temaya hazırlık çalışmalarının yer almaması nedeniyle bu becerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara yer verilemediği belirlenmiştir. Buna karşın Harf Türkçe 8 kitabındaki temaya hazırlık çalışmalarında 2 adet proje çalışması ile bu beceriye ilişkin kazanımlar oluşturulmaya çalışılmış olması önemli bir bulgudur. Bununla birlikte münazara, dramatizasyon, tartışma, metin yazma, metin inceleme gibi uygulamaların hepsinde bu becerinin geliştirilmesi desteklenmiştir.

Eleştirel düşünme becerisine sahip bireylerin; kanıtı kullanma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, genelleme yapma, farklı bakış açıları yakalama, sorgulama, çelişkileri fark etme, sınıflama yapma, değerlendirme ve karşılaştırma yapma, ilgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etme, çıkarımda bulunma gibi özelliklere sahip oldukları dikkate alındığında; ders kitaplarında ve sınıf içi-dışı çalışmalarda bu beceriyi geliştirmeye yönelik yeterli ve doğru seçilmiş etkinliklere yer vermenin önemi de ortaya çıkmaktadır.

Türkçe ders kitaplarında eleştirel düşünme becerisine yer verme düzeyine ilişkin sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları karşılaştırıldığında aşağıdaki önemli sonuçlara ulaşılmıştır:

Özatalay (2007: 195) yaptığı araştırmada; Türkçe ders kitaplarında eleştirel düşünme becerisine 1. sınıftan 5. sınıfa doğru artan bir şekilde yer verildiği sonucuna ulaşmıştır. Eleştirel düşünme becerisine üst sınıflara doğru daha yüksek oranda yer verilmesi bulgusu bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Buna karşın Razgatlıoğlu (2010: 165) ilköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitaplarına ilişkin “her iki yayınevindeki metinlerin kalıp yargılara, örtük varsayımlara ve belirsizliklere oldukça fazla yer verdiği; sokratik tartışmaya, çok yönlü düşünmeye, çözümler üretmeye ise çok az yer verdiği, bu nedenle de kitapların eleştirel düşünme boyutlarına istenilen düzeyde yer vermedikleri görülmüştür” demiştir. Bu araştırmada Türkçe ders kitaplarında her ne kadar eleştirel düşünme becerisine yer verilme düzeyi yeterli görülmüş olsa da bu beceriye daha fazla yer verilmesine ilişkin beklentiler önemini korumaktadır.

Başoğlu (2010: 61-62) çalışmasında; ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında “bağımsızlık, tutarlılık, ön yargısız olma, değerlendirme gibi eleştirel düşünme bileşenleri dikkate alındığında 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin eleştirel

düşünme eğitimine uygun olduğu tespit edilmiştir. 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan bazı metinlerin belirlenen eleştirel düşünme bileşenlerine uygun olmadığı görülmüştür. 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin ise eleştirel düşünme eğitimi açısından kısmen uygun olduğu” sonucuna ulaşmıştır. Eleştirel düşünme becerisinin bu yaşlarda okunan doğru metinlerle geliştirileceği göz önünde bulundurulduğunda araştırmamızda bu becerinin geliştirilmesi açısından bütün sınıflar düzeyindeki çalışma, etkinlik, metin ve yönergelerin kısmen yeterli olduğu görülmektedir.

5.1.3. Yaratıcı Düşünme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Yaratıcı düşünme becerisini geliştiren çalışmaların 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarına yansımaları oranı % 27.5’tir. Bu bağlamda yaratıcı düşünme becerisi 11 temel beceri arasında *üçüncü* sırada yer almaktadır. Şekil 4.14’te görüldüğü üzere 5 ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yaratıcı düşünme becerisine yer verilme oranı genel ortalamanın bir miktar altında iken 7 ve 8. sınıflarda ise genel ortalamanın üzerinde olduğu görülmüştür. Yaratıcı düşünme becerisinin sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğinde bu becerinin en çok 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer aldığı tespit edilmiştir.

Yaratıcı düşünme becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelediğinde; 5. sınıfta MEB ile Ada yayınlarına ait kitaplar arasında **Ada** yayınlarına ait kitap lehine, Koza ile Ada yayınlarına ait kitaplar arasında **Ada** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın bulunduğu, Koza ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 6. sınıfta Doku ve Evren yayınlarına ait kitaplar arasında **Evren** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu, 7. sınıfta MEB, Koza ve Gizem yayınlarına ait kitaplar arasında bir farkın bulunmadığı; MEB, Gizem ve Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında ise **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 8. sınıfta MEB ile Harf yayınlarına ait kitaplar arasında bir farkın bulunmadığı; Bisiklet ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın olduğu saptanmıştır (bkz. Şekil 4.15).

Öğretmenler, temel becerileri önem derecesine göre sıralarken yaratıcı düşünme becerisini *ikinci* sıraya yerleştirmişlerdir. Bununla birlikte görüşü alınan 20 öğretmenden 12’si yaratıcı düşünme becerisinin Türkçe ders kitapları aracılığıyla *en çok* kazandırılan becerilerden biri olduğunu belirtmiştir.

Doku Türkçe 6, Evren Türkçe 6 ve MEB Türkçe 7 kitaplarında temaya hazırlık çalışmalarının yer almaması nedeniyle bu becerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara yer verilemediği belirlenmiştir. Bununla birlikte MEB Türkçe 5’te tema değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı

görülmüştür. Buna karşın Harf Türkçe 8'de temaya hazırlık çalışmalarında 2 adet proje çalışması ile bu beceriye ilişkin kazanımlar oluşturulmaya çalışılmıştır. Türkçe ders kitaplarında yer alan hikâye edici metinler, öğrenci çalışma kitaplarında verilen kelimenin çağrışımlarını yazma, metnin devamını tahmin etme ve metni tamamlama gibi etkinlikler aracılığıyla öğrencilere yaratıcı düşünme becerisine ilişkin kazanımlar oluşturulmaya amaçlanmıştır.

“Toplumsal değişimin hızlı yaşandığı günümüz toplumlarında, öğrenciyi yaşama hazırlamak ve bu hıza ayak uydurmasını sağlamak için yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesi gerekmektedir” (Vural 2008: 4). Bunun için öğrencilerin çok yönlü bir anlayışla olgu ve olayları ayırt edebilmeleri, kavram-genelleme ilişkisini fark edip sorunlara uygulayabilmeleri, üst bilişsel yeterlilikleri kullanabilmeleri ve sıra dışı bağlantılar kurmaları gerekmektedir. Yaratıcı düşünme becerisi geliştikçe bireylerin problem çözme ve karar verme becerilerinin de gelişmesi söz konusu olur. Yaratıcı düşünme becerisine sahip bireylerin bir problemle ilgili olarak hipotez geliştirme becerisine daha fazla sahip olacakları açıktır. Yaratıcı düşünme becerisinin gelişmesi için ders kitaplarında gözlem ve inceleme, problem çözme, tartışma, rol oynama gibi yöntemler yanında beyin fırtınası, kavram haritası, balık kılıçığı ve zihin haritası gibi tekniklere ilişkin çalışma ve etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir.

Türkçe ders kitaplarında yaratıcı düşünme becerisine yer verme düzeyine ilişkin sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Çakmak (2010: 104) araştırmasında; “öğretmenlerin çoğunluğu, programda belirtilen metin özelliklerini ve metin işleniş sürecinde yapılan etkinlikleri yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimi açısından olumlu bulmuştur. Ancak görüş bildiren öğretmenlerin geneli, ders kitaplarında yer alan metinlerin uzun ve sıkıcı olduğunu, yaratıcı, eğlenceli, güncel, ders verici, öğüt içeren metinlere daha fazla yer verilmesi ve metinlerin öğrenci seviyelerine uygun olması gerektiğini düşünmektedirler” demektedir. Araştırmamızda Türkçe ders kitaplarında yaratıcı düşünme becerisine yer verilme oranı dikkate alındığında bu becerinin diğer beceriler arasında *üçüncü* sırada yer aldığı belirlenmiştir. Bu beceri; 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında en çok yer almakla birlikte, öğretmenler de Türkçe kitapları aracılığıyla en çok kazandırılan beş temel beceri arasında yaratıcı düşünme becerisini *ikinci* sıraya yerleştirmişlerdir.

5.1.4. İletişim Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

İletişim becerisini geliştiren etkinliklere bakıldığında 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yansıma oranının % 24.9 olduğu görülmektedir. İletişim becerisi bu oran ile on

bir temel becerisi arasında *dördüncü* sırada yer almıştır. İletişim becerisinin önemi ve girişimcilik becerisiyle ilgili kazanımların gerçekleşmesinde bu becerinin aracı olduğu düşünüldüğünde, bu beceriye yer verilme oranının istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, 5 ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında iletişim becerisini geliştiren çalışmalara yer verilme oranı genel ortalamanın altında; 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında ise üzerindedir (bkz. Şekil 4.19). İletişim becerisinin sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğinde bu becerinin üst sınıflara doğru giderek arttığı, 8. sınıfta % 27.2'ye ulaştığı görülmüştür.

İletişim becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelediğinde, 5. sınıfta yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı; 6. sınıfta MEB ile Evren yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; diğer yayınevleri arasında bir farkın bulunmadığı; 7. sınıfta MEB, Gizem ve Koza yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Özgün ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın bulunduğu; 8. sınıfta MEB, Özgün ve Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında önemli bir farkın bulunmadığı, MEB ile Harf yayınlarına ait kitaplar arasında **Harf** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır (bkz. Şekil 4.20).

İletişim becerisi öğretmenler tarafından önem derecesine göre *dördüncü* sıraya yerleştirilmiştir. Bununla birlikte 13 öğretmen, iletişim becerisinin Türkçe ders kitapları aracılığıyla *en çok* kazandırılan becerilerden biri olduğunu ifade etmiştir.

Doku Türkçe 6, Evren Türkçe 6 ve MEB Türkçe 7 kitaplarında temaya hazırlık çalışmalarının yer almaması nedeniyle bu becerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara yer verilemediği belirlenmiştir. Buna karşın Harf Türkçe 8 kitabında temaya hazırlık çalışmalarındaki 2 proje çalışması ile bu beceriye ilişkin kazanımlar oluşturulmaya çalışılmıştır.

“İletişimin olduğu her yerde etkileşim, etkileşimin olduğu her yerde iletişim vardır. İletişimin amacı insanın kendi kendine gideremeyeceği ihtiyaçlarını, çözemeyeceği sorunlarını ve gerçekleştiremeyeceği eylemlerini yapabilmesi için ikinci kişiden yardım talebidir” (Ulutaşdemir 2007: 38). Her yaş grubunun iletişim becerileri farklılık göstermektedir. Bu nedenle çocuğa kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebileceği ortam hazırlanmalıdır. Bu anlamda ders kitaplarının önemi büyüktür. Türkçe ders kitaplarında bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin doğru seçilmesi ve “öğrenene görelilik” ilkesi çerçevesinde üst sınıflara doğru artarak yer verilmesi gerekmektedir.

Türkçe ders kitaplarında iletişim becerisine yer verme düzeyine yönelik sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Özatalay (2007: 198) ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitapları ile ilgili araştırmasında iletişim becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alma düzeyinin % 22.54 olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızda iletişim becerisi ile ilgili etkinliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin % 24.90 olduğu belirlenmiştir. İletişim becerisinin önemi düşünüldüğünde ortaokullarda iletişim becerisine yer verilme oranının ilkokullara göre biraz daha yükselmiş olması olumlu olmakla birlikte yeterli değildir. İletişim becerisinin her yaş seviyesindeki bireylerde olması gereken bir özellik olduğu dikkate alındığında bu beceriye üst sınıflara doğru daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

5.1.5. Problem Çözme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarına yansıma oranının % 3.3 olduğu görülmektedir. Temel beceriler arasındaki sıralamaya bakıldığında problem çözme becerisinin *onuncu* sırada yer aldığı belirlenmiştir. Türkçe ders kitaplarında problem çözme becerisine yer verilme oranının -5. sınıflar haricinde- 6. sınıftan itibaren genel ortalamanın üzerinde olduğu görülmüştür (bkz. Şekil 4.24). Problem çözme becerisi her ne kadar 5. sınıftan itibaren düzenli bir artış sergilemiş olsa da bu oranın tüm sınıf seviyeleri göz önünde bulundurulduğunda % 3.6'yı geçmediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu becerinin Türkçe ders kitaplarında yer alma oranının oldukça düşük seviyede olduğu görülmektedir. Önemli bir problemin çözülmesi için gerekli işlem yapma becerisi kazandırılması için bu beceriyle ilgili alt basamaklarda kazanımların oluşturulması gerekmektedir.

Problem çözme becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelendiğinde; 5. sınıfta MEB ile Ada yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Özgün ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 6. sınıfta MEB ile Doku yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 7. sınıfta ise MEB, Gizem ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Koza ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 8. sınıflarda MEB, Özgün ve Harf yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Özgün ile Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu tespit edilmiştir. Türkçe ders kitapları, problem çözme becerisine yer

veren çalışmalar açısından bir bütün olarak değerlendirildiğinde yayınevleri arasında dikkate değer farklılıkların bulunmadığı görülmüştür (bkz. Şekil 4.25).

Öğretmenler, temel becerileri önem derecesine göre sıralarken problem çözme becerisini *altıncı* sıraya yerleştirmişlerdir. Bununla birlikte görüşü alınan 20 öğretmenden 15'i problem çözme becerisinin Türkçe ders kitapları aracılığıyla *en az* kazandırılan becerilerden biri olduğunu ifade etmiştir.

5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci çalışma kitaplarının bazılarında temaya hazırlık ve tema sonu değerlendirme çalışmalarında problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik ve çalışmalara çok az yer verildiği, bazılarında ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Buna karşın Harf Türkçe 8 kitabında temaya hazırlık çalışmalarında 2 adet proje çalışması ile bu beceriye ilişkin kazanımlar oluşturulmaya çalışılmıştır. Türkçe ders kitaplarında yer alan hikâye edici metinler aracılığıyla öğrencilere problem çözme becerisinin tüm aşamalarına ilişkin kazanımlar oluşturmak mümkündür.

“Problem çözme, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri karar verme ve çözüm üretme yeteneklerini geliştirmek için kullanılan bir yöntemdir” (Hezen 2009: 138). Bu araştırmada Türkçe ders kitaplarında bu beceri ile ilgili basamakların kazandırılmasına ilişkin çalışma ve etkinliklerin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Problem çözme becerisinin 5. sınıftan 8. sınıfa doğru uygun ve yeterli etkinliklerle gelişeceği bilinmekle birlikte, Türkçe ders kitaplarında bu düşünceye paralel çalışmaların yer almadığı görülmektedir. Türkçe ders kitaplarında problem çözme becerisine yer verilme düzeyinin; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve iletişim becerisinin çok gerisinde kaldığı tespit edilmiştir.

Türkçe ders kitaplarında problem çözme becerisine yer verme düzeyine yönelik sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Gömlüksiz ve Kan (2007: 51-63) araştırmalarında; 5. sınıfta okuyan öğrencilerin TDÖP'ü problem çözme becerisini kazandırma açısından yeterli düzeyde buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Hezen (2009: 146) araştırmasında; ilköğretim 1-5. sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nun problem çözme becerisini kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özatalay (2007: 198) ise araştırmasında problem çözme becerisi ile ilgili özelliklerin Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alma düzeyinin % 5.70 olduğu sonucuna ulaşmış ve bu beceriye yönelik önemin yeterince anlaşılmadığını vurgulamıştır. Bu araştırmada problem çözme becerisi ile ilgili elde edilen sonuçlar da Özatalay (2007)'in araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Bununla birlikte bu araştırmada problem çözme becerisine yönelik çalışmaların oransal olarak Özatalay (2007)'in elde ettiği sonuçlara göre daha düşük olduğu görülmüştür. Oysa diğer

becerilerde olduğu gibi problem çözme becerisine yönelik çalışmaların da üst sınıflara doğru daha fazla yer alması gerekmektedir.

5.1.6. Araştırma Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Araştırma becerisini geliştiren çalışma sayısının Türkçe ders kitaplarına yansımaya oranı % 14.67'dir. Bu bağlamda araştırma becerisi diğer temel becerilerle karşılaştırıldığında *beşinci* sırada yer almaktadır. 5 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında araştırma becerisine yer verilme oranı genel ortalamanın altında, 6 ve 7. sınıflarda ise üzerindedir (bkz. Şekil 4.29). Araştırma becerisinin sınıflara göre dağılımı gözden geçirildiğinde bu beceriyi geliştirmeye yönelik çalışmaların oransal olarak 5. sınıftan 7. sınıfa doğru arttığı, 8. sınıfta tekrar düştüğü görülmüştür. Araştırma becerisi gelişmiş bir birey; soru sorma, gözlem yapma, tahmin etme, veri toplama, verileri kaydetme, verileri düzenleme, verileri açıklama ve araştırma sonuçlarını sunma becerilerine sahiptir. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında öğrencilere araştırma becerisini kazandırmada çok önemli olan bu basamakları destekleyecek etkinliklere yeterli sayıda yer verilmediği belirlenmiştir.

Araştırma becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelendiğinde; 5. sınıfta MEB, Ada ve Koza yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 6. sınıfta yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı; 7. sınıfta Koza, Özgün ve Gizem yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Özgün ile MEB yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 8. sınıfta MEB, Özgün ve Harf yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Özgün ile Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu tespit edilmiştir (bkz. Şekil 4.30).

Araştırma becerisi öğretmenler tarafından önem derecesine göre *beşinci* sınıfa yerleştirilmiştir. Görüşü alınan 20 öğretmenden 14'ü aynı zamanda araştırma becerisinin Türkçe ders kitapları aracılığıyla *en çok* kazandırılan beş temel becerilerden biri olduğunu düşünmektedir.

5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci çalışma kitaplarının bazılarında temaya hazırlık ve tema sonu değerlendirme çalışmalarında araştırma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik ve çalışmalara çok az yer verildiği, bazılarında ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Buna karşın Harf Türkçe 8 kitabında temaya hazırlık çalışmalarında 2 adet proje çalışması ile bu beceriye ilişkin kazanımlar oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırma becerisinin öğrenci

çalışma kitaplarında daha çok anlamı bilinmeyen kelimelerin sözlükten araştırılması, temaya hazırlık çalışmalarında verilen bir konunun araştırılması vb. etkinlikler aracılığıyla geliştirilmeye çalışıldığı görülmüştür.

Türkçe ders kitaplarında araştırma becerisine yer verme düzeyine ilişkin sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Şahinel (2005: 224-227) yaptığı araştırmada; Türkçe Öğretim Programı ile birlikte öğrencilerin “araştırma becerilerinin” arttığı yönünde bir sonuca ulaşmıştır. Hezen (2009: 134) yapılandırmacı kurama göre şekillendirilmiş Türkçe öğretim programının öğrencileri araştırma yaparken ebeveyn desteği almaya özendirdiğini, araştırma çalışmalarının öğrencilerin kendilerini ifade etmesine olanak sağlayan etkinlikler gözüyle bakılması gerektiğini vurgulamıştır. Özatalay (2007: 201-202) ise araştırmasında “öğrencilere araştırma becerisini kazandırmada çok önemli olan basamaklara yok denecek kadar az yer verildiğini” ifade etmiştir. Araştırmamızda da hem araştırma becerisini kazandırmada etkili olan basamaklara yönelik etkinliklere hem de araştırma sırasında ebeveyn desteği almaya yönelik etkinliklere az sayıda yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma becerisi ile problem çözme becerisi arasındaki yakın ilişkiye dikkat çeken Kan (2006: 62-63) “araştırma yoluyla öğrenmenin bireyin temel becerilerini geliştireceğini” vurgulamıştır. Araştırma becerisinin *yaparak öğrenme ve bilginin yapılandırılması* açısından taşıdığı önem nedeniyle bu beceriye yönelik etkinliklerin bilinçli seçilmesi gerekmektedir.

5.1.7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin Türkçe ders kitaplarına yansıma oranının % 3.7 olduğu görülmektedir. Temel beceriler oransal olarak sıralandığında bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin on bir temel beceri arasında *sekizinci* sırada yer aldığı belirlenmiştir. Türkçe ders kitaplarında bilgi teknolojilerini kullanma becerisine yönelik etkinliklerin 5. sınıftan itibaren 8. sınıfa doğru azaldığı görülmüştür (bkz. Şekil 4.34). Bilgi teknolojilerine yer verilme oranı sadece 5. sınıfta (% 4.5) genel ortalamanın üzerinde iken diğer sınıflarda ortalamanın altındadır. Türkçe ders kitaplarında öğrencilere bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmada çok önemli olan basamakları destekleyecek etkinliklere yeterli sayıda yer verilmediği tespit edilmiştir. Bilişim çağında yaşadığımız düşünüldüğünde bu beceriye yönelik çalışmaların arttırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelendiğinde; 5. sınıfta Ada, Koza ve Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında

MEB yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 6. sınıfta MEB ile Evren yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı; MEB ile Doku yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 7. sınıfta ise MEB ile Koza yayınları arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 8. sınıfta Özgün, Bisiklet ve Harf yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu ortaya çıkmıştır (bkz. Şekil 4.35). *5. sınıftan 8. sınıfa kadar bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin kazandırılması açısından MEB yayınlarına ait kitaplar lehine bir farkın bulunduğu belirlenmiştir.* Bu bağlamda bilgi teknolojilerini kullanma becerisinin kazandırılması açısından MEB yayınlarına ait kitaplar öne çıkmaktadır. İncelenen sınıf seviyelerinde MEB yayınlarına ait kitaplarda bilgi teknolojilerine yer veren çalışmaların oranı genel ortalama civarında veya üzerinde seyretmektedir.

Öğretmenler, temel becerileri önem derecesine göre sıralarken bilgi teknolojilerini kullanma becerisini *onuncu* sıraya yerleştirmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenlere göre bilgi teknolojilerini kullanma becerisi Türkçe ders kitapları aracılığıyla da *en az* geliştirilen beş temel beceri arasında yer almaktadır.

5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci çalışma kitaplarının çoğunda temaya hazırlık ve tema sonu değerlendirme çalışmalarında bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik ve çalışmalara çok az yer verildiği, bazılarında ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Buna karşın Harf Türkçe 8 kitabında temaya hazırlık çalışmalarında 2 adet proje çalışması ile bu beceriye ilişkin kazanımlar oluşturulmaya çalışılmıştır.

Türkçe ders kitaplarında bilgi teknolojilerini kullanma becerisine ilişkin sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Formal eğitimin, öğrencileri bilgi toplumunun gereksinimleri doğrultusunda yetiştirme zorunluluğu vardır. Bu da ancak bilgiyi aktarmada doğru araçların seçimiyle mümkündür. “Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi gelişmiş bir birey; bilgi teknolojilerini yerinde kullanma konusunda doğru karar verir, bilgi teknolojilerini kullanırken planlama yapar, bilgi teknolojilerini kullanmak için gerekli becerilere sahiptir. Bilgi teknolojileri kaynaklarından bilgiye ulaşır, ulaştığı bilgileri analiz eder, analiz sonuçlarına göre bilgileri değerlendirir, bir sonuca ulaşır, sonucu uygun formda sunar, sonucu yeni alanlarda kullanır” (Hezen 2009: 127). Türkçe ders kitaplarında bilgisayar ve İnternet gibi bilgi teknolojilerinin kullanımına ilişkin çalışma, etkinlik ve yönlendirmelere sınırlı sayıda yer verilmiş olması, yukarıda söz konusu olan yeterliliklerin gelişimini sınırlandırmaktadır.

Kurfalı (2007: 116) araştırmasında; İlköğretim Programında bilgi teknolojilerinin kullanımına yönelik yeterince örnek bulunmadığını ortaya koymuştur. Özatalay (2007: 203) ise araştırmasında; “Bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmak amacıyla ilgili etkinliklerin Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alma düzeyi % 4.65 olarak görülmüştür ki bu son derece düşük düzeydedir” demektedir. Araştırmamızda ise bu oran % 3.70’tir. Öğrenene görelilik ilkesi çerçevesinde bu beceriye yer verilme oranının üst sınıflara doğru daha da artması beklenirken gerilemiş olması, düzeltilmesi gereken bir durumdur. Bununla birlikte, bilgiyi doğru teknolojik araçları seçerek paylaşmaya ve bilgi teknolojilerini sadece gerektiğinde kullanmaya yönelik uyarıların gözetilerek gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

5.1.8. Girişimcilik Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların Türkçe ders kitaplarında yer alma oranı % 3.39’dur. Bu bağlamda girişimcilik becerisinin temel beceriler içerisinde *dokuzuncu* sırada yer aldığı görülmektedir. Girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların 5 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında genel ortalamanın altında, 6 ve 7. sınıflarda ise üzerindedir (bkz. Şekil 4.39). Buradan hareketle bu oranın, bu beceriye verilmesi gereken önem düşünülduğünde, düşük olduğu görülmektedir.

Girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelendiğinde; 5. sınıfta MEB ve Ada yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, MEB ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 6. sınıfta MEB ile Evren yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı; Evren ile Doku yayınlarına ait kitaplar arasında **Evren** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 7. sınıfta ise MEB, Özgün ve Gizem yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Koza ile Gizem yayınları arasında **Koza** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 8. sınıflarda MEB, Özgün ve Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Harf ile Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında **Bisiklet** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu ortaya çıkmıştır (bkz. Şekil 4.40).

Öğretmenler, temel becerileri önem derecesine göre sıralarken girişimcilik becerisini *sekizinci* sıraya yerleştirmişlerdir. Bununla birlikte 17 öğretmene göre girişimcilik becerisi *en az* kazandırılan beş temel beceriden biri durumundadır. Bazı öğretmenler, özellikle girişimcilik becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların azlığından şikâyetçidir.

5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci çalışma kitaplarının çoğunda temaya hazırlık ve tema sonu değerlendirme çalışmalarında girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik ve

çalışmalara çok az yer verildiği, bazılarında ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Buna karşın Harf Türkçe 8 kitabında temaya hazırlık çalışmalarında 2 adet proje çalışması ile bu beceriye ilişkin kazanımlar oluşturulmaya çalışılmıştır. Türkçe ders kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarında öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırmaya yönelik başarılı girişimcilerin hayatını işleyen metinlere yer verildiği, öğrencinin girişimci olmasını sağlayacak grup çalışmalarının yer aldığı görülmüştür.

Girişimcilik alt becerileri; fırsatları değerlendirme, problem çözme, yaratıcılık, ikna etme, risk alma, plan yapma, doğru karar verme, kendine güven duyma, bağımsız çalışma, başarıya yönelme, çok yönlü olma, empati kurma, dinamik olma şeklinde sıralanabilir. Bu nedenle gerek sosyal yaşamda gerekse iş yaşamında girişimci bireylerin yetiştirilebilmesi için küçük yaşlardan başlayarak bu beceriye yönelik alt becerilerin kazandırılmaya çalışılması gerekmektedir. Girişimcilik becerisi tüm derslerde geliştirilmesi hedeflenen bir beceridir. Girişimci bireylerin yetiştirilmesinde ders kitaplarının uygun etkinliklerle donatılması gerekmektedir. Ancak bu araştırmada, öğrencilere girişimcilik becerilerinin kazandırılması açısından Türkçe ders kitaplarının yeterli etkinliklerden yoksun olduğu ortaya çıkmıştır.

Türkçe ders kitaplarında girişimcilik becerisine yer verilme düzeyine ilişkin sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Hezen (2009: 127) araştırmasında; Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda girişimcilik becerisinin % 1.71'lik bir oran ile en az düzeyde yer aldığını belirlemiştir. Özatalay (2007: 203) ise araştırmasında; bu beceriye Türkçe ders kitaplarında yer verilme oranının % 5.70 olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızda bu oran % 3.39 düzeyindedir. Bu üç araştırmanın ulaştığı ortak sonuç; Türkçe ders kitaplarında girişimcilik becerisine yer verilme oranının oldukça düşük düzeyde olduğudur. Girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların üst sınıflara doğru daha fazla yer alması gerekmektedir. Çünkü ülkemizin ancak girişimci bireylerle çağdaş uygarlığı yakalaması ve her alanda uluslararası rekabete girmesi mümkün olabilir.

5.1.9. Karar Verme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Karar verme becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların Türkçe ders kitaplarındaki oranı % 12.67'dir. Buradan hareketle karar verme becerisinin on bir temel beceri arasında *altıncı* sırada olduğu tespit edilmiştir. Bu beceriye Türkçe ders kitaplarında yer verilme oranı 5, 6 ve 7. sınıflarda genel ortalama düzeyinde, 8. sınıfta ise ortalamanın üzerindedir (bkz. Şekil 4.44). Her ne kadar Türkçe ders kitaplarında karar verme becerisine yer verilme oranı 6. sınıftan 8. sınıfa doğru giderek artmış olsa da bu oranın

sadece 8. sınıfta ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle bireylerin yaşamları boyunca karşılaştıkları sorunların çözümünde doğru ve adil kararlar vermesi, kararlarını verirken bağımsız olması ve verdikleri kararların sorunluluklarını üstlenebilmeleri için bu beceriyi kazandıracak etkinlik ve yönergelere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

Karar verme becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelendiğinde; 5. sınıfta MEB, Ada ve Koza yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Özgün ile Ada yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 6. sınıfta MEB, Doku ile Evren yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı; 7. sınıfta ise MEB, Koza ve Gizem yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Gizem ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında **Gizem** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 8. sınıflarda ise Bisiklet ve Harf yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, MEB ile Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın bulunduğu, Özgün ile Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu tespit edilmiştir (bkz. Şekil 4.45).

Karar verme becerisi öğretmenler tarafından önem derecesine göre *yedinci* sıraya yerleştirilmiştir. Bununla birlikte karar verme becerisi, 15 öğretmen tarafından Türkçe ders kitapları aracılığıyla *en az* kazandırılan becerilerden biri olarak görülmektedir.

5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci çalışma kitaplarının çoğunda temaya hazırlık ve tema sonu değerlendirme çalışmalarında karar verme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik ve çalışmalara çok az yer verildiği, bazılarında ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

“Karar verme becerisi gelişmiş bir birey; amacını tanımlar, gerekli bilgileri toplar, topladığı bilgileri analiz eder, uygun seçenekleri oluşturur, karar verir, kararını uygular, kararını ve karar verme sürecini değerlendirir” (Hezen 2009: 89-90). Türkçe ders kitaplarında bu becerinin öğrencilere kazandırılmasına ilişkin etkinlik ve yönergelerin yeterli olmadığı açıktır. Bu nedenle öğretim ilkeleri de gözetilerek, uygun metin ve etkinlikler aracılığıyla bu becerinin geliştirilmesine daha fazla önem verilmelidir.

Türkçe ders kitaplarında karar verme becerisine yer verme düzeyine ilişkin sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Kan (2006) araştırmasında; öğrenci görüşlerine göre Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programının karar verme becerisini geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Hezen (2009: 127) araştırmasında; “Tüm sınıf seviyelerinde kazanımların becerileri geliştirmeye uygunluğu incelendiğinde eleştirel düşünme becerisinden sonra en fazla düzeyde

geliştirilen beceri karar vermedir. *İki becerinin görülme sıklığının birbirine yakın çıkması, karar verme becerisinin eleştirel düşünmenin içinde yer alan zihinsel bir süreç olmasından kaynaklanır*” demektedir. Araştırmamızda Türkçe ders kitaplarında eleştirel düşünme becerisine yer verilme oranı % 43.4 iken karar verme becerisine yer verilme oranının % 12.67 olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Hezen (2009)’in iki becerinin oransal yakınlığı şeklinde yaptığı saptama araştırmamızda görülmemiştir. Bununla birlikte Türkçe ders kitaplarında bu beceriye yer verilme oranının istenilen düzeyde olmadığı da görülmektedir.

5.1.10. Metinler Arası Okuma Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Metinler arası okuma becerisini geliştiren çalışma sayısının Türkçe ders kitaplarındaki oranı % 0.9’dur. Metinler arası okuma becerisine Türkçe ders kitaplarında yer verilme oranı 5, 6 ve 8. sınıflarda genel ortalama civarında iken 7. sınıfta genel ortalamanın üzerindedir (bkz. Şekil 4.49). Türkçe ders kitaplarında metinler arası okuma becerisine yer verilme oranı diğer becerilerle karşılaştırıldığında bu becerinin son sırada yer aldığı görülmüştür.

Metinler arası okuma becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yayınevlerine göre incelediğinde; 5. sınıfta Ada, Koza ve Özgün yayınevlerine ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, MEB ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 6. sınıfta MEB ile Doku yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 7. sınıfta MEB ile Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Koza ile Gizem yayınlarına ait kitaplar arasında **Koza** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 8. sınıflarda ise MEB, Özgün ve Harf yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, MEB, Harf ve Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında **Bisiklet** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın bulunduğu tespit edilmiştir (bkz. Şekil 4.50).

Öğretmenler, metinler arası okuma becerisini önem derecesine göre *sonuncu* sıraya yerleştirmiş olmalarına karşın Türkçe ders kitapları aracılığıyla öğrencilere *en çok* kazandırılan beş temel beceriden birinin de metinler arası okuma becerisi olduğunu ifade etmişlerdir.

5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci çalışma kitaplarının çoğunda metinler arası okuma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik ve çalışmalara yer verilmediği belirlenmiştir. Türkçe ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları göz önünde bulundurulduğunda öğrencilere metinler arası okuma becerisini kazandırmaya yönelik

etkinliklerin metinde işlenen konu, ana düşünce, olay, yer, zaman ve kişi bakımından daha önce okunan metinlerle ilişki kurulmasına yönelik olduğu görülmektedir.

“Metinler arası okuma becerisi gelişmiş bir birey; 1. Metin içi anlam (tek tür dayanağa bağlı olarak gerçekleştirilen anlam kurma) kurar, 2. Metin dışı anlam (metnin anlamından anlam üretme) kurar, 3. İçten dışa (okuyucunun metindeki bir kavram, düşünce resim vb. ile ön yaşantıları arasında ilişki kurması) ya da dıştan içe (okuyucu, metinde çözemediği bir kavramı, kelimeyi vb. dışarıdan yardım alarak çözüp metni yorumlamaya devam etmesi) metinler arası anlam kurar, 4. Metinler arasında yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosu, konu, düşünce ve olay bakımından ilişki kurar” (Hezen 2009: 90-91). Bu nedenle ders kitaplarında metinler arasındaki ilişkileri hissettirecek etkinliklere yer verilmelidir. Ayrıca Türkçe derslerinde üst sınıflarda önceki sınıflarda okunan metinler arasında ilişki kurulabileceği gibi, sınıflar düzeyinde diğer derslerde okunan metinler ile de bağlantılar kurulabilir. Bu bağlamda okunan metinler arasında bağlantı kurulmasını, ortak yönlerin bulunmasını sağlayacak çalışma ve etkinliklere yer verilmelidir.

Türkçe ders kitaplarında metinler arası okuma becerisine yer verme düzeyine yönelik sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Hezen (2009: 127) araştırmasında; “tüm sınıf seviyelerinde en az düzeyde geliştirilebilecek becerilerden biri de metinler arası okuma becerisidir. Bir dersin öğretim programıyla tüm becerilerin aynı düzeyde geliştirilmesi elbette beklenemez; fakat daha dengeli bir dağılım yapılabilir.” demiştir. Özatalay (2007: 203) ise araştırmasında; “Türkçe ders kitaplarında bu beceriyi kazandırma ile ilgili verilen etkinliklerde, kullanılan ifadelerde, yapılan yönlendirmelerde yeterli olarak yer almadığını” belirtmektedir. Araştırmamızda da Türkçe ders kitaplarında metinler arası okuma becerisine yer verilme oranının oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, beceriye verilmesi gereken önemin yetersiz olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Hezen (2009)'in ifade ettiği gibi temel becerilerin daha dengeli dağılımına ihtiyaç bulunmaktadır.

5.1.11. Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme Becerisi ile İlgili Sonuç ve Tartışma

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik çalışma sayısının oranı % 9.24'tür. Bu bağlamda Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin 11 temel beceri arasında *yedinci* sırada yer aldığı görülmektedir. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında genel ortalama üzerinde bir orana 5 ve 6. sınıflarda ise ortalamanın altında bir orana sahiptir

(bkz. Şekil 4.54). Türkçe ders kitaplarında kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi 5. sınıftan 7. sınıfa doğru artış göstermiş olmasına karşın 8. sınıfta bir miktar gerilemiştir.

Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlikler yayınevlerine göre incelendiğinde; 5. sınıfta Ada, Koza ve Özgün yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Koza ile MEB yayınlarına ait kitaplar arasında **MEB** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu; 6. sınıfta MEB, Doku ve Evren yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı; 7. sınıfta ise MEB, Koza ve Gizem yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Özgün yayınları ile Koza yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine bir farkın bulunduğu, 8. sınıflarda MEB, Özgün ve Bisiklet yayınlarına ait kitaplar arasında belirgin bir farkın bulunmadığı, Özgün ve Harf yayınlarına ait kitaplar arasında **Özgün** yayınlarına ait kitap lehine büyük bir farkın bulunduğu tespit edilmiştir (bkz. Şekil 4.55). Kitaplar yayınevlerine göre bir bütün olarak değerlendirildiğinde ise kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisine yer verilme düzeyi açısından kitaplar arasında büyük bir farkın olmadığı görülmüştür.

Öğretmenler, temel becerileri önem derecesine göre sıralarken kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini *dokuzuncu* sıraya yerleştirmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenlere Türkçe ders kitapları aracılığıyla en çok ve en az kazandırılan beş temel becerilerin hangileri olduğu sorulmuş, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi bu sıralamaların arasında yer almamıştır.

5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci çalışma kitaplarının çoğunda kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik ve çalışmalara çok az yer verildiği, bazılarında ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Buna karşın Harf Türkçe 8 kitabında temaya hazırlık çalışmalarındaki 2 proje çalışması ile bu beceriye ilişkin kazanımlar oluşturulmaya çalışılmıştır.

“Çocuklarda temel değerleri geliştirmek ilk önce anne ve babaların, daha sonra eğitimcilerin görevidir. Çocukta yanlış gelişmiş bir değeri arzulanan başka bir değer ile değiştirmek, yeni bir değeri yerleştirmekten daha zordur. Bireysel değerlerin çoğu erken yaşta edinilse ve bilinçaltı düzeyde bulunsa da pek çok değer, kavram yolu ile kazanılmakta ve toplumsal değerler yaşamımızın her aşamasında tutumlarımızı ve bireyler arası ilişki kalıplarını biçimlendirmektedir” (Yılmaz 2008: 52). “Bireysel ve toplumsal dünyamızın sınırlarını oluşturan, dil yoluyla aktarılan kültürel mirasımızdan alarak geliştirilen değerlerin iletimi şüphesiz ki dilimizin en güzel şekilde kullanıldığı metinler yoluyla olacaktır.” (Ekinci Çelikpazu ve Aktaş 2011: 417). Ders kitaplarındaki

metinler aracılığıyla ulusal ve evrensel değerler ile ilgili kazanımlar oluşturulmaktadır. İncelenen Türkçe ders kitaplarındaki kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi ile ilgili ölçütlerin büyük bir bölümüne metinlerde yer verilmesi; gelenek ve göreneklerimizde değer temelli olması ve bu özelliğin ders kitaplarındaki metinlere yansımış olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca burada çıkan sonucun Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarıyla da örtüştüğü görülmektedir.

Türkçe ders kitaplarında metinler arası okuma becerisine yer verme düzeyine yönelik sonuçlar ile bazı akademik araştırmaların bulguları aşağıda karşılaştırılmıştır.

Ekinci Çelikpazu ve Aktaş (2011: 421-422) yaptıkları araştırmada; “MEB 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değerlerin iletimini istenen düzeyde gerçekleştirmediği tespit edilmiştir” demişlerdir. Şen (2008: 777) araştırmasında; “Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin belirlenen değerlerin aktarımında yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Metin ve tema seçiminde değerlerin iletimi açısından yerinde seçimler yapılmadığı görülmüştür.” demektedir. Somuncu (2010: 216) ise araştırmasında; “7. sınıf Türkçe ders kitabındaki edebi metinler, evrensel değerler açısından yeterli düzeydedir. Fakat metin seçiminde çok daha iyi bir taramayla öğrencilere, değerleri öğreten değil, içselleştirmelerine yardımcı olan, üslup açısından, edebî açıdan daha iyi, daha sanatsal metinler seçilebilirdi” demektedir. Yaman, Taflan ve Çolak (2009: 114) araştırmalarında; ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında “değerlerin aktarımını destekleyecek metin sayısı sınırlı ölçüde kalmıştır” demektedir. Araştırmamızda da değer öğretimi ile ilgili metinlerin istenilen sayı ve içerikte olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında değer eğitimi için okul, aile, çevre ve birey işbirliğini öngören metin ve etkinliklere ihtiyaç bulunmaktadır.

Yukarıda her bir beceri için çıkarılan sonuçların, yapılan tartışma ve değerlendirmelerin ışığında şu genel sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Ders kitaplarında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin bir kaçı haricinde diğerlerine ilişkin etkinlik/yönlendirme/yönergelerin yetersiz olduğu ve bazı yayınevlerinin çok önemli becerilere çok az yer verdiği belirlenmiştir.

2. Bazı kitaplarda temel becerilere ilişkin kazanımların oluşmasında aracı olan metinlerin, doğru ve bilinçli seçilmediği ve becerilere ilişkin yönlendirme ve yönergelerde bir çeşitliliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Ders kitaplarında temel becerilere ilişkin yönlendirme ve yönergelerin genellikle benzer ifadelerle yazılmasının yarattığı tekdüzeliğin, motivasyonu azaltıcı bir etki yarattığı görülmüştür.

4. Türkçe ders kitaplarında karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, problem çözme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara oldukça düşük bir oranda yer verildiği tespit edilmiştir. Bu becerilerin her birinin ayrı bir yeri ve önemi olduğu düşünüldüğünde, her bir beceriye yer verilme oranının dağılımında bir dengenin gözetilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

5. Beceri eğitimi ile ilgili olarak derse giriş aşamasında öğrenci çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan hazırlık çalışmalarının öğrencilerin dikkatini çekecek, motivasyonlarını arttıracak farklı etkinliklerden yoksun olduğu görülmüştür.

6. Öğrenci çalışma kitaplarının öğrencilerin problem çözme ve araştırma becerilerini geliştirme ve bu konuda kazanımların oluşmasını sağlama açısından yeterli etkinlik ve proje çalışmalarından yoksun olduğu görülmüştür.

7. Bütün sınıflar düzeyinde Türkçe ders kitaplarında en çok yer verilen temel becerinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin olduğu, bunu sırasıyla; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, karar verme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, problem çözme, metinler arası okuma becerilerinin izlediği tespit edilmiştir.

8. Temel becerilerin Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin sınıflara göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan Kruskal-Wallis H Testi'ne göre Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinde anlamlı bir farklılığın görüldüğü, bu farklılığın 8. sınıflar lehine olduğu; diğer temel beceriler açısından sınıflar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

9. Türkçe ders kitaplarında karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, problem çözme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara oldukça düşük bir oranda yer verildiği belirlenmiştir.

10. Türkçe öğretmenlerine göre Türkçe ders kitapları aracılığıyla en çok geliştirilen beş temel becerinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma, iletişim, yaratıcı düşünme, metinler arası okuma becerilerinin olduğu saptanmıştır.

5.2. ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulgulara ve yapılan değerlendirmelere dayanarak ders kitaplarının “*temel beceriler eğitimi*” açısından daha donanımlı hâle gelmesi için öneriler getirilmiştir.

5.2.1. Karar Vericilere Yönelik Öneriler

- Programın yazımı sırasında temel becerilere yönelik kazanımlar doğru tespit edilmeli, kazanımların oluşmasını sağlayacak etkinlik örnekleri çeşitlendirilmelidir. Bununla birlikte temel becerilere yönelik kazanımların oluşturulması sürecinde uygun yöntem, strateji ve teknikler ile kullanılacak materyaller ve değerlendirme yöntemleri birkaç cümle ile değil zengin bir içerikle açıklanmalıdır.

- Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından alanında uzman akademisyen ve tecrübeli öğretmenlere, sınıf seviyelerine göre kazandırılması amaçlanan temel becerilere yönelik ölçüt tabloları hazırlatılarak bu tabloların yayınevleri, ders kitabı yazarları ve öğretmenler tarafından referans alınması sağlanmalıdır.

- Yayınevleri kitap yazdıracakları yazarları (alan uzmanı, pedagog, görsel tasarımcı “grafiker, ressam ve sanat tarihçisi”, dil bilimci) seçerken bu yazarların alanında uzman, ders kitabı yazma tecrübesine sahip ve ders kitapları üzerinde akademik araştırmalarda bulunmuş bireylerden oluşmalarına dikkat etmelidir. Ders kitabı yazım komisyonunun da temel becerilerle ilgili kazanımları oluşturacak metin/etkinlik/yönergeleri bilinçli ve titiz bir çalışma ile seçmeleri gerekmektedir.

- Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu ders kitabı seçim ve değerlendirme komisyonları ders kitabı olması için önerilen kitapları; temel becerilere yer verme düzeyi, becerilerle ilgili kazanımları oluşturacak etkinlik ve yönergeleri adı geçen ölçüt tablolarına göre titizlikle incelemelidir. Bu bağlamda temel beceriler açısından yetersiz buldukları ders kitabı önerilerini elemeli, ders kitaplarını diğer alanlardaki yeterliliklerini öne sürerek bu kitapların okutulması için gerekçe teşkil etmemelidir.

- Metinlerin seçimi bir komisyon tarafından yapılmalıdır. Farklı ve sorgulayıcı bakış açılarının ortak sonucuna göre metinlerin seçimi yoluna gidilmelidir. Seçilen metinler beceri kazandırma ile ilgili güçlü mesajlar vermelidir. Başka bir ifade ile Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin edebî zevke, geliştirilecek beceriye ve programda belirtilen kazanımlara göre uygun özellikler taşıması sağlanmalıdır. Bunun için farklı metin türleri kullanılmalıdır.

▪ Türkçe ders kitaplarında temel becerilere ilişkin yönlendirme ve yönergelerin genellikle benzer ifadelerden oluşmasının yarattığı tekdüzeliğin ve motivasyonu azaltıcı boyutunun o beceriye ait farklı yönlendirme/yönergelere de yer verilerek giderilmesi gerekmektedir. Bilinçli bir şekilde seçilmiş yeterli sayıda etkinliğe yer verilmelidir.

▪ Türkçe ders kitaplarında karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, problem çözme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara oldukça düşük bir oranda yer verildiği belirlenmiştir. Bu becerilerden her birinin ayrı bir yeri ve önemi olduğu düşünüldüğünde, her bir beceriye yer verilme oranında bir dengenin gözetilmesi gerekmektedir.

▪ Sınıfların temel becerileri kazandırmaya imkân tanıyacak şekilde düzenlenmesi, öğretim materyalleri bakımından zenginleştirilmesi ve sınıf mevcutlarının belli standartlar seviyesinde tutulması gerekmektedir. Öğretmenlere beceri eğitimi sürecinde kullanılmak üzere öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte görsel-işitsel materyaller de verilmelidir.

▪ “İçerik olarak yaratıcı drama ve altı şapkalı düşünce tekniği gibi yaratıcı düşünmeyi geliştiren yöntem ve tekniklerle ilgili ve çoklu zekâ kuramını temel alan örnek etkinliklere yer verilmelidir.” (Çakmak 2010: 106). Yaratıcı düşünme becerisi geliştikçe, bireylerin problem çözme ve karar verme becerilerinin de gelişeceği göz önünde bulundurulmalıdır.

▪ Beceri eğitimi ile ilgili olarak derse giriş aşamasında öğrenci çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan hazırlık çalışmalarının öğrencilerin dikkatini çekecek, motivasyonlarını arttıracak farklı etkinliklerden oluşan hazırlık çalışmaları olarak düzenlenmelidir.

▪ “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerisinin gelişmesinde demokratik bir eğitim anlayışına ihtiyaç vardır. Ders kitaplarındaki metinlerin demokratik anlayışa göre düzenlenmesi eleştirel düşünme becerileri açısından çok yararlı olacaktır.” (Razgatlıoğlu 2010: 166).

▪ Beceri eğitimi ile ilgili örnek etkinliklerden oluşan bir etkinlik havuzu oluşturulmalı ve bu havuz öğretmenlerin erişimine açılmalıdır.

▪ Yukarıda sıralanan hususlara ilişkin eksikliklerin tekrarlanmaması adına yeni program yazma ve ders kitabı hazırlama sürecinde bu konuda yapılmış akademik araştırmaların sonuçlarından yararlanılmalıdır.

5.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Öğretmenler, bazı temel becerilerin eğitimi konusunda kendilerini yeterli görmemektedir. Bu nedenle okul yöneticilerin, öğretmenlerin ve rehber öğretmenlerin temel becerilerin eğitimi konusunda uygulamalı hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerekmektedir. Hizmet içi eğitim verecek bireylerin bu konuda uzman kişi olmaları, çok sayıda örnek etkinlikle her bir beceriye ilişkin kazanım oluşturma sürecini anlatmaları gerekmektedir. Ayrıca İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin de üniversitelerden akademik destek almaları gerekmektedir.

- Eğitim Fakültelerinde öğretmen adaylarının temel becerilerin eğitimi konusunda donanımlı yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle *Özel Öğretim Yöntemleri* dersleri dışında öğretim planlarına beceri eğitimi konusunda seçmeli derslerin eklenmesi, bu derslerin *alan eğitimcileri* tarafından verilmesi ve öğretim elemanlarının da öğrencilere iyi bir model olması gerekmektedir. Böylece öğretmen adaylarının beceri eğitimi konusunda daha donanımlı hâle gelmeleri sağlanmış olur.

- Tematik yaklaşım çerçevesinde beceri eğitimi konusunda disiplinler arası etkileşim artırılmalıdır. Örneğin Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi konusunda ilkokulda Türkçe-Hayat Bilgisi-Sosyal Bilgiler; ortaokulda ise Türkçe-Sosyal Bilgiler-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi disiplinleri ve bu disiplinlerin öğretmenleri arasında işbirliği sağlanmalıdır.

- Öğretmenlerin, öğrencilere problem çözme becerisi alt basamaklarında işlem yaptırılmaları, sadece problem çözme becerisinin değil, diğer beceriler ile ilgili kazanımların oluşumunu da olumlu yönde etkileyecektir. Örneğin metinlerdeki problemlere sorgulayıcı bir bakış açısı geliştirmek, eleştirel düşünme becerisinin gelişimini olumlu yönde etkileyecektir.

- Öğretmenler, beceri eğitimini sadece ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinliklerle sürdürmemeli, gerektiğinde kendileri de etkinlik geliştirmelidir. Öğretmenler bu etkinlikleri geliştirirken etkinliklerin öğrencinin hayatından kesitler taşımasına da dikkat etmelidir.

- Öğretmenlerin sosyal becerileri grup çalışmalarıyla kazandırma yoluna gitmesi hem öğrenciler arası etkileşimi artırır hem de öğrencilerin birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olmalarını sağlar. Bu çalışmalar sayesinde aynı zamanda öğrencilerin sorumluluk duyguları da gelişmiş olur.

- Araştırma becerisi alt basamaklarında kazanımların oluşması adına öğrencilerin kütüphaneye gitme, kaynaklardan yararlanma, İnternette arama yapma vb. araştırma süreçlerine yönlendirilmesi gerekmektedir.

- Öğretmenler, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye çalışırken öğrencilerin *eleştirel okuma* yöntem ve tekniğini de kullanmalarını sağlamalıdır. Ancak bunu yapabilmek için metinlerin de eleştirel okumaya elverişli olması gerekmektedir. Bu metinler sayesinde öğrencilerin sorgulayıcı ve tarafsız bir bakış açısı kazanmaları mümkün olacaktır.

5.2.3. Velilere Yönelik Öneriler

- Çocukta geliştirilmek istenen temel becerilerle toplumunun çocuğa yüklediği roller arasında bir uyum olmadıkça, hedeflenen sonuçlara ulaşmak mümkün değildir (Hotaman 2008: 189). Bu nedenle ebeveynler; çocuklarının gelişim dönemlerinde onlarla çok iyi iletişim kurmalı, çocuklarının farklı fikirleri dile getirmesini desteklemeli ve yaratıcı çözümler için onları motive etmelidir.

- Kişisel ve sosyal değerlere önem verme becerisi kapsamında değer eğitiminin ilk önce aileden başladığı gerçeğinden hareketle bu konuda okul-aile işbirliği artırılmalıdır. Okul-aile işbirliğini sağlayacak projelerin yanında, öğrencilerin toplum hizmetlerine gönüllü katılımı teşvik edilmelidir.

5.2.4. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Beceri eğitimi verecek öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerinin tespit edilmesi ve bu konudaki sorunların çözümüne yönelik akademik araştırmaların yapılması gerekmektedir.

- Beceri eğitimi ile ilgili olarak sadece ders kitaplarının değil, öğrenci çalışma kitaplarının ve öğretmen kılavuz kitaplarının da akademik araştırmalara derinlemesine konu edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları arasındaki stratejik ilişkinin kuvvetlendirilmesini sağlayacak akademik araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adair, J. (2005). *Etkili Karar Vermek*. (S. F. Güneş, Çev.) İstanbul: Babiali Kültür Yayıncılığı.
- Akay, H. (2006). *Problem Kurma Yaklaşımı ile Yapılan Matematik Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarısı, Problem Çözme Becerisi ve Yaratıcılığı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akınoğlu, O. (2011). Öğretim Kuram ve Modelleri. Şeref Tan (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (s. 149-202) (7. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Aköz, Ş. ve Fındık, Ö. (2009). *İlköğretim Türkçe Çalışma Kitabı 8*. Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.
- Aköz, Ş. ve Fındık, Ö. (2009). *İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8*. Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.
- Aköz, Ş. ve Fındık, Ö. (2009). *İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı 8*. Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları No: 439.
- Akyol, H. (2008). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri (2. Baskı)*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akyürek, Ç. ve Şahin, Ç. (2013). İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, Yıl: 12, Sayı: 57, 51-68.
- Akyüz, Y. (2005). *Türk Eğitim Tarihi (MÖ 1000-MS 2004) (9. Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Alacalı, O. (2012). *İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı*. Ankara: Ada Matbaacılık Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Alacalı, O. (2012). *İlköğretim Türkçe 5 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Ada Matbaacılık Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Alacalı, O. (2012). *İlköğretim Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Ada Matbaacılık Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Alazzi, K. F. (2008). Teachers's Perceptions of Critical Thinking: A Study of Jordanian Secondary School Social Studies Teachers. *The Social Studies*, Volume: 99, Issue: 6, 243-248.
- Alduaij, H. S. (2012). A Study of Business Administration College Students' Decision-Making Skills at Kuwait University. *International Journal of Business and Social Science*, Volume: 3, Number: 2, (Special Issue), 314-317.
- Altan, A.; Arhan, S.; Başar, S.; Öztürker, G.; Yılmaz, D. (2012). *İlköğretim Türkçe 8 Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Altan, A.; Arhan, S.; Başar, S.; Öztürker, G.; Yılmaz, D. (2012). *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Altan, A.; Arhan, S.; Başar, S.; Öztürker, G.; Yılmaz, D. (2012). *İlköğretim Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Anılan, H.; Çalışır, F.; Genç, B.; Okkırman, U. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Dersinin Uygulama Aşamasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2-4 Mayıs 2008, 783-788.
- Arıkan, S. (2002). *Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Arkün, S. Ve Aşkar, P. (2010). Yapılandırmacı Öğrenme Ortamlarını Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 32-43.
- Arslan, A.; Orhan, S.; Kırbaş, A. (2010). Türkçe Dersinde Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Uygulanmasına İlişkin Yönetici Görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 1, 85-100.
- Aslan, R. (2007). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Birinci Basamaktaki Öğrencilerin Temel Bilgi, Beceri ve Değerleri Kazanma Düzeyleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Astleitner, H.; Brünken, R.; Zander, S. (2001). Können Schüler Und Lehrer Kritisch Denken? Lösungserfolg Und Strategien Bei Typischen Aufgaben, Die vorliegende Arbeit wurde durch die Cornelsen-Stiftung für Lehren und Lernen (Deutschland) finanziell im Rahmen des Projektes "Virtuelle Denkschule" unterstützt (T066/11261/2001), 51-61.
- Aşçı, M.; Önbaş, Ş.; Ardiç, G. (2011). Türkiye'deki İlköğretim Programına Yeni Bir Bakış Açısı: Karakter Eğitimi Program Tasarısı. *Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 91-101.
- Aybek, B. (2001). Disiplinlerarası (Bütünleştirilmiş) Öğretim Yaklaşımı. *Eurasian Journal of Educational Research*, 3, 1-7.
- Aybek, B. (2006). *Konu ve Beceri Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi ve Düzeyine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aydın, M. Z. (2005). *Ailede Çocuğun Ahlâk Eğitimi*. İstanbul: DEM Yayınları.
- Aydın, N. (2009). *Yapılandırıcı Yaklaşımın Öğrencilerin Üst Düzey Bilişsel Becerilerine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bacanlı, H. (2000). *Gelişim ve Öğrenme (3. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Başar, S. ve Zeybek Köken, S. (2012). *İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Başar, S. ve Zeybek Köken, S. (2012). *İlköğretim Türkçe 5 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Başar, S. ve Zeybek Köken, S. (2012). *İlköğretim Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Başaran, B. İ. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zekâ Kuramı: Bir İnceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, 7-15.
- Başçam Çelik, İ. (2011). *İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Eleştirel Düşünme Becerisi Kazandırma Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

- Başıoğlu, N. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Eleştirel Düşünme Eğitime Uygunluğu*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Başıoğlu, N. ve Mutlu, B. (2012). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Eleştirel Düşünme Eğitime Uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt: 20, No: 3, 983-998.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Soruların Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Baysal, Z. N.; Arkan, K.; Bağcı, M. S. (2011). Sınıf Öğretmenliği Programı Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Programının Problem Çözme ve Karar Verme Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğine Yönelik Görüşleri. *İlköğretim Online*, Cilt: 10, Sayı: 2, 539-549.
- Bedoyere, Q. de la. (1997). *Sorun Çözme Teknikleri (İkinci baskı)*. (D. Şahiner, Çev.) İstanbul: Rota Yayın Tanıtım.
- Bıyıklı, H. ve Öztaş, Y. (2012). *İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6*. Ankara: Doku Yayıncılık Ticaret Anonim Şirketi.
- Bıyıklı, H. ve Öztaş, Y. (2012). *İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı 6*. Ankara: Doku Yayıncılık Ticaret Anonim Şirketi.
- Bıyıklı, H. ve Öztaş, Y. (2012). *İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı 6*. Ankara: Doku Yayıncılık Ticaret Anonim Şirketi.
- Bilgin, İ. ve Bahar, M. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Öğretme ve Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 1, 19-38.
- Brooks, J. G. ve Brooks, M. G. (1993). *In Search of Understanding the Case for Constructivist Classrooms*. Alexandria Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development Press.
- Burke, L. A.; Williams, J. M.; Skinner, D. (2007). Teachers' Perceptions of Thinking Skills in the Primary Curriculum. *Research in Education*, Volume: 77, 1-13.
- Bümen, N. T. (2005). *Okulda Çoklu Zekâ Kuramı (3. Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (1999). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Araştırma Yeterlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı: 18, 257-269.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (10. Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş.; Çokluk Bökeoğlu Ö. ve Köklü N. (2008). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik (3. Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş.; Kılıç Çakmak, E.; Akgün, Ö. E.; Karadeniz, Ş.; Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Cengizhan, L. (2006). *Üniversitelerin İngilizce Hazırlık Sınıfı Öğretim Programlarının Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Charles, C. M. (2000). *Öğretmenler İçin Piaget İlkeleri (3. Baskı)*. (G. Ülgen, Çev.) Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Cihangir, Z. (2004). *Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi-Örnek Program ve Etkinlikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Coşkun, E. (2007). Türkçe Öğretiminde Metin Bilgisi. Ahmet Kırkkılıç ve Hayati Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* içinde (s. 233-279). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Coşkun Keskin, S. (2012). Çocuklar İçin 'Değer' Neyi Çağırıyor? Değerleri Gündelik Hayata Aktarmaya Yönelik Bir Tespit Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1491-1512.
- Coşkun Keskin, S. ve Söylemez, H. (2012). Değer Eğitimine Dair: Okul Aile İşbirliğinde Veliler Eğitimin Neresinde?, II. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu, İstanbul: 16-18 Kasım 2012.
- Coşkun Ögeyik, M. (2008). *Metinlerarasılık ve Yazın Eğitimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Craver, K. W. (1999). *Using Internet Primary Sources to Teach Critical Thinking Skills in History*. USA: Greenwood Publishing Group.
- Cüceloğlu, D. (1995). *İyi Düşün, Doğru Karar Ver (10. Baskı)*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çakmak, G. (2010). *İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Öğretim Programının Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerini Geliştirmeye Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri (Tokat İli Örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Çalışkan, H. (2008). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Araştırmaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Derse Yönelik Tutuma, Akademik Başarıya ve Kalıcılık Düzeyine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çedikçi Elgünler, T.; Çedikçi Fener, T. (2011). İletişimin Kalitesini Etkileyen Engeller ve Bu Engellerin Giderilmesi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, TOJDAC*, Volume: 1, Issue: 1, 35-39.
- Çengelci, T. (2005). *Sosyal Bilgiler Dersinde Beyin Temelli Öğrenmenin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çetinkaya, Ö. ve Alparlan, A. M. (2011). Duygusal Zekânın İletişim Becerileri Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 1, 363-377.
- Çetinkaya, Z. (2007). *Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt: 19, No: 2, 567-576.
- Demir, M. K. (2006). *İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, M. K.; Tutkun, T.; Şahin, Ç; Genç, S. Z. (2012). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Soruların Eleştirel Düşünmeye Uygunluğu. *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 4-7 Mayıs 2012, 1148-1156.
- Demirel, Ö. (2000). *Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı (2. Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Demirel, Ö. ve Kiroğlu, K. (2005). Eğitim ve Ders Kitapları. Özcan Demirel ve Kasım Kiroğlu (Ed.), *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi* içinde (s. 1-11). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Dikici, A. ve Gürol, M. (2003). Liselerde Görev Yapan Resim Öğretmenlerinin, Öğrencilerinin Yaratıcılıklarını Geliştirmeye Yönelik Nitelikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, 193-214.
- Dilidüzgün, Ş. (2009). Yapılandırmacı Yaklaşımla Hazırlanan İlköğretim Türkçe Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Metin-Odaklı Görevlerin Yeri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 17, 274-290.
- Dinçer, F. Ç. (1995). *Anaokuluna Devam Eden 5 Yaş Grubu Çocuklarına Kişiler Arası Problem Çözme Becerilerinin Kazandırılmasında Eğitimin Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dionnet, S. (2002). *Competences, Competences Transversales et Systeme Educatif, Evaluation de la Rénovation de l'enseignement Primaire, Document de Travail Service de la Recherche en éducation*. Suisse: Genève.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, 185-204.
- Doğanay, A. (2007). Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Öğretimi. Ahmet Doğanay (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (s. 279-331). (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğanay, A. ve Tok, Ş. (2007). Öğretimde Çağdaş Yaklaşımlar. Ahmet Doğanay (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (s. 215-277). (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (2003). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duman, B. (2007). *Neden Beyin Temelli Öğrenme?* Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Duran, E. (2009). Tema Merkezli Öğretimin Öğrenci Erişimine Etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 13, Sayı: 3, 53-68.
- Ekinci Çelikpazu, E. ve Aktaş, E. (2011). MEB 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume: 6, Issue: 2, 413-424.
- Elibol, H. (2005). Bilişim Teknolojileri Kullanımının İşletmelerin Organizasyon Yapıları Üzerindeki Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 155-162.
- Ennis, R. (1986). *A Taxonomy of Critical Thinking Skills: Theory and Practice*. New York: Freeman.
- Erdem, E. ve Demirel, Ö. (2002). Program Geliştirmede Yapılandırmacılık Yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 81-87.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2001). *Gelişim ve Öğrenme (10. Baskı)*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erdoğan, M. (2007). Yeni Geliştirilen Dördüncü ve Beşinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının Analizi: Nitel Bir Çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, 221-254.
- Erduran Avcı, D. (2005). *Beyin Temelli Öğrenme Yaklaşımının İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersindeki Başarı, Tutum ve Bilgilerinin Kalıcılığı Üzerine*

- Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, M. (1993). *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi (21. Baskı)*. İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Ersoy, A. (2005). İlköğretim Bilgisayar Dersindeki Sınıf Yerleşim Düzeni ve Öğretmen Rolünün Yapılandırmacı Öğrenmeye Göre Değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, Volume: 4, Issue: 4, 170-181.
- Ferret, S. (1997). Attributes of a Critical Thinker. <http://www.kcmetro.cc.mo.us/Longview/ctac/definitions.html>.
- Fidan, M. (2009). *İletişim Kurmak İstiyorum*. Konya: Tablet Kitabevi.
- Fisher, R. (1990). *Teaching Children to Think*. United Kingdom: Basil Blackwell Ltd.
- Folino, D. F. (1999). *Atak Yöneticinin Etkili Karar Verme Rehberi*. (E. S. Yarmalı, Çev.) İstanbul: Hayat Yayıncılık, İletişim, Eğitim Hizmetleri ve Ticaret Limited Şirketi.
- Furnham, A. (1979). Assertiveness in Three Cultures: Multidimensionality and Cultural Differences. *Journal of Clinical Psychology*, Volume: 355, Issue: 3, 522-527.
- Gelen, İ. (2011). Sosyal Bilgiler Programındaki Düşünme ile İlgili Bazı Ortak Becerilerin Kazanılma Düzeyinin Belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Volume: 30, Issue:1, 83-106.
- Genç, S. Z. (2010). Bilimsel Araştırma Basamakları. Remzi Y. Kıncal (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 79-95). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gökçe, O. (2006). *İletişim Bilimi-İnsan İlişkilerinin Anatomisi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gökçegöz Karatekin, N.; Durmuş, A. ve Işılak, H. (2005). *Oyun ve Etkinliklerle Türkçe*. Ankara: Bilgitek Eğitim Danışmanlık ve Taahhüt Anonim Şirketi.
- Gömlüksiz, M. N.; Kan, A. Ü. (2007a). Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Araştırma, İletişim ve Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerilerini Kazandırmadaki Etkililik Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 2, 135-162.
- Gömlüksiz, M. N.; Kan, A. Ü. (2007b). Yeni İlköğretim Programlarının Dayandığı Temel İlke ve Yaklaşımlar. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 60-66.
- Gömlüksiz, M. N.; Kan, A. Ü. (2009). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme ve Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğinin Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 39-49.
- Gözek, S ve Akbay, C. (2012). Girişimci Adaylarının Girişimcilik Eğilimleri ve Sorunları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, 45-59.
- Gözüyeşil, E. (2012). *Beyin Temelli Öğrenmenin Akademik Başarıya Etkisi: Bir Meta Analiz Çalışması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Güçray, S. (2001). Ergenlerde Karar Verme Davranışlarının Özsaygı ve Problem Çözme Becerileri Algısı ile İlişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 8, 106-121.
- Günay, D. (2007). *Metin Bilgisi (3. Baskı)*. İstanbul: Multilingual Yayıncılık.
- Güneş, F. (2012). Bologna Süreci ile Yükseköğretimde Öngörülen Beceri ve Yetkinlikler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, 1-9.

- Güney, S. (2008). *Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Günyüz, M.; Karataş, İ. H.; Özkan, M. A. (2010). *İlköğretim Türkçe 7 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Günyüz, M.; Karataş, İ. H.; Özkan, M. A. (2010). *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Günyüz, M.; Karataş, İ. H.; Özkan, M. A. (2010). *İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Günyüz, M.; Sümer, A.; Kansu, S.; Yeşil, Y.; Yüksel, Y. (2010). *İlköğretim Türkçe 8 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Günyüz, M.; Sümer, A.; Kansu, S.; Yeşil, Y.; Yüksel, Y. (2010). *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Günyüz, M.; Sümer, A.; Kansu, S.; Yeşil, Y.; Yüksel, Y. (2010). *İlköğretim Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Güven, M. ve Kürüm, D. (2006). Öğrenme Stilleri ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişkiye Genel Bir Bakış. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 75-89.
- Güven, S. (2010). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının Girişimcilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy-Education Sciences*, 5 (1), 49-57.
- Halpern, D. F. (1996). *Thought and Knowledge, an Introduction to Critical Thinking (Third edition)*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Hayırsever, F. (2010). *Sosyal Bilgiler Ders, Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılması Hedeflenen Temel Beceriler Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hazır Bıkmaz, F. (2006). Yeni İlköğretim Programları ve Öğretmenler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 39, Sayı: 1, 99-116.
- Hesapçıoğlu, M. (1998). *Öğretim İlke ve Yöntemleri-Eğitim Programları ve Öğretim (5. Baskı)*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Hezen, E. (2009). *İlköğretim 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nun Öğelerinin Öğretim Programı'nda Yer Alan Temel Becerileri Geliştirmeye Uygunluğu*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hisrich, R. D. ve Peters, M. P. (1998). *Entrepreneurship*. Irwin McGraw Hill.
- Hollingsworth, P. M. ve Hoover, K. H. (1999). *İlköğretimde Öğretim Yöntemleri*, (T. Gürkan; Gökçe, E.; Güler, D. S., Çev.), Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları No: 214, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Hotaman, D. (2008). *Yeni İlköğretim Programının Kazandırmayı Öngördüğü Temel Becerilerin Öğretmen, Veli ve Öğrenci Algıları Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İlik, M. (2011). İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabının Yapılandırmacı Öğrenme Anlayışına Göre İncelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- İmrek, M. K. (2003). *Yöneticiler İçin Karar Verme Teknikleri El Kitabı*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Jahnke, I.; Haertel, T.; Winkler, M. (2011). Sechs Facetten der Kreativitätsförderung in der Lehre- Empirische Erkenntnisse. In S. Nickel, CHE (hrsg.), *Der Bologna Prozess aus Sicht der Hochschulforschung, Analysen und Impulse fuer die Praxis*. 138-152.
- Kalaycı, N. (2001). *Sosyal Bilgilerde Problem Çözme ve Uygulamalar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kan, Ü. (2006). *Yeni İlköğretim Programında Öngörülen Temel Becerileri Kazanmada Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler ve Türkçe Derslerinin Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kaplan, Ş. ve Yıldırım Şen, G. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*. Ankara: Gizem Yayıncılık.
- Kaplan, Ş. ve Yıldırım Şen, G. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Gizem Yayıncılık.
- Kaplan, Ş. ve Yıldırım Şen, G. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Gizem Yayıncılık.
- Kapulu, A. ve Karaca, A. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Kapulu, A. ve Karaca, A. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Kapulu, A. ve Karaca, A. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Karaağaçlı, M. (2005). *Öğretimde Yöntemler ve Yaklaşımlar*. Ankara: Pelikan Yayıncılık Ltd. Şti.
- Karabıyık, F. (2011). *İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6*. Ankara: Evren Yayıncılık ve Basım Sanayi Ticaret Anonim Şirketi.
- Karabıyık, F. (2011). *İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı 6*. Ankara: Evren Yayıncılık ve Basım Sanayi Ticaret Anonim Şirketi.
- Karabıyık, F. (2011). *İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı 6*. Ankara: Evren Yayıncılık ve Basım Sanayi Ticaret Anonim Şirketi.
- Karaca, A. ve Özünlü, C. K. (2011). *İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Karaca, A. ve Özünlü, C. K. (2011). *İlköğretim Türkçe 5 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Karaca, A. ve Özünlü, C. K. (2011). *İlköğretim Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Karaca, N. H. ve Ocak, G. (2011). Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Becerilere Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örnekleme). *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 4 (1), 108-125.
- Karaçor, S.; Şahin, A. (2004). Örgütsel İletişim Kurma Yöntemleri ve Karşılaşılan İletişim Engellerine Yönelik Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 8, 97-117.

- Karadağ, Ö. (2012). Duygusal Zekâ Açısından Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar). *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 20, 567-579.
- Karadeniz, A. (2006). *Liselerde Eleştirel Düşünme Eğitimi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadüz, A. (2010). Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume: 5, Issue: 3, 1566-1593.
- Karakoç Öztürk, B. (2008). *İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı Okuma Alanının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karakuş, E. ve Taş, H. (2007). *Türkçe Öğretimi Etkinlikleri*. Mualla Murat Nuhoğlu (Ed.), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (15. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, Ş. (2004). Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri -İnternet ve Sanal Yüksek Eğitim-. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, Volume: 3, Issue: 4, 117-125.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kazancı, O. (1989). *Eğitimde Eleştirel Düşünme ve Öğretimi*. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları.
- Keser, H. (1988). *Bilgisayar Destekli Öğretim İçin Bir Model Önerisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Khandaghi, M. A.; Pakmehr, H.; Amiri, E. (2011). The Status of College Students' Critical Thinking Disposition in Humanities. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 1866-1869.
- Kılıçaslan, E. (2011). *İletişim Kurma Becerileri*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Kıncal, R. Y. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş (2. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kızılloluk, H. (2001). Sınıf Ortamında Öğretmen Öğrenci İletişiminin Yatay veya Dikey Olmasının Öğrenme Üzerindeki Etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 25, No: 1, 151-159.
- Kneeland, S. (2001). *Problem Çözme*. (N. Kalaycı, Çev.) Ankara: Gazi Kitabevi.
- Komisyon. (2012). *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Komisyon. (2012). *İlköğretim Türkçe 6 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Komisyon. (2012). *İlköğretim Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Komisyon. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Komisyon. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Komisyon. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Korkmaz, İ. (2006). Eğitim Programı: Tasarımı ve Geliştirilmesi. Ahmet Doğanay ve Emin Karip (Ed.), *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* içinde (s. 1-35). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Korkmaz, İ. (2007). Eğitim Programı: Tasarımı ve Geliştirilmesi. Ahmet Doğanay (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (s. 1-36). (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Köksal, F. N. (2011). Öğretim İçeriğinin Seçimi ve Düzenlenmesi. Şeref Tan (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (s. 79-110). (7. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Köksal, M. S. (2006). Kavram Öğretimi ve Çoklu Zekâ Teorisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 2, 473-480.
- Kurfalı, H. (2007). *Yeni İlköğretim Müfredatında Bilgi Teknolojilerinin İşlevselliği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kurland, D. J. (2000), "What is Critical Thinking", http://www.criticalreading.com/critical_thinking.htm (Erişim Tarihi: 31.08.2013)
- Kuru, A. (2008). *İlköğretim Beşinci Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Görsel Okuma ve Görsel Sunu Becerilerinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kurudayıoğlu, M. (2013). *Konuşma Eğitimi (2. Baskı)*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Kurudayıoğlu, M. ve Çelik, G. (2011). 9. Sınıf Türk Edebiyatı Programı'nın Eleştirel Düşünme Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 15, 213-237.
- Kurudayıoğlu, M.; Baş, B.; Aytan, N. (2013). 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Hikâyelerin Karakter Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 4, 22-37.
- Kurudayıoğlu, M.; Örgü Yaşar, F. (2013a). İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Temel Beceriler Açısından İncelenmesi. *XII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 23-25 Mayıs 2013, 2-6.
- Kurudayıoğlu, M.; Örgü Yaşar, F. (2013b). 12. Sınıf Türk Edebiyatı Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Temel Beceriler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi*, Saraybosna: International Burch University, 17-19 Mayıs 2013, 579-585.
- Kurudayıoğlu, M.; Tüzel, S.; Güneş, S. (2010). Analysis of the Activities in 7th Grade Turkish Language Course Books for Elementary School According to the Basic Skills. *The International Journal of Educational Researchers*, Volume: 1, Issue: 1, 2-10.
- Kuyubaşoğlu, B. (2009). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Kazandırılması ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Küçük, E. E. (2008). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Çalışma Kitabındaki Soruların Eleştirel Düşünme Açısından İncelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, Volume: 3, Number: 3, 492-504.
- Küçükahmet, L. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme (15. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kürüm, D. (2002). *Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Gücü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Lyman, H. D. Being Creative. *Training and Development Journal*, 43, 44-49.
- Maloney, Julie Elizabeth. "Teacher Training In Creativity: A Phenomenological Inquiry With Teachers Who Have Participated In Creativity Coursework", Electronic Doctoral Dissertations For UMass Amherst, Paper AAI9233098, <http://scholarworks.umass.edu/dissertations/AAI9233098> (Erişim 09.07.13)
- Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Marugán de Miguelsanz, M.; Martín, M. A. C.; Martínez, M. M. P. (2012). Assertive Skills and Academic Performance in Primary and Secondary Education, Giftedness and Conflictive Students. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, Volume: 10, Number: 1, 213-232.
- Matud, M. P.; Rodríguez, C.; Grande, J. (2007). "Gender Differences in Creative Thinking", *Personality and Individual Differences*, Volume: 43, Issue: 5, 1137-1147.
- MEB. (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 6-7. Sınıf Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2005c). *İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2007). *Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Millî Eğitim Basımevi.
- MEB. (2009a). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1, 2, 3, 4 ve 5. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2009b). *İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2012a). *12 Yıl Zorunlu Eğitim, Sorular-Cevaplar*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2012b). *Yaratıcı Düşünme Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü.
- MEB. "Öğretim Programlarının Güncellenmesine Yönelik Çalışmalar, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlarinin-guncellenmesine-yonelik-calismalar/icerik/160> (Erişim Tarihi: 19.08.2013)
- Minnaar, P.; Myburgh, C.; PoggenPoel, M. (2012). Laat-adolessente se Belewenis van Selfhandhawing in die Werkomgewing. *Tydskrif vir Geesteswetenskappe*, Jaargang 52, No: 3, 435-450.
- Nair, S. ve Ngang, T. K. (2012). Exploring Parents' and Teachers' Views of Primary Pupils' Thinking Skills And Problem Solving Skills. *Creative Education*, Volume: 3, Number: 1, 30-36.
- Narin, N. (2009). *İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Ocak, G. ve Dai, A. (2010). İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarının Yapılandırmacı Öğrenme Anlayışına Göre Değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 3, 1-21.
- Odabaşı, B. (2010). *Beyin Temelli Öğrenme Yaklaşımının Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gaziantep Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Oğan, M.; Özkara, M.; Aktaş, A.; Demir, E.; Bozbey, S.; Köksal, K. (2011). *İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı 5*. Ankara: Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Oğan, M.; Özkara, M.; Aktaş, A.; Demir, E.; Bozbey, S.; Köksal, K. (2011). *İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 5*. Ankara: Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Oğan, M.; Özkara, M.; Aktaş, A.; Demir, E.; Bozbey, S.; Köksal, K. (2011). *İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı 5*. Ankara: Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Onyeizugbo, E. U. (2003). Effects of Gender, Age and Education on Assertiveness in a Nigerian Sample. *Psychology of Women Quarterly*, Volume: 27, Issue: 1, 12-16.
- Oyadonghan, J. C.; Eke, F. M. "Factors Affecting Student Use Of Information Technology: A Comparative Study Of Federal University Of Technology, Owerri And Niger Delta University, Amazoma", *Library Philosophy and Practice* (e-journal) Libraries at University of Nebraska-Lincoln, Follow this and additional works at: <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac> (Erişim Tarihi: 9.07.13)
- Öz, F. (2003). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi (2. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özatalay, H. (2007). *İlköğretim I. Kademe Türkçe Öğretim Programında Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Temel Becerilerin Ders Kitaplarında Kullanılmasına İlişkin Durum Çalışması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Özcan, G. (2007). *Problem Çözme Yönteminin Eleştirel Düşünme ve Erişmeye Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Özdemir, O. (2008). *Eleştirel Düşünme*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Özdemir, Y. ve Mazgal, S. (2012). Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, 87-102.
- Özel, A. (2008). Coğrafya Derslerinde Hangi Bilgi ve İletişim Teknolojileri Nasıl Kullanılmalı? Ramazan Özey, Ali Demirci (Ed.), *Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar* içinde (s. 217-240). İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Öztuna Kaplan, A. ve Ercan, S. (2011). Yaratıcı Düşünme Tekniklerinden Sinektik Uygulamasına Örnek Bir Araştırma: Çocuğun Gözünde Yaratıcılık. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 2, 766-793.
- Öztürk Samur, A. (2011). *Değerler Eğitimi Programının 6 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Duyusal Gelişimlerine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Palandökenler, İ. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Çalışma Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Yaratıcı Düşünme Becerisi Açısından Değerlendirilmesi*.

(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Patır, S. ve Karahan, M. (2010). Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 27-44.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use Qualitative Methods in Evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Perrenoud, P. (1999). *Dix nouvelles compétences pour enseigner*. Paris: ESF.
- Profetto-McGrath, J. (2003). The Relationship of Critical Thinking Skills and Critical Thinking Dispositions of Baccalaureate Nursing Students. *Journal of Advanced Nursing*, 43 (6), 569-577.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş-Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rawlinson, J. G. (1995). *Yaratıcı Düşünme ve Beyin Fırtınası*. İstanbul: Rota Yayın Yapım Tanıtım Tic. Ltd. Şti.
- Razgatlıoğlu, M. (2010). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Eleştirel Düşünme Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Reed, J. H. ve Kromrey, D. J. (2001). Teaching Critical Thinking in a Community College History Course: Empirical Evidence from Infusing Paul's Model. *College Student Journal*, Volume: 35, No: 2
- Resmi Gazete. *Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği*, Sayı: 28409, 12 Eylül 2012.
- Resmi Gazete. *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*, Sayı: 25212, 27 Ağustos 2003.
- Saban, A. (2002). *Öğrenme-Öğretme Süreci*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Saraç, C. (2006). Sözlü İletişim Becerileri Açısından Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 169.
- Sarar Kuzu, T. (2003). Eğitim-Öğretim Ortamında Etkili Sözel İletişim. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 158.
- Scholes, R. E. (1985). *Textual Power: Literary Theory and the Teaching of English*. New Haven: Yale University Press.
- Schunk, D. H. (2009). *Eğitimsel Bir Bakışla Öğrenme Teorileri*. (M. Şahin, Çev.) 5. Baskıdan çeviri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Semerci, N. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Programında Yer Alan Temel Becerilerden Eleştirel Düşünmenin Geliştirilmesine Yönelik Görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, Volume: 5, Number: 3, 1070-1091.
- Semerci, N. ve Yanpar Yelken, T. (2010). İlköğretim Programlarındaki Ortak Temel Becerilere İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İli Örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 47-54.
- Semiz, A. (2011). *4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarındaki Soruların Eleştirel Düşünmeye Uygunluğu ve Ders Etkinlikleri Üzerine Öğretmen Görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Sever, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme (3. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Shin, K. R; Lee, J. H; Ha, J. Y.; Kim, K. H. (2006). Critical Thinking Dispositions in Baccalaureate Nursing Students. *Journal of Advanced Nursing*, 56 (2), 182-189.
- Sillars, S. (1997). *İletişim*. (N. Akın, Çev.), İstanbul: MEB Yayınları.
- Simon, H. (1974). How Big is a Chunk? *Science*, 183.
- Somuncu, S. (2010). İlköğretim Türkçe Ders Kitabındaki Edebî Metinlerin İçerdiği Evrensel Değerlere ve Metin Seçimine İlişkin Bazı Tespitler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 24, 193-219.
- Susar Kırmızı, F. ve Akkaya, N. (2007). Branş Öğretmenlerinin Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programı Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Nitel Bir Araştırma. XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Tokat, 5-7 Eylül 2007.
- Susar, F. (2001). Türkçe Öğretiminde Öğretmen Boyutunda Karşılaşılan Sorunlar ve Bunun Öğretmen Performansına Etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10.
- Sünbül, A. M. (2005a). Yaratıcılık ve Birey. Ali Murat Sünbül (Ed.), *Öğretmenin Dünyası* içinde (s. 135-152). Odunpazarı Belediyesi Yayınları No: 10, Ankara: Mikro Basım Yayım Dağıtım.
- Sünbül, A. M. (2005b). Yaratıcılığı Geliştirmek. Ali Murat Sünbül (Ed.), *Öğretmenin Dünyası* içinde (s. 155-167). Odunpazarı Belediyesi Yayınları No: 10, Ankara: Mikro Basım Yayım Dağıtım.
- Şahhüseyinoğlu D. ve Akkoyunlu, B. (2010). İlköğretim (3-5. Sınıf) Öğrencilerine Araştırma Becerilerinin Kazandırılması Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online*, Cilt: 9, Sayı: 2, 587-600.
- Şahin, A.; Şahin, E. (2007). Türkçe Eğitiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyaller. Ahmet Kırkkılıç ve Hayati Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* içinde (s. 309-349). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Şahin, D. (2012). *İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8*. Ankara: Bisiklet Yayıncılık.
- Şahin, D. (2012). *İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı 8*. Ankara: Bisiklet Yayıncılık.
- Şahin, D. (2012). *İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı 8*. Ankara: Bisiklet Yayıncılık.
- Şahinel, M. (2005). 2004 Öğretim Programında Türkçe Öğretimi Anlayışı, Eğitimde Yansımalar. *VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*. Ankara: Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları, Kayseri: 14-16 Kasım 2005, s. 216-229.
- Şahinel, S. (2002). *Eleştirel Düşünme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume 1/5, 763-779.
- Şentürk, M. (2009). *Öğretim Programının Eleştirel Düşünmeyi Geliştirmeye Etkisinin Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Tahiroğlu, M. (2011). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Doğa Sevgisi, Temizlik ve Sağlıklı Olma Değerlerinin Öğretimi ve Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Tarmizi, R. A.; Yunus, A. S. Md.; Hamzah, R.; Abu, R.; Nor, S. Md; İsmail, H.; Ali, W. Z. W.; Abu Bakar, K. (2008). Critical Thinking: are Malaysian University Students Engaged? *International Journal of the Humanities*, Volume: 6, Issue: 6, 149-158.
- Taşpınar, M. (2012). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri (5. Baskı)*. Ankara: Elhan Kitap Yayın Dağıtım.
- Tekin, H. (2000). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (16. Baskı)*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Temizyürek, F. ve Balcı, A. (2006). *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tiwari, A.; Avery, A.; Lai, P. (2003). Critical Thinking Disposition of Hong Kong Chinese and Australian Nursing Students. *Journal of Advanced Nursing*, 44 (3), 298-307.
- Tok, Ş. (2006). Öğretme-Öğrenme Stratejileri ve Öğretimde Çağdaş Yaklaşımlar. Ahmet Doğanay ve Emin Karip (Ed.), *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* içinde. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Torrance, E. P. (1962). *Guiding Creative Talent Englewood Cliffs*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Tutar, H. ve Yılmaz, M. K. (2005). *Genel İletişim-Kavramlar ve Modeller*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tüfekçi, S. (2005). *Beyin Temelli Öğrenmenin Erişiye, Kalıcılığa, Tutuma ve Öğrenme Sürecine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ulutaşdemir, N. (2007). Engelli Çocuklarda İletişim ve Oyunun Önemi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 5, 36-51.
- Uno, G. E. (1999). *Handbook on Teaching Undergraduate Science Course: A survival tarning manual*. Forth Worth, TX: Harcourt Brace.
- Ün Açıkgöz, K. (2005). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Ünal, E. (2007). Metinler Arasılık ve Metinler Arası Okuma. *Üniversite ve Toplum*, Cilt: 7, Sayı: 2.
- Vural, C. T. (2008). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Düşünme: Yeni İlköğretim Programı Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Etkinliklerin Yaratıcılığı Geliştirmesi Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yağcı, R. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eleştirel Düşünme: İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirmek İçin Uyguladıkları Etkinliklerin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yaman, H.; Taflan, S.; Çolak, S. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt: 7, No: 18, 107-120.
- Yaralıoğlu, K. (2010). *Karar Verme Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yayla, A. (2005). Kant'ın Ahlâk Eğitimi Anlayışı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 38, Sayı: 1, 73-86.
- Yazıcı, Ö. ve Gündüz, Y. (2010). Etkili Eğitim Denetiminde Yaşanan İletişim Engelleri ve Bu Engelleri Aşma Yolları. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (2), 37-52.

- Yenilmez, K. ve Yolcu, B. (2007). Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 18, 95-105.
- Yeşil, R. (2010). Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri. Remzi Y. Kıncal (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 49-77). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası Öğretim Kavramı ve Programlar Açısından Doğurduğu Sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 12, 89-94.
- Yıldırım, A. (2007). *Okulöncesi Eğitimde Türkçe Etkinliklerinde Uygulanan Öykü Tamamlama Tekniğinin Çocukların Problem Çözme Becerisine Etkisi Konusunda Öğretmen Görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. A. (2003). *Ebeveynin Problem Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma*. (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldızlar, M. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2008). Eğitim Yönetiminde Değerler, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yumlu, K. (1994). *Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları*. İzmir: Ege İletişim Yayınları.
- Yurdakul, B. (2008). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Sosyal-Bilişsel Bağlamda Bilgiyi Oluşturmaya Katkısı. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(20), 39-67.
- Zembat, R. (2007). Eğitim Sisteminde Öğretmen. Ayla Oktay (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (s.277-302). (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Zhang, L. F. (2003). Contributions of Thinking Styles to Critical Thinking Dispositions. *The Journal of Psychology*, 137 (6), 517-544.
- <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlarinin-guncellenmesine-yonelik-calismalar/icerik/160> (Erişim Tarihi: 15.08.2013)

EKLER

EK 1

Türkçe Öğretmenlerinin Temel Becerilerin Türkçe Kitaplarına Yansımalarına İlişkin Düşüncelerini Öğrenmek Amacıyla Çalışmada Kullanılan Görüşme Formu

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Türkçe Eğitimi Bölümü Doktora Programı'nda "*Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Türkçe Ders Kitaplarının Temel Beceriler Açısından İncelenmesi*" adlı doktora tez çalışması için yapılmaktadır. Araştırmanın amacı temel becerilerin Türkçe ders kitaplarında hangi düzeyde yer aldığını belirlemek ve öğretmenlerin bu konudaki düşüncelerini ortaya koymaktır. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm anketi dolduracak öğretmenlerin kişisel bilgilerini öğrenmek amacıyla hazırlanmıştır. İkinci bölümde ise öğretmenlerin temel becerilere ilişkin görüşlerini öğrenmeye yönelik açık uçlu sorular yer almaktadır.

Araştırmanın sağlıklı sonuçlanması vereceğiniz cevaplara bağlı olduğundan cevaplarınızın gerçek görüşlerinizi yansıtmaları önem taşımaktadır. Anlayışınız ve desteğiniz için sizlere çok teşekkür ederim.

Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU
Tez Danışmanı

Okt. Funda ÖRGE YAŞAR
Doktora Öğrencisi

A. Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek

En son mezun olduğunuz eğitim programı:

- ( ) Lisans Tamamlama
( ) Lisans (Eğitim Fakültesi)
( ) Lisans (Diğer)
( ) Yüksek Lisans
( ) Doktora

Meslekî Kıdeminiz:

- ( ) 0-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16-20 yıl ( ) 20 yıl ve üstü

Halen görevli olduğunuz okul türü:

- ( ) MEB'e bağlı ortaokul ( ) Özel ortaokul

Şu anda Türkçe dersini okuttuğunuz sınıf/lar:

- ( ) 5. Sınıf ( ) 6. Sınıf ( ) 7. Sınıf ( ) 8. Sınıf

Okuttuğunuz Türkçe ders kitabı hangi yayınevine aittir?

- ( ) Milli Eğitim Bakanlığı ( ) Özel sektör

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu: Öğretmenlerin temel becerilerin Türkçe ders kitaplarına yansımaları konusundaki düşünceleri nedir?

Okul: _____ Tarih: _____

Başlangıç saati: _____ Bitiş saati: _____

Merhaba, adım Funda ÖRGE YAŞAR. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde Türk Dili okutmanı olarak çalışmaktayım. Aynı üniversitenin Türkçe Eğitimi Bölümünde doktora eğitimi görmekteyim. "Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Türkçe Ders Kitaplarının Temel Beceriler Açısından İncelenmesi" adlı doktora tezimin yazım aşamasındayım. Siz değerli meslektaşlarımda temel becerilerin Türkçe ders kitaplarına yansımaları konusunda düşüncelerini almak istiyorum. Sizinle görüşme yapmak istememin en büyük nedeni,

temel becerileri bizzat uygulamada öğrencilere kazandıran sizlerin değerli görüşlerinizi öğrenmek, bu görüşlerinizden hareketle temel becerilerin Türkçe ders kitaplarına yansımalarına ilişkin bir değerlendirme yapabilmektir. Bu araştırmada ortaya çıkacak olan sonuçların bundan sonra yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağını umuyorum.

Görüşme sırasında araştırma konusu dışında söyleyeceğiniz her şey gizli kalacaktır. Verdiğiniz kişisel bilgileri araştırmacı dışında kimse görmeyecektir. Bununla birlikte araştırma raporunu yazarken adınız hiçbir şekilde araştırma raporunda yer almayacaktır.

Değerli meslektaşım, görüşmeye başlamadan önce, konuyla ilgili olsun olmasın, bana sormak istediğiniz herhangi bir soru var mı? Eğer izin verirsiniz görüşmeyi ses kayıt cihazına kaydetmek istiyorum. Amacım sadece raporumu yazarken verdiğiniz cevapları olduğu gibi yazıya aktarabilmektir. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Görüşmemizin yaklaşık 40-45 dakika süreceğini düşünüyorum. İzin verirsiniz birinci soruyla görüşmemize başlayalım mı?

B. Görüşme Soruları:

1. Aşağıda yer alan temel becerileri önem derecesine göre sıralayınız. Bunun için en önemli beceriye 1, en önemsiz beceriye 11 vererek önemliden önemsiz doğru bir sıralama yapınız.

- ( ) Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma
- ( ) Eleştirel Düşünme
- ( ) Yaratıcı Düşünme
- ( ) İletişim Kurma
- ( ) Problem Çözme
- ( ) Araştırma
- ( ) Karar Verme
- ( ) Bilgi Teknolojilerini Kullanma
- ( ) Girişimcilik
- ( ) Metinler Arası Okuma
- ( ) Kişisel ve Sosyal Değerlere Önem Verme

2. Sizce Türkçe ders kitapları aracılığıyla öğrencilere **en çok** kazandırılan beş temel beceri hangileridir?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

3. Sizce Türkçe ders kitapları aracılığıyla öğrencilere **en az** kazandırılan beş temel beceri hangileridir?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

4. Türkçe ders kitaplarının temel becerileri kazandırmaya yönelik etkinliklerin uygunluğu konusundaki görüşleriniz nelerdir?

5. Sizce Türkçe ders kitaplarında temel becerilere yer verilme düzeyi sınıflar arasında farklılık gösteriyor mu? Eğer gösteriyorsa bu farklılığı nasıl açıklarsınız?

6. Sizce Türkçe ders kitaplarında temel becerilere yer verilme düzeyi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarıyla özel sektör tarafından yayınlanan ders kitapları farklılık gösteriyor mu? Bu farklılık hangi yayınevinin lehinedir?

7. Türkçe dersinde temel becerileri kazandırırken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

8. Türkçe dersinde temel becerileri kazandırırken karşılaştığınız sorunları gidermek için önerileriniz nelerdir?

9. Türkçe dersinde temel becerilerin öğrencilere daha iyi kazandırılabilmesine yönelik önerileriniz nelerdir?

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 60305806/44/2459121
Konu: Anket Çalışması

13/09/2013

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 09/09/2013 tarih ve 11588 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Funda ÖRGE YAŞAR tarafından, “Ortaokul (5.6.7. ve 8.sınıf) Türkçe Ders Kitaplarının Temel Becerileri Açısından İncelenmesi” konulu tez çalışması kapsamında kullanılmak üzere, ekte belirtilen okullarda anket uygulaması yapılması isteği ilgi yazısıyla teklif edilmekte olup; Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Mehmet Atik EKİN
Şube Müdürü

OLUR
13/09/2013

Dr. Şaban KARATAŞ
Millî Eğitim Müdürü

Ekleri :

Ek-1- Okul Listesi (01 adet - 01 sayfa)

Ek-2- Komisyon Raporu (01 adet - 01 sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aşılı ile Aynıdır
13.09.2013
Ayhan SERT
ŞEF

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Funda ÖRGE YAŞAR
Kurumu / Üniversitesi	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller/ilçeler	Çanakkale Merkez
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Ortaokullar
Araştırmanın konusu	Ortaokul (5.6.7. ve 8. sınıf) Türkçe Ders Kitaplarının Temel Becerileri Açısından İncelenmesi
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Tez Çalışması
Veri toplama araçları	Anket
Görüş istenilecek Birim/Birimler	Ortaokul (5.6.7. ve 8. sınıf)
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
UYGUNDUR	
Komisyon kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	

KOMİSYON

09/2012
Komisyon Başkanı
Mehmet Atık EKİN

Üye
Mustafa ALKIN

Üye
Raşit TURAN